Specialist in manuscripts and raw OCR repair. Noisy OCR text from “CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM”. Clean, well-structured Markdown.

1. Delete artefacts (stray chars like `/`, `\`, `*`, `+`, `=`, `†`, `‡`, `©`, `·`, stray punctuation).
2. Normalize whitespace (single space, trim ends).
3. Fix line breaks (join lines without terminal punctuation; remove hyphenated line-breaks; preserve internal hyphens).
4. Preserve original spelling & historic glyphs (ſ, æ, etc.). No modernization.
5. Deduplicate identical paragraphs/headings.
6. Headings (all caps $\rightarrow$ `##` or `###`).
7. Lists (Roman $\rightarrow$ ordered, bullets $\rightarrow$ unordered).
8. Footnotes (symbols $\rightarrow$ `[^n]`, definitions at end).
9. Ellipsis-style placeholders/meta-info $\rightarrow$ delete.
10. Editorial "Let op:" notes $\rightarrow$ delete.
11. Genuine textual ellipses $\rightarrow$ keep.
12. Trailing hyphenated fragments $\rightarrow$ remove hyphen.
13. Paragraph separation (one blank line).
14. No preamble/post-script/code fences.
15. Return only Markdown.

* *Title Page/Front Matter:*
    - "CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM" (Heading)
    - "VERZAMELING" (Heading)
    - "van Politieke Contracten..." (Text)
    - "UTGEGEVEN" (Heading)
    - "DOOR" (Heading)
    - "Prof: Mr.) E. HEERES," $\rightarrow$ Clean to "Prof. Mr. E. Heeres," (removing the stray bracket).
    - "DERDE DEEL" (Heading)
    - "(1676_1691)." $\rightarrow$ (1676-1691).
    - "VERZAMELD EN TOEGELICHT" (Heading)
    - "Doox Dr. F W. STAPEL..." $\rightarrow$ "Door Dr. F. W. Stapel..." (OCR error "Doox" $\rightarrow$ "Door").
    - *Watermark/Stamp:* "This content downloaded from..." $\rightarrow$ Delete.

* *Table of Contents (INHOUD):*
    - "INHOUD:" (Heading)
    - List of items (CCCLXIV, etc.). These are Roman numerals. Rule 7 says convert to ordered lists.
    - *Wait*, these are document numbers, not just a simple list. However, Rule 7 says "Convert Roman-numeral prefixes (I., II., III., …) to ordered-list numbers (1., 2., 3., …)". Let's see if they are prefixes for a list. Yes, they are.

    - *But*, look at the numbers: CCCLXIV (364). Converting to "1, 2, 3" might lose the document numbering. However, the rule is explicit. Let's check if they function as document IDs. They do. I will convert them to the corresponding Arabic numeral if they look like list items, or keep them if they are part of the title. Actually, usually, in these types of corpora, the Roman numeral *is* the index. I'll follow the rule: `CCCLXIV` $\rightarrow$ `364.`.

*   *Page VIII/IX/etc.:*
    - Repeated watermarks $\rightarrow$ delete.
    - "INHOUD" (Heading).
    - List continues.
    - Note: "comtac i Cen tckst mct CDVI aalipercrem..." $\rightarrow$ This looks like an editorial note or a footnote. It starts with "comtac", probably "contract". It mentions CDVI. Let's check if it's a footnote or just noise. It looks like an editorial comment. I'll treat it as noise or a footnote if it has a marker. It doesn't have a symbol, but it's clearly not narrative. I'll remove it if it's a stray note, or keep it as a paragraph if it looks like content. Actually, Rule 1 says remove stray characters and "isolated * lines". This isn't an isolated * line, but it's OCR garble ("aalipercrem"). I'll clean it up as a paragraph if it's text, but it looks like an editorial insertion. Let's look closer. "contract in tekst met CDVI...". I'll keep it as text but clean it.

*   *INLEIDING (Introduction):*
    - "INLEIDING." (Heading) - occurs twice. Deduplicate (Rule 5).
    - Text: "In zijn Inleiding tot het tweede dee..." $\rightarrow$ "tweede deel".
    - "Corpus Diplomaticuni" $\rightarrow$ "Corpus Diplomaticum".
    - "JOf ik den tijd" $\rightarrow$ "of ik den tijd" (OCR noise).
    - "georderid" $\rightarrow$ "geordend" (or similar, but I should preserve spelling unless it's obviously a stray character). Rule 4: Preserve original spelling. "georderid" might be a typo in the OCR. I will clean obvious OCR noise (like "JOf") but keep historic spelling.
    - "CUI - rectie #c0" $\rightarrow$ Noise. "correctie".
    - "TioG Ovcr- weging" $\rightarrow$ "ter overweging".
    - "INII" $\rightarrow$ "niet".
    - "Voo[zichzelf" $\rightarrow$ "voor zichzelf".
    - "Onl contracten" $\rightarrow$ "die contracten".
    - "S- schermheer" $\rightarrow$ "beschermheer".
    - "Corpus I,, biz. XXI" $\rightarrow$ "Corpus I, blz. XXI". (Blz = bladzijde).

*   *Page XVIII - XIX:*
    - "TALELOIYC" $\rightarrow$ "INLEIDING" (Header OCR error).
    - Footnote 1: "1) Hct Bestuur..." $\rightarrow$ Convert to `[^1]`.
    - "18H1" $\rightarrow$ "1801" or "1811"? Context says "1811 aanvang van het Engelsche interregnum".
    - "1800 einde van de Compagnie" $\rightarrow$ Correct.
    - "XXIL volgerde XXIL" $\rightarrow$ OCR noise.

*   *DOCUMENTEN section:*
    - "DOCUMENTEN" (Heading).
    - "GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE" (Heading).
    - "CCCLXIV_ MOLUKKEN TERNATE" $\rightarrow$ `364. MOLUKKEN TERNATE` (Heading level 3).
    - "In 1675 had sultaun-Amsterdam..." $\rightarrow$ "sultan".
    - "(Zie Cortus IL, blz. 13}" $\rightarrow$ "(Zie Corpus II, blz. 13)".
    - "sultaun-Amsterdam" - wait, is it "sultan" or "sultaun"? In 17th century Dutch, "sultan" is common. OCR says "sultaun". I'll keep the spelling if it's plausible, but "sultaun-Amsterdam" is likely "Sultan [Name]...". Looking at the context, it's about Ternate.

*   *Artefacts:* Remove "This content downloaded from...". Remove stray symbols like `_`, `~`, `/`, `\`.
*   *Whitespace:* Collapse.
*   *Line Breaks:* Join lines.
*   *Headings:*
    - CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM $\rightarrow$ `## CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM`
    - VERZAMELING $\rightarrow$ `## VERZAMELING`
    - UTGEGEVEN $\rightarrow$ `## UTGEGEVEN`
    - DOOR $\rightarrow$ `### DOOR`
    - DERDE DEEL $\rightarrow$ `## DERDE DEEL`
    - VERZAMELD EN TOEGELICHT $\rightarrow$ `## VERZAMELD EN TOEGELICHT`
    - INHOUD $\rightarrow$ `## INHOUD`
    - INLEIDING $\rightarrow$ `## INLEIDING`
    - DOCUMENTEN $\rightarrow$ `## DOCUMENTEN`
    - GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE $\rightarrow$ `## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE`
*   *Lists:*
    - CCCLXIV $\rightarrow$ 364.
    - CCCLXV $\rightarrow$ 365.
    - And so on...
*   *Footnotes:*
    - "1) Hct BestuurSpecialist in manuscripts and raw OCR repair.

Noisy OCR text from “CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM”. Clean, well-structured Markdown.

1. Delete artefacts (stray chars like `/`, `\`, `*`, `+`, `=`, `†`, `‡`, `©`, `·`, stray punctuation).
2. Normalize whitespace (single space, trim ends).
3. Fix line breaks (join lines without terminal punctuation; remove hyphenated line-breaks; preserve internal hyphens).
4. Preserve original spelling & historic glyphs (ſ, æ, etc.). No modernization.
5. Deduplicate identical paragraphs/headings.
6. Headings (all caps $\rightarrow$ `##` or `###`).
7. Lists (Roman $\rightarrow$ ordered, bullets $\rightarrow$

unordered).
    8. Footnotes (symbols $\rightarrow$ `[^n]`, definitions at end).
    9. Ellipsis-style placeholders/meta-info $\rightarrow$ delete.
    10. Editorial "Let op:" notes $\rightarrow$ delete.
    11. Genuine textual ellipses $\rightarrow$ keep.
    12. Trailing hyphenated fragments $\rightarrow$ remove hyphen.
    13. Paragraph separation (one blank line).
    14. No preamble/post-script/code fences.
    15. Return only Markdown.

*   *Title Page/Front Matter:*
    - "CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM" (Heading)
    - "VERZAMELING" (Heading)
    - "van Politieke Contracten..." (Text)
    - "UTGEGEVEN" (Heading)
    - "DOOR" (Heading)
    - "Prof: Mr.) E. HEERES," $\rightarrow$ Clean to "Prof. Mr. E. Heeres," (removing the stray bracket).
    - "DERDE DEEL" (Heading)
    - "(1676_1691)." $\rightarrow$ (1676-1691).
    - "VERZAMELD EN TOEGELICHT" (Heading)
    - "Doox Dr. F W. STAPEL..." $\rightarrow$ "Door Dr. F. W. Stapel..." (OCR error "Doox" $\rightarrow$ "Door").
    - *Watermark/Stamp:* "This content downloaded from..." $\rightarrow$ Delete.

*   *Table of Contents (INHOUD):*
    - "INHOUD:" (Heading)
    - List of items (CCCLXIV, etc.). These are Roman numerals. Rule 7 says convert to ordered lists.
    - *Wait*, these are document numbers, not just a simple list. However, Rule 7 says "Convert Roman-numeral prefixes (I., II., III., …) to ordered-list numbers (1., 2., 3., …)". Let's see if they are prefixes for a list. Yes, they are.
    - *But*, look at the numbers: CCCLXIV (364). Converting to "1, 2, 3" might lose the document numbering. However, the rule is explicit. Let's check if they function as document IDs. They do. I will convert them to the corresponding Arabic numeral if they look like list items, or keep them if they are part of the title. Actually, usually, in these types of corpora, the Roman numeral *is* the index. I'll follow the rule: `CCCLXIV` $\rightarrow$ `364.`.

*   *Page VIII/IX/etc.:*
    - Repeated watermarks $\rightarrow$ delete.
    - "INHOUD" (Heading).
    - List continues.
    - Note: "comtac i Cen tckst mct CDVI aalipercrem..." $\rightarrow$ This looks like an editorial note or a footnote. It starts with "comtac", probably "contract". It mentions CDVI. Let's check if it's a footnote or just noise. It looks like an editorial comment. I'll treat it as noise or a footnote if it has a marker. It doesn't have a symbol, but it's clearly not narrative. I'll remove it if it's a stray note, or

keep it as a paragraph if it looks like content. Actually, Rule 1 says remove stray characters and "isolated * lines". This isn't an isolated * line, but it's OCR garble ("aalipercrem"). I'll clean it up as a paragraph if it's text, but it looks like an editorial insertion. Let's look closer. "contract in tekst met CDVI...". I'll keep it as text but clean it.

*   *INLEIDING (Introduction):*
    - "INLEIDING." (Heading) - occurs twice. Deduplicate (Rule 5).
    - Text: "In zijn Inleiding tot het tweede dee..." $\rightarrow$ "tweede deel".
    - "Corpus Diplomaticuni" $\rightarrow$ "Corpus Diplomaticum".
    - "JOf ik den tijd" $\rightarrow$ "of ik den tijd" (OCR noise).
    - "georderid" $\rightarrow$ "geordend" (or similar, but I should preserve spelling unless it's obviously a stray character). Rule 4: Preserve original spelling. "georderid" might be a typo in the OCR. I will clean obvious OCR noise (like "JOf") but keep historic spelling.
    - "CUI - rectie #c0" $\rightarrow$ Noise. "correctie".
    - "TioG Ovcr- weging" $\rightarrow$ "ter overweging".
    - "INII" $\rightarrow$ "niet".
    - "Voo[zichzelf" $\rightarrow$ "voor zichzelf".
    - "Onl contracten" $\rightarrow$ "die contracten".
    - "S- schermheer" $\rightarrow$ "beschermheer".
    - "Corpus I,, biz. XXI" $\rightarrow$ "Corpus I, blz. XXI". (Blz = bladzijde).

*   *Page XVIII - XIX:*
    - "TALELOIYC" $\rightarrow$ "INLEIDING" (Header OCR error).
    - Footnote 1: "1) Hct Bestuur..." $\rightarrow$ Convert to `[^1]`.
    - "18H1" $\rightarrow$ "1801" or "1811"? Context says "1811 aanvang van het Engelsche interregnum".
    - "1800 einde van de Compagnie" $\rightarrow$ Correct.
    - "XXIL volgerde XXIL" $\rightarrow$ OCR noise.

*   *DOCUMENTEN section:*
    - "DOCUMENTEN" (Heading).
    - "GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE" (Heading).
    - "CCCLXIV_ MOLUKKEN TERNATE" $\rightarrow$ `364. MOLUKKEN TERNATE` (Heading level 3).
    - "In 1675 had sultaun-Amsterdam..." $\rightarrow$ "sultan".
    - "(Zie Cortus IL, blz. 13}" $\rightarrow$ "(Zie Corpus II, blz. 13)".
    - "sultaun-Amsterdam" - wait, is it "sultan" or "sultaun"? In 17th century Dutch, "sultan" is common. OCR says "sultaun". I'll keep the spelling if it's plausible, but "sultaun-Amsterdam" is likely "Sultan [Name]...". Looking at the context, it's about Ternate.

*   *Artefacts:* Remove "This content downloaded from...". Remove stray symbols like `_`, `~`, `/`, `\`.
*   *Whitespace:* Collapse.
*   *Line Breaks:* Join lines.

*   *Headings:*
    - CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM $\rightarrow$ `## CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM`
    - VERZAMELING $\rightarrow$ `## VERZAMELING`
    - UTGEGEVEN $\rightarrow$ `## UTGEGEVEN`
    - DOOR $\rightarrow$ `### DOOR`
    - DERDE DEEL $\rightarrow$ `## DERDE DEEL`
    - VERZAMELD EN TOEGELICHT $\rightarrow$ `## VERZAMELD EN TOEGELICHT`
    - INHOUD $\rightarrow$ `## INHOUD`
    - INLEIDING $\rightarrow$ `## INLEIDING`
    - DOCUMENTEN $\rightarrow$ `## DOCUMENTEN`
    - GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE $\rightarrow$ `## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE`
*   *Lists:*
    - CCCLXIV $\rightarrow$ 364.
    - CCCLXV $\rightarrow$ 365.
    - And so on...
*   *Footnotes:*
    - "1) Hct Bestuur..." becomes `[^1]`.

*   *Deduplication:* "INLEIDING" appears twice at the start of the intro section. Keep one.
*   *Hyphenated line breaks:* "ge- makkelijk" $\rightarrow$ "gemakkelijk". "onder- teekenaars" $\rightarrow$ "onderteekenaars".
*   *Cleaning noise:* "sultaun-Amsterdam" is very weird. Looking at history, the Sultan of Ternate. The OCR "sultaun-Amsterdam" is likely "Sultan [Name]". I will try to be conservative. If it's too garbled, I'll clean the obvious symbols but keep the word. "sultaun" stays, "-Amsterdam" stays as part of the word if it looks like it, but "sultaun-Amsterdam" is almost certainly a mistake. However, Rule 4 says "Preserve original spelling". I will remove the hyphen if it's a line break, but if it's part of the word, I'll keep it. In this case, "sultaun-Amsterdam" is a single line. Wait, "sultaun" then a line break? No, it's on one line. I'll keep "sultaun-Amsterdam" but remove the noise surrounding it. Actually, looking at the source, it's likely "Sultan [of] Ternate". But I must be faithful. I'll just clean the stray symbols.

Self-Correction on Lists: The Roman numerals are document numbers. The rule says "Convert Roman-numeral prefixes... to ordered-list numbers".
`CCCLXIV` = 364.
`CCCLXV` = 365.
`CCCLXVI` = 366.
...
`CDXL` = 440.
`DXL` = 540.

Check Footnotes:
Marker `1)` in text $\rightarrow$ `[^1]`.
Definition at end: `[^1]: Het Bestuur van het Koninklijk Instituut heeft thans beginsel besloten; contracten de 19de ZOste ctug Ookuit te gcvcm

Corpus XXXI` (cleaned).

Refining the Introduction:
"S- schermheer" $\rightarrow$ "beschermheer" (The 'S-' is clearly a broken 'be'). Wait, Rule 4 says don't modernize. But this is OCR repair. 'S- schermheer' is an OCR error for 'beschermheer'. I will clean it.
"TioG Ovcr- weging" $\rightarrow$ "ter overweging".
"INII" $\rightarrow$ "niet".

Filtering metadata:
Delete all "This content downloaded from..." lines.
Delete "comtac i Cen tckst mct..." as it's a corrupted editorial fragment without a clear marker.

Processing the list (INHOUD):
CCCLXIV $\rightarrow$ 364.
CCCLXV $\rightarrow$ 365.
CCCLXVI $\rightarrow$ 366.
CCCLXVII $\rightarrow$ 367.
CCCLXVII, 2 $\rightarrow$ 367.2 (or 367b).
CCCLXXI $\rightarrow$ 371.
CCCLXXII $\rightarrow$ 372.
... and so on.

Final check on headings:
CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM (L2)
VERZAMELING (L2)
UTGEGEVEN (L2)
DOOR (L3)
DERDE DEEL (L2)
VERZAMELD EN TOEGELICHT (L2)
INHOUD (L2)
INLEIDING (L2)
DOCUMENTEN (L2)
GENERALE NEDERLANDSCHE... (L2)
MOLUKKEN TERNATE (L3)

Handling the a-numbered list in the table of contents:
The Roman numerals are the primary identifiers. I will convert them to numbers.

Cleaning "sultaun-Amsterdam":
Actually, looking at "In 1675 had sultaun-Amsterdam zijn vader Mandarsaha...", this is an OCR disaster. It should be "Sultan [Something]". I will leave the words as they are (Rule 4) but remove the noise. "sultaun-Amsterdam" stays if that's what the OCR says, but I'll check if "Amsterdam" was actually a line break. It wasn't. It's just very bad OCR. I'll keep it as "sultaun-Amsterdam" to be safe, but remove the stray `/` or `\`.

Checking "S- schermheer":
"erkennen haar als nut schut S - schermheer" $\rightarrow$ "erkennen

haar als nut schut beschermheer". Wait, "nut schut" is also weird. "nut schut" $\rightarrow$ "nut en schut". I'll clean the noise but try to preserve the "original" intended words without modernizing the grammar.

Final Footnote extraction:
"1) Hct Bestuur..." $\rightarrow$ `[^1]`.

Double check on "S- schermheer" again:
Rule 1: "remove stray characters... any stray punctuation that is not part of the original words". "S - " looks like an OCR fragment. I'll change "S - schermheer" to "beschermheer" or just "schermheer" if I can't be sure. Actually, "schermheer" is a word (protector). I'll just remove the "S - ".

Final Polish:
- Remove all watermarks.
- Normalize spaces.
- Fix line breaks (e.g., "voort- zetter" $\rightarrow$ "voortzetter").
- Ensure blank lines between paragraphs.

Reviewing Roman Numerals in INHOUD:
CCCLXIV = 364
CCCLXV = 365
CCCLXVI = 366
CCCLXVII = 367
CCCLXXI = 371
CCCLXXII = 372
CCCLXXIII = 373
CCCLXXIV = 374
CCCLXXV = 375
CCCLXXVI = 376
CCCLXXVII = 377
CCCLXXVIII = 378
CCCLXXIX = 379
CCCLXXX = 380
CCCLXXXI = 381
CCCLXXXII = 382
CCCLXXXIII = 383
CCCLXXXIV = 384
CCCLXXXV = 385
CCCLXXXVI = 386
CCCLXXXVII = 387
CCCLXXXVIII = 388
CCCLXXXIX = 389
CCCXC = 390
CCCXCI = 391
CCCXCII = 392
CCCXCIII = 393
CCCXCIV = 394
CCCXCV = 395
CCCXCVI = 396
CCCXCVII = 397

CCCXCVIII = 398
CCCXCIX = 399
CD = 400
CDI = 401
CDII = 402
CDIII = 403
CDIV = 404
CDV = 405
CDVI = 406
CDVII = 407
CDVIII = 408
CDIX = 409
CDX = 410
CDXI = 411
CDXII = 412
CDXIII = 413
CDXIV = 414
CDXV = 415
CDXVI = 416
CDXVII = 417
CDXVIII = 418
CDXIX = 419
CDXX = 420
CDXXI = 421
CDXXII = 422
CDXXIII = 423
CDXXIV = 424
CDXXV = 425
CDXXVI = 426
CDXXVII = 427
CDXXVIII = 428
CDXXIX = 429
CDXXX = 430
CDXXXI = 431
CDXXXII = 432
CDXXXIII = 433
CDXXXIV = 434
CDXXXV = 435
CDXXXVI = 436
CDXXXVII = 437
CDXXXVIII = 438
CDXXXIX = 439
CDXL = 440
CDXLI = 441
CDXLII = 442
CDXLIII = 443
CDXLIV = 444
CDXLV = 445
CDXLVI = 446
CDXLVII = 447
CDXLVIII = 448
CDXLIX = 449

CDL = 450
CDLI = 451
CDLII = 452
CDLIII = 453
CDLIV = 454
CDLV = 455
CDLVI = 456
CDLVII = 457
CDLVIII = 458
CDLIX = 459
CDLX = 460
CDLXI = 461
CDLXII = 462
CDLXIII = 463
CDLXIV = 464
CDLXV = 465
CDLXVI = 466
CDLXVII = 467
CDLXVIII = 468
CDLXIX = 469
CDLXX = 470
CDLXXI = 471
CDLXXII = 472
CDLXXIII = 473
CDLXXIV = 474
CDLXXV = 475
CDLXXVI = 476
CDLXXVII = 477
CDLXXVIII = 478
CDLXXIX = 479
CDLXXX = 480
CDLXXXI = 481
CDLXXXII = 482
CDLXXXIII = 483
CDLXXXIV = 484
CDLXXXV = 485
CDLXXXVI = 486
CDLXXXVII = 487
CDLXXXVIII = 488
CDLXXXIX = 489
CDXC = 490
CDXCI = 491
CDXCII = 492
CDXCIII = 493
CDXCIV = 494
CDXCV = 495
CDXCVI = 496
CDXCVII = 497
CDXCVIII = 498
CDIC (CDXCIX) = 499
D = 500
DI = 501

DII = 502
DIII = 503
DIV = 504
DV = 505
DVI = 506
DVII = 507
DVIII = 508
DIX = 509
DX = 510
DXI = 511
DXII = 512
DXIII = 513
DXIV = 514
DXV = 515
DXVI = 516
DXVII = 517
DXVIII = 518
DXIX = 519
DXX = 520
DXXI = 521
DXXII = 522
DXXIII = 523
DXXIV = 524
DXXV = 525
DXXVI = 526
DXXVII = 527
DXXVIII = 528
DXXIX = 529
DXXX = 530
DXXXI = 531
DXXXII = 532
DXXXIII = 533
DXXXIV = 534
DXXXV = 535
DXXXVI = 536
DXXXVII = 537
DXXXVIII = 538
DXXXIX = 539
DXL = 540

Applying the roman numeral logic to the provided text.

Wait, the provided OCR has some numbering that is slightly off or has typos (e.g., "CDIC" instead of "CDXCIX"). I will do my best to convert them logically.

Cleaning the "INLEIDING" text:
"In zijn Inleiding tot het tweede dee" $\rightarrow$ "tweede deel".
"georderid" $\rightarrow$ keep (historic/typo).
"CUI - rectie #c0" $\rightarrow$ "correctie".
"TioG Ovcr- weging" $\rightarrow$ "ter overweging".
"S- schermheer" $\rightarrow$ "schermheer".

Executing Final Assembly.## CORPUS DIPLOMATICUM NEERLANDO-INDICUM

VERZAMELING

van Politieke Contracten verdere Verdragen door Nederlanders in het Oosten gesloten, van Privilegebrieven, aan hen verleend, enz,

UTGEGEVEN

DOOR

Prof. Mr. E. HEERES,

DERDE DEEL

(1676-1691).

VERZAMELD EN TOEGELICHT

Door Dr. F. W. STAPEL, pti Ja-Goceni dc Universiteit Amsterdan

INHOUD:

1. Molukker-Ternate: Januari 1676 157
2. Siak, 11-14 Januari 1676
3. Makassar- Zuid-Celebes- Februari 1676 9-12
4. Koromardel. Februari 1676 367.2
5. Makassar
6. Soembawa 12 Februari 1676 24
7. Ceilon Madura Juli 1676 31-34
8. Koromandel Tanjore. December 1676 31
9. Java Mataran Februari Juri 1677 39-47
10. Javz Mataram Maart 1677
11. Molukken Ternate, 12 April 1677 51

12. Molukken Boeton Mei 1677
13. Molakken Gorontalo Limbotto. Mei 1677
14. Kaap dle Goede Haop- 25 Juni 1677
15. Koromandel. 15 Juli 1677
16. Augustus 1677
17. Sumatra s Westkust. Augustus 1677 65
18. Banda Keffing: 18 October 1677
19. Java Mataram: October 1677 70-74
20. 79 3
21. 29 October 1677
22. Molukken Sanggir-eilanden. November 20 December 1677
23. Moukken Siauw 8 November 1677 90-93
24. November 1677
25. Java- Mataran 13 November 1677 24 Januari 1678 101
26. Tandjong Poera (Krawang) November 1677 101-104
27. Molukken- Manganitoz December 1677 105 110
28. Malabaar: 11 December 1677 110 112
29. Makassar Soembawa 22 December 1677 113 114
30. Bengalen. December 1677 114 116
31. 1. Januari 1678 116
32. 117
33. 117-118
34. 118-119
35. 119-120
36. 120-121
37. Java Mataram; 15 Januari 1678 123 123-123 408, 409. Koromanclel, (312) Januari 1678 125-126
38. Maart 1678 126-127
39. Gorontalo en Limbotto. 25 Maart 1678 127-136

40. Palembarg: 20 April 3 Juli 1678 136-142
41. Koromandel. April 1678 142-143
42. Malabaar, Mei 1678 143 146
43. Perzie. 8 Juni 1678 146-148
44. Koromandel. 7(?) Juli 1678 148 149
45. Banda Nieuw Guinea. Augustus 1678 149-151
46. Ceilon Jaffanapatnam; Augustts 1678 152 155
47. Banda Nieuw-Guinea; Augustus 1678 156-157

INHOUD

1. Koromandel Orissa . September 1678 157 160
2. Sumatra’s Westkust: 22 September 1678 160-165
3. Java Mataram, 27 Septernber 1678 165-167
4. Ambon Kelangh 15 November 1678 167-170
5. Bengalen 25 December 1678 170 176
6. Minahassa Menado. Ianuari 1679 172
7. Sumatra s Westkust, 18 April 1679 177 181
8. Malabaar, Juni 1679 181
9. Koromandel. 14 Juni 1679 183 6
10. Banda Keffing: 14 Juli 1679 187
11. Java Mataran: Augustus 1679 191
12. 19 Novemnber 1679 194 196
13. Sumatra’s Westkust: 20 Novetnber 1679 196 198
14. Malakki Januari Februari- Augustus 1680 198 209
15. Malabaar 28 Februari 1680 210 213
16. Koromandel. Februari Maart 1680 211
17. Malabaar April 1680 214 217
18. Malakka Perak: L April 1680 217-218

19. Sumatra s Westkust: 24 Juli 1680 218-219
20. Augustus 1680 220-223
21. Java Mataratn. 15 October 1680 223-225
22. Malabaar. Decetnber 1680 225 227
23. Sumatra’s Westkust, Januari 1681, 227-232
24. Cheribon Januari Februari- Juli 1681 233 242
25. Sumatra’ 5 Westkust. Januari Maart 1681 243 251
26. Sumatra’s Westkust 12 Februari 1681 252-255
27. Februari 1681 256 259
28. 10 Maart 1681 259 261
29. Malabaar, 14 Maart 1681 262
30. Mei 1681 263 266
31. Palembang: 19 Mei 1681 267 270
32. Mei 1681 270 272
33. 24 Mei 1681 272-273
34. Malabaar . 30 Juni 1681 273 275
35. Palemnbang Djambi. 14 Augustus, 30 Septemnber 1681 275 280
36. Djambi. Augustus 1681 280 282
37. Malabiar. 30 Augustus 1681 283 284
38. Palembang 15 September 1681 285
39. Ambon Molukken, 23 Novetnber 1681 286 289
40. Sumatra’s Westkust, Maart 1682 292
41. Molukken Mei 1682 296
42. Bengalen. 20 Juni 1682
43. 1
44. Sumatra’s Westkust, Juli 1682 30
45. Ambon Molukken 6 Jali 1682
46. Solor Timor Augustus 1682 302

47. Koromandel: Maart 1683

48. Molukken Ternate: 7-17 Juli 1683 321 321

49. Djambi. 12 Juli 1683 324

50. 11 Augustus 1683 324 328

51. Indragiri, 29 Augustus 1683 328 329

52. Djambi Palembang- 7-10 September 1683 330 333

53. Molukken Ternate. 21 25 Maart 1684 334 335

54. Bantam; 17- 28 April 1684 336 350

55. Sumatra s Westkust; 20 Juni 1684 351-355

56. Juni 1684 355 359

57. Molukker Tagoelandang. 29 Juni 1684 359-355

58. Malabaar. 25 Juli 1684 366 367

59. Perzic. Augustus 1684 367 370

60. Ceilon Madurz 10 Augustus 1684

61. Maart 1685 377 380

62. Malakka Djohor Siak April 1685 380 387

63. Kaap de Goede Hoop. 14 October 1685 387

64. Sumatra Westkust: 30 Novenber 685 388 392

65. Bantan Februati 1686 392 406

66. Sumatra s Westkust 15 Maert 1686 405 410

67. Perzie. Juni 1686 410 412

68. Koromandel: Juni 1686 413 414

69. November 1686 414 416

70. 416 417

71. 417-418

72. 418 419

73. November 1686 419-420

74. 420 421

INHOUD

1. Koromandel. Decemher 1686 421
2. 422
3. Januari 1687 423
4. Sumatra’ Westkust. 23 Januari 1687 423 426
5. Juni 1687 426 433
6. Bantan, December 1687 18 Februari 1688 434 441
7. Sumatra Westkust. 22 Decernber 1687 442 444
8. 444 446
9. Koromandel. Maart 1688 446 450
10. 450
11. 451
12. 8 Juni 1688 451 455
13. 455 456
14. 456 457
15. Septetber 1688 458
16. Cheribon, September 1688 459
17. Molukken- Mindatiao. September 1688 470-471
18. Koromandel. 20 October 1688 471 473
19. Siam. 14 November 1688 473 479
20. Sumatra’s Westkust. 23 Januari 1689 479 480
21. Molukken-Banggai-eilanden. 26 Januari 689 480 487
22. Suratte 26 Maart 14 April 689 488 491
23. Molukken Limbotto 29 Maart 1689 491 492
24. Malakka Djohor Siak: April 1689 492 497
25. Malahaar, Mei 1689 498
26. Molukken Tidore 31 Juli 1689 499 504
27. 504-508

28. Ceilon Madura. Augustus 1689

29. Koromandel. 28 Augustus 1689 509 510

30. 20 Septemher 1689 514-512

31. 512-513

32. October 1689 514-516

33. 516 523

34. Malabaar, December 1689 523 524

35. Koromandel, Mei 1690 524-526

36. Juli 1690 526 527

37. Ceilon- Madura 29 Juli Augustus 1690 528 530

38. Ceilon -Madura 7-11 September 1690 531 536

39. Sumatra’s Westkust. October 1690 536 538

40. Timor Rotti. November 1690-3 Februari en Mei 1691 538-544

41. Perzie 27 Novetnber 1690 545-546

42. Palembang. 15 19 Januari 1691 546 559

43. Bantat: Maart 1691 555

44. Koromatdel. Septemnber 1691 560 563

45. Malabaar. 29 Septernber 1691 563 568

46. November 1691 569-574

47. Koromandel, 15 December 1691 574 575

VERBETERINGEN 576 REGISTER VAN GERAADPLEEGDE WERKEN 579-581 RECISTER VAN PERSOONSNAMEN 583 596 REGISTER VAN PLAATSNANEN 597-606 VERKLARING VAN DOCUMENTEN VOORKOMEXDE VREEMDE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN 607 616

INLEIDING

In zijn Inleiding tot het tweede deel van het Corpus Diplomaticum Neerlando-Indicum, dat op het einde van 1931 verscheen, schreef Prof. Heeres of ik den tijd zal hebben het werk te voltooien In elk geval wordt door mij zorg gedragen dat het reeds gecopieerde nateriaal voor deel I benevens mijne aanteekeningen geordend

dat een eventueele voortzetter van mijn arbeid zich darin gemakkelijk zal kunnen orienteeren Dit citaat verraadt twijfel, en inderdaad was Heeres, wiens hart ondanks zijn talrijke bezigheden van geheel anderen aard toch steeds onze Koloniale Geschiedenis verpand bleef, reeds gedurende geheele voorbereiding het tweede deel het meer oude stoere werker. Doordat hij eenige malen gezondheidsredenen correctie geruimen tijd moest laten liggen, voor het afdrukken alleen drie volle jaren noodig, Was zich volkomen bewust, dergelijke onderbrekingen werk niet ten goede komen Dit bewijzen zoowel het slot van zijn Inleiding als de 24 bladzijden aanvullingen verbeteringen, die hij Aanhangsel aan dat tweede deel toevoegde. Desondanks voelt schrijver dezes zich gedrongen zijn hewondering waardeering spreken Voor de groote kennis het juiste inzicht; die ook uit dit werk Wcer blijken hij moge hicr een eeresaluut brengen aan de nagedachtenis van den geleerde die zulk verdienstelijk VrL leverde op het terrein Onlzer Iaug stiefmoederlijk bedeelde Koloniale Geschiedenis Na Heeres' heengaan stelde Mevrouw Heeres Van Troostenburg Bruyn die stukken; welke op het Corpus betrekking hadden, ter heschikking vin het Bestuat van het Koninklijk Instituut; bestonden uit een vrij groot aantal kopieen nog te bewerken Contracten maar de aanteekeningen; waarvan Heeres in zijn Inleiding had gesproken ontbraken en zijn ook later nliet aan tlen dag gekomen. In zijn vergadering van December 1932 besloot het Instituuts-bestuur met ondlergeteekende overleg te treden over de verdere uitgave der [udische contracten tot 1800. Bij daarop volgende besprekingen werd dcor gencemd Bestuur aangedrangen cen spoedige voortzetting, Zeer begrijpelijk is, daar er reeds 25 jaar rerloopen waren sedert het eerste deel va deze Instituutsuitgave was verschenen; Eu toen dle neuwe bewerker zich tot die verdere uitgave bereid had verklaard, Baf het Bestuut hem ter overweging de inleidingen bij elk contract kort mogelijk te stellen, opdat de Uitgave niet mogelijk wordt vertraagd Aan dien wenk heeft hij slechts in zooverre gevolg gegeven dat de ileidende aan-teekeningen zeet kort gehouden of geheel weggelaten zijn inhoud cen document voor zichzelf sprak maar nimmer liet hij cen historische uiteenzetting achterwege of besnoeide die tc veel; indlien zoodanige toelichting nar zijn meening voor het rerstaan der juiste beteekenis van een contract, of van de orstandigheden Wad onder het tot stand kwam, noodig was Een te groote beknoptheid Fan geschiedkandige toelichtingen moest ook daarom vermeden worden, wijl dit in strijd was met den opzet van het werk; nameliji Onl contracten niet slechts te zien als rechtstitels, umaar ook als zoovele mijlpalen op den weg door Vederland ontwikkeling zijner koloniale macht in het Oosten afgelegd: Het spreekt welhaast vanzeli, dat de bewerker van dit derde deel zich, redenen M contintiteit, nok overigens zoovee mogelijk heeft gchouden Gm de beginselen, Heeres wan het werk had ten grondslag gelegd; Zcowci wat het innerlijk als het uiterlijk betreft. Zoo heeft hij, 0m met het laatste te beginnen, de spelling der namcm onveranderd overgenOmen; b.v. steeds Koromandel, Golkonda etc: geschreven,

ofschoon hij elders liever Cormandel Golconda schrijft Zelfs d om die reden den bladtitel steeds Oost Indische Compagnie lezen; hocwel eenige juiste spelling Oost indische is. gevallen waar Heeres niet steeds consequent was heeft zijn opvolger eigen inzicht den dcorslag doen geven heeft hem er tce gebracht in de titels en in de contracten zelf slechts dle namen der plaatsen of gewesten, waarop het docutient betrekking heeft; vet te dcen drukken; en dus niet de namen der contractanten: Aan het slot van elk stuk eveuwel ziju steeds de namen der ondlerteekenaars van de plaats van onderteekening vet gedrukt. Als groridslag van zijn uitgave nami Heeres Contractboeken der Kamer-Amsterdam, aangevuld door verzamelingen der Kamer-Zeeland, reeds uit literatuur bekende contracten en die welke te vinden zijni waardevolle Overgecomen brieven uyt India het Rijksarchief, Deze werkwijze heelt zijn opvolger overgenomen; doch hij is, wat het onderzoek der Overgecomen brieven aangaat, nog cen stap verder gegaan dan Heeres Deze raadpleegde dle registers dier brieven voor zooveel voorradig; daar eenmaal het doorlezen de geweldige hoeveelheid brieven zelf une mer boire is Daarbij heeft hij evenwel verschillende contracten die niet afzonderlijk geregistreerd waren Omdat zij cecl uitmaakten van den tekst der brieven, Over het hoofd gezien. Thans is een ardere methode gevolgd door aan het Landsarchief te Batavia een afschrift te vragen van het register van alle door de Compagnie gesloten verdragen overeenkomsten, die lijst te vergelijken met de Contractboeken en de andere hierboven genoemde bronnen. Zoo bleek; weke contracten, Ilet-welke Janden uit welke jaren nog ontbraker, e dan behoef den slechts de brieven uit dat ijaar en dat gewest Onderzoch: te worden Ook dit bleef nog een tijdroovende taak, die echter rijkelijk werd beloond Immers niet alleen konden jop deze wijze alle in het Bataviasche register genoemde documenten uit de behandelde periode worden opgespoord, Iraar bovendien kwamen van een aantal wel in de Contractboeken voorkomende overeenkomsten een ICCT schriften in het licht enkele maal zelfs zes of zeven wat V4il groot nut was bij het verklaren van corrupte tekstplaatsen Heeres had er al eenige malen Op gewezen dat de officieele Contractboeken- Arnsterdamn zeer slordig zijn gecopieerd; door meer afschriften zijn beschikking te hebben kon thans de bewerker cen aantal onbegrijpelijke lezingen fouteu in de dateering terecht brenger Uit de in dit deel behandelde periode vindt men in het Compagnies archie: een groot aantal overecnkomsten vin zuiver commercieelen aard, mcestd aangegaan met particuliere inheernsche kooplieden uit Voor-Indie deze zijn niet opgenonen, daar het Corpus cen Verzameling politieke contracten is.

Toen Heeres zijn eerste deel in het licht gaf, sprak hij het voor nemen uit Omn alle contracten tot 181 in drie deelen denzelfden omvang uit te geven verband daarmede moge hier allereerst worden opgemerkt, dat het eindjaar 1811 aanvang van het Engelsche interregnum thans is vervangen door 1800 einde van de Compagnie overgang der Kolonien aan den Staat wat eell

logischer terminus ad quem is.[1] Verder blijft uit derde deel, hoezeer Heeres bij de aanvaarding eT zijn taak zich heeft vergist den omvang daarvan hij meende met drie deelen te komen tot 1811, terwijl het derde deel slechts loopt tot 1691, Die misrekening 14s haast onvermijdelijk Itniners Heeres kon zijn raming slechts gronden Op den omvang Van Contracthoeken-Amsterdam sprak daarhij de verwachting uit; dat die boeken 0p den duur steeds nauwkeuriger zijn bijgehouden zoodat ten slotte alle overeenkomsten daarin zijn opgenomen Het tegenovergestelde is echter het gevazl gebleken en vooral voor de 18de eeuw stuit men Op steecs grooter hiaten. Terwijl vrijwel geen jaar omgaat, waarin de Compagnie niet een of meer nietiwe verdragen afsluit of oude bevestigt, is in het Contractboek-Amsterdam [V eenmaa zelfs voor cen periode van tien jaar 1743 tot mer 1752 geen enkel stuk ingeschreven. Hoe veel deelen d serie tot 1800 omvatten, kan nog niet met zekerheid worden gezegd; dit hangt am den oogst, dien het verdere onderzoek der Overgecomen brieven opleveren Maar stellig dient op deelen te worden gerekend.

Ging deel tot 1650 en deel II tot 1675 de bewerker van het derdc aeei cefde eenigen tijd in de illusie, tot 1700 te kunnen komen spoedig evenwel bleck hem; dat ’het daartoe noodig zijn dit deel een 50 procent grooter te maken dan de circa 40 vel der beide vorige dleelen Aan den normalen omnvarg vasthoudende ook gewone jaarlijkschc Bijdragen van het Koninklijk Institutt tellen vel druks Werd dan 1691 de uiterste grens. Vergelijkt men nu de drie verschenen deelen Aai vrijwel gelijken omvang, dan gceft het eerste de contracten Owr 54 jaar medio 596 tot medio 1650 deel twee bestrijkt 25 jaar Novemnber 1650 tot October 1675 deel drie slechts 16 jaar Januari 1676 tot December 1691 Deze vermeerdering van de stof is in hoofdzaak het gevolg van de buiten gewOne expansie der Compagnie in de Eweede helft vanl de 17e Ceuw, waardoor haar relaties met verschillende VOTS(CI Cstaten zich langrijk uitbreidden het aantal overeenkomsten evenzeer toenam; Men mioet evenwel niet het Cog verliezen dat die toeneming oischoon van zeer beteekenis toch niet zoo groot Mcm he: eerste gezicht uit de hiervoor gegeven vergelijking zou afleiden.

Want niet slechts zijn beide Foora igaande deelen niet heel voiledig; mnaar de contracten de eerste jaren zijn cok veel beknopter gesteld. Tegen het naderen var de I8de eeuw wordt men ook in Indie breedsprakiger men gazt er; met den tocnenenden ivloed der Compagnie ook meer op details letten. De beide omvang- rijkste contracten uit deel beslaan respectievelijk 7V2 blad- zyden druks deel H komen reeds contacten Voct vanl meer dan 8 bladzijden met ecn maximum van 10; deel III bevat Ovct cenkomnsten Van 11, 13, 18 bladzijden druks. Maar dit necmt niet Weg; dat ook het aanta contracten de bclangrijkheid zeer sterk is toegenonen Wat de aantallen betreft, geeft het eerste deel 192 documenten over 54 jaar, gemiddeld ruim 3V2 per jaar

dee II geeft er 171 over 25 jaar, dus bijna per jaar, terwijl deel IIL er 177 bevat over 16 jaar, of nog iets nieer dan I per jaar. Ook inhoud der contracten bewijst den sterk toenemenden invloed der Compagnie in deze jaren speciaal in den Archipel:. Be langrijke staten Ternate, Tidore andere In Oostersche kwartieren worden officicel haar leenstaten de beide machtige rijken op Java Mataran Bantam; erkennen haar als nut schut schermheer verleenen haar ket absolute handelsmonopolie, staan belangrijke stukken hun territorium ai en krijgen beide in hun hoofdstad een kasteel Inem Nederlandsche bezetting: Zco gceft dan deel van net Corpus door aantal, omving inhoud der contracten een nietw en goed gedocumenteerd bewijs van de enorme machi, welke een particuliere handelsvereeniging wat Oost- indische Compagnie toch in wezen 1as IOnze gourlet Cfuw Wist te bereiken

Het is den bewerker aangename plicht; zijn hartelijken dank spreken Vooi ondervonden medewerking, Aa ambtenaren het Rijksarchief in Den Haag als van den Lands archivaris in Nederlandsch-Indie Ten slotte mag ook een woord van hulde aan het adres Van de drukkerij voorheen Smits niet ontbreken VOor haar zeer stielle en accurate werk:

Den Haag, Februari 1934.

STAPEL

DOCUMENTEN

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE

1602-1800

364. MOLUKKEN TERNATE

Januari 1676.

In 1675 had sultaun-Amsterdam zijn vader Mandarsaha als koning Ternate opgevolgd Laatstgcmoernde had zin aude Ja spraken Ainban Waleg donem gebracht (Zie Corpus II, blz. 13), doch in hct contrart var 30 Mei 1667 morst hij verklarcn, dat zijn onder - calnet tIdECT [njeer IOilded harein Maar Ambon; alle acdere territorien Onaer Ce Fennonsninhcy Compagnje Verder wren Mocis eder Kerezcn mict d hoofden de oner Tertiate ressorteerende eilanden Makjan en Motir, Mal aanleiding Kerhun [oeronteno aandeel extcrpatic-premicn, de uitkecringen vcrgoeding docr hcn te lijder schade duor de vernietiging der

kruidnagelboozien hun Etbied (Corpus II, blz. 39 40, 349). Tot regeling ander zond Eutan Amsterdan zijn troorsaanvaarding amnoassadent Majoeda aac Relara MuAAT GezF ondlerstaani ontad Flool dat 12den Octobcr dcor den sultan Werd geratificeerd: (Dagh-Register Batstid, 1676, Elz I0; idem 1677 blz. 164 = CLERCQ. Terrele, blz. 162: Tijdschriit Batav. Genootschap, ded XIV; 187; Racfort IWct Con pagries regt 0$ dc Groate Oost, blz. 10). ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Wy, ondergeschrevener, door Zijn Edelheyt; d'Ed" heer Gouverneur-Generaal etc. expres' gecotnmitieert om resimieren de brieven zedert drie jaaren vanl den coninck Mandarsaha zynen navolger Amsterdam successive ontiangen insonderheyt die van desen jaare; mitsgaders oock OIl te hooren den atnbassadeur Majuda, herwaarts met behoorlycke credentialen overgesonden OTTL van de Comp vorderen ende procureren scodanige dingel; als hem door synen cOninck waren aanbevolen; in de brieven gemelt, geexpresscert, Soo ziju WY, net hem conferentie getreden zijnde uyt oude schrifturen bequaam gewerden denselven bewysen, dat den coninck van Ternaten nogh geheel, nogh ten deele yets de landen off eylandcn V7n Amboina pretenderen hadde; acquiescerende dat soowel de coningh, de stenden, als oock hy selven tot nogh Loe waren geabuseert geweest, mitsdien, dat hy ter zyne comste op Ternate by den coninck daarvan verklaaringe doen soude, opdat Comp hzar regeringe alhier in Indien niet meer met diergelycke ongefundeerde versoeken quame vermoeyelijckt te werden, renuncierende zyne qualiteyt Vinl het recht; dat oyt off oyt de coningen van Ternaten Op die landen mogten gehad hebben gelijck daarvan by de contracten, voornementlijck 1667 met den admiraal Speelman gemaackt; genoegsaam blijckt. Ende waaromme ick; Majuda; expressen ambassadeur vanl den coninck Vanl Terniten als gesegt; neffens heeren gecommitteerden dit schriftuer plaats Vam den coningh ondertekene En 1at aangaat versoeck vin die Va Macquian Om kebben het comnplernient van de 5COO realen tot 48 stuyvers off 4000 rijcxdaelders courant, SOo daarop geexamnineert het gebesoigneerde Fan den Arnout Vlamingh zaliger dachtenisse, insonderheyt by de aanteeckeninge in sijn resolutie Ioeck dato mitsgaders verbaal rapport, 2" 1656 in maant Augusty aa0 de Hooge Regeringe overgelevert; uyt dien craghte goetgevonden de Macquianders voortzan jaarlijex laten volgen volle recognitie, die tot noch toe CI redenen in de bovengemelte schrifture uytgedruckt, mzar ten halven hebben genoten insgelijcx oock de soasivos $\frac{2}{}$ van coningrijck Ternate de 1200 rijcxdaelders of 1500 slechte realen, by het contract ady 31 January 1652, hier Op Batavia tusschen Hooge Regeringe den coninck Va Ternaten gemaackt, bedongen. Ende alhoewel het consonant dat die van Motir onder de superintendentie van deni heere Arnout de Vlaming selffs door goetwillige Macquianesen tot Zijn sijn affgecomer gedragen licentie tot et extirperen van alle haare nagelboomen, sunde er in algemeene contract yets tot erkentenis te bedingen, soo is naar resumtie van zaackcn verstzan in

redelijckheyt en billicheyt te behooren, de drie sinnagos van dat eylant, mnet namen Jole, Taliabo, Benebene van nu voortaan jaarlijcx toe leggen SOMAL La rijcxdaelders 300, ende dit alles YOUI sooveel de respective recognitien aangaat, tot 50o lange, al: opgemelte soasivos Macquianders ende die VIL Motir, geen reden ter contrarie komen te geven.

Onder stondt: In ’t casteel Batavia op eylandt Groot-Java den 7 Januaty a” 1676, ct was geteekent = In Maleytse caracters Rijckloff van Gocns Majuda, ambassadeur, Cornelis Speelman Immelaha [3] Tobone als Joan van Ricbeeck, secretaris getuyge, den secretaris Niore als getuyge; Gecollalioneert; accordeert, Batavia in casteel, 8 Februry [676. Jan van Riebeeck; secretaris.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

CCCLXV SIAK

11-14 Januari 1676. [4]

De Maleytse honffden dc plaetset, genacmnt Cottarana Cabon Giy, gelegen Suqatra’ Oostkusl; de ontdeckte thinmiyten Enod de feriere Sika kwamen begin Januari 1676 Malakka cerate lading tin van circz 100 bzar (300 pikoel} Gouverneur Balthazar Bort wist ben bewegen alvorens Maar hun land Lerug kecten onderstaand con Traci Coipagnie aan Fian; waarbij zij beloofden; allecn op Malakka Tue brengen.

Binnen stadt fortresse Malacca, den January 1676, ten huyse van den sabandaar hebbcn orankaya radja Lella, Orancaya sultan Ragagar; orancaya magat Maradja, alle hoofden van de plaatsen Cottarana Cabon Gitty, [5] gel legen op Sumatra’ Oostkust, gemaakt dit navolgende contract met dEd heer gouverneur Balthasar Bort; Raad-extraordinaris van India, mitsgaders gouverneur directeur der stat cn fortresse Malacca, ende Sijn Ed raad dat alle den thin dewelke binnen Cottarana Cabon en Gitty valt, alleenlijk aan Nederlandse Oostindise Komp tot Malacca, of die haarentwegen tot Siaka komen te verschynen aan niemand anders sal verkolt cr gelevert werden, rijxdaelders de bhaar; ter oorsake wY reets seer veel eere en sunst leveren van onsen eerste gegraven thin erlangt hebben;

Tot ditselve contract sullen ook tragten te bewegen hoofden van ‘Tandon [6] met sijn Onderhorige plaatsen, en niet nalaten UnS goed wedervaren aldaar bekent ken op- datter geen bedrog in afbrengen van den thin om aen d’Ed. Komp’ geheel geleverd onderwegen daarvan niet aan andre kan of zal verkoft werden,

sullen WY met alle de raartuygen die thin geladen hebben; een briefie derselver mede- voerende quantiteyt 441 den sabandaar JAt Malacca senden, dewelke ons dan Ln den ontfang antwoorden sal, sullende diegene die de thin aan andre verkopen niet maat Malacca brengen, conformi haar begane schuld straffen.

Ook R04 IS OnS Locg estaan, dat Onse vaartuygen met een vlag van d'Ed. Comp' sullen van en na Malacca mogen varen, Inits gaders twemaal des jaars met thin, onse hoofden toebehorende atkomende, van alle geregtigheyd geexcuseert wesen;

Tot teken deses heeit den gouverneur dit contract, wy alle hoofden, ondertekent, wzarvan het ons getekende alhier Malacca verblijit ander mede ons land netnen sullen; Malacca den 25 van de maand Sawal A' 1070, sijnde naar cnse tijdrekening den 15 January 1676. Gecollationeert, accordeert, Malacca prima February 1676, my was geteykent : Js van Assendelft.

CCCLXVI MAKASSAR ZUID-CELEBES

Februari 1676.

Na de Onder wer Wine Makassar door Speelman jaren 1666 -1662 Zuid-Celebes nog nict alles piis Vrct; herhaaldelijk viel regclen tsscheu striidlustige Yatsifn Tokttem (Zic STAPEL, Arckitel 168t, biz . 36 39 Corpu Diplomaticum II, blz. 550 Radjz Palakka, door de Compagnic tot konirg Boni en Bonthain henoerd w25 Tiet steeds gemakkelijk bondgeroot duldde gcen menging in wat hij de interne z1ken zijn DCSUC Oordedlce verbind Aewaren zijnerzijds tczcl hcuding Compagnies (ctarta Makassar Aroce de regeering Andries Kogaert, nieuw henncind Gouvcr MCLT Banda, die 29 Dccenbcr 1675 uit Batavia Tcttrok com- mnissaris Makassar uueT regeling trelfen mnet Palakka ziju mededanders Blijkens onderstaand conirac Fwam men Overeen stemming; waarhij het Bongaaisch Verdrag werd bevestigd, (Zie ook Degk- Rcgister 1676, blz: 103 105).

Op het schriftelijk versoek van radja Palacca ende de verdere koninge ende grote van Bone en Soping, alsmede alle degene die des Ed. Comp' wapenen staande den Macassaarsen oorlog gevolgt hebben, door den heer president van Macasser, David Harthouwer, aen d'Ed. heeren; den Gouverneur-Generael ende Raden van India tot Batavia Maleyts overgesond niir dat Hare Hoogheden den inhoud Vanl selve duydelijek Lr= claart uytgeleyt hadden; dat darinne begrepen WarC naarvolgende vijf poincten:

Eerstelijk, dat d’Ed heer Speeltnan, alsdoen superintendent, admiraal ende veldoverste over de Oosterse provintien, aan haar alle; die den oorlog volgden, beloolt hadde gocde succes na31 bekomen victorie soude blyven behouden hare wetten en costumen; die zy bevorens hadden gehadt.

Dat gemelte Ed heer Speelman aan alle de bovengenoernde ook belooit hat, dat zy in gelyke agtinge waardigheyt met die van Teraten Bouton souden gehouden werden.

Versog ten Sy, dat men geen regt mogt doen over haar slaven Buyten haar kennisse.

Dat haare slaven haarselven niet aen d’onse mogten fanden buyten hare kennisse toestemminge.

Dat hare slaven tegens haar niet mogten in regten treden.

Is door de heer Andreas Bogaard, gedesigneert gouverneur van Banda, door Haar Ed Hoog Agtbare tot Batavia expres tot de besoignes OVt dese saken gecommitteert, geadsisteert met den Ed. Wybrand Dubbeldekop oppercoopman en secunde deser presidie, d’Ed: Claas Pleun capiteyn deses guarnisocn en Willen Basting, secretaris der voorschreven presidie; geantwoord dat de vcorschreven poineten in de contracten tusschen haar verdere bondgenoten ter eenre, d’Ed. heer Speelman wegens d’Ed Komp’ andre zyde, speciaal ook niet in contract; den 18 November 1667 op Bonye gemaakt, niet gocd gevonden wierden;

dat egter voorschreven contracten tegen genoemde pretendeerde beloften niet waren strydende; alsoo Hare Hoog- heden soowel andre koningen hare regten costumen Ivehielden, scoverre voorschreven contracten daarvan “tywillig geene afstant gedaan hadden;

dat Haar Ed. tot Bataviz Hare Hoogheden in geen mninder agtirge hielden als de Ternatancn Boutonders, nogte ook eenige meerder liefde of gcnegentheyt den Ternatanen Boutonders toedragen als radja Palacca, dandre koningen coninxkinderen ende grooten;

dat uyt maniere van vaart der Ternataren ende Boutonders ook niet anders konde besloten werden dewij deselve sodanig niet waren varende, als Sijn Hoogheyt Palacca dandre koningen abusivelijk gerneent hadden, ende het weynige onderschijt; dat daarinne mogt tsen ontstont uyt de verscheyde gelegentheyt dier plaatsen niet uyt eenige meer dler oi minder genegentheyd ofte agtinge van d’een of dander, waarop Haare Hoogheden sig gerust gesteld hebben.

Het derde ende vierde poinct, behelsende; dat men geen regt soude doen OTCT haar slaven, sonder haar daarvan kennisse tc geven; dat deselve sig niet sullen mogen zen d’onse verpan den buyten haar meesters kennis ende toestemming, is Haar Hoogheden toegestaan.

En omne weten of de luyden, die sig azn d’onse willen verpanden; VT} oite slaven sijr; zoo sal Sijn Hoogheyt Palacca ende d’andre koningen ccn persoon stellen ons anwysen, die d’onse daar versekeringe [van] kin doen.

Het vijfde laatste poinct, dat hare slaven tegen hare meesters niet souden vernogcn in regten treden, dat haar neesters niet sullen mogen regt beroeper, hoewel daarvan seer qualijk mnishandeld werden maar dat mcr eesters met hair slaven soude laten begaen, alsoo sulx onder laar een oude gewoonte en regt 15, Haar Hoogheden mede toegestaan.

Protesterende ende verclarende verders Haar Hoogheden gesamentlijk, dat met dit bovenstaande geschrilt en darti- culen daarn vervat; niet roornemens waren maken gemaakt hadden cen nicuw contract of inder verbond, maar dat sy haar striktelijck waren houdende aan bovengenoemde contract, tusschen haar ende de verdere bondgenoten ter Fcnte ende d’Ed Heer Speelman wegens d’Ed. Comp” ter andre zyde op 18 November 1667 op Bony gemaakt ende beeedigt, sonder daaivan, sooveel haar aplicabel zy, alderminst willen afwyken.

Aldus gedaan in Comp’ thuyn, digt onder casteel Rotter - dam %p Macasser, den eersten Februatie 1676 teken der waarheyd is dese , naardal cerst in Duyts daarnaar in Maleyts anex aan den andren Van een selven inhoud gecopieert W45, door Sijn Hoogheyd Palacca ende d’onderstaand koningen ende grooten met haar gewonelyke zegels of handtekeninge in de name der verdere Bougyse bond- genoten en door d’Ed. heer commnissaris Bogaart met Comp scgel, mitsgaders sijn sijn adjuncten haar gewonelycke signaturen in den name der Hoge Regeringe van India onder- ekent; Ter zyden stond dit contract in de Maleytse tale getranslateerd was getekend Zijn Hoogheyt Palacca, Andries Bogaart, Arou Tanete, Wybrant Dubbeldekop Arou Marjo Claas Pleun; Arou Maroangy, Basting; secretaris. Arou Salotoengau Galeran Tapaliwen.

CCCLXVII KOROMANDEL

Februari 1676.

Vac 27 Januari tot 12 Februari 1676 bracht de koring Aboc-il-Hassan (Abdullah Hassan Kutab sjak) bezock Golkorda, de machtige handelsstad Mazulipatnam, Eelke gelegenheid hij DOr de daar resi deerende Europcesche kooplieden, tctiindles

Engelschen Denen xer luisterriik Vero cnvanzc oI Nederlandscte Compagnie ontzag nociten noch Kosten, den vorst ccn grooticke ontvangst dereiden, de bewizen waarueering Van TorslEn zijde bleven niet uit Walrovcr Eogc jaloers zijn; spijt niet wctei doe ft laten zullen Nict miclcr Lcmaiie vaardigde koning uit, waarbii de Nederlandecke Compakuie Wifuwf rechten TptiFeno Guu bevestigd uitgebrcid wel bestaande Grieven weggenome l Ketden. Men zij op verdacht; dat IHAYRT de cauls of firmans, welke de koning in 1676 hebben geschonkem, aantal plaatst, tic rccds toeger vcrlecnd Wren waarbij voudiz her jaartal 1676 plaatst.

Translaet firman door den coningh van Golconda Sulthan Aboel Hassan Kotabchia, present in de stadt Masulipatnam maent S'jelkhayda jaer Mahornets 1086, dat naer onse reeckeningh maent February 1676, verleent; en den derselver den Jacques Caulier bestel:.

Des coninx firman en ordre sy by desen aen de rabaldaers andere gesaghebbers OvCt den dienst van den duan; Inits gaders de onderdane, hoge lage bratnines, vryheeren, passets der wegen alle andere inwoonders, dat moeten weten hoe den Hollandsen capiteyn van Masulipatnam den coningh kennen heeft gegeven; onaangesien hy veel firmans hadde om den handel van Compagnie onverhindert te mogen cryven, allerhande coopmanschappen naer Golconda, Palicol; Daetseron, Bimilepatnam Nagelwance, en voors gehele Jand door senden, sonder dat ymant sulx beletten of daervoor eenige tollen geregtigheden van batapoelery, molla - wisael; 2 serafy, magh vorderen dat d'Comp" geen arbeytsluyden magh werden onthouden nogh dat hare coop lieden, dienaren indere dependenten geen nilly magh werden opgedrongen egter contrarie deselve de habeldaers van Masulipatnam alle beletselen deden haer naer begeerte den kandel allerwegen niet gerustelijck laet bevorderen, wacrom versoeck heeft gedaen, dat sulcx met kragt magh werden tegengegaen verboden; dierhalven des koninx ordre, dat de Masulipatnamse habaldaers, en die van alle andere lant- schappen, heen- nogh weervaeren van eenige goed eren geen tollen, batepoelery, mollawisael, serafy, hoedanigh die ook genoemt moghten werden, zullen hebben te vorderen off daer om haer eenigh belet doen; want uyt lieffde heeft de coningh de Comp' van alles vrygekent en quijtscheldingh gegeven: En "00 ymand contrarie desen doet; die wete; dat hy coninx tOOrn te verwagten heefft; oversulx moet dit firman genoegh gedaen werden Onder stont was geteykent: Madoe Banzy, Madumdaer Siahy.

CCCLXVIII KOROMANDEL

Februari 1676.

Translaet firman door den koningh van Golconda Sulthan Aboel Hassan Kotubchia present in de stad Masulipatnam; maend S jelkhayda jaer Mahomets 1086, dat naer onse reecqueningh is de maent Februaty 1676, verleent, aen d’E Jaques Caulier bestelt;

Des koninx [irman en ordre zy by desen aen den serleskeer vin Kclingh, Said Mustaffa-chan, dit wete, de coninigh hem lieff heefft, Zijn Mayesteyt ter kennisse gecomen dat ten tyde van Abul Naby aen Hollandse kapiteyn pFo restant 264 lasten rijs ten afteren gebleven, zonder dat die tot nogh ontfangen heefft, hoewel dat all verscheyde firmans tot die restitutie zijn verleen:. Om wat reden off niet g effectueert Dierhalven zoodra dit firman ontfangen wert, moet dat restant voldaen werden zonder weygeringh sodanigh dat daerover geen klagten meer werden gedaen dit firmam ten vollen genoegh gedaen Onder stont was geteykcnt: Madomdaer Siahy.

CCCLXIX KOROMANDEL

Februari 1676.

Translaet firmnat, door den koningh van Golconda Sulthan boel Hassan Kotuhchia, present in de sLadl Masulipatnamn, in de maend Sjelkhayda jaer Mahomets 1086, dat naer onse reecqueningh maent February 1676, verleent, den 7i derselve aan d’E Jacques Caulier bestelt; $\frac{7}{}$

Des coninx firman ordre zy by desen aen de habaldaers, mindere regenten bramines Vam Sint Thomc dat se moeten weten, hoe den Hollandsen capiteyn ende grooten van den coningh bedongen hebben, dat geene van gebleeven Frans schip wert gevonden, d’ongelden, die daertoe werden daen elck de helfft sal genieten draegen Maer Sijn Maye steyt verstzen hebbende dat van gevondene haer gedeelte nict gegeven is heeft daerover firmans aigesonden, dogh die sijn ook niet ter harten genomen en aghtervolgt Wie off zou stout is geweest Dierhalven weet; dat geene gevonden moet haer helft gedeelt; ook d’ongelden halif enhalff moet betaelt werden Soo moet oock met het canon ander goet gehandelt werden, dat nogh gekreegen wert: Gedenckt dat dese ordre kraghtigh strictelijck aghtervolgt moct werden, contrarie firman niets geschieden mnagh Onder stont Was geteeckent Madoe Bansy Madoemdaer Siahy.

CCCLXX KOROMANDEL

Februati 1676.

Translaet firman door den koningh van Golconda, Sulthan Aboel Hassan Kotubchia, present in de stad Masulipatnam maend Sielkhayda, jaer Mahomets 1086, dat naer onSe reecqueringh maend February 1676, verieent, den derselve aen d'E. Jacques Caulier bestelt: [8] Onkosten. Uit de Overgecomien hncar 1677 _ seede boeck, folio 668a, Een eenigszins inocro vcrtaling in Overgeromen brieven 1628, vijide bocck; folio 801. Ecn ertract Ccrocivoer Zeeland, 8368, blz. 65. Naast doze Litel Statul het zegel koning

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Koninx fitman ordre is sodanigh_ dat de habeldaers, landregenten bramines Fan Mamimedebath Narsapour moeten weten, hoe den Hollandsen capiteyn van Masulipatnam Sijn Mayesteyt kennen heeft gegeven dat land VoOr Comp timmerwerff op Ponnepilly heel door het opperwater is weghgespoelt, % omn een ander timninerwerif stnederye stellen tusschen de woningh van Mameth Sahey Engelse logie, erf [is] gelegen, versoeckende hetselve, als den habaldaer van Narsapour daervan caul heefft verleent; besetting te moghen hebben behouwen, tnitsgaders dat de werkluyden en anderen, die gewoon zijn daeraen te arbeyden en dependeeren_ oak rontsom dat erff hare woonhuysen mogen naccken sonder dat se eenige hoofft [9] en andere gelden sullen hebben te betalen, off daerom mogen gevat off eenige overlast aengedaen werden; ook dat andere werckluyden der omgelegen dorpen daer mogen comen arbeyden, sonder dat - ymanthaer sulx magh beletten. Soodanigh als zy te kennen geven en versoecken, wert haer by descn dat erff, gelegen [tusschen] huys van Marneth Sahey Engelse logie, Comnp werck Vctrorderer, gegeven met die vryigheden _ dat de werckluyden daer rontom sullen mogen woninge timmeren; andere uyt dlorpen werck comen sonder dat haer eenige rendos gereghtigheden sal mogen afgevordert eenigh belet aenge {aen werden_ Weest gedagtigh_ dat dese Ordre kragtigh is, volgens deselve alles moet geobserveert werden: Onder stont was geteykent Madoc Bansy, Madoemdacr Siehy.

CCCLXXI KOROMANDEL

Februari 1676.

Zie de algemecte inleiding bij CCCLXVII Dit firman vcrleent al-Narsapour Iag fuscen Mazulipatnam Palicol, De betcekenis epithcton Mammedcbath huis Mokancd. H4vaz, IIL blz Er stazt uhcof" Er staat; nMagulipatnam Sahey" . Uit de Overpecomen briec# 1677 sesde hoeck; folia 669. Ook; Dl; 91.

GENERAL E NEDERLANDSCHE GEOCTRUYEERDE

geheele tolvrijhcid Wnor Birilepatnam (HAvART , IIT, biz. 77 _78, Dan $ Besckryinge , Il, blz. 16l).

Translaet firman_ door den koningh Vatl Golconda_ sulthan Aboel Hassan Kotubchia_ present in de stad Masulipatnam maend Sielkhayda jaer Mahomets 1086, dat [naer onse reecqueningh is de maend February 1676, verleent; den derselve aan d'E heer Caulier [bestelt].

Des konings firmian eti ordre zy by desen_ dat de habaldaers, mindete lantregenter, inwoonders bramines, z00 presente als toecomende VaM Birnilepatnam in Kelingh, mnocten weten; Ivoe den Hollandsen capiteyn van Masulipatnan Zijn Mayesteyt heefft kennen gegeven_ dat Comp' tct Bimilepatnam negotieerde en 2 ten honderd Voor thol bethaelde versogt; daervan vrygekent te mog werden, ook dat hact handel aldaer vrY onbelemmert exerceert, haere dependenten onge moeyt, Van alle overlast bevrijt Iogen blyven; tot welvaert en "ermnee Fderingh vatl de coophandel aldaer lande Daeron heefft de Mayesteyt uyt pure genegentheyt de betalingh van 4' 2 per cento vin jaer tot jaer Voor altoos quijtgescholden, crdonneert, dat haer dependenten %) VTY en onbekommert moeten gelaten werden, zodat se scguut gerustelijck den handel mogen dryven_ hoevende niemand te dencken_ dat hiertoe alle jaren ccn nieuw tirman moet gevordert werder maer neempt copia van dit, geeit origineele weder, en aghtervolgt selve prompt; Onder stont 1473 geteykent: Madoe Banzy, Madoemdacr Siahy:

andete rcttaling, IFta III, blz. 77-78 en in de Overgeconcn brieven 1688 , vijfde boeck; folio 796. Een excrpr in Contractboeck Zeeiaud, "o 8368, blz. 63 Naast dezen titel etold hetzegel dcn konirg: Kalinga, Orissa Lie hervcur, Er staat depenten" Portugeesch ~CRl U veilig.

CCCLXXII KOROMANDEL:

Februari 1676.

Zie de algemcene inlciding bij CCCLXVII Pieter Dam , Ba. sthryuiine IL, IL; 236 el HavART, 186– 187. Dit firman mnner vooreeschrerct loonen ossendrijvers bij het OOVCErCIL Compagnics Hrarcn uit Mazulipatnam nraT Golkonda

Translaet firman, door den koningh van Golconda, Sultan Aboel Hassan Kotubchia, present in de stadt Masulipatnam_ mnaend Sielkhayda jaer Mahomets 1086 , dat naer onse reecqueningh maend February 1676, verleent, den derselve a701 de E_ Jaques Caulier besrelt: [10]

Koninx ordre

met dit firman, dat de habaldaers Fan Masulipatnam moeten weten, hoe met den Hollandsen capiteyn Fan Masulipatnam geaccordeert dat hy Van coopman- schappen_ die het schip hier brengt, naer Golconda opsent, maer zal betalen voor yder baer nieuwe pagoden; S0O aem boeyersloonen als kabaram; heeret gereghtigheyt: Dier - halven is d'ordre; dat van jaer tot jaer het soo geobserveert, niets neer gevordert dit firman Ji500 promptelijck aghtervolgt moet werdcn,. Onder stont, Was geteykent Madoe Bansy, Madoemdaer Siahy:

CCCLXXIII: KOROMANDEL_

Februari 1676.

In de dorpen Golepalam Goudcwaton Wordlen cenige honderden geTannen ,wassers lieden, die de de omliggende plaalsen Ee#c"EI geveride Junwaden mnesien Wasscnen Onmnakem Om hen comPagnic "ruwaren UW afpersing der hoofdcn; schonk de koning bcide durCen in pacht Cwmpagrie tcger 15C pagoden pcr jaar_ (Zie algemcene inlciding CCCLXVI; HAvART , blz . Picer Dam(Beschryvinge, II, IL, hlz 159_160 cn 236 ~237)

Translaet firman, door den koningh van Golconda Sulthan Aboel Hassan Kotubchia, present is de sta l Masulipatnam; maend Sielkhayda_ 't jaer Mahomets 1086, dat nacr OnSi reecqueningh maent February 1676, verleent, den derselve aen d'E Jacques Caulier bestelt:

De? coninx firman ordre zy by desen_ dat de landregenten inwoonders bramines van Gollepalem Gondewaron, gehoorende onder Sourarum, gelegen in landschap van Daerse ran moeten weten; hoe den Hollandsen capiteyn Fan Masuli patnam versogt heefft, dat genoemde 2 dorpen, gehorende onder Sourarum daeraen dependerende landeryen gehugten; met de hoofftgelden van de wassers en indere incomsten d'E. Comp' volgens caul, door Ousseyn-beek daervan verleent, mogen werden in pagt gegeven voor 150 nieuwe pagoden jaers, ramentlijck voor Gollepalem 120 en Gondewaron 30 dito's dat gelt bysonder te betalen, soo als g'eyst is en boven schreven staet, zijn dE Comp voornoemide 2 dorpen Foor 150 nieuwe pagoden in pagt gegeven_ Dierhalven is coninx ordre, dat deselve_ net gene daeronder gehoort, en

dinwoonders UAn dien, haer moet opgedraegen_ dit firman iIs00 ten vollen naegecomnen Merdat Onder stont W2s geteeckent: Madoe Banzy Madoemdaer Siahy.

Uit de Overarcomen briert 1677 , sesde boeck, iolio 670. Ook; in ctrigs zins anccre bewoordingen; de Overgecomen bricven 1688, vijide boeck, folio 801. Ecn cxcrpt in Contractboech Zeelon, no. 8368, V, blz. 65. Naast dezen titcl stond het zcgcl dcn koning. Hoessein-E bel; vericoedeliik het Boofd der kanselari.

CCCLXXIV. KOROMANDEL:

Februari 1676,

Het volgende geschrift besckermnt Tas cncts Compagnie Mazulipatnam tegen aiperaingen der inlandsche Terediem (Zie de algemeete inleidirg bij CCCLXVII; AAAT , bla. 188 Pieter Dor $ Beschrijvinge II, IL 6lz, 236}.

Translaet firman, door den koningh van Golconda_ Sultan Aboel Hassan Kotubchia_ present InL stad Masulipatnam, maent Sielkhayda, jaer Mahomets 1086 , dat nae1 onse reecquening maent February 1676, verleent, en den derselve 4CTI Jaques Caulier besteit:

Koninx ordre zy by desen dat de habaldaers, mindere regen ten, overluyden en bramines van Masulipatnam moeten weten hoe de capiteyn der Hollanders tot Masulipatnam kennen heefft gegeven_ dat van OvC vele jaren 40 wassers-huysgesinnen onder hooffden, genzemt Ninge Godda Pandoc , Rayarp Groa en Wencka_ conform geschrifit, door den heer sercheyl Caervan beschreeven versege t dorp Masaram; after [CEC ens Comp’ thuyn lenende huysen gebout, ‘s Comnp’ lywaten gebleekt en jaers _ volgens salabat ` YOUI yder huysgesin dric ropien tot hoofftgelt betaelt hebben, versoeckende dat haer boven dit niets mneer afgevordert; en die luyden niet belet mogen werden de plaetsen, daer se van outs de Iywaten gewassen gebleeckt hebben te gebruycken Dierhalven coninx ordre, dat jaers (volgens gemelte geschriffde} gereghtigheden mzer gevor dert, en volgens salabat de plaetsen dzer se Wdssen cn bleecken_

Uit de Ovcrgecomen prcud 1677 , srsnc boeck, folia 670. andere woordingen ATRT blz. 187 188 Ceroccoul pricve# 1688, vijide boeck; folio RO0, Ecn excrpt in Coutractboeck Zectand, 8362 ,

HAVART hecft ; hy dcn Sercheyl, die de voortreffelijkste van hct land is en hij wicn alle zaken des riiks hekend zijn” Serckcil beteckent schatieester; ~itumisler financien” HAVART , blz, Madsjewarom bij PIETER Dar IL, blz. 236, Maatsiewaron; en bz Maetsjetafomi Salabzd iaarliiks Het woord wordt veelal gebruikt Voor geregelde jaarlijksche verplichtingen of betalen rechten.

Geleidelijk kcel hetevenwcl dc beteekenis Retoonic adat; onon_okoi TCCC ingeruymt werder, sonder haer desen aengaande eenige over- last aen te doen_ En SOo der contrarie dit firman yets gepleegt wert, sal der met kraghtiger ordre in versien werden_ Oversulx obseryeett selve, neemt daer copie afl, gcefft origineele weder Onder stont cn was geteeckent: Madoe Bansy, Madoemdaer Siahy.

CCCLXXV KOROMANDEL.

Februari 1676. [11]

In de inleiding bj; Lo. CCCLXVI hiervior Eebben wij gewezed; dat de koning Golkonda bij zijn bezoek Mazulipatnzm anuar Februari 1676 aan de Nederlandsche Compagnie nerenJ frm3n5 verleende Waatan Orcryecomiet Wtits 1677 echter Taat Eegeyen Worden hiervoor stan Het negende redleende Lolvrijheid Voot de stad Sadrapatnam (ook Sadranganatram gencemd) Het volgt hicr,

Bevel van den konink Sultaan Aboe-il-Hassan Kotbsjah; verleend wan Hollandse Compagnie egens de tolvryheyd tot Sadrangapatam, vin Twee een half ten honderd.

Boven an stond God is de konink. lager Kouinks zegel.

Daar een werelds onderdanig gebod, glinsterende als zOnI _ een bevel vin noodzakelyke achtervolging uyt het gezegende hof, vol van Gods stede-houderschap_ vergezelschapt met regtvaardigheyd, zodanig te voorschijn gekomen_ te weten Dat de Janddrosten, bestierders, oppassers aanteykenaars; tegenwoordige toekomende, de stad Sadrangapatam_ horende onder Carnatica, weten dat het handvatzel van eer achtbaarheyd, beste uytgelezenste onder zyne_ den Hollandzen capiteyni woonagtig in de gezegende zee-koopplaats Mazulipatnam, onderdanig te kennet gegeven heeft aan haar,

die ’t geluk hebben aangetroffen on te staan by voet des throons van hem die een stedchouder Gods i5 dat de E Com- pagnie in de voorschreven stad Sadrangapatam hare koopman- schappen handel drijft; en van de honderd pagoden twee-en eem half betaald, beloopende jaarlijks achthonderd pagoden ; verzoekcn mel-ecncn alle nedrighevd, dat voorschrevene penningen haar mogten quijtgescholden_ geen moeyelijk- heden ’t werk gesteld worden omtrent diegene_ die des Compagnies zaken aldaar verrigten_ met belofte_ dat de genoemde stad den handel aldaar WTCTI loedig worden aangroeyen zoude; kleyne grote derwaarts in menigte toevloeyen_ profyten VOOr des koninks threzoren aanbrengen Daarom hebben Wy uyt eem koninkiyke beleefdheyd een wijduytgespreyde cosroise toegenegentheyd, de tol van Ltce een-half ten honderd, of in het eheel achthonderd pagoden jiars _ Jar den genoemden Hollandzen capiteyn quijtgeschol- den des

zullen zy, regeerders_ vaststellen; dat dit eens voor geschonken is en geen de minste moeyelijkheyd of verstorenisse Jandoen aan de dienaars onderhorige der gernelde Compagnie, opdat hare koopmanschappen met gerusten gemoede en veyligheyd mogen handhaven buyten twyfel za[dan Sadrangapatam met zegen overvloedigheyd vervuld worden; zijnde het net nodig dezen aangaarde jaarlijks een nieuw bevel verzocken ; neem dan cen alfschrift Vin hoogverheven bevel, Keef het origineel weder Zij [12] zullen zich dan hebben gedragen Laar hoge gebod houden Let K zake Van sterken aandrang Geschreven in de mane Sikada, anne Muhammedano 1086, anno Christi 1676. Ter zyden stond Met oorlof van den aldernaasten aam den konink, den vertrouder in het vermogen des Majesteyts, in den- welken alle gewoontens en manieren des koninks verzameld zijn, den weter der geheytnen R den vorst, den pylaar des verhevcnen koninks, den aTnl Van het grote stedehouderschap Gods, Madoena; algemeyn boekhouder des koninks

CCCLXXVI MAKASSAR_SOEMBAWA

Februari 1676.

Nadat Holsteyn 1675 verschillende vorale Soembawa “redcstcroraper had gesloten (zic Corpus II, biz: 541 ~) blecf het canr na zijn vertrek niet lang rustig: De uitgeweken Makassaren wcrden door den koning Soembaw? gesteurd ket hoofd dier Makassaret Dain Tellolo, Socmbawascke DFISC 5 Gchuwd Gezamenliik dedcu strooptocht Bina iarovti Rua ncesch gezantschap Batavia KIMI klagen; Bovendien warem de oprarenden eenige Neder- lardsche vaartuigjes; dic op het ciland Ecstrand Warern Vcrnonrd; Maar Soerubawa zelf Wiren velen kct Iet dit optreden niet ecns gevolg oonc palcisrevolutie, waarbi heerschende koning; Mas Gua; uerd afgezet; vetvangcn door zeketeti Mas Banta IDCz zotid gezanten Tae Compagnies presidert op Makassar; Mien ander- Staana contracl Sloten. (Zie Dagk-Register 1675 , blz. 339_340; 1676, blz. 93}.

Op huyden, den 12” February des jaars 1676 compareerde binnen desen castele Rotterdam Macasser de ordinary vergadersaal, ongewapend sonder crissen eenig ander geweer, Nene Singerewarong; cerste raadsheer van Sumbawase rijk; Nene Demanglangoe met Nene Deman_ representerende volgens Luyd van den briet, door haar medegebragt; hunnen koning heerscher; Maas Bantam genaamt; hebben dese gesament- hijk, S0o VOOr haar selven als voor hunnen koning verdere koningen en grooten van Sumbawa_ be- hcorlijk voor de Compagnie verootmoedigt; item de volgende poincten soowel VOOr haar als hunne nakomelingen_ heyligklijk besworen_

Eerstelijk verclaren opgemelte gesanten, dat sy Vere maninge van den heere president van haren koning herwaart desen castele gesonden waren_ on met sodanigen magt cragt; alsof hy selfs in persoon present was, tusschen de Comp' c hem onverbrekelijk contract Van vreede, vriendschap bondgenootschap aan gaan.

Uit ket Contractboee Zie de ratificatie hicrachter ordet 22 Decerber 1677. Eeretitel, die eigenlik betcckent grootvadcr;

Waarop VOOrts genegotieert gehandeld wesende; Soo verstaan Oret eengekomen besloten, dat van voutiaan tusschen de Generale Komp' het gantsche rijk en land vatl Sumbawa, verre het sig uytstrekt; 01 na desen nog verder mogt komen uyt te strekken, sal onderhouden werden een goede, vaste onverbrekelyke vreede, vriend- en bondgenootschap; ten eeuwigen dage toe; alle cinceerheyt getrouwigheyt.

En opdat dit contract des te bestendiger mag blyven;, S0O heeit hooggemelte koning eer vergund overgegeven aan d'E Komp de frequentatie van siju gcheel land, mnet seclusie van alle andere Europiaanse natien of ymand van harentwegen, sonder Onderscheyt of ymand uytgesondert; wie het ook moge sijn_ sullend= ook niemand van deselve ter negotie of andersints vertnogen te admitteren sonder toestemminge en permissie van degene, die alsdan sig wegens &E Comp" tot Sumbawa kome bevinden, of, des neen, sonder toestemminge en consent Fan heer president tot Macasser; sonder wiens voorweten ook van geene sodanige natie ook van gene andere natie hier India , vermogen aan te nemen eenige gesanter; brieven besendinge, onder welken schijn het ook moge sijn:

Specialijk sal van nu voOTtaan alle frequentatie ende cotres-pondentie tusschen Sombawa ende de Macassaren sijn en blyver g'extirpeert, ten eeuwigen dage [OC, met iteralief versoek der gesanten_ dat de Macassaren noyt vergund togte werden met kazr prauwen of vaartuyge land VZn Sumbawa, derselver stranden; varen ol aan komen sullen mede expres gehouden wesen diegene_ die reets op Sumhawa bennen of hier namaals mogten aankomen, met minne kragt Tat wapener van daar [te] verdryven_

Werd d'E Comp alleen; met uytsluytinge van alle andere voorschreven Europiaanse natie, onder gants gebiet vanl hoogstgemelte koning overgegeven den vryen handel negotie,

Sial annct sonder dat ook eenig ander Indiaansche natie, Moren; Javanen Maleyers Aetchinders etc geene uytgesondert, daar cenige waaren of coopmanschappen vertogen aan te brengen selve met haare vaartuygen aankomen_ sonder piscadulle toelatinge van de Comp'

Insgelijx sullen gene van alle voOrScnreven natie, SVu Europiaanse als Indiaanse; uyt het gebied jurisdictie van hoogg ernelte koning vervoeren mogcn eenige alderminste

coopmanschappen besonderlijk sappanhout, dassy linge schilpatshoorn wax etc sy dat deselve daar in land vallen; vam buyten toegestaan werden te mogen aanbrengen, door de onderdanen van hoogstgemelte koning; oi andere naby gelege vreemdelingen als00 datselre de Comp alleen gestaan Den rijs_ daarvoor neemt de Comp' aan, by alle extra- ordinary tyden van dierten; wanneer deselve met voordeel konnen vcrvoeren_ aan de regering Yin Sumbawz betalen vierentwintig rijxdaalders Vout een cojang van 80 maten, yder Fan 54 @ ; dog gemene tyden sal dE. Komp" niet ineet betalet als marktgang Maar 30o d'E: Comp" niet genegen #as den rijs; alsook alle andere coopmanschappen exepto die hier spetie genoemt sijn, te kopen, dan ket Wy staan alle andere negotianter, die Tet passen Len d'E Comnp daar verschynen, [die] te vervoeren, opdat evenwel het volk Tan Sumbawa haar gewin mogen maken_

Om alle onderlinge moeyelijkheden Voor komen over den toers VIn gelden S00 is geaccordeerd dat alle Nederlantse silvere spetie, hoe deselve genaemt soude mogen werden het land van Sumbawa ganckbaar gemnaakt sullen werden.

Indien € eeniger tijd eenige Nederlanders andre Christen natie, sy dat het sijn dienaren of onderdanen Van d'E. Comp"

Verschrijving no cassia liguea_ Sooct kanecl Een kojalg en last, Overa al Yiaar FmaF gemniddeld pikols De hier gegeven haeveelheid 80 maal pund komt op ongevecr 34 pikols, Hct handschrift heeft de verschtijving : 4nu

ook selfs geen onderdanen het Christenen sijn; hun tot hoogstgemelte koning quamen te begever; toonden genegen wescn het Mahometaanse geloov' aan te nernen, 9oo sullen soodanige geensints aengenomen, maar goede versekering in handen van d'E. Comp moeten overleveren, nits ook alsulke, die albereyts nog ergens onder de jurisdictie Van hoogstgemelte koning Iog eTl schuylen_ Insgelijx sa/ ook &E_ Comp Eccn onderdanen Fan den koning tot het Christengelove trekken; tegen dank en wille Fan Sijn Hoogheyd.

Soo eenig schip of schepen Van d'E. Comp" by ongeluk of andersints by of omtrent Sumbawa of de stranden van Sumbawa selve te blyven quam1 , SO0 sal den koning gehouden WCsC naar vermogen d'ES Komp staan met vaartuygen volk; om de mensgen goederen te bergen_ tragten Voor te komen alle vermindering van dien daarom sal ook wederom d'EJ Cotnp dat volk, die hiertoe gebruykt werden, eerlik be lonen. 10. Den hoogstgemelten koning Sal of naar desen van d'E. Comp' over het uyivoeren van goederer, aenkomen van sckepen of andersints niet vermogen te vorderen eenige thollen of geregtigheden, onder wat titul het ook esen mag, aisoo Komp dat alles vrygegeven Mcrl

Het sal dE. Comp’ vtystaan tot Sumbawa voorts door gehele land; daar haar believt, en op sodanigen plaats, als sy daartoe komen uyt te kiesen, een logie Op te rigten daartoe sal gemelte Sijn Hoogheyt doen bestellen materialen naar lands wysC ; dob begeert de Comp” haar logie van steen mel eet pannendack Tnaken, daartoe sullen selve materialen besorgen [en ware gediend konde sijn van bergsteen, die daar vald, wiarvin d’E Komp’ de aanbren- gers behoorlijk sullen lonen. 12. Alle het grov’ canom bassen, dat onder het vermogen

Een bas klein; draaghaar Knon;

van hoogstgemelte koning uur jegenwoordig komt bevonden werder, Sal hoogstgemelte koning gehoude eSCn op d’eerste aanmaning handen van d’E. Comp over leveren, net cen uytgesondert, sonder daa: iets van verbergen. ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 -1800.

Ende opdat dit verbond te onverbrekelyker zy Soo sal hoogstgemelten koning zijn : vyand Van Kornp vyanden vrund van Komp vrunden ook gehouden wezen Soo veel hulpe contribueren diar vereyscht; als in Sijn vermogen staad Inazr sal d’E Komp hemn of de syne niet ergens buyten’s lands ten oorlog voeren; of ten witc sy hun selven daartoe presenteerder vrywillig waren om mede te gaan

Geene forten of fortressen sal den hoogstgemelten koning in eenige syner landen off jurisdictie vermogen te maken als met kennisse, Foctwden Loestaan van dE. Comp’ van den residend En als gebeurd, dat d’E Komp tot versekering van Sijn Hoogheyd ergens nodig oordeeld vastigheyt leggen; Sijn Hoogheyt op aanseggen van den resident, wel die vanwegen d’Ed Comp sulx mogt komnen te gelasten, die weder moeten nederwerpen

Soo beloovt ook gemelte Sijn Hoogheyt e de regeringe 930 handen Van d’Ed. Comp” leveren alle diegene, die mogen schuldig zijn aan moord van Nederlanderen van het gesneuvelde jagje de Gheyt ; itemn Van twee chaloupen VIn den vry-ingeseten Kleyn die op den hoek vam Sornbawa siju afgelopen; ncvens alle sodanig geschut verdere goederen van VOOrschreven vaartuygen, als daar nog by Haar Hoogheden bevonden nagespeurt konnen werden.

1. Wanneer Ed. eer Gouverneur-Generaal Heren Raden van India tot pandluyden van contract ymand Feren te vorderen en Op Batavia wonen; Soo sa] Sijn Hoogheyd Fehouden wezen een twee van sijn gequalifeerde nabloed- Terwamten committeeren; maar ook vermoget de sodanige eynde van jaar door Cen inder van geen minder qualiteyt

Iaten vervangen gelijk ook de Heer Generaal desulke pand- luyden sal houden in behoorlijk respect aansien; orcrcen- komende met haar geboorte

Ook beloovt gemelte Sijn Hoogheyt, dat hy met gantschen vlijd sal tragten by leggen alle sodanige differenten schillen; als tusschen hem rijk van Biema en Dompo soude mogen sijn, en voorts met deselve bondgenoten, betaemt; tust eenigheyt tragten te leven;

Voorts verclaren de gesanten, dat haren heer sijn selveu alsook sijn land onderdanen, geheel overgegeven onder bescherming van d'Ed; Komp" die hy altoos wil sal erkennen Voor synen schut en schermheer, gelijk ook d'Ed. Komp deselve sodanig aaneemt; belooft vetmogen tegen alle, wie haar soude begeren overlast te doen, te protegeren, mits dat ook sulken kas haar tot hun defentie sodanig comporteren als haar door Comp gesaghebbers dan aanbevolen sal werden; aangesien d'Ed. Comp Vet-Scheyde onkosten gedaan heeft; cm dic van Sombawa tot haar behoud te doen Uermanen alsook omdat gemelte koning Onzc vyand cn, uytgewekene Macassaren, onder sijn bescherming genouden gedoogt heeit, sal genoemde Sijn Hoogheyt ook verbonden Sijn en blyven hem sodanige breuke te onderwerpen, als Hare gemelte Ed' indien het mogt geoordeeld werden behoren, hem dier wegen sullen gelieven op te leggen:

Belovende gesanten bevorderen; dat contract hunnen heer en koning tot Sumbawa, item alle mindere groten Fam dat rijk, in presentie an diegene, dewelke d'Ed; Comp daartoe gelieft te gebruyken zullen ratificeren; gelijk zy - lieden gedaan hebben, heyliglijk besweren

Boven dit alles blijft Sijn Hoogheyt $\frac{13}{}$ metten eersten het believen van Haar Wel Ed" selis persoon VOOc Wel gemelte Haar Wel ' Ed;, Heer Gouverneur-Generael Hercn Raden Van India te compareren, en aldaar te versoeken aggreatie Lalm dit contract:

Beloven gemelte gesanten wyders dat se den jegenwoordig aigesetten koning, Maas Goa voor sijn leven lang sullen tTe sorgen Van sodanigen onderhout; etc al5 enigsints sodanigen persoon toekomt, gelijk als sy tot toe Fedaan hebben, sonder dat sy hem verders sullen onderdrukken Eyndelijk, opdat alle bovenstaande poincten des te religieuser mogen werdeni onderhouden, Soo sijn deselve door vermelte heren gesanten van hooggemelte koning, item Foor haar selven Felijk hooft deses geprecisiceert staad, op den alcoran besworen ondertekend, ende tot te meerder bekragtinge ge dronken het crissenwater; ten overstaan van Sijn Hoog- Leyd Palacca, Jou Majuda, gesant van de koning van Ternaten; Crain Linques, Arou Tanete; Arou Maru Crain Layo, Arou Bolo en Crain Gillisson, die desen ook met hun gewonelyke handtekening alstnede d'ondergeschreven taden deses casteels als getuygen hebben onidertekent

Aldus econtracteert, besloten becragtigt castecl Rotterdam op Macassar, ten dage, jaare plaatse voornoemt 1as getekent David Harthouwer, Wybrand Dubbeldekop Claas Pleun, Francois Prins

en Adriaan Va Laren: Ter zyden stond Comnp’ zegel in toden lacke. Nog lager stond Ter ordre vati den president; getekent: Willem Basting secretaris

Water , Urzatin de gezanten krisscn haddcn gedompeld, #araan dezellde Iagiscie kracht Ucto toegekerd 2ls Aambonscne ata Liuc uarydur OT #EL Pisler Ddars Beschryeilgc I, Elossarium; Allen grooten uit Zuid Celebes bondgenoolen de Compagnic Jom OI djao, crain 01 Karaens Atof zijn adelliike titels. Zic verder de ratificatie dit verdrag hierachter onder 22 Decemher 1677.

377. CEILON_MADURA_

2 Juli 1676.

Het hier volgerd coliacI LuheM Jiet ancers dan handelstrans-aclie, Iraat ket Icek nietterin voldoendc belang nenicn Maik Madura betrok Compagnic aantal bcgccrde kO DpIalschapue vuor betaling #aanvan publieke opbrengst Arerta Trehavens ziin gchicd pind gai

Verbandsehrift, door den landregent van den neyck Van Madure aan de Compagnie gepasseert:

jazr 851 Mallabaarse stijl, den 23 van Amma - dam welk is den 2” July 1676 volgens het hantschrift verloff van Wiesiwenade Chiockenade naukur van Madura Comp wegen ter ordre Tan d’Ed hcet gouverneut Rijklof Van Goens de jonge, Raad-extraordinaris van India etc a7n den connandant der Madurese zeekust, Marten Huysman door den regent deser landen van Tirewareteesiem; Canmarasuam-modliar, dese ola [14] ende obligatie gepasseert cnder verpanding Tam zeehavenen Tutucorijn, Cailpatnam; Collesegapalnam Aetoer ; onder verband Van deselve vier landschappen bekent gemeltcn modliar ontfangen hebben, #aientlijk : crie stux getande eliphanten, hoog cobido, G) die door malkandrcn omdat oGr den heer neyke sijn, tot een civilen prijs sijn gegeven Voor rijxdaalders 4800 In koper voor 91 bhaar van 480 Ib 1 130 rd” de bhaar, dog sijn 2V1 rd: minder bedongen 1200 Ende contante tanums silver goude spetie tot fanums gereduceert, simen met den intrest, die daarop is gerekent 6OO Somma id”’ 12000 oite een hondert twintig duysent Madurese fanums.

De voorschreven twaalf duysent pardaus sullen suyver alle maanden werden betaalt; beginnende met de maand Augustus tot July aanstaande uyt de ondergenoemde dorpen dorps hoofden sullen sig daatvoor tot mneerder versekering handtekening verbinden; Om niets aan de armene senden sonder alvoren yder sijn deel aan dE. Comp voldaan hebben, namentlijck : uyt Tutucorijn T4Tl Carpen-chitty, 225 tet maand; komt Fuor 12 maanden 2700 uyt Cailpatnam dcor vier amblegares [15] 325

maandelijx, komt alsvoren 3900 uyt Collesegrepatnam door Commaresuani-moepe MAAT 300 maants 3600 uyt Atoer door Ayen Ariapulle, [16] des lands schryver van dat dorp 150 mx” ter maand 1800 Somma 12000

De prijs ramelik zijn 9 X 13J riksdaalders, 1202Y Ten dele nely tc Volcocn contin percento 5 Mzands bcdongen Neli rijst i. den bolster ; fantn het twaalfde deel van parade ongeveer 5u cent Hier cvenwcl is, blijkens hctgcen volgt, sprkc kline TanMtt t berekend ICrcd CET Hier pardao dus cet inhcemsche “aam Ang Hllksdaalder, zijn beide gelyk 10 kleine Tanuns Zie Ka pardao Pietet Dam’ $ Beschryving: , Glossarium; VALENTIJN V, Cejlon, blz. 239 zegt ADe Armene of Hof” Het is in de comtacten 17az otrschrijving VuOr de regeeringsadministratie Madura Men sprak het wcord 4-ieCCC Chitty, chetty 0 sitty Etel vGor leden van de hacdelskaste; #ordi als zooveel andere titels, achter naa gcplaatst. Zie Hobson _ Ohrot voce chettv, Plter Dam’ $ Reschryvinge [; II, glossariutn. Dorpshoofden = Tamil ambalgar Titel vour hooiden dcr Mohancdanen Tamil niuppani Ayen veelgehruikte titel, cigeclijk aya Common adjunct South.of India the numes Erahmans Zic WILSCr, glossory % judicial

in nely te voldoen binnen vier een halve maand uyt dor]’ Wetoer, onder Aiwatirnegary sorterence; voigens expresse ordre aan den manigaar te geven, als het de beste koop is boven percento maands; soowel VOOr capitaal als den intrest, sijude een hondert en tagentig rijcx’ , dtoog te leveren in dorp Tsianramangelam, samen rd” 2180; [17] sullen geen gebreke mogen blyven den nely tegens den besten prijs te leveren, al most die ten duursten daarna gekogt werden, sonder schulden laten tot het andre gesay. [18] Ende 53 O0k geen belet werden gedaan in snyden; vetvocten nog verkopen Vau den nely, Onder genig pretext:

Dit voorschreven geld sal onder genich pretext docr den heer neyk, nog de armnene; mogen ingehouden nog afgerekent erden, Inaat Thel volle genoegen volgens dlit beding; of andersints door de 2rmene, werden voldaan ende s0o de voorschreven betaling niet behoorlijk geschiet, sal d’Ed, Comp uyt de voorschreven dorpen cn inwoonderen selve met haar eygen magt force vermogen in te vorderen en de betaling vryelijk door arresteren etc” mogen besorgen.

De dorpen en inwoonders, die aan dE. Comp verpand wer den, sullen in alle regt billicheyt werden gehandeld, opdat aan1 de voorschreven betalinge met kome gebreken:

Was getekent met Tambulse caracters : [19] Commarentoene ende ten oirkonde, dat hetselve den eygen handtekening van dej landregent Commaresuarni-Inocdeljaar hceit sijn schoonzoon Sidambrenaden-modelly onder sijn schoonvadet s hand getekent; al5 getuyge wa3 mede ondertekent: dambrenaden-chitty.

Onder stond Accordeert met de minuyt, Tutucorijn den July 1676 Was getekent Adolv Basting; [20] clercq: Lager stond Accordeert Inet de copia Colombo den 117 July 1676; was getekent W" van Dielen, eerste clercq

378. KOROMANDEL ~TANJORE.

December 1676.

Negapatnain VCCr IDS e vestigingen Compagnie Euet Koromandel, gebied dcn atik Brave Tanjore , beschouwen I:cnman Madura Compugtic had deze plaats 1658 op dc Portugcczen veroverd de naik Toen cc protest, cigenlike binrcnstad vollcn eigendcm Compagnie Mc efem aistaan, Ionjs vorneen Portugeezen hadden bezeten tevens kregen de Nederlanders; tcper jaarlijksche vCrRoeding angrenzcude dorpen: (Corpws I; blz. 123_128, 190-192}. [n 1666 arond genoemde naik ook de stad Trimelepatna in pacht aan de Compagnie af, 1674 schonk naar helft opbrengst der buytenstad" Negapattat; d / de handeldrijvcnde voorstad (ibidem blz. 514_517) . Twet jaar Hater viel de Visiapocrsche vcldhecr Egosic Ragia leger Tanjore trachite zich ook Negapattt meester maken; niet lukte = wcl plulerde hij de 10 Compagniesdorpen, Toen hij eycne we de mnac LMMAMME leerde kerner ging hi; tot onderhardelingen Orer bevestigde ILICQIC landshccr oude ~ccntcn Compagne genocmde plaatsen; (Dagkregister 1676, blz. 185, 1677 , blz. 98).

Translaet contract articulen V7m verdrag alliantie tusschen d'Ed. doorlugtige Nederlandse Oostindische Comp' en Egosie Ragie, veltoverste luidende volgt" groot gouverneu der Tansiouwerse linden, wegens croon Visiapoer aangegaan met den oppercoop- JaM Verwer, coopman Thonas Van Rhec verdere leden van den raad tot Nagapatnam Van= wegen d'Ed Heer Rijklo Fan Goens; jonge Raad-extraordinaris van India gouverneur direc teur van eyland Ceylon, custen Madure- Inchiado stad landen van Nagapatnam representerende d'Ed" Heer Gouverneur-Generaal ende Ed. Heren Raden vinl de Nederlantse Oost indise Comp' in India

Dat den oorlog; vyandschap en alle verwyderinge, tusschen d'Ed. Komp' Egosie Ragie gevallen van nu aan sal cesseren verandert werden in een vaste, onverbrekelyke ende euwig- durende FtCcd alliantie en vrindschap; die met aangaan VZA7 dit contract wedersijds by de onderdanen stand grypen onder- houden werden

sal, dat onder conditie van navolgende articuler, die Egosie Ragie de doorlugtige Nederlandse Oost- indise Comp’ uyt den naam van de Visiapoerse croon toestaal, inwilligt en veraccordeert als volgt

Eerstelijk, dat d’Ed Comp’ sal hebben onverhinderlijk geneten een vyen coophandel door gehele Iand van Tansiouwer;, betalende Udm alle coopmanschappen, die haar dienaars of coopluyden op afvoeren, halve thol, even sodanig als hetselve d’Ed Comp door den Visiapoersen veltheer Molla Machomoedail, e daarna den overleden neyk Vat Tansjouwer. Visiagua Ragua a” 1661 by ecn caul; een Silvere plaat graveert, vergunt is_ welken vryen handel halve thols - geregtigheyd Egosie Ragie by desen mece aan de Comp’ ver gund toestaat, met sodanige vryheden previlegien meer aan haare coopluyden door gehele land, als selve caul, onder d’Ed Comp berustende, begrepen staat; welk Egosie Ragie verclaard conforr den inhout met dit articul te renoveren COM firmeren, in manier of Sijn Hoogheyd het selfs aan d’Ed. Comp’ verleend had.

Dat des Ed. Comp thien oude dorpen sullen sijn ver - Hyven Jan de zyde vin d’Ed Comp gelijk ook de thuyn Panjour, gelegen aan de Suytzyde van de stad Nagapatnan, en de thuyn bewesten de pagood-China staande In hetselve caul van den ouden neyk van Tansiouwer begrepen, dewelke Egosie Ragie met gelyke regt conform het voorschreven caul aan de Comp’ overgeevt

Egosie Ragie doed by desen aistand VauT alle actien pre - tentien die de WEmn Vistae poer of Sijn Hoogheyd Egosie Ragie uyt cragt van sijn conquest als anders soude moge hebben Op de buytestadt Nagapatnant en des Ed Comp” thien oude dorpen voormelt; van welke actien pretentien Egosie Ragie mits- desen renuncieert, stellende de voormelte buyterstadt; de thien oude Comp” dorpen voormelte twee plaatsen Ponsiour pagood-China onder de heerschappye van de Nederlantsche Oostindische Komp’ net gelyke Iegt authoritheyt Over deselve, sodanig door den Ed heer Admiraal Directeut- Generael Vin India, Rijklof van Guens contract van den 13r September 1674, nevens de zeeplaatsen Trimelcpatnam en Carcal met Cawatta-neyk; als gemagtigde Vam den neyk van Madura, gecontracteert; geaccordeerd daarop by d’Ed. Comp’ pocessie genomen zijnde, Waattout d’Ed Comp’ nu aan Egosie Ragie beloovt voldoen cen jaarlyxe recognitie contant Felt een Fetande eliphand; Weten : TVUI de thien Comp’ oude dorpen pardaus 1200 VoOr de buytenstad 30Q0 bedragende +’ samen pardaus 4200 10 fanuns de pardau Van 3%1 mat yder, die d’Ed, Comp” gehouden wesen jaarlijx; benevens CCn getanden eliphant, Jn Egosie Ragie oite syne gemagtigde voldoen, telkens naar eynde vat jaar.

Egosie Ragie consenteert staat d’Ed. Comp toe; binnen Nagapatnam munt te mogen slaan, soo fanums als pagoden, &c fanums maniere alloy als deselve in landen van Tansjouwer in gewoonten sijn, van 37. mat, cn de pagoden de alloy van Palliacatta 854 tat yder, mede op gelyke Wvsc d’Ed. heer admiraal

selve Mer Cawatta-neyk; bovcn vermel: bedongen geaccordeert heelt, mits dat de Comp” Egosie Ragie sullen trekken de helft van winsten inkomsten derselver munteryen, nadat de onkosten alvoren daaraf getrok- ken zullen werden sal Egosie Ragie in deselve nunterye mogcn stellen een persoon, om regcns Sijn Hoogheyd reke ninge van de incomsten houden:

Egosie Ragie neemt mitscesen ain; voorschrevcn gecon; tricteerde plaatsen beschermien, in gevalle daartoe gebreke blijft, en d’Ed, Comp” sig genoodsaakt vind hun kosten Selve te moeten doen, sullen deselve onkosten d’Ed. Comp valideren tol vermindering afkortinge Van de jaar- lyxe recognitiepenningen;

De heydense pagoden buytenstat staande sullen siju blyven by haar oude previlegien; behoudende haat bramine: incomsten volgens gebruyk;

Ende nadien d’Ed. Komp COMdac door d’Ed. heer admi= raal alsboven, 1674 met den neyk vam Madura gemaakt, daarby wettig onder haar heerschappy verctegen gecontrac- teett heelt de zeeplaatscn Trimelpatnam, Carcal, ende dezelvc plaatscn omirent maanden door Egosie Ragie sijn in pocessie genomem die deselve Wyt cragt iti conquest dcr Tansiouwerse landen mede pretendeert; ende dat hetseive eene lijk het differcnt en rerschil zy, waarom verwyderinge LuS- schen #‘Ed. Comp” Egosie Ragie toL dus lange tot grotc schade van de negotie wedersijds continueert, werd mitsdescn; Om de vrede daardoor niet langer te verhinderen mar deselve alle vrindschap wedersijds conserveren ende koop handel weder an de gang te helpen, geaccordeerd en overecn gekomen dat de pretentie van d’Ed Comp Op de voorschreven plaatsen gereserveert, selve poinct gerenvoyeert sal werden aan d’Ed. heer gouverneur Ue eyland Ceylon naderhand door middel Vat vrundschap met de komste van Sijn Ed. H A. alhier tot Nagapatnam selve different onderling met Egosie Ragie af te maken, mits dat Egosie Ragia middelerwyle sal blyven behouden de possessie Van de twee voorschreven plaat- sen in maniere als deselve nu; onvermindert Comp’ regt en pretentie possedeert, dat Comp naar aangaan Van dese vrede en tekenen van dit contract in voorschreven plaatsen even 5o0 vryen handel en halve thols geregtigheyd, nevens alle haar coopluyden, sal toegelaten werden als boven vermelt; Soo mede sal d’Ed, Comp tot Carcal de steene logie mnet de packhuyser, sodanig die present nog in vierkant en de muyren staan weder met den eersten mogen opbouwen, aldaar; gelijk boven gesegt; onder sekere bescherming van Egosie Ragie met genieten VaIn de oude previlegien hun Nederlandse dienaars plaatsen den handel onverhindert dryven:

Dese bovenstaande articulen by Egosie Ragie geaccordeert getekent sijnde, sal d’Ed Comp’ aannemen gelijk doed by desen; ultimo January aanstaande Jaar 1677 44n Egosie Ragia voldoen betalen 3150 pardaus cen getande eliphant, welk sal strekken

dienen tot de voldoening at helit van ten cen halv’ jaar oft 18 maanden recognitie- penningen Toot de buytenstad en de thien oude dorpen, gerekent van prima January des aanstaande jaars 1677, welke tijd dandere helit ten bedrage Viln gelyke somma TaT 3150 pardaaus by d’Ed Comp sal werden voldaan in gelt, sonder eliphant ; en sal dan vervolgens Op ultimo Juny 1678 de gecontracteerde recognitiepenningen, ten bedrage vin 4200 pardaus eem ge- tanden eliphant, jaarlijx voldaan werden;, en dat; gelijk gesegt; alle jaaren en Van jaar tot jaar.

Aldus econtracteert en geaccordeert tusschen den Ed. opper coopman Pieter Verwer, opperhooft, coopman Thomas Van Rhee, secunde; capiteyn Philippus Pijl, dcn ondercoopman Pieter van Outshoorn ati Sonnevelt, raad secretaris; mits gaders den verderen raad der stat en landen van Nagapatnam wegens d’Ed. heer Rijklof Van Goens de jonge, Raad extraordinaris van India, gouverneur en directeur der eylands Ceylon custen Madure-Inchiado; stad landen voormelt ter eenre, de ragie Wingenna, gouverneur der Tansjourse benedenlanden gemagtigde van den landheer deser Tansjourse provintie, Egosie Ragie ter andre zyde, den 1 December 1676. Was getekent in Badigals Ragia Wengena Ter zyden stond: Pieter Verwer, Thomas van Rhee ; P. Piji Picter Outshoorn van Sonneveld; raad secretaris Accordeerd, Nagapatnam aen 16 December 1676; was tekent: Immens, eerste clercq: Onder stond Gecollationeerd, accordeert; Geldria den February 1677, WaS geteekend Michiel Janszoon gesworcl clercq:

CCCLXXIX JAVA-MATARAM

25 28 Februari 25 Juni 1677[21]

Het bewind utecdlan Soesochoenan Amangkocrat had Mataram eel verzet dlotn Gniehan van de ncerschende untevredenicid Iaakie Madoeteerche pains Tarceno Djojo gehruik, oneland beginnen KrcAm daarhij den stctn van dantil itgewcken Makassarer, dic t het Bongaaisch verdrag hun lard hadden VcnJatcn Iet zeerool bezighielden De cpstandelingen Tcrwicrven zich spoedig CTOO CT aanhang neI gebrachte Soesoehochan ricp dert steun der Compagnie in reecrine te Batavia voelde wcidig VOOr zich in dit wcsne [inest Surcm doch zij krachtene het verdrag 1646 (Corhus 484 485) gchouden Gofman sliatl indiett Vcrd aangevallen. divente Rerheuse deliberatien hesioicn Gouverncur Generaal Rade slotte, in Godsname ect expeditie mhar Oast Java zenden; undet leiding Cornelis Speelman vankeliik slechts opdracht had medtatent toeschet strijdende partijcn Op tredet IDen deceoet 1676 verliet Speelman Batavia;

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Japara gckomen Fond hij den gouverneur aldaar. kiabi ngahchi Worgso Dipo, doot den cocnin rolcoence machtiging wooraem Torsten Maam conttact dc Ncdlcrlandcrs sluiten. Dit kaani Februari 1677 sano Met conitaci trok de oonmian Jacob Coupcr naar Mataram hoofdstad Karta Wai0 Soenan, die ziek door zijn ZOnCIL liet bekrachtigen. Ditzelide geschiedde door Gcuvereur-Geteraal cr Rade tc Balavia op 25 Jurii daaraan: (DE jonge; Opkoms, V[l, passith ; Deghregister Batevia, 1676 1677. passim).

Nader articulen poincten, Wa4tov tusschen den Hoog Edelen Welgeboren here Quey Nebey Wangsa Diepa, groot-gouverneur van alle Javaanse ze'havenen ende expres gevolmagtigde van synen here, den grootmagtigstcn Sousouhoenang Mataram, uytwysend twee diverse brieven dazrvan Sijnde welkers translaten originelen Jan descn geannexeert werder; ter Cente, eI de heer Cornelis Speelman ordinary Raad FZnl India, admiraal etc in den naam van d'Edj heer Joan Maatsuyker, Gouverneur-Generael, heren Raden vam Indiz, representerende het hoogste souveraine gebied vanwegen Generale Vereenigde Nederlandse Oostindise Comp in dese landen ter andre zyde; opnieuw bevestigt onderlinge gocde vreede vrintschap, gebuurschap bondgenootschap

Eerst werd geconfirmeert; vcor goed, vast Vi waarde gehoude en het contract vredeverbond in dato September 1646 tusschen den groten Sousouhoenang d'Ed. Komp maakt

En sal d'Ed. Comp' volgens den inhoud vanl dien alsnog gehouden wesen; den Sousouhoenang beschermen tegens sodanige vyanden als waariet de Comp' selis in gecn accoord Vin vrede staat, Inits dat de Sousouhoenang de kosten sal

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

talen van de adsistentie, die gedaan sal werden, gelijk insgelijx Comp' sal verbonden gehouden sijn Jan den Sousouhoenang vergoeden de onkosten van sodanigen bystand als eniger tijd aan d'Ed. Komp' tegen haar vyanden mogt komen te doen;

De Batarise jurisdictie en limite sal blyven tot het midden riviere Carrawan; gelijk in den jare 1652 ten aanwesen TAm den here Rijklof van Goens in de Mattaram met den groten Sousouhoenang versproken is, sulx dat de Javanen bewesten de riviere Carrawan tot aan d' Zuydzee onder Comp gebied gehoorsaamheyt staan mazi werd versogt, dat limiten mogen vergroot werden tot 4aT de

rivier Pamanoe can; gerekent dwars Otc tot aan Suydzee, met het volk, dat daarin wonen alsou hct den Sousouhoenang dog geen nut toe em brengt

Ende is ook alsnog vernieuwd bevestigt, dat gene slaven of ook gene debiteuren, sy Christenen oi H= eydenen, die uyt Batavia mogten komen te vlugten, in de landen van den Sousouhoenan mogen toegelatcn werden, maar dat Inen deselve trouwelijk zal restitueren; wanneer men die komt attrapercn Insgelijx sal d'Ed. Comp" gehoudcn sijn te doen als ymand van des Sousouhoenangs vlugtelingen in Batavia of de jurisdictie komen ontdeckt tc werden

De Comp' Sal VaTi gene harer gocd eren of coopmanschappen, die sij in rijk off de landen Un den grooten Sousouhoenan koint brengen ende wederom daaruyt Yueren gcen aldermninste thol of geregtigheyt betalen, nog mede geen visite Tan hare goederen subject sijn, mnet vryheyd naar haar eygen wil believen allerhande coopmanschappen najt

Krawang- Het CuntruciVack gceft hierhij ndcim volgende zn eekcning : Gene wereds verptule Comp limiten tct d rivicr amalotkar hier ersogt werd, necit den Sousscuhocnang gewerger: approberen Tetofrs [approbeert] Siin Marester dit contract sijn gekeel Was geteckent jacobus Couper tcr conirac zooals beneden blijken zal, de Ucms Compagnics gebicd toch dc rivicr Palnanoasdl uilgebreid.

bovenlanden door gehele rijk; onder bescherming des Sousouhoenangs bevelhebberen, te mogen voeren, sonder cenige verhind cringe

De Komp sal vry staan soowel in 2l de zeenavcns als voorts Linnen gehele land sonder onderscheyd van steden en plaat sen hare logies believen te stabileren, daartoe bequame erven uyt te kiesen alsmede tot het gebruyk van timmerws erten; sy in de bogt van Rambang of elders, waartoe soveel timmer luyden; smits; sagers ander ambagtsvolk haren vasten dienst of by daghuur sullen mogen nemen, als daartoe vat noden hebben; sonder dat de regenten Sullen mogen die luyden, So lange by de Comp sijn, meer ainemen VOOt des Sousouhoenangs geregtigheyd een Spaansche reaal jaars sonder meer, en sonder ook deselve met eenige andre lasten te mogen beswaren ende van de Comp" trekken:

De coopluyden; houtleveranciers; etc die met d'Ed. Comp handelen copen vercopen, alle zcehaveren Van den Sousouhoenang, sonder onderscheyd, sullcn van alle soorien wharen die vatl des Comp" factoors inkopen weder aan deselve rercopen; aan dien heer betalen twee ten hondert, dat wat VOT goederen het wesen mogen hout, sout, rijs, suyker, Wat dies mneet 2y, sonder dat de regenten deselve coopluyden SOO lange Met Comp handelen eenige moeyte sullen Inogen aandoen, 4am

hire personen middelen; maar deselve eten laten onder bescherminge Tin dEd. Comp”’ opdat alsoo van haar geld versekert mogen Wesem

Den groten Sousouhoenam sal jaarlijx J7r d’Ed Corp” Batavia moeten leveren VICr duysend lasten rijs, die d’Ed Comp’ betalen marktgangs volgens de prijs Op de boom En Su0 wanneer de Comp met hare schepen die selfs konit af te halen, sal daar voor betzalt werdcn soo als de prijs is ter plaatse, daar de Comp ladinge inneernt, mits dat het altijt goed nieuw graan ter keure van de Comp Ensullen[22]

regenten ook gehouden wesen d’Ed Comp voor alle andre haar ladinge moeten versorgen;

Insgelijx sullen de Bataviase inwoonders en alle andre Comp’ permanente onderdanen; elders woonagtig, die Van Comp zegel versien sullen wesen te connen onderschyden werden van alle andre negotianten prijs courant haar geriev” lading moeten hebber; mnits betalende VOOr thol van aanbrengende coopmanschappen ten hondert ; item vzn de uyt voerende wharen; sonder onderscheyd mede ten hondert, maar van elke coyang rijs een Spaansche reaal,

De Soesoehoenang sal onder sijn gebied noyt eenige Macas saren, of ook Maleyers Moren ook wat natie het wesen mogte, die in ilderminste met de Macassaren vermengt sijn met der woon mogen gedogen, nog ook 1an deselve eenige frequentagie of negotie vergunnen aan de sodanige die de passen Vanl d’Ed. Comnp’ Komien C verthoner; sonder nogtans dat desulke ook haar mct haar woning den groten Sousouhoenangs land sullen ter neer mogen stellen

De Comp sal vrij staan op alle rheedens van den Sousouhoenang sonder onderschijd, hare vyanden te mogen aantasten sullen des Sousouhoenangs bevelhebbers gehouden wesen de Comp’ des nood daarin adsisteren; ook Inede aan Comp” en hare ingesetenen alle hulpe bystand te bewysen indien se door eenige vyanden op de Fhedens o in land van den Sousouhoenang quamen aengerant te werden

Soo d’Ed. Comp’ of eenige Vam hare ingesetenen eenig schip of vaartuyg de Javaanse kust ergens recven cylanden onder des Sousouhoenams gcbied quamen te verliesen dan sullen syne ingesetene gehouden sijn d’Ed. Comp of haar ingesetenen alle mogelyke adsistentie tot bergen der goederen tot bewaren van deselve bewysen tot voorcoming van verder schade:

Voor de adsistentie die de Comp” in desen oorlog tegens de uytgeweken Macassaren Madurescn een Jaar herwaars aan den Sousouhoenang reets gedaan heeft, nog sal komnen te doen tot de herste Wing van sijn genoegsaam vervallen staat, sal den

Sousouhoenam 1717 de Comp” Iot vergoeding van hare sware lasten onkosten uytkeren de somma vin rweehonderd vijftig duysend goede, opregte, gangbare Spaensche realen contant; weten dit lopende Westersaysoen de helite hondert vijf twintig duysend realen resterende helit twee naastkomende jaaren 1678 en 1679 elk jaar 62 500 Spaensche realen ytern daarenboven nog 3000 lasten rijs Batavia leveren; mede vooischevcn jaren 1677. 1678 en 1679 elk jaar 1000 coyang, indien herstellinge der ruste komt rerkregen werden; hehoudens dat den Sousouhoenang syne gemagtigde, wanneer de saken in der minne tusschen den Sousouhoenang syne parthyen[23] tot redelyke eerlyke conditie gebragt kunnen werden sig ook aan des Comp uytspraak sal gedragen en hem onderwerpen deselve religieux na te komen En s0o hiertoe langer tijd, als tot ultimo July, ver- eyste, den Sousouhoenang boven voorschreven vergoe dinge nog gehouden wesem maandelijx aan d’Ed Comp’ uyt te keren 20 000 Spaensche realen, tot verval van de onvermyde lyke ongelden Des sal ook d’Ed Comp’ gehouden Wescn den herg van Japara Mel Nederlands Inlands guarnisoen VOOr den Sousouhoenam tot versekeringe van Japara besit nemen; behoudens dat den Sousouhoenang jaarlijx de kosten van guarnisoen in contant, rijs, of anders voldoe, alsmede d’on gelde betale, om den voorschreven berg in bequame ordre van defentie te brengen

Aldus gedaan, gecontracteert en besloten Op den 25 February 1677 des Comp logie Op Japara En opdat dese poincten des vaster, religieuser onverbrekelyker mogcn erdlen onderhouden, S0o hebber parthyen contrahenten, wedersijts geadsisteert mnet de hieronder getekende hare radcn; desen met

hare segelen hanttekeninge becragtigt, weten Wangsa Diepa met de syne op den alcoran, solemnele verclaringe, hare wyse, van hare opregte meninge; en beloovde hy, sigh Toor dit alles tot voldoeninge te verbinden, gelijk hy sig daar- TOOr verbind mits desen, en te besorgen, dat dese articulen door den Sousouhoenam syne vier sone geratificeert en becragtigt werdlen sooals ook den admirail Jinnim omtrent d’Ed Heer Gouverieur-Generaal en de Raden van India te bevorderen sijn hiervan gemaakt drie eensluydende contracte, besegelt getekent op den 28 February 1677, mede in Comp” logie Was ondertekent Cornelis Speelman Onder stond Ons ten bywesen : Saint Martin, Jacob Couper, Everhard van der Schuur Daar ter syden ‘s Comip zegel; roder lacke gedrukt,; daaronder Ter ordonnantie Fan Sijn Ed. en den raad Joannes Lecuwenson; raad secretiris En in margine: Hiernevens stond aan de zyde der Javaanse tale d apperbatie des voorSchreven contacts van Javaanse zyde een groot zegel van den Soesochocnam, door Pangaran Adapaty Anun geset ; segel VJm Pangarang Adepaty Anum door hem selvs geset ; segel V7” Pangaran Martasana door nem selvs geset segel van Pangaran Pougar, door ncm selvs geset segel van Pangaran Singasaric door hen selrs geset. Hiemevens tusschen bovenstaande zegels, stond volgende door Sr. Couper in de Duytsche tale geschreven Dat

desen contracte den Sousouhoenan voorgelesen verclaren alle rijxtresoriers ncrcns vier princen, dat Syne Mayesteyt niet alleen gene hierin geschreve staat exepto versoek der vergtotinge Van Comp' liriter tot Pamanoekan sonderling wel vergenoegt tevreden weest, wes in de Javaanse taal door Sijn Mayesteyts secretaris, genaemt Tsiarek Sourabaya op margine geschreven staat, dat den Sousouhoenang daarmede niet tevreden approberende Sijn Mayesteyt contract in sijn geheel; Gelijk mede dat desen contacte tot drie verschyden malen vier princen alle de grooten van rik voo gelesen, ende naaktelijk, geene

yder nader vroegen, verstaan gegeven wzarmede wel vernoegt tevreden sijn geweest, behalve vergroten van Comp limiten tot aan FPamanoekan getuyge ik mits desen, tekene mitsdier; als hiertoe gecommitteerd en was getekent Jacob Couper: Lager stond aan d' andre eyde ter selver distantie Van bovenstaande tekening van dEd: heer Speelman Sijn Ed, raded (stond) onder het Javzans translaten van dit contract, segel van Keey Angabey Wangsa Diepa, geschreven door den vice-gouverneur Kecy Wangsa Prana geschreven door den sabandaar Marma Gatty; merk gestelt door Keey Neby Wiera Gatty ; Rading Singaradja Intche Japara; etckent Intche Sampson etekrent Intchc Sochong; getekent als schryver Kccy Maas Socto Jaja En daarnevens margine: Hiernevens stond dat desen contacte den gouverneur sytle geadsisteerde ten bywesen Fan den admirael en syne presente raadslieden niet alleeni vour- gelesen, Tdar ook naactelijk; gene sy nader vroegen; uyt- gelegt verstaan gegeven Zy, dat zyluyden sonderling wel vergenoegt tevreden sijn geweest, getuyg ik by desen teykene mitsdien Joanncs Leeuwenson, raad en secretaris:

Ratificatie van vorenstaande contract.

Joan Maatsuyker, Gouverneur-Generaal ende de Raaden Vd India alle dengenen die desen sullen sien saluyt. Nademaal Wy tot bescherminge adsistentie van den Sousouhoenang Mattaram, in nakoming van contract, a 1646 den September, met Sijn Mayesteyt gemaakt, op diverse Lyden Daa Oostcust Vin Java hebber uytgeset ende afgesonden drie aansienelyke scheeps-crijgsmagte, d'eerste den 26 February 1676 onder beleyd van den capitain Jan France, de tweede den 6 Augusty desselven jaars onder de vlagge en commando

CCCLXXX JAVA-MATARAM

Maart 1677

Ovcreenkomstig ziin opdracht trachtte Spcelman, alvortns tot vijandelijkheden Icgcm Tarueto Djojo Oycr Paan crat auediatie Dewerken Wusscnen den Scesoel;oeuatt Madocticzcr Hiertoe liet hij Taroeno Djojo Ycriclken hespreking Fa aati komen; doch TCEn

dczt @aitaan voldeed, Dceloot Speelman hen te Soerahaja Vit Ouzdeken #uuvernelr Japana Wongso Dipo, gevolmachligde den Suesoe hoeuat; erleende ni a3n Spcelman tcn mach:igig, om namene den vorsi treden verklajidc zich bij voorbaat bereid, zich bijziin beslis singcn ncer Icgzen. Alic onderdanen Socsochoenan kregen ordrach; den admiraal op alle mogclijke wijzcn behulpzaam zijn, alsoff den Sousouhtottians sells COmnadterit (Waghrawister Awlavh 1677.[24])

Volmacht; door den Japaerse gouverneur Wangsa Diepa op den heer admirael Cornelis Speelman; het gaan beoorlogen tegens die Vin Madure etc gepasseert:

Desen brief verleend den kiay angaby Wangsa Diepa, die ran den Sousouhounang ordonneert [is omnme alle de strandplaetsen langs de Oostcust van Java te regeren en in de groote ‘pstad Japara esiderende; die ook verkregen heeft, volmachtigden van den Sousouhounang den tegenwoordigen oorlog tegens de Maduresen Macassaren evens de wille ran d’E Comp’ uyt voeren; welk hy aen sijn broeder, den admirael Cornelis Speelman die ook uyt naame van d’E. Comp” representeert den Gouverneur-Generaal ende de Raden vin India tot Batavia, geheelijk heeft overgedragen, gevende mits desen kennen nademacl niet durf medegaen met mijn broeder, den admirael Speelman Madure, uyt vreese in de ongunst te vallen van den Sousouhounang alsoo ik represen teer den persoon van den Sousouhounang, achte het onnodig wueser OITI den Toeroena Djaja gaen ontmoeten naar Madura Insgelijx heeit den Sousouhounang met sijn vier sonen alle dit werk, Om esen jegenwoordigen oorlog

dirigeren uyt te voeren, aen den admirael Speelmian gerefe reerd, opdat wetk volbragt mag worden ; mitsgaders opgeleth hebbende geene tot welvaren van den Sousouhounang tCt welken eynde ik; kie} angabey Wangsa Diepa, nevens kiay d’Jaga Patty, kiay Wiera Gatty, kiay Wangsa Mangala, kiay Wangsa Prana dcn sabandnaar kiay Marmagatti dlesen bckragtigt, ter presentie Van de onderstaande aensienelyke per samer sijnde dienaaren van de mnagasynet; met namen ki Nalla Wangsa, Marta Djaja, Marta Wangs; Marta Naja; stellende in gocd en oordeele van den admirael Speelman, opdat ik in de ongunst Ra den Sousouhounang niet quam te vallen Maal alles gene desen vermeld, TICCITI ik 0p mijn, geve alle dese authonteyt; om in desen oorlog uyt voeren, want den Sousouhounang heett my daertoe macht gegeven om byaldien mijn broeder, den admirael Speelman, naer Madure off na Sourabaja of elders andere plaetse wikle vertrecken, hetrt dan als gevolrnachtigd van den Sousouhoenang bevestigen, omn O”er alle de groote personen ende verdere onderdanen te regeren gelijk den kiay aria balater Idramajoedi nerens andere gequalificeerde, opdat de gantsche onderdanen te spoediger mogen te hulp komen aen diegeene, die desen oorlog sal ten eynde brengen; Voorts SOo ordonnere Ilits desen, uyt den naem van den Sousouhounang; dat gylieden,

onderdanen Van den Sousou hounang; sullen hebben gehoorsamen alles, wat den admirael Speelman ordonneren ook sijn ordre promtelijk nakomen, alsoff den Sousouhounang selffs commandeerden Insgelijx ik; kiay angabey Wangsa Dicpa, bekragtigh geene kierin geschreven staet; dat alles geene den admirael Speel man uytwerken sal, tot dit gevoinagtig plaets van den Sousouhounang niets uytgesondert; voor goed en welvaren Vin den Sousouhounang[25]; als behoorlijk, eeuwiglijk, alsoff den Sousouhounang selts heett uytgewerkt; goed of quaad, den oorlog te voleyndigen ofte contracteren nademael de gant sche wapencn sijn aen hem bevolen, want hy is dien ik sekerlijk vertrouwe; verhoope alles nadat den admirael Speelman sijn ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

goeden raed goetvinden sal behoren. hetsy tot hulp van Toerana Djaja, verdryven van de Maccassaren tot hulp Fan de Maccassaren en verdistrueeren van Toeroena Djaja, of tot vreede te brengen tusschen haar beyde ende den Sousouhounang met Godes hulpe die beyde natien te verdryven alsoo kiay Wangsa Diepa, en de verdere committeerdens, ben wel rersekert; dat den Gouverneur-Generael en de Raden van India den admirael Speelman met hun suyver herte niet anders Fetragten als het welvaren vatl den Sousouhounang opdat geen onheyls sullen sijn; maar het land te doen floreren Insgelijcx ook dese vast, bondig onveranderlijk blyven, E hebbe ik; kiay angabey Wangsa Diepa, den alcoran b'eedigt met mijn zegcl bekragtigt, nevens comimitteerdens hun handtekening bevestigt Geschreven de Complogie op Japare den Sondag, sijnde 16[26] der maand Maharam, jaar Baz, ?) den 16 Maart 1677. Onder stond Dit is het zegel van key neby Wangsa Diepa Caaronder syne geadsisteerde: Op nevensstaende syde gestelt het zegel caracter van key neby Jaga Patty, het segel caracter Va key neby Wiera Gatty, het segel CJracier Vam key Wangsa Mangala, het zegel ciracter vin key Wangsa Prana het zegel caracter VjuJ den sabandaar Marmagatty. Lager stond Ten bywesen Valn de vier aigekomen hovelingen, bedienaars Val maguasynen, net namen (daaronder caracters van) Marta d'Jaja, d'caracter Marta Narya, caracter Va Marta Wangsa Nog lager stond En verklaren WY dat dese acte niet alleen de volkomene kragt van het Nederlands corcept, door Sijn E eerst in 't Maleyts overgeset, en daerna I0l Javaens doen vertaelen, t' eenemaal prompt begrepen, maar nog eer kragtiger duydelijkste uytgedrukt te Sijn, mitsgaders een soowel als de indere deselve naer den inhout wel bcgie epen te hebben ende promptelijk voorgelezen sijn, met volkomen aplaudissement vergenoegen den alcoran als TTIA solemnelen eede gesegelt ende ondertekent te sijn; op den 16 dag van de maend Maart in den jare 677, in des Compagnies logie Japare, sijnde cene van deselve nair den Mataram mnet hovelingen aen den Sousouhounang opgesonden om door de Majesteyt ende de princen mede gesegelt te werden

tot teken van nader bevestinge: Was getekent ; Saint Martin, Cornelis van Woensscl, van der Schuur; Joannes Leeuwenson, raed en secretaris.

CCCLXXXI MOLUKKEN TERNATE

12 April 1677.

Van 1648 tot 1675 had Mandarsaka als sultan Gver Ternate Feregeerd; lzatstecmocmd j2ar wcru opgevolgd door zijn oudsten zoon kaitjil Sibori; 1/13s shltan-Austerdatn Deze zee5 impulsieve Dersoon likheid, die door ziin ouheleercnte daden spoedig met Compagnic zijn eien riikagronten familiicledcn conflict Iram schynende hem niet allcen slordigh tirannigh leven, MFE dnck gnerennoven omttent Comp hooftmministers , als zu0 cyeeu grooten vadcrs Mttcn jnsolent stellen Tocn hij slotle aantil zijner Wanten. warondcr cctL cigen zusier, Mar Ieten stond, #uchtten velcn nir omliggerde laniden stelden zich OCGCr beschcrming Cotnpagnie: in 1675 henocmde Rqjvcrcur Molukken, David Harthouwe, p reis neAT ziin ouvert emlent overleden drom gelastte regeeting den energickcn porvctncur Ambotl; Anthonv Hurdt , niar Ternalc g330, hoofdeloose Rouvert cmenL ycrcvstt orare stellen wispelturigen Venwoeien corinck Aisterdam aldaar Icdc hedaurem redeliikheyt des docnelijck brengen Tijdens Hurdt’ verblijf aldaar versclccn nieuwe SoU- VernedT Ipicucth’ Padbrugge, dic onderstaande overeenkomst sloot: (Dagn- redier Batazia, 1676, Llz: 228, 267 , 274, 276, 246 355 1677 , blz: 236 ; VALENTIJN Molieco’s, blz . 33 en volgende}.

Gemerkt de onlusten verwyderinge Eusschen Sijn Hoogheyd, den koning Amsterdam; deselvs

Het hardschrift heelt : ‚gerezelt” Scl. afschriften De kopiist schreef #Pr van der Schuur’ doch dezc hectle ‚Everhard” Uit het Contractbock. (ak in de Overgecomen britve# 1678, vijide boeck iolio 143 VCISO en 444.

GEMERALE Kebap ANDSCHE GeUCTROTEEYDE

grote erie ckotnen waren; dat sig al eenige tijd nerwaais vele derselve Tidore hadde moete geven, onne vzn hun leven versekert te sijn, ende onlangs wel het meeste gedeclte sig ilhier Ternate uyt ende vin onder coninx gehoorsaam heyt hadden onttrokken ende afgesonderde plaats vercoren, hebbende de hooggeboren princesse Gammelamtne, de prins Alam, haren In107 capiteyn Haut Rety hun vertrek binnen Comp fortresse [27] enomen ende onse beschermінge gesogt, alle welke sig liet aausien sillen strekken gedyen tot een wedersijdse onversoenbren haat, wel

ligtelijk eenige dadelijkheden, dat hetselvig Voor te komen al voorhenen is getragt parthyen in der minne te vergelyken, dog vergecvs tot eyndelijk mnet xomnste van den nieuwen EOu YC eur der Moluccos bemiddeling geluckelijk getroffen Als00 nogtans de vrese en sorge der groten Toor toecomende niet ongegront was en yder besonder en alle in ’t gemeen gaatne versekert waren 50o i; overeengekomen in mnaniere als volgt

Eerst vooral verclaard Jen grootmoedigen coning Amsterdam vergeten vergeven geen voorheen mogte sijn geschied, vergunnende goedertierentlijk eCn algemeyne VCi giffenisse aan allen ende yder, jegenwoordig als afwesig ende ygelijk de vreese sorge LUUI toekomende benemen, 500 verbind sig gemelte Hoogheyd by desen; noyd 7Jnr dees tijt Ha ymands leven eere ofte goed te sullen raken dan met kennisse, voorweten Nnd syner groten d’Ed Comp als medelid in de regeringe, ende alsdan nog niet buyten behoorlyke regtspleginge naar lands wyse

Tot naarkominge

onderhoudinge vani dit steld sig den

Zuster sultan cslerdath Zij ontleende haar naali aan Gamlamo, Oucc hoofdplaats Westkust, langen tijd door Spanjaarden bezet gewcest, Capitan-laoet of hoofd der Telta-CTl admiraal Tetrate Lij behaorde de invloedrikste riksraden. Het kastecl Orangie Ternate s huuldplaats Malajoc. Versta : fciteliikheden’ uvijandige aclics”

jegerwoordigen gOuverneur den name van d’Ed. Comp’ tot borge, belovende toeseggende derselver bescherminge zen alle ende een yder, die contrarie dese eenige overlast, verdruk kinge ofte geweld mogten komen te lyden warop dan princesse Gammelamme, prins Alam verdere rijxgroten hun weder begeven onder de miagt gehoorsaamheyd Van Syne Majesteyt; hunnet wettigen coning; belovende goed bloed Foor denselven Op te setten by voorvallende gelegentheden 0o lange in hare eere leven goerleren naar regt billijk- heyd werden beschermt en gehandhaavt ; wesende dit heyliglijk plegtiglijk door den coning (met erpresse uytgedrukte wooruen dat s00 wanneer Sijn Hoogheyd hiertegcns mogte komen te doen hem alle tydelyke en eeuwiglyke plagen [28] overcomen, en dat hy als war voor hitte smelten soude) 1ijxgroten Op den alcoran en door den gouverneur Op het heylig evangelium ider naar syne wyse besworen becragtigt;

Allus edaam, geaccordeert, besloten cn besworen; Maleyo, in casteel Oranje eyland Ternaten, desen April 1677 kennisse der waarheyd tot nader bevestinge dese van my koning Amsterdam de principaalste rijxgroten Va Ternaten, mitsgaders Wat heer gouverneur Robbertus Padbrugge en die van synen raad, ondertekend, met gewoonlyke sigille sing eert. In mnargine stond in Maleyts getekent coning Amsterdam ; daaronder desselvs zege,

roden lak gedrukt: Onder dien getekent : princesse Gammelamme; daarbenevens Comp segel, in roden lak gedrukt ; daaronder getekent Robbertus Padtbrugge, Gheyn Cornelis Sweris; Besyden dien erscheyde namen der rijxgroten met Maleytse letters getekent Onder stond Gecollationeerd, accordeerd, Maleyo, in Cs teel Orangie den 20 May 1677 . Was getekent: Andries Oloffz, secretaris.

Het exempla:r in het ContracIback hceft hicr ; geld; dat in de Over- “ccou brieven: gevel: Dit woord onthreekt in het Contracthock.

CCCLXXXII MOLUKKEN-BOETON

Mei 1677. [29]

Bi; artikel Bongaaisch Verdrag (Corbus II;, blz. 376) had Makassar henocre sultan Ternale; Compagnics Knnd grroot ai5tand mocicn dncr zijn aznspraken Pantsiano, ciland tusschen d Zuidpunt van Cclebes Bocton . Maar de koning van Iaatst- geroerd eiland , eveetn: botdgetoot Compagnic; had nuderc aanspraken op Pantsiano den duur vereenigen met den :istand Ternate Bij de ambtsaanvaarding sulan-Ansrerd1n decd hij zijn Our aanspraak Tear gelden, de verkouding werd Kespatinem Fadbrugge slaagde Ternataan te beweger; Erootste deel Pantsialo Boeton af sin. Slecht; het rijkje Tiborc; het Noorden Pantsiano, hlcef ondcr Ternate (Degh- TCVUIT Ratutin, 1677 , Slz. 235 236} .

Ik, prins Amsterdam, koning van Ternaten, met kennisse ende goedvinden myner rijxgroter, alle die desen sullen sien ofte horcn lesen; doen te weten hoe agtervolgens het 17 articul der Macassaarse vrede; in den jaare 1080,[30] ons onder anderen ook het eyland Pantsiane is toegevoegt, wairom vermeynden daar- toe ook geregtigt wesen; maar nademaal den coning tegeringe van Bouton het tegendeel beweerden en staande hiel- den; SOO het datter wedersijds eenige dadelijkheden vyandschap is gepleegt; welke veelligt tot moord verweyderinge aanleyding soude hebben gegeven ten ware den heer Generaal Raad Val Nederlants-India die niets meer ter harten gtat dan vrede, rust eenigheyd onder derselver bondgenoter, SUo besonder als in algemey1, daarinne tydig hadden gelieven versien de bemiddeling op sig te nemen, ten welker eynde het voorleden jaar haaren gouvemeut; heer David Harthouwer , hadden gelast be- volen, tor Bouton Pintsiano vooreerst een stilstant va penen te bewerken, en alsdan vervolgens Hazr Hoogagtbare van den verderen staat des verschils te onderrigten, betwelk egter door de wille Gods en afsterveti des voornoemden neer gouverneur, alstoen niet heevt

willen gelukken, dog dit jaar met de comste V4n den nieuwent gouverneur Toor de Moluc cos getroffen zy, sijnde door den koning regeringe van

Uit nct Coitracthock Qok in de Overgecomen briezct 1678 , vijide hoeck; folio 144 Uren dic van 1694, dertiende boeck; no 24 (ungeiolicerd). eet ardl Tcrivcien aat bevestiging Bongaaisch verdrag 15 17 Juli 1669, Corbus IL, blz, 411

Bouton mct Sijn Ed. herwaars-aan gesonden Bounto-Ladillele, Fanglassa- atobionda; Panglassa-Lasiholce; als hunne sunten versien met behoorlyke brieven van gelove, die onder anderen medebragten een provisioneel gesegeld contract Vin onsen heer vader Mandarsaha, loffelyker gedagten, waarbij rijk vam Woena gene verder Vam outs altijd Bouton heevt {oeg ekomen weder afstaat, beloovt aan deselve regering laten Soo naar het Sien doorlesen Vat geseyde conuact beter van de ware geschapentheyd der sake Onderregt wesende als blykende; dat Bouton tot rijk Vin Woena geregtigt dat eyland eenelijk het rijk van Tibore [31] besitten; SCo doen wY, met kennisse onser rijxgrotcn, Toor ons en onse nakomelingen desen volcomen afstand vin on5 vermeynd regt daarop; verclarende dat het 17 articul der bovenaange haalde Macassaarse vrede niet Op gehele eyland; Inaar enelijk ons rijk Tibore moet worden geduyd, niet willende nog hegerende geen cens anders het onse niet In teken der waarheyd tot welkers meerder becragtinge versekeringe desen met ons zegel hebben bevestigt, alsoo vinden in reden billijkheyd sulx te bestaan behoren:

Aldus gedaan gearresteert eyland Ternaten, in OnS paleys; den 8 dag van de maand Rabioulawal, in ’t jaar 1088 naar Christi geboorte den I1 May 1677. Onder stond waS getekend Padbrugge, Cornelis Sweers Gerbrandt Proost: margine stond Comp segel, roden lakke gedrukt ; daartegenover in Maleyts conings zegel, insgelijx in roden lakke gedrukt= daarbenevens conings en desselvs raden hunne namnen geteykent mnet Moorse caracters Onder stond Gecollationeerd, accordeerd Maleyo in casteel Orangie den 20 May 1677 , was getekend Andries Olofsz. secretaris

GENERALE NEDERLANDSCHE GROCTROYFREDS

CCCLXXXIII MOLUKKEN GORONTALO EN LIMBOTTO.

Mei 1677.

Ook rikjes Gorontalo Limbotto, Walfoyer Ternate oudsher hoogheidsrechten had uitgeoefend, n 1At latcr unlde invloed Malsar TTarcm gcraakt; wucrocn artikcl Rorgzaisch rerdrag Tertate [ocewezem Mners artikel spreckt Oyer alle Hlandn Jandstreker 3a0 Doet Noordkusten Celebes: Maar hler EM net Ternataansche hccrschappij gestellt; betrokien vorsten wenschten zich onicr dc beschermiing van de Comnpganie tc stellen. Padbrugge Jltin Amsterdam bewepen zijn aansprakelt Jarden aan Compagnie orer dragen, 7u3anna dc Hooge Regeering Padbrugge machtigde beide riikjes snleinnelijck Onger hrscherminge Compagnie Hnltttr (Dogkregistcr 1677, blz. 453 = SIA”EL, De Arckipel # 1684 , blz 12, 43 Rapport Dicr Compagne of de Goote-Oost, blz. 10) ,

Paducca Siry Sulthan Amsterdat, koning Va Ternaten, alle die desen sullen sien ofte horen lesen, doen te weten, hoe ten tyden Fan onsen heer grootvader, den coning Hamsia, lofielyker geheugenis die Fan Limbotto en Gorrontalo onder elkanderen twistende, Ternataanse hulpe bystand door die van Limbotto is versogt geworden dok heeft daardoor niet konnen uytgerigt werden, ter tijd wyle d’Ed, Comp’ onder den capteyn Poulus Andriese schepen derwairts sonden, aldus dien oorlog ten eynde bragten beslegten, sedert welken tijd altoos is getragt geworden die beyde volkeren Tin Gorentalo en Limnbotto onder de Ternataanse crOOn te hegten, eensdeels uyt ouder geheugenis dat de voorschreven volkeren weleer onder Ternaten hadden gestaan andersdeels steunende geluk der wapenen onser vermogende bondgenoot; Nederiandse Geoctrojeerde Oostindische Comp dempen dler Macassa Ten trefien Van ecn voordelige vreede voor beyde; waardoor Ons; agtervolgens het 17 articul, verscheyde eylanden volkeren langs aan Oostcust van Celebes sijn inge ruymt, onder dewelk wy dan vermeynden dese van Gorcntalo

Uit het Contractbock. Qok in Overgecomen bricvcn 1678, vijide boeck; folio 145 Zie HEERES, Bouzestoffen III; bz noot Staai aten dien eynde

en Limbotto al mede begrepen te Sijn. Maat nadernaal de VOuT schreven koningen sulx met kragtige redenen ontkennetl, nogte s1g onse kronen niet willen onderwerpen; met een vast voor-Ilemen en opsel, van liever goed, bloed en alles voor te wagen dat wy daarover ok seer ernstig en vrindelijk van onse hooft Iondtgenont, d’Ed, Comp werden aangesproken versogt, len insigte Fan algemene best der bondgenoten, JIn cen algemeyne rust versekertheyd onder omtrent deselve resten bewerken alle sorgen misnoegen, GoU van den eenen als d andre, Voot komen en te weren so is ‘t, dat tilet rype overleg, kennisse bewilliging onscr rijxgroten, Toor 0na onse komelingen descn afstand doen van ons vermeynd regt, 300 van onderwerpinge van eenige ecuwem ofte tijd Fan voorhenen oite duyding van het 175 articul der Macassaarse vreede Vanl den jaare 1080, overlatende Len vollen ain de Conp’ opdragende sodanig regt, als uyt aangehaalde tijd

wyle betwist mogte werden, vergunnende magtig makenide Faar Ed gouverneur alhier, d’Ed. Robbertus Fadtbrugge voorschreven koningen en volkeren van Gorentalo en Limbotto aan nemen c te ontfangen onder de algemeyne bondgenoten ofte indersints sodanig daarmede handelen; als desselvs goeden raad mogt komen aan manen naardat hevinden behoren.

Aldus gedaan gearresteert op eyland Ternaten in ons paleys den dag van de maard Rabiulawal, jaar 1088 TAAT Christy geboorte den 11 May 1677 . Tot versekeringe nadere bevesting hebben desen met onse coninglyke segel becragtigt, ter presentie vin d’Ed. heer gouverneur Robbertu: Padtbrugge Onder stond Gecollationeerd, accordeert, Maleyo in casteel Orangie, den May 1677 waS getekent : Andries Oloffz, secretaris

GENERALE NEOEPE AUCECHP GEOCTROYEERDE

CCCLXXXIV KAAP DE GOEDE HOOP

25 Juni 1677. [32]

Tot dc Hottentotten-stammen, die he de kolonisten Kaap zcer lastig tondeT Miken bchoorden in de ectsic plazts de Cochoquas; onder hooiden Gonrema (Ngomnomoa) e swrte capitayn Oedasoa JuNior Meermaler roolden vcl doodden burgers 1673 orct- Telen zelfs uwak DEaellt Compagiiespost aat d Saldanha-haai plunccrden die. Dit Ieidde openliiken corlog; waa-bij Com- pagnic S krcce verschillendc stammen cvencens Cochoqu15 Fetolran hadden, 1677 Toeseti uezen CoEt werping aanmlecen (meal, Histor Soutk Ance blz 229 248 ; GoDEE MoLSBEAGES, Reizen in Zuid-ifrike in Hollandse tijd , DJssiM.

Conditien wiarop d’Ed. Heer gouverneur Joan Bacx, genaemt Van Herentals en raadt deser resi dentie uyt naam en vanwegen Ed Wijdbe roemde Vereenigde Nederlandsche Geoctroyeerde Oostindische Compagnie Op den 25 Juny 1677 op hun versoeck in vreede hebben aangenoomen de Hotten- tots natie, genaamt Cohoquaas staande onder twee overster, genaemt Gonnema en Oedassoa wyt welckers naan alhier met volle macht tot dien cynde gecompareert sijni Hottentots ofte de gesanten Nengne, Harru en Nuquma

Eerstelijck versoecken opgemelde volmachtighde van Gonnema Oedassoa dEd. Comp’ om vergiffenisse van geen staande desen oorlogh tot prejuditie derselver geoccasioneert; uat Voorain vrundelycke conversatie mogen hebben als- Vooten

Presenteeren ende belooven jaarlijx tot tribuyt erkentenis Fan dese vreede tegens de paresse der eerste retourvloot op te sullen brergen dertigh runderbeesten

Belooven, de haare soodanigh te sullen straffen als wy de nnee

Uit Ovcrgekomen Krieven Papicren de Cabo d Noie Eshercuce, 1674 , folio 456 Ook bij GODZE JeoSTERGEY Reizen Zuu-Afriko i Hollandse ’jjd, (Werren der Linstboten- Verecriging) blz. 134, in de Overgecome# bricien ui Indiz , 1678, sesde bocck, folio 1572 VCreo 1573.

Insgelijx geen oorlogh met eenige onser bontgenoten te sullen buy ten onse kennisse aanvingen:

Alsmede dat onder dese vreede sijn beslooten begrepen de capiteynen Cuyper, Schacher; voorts Cees, cleyne capitayn, alle die onder Gonnema, Schacher Cuyper sorteeren

Aldus gepasseert gecontracteert; wedersijts getekent volle vergaderingh fort Goede Hoop; ten dage jaare voorschreven ; wa? onderteyckent mct verscheyde mercken: Nengnc, Harru Nquma Daarnevens was geteyckent: Johan Bax, genaemt van Herentals, Hendrick Crudop, Dircq Jansz. Smient, Jeronimus Cruse Lager iijn kennisse, Martinus van Banchem:

Wy ondergeschreven burgerraden; Elbert Diemer en Johan- nes Valckenrijck, mitsgaders den vendrigh der burgers den gepriviligeerden Saldaniabaay-vaarder Willem van Dieden, Ver claren in vergaderingh present gewecst te sijn en mede gehoort gesien hebben, opgemelte Hottentots gesanten de boven- staande articulen van stucq tot stucq sijn voorgehouden door haar geteeckent oocq dat alvoorens verclaert hebben (volgens vertolckingh van Kemmy) dat dese vreede te sluyten Van Gonnema Oedassoa evolmachtigt WaTEn. fort der Gocde Hoop, ten dage jaare alsboven ; wzs geteyckent Elbert Diemcr, oanne: Valckenrijck; Willem van Dieden Lager stondt; Oirconde; Martinus van Banchem; redt secretiris:

Gecollationeert, accordeert; in 1678

fort de Goede Hoop, 15 May

de Man; Eerste clercq:

Vt hety; TEAL, TCOm Cuyper aak Corfu I, blz. 470, Schacher ibidemy Hlz. 467- 469

GENERALE NEDERLANDSCHTE GEOCTROYEERDE

CCCLXXXV KOROMANDEL. Juli 1677.[33]

Shivaji Compagnies papieren alleriei manicren verhaspeld, Siwagic, Siwasic, Swagie, Suwagie etc - 1660 nog genoemd capitayn dienst den koning Visiapour , Ktamt kort daarop tcgcr: TOng opstanal bracht jarcn Tangal5 Tover geneel Voor-Indiz beroeriug Nadat hij zich Yan d hcerschappij had Merster Eemaakt, moest Compagnie den eX-cover wel als EtOO- koning erkennen Iet nem verkicding Aaen {Zie FoCt hem Pieucr Dan > Beschryvinge, I, W, nassim Loura 438 439, HAvART blz 177 178) Hy halfhrorder den hicrvoor cenocmcn Egosic Ragiz, eveneen soldat de fortune Onoctstand bcvesigde positie der Compagnie Tegenapatram (Zie ook Daghresister 1677 , bz. 319}. Translaat caul, verleend zen d'Ed, Comp door den grootmagtighen Votsi Siwagie Magaragie, ontfangen den 15 July 1677,

Aen den grooten magtigen gebieder van zee atierder van Comp' negotie tot Tegenepatnam etc Albert van Weede, die Godt beware etc in plaatse van de compli menten. UEd, gesant Wengetesien-bramine, my geweest heeft my voorgedragen; hoe UEJ een caul van Irijn hand be- noodigde, deselve gerustelijck negotie mogen iryven dat UEd, genegen was my eerst te komen besoeken waarommne ik dan UE desen firman toesende, daarop UE. sig vastelijck gelievet verlaten, alsoo UEd. licentiere UEd negotie sodanige wyse dryven, als UE voor desen onder regeringen van Visiapoer gewoon is geweest VEd gelieve hieraan geensints te twyfelen en Op mijn gegeven belovte gerustelijck te blyven sitten, want UEd; sult in minste niet gemoeyt werden Soo UEd. my gelievt komen besoekcn UEd werd daertoe Inits desen verlov rergunt; om soodra kunnen komen als mogelijk is, etc Onder stond Gecollationeerd, accordeerl; in casteel Geldria tot Paliaccatta, den 30 July 1677 .

Uit Eet Coutracthoch. Ool in de Kamer Zeeland, 8147. folio 17 in de Overaccomcn ricueh 1678 vij fde borck; folio 616 verso Maha-radja:

OOETJADECHF Coni PAGNIE 1602 1S00

CCCLXXXVI KOROMANDEL:

Augustus 1677. ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTEOYEFAEOE

OOST-INDISCHE COVPAGNTE 1602 1800.

Nadat Shivaji (zie het couracl hiervcor), zich van gchcel Tanjore had metancr gemaakt wendde njj de blikken ook naar Noordelijker Rclegen Janccn bedreigdc zelis 2iin halfbroer Egosie Ragia: eouvctnclt Koromandel; Jacyucs Caulict, achttc coodig, bevestiging Cozpaguies rechten verkrig tor plaatsen; wclke onder Shivaji" coevereinnteit eM gekoren daarbij hoopte Wadc Zor Tegeuapatnam betreft, mecr Fechten te kugen; de ieuwe hcerscher cati Juli Albcrt Weede, hoofd Tegcnapatnam; nac Loceestaam Dit gelukte evenwel niet; Caulier uoest MJar Balavia schcijven uGwer WOOE de confitmnatie oude firmans aldacr konden verkregen worden (Dagkresister Balavia 1677, blz. 387). Die conariat= is in odcrsiar stuk Tettalt

Translaat van het canl, geen den ontsaghelyken vorst Suwagie Mageragie aan den Ed. heer Jaques Caulier, gouverneur en directeur der Custe Cormandel, heeit verleend, ontfangen den Maart 1678

Ik, Siwagie Ragie Satrapeddi, rerlene dit caul aan den groten van wie alle menschen eer komen ontfangen den heer Jaques Caulier, hooit gouverneur vau alle de Hollanders op dese custe Cormandel, residerende zeeplaats Paleacatta voegen als volgt; te weten:

UEd. hebt Cen gelieven te schryven en by my gesonden De Jagcr en S' Clemnent, secunde van comptoir Tegenepat TaM welke personen my hebben komen besoeken; en een caul

Uit hct Contractback, Evcnzoo in de Overgecomen hricet 1679 sevende Ducd, folio 1008 verso volpende Ook in de verzameling dcr Kamer Zeclon} 8368 komt dit comttaci VOOI, folic 73 c-= dochi vertaling, die Ilaat a vijkt hovenstaande; zolccr dat dit verschil Tat den gcest betreit Het cul daar gedateerd, doch cr vermoedelijk Jater onschrift biigevoegd, Waari staat, dat het in November 1677 Zou Tereeto ziju Dit niet Just; uit het Degnregister bliikt, dat Novetiber Batavia al hcricht Weno Onaamnen Ovcreamkcns Een uitvoerige mrafrase gecf Pieter Dam' Reschryvinge, blz. 113, Zie hiervobr; blz. 60 Mnor Op Batavia Sinjeur titel uur ambterarcn van middelklasse. He-bert de jager bekende talkundige; Nicolaas Clement cerluk en bekiaatn Te werd Iatct opperhooid Tegenapatnam; Voor zijn merkwaardige geschie-dclis Incli HART, Cormuxdel, blz. 56 _79.

rersoeken waarop Comp' negotie in dese landeri mogte wer den gedreven hetwelk ik dan ter herten genomen hebbende daarop dit caul verleend; in sulker voegen, als de costumen de verleden gepasseerde jaren hebben coers gehadt, namentlijk:

De coopluyden schilders wcvers andere per sonen, die meer met UEd. negotiercn, mogen van het duansvolk niet gerolesteert werded.

Op wat plaatsen daar UEd begeert, moogt ghylieden koopmanschappen vervocren, verhandelen daatvoor Venet inkopen kleden, indigo, salpeter cn rijs, sooveel Ulieden begeren; het land van Sjingie, elders anders, daar Ulieden gelievt, hetselve vervoeten daar begeerd sonder dat ymand selve in den weg, of Iaar het soude mogen Wesen; mag verhinderen ol sig daartegens stellen, moetende deselve vrye passagie verlenen mannccl

UEd. de goederen Aen boord willen schepen, dan moet UEd. van honderd pagoden twee en een halv tot geregtigheyt betalen sonder dat UE gehouden sult wesen eenige makelaardygelden, of iets, wat het ook soude mogen wesetl, betalen gelijk ook UE" coopluyden daar mede van bevrijd sijn.

Wat aangaat den Tripaloersen [34] thol geregtigheyd sullen UE. volgens aloud gebruyk van 80 patcherijs driequart fanum [35] betalen

Niemand sal vermogens sijn UEd' kisten of packen te openen besien miar WanneCr coopmanschappen vercoopt, moet UE; het volk van den duan daarvan kennisse doen opdat syluyden de geregtigheyt daarvan konnen ontfangen.

En wanneer UE cenige goederen of coopmanschappen dis barqueert, om naar buyten te vervoeren sullen UE daarvan notitie moeten geven en laten aantekenen de naam wic deselvc tockomen opdat van deselve wanneer se vercogt sijn) de ge regtigheyd van 292 ten honderd soude konnen werden gevorderd betaald.

Ingevalle den habaldaer van de zeeplaatse of ymand anders goederen aanvaarde het geld van den prijs niet betalen, 500 sal ik strikte ordre stellen om selve te doen betalen

Indien ymand Va UEd" volck door dit land reyst; en daarin somt, mag niemand naar daarin verhinderen nog eenig ondersoek daarover doen

winneer UEd. goederen inbarqueert, SOO sullen UEd,, sonder dat ymand vermogens is de pakken te openen, de geregtig- heyd van 242 ten honderd agtervolgens de lijste van UEd" aantekeninge; moeten voldoen

Sooveel personen als UEd, vin noden hebt om den hindel te dryven mogen UEd, in dienst kouden en indien UEd, dan nog meerder volk; Om de schepen te dispatchieren, en mneerder vaartuygen etc daartoe van doen heelt, s00 mag UEd: die mede wel gebruyken onder behoorlyke betalinge, sonder dat UEd verlof Ue den habaldaar desen aangaande heevt te versocken: Wanneer

UEd coopmanschappen tot Portonovo Tegenepat- nan Poedechery: of alle andre Sjingierse zeeplaatsen, aan- brengt; met de schepen aldaar ontlaad, Snd mag UE deselve in UEd” woning of elders anders, daar se van noden sijn, bergen, sonder dat ymand selve mag verhinderen, gelijk ook niet in vervoeren derselver landwaars in; eenelijk wat daarvan VCI- kogt werd sa] Vam den koper ZV2 ten hondert moeten gevordert werden, geen UEd dan gehouden is te doen betalen

Wanneer ymand van UEd” volk misdoet; daardoor straf baar geworden is so hebben UE de vryheyd deselve te mnogen straffen; zonder dat het volck van den duan sig daarmede mogen bemoeyen

De woning; die UEd, in de zeeplaats hebben gebouwt, komt UEd. [uC, hebbe daaromtrent aen coetuwaal gelast, dat gocd toesigt moet hebben roor de -overs, dat Sijn Ed. niet komen te ontsteler, waartegens UE sig ook hoede moet houden.

En Wannecr het in voorschreven zeeplaats egter quame gebeuren dat eenige paligaars of dieven 36 UEd” goederen weg Maucil Ru ik stricte ordie stellen en hetselve UEd doen wederg- CICM

Indien eenige wevers, schilders; verwers, cooplieden wie het ook soude mogen wesen, eenige penningen Jn UEd. schuldig sijn, en sig nalatig betonen die te betalen, soo mag UEd: deselve soolang versekering ncmm totdat vol- daan hebben, sonder dat het duansvolk UEd daarin mogen verhinderen

Indien het gebeurde dat myne plaatsen eenige schepen andere vaartuygen quamen verongelukken of te breken, blyven egter de gebergde goederen UEd: eygen; en verinag deselve aanvaardenl waartoe ook duan sijn hulp sal presteren.

Irdien UEd” volk t’ landwaart-in reysen, (I hare coopman-schappen te dryven, SUU mag niemand haar daarin verhinderen of moeyenisse aandoCn:

Wanneer eenige slaven oi slavinnen andere dependenten LA UEd quamen weg te lopen Sc0 sal den coetewazl Van zeecoopplaatsen deselve moeten opsoeken UEd. ter hand stellen

Dit caul sal in eeuwigheyd stand grypen wanneer eenige schepen of andre vaartuygen van Portugesen in mijn gcbied ten anker leggen 500 vertnag UEd: deselve niet te moeyen. En

indien s’UEd. eenige mnoleste aandoen; SDO Sal ik besorgen stricte ordre stellen, dat hetselve wcrd nagelaten:

By tyden van de Moorse regeringe heeft het UEd. geoorlovt geweest; slaven en slavinnen te mogen koopen alhier, en deselve vervoeren sonder dat ymand selve verhinderde; Maar mag UEd. Co lange ik Ineester VaM dese landen ben; geen slaven nog slavinnen kopen, tog vervoeren En indien UEd egter selve quam

doen a1n boort wilde brengen, Soo sal mijn volk sig daartegen stellen die selve op alle maniere verhindereti Oox miet toe atem, dat U huys wetden teruggebragt; dit Inoet UEd. dan sodanig observeren Tlil - komen

Geschreven in dato van den 26 der maand d'Sjumadi Saker 1078 W4ar de Moorse rekeninge, overeenkomende met den 24" Augustus des jaars 1677 naar de geboorte Christi: Lager stond Accordeert; was getekent Michiel Jans zoon; secretaris.

CCCLXXXVII: SUMATRA'S WESTKUST_

Augustus 1677.[37]

De verhoudlina Comjugnie talriike saatjes de West - kust Sumatrz baarde d rcgeering Batavia langen ZOrE OCWnu TL, blz. 369, 384, 410, 435, 443, 482}. Tot lastigste, vrunden ocnoordcr ongetwijfeld Kotta-teneah; achter Padang gclegen; olider hun striidlustigen ceouvetneut Poeti; Zij hadden 1671 onderYerdin? aangehoden doch KwamEn 1676 UerT Vcr sporing Atjeiscke ourueisoker mede ondcr invoed ccner Moha - Mei;an:c religieuze noietino viclen Compagnies bondgettooten Padang slc} militair Secnira milntcn Compagiie: Fesnec FImS Oe nodigh schecn Weser Tot tweemaal uerder 1676 trocprnaideelingen Batra derwaarts gezonden, Mar cerst Augustus 1677 slaagde Tan hun aigevaardigen mar Padang

Dit moct 2ijn 1088 Dschumada akhir 18R loopt van tot 29 Augustus 1677. Ook de UpAAYE den dag klopt nict, M1r [ocien Iuiden = e O 240 der maind Uit het Contractbock. Ook in d Overgecomen brieven 1678, vijfde bocck, folio 450 ev.

doem aikomen wa3r de Frede Kcru het steld (STAPEL, De Archicel i 1684 19; Dagkregister Rutnar 1677, blz, 21, 99 ~100, 182 278, 320; Pieter Iw: DdS Reschryainge, II, blz. 272 273; Mac Ltor Ua Indiscke Comfuauie Samaru 178e Ceada Iadische Gids 1905, blz. 125 ev)

Articulen; waarop vrede aan staat geaccordeert te werden:

Cottatengers

Nademael met onse afgesondenen, die tot twemalen door den gouverneur Poeti de regering aldaar versogt ontboden sijn om op Cottatenga verschyncw herwaars komen sijn; wat dat eygentlijk haar versoek Sy, enof sy niet wyt Gen naam van den gemelten gouverneur Poeti gantse regeringe aldaar met On1s willen contracteren en eer vrede verbond aangaan op de navolgende conditien, vooreerst

Dat Va/ aan alle hostile actien witcr als lande, gene uytgesondert; hoe ook mnogte genaant wesen; mits- gaders alle oneenigheden, questies partyschappen sullen cesseren; dood ende niet gedaan werden

Of sy d'Ed. Comp" ong als haren stadhouder niet eaxcnnen Vodl hare wettige souveraine overigheyd, en inge volge Vin dien, of sylieden niet alle gene sullen nakomen; uoen Waatkomen promt Qusentereu dat wy ten gemenen beste van dese landen principaal deser strandvolkeren kome ordonneren Jan bevelen.

Off sy niet beloven, sodra sy hierop den eed van getrouwig - heyt hebben afgelegt, te sullen besorgen, dat de wegen alomme tot den handel; S00 onder als boven Pauw Cottatenga opengestelt; de Bovenlanders sonder eenig veriet of hinder directelijk of indirectelijk atkomen toegestaan werdem mits- gaders de rivier wederom te openen en sijn vorige loop wederom laten nemen, sonder die oyt weder Iaten stutten, alsoo sulx

Oischoon deze titel den tudruk wekt, dat wW hier slechts Qnen hebben, is dit stuk, bliikens het slot, toch contati Paoch tusschen Padano Kotta Lensin novt voordesen, selvs niet tyden dat Fadang oorlog sy, gepractiseert tusschen Piuw

Oi sy niet tevredert sijn sonder eenige conniventie of minste tegenspreken Jan OnS crer leveren alle sodanige overlopers noe ook genaamd mogten wesen; wwar OoK souden mogen sijn, staande dese jongste troebelen Vin Ons tot haar overgekomen sijn

Waar wat plaats sylieden geneget sijn haar questie Inet Padang finalijk af te doen en te determineeren; en hoedanig dat Termenem werk te stellen

Nota: Op Saturdag beloven met die Van Padang Oedjong Barrang conferentie te treden, versoeken dat poinct wegens de rivier of water s00 lange in suspens mag blyven; ter tijd en wyle sy met die van Padang eens geworden sijn, en staan verdere articulen ten vollen tce

Aldus gecontracteert rade ten hooftcomptoire Padang; desen 30" Augustus 1677 door den Ed. heer commandcur aad deser custe volmagten afgesandene V7J den gouverneur Poeti gesamentlyke pangelous= of regeriteri Vam Cottatenga, die sulx te sullen nakomen observeereri, mits- gaders docn naarcomen observeren; bevestigt hebben met te seggen dat Heere God, daar iets tegen doen selve niet in allen delen als gesegt, nakomer, haar haare ralsheyd straffen moet, welk sy dan ook met haare handteke- ning hebben becragtigt; Onder stont WVas getekent met mnerketi a Radja Sabar; nachoda Bongsoe, Ol Uan nachoda Foeti, $\frac{38}{}$ Taam Vin Orang Besaar in Maleyts sckrivt, de merkenl Van Indra Moera, emagtigde van den pariglou Radja Sittia Wangsa, Van Goenoeng Maas, gemagtigde Val Radja Palawan, Magat Maas gemagtigde

van Bhandara Vam Cottateng:, Magat Sam- porna, gemagtigde van Maradja Intam; Radja Sittia-goena ge- magtigde Fan Siry Maradja Besaar, Radja Indra-poeta magtigde van Siebite-Radja Patti Brassa gemagtigde van Radja Miningjou, Mara Begantin, gemagtigde van Orancaja Maharadja, Magat Maradja gemacitigde van Sultan Palawan Tersyden Ons present; was getekent: Abraham Opdam Johannes Coelomby, van Eenhuysen, Pieter Maanhout; Joan Jacob van der Hel, secretaris, Onder stond Quod factum attestor, was getekent = Joan Jacob van der Hel, secretaris.

CCCLXXXVIII BANDA KEFFING,

October 1677.[39]

Die van Keffing (zie Corf”s I; 182 en volgende; cn Pieler Dam’ Beschryringe [I; [, blz. 161–168) bleven net de Cotpagrie voutt durend lastig maken. Een rclc pogingcn hen- Ecnoorzimc onderdauen niaon geschiedde 1677 door det gouverneur Bada Cornelis Quaelhergen Quaalbetg. eldra bliken, cok ditmaal de Mnaili tijdeliiken na6n

Cornelis Vam Quaalberg, gouverneur directeur deser eylanden Banda met den aancleven Van dien, doed Weten ’

Alsoo niet allecr WY, maar ook de vorige respectieve gouver nCus veelmaal metterdaad en waarheyd ondervonden hebben; hoe trouwloos de orangcayen [40] van Keffing en hare consoortcn haar mnet “Ed Comp opregte s0Q duur met eede bevestigde contracten hebben verbroken, met Comp vyanden heymelijck COTI espondentie in wisselen van brieven gehouden; Macas- saarse Boutonse Maleytse vaartuygen met derselver volkeren hunne negoryen gebragt, geprotigeert Voot de Comp’

Uit het Contracebock: Ook in dc Overgecomen briever 1679, sesdc boeck: folio 106. Zic hierv665, Moot op blz:

verborgen gehouden, de verbodene vaart Java sonder consent jaarlijx ondemnoten gelijk dan nog onlangs opnieuw een aartuyg Inet Maleyers een TtouM van Java Goram van daar Keffing vervoert verborgen hebben, niet tegenstzande deselve door Ons ernstelijck opgeijst sijn Over welk en andre onregelmatige bedryven #Y genoegsame oorsakc souden hebben Hooge Regeringe toL Batavia tol correctic aan ie soeken edog gesien hebbende uyt de missive Van gemelte orancayed, door mare jurabassa paity key toegesonden; dat deselve over quade bejegeningeni aan onsen lieutenand Janblinne voordesen gepleegt, grotelijx om vergiffenisse bid- den; den ontboden orancay patty Laboan herwaart komen sig excuseett; en daerenboven gesamentlycke orin- cayen van Keffing meergemelte

jurabassa volmagt verleend hebben, alles mnei ons uyt haren naan voor de Comp rerhandelen wat doenlijek en tot gerustheyd Me Comp orare overeenkomende strekken Inag, gelijek dan meergemelte jurabasse zan ons met solennele eede op de Moorse wyse uyt den naam syner gesamentlyke principalen beloovt sweert, dat vooraan allen delen d'Ed Komp sullen bethoncn getrouwe gehoorsame Onderdanen te sullen sijn, hare vorige contracten met dEd. Comp opgeregt, punctuelijck onderhou- Gen en naarkomen verbodene vaart naar de West voor alsnog, tot Tder oidre Men ons naarlaten; specialijck op syne Jn komst op Keffing met den eersten alle de orancayen sullen doen vergaderen serieuslijk vernemen Ta:T de laast gemelte Maleyers cen Vov of deselve aldair Dos hanaen Tat orancay Killiloevoe [41] sijn, Ja11 d'Ed. Comp Banda leveren, of, des neen; deselve wederom met klaargelege vazr tuyg van hem, Killeloevoe Wam daar vervoert wesende, dat sy, orancayen; sullen aannemer, hem, Killeloevoe, in sodanige boete te sullen doemen als sy oordelen op sodanig delict, voornament lijk onderhandeling Yatl dir Haa Gou ernstig versoek

begaan, behoren; 't respect van d'Ed, Comp vereyscht, InILS dat beraamde boete aan de approbatie Vin cns deselve te 2ugmenteren ofte te verminderen; ofte naac bevin dinge Wa saken geheel Try te stellen, gedifiereert sal blyven. Naar welken gepresteerden eed uyt den nazIL van d'Ed. Comp ook beloven, gemelte gesamentlyke orancayen Kefting nevens hare onderhorige onderdanen alle hare vorige fauten sullen vergeten vetgeven voons voor alle hare onse vyanden adsisteren ende beschernen mitsgaders nadat de gedrevene revolte Java's Oostkust weder tuSte sal gebragt sijn, Op haat versoek noperide [requenteren dier Vaart sodamg letten, als tijds gelegentheyd sullen vinden behoren; blyvende inmiddens de vaart naar Amboina en Kanda als van ouds gepermitteert, Om van daar hare nodige behoeite kunnen afhalen.

Aldus gecontracteert besloten ende door den patty key onder- Leykent Moorse wyse gesworen ter raatkaner VaT justitie casteel Nassouw, desen 18" October 1677, presentie Den Onze expresse ecommitteerdens, den Ed Maarten Roos, secutide persoun Nicolaas de Jamblinne lieutenant; Joachim Bartelsz. raad en secretaris van d'Ed heer gouverneur: Lager stond; Gecollationeerd accordeert, Nassouw, Mei 1678. En was getekent: J Juriaansz-, gesworen clercq,

CCCLXXXIX JAVA- MATARAM:

19-20 October 1677. 2)

De striid in Middcn= Oost-Java Thel hevigieid Ecnerzids ~crotcrde Speelinan Soerabaja Aoshana Madoera, anderzids slaagden aanhangera Taroeno Djojo Mataran: huufdstad,

Karta, Verovereti plunderen; Sochan Amangkocrat mndesi door de vlucht het [cven Tedae vergezeld oudstel cob den Adipatih AnOmM, cok de riciting Nooroet sleu Com_ pagtic zocken dech overleed i dc nabiiheid +an Tegal, Adipatih Aron; zich al5 den wctten opyolzer beschouwende, Wenoo zich tot Speeltan icp diens hulp Eceen Madeereesche Makassaarsche trnc- {Cgen zijn broeders, hen conoei rneer als oproleer wilden erxennen peeltnan Ferbnnd zich dien steur Inear stelde Aenia Vnntnnen Te bespreikingen; Japara gehoudcn, leidden Jaucca @rerecnkoinsten; 20 October Teree onderteekend (Degh- teosdr Pafaiia 1677. passim; De JoNGe OpEomst VIT, passim),

Acte obligatoir VaTL den Sousothounang Aman Courat aen d'E Comp' verleend, wegens de gedane adsistentie aen Sijn Hoogheyt het Mataramsche rijk tegen de rebellen etc

Wy, Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, leven Van onset hooghg'eerden vader den groten Sousouhounang vin dit Javaense Hant, soowel docr ouderdom als door wettige gehoorte eerste eriprince Ce het rijck; naer aflyvigheyt Val hooghgemelden onsen seer waerden lievet vader gewerden synen SuCCCSSCLI waertoe hy ons in sijn leven by eygen monde heett Ferkooren; verklaren by descn opene versegelde acte voor ny myne nakomelingen, conen dochters, broe- ders andersints die my dit rijck komnen volgem; geadsisteert mct myne tegenwoordige rijexstenden, my abso- Iuyt te houden volkomen binden, sonder eenige de alder- mnste exceptie of uytsonderinge, aem het contract; hetwelcke tusschen den Ed" welgeboren heere Feey Nabey Wangsa Diepa, groot-gouverneur van alle dc Javaense zeehavenen; als expres daertoe door hooghgedachten onse heere rader; den grooten Sousouhounangh, gevolmachtigd ende geauthoriseert; ter eenre, den heere Cornelis Speelman, ordinary Raad Val Iudia admirael in den nime van den Ed" heer Joan Maatsuyker; Gouverneur-Generaal, de heeren Raden van [ndiz, represen teerende het hoogste en souvreyne gebied vanwegen de Generale Nederlantse Geoctroyeerde Oostindische Compagnie dece landen, ter andere syde, binnen dese stadt Japara Op den 28"n February 1677 gemaeckt en gesloten is, en hetwelke ook door hoogstgenoemde nnsen ader in groote stad Mataram; by den cooprran J* Couper vertoont wesende, en door my als eerste Zie hiervoor blz 39 volgende. prince des rijcx onder den name Van Pangeran Adepatty An MOIT mitsgaders door mnyne drie broeders, de princen Martasana, Pougar ende Zingazarie den Maait volkomnen g approbeert sy gelijk het mede Op Batavia door d'Ed" heer Gouverneur-Generael ende de Raden van India hooggemeld op den 25 Juny bevestigt sulx in volkomen kragt gebragt belovende selve onverbrekelijk getrouwelijk te onderhouden in alle syne poincten, leden deele niets uytgesondert. Ingevolge van dien verklaren ook; volgens den inhoude van het derthiende articul des voorgemelden contfacts deugdelijk onwedersprekelijk alder opregtigheyt aen Generale Goctroyeerde Oostindische Compagnie schuldig te wesen eerst somma Fan tweehondert vijitig duysent

Spaense realen van achten, benevens drieduysent coyangs goeden; onbedorven ‘ijs, in voldceninge Fan de getrouwe adsistentie, by het VOOr-schreven articul hedongen dzn nog sestigduysent realen Tam achten VOo de drie maenden, die den laesten July den laesten deser sullen verlopen weset, twintigduysent Spaense realen ter maend: 4) Want d’E. Comp” niet naergelaten heeft van den beginne aen tot nu toe alles ot onse hulpe broeder- lijk presteren, wat enigermaten geschieden konde, sod vefre eenige onse vyanden gevonden quamen te werden, sulx alle de zeestranden weder onder onSe gehoorsaernheyt gestelt sijn, hebbende Troenajaja [42] sig synen aenhang alle o Tcte landwaart ende gebergte begever, dat hy daar door het volk vam d’E. Comp niet wel kan gevolgt werden: Dog dewyle wy met het verlaten Val de groote stad Mataram ook Sijn ontblood geworden Va onse gereetste Iniddelen; contanten, goud, silver wat dies meer sy, hetselve SoU door ontrouwe als blooheyt Vatl onse bevreesde onderdanen 4tTL ryanden ten besten gegeven nebberide, derhalven onmachtig wesende onse opgemelde schuld Vall driehondert thien duysent Spaense realen tnet drie duysent coyangs rijs volgens beding presenit te voldoen, Sc0 hebben wy echter niet willen nazrlaten, gens Onse opregte genegentheyt e schuldige Ver pligtinge, MAar ons uytterste vermogen d’E_ Comp’ dzarvan getrouwelijk te versekeren derhalven boven het genoemde verband Taun gcheel rijk; persoon goederen ook particulier speciael vetbonden onse zeehavenen langs den oever van het land; van de riviere Carowan in ‘t Westen, tot hiet uytterste eynde van eyland Oosten toe, om jaerlijcx aen de Comp” tot afkortinge te doen betaelen alle de inkonsten Fan selve Soo vanl buyten als van binnen; en SOO veel rijs uyt Fiet gewzs door gantsche land als ons van OSC onderdanen toekomt, die ook haren rijs behalven dien Jen niemand sullen mogen verkopen als acm de Comp of haere ingesetener, El Iang soo veel als sy begeren, belovende niettemin, soohaest ons eenig rermogen tot gereden voldoeninge Van desen OtSCT achterstael [43] Inog” in handen comen hetselve getrouwelijk aen d’EJ Comp sullen overgeven afleggen. En opdat dese OTS obligatie van te meerder kracht mocht wesen verklaren desen alle gemelde onse zeehavenen trct haere inkomste ende gewassen aen de Comp’ te cederen en in eyger- dom transporteren, sulx deselve, Soo lange Oneen agterstal duerd; maar alleen ter leen praecario van de Comp sullen besitten; Des Len oirkonde hebocn dese onse obligatie tnet ons zege doen zegelen en door onse presente rijcxstenden, groten gouverneurs mede laten ondertekenen ons hof binnen zeestad Japare; desen I9*8n October van den jzere 1677, sijnde na onse tijtreekeninge den dag van de maend Saban in het jaer, tahoen Ba genaemt:

Onder stont het zegel van den Sousouhounang; ende daer besyden een mnerk, geschreven Dit is gestelt door de eyge hand des Sousouhounangs, waaronder het zegel gedrukt sal werden door Adepatty Martapoera; wannecr het gedaan gemaekt sal

werden Daeronder handtekening het Javaens vanl Adepatty Ingawangsa groot-mantery Adepatty Mandaraka, groot mantery ; Aria Ourawan, gemaekt gouverneur Tau Zourabaya etc Tommagon Manganonan, secretaris het merk gesteld by Ranga Zitria Watsiana, mantery van Ranga Tita Sjeuwa, tweede secretaris In margine stond Dat dese actens in Nederduyts, Maleyts en Javaens soodanig door den Sousouhounang ende syne groten die jegenwoordig op Japare by Sijn Hoogheyt sijn, met eygen nanden met verg enoegen Stjn ondertekent, vetklaren ondergeschrevenen leden Fan den raed, gesien bygewoond hebben. Des ten oirkonde hebben wy desen ter presentie van den admirael Cornelis Speelman tot een bewijs van cincere waerheyt tet allen overvloede als getuygen den 19r 20”” October Comp loge op Japare A” 1677 (en was) ge tekent : Saint Martin; VJr Renesse, Sloot, van der Schuer, Jan VJr Dorre, J de Harde Noordtnar secretaris; segel am Wangsa Diepa, nu Adepatty Martapoera gouver- cut Fan Japare etc’ ktuyS Fin Tommagon Zedjanapoera gouverneur van Caliwonge, de handtekening Javaens van Adepatty Martalaya, gouverneur Iam Tagal.

CCCXC JAVA MATARAM:

October 1677 Dezc clcedo irte dczelide dagen opzesteld geteekned VOTIEC heeft een geheci Censlucenden Janhei Zie ovcrigens de iniciding vorige ace De Compagnie verkriigt hiermnexe uitbreiding Mar Jacatraansch aerritorimin rivict Pamanccran Tenene moconolie Fon den inxoer nmum Tnwaden gekeel Matirm

Acte van afstant wegens landen der oude jurisdictie des coninkrijx Jacatra verdere donation der landen tusschen Carwang Pamenoecan tot ergrotinge van Comp limiten. Item octroy tot aanbreng Tim cleden amphioen ten believe Vanl dEd. Comp aan1 de heere Speelman gepasseert:

Wy, Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, by het leven van onsen hoogg’eerden vader, den groten Sousouhoenan Van dit Javaanse land soowe door ouderdom als door wettige geboorte eerste erfprince van het rijk, naai de aflyvigheyd 1.ooggemelte OnsEn seer waarden lieven vader gewerden synen Successeut waartoe hy ons in sijn levcn by eygen monde heeft Terconen verclare by dese opene en versegelde acte, voor myne komelingen, sonen; dogters broeders of andersints, die my in dit rijk komcn naar volgen, geadsisteert met mnyne tegenwoordige rijxstenden, my absoluyt houden rolkomentlijk te binden, sonder eenige de alderminste exeptie ot uytsonderinge; aan het contract; hetwelke tusschen den Ed, welgeboren here Keey Nebey Wangsa Diepa gtuot gouvermeur ran alle de Javaanse seehavencn ils expres daartoe oor hoog gedagten onsen here vader;, den grotcn Sousouhoenam gevol- magtigt ende geauthoriseert, ter eenie, ende den here Cornelis Speelman Raad-ordinary van India,

adtniraal etc’ in den name van d’Ed. here Joan Maatsuyker, Gouverneur-Generael Raden V4TL India Tepresen tterende het hoogste souveraine gebied vanwegen de Generale Nederlandse Geoctroyeerd’ Oost- indische Comp dese landen Ict andre zyde, binnen de ze05 stad Japara den 28 February 1677 geraakt gesloten hetwelke ook door hoogstgemelte onsen vader gtote stat Mataram den coopman Jacobus Couper verthoont esende, ende door my als eerste prince des rijx onder de naam Ue Pangaran Adepatty Anom; mitsgaders door myne broe Cets de princen Martasana, Fougar ende Singasarie op den Maart volkomen geapprobeert Sy , gelijck het mede Batavia door d’Ed; heer Gouverneur-Generaal heeren Raden Van India hooggemelt op den 25 Juny bevestigt, en sulx volkome kragt gebragt is, belovende hetselve onverbrekelijck ende g’trouwelijck te onderhouden en Te doen onderhouden in alle syne poinctcn, leden en delen niets uytgesondert, Ingevolge War dien sy daardoor de17 desen een ygelijk bekent, [44] dat door koogstgemelte onsen atgestorren heer vader ten tyde dat heer Rijklof Fan Goens den jare 1652 vanwegen d’Ed. Comnp’ in de stadt Mataram was OIL Onsen heer te begroeten , by monde afstant gedaan van alle pretentien, die tevoren gemaakt gesustineert wis Batavise van outs Jacatrase jurisdictie litnite, begrepen tusschcn riviere Ontong Java Westen Carrawang in Oosten; welke in den voorscnreven contracte met 3” articul ver nieuwt ende becragtigt, alsoo hetselve door la Comp met den swaarde geconquestreert en in eygendom beseten is; en verclare derhalven by dese nog andermiaal, dat wy of niemant Yen OnSt daarop het alderminste hebben te pretenderen, maar dattet des Comp onwedersprekelyke eygendom is, Tin de stranden deser Javaanse zee tot 41n1 den cever Van groote Tuyc dzee tussche beyde opgenoemde tiviercn door- gaande, ordonnerende ende bevelende mits desen aan alle gouverneurs, mindere bevelhebbers gemene onderdanen die haar memervoon voorschreven landen limiten nog mogten ondhouden geneger wesen Inetterwoon daarin verblyven, d’Ed. Comp’ als haren wettigen souverainen here als gehoorsame dienaren te erkennen te gehoorsamen; want deselve alle by desen ontslaan en vrystellen van alle onder danigheyd, dlie ons tot nog toe hebben toegedragen; des sal het evenwel yegelijck vrystaan, die niet gesint mogten wesen daar te blyven wonen en liever onder Onse gehoorsaamnheyd haar willen ondhouden, haarselven te mogen onttrekken binnen den tijd vam een Jaar publicatie vam dese dat heer Gouverneur-Generael ende d’Ed_ heren Raden Tan Iadia Vy- staat te laten geschieden, het haar goeddunken en believen sal, waartoe ik, des noots gerequireert werde; belove sonder uytstel te vericnen tnyne expresse gecommitteerde, O0 de publicatie by woncu, dese onse gedane aistand open- lijck te vercondigen. Ende alsoo Wy ons onse boven alle de verplig - tngen; by den contracte uytgedrukt, nog ten alderhoogsten aan d’Ed Komp’ verschuldigt verbonden houden voor getrouwe vaderlyke bystand adsistentie, die ons door d’Ed heer Gouv erneur-Generaal ende Raden van India met sooveel schepen en volk onder het gesag 4n opgemelte heer

admiraal Speelman, voren tegens onse trouwlose “yanden Sadane en de Taroc rebellen is bewesen soo verclaren wy uyt een vtye onbedwonge wille fot genereuse liberale erkentenisse en cm daarmnet naar ons presente”yterste verinogen onse schuldige dankbaar- heyd te bewysen; voor nu altoos naar desen onveranderlijk onverbrekelijk Aal d’Ed, Komp te schenken, tot vergto- tinge Yan Comp’ olte vooischrevcn oude Jacatrase, nieuwe Bataviase jurisdictie limiten van riviere Car- rawang Oostwaart tot de riviere van Pamanoekan toe; dat meede dwars Over het land doorgaande tot aan de Zuyazee met alle de eygendom en vryheyt e authoriteyt; als hierboven van de oude jurisdietie ende onse onderdanen gesproken staat; dat ook met-eere gepubliceert verkondigt sal konnen mogen werden ten bywesen door onsen gecommitteerden, Run die als gesegt, daartoe komen gerequireert te werden, Aen clarende van n daarop mede gete minste pretentie meer te hebben of te houden; TAAT deselve alle an de Comp” cederen over geven desen, sijnde daarenboven onse expresse intentie begeerte, dat alle vremdelingen, S00 Macassaren, Maleyers, Baleyers Chinesen, Moren etc welke Voor desen al toegelaten sijn OnS land wonen en nog desen met toestemminge van de Comp daarin sullen toegelaten werden, altijd sullen sorteren stzan onder het gebied dicipline de Comp” onvermindert dat het ook sullen blyven anse onderdanen; dat Onze natuuriyke Javaanse onder- daten te Deter van derselver overiast bevrijd te houden; LaA benevens ook voorschreven Komp vcreren _ octrojeren crgunnen mits desen, alleen met uytsluytinge van alle andre natie; wic ook sijn Inogten, Europees of Indianen, den aanbreng vercoop van alle sorteringe Cormandelse Souratse, Bengaalse of Persiaanse, witte; gevetwde geschilderde doe ken; gene uytgesondert, ende amphioen, ons rijk en landen, belastende bevelende aan alle nse gouverneurs stad- houders, onder ulS gebicd en gehoorsaatnheyd staande; VooT - namentlijk de zechavens, aan niemandt als alleen aan d’Ed_ Comp” of die door een bekent merkteken; daartoe te maken Lonen door deselve gelicentieert te sijn, tOe te laten of te UCt- gunnen den aanbreng vercoop Ld alsodanige goederen; als hierboven gementioneerd staen gelijek wy ook wel expres geren bevelen; dat onse onderdanen cleen of gtoot; Tatl nymand eenige diergelyke goederen sullen mogen CUWE dragen ofgebruyken; als alleen ratl de Comp of die door deselve, als gesegt; daartoe gelicentieert sij1, alsmeede dat onse gemelte onderdanen, die gewoon sijn haarselven met de vaert erneeren gene sulke cleden of amphioen van buyten sullen mogen inbrengen, als die tot Batavia andre Cotnp foiten steden; als Malacca etc sullen bewysen hebben ingekogt dit alles peene van ueportement Viln sodanig gouverneur als contrarie dese sal hebhen gedaan confiscatie Taln de cleeden of amphioen, die onse onderdanen komen ain brenge en; tot onse profijt, alsoo Comp daarvan miet be = geert, sullende ook alle andre natien deselve breuke VIL confiscatie vervallen, indien tegens den inhcude deses ter- sluyk andre bedeckte wegen eenige van voorschreven goederen inbrengen deselve geattrappeert kotnen werder, want dat alles Inet Omcc rijxstenden ten gvede

van ons land, rijk onderdanen soodanig verstaen begercn: Tot welkx becragtinge hetselve met on15 grootsegel ver- segelt en de stenden met eygen handen het daarnevens onder- tekent hebben oud hof binnen zeestad Japara, desen 19 en .20” October van den jare 1677, sijnde naar onse rekeninge den 22” dag van maand Sabat den jare; Cohimba ge- natmt Was ondertekent Mer een (merk), gestelt door eygen hand des Sousouhoenangs, wian benevens geschreven staet: Dit is gestelt door de eygen hand des Sousouhoenangs WJar onder het segel gedruckt sal werden door Adepatty Martapoera wamleer het gedaan of gemaekt sal wesen Voorts met Javaanse letteren nog ondertekent de namen van Adepatty Inga wargsa Brvot mintry, Adepatty Mandaraka, groot- mantry, Aria Oura_ wang; gemaekt gouverneur Van Sourabaya, Tommagon Maganonang secretaris Volgt daerop een ledige plaats, om daar voegcn atct Van eenige absente heeren; vervolgens (ecn merk} gestelt by Ranga Sitgia Watsiana, mantry, de naam in Javaans VAn Ranga Tita Sua tweede secretaris dan voorts een segel roden lack; daarhenevens gestelt het segel van Wangsa Diepa, Adepatty Martapoura gouverneur vin Japara etc het CTUIS ViM Tommagon Sietjanapoura gouverneur am Calowongen, 2) de naan in ’t Javaans La Adepatty Martalaya, gouverneur van Tagal, etc . Ter syden staat eschreren Dat dese actens Neder- duyts, Maleyts Javaans sodanig door den Sousouhoenang ende syne groten die tegenwoordig op Japara by Sijn Hoogheyd sijt, Inet eygen handen met vergenoegen sijn ondertekent, verclaren wY, ondergeschreven leden van den raad, gesien ende bygewoont te hebben Des ten oirkonde hebben Wy desen ter presentie Vam den admiraal Cornelis Spcelman tot een bewijs vatl cincere waatheyt tet allen overvloede als getuygen ondertekent, op den I9* 20* October; in Comp logie Japara 1” 1677 , En was daaronder getekent : Saint Martin Ad. VaT Renesse, Jan Albert Sloot, van der Schuur; Jan van Dorre, de Harde Pieter Noortman, raad secretars Onder stond : Gecollationeerd accordeert; Japara ady October 1677 ; I75 getekent Pieter Noortman, raad secretaris;

CCCXCI: JAVA MATARAM

29 October 1677. Hocwel dit volgende stuk den titcl draagt ,erzoekschrift behoort toch plaats TetETI de rij cucrcenkonsten ceze jaren aanetezan tulechen Compagnie atarzni Nadat Speelman de heide verdragen 19/20 October veeckregen drong de Spesuckoenan sterk aa, da: dc admiraal persoonlik ncn nzir Mataram Zou Eaan; de brocdcrs van jongen Tonst pewegen; hn oppositie Tezen hem Geven, Tevens verlangde Tnnae emc Faroeno Djojo, die zich tet de geroolde Malaranscn schalien in Kediri bevond nuderotaand verzoekschrift biedt hij enkele regenprestaties Speelmat inwilligirg zijner wenschen ewerem

Translaat van het nader versoekschrift; vanwegen Sijn Hoogheyd, den Souscuhoenam Aman Courat Sinnepatty Ingalaga aan Sijn door syne committeerden, heren adepatty Martapoura OU - verneut vin Japara etc adepatty Mandaraka, minis- ter van staat, adepatty Martalaya, gouverneur Fin Tagal, etc" aria Ourawan, gouverneur van Sourabaya etc tommagon Manganonan, secretaris vati staat; den 29" October naarmiddags naardat Sijn Hoog - heyd voor de middag deselve sijn versoeken in persoon binnen logie was komen recommanderer, Javaanse en Maleytse tale beyde by hem selve ende voorschreven ministers als andre getekent; doen overgeven en by Sijn Ed_ in 't Hollands overgeset;

Dit gene uwen sone, den Sousouhoenan Aman Courat Sinnepatty Ingalaga 4L Sijn vader, den admnirael Cornelis Speelman, versoeken heeft, cersi;

Dat mynen optogt Mattaram hoe eer hoe liever synen voottgang mogt TCIET nevens mijn vader, den admirael, persoon met scoveel rolk; als hy selve daartoe nodig oor delen hoe meer hoe beter:

Wanneer ik in de Mattaram sal gekomen sijn en, maniere Van spreken, ingevalle myne broeders haar genegen toonden net my te verenigen en my als coning te verheffen om alsoo uyne bevelen in der billikheyt te gehoorsamen s0o ik dan haar- luyden eenig Ongelijk quamrie aan te doer, of deselve bederven wilde, dan mijn begeren dat d'Ed; Comp' my den alder minsten bystand niet bewyse maar SOO syluyden haar tegen my selvs quamen aan stellen, my niet wilden erkennen, dan is mijn versuek beede dat &Ed. Comnp my haar hulpe believe te bewysen;

Wat myne schuld aangaat; die ik ten bedrage van driehondert thien duysent Spaanse realen, drieduysent cojangs rijs aan de Comp' ten agteren sta volgens den inhout van mijn obligatie, daarvan laat ik de voldoeninge mijn steedehouders Oter alle Inyne zeehavenen aanbevolen met Wrcm vader adepatty Martapoura, gouverneur Walt Japara etc ende adepatty Martalaya gouverneur V4t Tagal etc om hetselve ten alder- spoedigsten, soodra het mogelijk sal wesen, by te brengen dop wanneer ik binnen de Mataram in mijn vaders plaatse her= steld sal wesen met myne manterijs alle myne onderdanen dan sal ik, volgens het accoord van Inijn vader, meede niet nalaten alle mogelyke hulpe by brengen, OI voorschreven mijn schuld, soohaast het mar eenigsints geschieden Gin; 44L de Comp- voldoen

Voorts, indien Troenadjaja sig het gebergte quame begeven, of elders daar de Comp" met haar volck hem niet bequamelijk konde navolgen soo sal hy door mijn eygen volk nagejaagt en opgesogt werden; sonder dat Comp' volk haar daarmede heevt vermoeyen, als deselve maar medetrekken S0o VCITC als wegen bequaam sijn; dog SOU Troenadjaja nog ergens in eenige negory mogt te

vinden wesen alwaer de Comp met haar volk sonder ongemack hem begaan konde dan verzoek ik; dat mijn vader tegen denselve believe adsisteren

De middelen welche de Sampanders Mattaram vonden naar Cadiery zan Troenadjaja gebragt hebben, deselve versoek mogen hebben ingevalle Cadiery kom: vermeestert werden, sodanige goederen gelden, als het dan wescn mogte; of soo crain Glisson deselve met ver = overing Vati Cadiery in handen en in sijn magt gekregen mogte hebben, dan egter versoek ik, dat se my door hulpe Vaun Comp' gewerde moge want Macassaren staan onder Comp dzar my niet meer met bemoeye want onder die gelden goederen sijn mede begrepen de tweehonderd vijftig duysend realen; voor de Comp' in het contract bedongen met nog 50 duyzend realen; die boven deselve tot guastos daar by gedaan wiren samen 300 duysent realen, de- welke al gereet emaekt wiren 17 de Comp' of aan den admirael te geven, doen de stad Mattaram verovert en Vetoest is geworden; wanneer deselve mede naar Cadiery vervoerd sijn; En darom te meer is mijn serieus versoek dat deselve dan met geplonderd mogten werden Maar wat aingaat de middelen goederen van de Sampanders of van Cadierise volk; die geev ik by verovering aan de Comp of aan mijn vader enct - mae ten besten

Wat aangaat het senden van myne gecommitteerde naar Carrawan Pamanoekan; [45] dat Iaat ik mede myne stedehou- ders adepatty Martapoura en adepatty Mandaraka aanbevolen, met ordre deselve gereet houden tegen dat se de Comp' mijn vader, den admirael, sal begeren of Iatcn eysgcn Om der- waarts mede te gaan

Voorts WaT Jangaat de cost of onderhoud van Comp volk hier Op Japara tor Sourabaya en elders 4J7t het Wvesen mogt of van degene, dewelke met my gaan om den vyand yervolgen dat alles blijvt tot mynen laste sonder dat de Comp" daartoe eenige costen behoeve te doen, als sijnde mynen laste, gelijk billik is by den inhoude van contract ook becongen staat:

In margine ter syden hooft deses stond hieronder vervol- gens staande tekeninger, gesteld de Soehouhoenan; Cotnpagnie al het land tusscken de rivieren van Krawarg en Famanockan Zie hiervior; blz. 74 Op de plaats van de stippeltjes stonden avaansche ettertccrens.

OOST-INDISCHE COMFAGNIE 1602 1800.

adepatty Martapoera voorts met Javaanse letteren: adepatty Martalaya adepatty Mandaraka, atia Ourawan; tommagon Manganonan, ranga Titasieuwa, kiey Nitynagara

CCCXCII MOLUKKEN SANGGIR-EILANDEN.

November 20 December 1677[46].

In 1672 verschenen de Spanjaarden WcocTom in den Archipel, toen zij, verzoek vati dcn koring van Sianw, bezetting Op dat ciland legden; Laat reeds Gerumem tijd twcetal Spaanscke , Fapen Giihs WFTtIam De president der Molukken, Cornelis Frarcx hield in 1673 0p Menado bespreking nainacC1 kapitein; dien hij evenwcl bewegen cand Sceds quder opperhoogheid van Terrate had gestaan; ontruimen Wel Kwam Itter Overeed xezied de vriendschappelijke houding Spanje de Replbliek in Europa, vijandelijkheden aaa/1 mair de beslissing der regeeringen wachten Zoo blecf de toestand olgewijzigd, tot de gouverneur Ternate in 1676 de bewijzen krecg, dat de Spanjaarden ook op Groot-Sanggir inivloed trachtten krijgen; dat duur hun stoxen vorsties dat ciland al i wee kampen waren verdecld: Na de rust op ’Ternale hebben hersteld, tok Padbrugge mct ccn kleine expcditie raar Noord-Celebes Sangrir- eilanden (16 Augustus 23 December 1677).

Aan deze orderneming Taro sultan-Amstcrdan die persoonlijke grieven tegen den YOrsc Siauw Ead, deel. laatstgenoemd eiland sckomcn, liet Padhrugge de Span jaarden Welet dit d sultan Aiernate TCtC[IIE koning Siauw kad vereienen 4uaat dat de Hollanders zich neutraal zoudcn Inouden dat hij hetzelfdc Spanjaarden Verwachite; Irderdaad hieid Padbrugge zich gcdurcnde den gcheelen strijd afzidig, Milt Svanaandet peechniem aernitnen heftig: Terwijl deze strijd in vollen g1ng Nont Padbrugge den 3den Novemaer verdrag den Torst Tahoekan, Groot Sanggin, tot welke overeenkomst later aok de andere haoiden dit eiland toetraden.

ASTAPET De Archipel in 1684, 45 En de daar genoemde Utcratut ROHIDK VA: DER De Ver- meestering Sicrze , denzelide Het journael Pudbra9ge $ TuL Tourd-Ceel es d Noorder-cilenden beidc Bijdragen Koninklijk Instituut, 1867}.

Verbondt en voorwaerden aengegaen, vastgesteldt ende beslooten tusschen den gouverneur der Moluc- Robbertus Padtbrugge, name vanwegen den Eed, heere Gouverneur-Generael Joan Maetsuyker,

en de EE heeren Raaden van India, representerende de Generale Nederlandsche G’octroyeerde Oostindische Compagnie Staet der Vereenigde Nederlanden in India ter eenre; Ende Zijn Hoogheyt Francisca Macarompo coning vn Tabouccan ende zyne rijxgrooten ter andere zyde, benevens nog andere coningen en rijxgrooten die, dezelve conditien mede zullende ingelaten werden, dese mede sullen onderteekenen.

Alzoo den koning van Taboukan ende zyne rijxgrooten DOr deelen, dat ten tyde van den heer gouverneur Wouter Seroy[47] onder de E Comp zijn aengenomen ende geraekt; ende niet dan goede ende nalwe vrundschap met Ternataensche koningen hebben onderhouden ook niet gereghtelijk daeronder behoorden welk nogtans van tijdt tot tijdt zoo verre komen was dat als onderdanen daeraf zijn aengezien ende ereekendt; ende sigzelven naer de gelegentheyt des tijdts heb ben moeten voegen schikken, van noodt Cer deughdt maekende; niet wel anders kumnende, dogh naderhandt niet door den koning- Amsterdim, denwelken in alles onschuldig kennen, TACr door deszelis quade dienaeren raedt den Taboukans koning zigh naer zijn meeninge gevoeligh by sonder omtrent sijn dogter beleedight aghte, ende hierdoor, andere redenen het Ternataensche jock van sijn hals traghten werpen; zoo is ky goedertierentlijk edelmoedig door den koning van Ternaten zelfs vry gekendt, ontslagen, ende ten volle met zijn landt volk aen d’E Comp’ by brieff en zegel Taln den 17” October verleeden, overgelaten zoodat, bevoo rens met den gouverneur der Moluccos, in name als in hooft dezer; ACIL te gaen eenige voorwaerde ofte bedingh, den koningh afleght; zoomede alle zyne rijcxgrooten alle het regt eygen dom, dat zy voorheenen hadden off moghten gehadt hebben op de landen volkeren van Taboukan; onder hun gebiedt

staende Voor hun hunne naerkomelinge, eeuwigh en erflijk, latende het in zijn gcheel ien de E Comp over, onaengezien den staetsregel van de naerkomelingen en eriigenamen Van rijk; reght, daerover niet naerdeeligh te kunnen sijn, niet willende nogh verstaende, dat dese regel voor het toekomende off hun off hunne erfigenaernen zal gelden, alzoo niemandt dan Godt almagtigh onderworpen oordeelen gereghtigt te zijn hunne magt naer welgevallen mogen en kunnen gebruyken en ovet te laten aen die sij willen, Suux tot den welstandt des rijcx te behooren: Hierop tot voorwaerde tredende:

Eerstelijk z00 verklaerdt den gouverneur in name alsvooren mitsdesen, den koning ende syne rijxgrooten het rijk Fanl Taboukin als een leen[48] van d’E Comp’ weder te geven, over laten ende gunnen, om zelvig zoodanig alsvooren bestieren righten, aghtervolgens unne welten ende ge woontens; onvermindert yders

reght byzonder, zullende eenlijk by versterff off plaetsruyminge der koninge leen ge heft werden van diegeene; die alsdan op goedtvinden van d'E. Comp" in deszelfs overledene andersints ontslagene plaets tot koning zal wezen aengesteldt; ende dat ter plaetze;, daer alsdan de oppergezaghebber der E. Comp in de Moluccos zal zijn;

En zal geen koning bevestight nogh wettigh gekeurt werden, din die zoodanig goetvinden Van Comp' behoorlyke teekenen, kragt e aenzien hebben erlanght leen geheft.

Nogh zal ook geen koning; zoodanig aengesteldt, door ymandt ter wereldt; onder wat voorgeven het ook wezen mogte vermogen aff ander in deszelfs plaets gezet werden dan goedtvinden en ter ordre der E. Comp'

Gelijk ook nogh door den koning, nogh door ymandt anders, or goegoegoe[49], of capiteyn-lauwdt, of hoecum mogcn affgezeth ende een ander of andere in deszelfs of der- eclver plaetze gesteldt te werden, dan met voorgaende kennisse hewilliginge toesterminge der E_ Coinp

Gecn andere dan de Gereformeerde Christelyke godtsdienst, "oodanig die in de Nederlandsche kerke aghtervolgens d'alge meene kerkevergaderinge, gehouden tot Dordreght; ende vast gesteldt den jare 1619, werdt geleerdt, belooft den konigh ende zyne rijxgrooten in zijn rijk van Taboukan te zullen dulden Maer dat aenstondts alle paternosters; crucilixen beelden, L00 der mogten wezen met andere teekens Vin affgodendienst; algeleydt, verbrandt ende aen eeji kant geholpen zullen werden beloovende verders alle predicanten school- eni leermeesters, die nu off hiernanaels geplaetst zullen werden off alhier DeT schynen; tot onderwyzer, onderzoekinge lcere ver school n kerken te doen off anders, minnelijk en vrunde lijk te zullen bejegenen dezelve alle hulp en bystandt in hun ieyligh werk tot hevorderinge der ware Christelyke godt tsdienst doen, enide yder naer zijn Staer waerdigheyt Jenzien houden en docn houden.

Om welk te beter te kunnen naerkomen aghtervolgen, z00 zal hy, koning; nogte zyne riixgrooten met toelaten, cat alhier op Tabouccan, of elders onder ziju gebiedt, eenige papen, priesters schoolmeesters of leeken der Roomsche kerken ergens indringen, zigh ter neder stellen ofte onthouder; macr zal die affwyzen landt ontzeggen, ofte by wederstrevigheyt met geweldt daaruyt jagen ende doen jagen, of wel zoodanig als ontroerders der gemeene ruste openbaerlijk straffen.

Ook belooidt gemelte koning ende zyne rijxgrooten, gecn Furopiaenen zy Spanjaerts, Portugeesen; Francen; Engelsen Deenen, weeden, off hoedanig ende vanwaer die zouden nogen zin, nogn ook geenige vlugtelinge ende uytgeweekene Macca saren off eenige andere vyanden van d'E_ Comp' hoedanig die oox

vezen mogen; in zijn landt te ontfangen off aen Iandt eelen maer aff ende naer Maleye maer dicge eene die in der tijdt gezagh van dE. Comp' heeft; wyzen ook geweldelijk, Z0o het noodt vereyscht; ende ymandt tegens dank stant grypen wilde, uyt zijn gebiedt te dryven

Zullende zigh allezints overal thoonen vrunden van Comp' vrunden, en vyanden van Comp' ryanden te zijn ; ook tot zoodanige togten of oorlogen nevens andere bondtge noten d'E Comp ten dienste te zijn; als buyten gevaer van hunne landen en naer billijkheyt zal kunnen geschieden waCt- Voot d'E Comp' alle voorvallende ongelegentheden ongemakken dezelve getrouwelijk ende naer vermogen zal hel pen zoeken redden, VQui zooveel alsdan noodt ende tijdt zullen vereyschen

Belooit end- neempt den coning ende zyne rijxgrooten [aen]; aenstonds alle de nagel- andere specerybоomen z00 die in Taboukan of derzelver onderhoorige landen mogten wezen aen te wyzen ende te doeri aenwyzen om alle uytgeroeydt en onder de voet gehakt te werden, zonder datter oyt of oyt weder andere zullen mogen aengequeekt, maer alle, die'er nogh naer mogte gevonden werden, verdelgdt ende vernieldt werden

1. Geen oorlogh nogh geen vreede, zy met wien het ook wezer mogte, zullen den koning van Taboukan nogte zyne tijx grooten, vermogen aen te gaen nogte beginnen zonder alvoorens ran dE Comp daertoe hebben verloff en toestemnminge dlogh door andere aengetast; hunzelfs verweeren moeten, zonder verders yets t'ondernemen, ter tijdt en wyle den gouverneur in Maleve daer kennisse aff heeit.

Er staat Waprddor[50] den zouverncur der Molukken;

1. Byaldien er eenige verschillen onder de bondtgenoten, oite wel onder den koning ende zyne rijxgrooten ontstonden daer- Inne zal wederzijdtsch nict gedaen worden dan goede 4en- teekeninge gehouden naer billijkheyt door de gouverneur ofte zyne gecommitteerdens benevens gecommitteerdens van parthyen; gehoordt, onderzoght en beslist werden; der minne ofte naer regt en billijkheyt:

Zoo het eghter mnindere geringer zaeken waren, die door bondtgenoten onder elkanderen konden bygeleydt ende Vt- effendt werden, kan zux gevoeglijk gesckieden door keur wederzijdtsch van Scheydtsheeren, die parthyen niet verdaght zyn, naem hebben Van] CC] - [TOlw- en vreedelievende mannen zijn, door weike wyze vccl kleene beginselen tot grcoter onneylen anders een wegh banende kunnen geweert en in hun geboorte gesmoort werden.

En blyven den koning van Taboukan ende zyne rijxgrooten verplight, ymandt der bondtgenooten in ongelegentheyt zijnde aengerandt werdende door ymandt van buyten, by te staen ende alle mogelyke hulpe toe te voegen gelijk de bondtgenooten ok verpligt zijn den koning van Taboukan en zyne rijxgrooten, landt en luyden, diergelyke geval te helpen ende by te staen, zooveel als hun mogelijk zal zijn, aghtervolgens het algemeene besluyt; den jaare 1670 genomen ten overstaen van den UfA dant der Manado, Jochum Sipman Ternataensche hoeccum sengadje:

Onder stondi : Aldus gedaen vastgesteldt ’t rijk Tin Taboekan in des konings hofl, den 3” November a” 1677, was geteekent Francisco Maccarompo Ouwala goegoegoe capitain-lauwt Gagibo Jan Almassa hoeccum , capitain Gengatn sengadie Palacaeo[51].

Terzyden stondt Comp zegel, rooden lakke gedrukt, waeronder geteekent Robbertus Padtbrugge: Lager stondt Ons present, was geteekent: Sacharias Kaheyn, vd.[52] Enrique Cors ende Paulus Harxe, clercq:

Welke voorenstaande articulen ook aengenomen zijn by den koning rijxgrooten vin Taroena tot teyken van dien dezelve met eygen handtteykeninge hebbende bekragtigt: Onder stond wzs geteekent Don Martin Tatandam; Fransisco goegoegoe, Mateo hoeccum. In margine stondt Compagnies zegel, roode lakke ge drukt; geteekent: Robbertus Padtbrugge Lager stondt: Ons present; was geteekent: Enrique Cors Paulus Harxe, clercg;

Gelijk ook in manier en alsvooren d’zelvige poincten aenvaerdl den koning rijxgrooten van Candhaer; ende dierhalven Ook geteekent by Datoc Boyga, koning, Wanka goegoegoe Tanapia, hoeccum Anthony van Voorst; %) cappitain-lauwt, Papia capitain Terzyden stondt Comp’ zegel, in rooden lakke gedrukt, Eeteekent Robbertus Padtbrugge Lager stondt Ons present, was geteekent : Enrique Cors Paulus Harxe, clerq:

Zoo mede deden des konings voogden grooten Mei Tagulanda WaS geteekent : Jacobus Tontoeo goegoegoe, Joan Hofman Batansoeko dito, Cornelis Franx, 3) capitain- lzuwdt; Petrus Casaheyn, hocccum Claes Papene, dito, sengadje van Menangu, Pedro Macasa, tito Terzyden stondt Comp zegel in rooden lakke gedrukt, was geteekent Robbertus Padtbrugge:

Lager stondt: Ons present en d5 geteekent : Cornelis Ringerijk Hendrik Muche Paulus Harxe clercq:

CCCXCIII: MOLUKKEN SIAUW. (SIAOE):

November 1677.

Teruataner slaigden zich Siauw uueester inakeri Wiiron sutan-Amslerdan zin bondgerooten het volgendc contract met den konig van Siauw Soten Naar de letter had dus de Comnpagnie uee overeeukotst niets t makcn, marr bedoeling, 3oie ook het volgende comacl bewijst, dat sultan-Amsterdam zun Meun kregen Techrcll de Compagnie overdragen

Articulen conditien; wzarby Hunne Hooghe dcns, den koning Amsterdam van Ternaten, coning V4n Taroena, koning van Boclang: koning vin Candipang vreede vergunnen aan hoogge boore vorst en here Francisco Batahe, coning VaJ Chiauw, syne rijxgroten sijnde niet aangeroert de pretentien ran Taboekan Taywila aIso0 koningen niet tegenwoordig waren

De koning van Chiauw syne rijxgroten beloven J7m koning van Ternaten tot eem boete breuke van syne mie dryven, omntrent Ternaten gepleegt,[53] 500 stux porcelynen nouwers speelbekkens musquets

50 cattijs goud slaven ende corcor dit voeren met bas Dit neemt Sijn Hoogheyt, den koning van Ternaten; aam tot een versoeninge verclaart daarmede vernoegt te sijn, gun nunde daarenboven nog aam den koning ran Chiauw tijd ytstel, om het bovenstaande Op sijn gerriack te voldoen.

Beloren de koning van Chiauw en syne rijxgroten alle de tot hen overgelopene Ternatanen weder over te sullen geven, Tye sy slaven, soowel die van Manganitoe als Saloerang sijn weggelopen, sijnde omtrent 1500 zielen

Jeronimo Datras[54] werd door den koning Tan Chiauw syne rijxgroten hersteld ende weder aangenomen in sijn vorige bedieninge en gesag Fan voornenen; sullende deselve eer aansien als goegoegoe des rijx erkennen doen erkennen soo he: behoord sonder dat den een den anderen yets sal hebben te verwyten van gene voorhenen mogte geschied zijn.

Beloven den koning V4n Chiauw en syne rijxgroten aen den koning Van Candipang weder ter hand te stellen sijn dogter desselvs moeder, Soo haast dese sal getekent sijn.

Soo mede Elc Sijn Hoogheyt Martin Tatandam coninck V111 Tarroena; soodanig overgelopen volck en slaven, als lijst, daaraf overgelevert, blijkt; behoudens dat de koning van Tarroena mede wedergeven zal soodatlig volck slaven; als by deugdelijk bewijs in sijn landen te zijm, sal comen te blykert

Den koning Loloda Fan Boelang belangende blijvt de saak vansijn vermoorde luyden in staat, tot meerder bewijs daaral erlangt; sijnde mnaar cetl singularie getuygenisse sullende wanneer het deugdelijk komt te blyken; vergoeding naar lands wyse eschieden

Wat aangaat desselvs overleden susters slaven en het prince stuckie gehoord 500 wel ’t eene als andre aan land, halven datter een goed gedeelte gouds door haar dood vermist zoodat het cene tegens het andre sal gaan Tctetcnm werden sonder dat noyt hiernaar over een ander cenig geschil weder mogen ontstaan Onder stond Aldus overeengekomen ende vastgestelt op eyland Chiauw, cen veldtent, desen 8” November 1677 Segel van den koning Fan Ternaten Was geteekent : Don Martin Tatandam Loloda, coning van Manada Tuankal, coning van Candipan Don Francesco Xavicer. Thomas van Goegocgoe Jhoan Naucht; capiteyn-laut: Santjaga, capiteyn-laut: Don Pedro, hoecom. Vincent, songadje:[55]

CCCXCIV MOLUKKEN SIAUW.

November 1677.

In aansluiting bij het vorige contract volgt hier de overdracht en onder wcr ping Siauw 34n Compagnic Padbrugge keeft bij het opstellen dit stuk alle mogikle maatrcgclen LGMOTNCI icmen protesten Spaansche ziide gedekt zijn, zooals blikt uit art. (Zie ook VALEXTUN Molucco $, blz. 59) .

Verbond voorwaarden, aanigegaan vastgestelt ende besloten tussgen den gouverneur der Moluccos Robbertus Padtbrugge in name vanwegen de Ed heer Gouverneur-Generaal Joan Maatsuyker en d’Ed heren Raden Van India, representerende de Generale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp’ Staat der Vereenigde Nederlanden in India [et eente ende den hooggeboornen heer Francisco Batahe, coning van Chiauw, ende syne rijxgroten; andre zyde:

Vooreerst voorzl s0o keuren den koning van Chiauw syne rijxgroten IVoI goed vast Lan kragt Wa waarde, VOUI hun ende hunne nakomelingen, en in toekomende sodanig een opdragt overlatinge vin hun land volk; 2l5 den koning Amsterdam aan d’Ed. Comp’ schrivt segel heevt bevestigt op den 2” deser, overgeven Op genade ongenade aan Sijn Hoogheyd Amsterdam van de Spaanse veld- post Rossa door den Castiliaensen capitain

Verclarende den koning ende syne rijxgrooten sijn land als een leen hcuden Van de Comp” sullende hetselve by syne navolgers in de bestieringe als koningen successivelijk ende op aannemen van rijk moeten worden gehett of op Maleyo, of op sodanige plaatsen als dan des Cornp’ oppergesaghebber der Mollucos sijn verblijv mogte hebben, alwaar eerst de Toestemminge tekens van coninklijk gebicd sullen erlangen sonder dat eenige koninge van Chiauw of aldaar of elders sal mogen bevestigt werden, in welk een geval sulx aang esien moet werdem als ul, Van eender waarde, kragteloos en ils niet geschied[56]

Ende hierop Suo verclaarde hy, coning syne rijxgrooten met d’Ed Comp” aan te gaan vast, ersekert, bestendig bondig eeuwigduurende verbond vrede en vrindschap; VOCI hern ende syne nakomelingen, altoos

Geen andre dan gereformeerde Christelyke godsdienst; sodanig als in de Nederlantse kerke #gtervolgens de algemeyne kerkelyke vergaderinge, gehouden tot Dordregt, enide vastge stelt den jare 1619, werd geleerd, belooft den coning syne rijxgrooten in sijn rijk van Chiauw sullen dulden, mjar dat aanstonds alle paternosters crucifixen, beelden andre tekenen van afgodendienst afgeleyd, verbrand Aelm det kant geholpen sullen werden belovende verders alle predicanten, school- en leermeesters, die er nu 0f hiernamaels geplaast sullen werden of alhier verschynen, ’t sy tot onderwijs, ondersoekinge in de lere en OveI school en kerken doen of auders Ininnelijk vrindelijk te sullen bejegenen deselve alle hulpe en bystand in hun heylig werk, tot bevorderinge der ware Christelyke gods. dienst; te doen en yder naar sijn staat en waardigheyd cer aansien te houden en doen houden. ## OOST UNDISCHE COMPAGNTE 1602 1800.

Om welke beter te kunnen naarcomen en agtervolgen; Soo sal hy, coning; nogte syne rijxgroten niet toelaten dat alhier Chiauw, of elders onder sijn gebied, eenige papen priesters, schoolmeesters leken der Roomse kerke ergens indringen sig nedersetten ofte onthouden maar sal die afwysen, land ontseggen, ofte by wederstrevigheyd met geweld daaruyt jagen doen jagen; ofte wel sodanige; als ontroerders der algemeyne ruste, openbaarlijk straffen.

Ook beloovt den gemelte koning syne rijxgroten geen Europianen, Spangiaars, Portugesen, France Engelse, Deenen, Sweden, ofte hoedanig en LaML Taar die souden mogen sijn, nog ook genige vlugtelinge en uytgewekene Macassaren ofte eenige andere vyanden van de Comp’ hoedanig die ook escn mogten, in sijn land te ontfangen aan sijn land veelen, maar af en naat Maleyen; naur diegene, die indertijd gesag vat] de Comp’ heeit, te wysen ook geweldelijk, SE het de nood vereyst; ymand tegens dank stand grypen wilde, uyt sin gebicd aryver,

Sullende sig allesins overal tonen vrinden Van Comp' vrinden ryanden AL Comp' vyandeni zijn, ook tot sodanige togten of oorlogen nevens andre bondgenoten dEd Comp ten dienste te sijn, als buyten gevaar Van hunne landen Tlaer billikheyd sal konnen geschieden; waaroon d'Ed Comp alle voorvallende ongelegentheden ongemakken deselve getrouwelijk ende naar vermogen sa] helpen soeken redden, roor soveel alsdan de nood en tijd sullen vereyschen;

Enomdat de Castiliaansche capiteyn Roomse papen naar hun eygen belang sinnelijkheyd welligt verscheyde dingen, alhier hun vertrek voorgevaller, listig verdrayen wict naar de ware geschapenheyt der saken in Europa verbreyden sullen, gelijk sy gereets begonnen hebben, Soo verstaan den coning van Chiauw en alle syne rijxgrooten, en hebben gewilt: dat als een articul in desen soude sijn, geen de waarheyd [57] dat den gouverneur meermalen getragt heevt de Castilianen te bewegen tot een minnelijk verdrag daar den Spaansen capiteyn integendeel a1n hun last gegeven had de afgesondene Van den gouverneur vermoorden hebbende Chizuwers niet dan teken gewagt; dat den capiteyn hun geven Soude; cok bekent den coning syne grooten, dat den gouverneur sin schip gedurig aan een kant gelegen heevt, sig niets ter wereld aantrekkende, zijnde geen incre dan Ternatznen bondgenoten in treffen geweest dat ook den koning syne rijxgroten des Comp bescherminge hebben gesogt; Castilianen paters land ontsegt weggejaagt, omdat hun Soo trouwlaoslik sonder nood hadden overgegeven, hun verlatende verradende:

Beloovt ende neemt den coning ende syne rijxgroten Jan- stonts ende naar sluyten deses [aan] alle de nagelbomen, Soo alhier Op Chiauw als aanleggende eylanden staan aan t€ wysetI ende te doen aanwysen, Op wat plaatsen die ook mogten wesen, alle uytgeroeyd en onder de voet gehaald te werden, sonder datter oyt of oyt weder andre sullen mogen aangequeekt, maar alle die e nog naar mogte gevonden werder; verdelgt en uct- nield werden.

1. Geen oorlog nog vreede, ook met wie het wesen mogte, en sullen den koning Va Chiauw nogte syne rijxgroten, vere mnogen aan gaan nogte beginnen, sonder alvorens Vam Comp" daartoe te hebben verlov en toestemming; dog door andre aangetast hun selvs verweren moeten sonder verders yets t€ ondernemen ter tijd wylen den gouverneur in Maleyo daa; kennis van heevt.

Byaldien cenige verschillen onder bondgenoten oite wel onder den coning syne eygen rijxgroten ondstonden, daarinne sal wedersijds niet gedaan erden din goede iantcke- ninge gehouden, naar billikheyd door den gouverneur syne ecominitteerdens; benevens gecommitteerdens van par- thycn, gehoord, ondersogt, besteld te werden, in der minne ofte naar regt billikheyd:

Soo het egter minder en geringer saken waren, die door hondgenoten onder elkander konde bygelegt en vereffent Jen den, kan sulx gevoeglijk geschieden door keur wederseyts Vzn scheytsheren, die parthyen niet verdagt sijn, naan hebben Van der trouw- en vreed lievende mannen te sijn, door welken weg veel kleene beginselen, tot grote onheylen anders een banende, kunnen eett enin hunne geboorte gesmoort werden.

En blyven den koning van Chiauw ende syne rijxgroten vct- pligt, imand der bontgenoten in ongelegentheyd sijnde Jane geranst werdende door ymand van buyten, by staati ende alle mogelyke huipe LOC voegen gelijk bontgenoten ook verpligt sijn, den coning Fan Chiauw ende syne rijxgroten, land en luydeni, in diergelyke geval te helpen ende by te staan, SUu reel a[s hun mogelijk sal sijn.

Niemand koning olte rijxgrotenl, vermogen uyt syne bedieninge afgeset een anider aangesteld te werden; dan met kennisse goedkeuringe der Ed. Comp sullende 6f on; bequame; of wrevelige, verdagte in des rijx bestieringe ge hoord, ondersogt; naar blyker bewyseti 6f aigestelt, ook gehandhaavt (te) werden, opdat niemand ongelijk schiede, ende alles in rust en vreede toegaan mag.

Alsoo Boebangitan [58] gehoord onder Candipan ende Candipan agtervolgens het 17e articul der Macassaarse vtede van den jaare 1667 den 18” October, Jan Ternaten en d’Ed. Comj gekonien 15 Soo staan mnits desen den coning en syne rijxgrooten voor hun ende hunne etien af hun vermeynd regt Over deselve, latende die in geheel Over aan d’EJ Comp 16. Eyndelijk, alsoo bevonden is dat den broeder van den coning van Terroena, Don Martin Tatanda Tocarilla tot vele onheylen verwarringe en moeyelijkheden OOrsake gegeven heevt, Soo loven den coning ende syne rijxgroten denselven Comp handen te sullen leveren of, hun ontsnappende noyt te Iyden, dat ergens hun gebied sig onthoude verblyve; opdat eendragt liefde onder de bondgenoten meer meer aan- groeye, rust vrede sooveel mogelijk bewerkt, alle be- ontrusting verwarringe quade agterdogt mag ge wcerd werden om sodanig goede eenigheyd vast Ver trouwen goede; vaste versekerde vrede alomnine te hebben; welk Godt almagtig gunne

Onder stond Aldus gedaan vastgesteld in fluytscheepie de Vliegende Swaan, aan eyland Chiauw, ter rhede voor de Nederlandse veldpost Maatsuyker, den 9” November 1677 was getekent: Robbertus Padtbrugge Don Francisco Xavier. Don Martin Tatandamn: Darras goegoegoe: Laleroe, koningszoon van Don Thomas, mede goegoegoe. Taboecan Don Choan Nauocchas Jan van der Wal. capiteyn-laut. Jodocus Cromhuysen Don Pedro Laumba hoccum Poulus Harkse, clercq; Vincent Gamulala, sengadje

CCCCV_ JAVA_MATARAM

November 1677-24 Januari 1678. [59]

Hct volgende stuk regelt de uitvoering contaclen wan 19 cn 20 Octobcr 1677 (Zic aldair DF Joxcz; Opkomst VI Vz XXXV): Het op persoonliken aandrang Speelmar; da: d Socsockocnan deze regeling overging:

Wy, Aman Courat Sinnepatty Ingalaga by der gratie Gods Soesoehoenam en Sulthan van de groote Mattaram op eyland Java maeke door dese mynen openen briev bekent aan alle myne hoge en lage staatspersonen; en voorts alle andre mynle onderdanen dit eyland Groot Java, Madura alle myne eylanden langs dese kuste in zee gelegen, gene uytgesondert, dat ik ten goede van mijn rijk en tot versekeringe myner zee- enen, mitsgaders incomsten derselve ben te raade ge worden over deselve te stellen en te authoriseren twee aansiene lyke capiteynen ofte gouverneurs, om deselve als myne gevol= magtigden behoorlijk te regeren en sulx die te verdelen in twee parthyen, waarvan d'eene onder sig begrypen sal havenen bewesten Mviere Toedoenang tot beoosten der riviere Pamanoekan; e dandre becosten de riviere Toedoenang, Koe does, Patty de onderhorige dorpen daaronder gerekent, tot het Oosteynde van dit eyland toe; geene uytgesondert, waartoe met advijs van myne raadsheren hebbe vercoren vader Adepatty Martapoura, gouverneur op Japara Tter het Voor schreven Oostergedeelte ende Adepatty Martalaya; gouverneur LuTL Tagal over het Westergedeelte, deselve stellende als myne grootgouverneurs UTCT alle de voorschreven sechavens als myne expresse gemagtigdens ordonnerende en bevelende alle andre gouverneurs en mindere bevelhebbers van de voorschre- ven myne zechavens yder derselve in sijn district VOCI sodanig erkenner te gehoorsamen, even alsof ik het selv's in per - soon ware sulx ook in tyden nood t'mynen dicnste vereyst werdende tot bescherminge myne landen alle hulpe bystand te bewyser, met last om jaarlijx van alle myne inkomnsten, hare gouvernementen vallende, 500 van buyten als Valn binnen; a311 deselve heren myne gemagtigden, Martz- poura Martalaya elk in sijn district behoorlijk perfect rekeninge te doen, de middelen effecten haar duarbenevens ter hand stellen, geld als rijs; wal het Ook Wesrn mag, strekken tot betalinge van de drie hondert thien duysent Spaanse rezlen drie duysend lasten rijs, die ik 42n1 de Comp' volgens mijn contract gepasseerde obligatie Sehul- dig ten agteren ben, ordonnerende derhalven insgelijx deselve myne gemagtigden, Adepatty Martapoura Adepatty Martalaya, dat sy uyt kragte Tan dese myne authorisatie met voorschreven myne middelen sorgruldiglijk getrouwelijk te sullen versamelen. on jaarlijx sooveel als die compt be- dragen handen van de Comp 2an den here Gouverneur Generaal en de Rader van India op Batavia ofte azn degene, die daartoe haar last komen verthonen; tot afcortinge van voorschreven myne schuld betalen sorge dragende,

dat deselve ten alderspoedigsten, noe eer hoe liever, in geheel romen verevent te werden. Ten welken eynde sy ook met haar beyden aan de Comp een geschrivt sullen geven met hare namen onderteykent, waarby sy hazr verbinden getrouwelijk beloven Voor myne rekeninge uyt voorschreven myne inkomsten aen de Comp” alderspoedigsten te betalen, opdat Gouverneur-Generael Raden van India mitsgaders mijn vader, den admirael Speelman, blyken Inag dat ik ge- trouwelijk mijn contract en belovte wil onderhouden, soo lange als de sonne en mane haar schijnsel geven sullen. Voorts ordonnere beveele ik haat, ook sorge dragen, dat niemand als de Comp’ of dic haar licentie verthoond toe gelaten werden eenige kleden ofte amphioen in myne landen brengen of vercopen; alsoo haast den admirael belasten sal ymand van de myne als gecommitteerde in de landcn Vzn Carrewang Pamanoeka senden; daartoe bequame zansienelyke personen te kiezen, gelijk dat alles in myne ge- gevene briev op den 19q en 20” October 1677 staat uytgedruckt, alle hetwelke sy sodanig sonder eenig versuym sullen agter- volgen gehoorsamen op pene Vin mijn hoogste ongenade mits dat ook syluyden alle jaren weder behoorlyke rekening sullen doen Jam degene, die ik daartoe sal committeren want dit is sodanig II Y [l plaisier welbehagen, gunt ik SOO ten goede Vin mijn rijk bevinde te behoren.

Onder stond: Gegeven in mijn hov” op Japara, onder nijn grootsegel, en handtekeninge van Adepatty Mandaraka op den November 1677, naar onse rekeninge den 18’ dag van maand Ramelan jaar b 1088.

En lager stond Aman Courat etc” alsoo Adepatty Martapoura tot onse groote droevheyd, en Adepatty Martalaya door sijn duyvelse boosheyd op den 17* January beyde OITI leven sijh geraekt, heb in haare plaatse vercoren Adepatty Mandaraka orer Wester, ende Aria Ourawan over Oostersche zeehavener, met deselve magt authoriteyt, als dese acte uytgedrukt staat, deselve houdende alsoff se hare namen gepasseert WZs; Daaronder stondt: Japare ady 24 January 1678. Terseyden van Duyts stond conings zegel, en daarboven naast den eerst regel, dit onderstaande segel, door den Sousou- hoenam selvs in lacke gedruckt; Lager Dit onderstaande getekent door (tatenger) Adepatty Mandaraka, eerste mninister van staat, dato voorschreven. Des Yoirkond was getekent: Pieter Noortman, secretaris.

CCCXCVI: TANDJONG-POERA (KRAWANG)_

29 November 1677. [60]

De strijd in Mataram vercortan ook in hel Krawangsche netienoe Oucet uit Mataram gewcken ongure etrenten erzainelden zici diar Wcrdcn waarschiinlijk door Bantam Eesteund. Den 6den Mcren

ber zond rcgccring militaire macht 184 WLA Gcrm1a-is, geeren Sousouhounang AAT Courat Sinncpatty Ingalaga is deese neede door ande eeckert dalc voorschreeve geteeckent: CO?XFUe SDELU Ter Ken stont: our onde getee-kent: PETER Nco3TMA%, secrelaris Door dc Bantammcrs onucsinoki had Martalaya alias Wiro Soeto, IU Yerilur Tegal, verraad jegers den Soesoehocman gesmced. Martanocro, alias Wongso Dipo, couverueu Japarz trachtte den Tettaret OET Terct ziin Donze Dnnfnemens Ecvcd maar werd door deen fttt Oond Een Bevecht tacher beicer aanhangers volgde, Waatin aok Martalaya leven lie. Zic De JonGE, Oncamst VII, blz XLIV, 188 Daguregisttr Balevio 1678, Elz; Gelijk hicrvoor recds opgcmerkt, gceft de kopie der Kamer Ahrmm al3 datum 24 Februari 1678. Tatenger is ket Javaznsche woord TOm ncrktecken Uit het Contraclboek. Qok het Dagkregister 1677 425 426, de Overgecomen Vruzueti 1678, Seuendc bocck, folio 991 UETEO 592.

steund dcot 126 Mardiker vrijwilligers aes ofdet bcvel Yan den kapitein Frederick Hendrick Muller. Na doom iorsch opteden den schiik te hebben gebracht, sloten Mullcr zin radsleden met den gouverncur Tandjong-Pocra onderstaand contract, dat rele tectencn oon; zin opgesteld door licden jcier orcrwcr korden met het 2wraro Veel elfect kad de overeenkoms overigens niet weldra de rezcering cnk het Krawangsche krachtiger Tneicm optreder (Daghe rcoister Katri: 1577, bz 382- 381, 396 3397, 418 409, 424 426, 456, 458 OGF Opkomst, V{l, blz. CXXI)

Contract, WMATA4- hen Wiera Baja

- Eerstelijk sullen alle bovengenoemde opperhoolden volkeren haar beyveren dat se alle de fugatyven ofte slaven; die eenigen tijd herwaarts hen alhier of onder dese plaats hebben begeren, vatten naar Batavia gesonden werden indien deselve niet levendig connen becomen; het regteroor in plaatse van hooft te senden majr sullen vrouwen kinderen van doodslaan verschoont werden, en naat Haar Ed” op Batavia senden.
- Soc eenige slaven van Batavia voortaan hier mogten comen Over lopen, Soo sullen [sy] deselve spoedigste weder terugge Batavia senden, mits daar voor yder slaav” realen sullen genieten:
- Ook sullen den gouverneur ofte de opperhoofden, hiet Yorc genoemt, aen Jangebey Wiera Saha gehouden Wesen op stond ende naar sluyten deses ille goederen, die door Natta Bengala, [61] ende syne adherenten T4n Sing? Perwangsa Voot- noenit Jaja Percassa met gewelt sijn ontnomen, wederom restitueren; wel verstaande de goederen die nog in wesen be vonden sullen werden.

Ook werd op het alderserieuslijckst gerecommandeert, dat de ondersaten van de bovengenoemde Opperhoofden den een tegcns dent anderen geen vyandelyke actien sullen betonen mair i” alle

eendragtigheyt bywonen ende bystand doen; sal d'Ed. Comp diegene, dewelke nen eerst sodanig aanstellen, ais vyanden verklaard werden: [62]

Tot meerder versekeringe soo hebben wy goedgevonden mede nemcn den voorschreven Wiera Saba, OIIL Sig selven Batavia te verantwoorden alsmede soon van Wierz Biya, genaamd Naja Wangsa, sijnde schoonzocn van den overleden Singa Ferwang hsa, nevens Wiera Soeta, sone Vanl enoende Singa Perwangsa 1l5 ostagiers 50o lange totdat de fugative aan Haar Ed" overgeleverd sullen werden.

Ook hebben goedgedagt, eem princevlag hier te laten aan de Javanen het gesag alhier te hebben in absentie hoofden, die nu na Batavia staan te vertrekken, Cotnp' gesag te representeren alsoo Haar Ed" in de instructie hebben believen ordonneren dat een Fin onse vertrouwste Javanen alhier soude laten, die daartoe niet konde resolveren. [63]

Ook hebben wy goedgevonden den voorschreven Wiera Baya, jegenwoordig genaamd Wiera Bangsa als gouverneui opper hooft te sullen stellen in plaats Wan den ove-leden sijn broeder, den gouverneur Singa Perwangsa, UITITC voortaan te regeren, en alles gene voor mogte vallen naar sijn beste kennisse tot welstant Van sijn ondersaten te dirigeren.

Ende naaraat haar alle gene hier vorcn geschreven Staal, wel ende duydelijck voorgelesen ende vertaalt hadden belovende zy alle, yder voor de syne promtelijk naar te komnen, alsmede aangenomen niemand anders wie dat het cok soude mogen wesen; voor hare souverainle heren erkennen als den jegenwoordigen Sousouhoenang pangerang depatty, ende Hare Ed tot Batavia; en tot een teken vin hare opregte genegentheyd mnet haar eygen hand ond ertekend met eede bevestig.

Aldus gedaan ende gepasseert Tandjong Poura; woninge van de voorschreve Ingal bey Wiera Saba presentie Tan OnS respective hooft ende officieren den 29* November 1677 Hier [onder] stond Dit is merck van Cringabey Wiera Saba Dit is merck vin Wiera Bangsa broeder van Singa Per- wangsa

Naat middag omtient de klocke 3 #uten, sooals nog vergadeting was sittende quam aria Banda Joeda wade ? Marta Joeda gesanten vin que ranga [64] Gampol met man, omdat gehoort hadde panggaran Natta Bangala hooft hadden gekregen en Batavia hadden gesonden quam Otn t€ sicn of sulx waar was want gehoort hadder, dat Singa Perwangsa het hooft afgekapt 1375 en in corf Ac cen ga/g hadde opgehang Al hetwelke voorschreven staat beloven wy mede, onderge schreven, als boven met eede

bevestigen; Hier(onder] stond Dit merck Ld kie AT1a Banda Joeda dit is ’t merk Tan kie aria Marta Joeda Ons present: Fredrik Hendrik Muller. Eeuwijk: Joan Struys

CCCXCVII; MOLUKKEN MANGANITOE.

10 Decembcr 1677.

Manganitoe rijkje Westkust Groot-Sanggir. Zijn KOnirg 1675 gedood, Weccns vcrzct teecn Ternatainsche opptr- Hooghcid Vorstet hroeder, Piantay, opvolger 1anfcucen Vlecntte Jnar Spaansch gezinde partij Sizuw, aarna zekere Takineta tot koning verkozen wcrd Op Padbrugge: reis kwarn verzocning met Piantay tot stand hir werd als leenvorst gesteld Otar Kajochis of Cajoeris, Manganitoe, dat uitsluitend door Christenen Icrd ncuoond Onderstaand verdrap regelt zijri positic als zoodanig:

Verbondt en voorwaerden, aengegaan vastgesteldt ende besloten tusschen den gouverneur der Moluccos Robertus Padtbrugge, in name ende vanweegen den Ed” hecr Gouverneur-Generael Joan Mietzuyker, ende d’EE heeren Raeden van India, representeren de de Generale Nederlandtsche ’octroyeerde Oost- indische Compagnie en Staet der Vereenigde Neder landen in India ter cenre prins Piantay, hooft der Manganitaensche Christenen tot Cayouris [65] ter andere zyde.

Zijn Hoogheyt, den koning van Ternaten, in den jare 1675 lot Manganitoe zijnde, ende den koning St. Jago, op aenklagte van te hebben getraght zigh de Ternataensche regeringe t’ ont trekken ende der Castiliaenen bescherminge te zoeken, ter doodt gebragt [zijnde], wierdt deszelfs broeder [66] ingeroepen, om des orngebraghtens plaetse gesteldt te werden; dogh is de Tuut- schreven Pyantay niet te voorschijn gekomen, door vteeze Soo hij zeydt van denzelve gang Fan zijn broeder te zullen gaen hebberide sigh niet alleen de Ternataensche regeeringe ontrok ken; maer ook inet hetmeeste volk afigezondert ende onder Chiause reg eringe begever, zijride door koning Amster- dam over Manganitoe als koning gesteldt den prins Takayneta Dogh alzoo de koning Fan Ternaten hem ende het affigewekene Piantay ## GEMERALE MEDER LYDSCHE GEOCTROTEERDE

volk maer Cajouris met hem genadelijk zukx heeit gelieven vergeven ende aen d’E Comp opgedragen ende overgelaten zeekere brieff, aen den koning van Taboucan in dato 17e” October 1677 geschreven, ende Chiauw naderhandt door den koning vin Ternaten door Kadenen nogh daerenboven orerwonne ende alsmede aen dE Comp overgelaten, z00 legt Piantay, alle eerbiedigheyt d’opgenomen eernaem van koning ter neder, ter

tijdt wyle TE Comp’ nodigh tnogte agten hem die weder op te dragen: Hiermede den gouverneur met denzelven tot bedingh en Voor waerden tredende

Verklaert den gouverneur eerstelijk ende bevoorens; in ame als in hooit dezes den voorschreven Pyantay oemcm cnae stellen tot prince oppergebieder Orer die volkeren, die met hem zijn afigeweken geweest, bevestigende daeronder LUU danige andere bevelhebbers bewindsluyden, als er by hem jegenwoordig mogten zijn

Zullende hy, Fyantay, door zijn bevelhebbers daervoor mnneren erkent ende gehoorsaemt werden, z00 zulx behoordt; gelijk ook alle zoodanige hooge mindere bevelhebbers yder in zyne ter tijdt en wyle door d’E Comp’ daerinne anders mogte Wd den voorzien

Ende zal den prins Pyantay zoodanigh als Iu door d’E Comp aangesteld het onder wat schijn glimp het ook wezen mogte afigezeth ende yemandt anders in zijn plaets gesteldt (te) werden; dan met bewilginge, voorkennisse ende Loes temminge der Comp’

Soo zullen mnede tiet vermogen uyt hun ampten ende bedieninge gestoten ofte verschoven te werden, nog door den prins Pyantay oite zyne grooten goegoegoe capiteyn- lauwdt; houccum, sengadje, off eenige andere bedieninge, zum der voorgaande kennisse als boven;[67]

Geen andere dan de Gereformeerde Christelyke godtsdienst, zoodanigh als in de Nederlandsche kerke aghtervolgens d’alge meene kerkevergaderinge, gehouden tct Dordreght, ende vastgesteldt in den jaere 1619, werdt geleerdt; belooft prins Pyantay ende zyne raden te zullen dulden maer dat aenstonds ille paternosters, crucifixen beelden met andere teekens van affgodendienst affgeleydt, verbrandt ende aen een kint geholpen zullen weraen; belovende verders alle predikanten, schoolleermeesters die off hiernamaels geplaetst zullen werden ofi alhier verschynen, tot onderwyzen, onderzoekinge de leere en over school en kerke te doen, off anders minnelijk vrundelijk te zullen bejegencr; dezelve alle hulpe en bystandt in hun heylig werk; tot bevorderinge der WJre- Christelyke godsdienst doen yder naer sijn staet waerdigheyt in eer aensien te houden en doen houden.

Om welke te beter te kunnen naerkomen aghtervolgem, zoo en zal hy, Caytchil Pyantay, nogte zyne broeder; niet toelaten dat onder zijn gezagh eemge papen priesters school meesters off leeken der Roomsche kerken ergens indringen; sig neder stellen ofte onthouden maer zal die affwyzen, landt ontzeggen offte by wederstreevigheyt met geweldt daeruyt jagen doen jagen; off wel zoodanig [e] als ontroerders der gemeyne ruste straffen

Ook beloofft gemelte prins Piantay ende zyne raden geen Europiaenen; zy Spanjaerdts Portugeezen, Francen, Engelscher, Deenen; Sweeden off hoedanig ende van waer die zouden mogen zijn nogh ook geenige vlugtelinge uytgewekene Maccassaren off eenige andere vyanden Vam de Comp hoedanig die ook wezen moghten, in zijn landt ontiangen off aen landt veelen maer aff en naer Maleyo, Taer diegeene, die in dier tijdt gezagh van d'E. Comp" heeit, te wyzen ook geweldelijk; z00 het de noodt vereyscht, cnde ymandt tegens dank standt grypen wilde "yt zijn gebiedt te dryven

voleelde artikelen zijn vrijwel gelijkiuidend aan artikel het verdrag met Taboekam; dd November Vorcn_

volgende

Zullende zigh allesints overal thoonen vrunden Vam Comp" vrunden, en vyanden van Comp vyanden te zijn; ook tot zoodanige tok hten of oorlog nevens andere bondtge noten tot d'E Comp ten dienste WCzEn als buyten gevaer van hunne lauden ende naer billijkheyt zal kunnen geschieden, Vaervoot d'E Comp alle voorvallende ongelegentheden ongemakken dezelve getrouwelijk ende njet vermogen zal helpen zoeken te redden; THT zooveel alsdan de noodt ende tijdt zullen vereyschen.

Belooft ende neempt Pyantay ende zyne raade aen (aen] wyzen zoodanige specerybOomen, als hun bekendt mogten wesen ende ienstonds die boom; die Manganitoe stael, omcappen, zonder te gedogen datter eenige naderhanat aengehouden werde, zullenide die in wiens grondt eenige gevonden werden andere tot voorbeeldt en aischrik, aen den lyve werden gestraft. Geen oorlogh nogh geen vreede [zy mnet wien het ook wezen mogte zullen den prins Pyantay, nogte zytle adeti Ve mogen aen te gaen nogte beginncn, zonder alvoorens van d'E Comnp daertoe hebben verloff ende toestemminge dogh door andere aengetast; hun zelfs Uctweercn moeten, zonder Vtrocts iets ondernemen; tijdt wyle den gouvernieur Fan Maleyo daer kennisse af heeit:

Byaldien eenige verschillen onder bondtgenoten, ofte wel onder prins Fyantay ende zyne raden ontstonden daerinne zal wederzijdtsch niet gedaen werden dan goede aenteekeninge gehouden om naer billijkheyt door den gouverneur ofte zynt gecommitteerdens benevens de ecommitteerdens Van parthyen, gehoort, onderzogt beslist te werden in der minne oite naer reght en billijkheydt.

Zoo het egter minder en geringer zaeken waren; die door de bondtgenooten onder elkanderen konde bygeleydt ende vereffendt werden kan zulx gevoeglijk geschieden door keur ederzijdts 17n scheydtsheeren die parthye niet verdagt zijn, em hebben van cet-

tTouw- vreedelievende mannen zijn, door welken wegh veel kleyne beginselen, tot grooter heylen anders een weg banende; kunnen geweerdt en in hunne geboorte gesmoort werden.[68]

Ent blyven den prins Pyantay ende zyne raden verpligt ymandt der bondtgenotcn ongelegentheydt zijnde, of aenge ranst werdende (door ymandt vant buyten) by te staen en alle mogelyke hulpe toe voegen, gelijk de bondtgenoten ook VCt pligt zijn den prins Pyantay zyne rade lant en luyden diergelijck geval te helpen ende by staen, zooveel als hun mogelijk zal zijn, aghtervolgens het algemeene besluyt, in den jaere 1670 genomen, ten overstaen van den conmandant der Manado Jochum Sipman; den Ternataensche hoecum senghadje

En opdat er geen nieuw verschil zoude onlstaen over den voorraedt Van zagou andere landt boschvrugten, goedtgevonden tusSchen de prins Pyantay koning Vl Manganitou overeengekomen; een landtscheydinge doen, zullende de Christenen onder den prins Pyantay vermogen zagou te kloppen, ende de land bosghvrughten genieten van Cajoeri tot Tanna-Marama toe blyvende het verdere VOOr diegeene die onder de koning Van Manganitoe zijn

Onder stondt Aldus gedaen ende vastgesteldt in de sloep d’Eendragt, in de bhay Maharassa ten anker; den 10” Decemi ber [677. En 145 geteekent: Pyantay; Matheos Papaai, hoecum Matthio Adiel, sengadje. Ter zyden stondt Comp zegel, in rooden lakke gedrukt, waeronder geteekent hadt den Gouie erneur Robbertus Padtbrugge. Lager stondt: Zic hiervoir, noot op blz.[69]

In tegenwoordigheydt van Don Martin Tatandam koning van Manganitoe: En was geteekent: Paulus Harkz , clercq:

CCCXCVIII MALABAAR

December 1677. [70]

Nadat de Compagnie gedurende enkele jercn geslaagd #s ~TEue [usschen vcrschillende vorsten de kust Malabazr Miren gemakkelik (Cortus II, blz. 489), deed media 1677 koning Cochit, dat Ien cvcD ccl Mlcuw pcstnt Jaaren besloten hadt Tenee onverwacht op €et Siuisie onbehoorlycke wyse Inva in ket gebied den Samoriin, den koning Calicoet. Het Relij ktijdig “plreden heruchicn Shivaji (zie hierv6ir, blz, verhoogde (Aardtor Ontsam-Dnrugt De regeering Balavia mcende dat 4c5 Oie Fometh ddor qucde directie d’ Ed cumMnucur Lobs Deze Kcoe de zijde van den Samorijn bevestigde dc vroCeer metkem gesloten

vriendschansbanden bekrachtigde den ecken beide Forstet geslotett #a petttstamo (Daghregistcr Butazie, 1677, blz; 310_-JL; 412; 1678, bla. 86),

Nader accoord ende bewerking van altoosduurend verbond en vrundschap, gemaekt tusschen de Neder landse Geoctrojeerde Oostindise Comp in [ndiz, in derselver name by de Ed. heer Jacob Lobs, absoTuyt commandeur der custe Mallabaar, Canara, comptoir Wingurla ter ecnfe den grooten Sammorijn coning van Calicout, Ter andre zyde. mitsgaders een stilstand van wapenen tusschen gemelten koning ende den coning Van Cochim

Het accoord ende verbond tusschen den andren vorer gemaekt en opgerigt, wert by desen vernieuwt ende bevestigt, om alle syne leden eeuwigdurende oriderhouden agtervolgt te werden, gelijck mede sal doen geen nader verdragen de volgende articulen begrepen

Het vijfjarig verbond ofte bestand tusschen den koning, den Sammorijn, den coning Tat Cochim aangegaan, werd desen volkomentlijck toeg estzan.

Soo geerd, koning Van Cochim den eeuwigen vreede mede sal denselven daar mede ingelaten werden;

Soo Sammorijnse den nambiaar Moutianatta oite sijn volk eenigen overlast quamen doen, numen deselve aam sodanige satisiactie te geven, als d'Ed, Comp' nz regt billikheyd sal oordelen te behoren; gelijek mede sal geschieden den nambiaar Maurianattu eenigen overlast aan de landen Val Belloasta-nambiaar comt doen, 71

En of buyten vermoeden den nambiaar Maurianatta sig S00 rerre in sijn pligt quatne te vergeten; den koning van Cochim rerlatende sijn toevlugt wilde nemen Lot den Sammorijn, beloovt den coning, den Sammorijn, d'Ed. Comp dat hy denselven niet enSae aannemen

De Sammorijnse beloven d'Ed. Comp' tyden Van Tane boven dc algemene hulpe, tegens cenig Europese des Comnp vyand, te leveren binnen stad Cochim ecn getal van 2000 Nayros, behoorlijck gewapent en voorsien van een welervaren opperhooft en crijgsoverste, t'haren kosten die aldiar sullen moeten blyven tot dat de nood over sy, of andersints S0O lange d'Ed_ Cotnp sulx goedvind. De hulpe, die d'Ed. Comp naar gelegentheyt in tyden Fan nood den Sammorijn sal toebrengen, sal insgelijx komen tot laste Mn deselve.

Welke alle poincten en articulen Wa] vreede tusschen d'Ed Comp en den koning den Sammorijn hierboven verinelt uytgedrukt, beloovt de coning, de Sammorijn VOOr hem Voor desselfs princen syne erigenamen en Onderdanen naar te komen doen naarkotnen gelijck ViIl de zyde der Hollanders uyt tame der Ed. Comp' gehele nalie ook beloovt naar komen te doen naarcomen den

commandeur Jacob Lobs gelijck op deselve wyse den comman deut voormelt als schuts heer, botge en voltnagt van den koning van Cochim; mitsgadets den meer gemelten koning, den Sammorijn, malkandren beloven alles te doen naar te komen; wat wegens dese stilstarid van wapenen geduurende den tijd van vijv” jaren besloten beloovt

On van welk verbond Vau7 vreede nakomelingen ook kennisse te doen hebben, sijn hiervan gemaakt vier eensluyder de instrumenter, twee in de Malabaarse taale twee in de Neder duytse tale, getekent by de groote koning, den Sammorijn den comnmandeur, in sijn paleys Op Panany, sijnde na de Malla-baarse stijl in jaar Vat] Coylan 853 den tweeden dag Fan] nare maand Denova, en na de Hollandse stijl den 11 December 1677, ingaande den 20” Juny jongstleden, alswanneer het laaste eenjarig bestand met den koning vin Cochim geeyndigt geweest; Lager stond Mallabaers caracter van den coning, Sammorijn, Jacob Lobs en daarbeneven Comp’ zegel, in roden lakke gedrukt; [72] Onder stond Gecollationeerd, accordeert; Cochim desen January 1678; Was geteekent Joannes Spiljardus; secretaris,

CCCXCIX MAKASSAR-SOEMBAWA,

22 December 1677.

Htt contrict, der 12den Februari 1676 op Makassar gesloten tusscken dcn president aldaar; Darid Harthouwer; dcvertegenwoordigcrs Cen *oning Scembawa (zic hiervoor, blz. 24} Ucrd den ZZcn IDcceI- bcr 1677 door rcgecring Hatavia geratificeerd: De radja SOCT bawa had daartoc snecialen Rezant ninr Batavia Gczondcn (Dagh - egister 1677 , blz. 372, 382, 456_457).

Ratificatie Op Sumbawase contract.

Joan Maatsuyker, Gouverneur-Generaal, ende de Raden Van India tot Batavia allen dengenen die desen sullen sien, saluyt; doen te weten, dat ingevolge van het hiervoren staande contract Fan vrede, vrind- en bondgenoodschap beschreven in de Neder-landse Maleytse tale; tusschen den Ed. president David Harthouwer synen raade uyt name vin d’Ed: Comp cenfe ende de afgesanten Nene Singerewarong, Nene Damang langoe, en Nene Damang uyt name van den presenten koning Maas Bantam, mitsgaders verdere regeringe eyland Sumbawa ter andre syde, geraekt ende besloten op 12 February des voorleden jaars 1676 Comp kasteel Rotterdami Macasser, den gemelten koning regeringe Sumbawa althans baar expresse afgesanten aan ons herwaart hebben afgesonden omme de ratificatic Van gemelte contracte ver soeken, soo is dat WY, als representerende het hoogste gebied egens Generale Nederlandse Geoctrojeerde

Oostindische Comp’ dese Ianden hetselve contract met alle de poincten en articulen daarinne begrepen, nu Iede hebben geapprobeert ende geratificeert, gelijck doen desen; belovende deselve onverbrekelijck te onderhouden en te doen onderhouden, sonder te gedogen dat sulx (s0o lange het van hare syde promtelijck wert nagekomen) door ymand van Onse onderdanen werde broken, gekrenkt ofte gevioleert. Tot bevestinge van welke dit instrument van ratificatie met onse gewonelyke onder-tekening segel van hooggemelte Generale Nederlandsc Geoctroyeerde Oostindische Comp hebben becragtigt Aldus gedaan casteel tot Batavia, hooftvestinge van coninkrijk Jacatra desen 22 December 1677[73] Was ondertekent: Rijklof van Gocns Laurens Pit, Anth Overtwater Anthonio Paviljoen: Hier stond Comp’ zegel, rooden lacke gedrukt, daaronder Ter ordonnantie van gemelte Haar Ho. Ed”’, en was getekent Joan Camphuijs secrelaris

CD: BENGALEN_

December 1677. [74]

Bengalcn had de Compagnic verduren kwellingen aipcrsinge dcr rababs of onderkoningen dcn Groottrogol Aurengzib piaatseliike regenten 1677 Maar Bengalen Suratte gezonden commnissaris Willem Volger rapporteerde; dientengevolge zaken Compagnie aldaar nhoe largs boe Iect d’ crabbcganck begitner te gaan (Prief Volger Ii Suratte Heeren-TVII Maort 1677). Iu overleg Francois Hazc, drecieur in Bengalen beslaot gezanteciap met geschenken Mjat den Grootmogol Aurengzib in Dilly zenden Het resultaat warer Fccks nirwann 5 gunst” brieven (Dagkregister Butazic, 1678, blz: 53, 148).

Tranllaat perwanna door ordre des conincx Oranghzeephs onder Siap van den rijcxcancelier Asset-chan den bevelhebber van Bergala den grooten hartoch Asetn-chan, de Hollanders 8 accor-deert in December 1677 Iot Dilly.

Een grooten rey van eertitulen begrijpt het beginsel vin dit mandament, waerop voicht:

Aan oprechtigheyt, die myner woorden gelooff geeit, maeck ick cuntbaer, dat den capiteyn Johannes Bacherus Hollander, die gesonden is van den grooten cooptnan, den gene riel der Hollanders heett door sijn gunstgenoten en een wegh Fan voordeel openbaer de wetenschap aen grootste plaatse des conincx gehracht, hoe Melck Cassum (dornestijck van die des conincx arn oock gebot gehoorsaemt; ende de vertrouwde des conincx; mitsgaders overweldiger Vam veel lander, een pylaer des tijcx zy de craghtighste onder conincx volckeren, den ouden Amirul Amerouw) dewelcke in Ougly geweest is, doenmaels als 40

000 ropia’$ van Bolleram, taelman der Hollanders d ‘Hollandse generael noste hebben, daerbehalven 35 UOO ropia’.*Dusdanighdergelder, vandienderechterhantdesconinexisenEenBolleramtoequamen, deselveseereweldighonbillickvindeHollandergaffgenomnenheeft* : *HiernaisdeVrOUWTanBolleramdooreetenVanamphioengestorvenRiiraverweerdenc Nandelael, dendienaerVandesconincxrijcxpilaer, heeftaendemossedijsvanallebandaersonderBengaelsgebietgeschrevenverhotVanco wactn* : 161*QQQropia*´ gelykerwijs cen aparte notitie is gespecificeert; Voot hejn, die cen atm des conincx alsmede voor sighselfs genomnen heeft, na welcke coopen en vercoopen van coopmanschappen d’Hollanders toegestaen is; daerop versucht heeft d ‘voorschreven gelden wederom gegeven mog werden. Waerover hoogste ordre, daer d’werelt aen gehoorhaemt, gevolcht, dat aen den lantvorst aldaer werde geschre- VCT wetenschap deser sake rechtelijck ondernemen; [75] cn dat geen de boveng enoemnde van d’Hollanders met gewelt mogerl afgenomen hebben waere bevindinge wederom gegeven werde. Is dusdanigh met dese sake, dat ingevolge der hoogste ordre moet ondersoeck geschieden. Ten anderen moet besorcht werden, dat Fan memnaut eengerhande wyse moeyelijckheyt Hollanders tegenwoor- digh aengedaen werden; alsdan met geruster herten voriger manier negotie voortgzen; desc altija VCO prosperiteyt des conincx bidden connen. Wat ick meerder schryven Uwe dagen moeten met gesontheyt vernoechtheyt altoos duren.

Dcze reek: parwara’ onbeholpen vertaald: Aan ontvangers alle havenplaatsen; Bedocld zal zijn #Lese sake gerechtnijck ondersoccker’

Den 21 der maand Zilkaat, in ’ 21 jaer vin conincx rege- ringe, sijnde onse reecqening den 15 January Anna 1678. Onder stont: Accordeert met sijn translael, Dilly, den eersten Februari 1678; was geteeckent: Jan Boeck:

CDI: BENGALEN_

1. Januari 1678. [76]

Zie de inieiding bij hlcrian vaoritezndc nrinni Translaten copia perwannas ter ordre Vatl den grootmachtigen coninck Orangh Seeph door den cancelier Asset-chan de Hollandse natie verleent, den dagh van d’maen Zilka jaer des coninchx Orangh Seeph regeeringh

d’Ed” heer comnmissaris Willer Volger in Souratta wer: be- kent gemaackt; hoe dat U Edt verthoogk den coninck is aen gedient; en van de majesteyt alles wel verstaan 15, aatom door ordre van den coninck by perwanna de onderhoorige regenten Bengaale, Behaar en Orixa is gelast, dat sy VOOr dees ge geven Mayesteyts dat

syluyden geen ongenoegen scheppen meede geen onbehoorlycke eysschen van haer doen, WiCrOn niet twyffele off dese ordre sal oock soodanigh naegecomen werden, weshalven gerustelijck den handel dan werden ge ” ureven: Gesiapt [77] door den cancelier Asset-chan, bevesticht met teeckens va Enaayt-chan item d’andere motsedijs, [78] als- oock de clercken der secretarye:

CDII: Een ander:

Den heer directeur Francois de Haze mitsgaders synen raat alle onderhoorige suppoosten Bengaalen Behaar Orixa werden hierby bekent gemaackt, hoe den wackiel van den d’E heer cornmissaris Willem Volger den coninck in desen dagen heeft laten aendienen, dat van Zyne Mayesteyt jaar van syne regeering een gunstige firman hadden becomen op de onderhoorige regenten van de provintien voornoemt; COn cernerende den thol; dat daarmede souden handelen as voordesen gebruyckelijck geweest is. Ende alsoo eenige halster- rigen dese ordre niet wilden gehoorsamen, 500 cin de negotie niet wel gedaen werden; waarom aan alle subalterne regeerders bovengenoerride provintien door ordie Vanl den coninck by perwanna gelast dat Hollanders moeten tracteren conform voor dees gegevene firman. Weshalven gerust uwen handel voortaen sult connen dryven; Gesiapt door den cancelier Asset-chan; ende bevestigt met de teeckenen van Enaayt-chan &ls andere motsedijs, mitsgaders de clercken der secretarye

CDIII Een ander;

Den cagie [79] Nessierdie wert hierby bekentgemaackt, dat den Hollants capiteyn, gevolmachtighde van den ederlants Gouverneur-Generaal groote coopluyden sijn in Souratta; wziron in Pattena oock residentie houden. Ende also eenigh gelt van Ni-Sam-chan moeten hebben, dat hem hebben geven peter daarvoor leveren naar gedurich restitueren ytstelt, Wolfhdas Gouseratty, [80] gevolmachtighde Van den bovengenoemden Generael, hier in Dilly waarmede ick vruntschap houde, om de Pattenas capiteyn te adjuderen heeft hy, Wolffhdas, van mY versoght, ick aen UE: soude schryven weshalven niet heb connen laten Vam UE. dit te versoecken, alswanneer den capiteyn by U.EJ comt, hem dan alles behulpsaeme handt tcn spoedigsten bieden.

GENERALE KEDERLANDSCHE GEOCTROYEFRDE

CDIV, Een ander.

Alle regenten presente en toecomende, mitsgaders den Rourerncur van de provintien Bchaar ende Orixa werden bekent gemaackt, hoe Wolfhdas, gemachtigde dienaer Val den Nederlants Gouverneur-Generaal; den coninck dese dagen heeit laten aenkundigen, dat de Majesteyt in ‘t 5 Jaar van sijn regeeringh een firman d’ Hollantse natie hadden verleent, daarin vermelt staat, dat wamneer dito natie haar scheepcn omtrent Ougly, Piply en Balisser activeererl, haar anckers mogen latcn vallen ter plaatse, daer hun goet duncken sal Ende dat alle regenten te dier plaetse door haar gouverneur tot het invorderen van den thol gestelt sijnde, niet meer Voor gerechticheyt van gemelte natie vorderen, als voordesen ende oude tyden gebruyckelijck geweest oock dat sy haare goederen mogen brengen plaatse, daer hun wel gevalt ; mede deselve ve handelen aen dien haerluyden sal gelieven, ende met soo danige coopluyden te mogen negotieeren naa deszelfs welgefallen oock sulcke maackelaers te verkiesen, daarvan best connen werden gedient, invougen dat sy niernant tegens haar sin vooi maackelaer behoeven aen nemen welcke provintien, onder wiens gebied sy lywaten, suycker; zyde wasch; salpeter andere Marckem; daatin sy gadinge hebben mogten, comen te negotieeren, sal nemant haer in vetvoeren mogen hinderich wesen oock wanneer sy met die goederen den wegh come sa] niemant haar thollen lastich vallen, maar alles de behulpsaerne handt bieden opdat haar goederen ende scheepen ter behoorlycker tijt moogen vertrecken ; oock niemandt hare gehuerde vaartuygen vermogen tot zijn gebruyck aen te houden. Mede, soo dito natie van eenige coopluyden of verhuerders van booten ete’ gelt miogten coomen te pretendereen haar soodanigh te assistereeren; dat sy sonder uytstel conform gebruyck aen hun agterstal mogen geraecken. noch dat eenige halstarrige regenten diverse ordres niet hocren obedieren oock dat de motseddijs van Behaar, wanneer Hollanders haer caffilaes moeten vertrecken geen destecks op sijn tijt willen geven mede dat sy selver salpeter eysschen doen en haar geheel contrarie tegen dito natie stellen Weshalven den coninck ordonneert; dat de Hollanders confor voor dees gegeven firman, moeten werden gemaintineert; jae, oock noch meer te adjudeeren wanneer haer caffilaes vertrecken sullen mocten de nodige destecks hun sonder uytstel werden gegeven mede dat niemandt eysschen by den Hollants rolmacht van salpeter sal mogen doen oock alle jaaren geen nieuwe perwannes van hunliedens te vorderen; Invougen dat zy haar negotie als voorheen dan in gerustheyt sullen connen handthavenen Gesiapt door den cancelier Asset-chan, bevesticht met het teycken van Enaayt-chan alle andere motseddijs, oock alle clercken der secretarye.

De onderteekening ontbreekt Hoegli; Pipeli Beilesoor.

CUSI INDISCHE COMPAGNIE 1602 -1800.

CDV Een ander.

Alle onderhorige regenten van de Majesteyt in de provintie van Behaar werden hierby bekent gemaeckt; dat in dese dagen de coninck door de volmacht e dienaer van den Hollants Generaal, genaemt Wolffdas is ter ooren gecoomen, hoe dat door dito natie Pattena en Ni-Sam-chan andere salpeter leveren welcke Ni-Sam-chan dito natie altijt met goede belofte van salpeter leveren of gelt terug geven; uytstelde; oock dito natie cen vaartuygh gehuert van Lala Malna, daarmeede salpeter naar Ougly te vertuetem en dito vaartuygh onder zees gesoncken wesende, Lala 500 ropia daarvoor toegetelt, van hem doen een quitantie becomen, met des cagies signet bevestigt en bekragticht, waarby bekende, dat voldaen was. Doen Mier-chan gouverneur van Behaar was geworden heeit dito nabab door gewelt de Hollanders en Lala noch doen betaalen 1600 ropia heeit de voorgenoemde quitantie van 500 ropia oock per force van haerlieden afigenomen soomeede dat sy hoopten naar uytgeschoten penningen souden wederbecomen Waerom bovengenoemde regenten Gelast werden ter ordre vam den coninck, soodanige remedie te stellen, dlat d Hollanders haar gelt van Ni-Sam-chan cutil sociis, of 500 veel salpeter; moet werden ter handt gestelt: En Wanneer by de justitie wert goet gevonden, dat de 1600 ropia dat Mier-chan met gewelt haar affgenomen siju, Soo moeten dito penningen oock weder aen Haar uytgekeert werden: Gesiapt coor den cancelier Asset-chan met het teecken van Enaayt-chan als andere motsedijs clercken der secretarye bevestich.

GENERALZ NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

CDVI: Een ander:

Den cagie Nessierdie wert hierdoor bekent gemaeckt; hoe dat Wolffdas Gouseratty geseyt heeft, dat een volmacht van de Hollantse capiteyn, en zijn clachten aen hoff van den coninck hadt gedaen, hoe dat in Pattena door de volmacht van de Hollanders aan den Ni-Sam-chan ende andere 200.000 ropia was ter handt gestelt; waarvoor salpeter soude leveren alsoo dito Ni-Sam-chan geent salpeter geeft, soo doet doch soo veel, dat hy geen van de Hollanders onder sich heeft. weder acn de luyden, conform gebruyck van reght; ter handt stelt ; mede dito natie, naar luyt van conincx firman adjudeeren ; ja meer oock, opdat sy niet wederom connen clagen: Gesiapt door den cagie Seeghul Islam.

CDVII: JAVA-MATARAM

15 Januari 1678. [81]

Pacde eenige malcn had rcgcering Batavia laatste Maand 1677 gebedongen, dat Speelman, de regcntijd aangebroken verdere kriigsverrichtingen in Midden-Java waren naar Batavia opgekomen Tot het volgende seizoen moesten zij aldaar in terminis worden gelaten, zouden Compagnies troepen onder Saint-Martin zich moeten bepalen het vast houden Terwijl Speelman maakte dezen Wensch gehoor te geven, hij nog eenige belangrijke voordeel voor Compagnie verkrijgen, vastgelcgd in en acte beide Op 15 Jauari 1678 werder geteekend Bij de ecgic dier acten sona de gouverneur de ustadarden uit naam den Sossochoenan voor deze Jaarice gemachtigd, Semarang de omliggende landen Compagnie de tweede acte bepaald, dat al suiker; docr kustlanden geproduceerd, alleen Compagnie locht worden verkoch.

ond: ergeschreven, Adepatty Martapoura tegenwoordig groot gouverneur van eigen den Sousouhoenan Aman Courat Sinnepatty Ingalaga over de steden Japara Sammarang, Grobogan en Jawane, [82] en de onderhoorige dorpen landen Lam dien, alstnede Syne Mayesteyts gemagtigde ook alle de zeehavenen beoosten Japare tot het cynde van dit eyland toe verclare by desen in alle opregtigheyd dat ik met vergunninge toestemminge ende consent vanl mynen gemelten here, den Sousouhounang Aman Courat Sinncpatty Ingalaga, YOOr altoos onverbrekelijk onveranderlijk algestaan overgegeven hebbe aan mijn broeder; den admirael Cornelis Speelman, Voor de Hollandse Comp het gebied de regeringe Over stat en landen van Sammarang ende het dorp Caligave, Met alle de landen en dorpen daaronder sorterende, om door denselven mynen broeder vanwegen de Comp van den Sousouhoenan Aman Courat Javaanise wyse geregeert ende bestiert te werden, met alle de magt vermogen, dat my oyt door mynen here daartoe gegeven is; sulx sal uyt cragte deses onsen broeder , den admirael; de Comp’ aldaar Sammarang onder het opsigt van een Hollands officier sodanige Javaanse of andre gouverneurs sabandaars over de gemeente mogen instellen als selver sullen goedvinden daartoe begeren verkiesen; sonder dat my daarmet verder sal vermogen te bemoeyen des sal d’Ed. Comp ofte den admirael wegens deselve gehouden sijn blyven; door haren officier of regenten getrouwe sorge te laten dragen, dat des Sousouhoenats incomsten, thollen geregtigheden, zoo te water als te lande behoorlijk ingevordert en versamelt komen te werden; on daarvan jaarlijx goede en behoorlyk rekeninge te doen, hetsy aan my ofte aan andre sodanige gemagtigden, als den Sousouhoenan daartoe sal believen te stellen ende verkiesen sal het bedragen van dien dan jaarlijx strekken tot afcortinge van hetgene mynen herc, den Sousouhoenatn aan Comp volgens obligatie schuldig en ten agterhand is. Dog als de volkoomen schult van mynen here,

den Sousouhoenam afgelegd, vol daan betaalt sal wesen, dan sal ook de Comp ofte den admirael van eigen deselve, gehouden en verbonden wesen incomsten van Sammarang ten behoeve van den Sousouhoenam jaarlijx uyt te keeren aan dengenen, die Sijn Mayesteyt daartoe authoriseren bemagtigen. Daarom beveel Ik by desen uyt den naam ende vanwegeri mynen here; den Sousouhoenam Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, aanalle de inwoonders van stat landen van Sammarang en Caligave, dat se de Comp of den admirael van wegen deselve haren gouverneur en stedehouder van eigen den Sousouhoenam sullen kenncn gehoorsamen, ende aan degene, die haare plaatse stellen, alle onderdanigheyd bewysen, gelijk als dat behoord. En daarom heb ik desen met mijn ordinary segel becragtigt den 15 Januari 1678 in de stadt Japara synde volgens ense tijdrekeninge den 19 dag van maant Delkayda, $\frac{83}{}$ jaar 1089. Onder stond segel van den Sousouhoenam in roden lacke gedrukt, daarnevens Dewyle Adepatly Martapoura op den January ongelukkig op atresteren van Martalaya leven is geraekt, soo heevt den Sousouhoenam in sijn stede dit met sijn rijxzegel becragtigt: Lager eenige Javaanse caracters, en daarnevens gestelt: by Adepatty (tatenger ?) Mandaraka onder selve: My ten oirkonde, was getekent Pieter Noortman; secretaris.

Wy; Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, Sousouhoenam Mattaram etc” verclare, dat onsen getrouwen vader Adepatty Martapouri het gebied en de regeringe over de stad en landen Sammarang Caligave met onse licentie toestemminge aan den admirael Cornelis Speelman voor d’ Hollandse Comp overgedragen getransporteert heeft; volgens acte, hierboven staande, die wY desen ook volkomen approberen tot teken van dien ons groot rijxzegel hieronder doen drukken door (tatenger) Adepatty Mandaraka laten ondertekenen Onse stad Japara tcn dage voornoemt: Onder stont segel van Sijn Hoogheyt, den Sousouhoenam, daaronder eenige caracters sijnde handtekeninge van (tatenger) Adepatty Mandaraka En lager My ten Oirkonde; was getekent Pictcr Noortman; secretaris.

CDVIII: JAVA-MATARAM:

15 Januari 1678.

Zic de inleiding bij de hiervoor gaande acte.

Wy, Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, by leven van onsen hoog-eerdet vader; den groten Sousouhoenan, Van dit Javaanse land soowel door ouderdom als door wettige geboorte eerste eriprince van het rijk; en nu naer d’aflyvigheyt van den hoog gemelten onsen seer waarden en lieven vader, gewerden synen successeur, waartoe hy ons in sijn leven by eygen monde heeft vercoren verclare by dese opene versegelde acte Voor my myne nakomelingen; sonen; dofL ters broeders of ander sints die my in dit rijk comem naar volgen, op het versoek van onsen vader, den

admirael Cornelis Speelmnan, voor tegenwoordig en altoos voor desen onverbrekelijk aan de Hollandse Komp vergund gegeven ende geoctrojeerd te hebben; gelijk ik haar vergunne geve en octrojere mits desen, dat dat niemand als alleen aan de Comp' sal mogen vercoft; verhandeld ofte gelevert werden eenig suycker, [84] sy wil; swart; of hoedanig die wesen mag, die hier rontsom hier in de landeryen comt te vallen of gemaekt te werden, bevelende mitsdien aan alle gouverneurs Soo van Japara Demak, Grobogan, Patty Javana insonderheyd Coedoes behoorlyke sorge te dragen; dat niemand van onse onderdanen; die haer met 't maken van zuyker generen; zy in de voorschreven steden of in de dorperi van het platteland, eenige suyker kone vercopen Te handelen ofte leveren aan ymand anders als alleen aan Comp' hier stad Japara. Daarom sal ook niemand van onae onderdanen, nog ook eenige vreemdeling, ergens in onse voorschreven landen van Japara, Damak; Grobogan, Patty, Jawane; en insonderheyd Coedoes eenige suykermolens mogen regten, als met expresse licentie van d'Ed, Comp ofte van den capiteyn, die vanwegen d'Ed, Comp alhier op Japara woont des beloovt ook de Comp' voorschreven suykeren sy stoksuyker, poeyersuyker, of swarte suycker, of hoedanig die genoemt mag werden, aan degene, die se koren te leveren volgens basaarsprijs of sodanig te betalen als Sy met de leveranciers tot genoegen van deselve in der billikheyt sullen kemen te accorderen: Ende soo ymand dit ons bevel; gouverneurs andre regenten, ook onse onderdanen niet onderdanig comt gehoorsamen, die sullen WY daarover naar verdiensten swaarlijk doen straffen, alsoo dit sodanig onse begeerte en welbehagen is.

Daarom hebben wy dese acte met ons rijxzegel laten bekragtigen door vader Adepatty Martapoura, groot-gouverneur van Japara alsmede door onsen canselier (totenger Adepatty Mandaraka laten ondertekenen, onse stad Japara, den 15 January van den jare 1678, sijnde volgens onse rekeninge 19 dag van de maand Doekaida jaar 1089. Onder stond segel van den Sousouhoenan in roden lacke gedrukt, daaronder ccnige Javaanse caracters.

CDVIII KOROMANDEL:

31(?) January 1678. [85]

Ragenado Pardito ook beschreven Ragcenade Pandidaer de legerarbroerder rijxbestierder vertrouwd medewercker den bestaanden Shivaji of Sujaqi eertijds zelf Icgerhoofd later over Gingi. (Zie bicrvoor, blz 6). Deze ging voor zijn gezag in Zuid-Koromandel op onrustbarende wijze breidde & maakte zich in 1677 lceSer Noordelijk Tanjore , rijk zijn half-broeder Egosie Ragie. Louter in Koromandel; Jacques Caulier, oordeelde het gewenscht, Vetoveraats bevestiging kriigen Compagnies rechten in Tegenapatnam, En zond Gaartoe den taalkundigen Herbert de Jager azi Hun legerkamp Hallee onderhardelingen verkeer Jager

eindelijk het gebied 1677, of in begin 1678 de juiste datum was niet vinden: oLderstaand caul 31 Jaruari 1678 hoofdkantoor Pallicate werd ontvangen (Dagnregister Botcvio, 1677 _ blz, 382, 396 = idem 1678, blz. 34).

Excellent Illustren heer Ragowanata Pandito heeft aan d'heer gouverneur Caulier, residerende zeecoopplaats van Pallicatte, het volgende caul verleend, namentlijk :

Den koopman S' Herbert de Jager; van Sijn E. wegen alhier erschenen wesende, heev' ons voorgehouden, dat UE' in alle de landen; onder ander Chinsy [86] resorterende; als Tegenapatnam; sodaniger voegen commercie negotie soude mogen exerceren; als in vorige tyden onder regering van Visapourse koningen geschied was, welke remoustrance dan in agt genomen sijnde soo heb daarop dit caul vergund, mogen UE' aldus haren handel verder bedrijv volgens oude costumen en usantien in volle gerustheyd watnemen. Voorts heb ik gehoord; dat wegens Balbul-chan Sire-chan, andre hare dependenten enige goederen penningen onder UE" souden berusten, dog ik sal hierop daarna eetuygen andre certificatie nader enqueste doen; blyvende die saak dan tot die tijt gesuspendeert; En heb aan UE" aldus dan dit caul, met uytsondering van die actien pretentien; verleend, mogende UE' voor de rest en ondertusschen hare negotie commercie onse landen sonder Inise hecomn ering alle tranquiliteyt vervolgen, daarop volkomen gerust wesen. LS dat agter het slot drukken, om alle byvoeging voor komen. Onder stond: Accordeert; Gedateerd den 31 January 1678, was getekend Picter Coesaart; en gesworen clerg.

CDIX. KOROMANDEL.

20 Maart 1678

Porto-Novo, de kust van Koromande gelegen, Tegenapatnam; belangrijke haven; dat Compagnie per vestiging had In den aanvang 1678 zond het hoofd Negapatnam Picter Ermer of Vorwer, twee aan mheemscEe Trakart dat Porto- Novo, hem hilt gelukte den havildar temiltiing tot handel Voor de Compagnie krijgen zeer gunstige voorwaarden.

Copy caul, door den Portonovisen abeldaer Sannosie-pandidaer aen dE. Comp' tot Negapatnam eend jaer Pingala den tien van de maand Pangony, zijnde den 20- Maart 1678.

Wy, abeldaar Zannosie, pandidaer moesmodaer Nattesi, pandidaer, secunde abeldaar, hebben dit caul aan dE. Comp verleent: Dabyle Nellatamby chitty Callititapa-chitty op ons hebben versocht, dat d'E Comp voor de coopmanschappen, die werden iengebracht vetvoerl; niet meer als de halve thols gerechticheyt mogten betalen, deselve hier niet konnende

omsetten, wederom sonder eenige thol betalen afgescheept, alsmede dat d’E Comp en plaats tot bancksaal moght aengenomen worden soodat ick haar dhalve tholsvryheyt, maken van een bancksaal verdere aangehaalde previlegien oostaa met dit caul bevestige, welck ick met signet van Larmonie en mijn eygen hebbe bekragticht, Soo boven- ondergeteekent.

CDX: GORONTALO EN LIMBOTTO.

25 Maart 1678.

Gorontalo Limbotto, die aanvankelik onccr opperhoogheid Makassar hadden gestaan naen het Bongaaisch verdrag ondcr Erna gekomen. Meermalen hadden de vorsten rijks den wensch te kennen gevert, onder bescherming de Compagnie geplaatst worden het verdrag Mei 1677 was Padbrugge den sultan Ternate bewegen afstand doen zijn aanspraken deze streken; 16 Augustus 23 December 1677 naar Padbrugge zijn bekende inspectiereis van Noord Celebes; hield bij die gelegenkeid ook besprekingen met de vorsten beide wier hij bij zijn vertrek achttal punten overdenking aangebod, welke grondslag soulen kunnen vormen verdrag; verdrag kwam Maart 1678 op Tenalz Sand.

Verbondt en Voorwaerden, aengegaen, vastgestelt, beslooten ende verzegelt tusschen de Ed Heer Robertus Padbrugge gouverneur directeur deser Moluccos ende den raadl; in naeme en vanwegen Ed Heere Joan Maatsuyker, Gouverneur-Generael ende dEE Heeren Raeden van India, representeerende Generale Nederlantsche Geoctroyeerde Oostindische Compagnie Staet der Vereenigde Nederlanden in Indie ter eenre, Ende Sijn Hoogheyt Quitchiel Beez, koningh van Gorontale, benevens cen goegoegoe Quitchiel Goelade; cappiteyn-lauwt Quitchiel Poemale van Limbotte mitsgaders derselver presente rijxgrooten ter anderer zyde:

Zijnde in Maccassaersche vredeverbont den jaere 1667 anikul Onder andere landen en volkeren ten behoeve der Ternataensche croone bedongen versproocken overgelaten onder andere meerder ook de landen luyden van Gorontale Limbotto met geene daartoe of onder gehoort. Ende hoewel zij lieden oord eelden noyt onderdaenen, maer eenelijck vriend bontgenoter van Ternatanen geweest te sijn, SOo hebben sy hun egter daeronder, mits Comp’ ontsaghen, moesten buygen en begeven en wesende hun vervolgens door sommige trouwelose en baatsughtige dienaers des konings van Ternaten verscheyde wichtige reedenen gegeven, des Comp bescherminge, ontslaeginge uit jock der gemelte croone nu eenige jaaren aen den anderen te versoeken zulcx nu eyndelijck door Comp’ bemiddelinge geschiedt, wesende de opdraght der landen volckeren van Gorontale. ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Limbotto door den doorlughtighsten Padouca Siry Sultan Frins Amsterdam koninck VAT Ternaten, alle syne rijcx grooten eendraghtelijck vol- en wilvaerdigh d'E Comp overgelaeten, den May des voorledene jaers den deser pleghtelijck en met behcorlyke omstandigheden door Sijn Hoogheyt selfs tegenwoordigheyt syner rijcxgrooten, mel eygene handen den hooghgeboorne vorst en heere, den koninck Fan Gorontaele ter handt gestelt, ilhier ten desen casteele Orangie, sijnde welgemeite koningh ten dien eynde herwaerts- aen gekomen mnet syne en Limbottse rijexgrooten den goegoe-goe, namentlijck Quitchiel Goelaede, cappiteyn-lauwt Quit chiel Pomaele, Soo is het dat daerop vervolgens tot vast, bestendigh eeuwigh verbondt sijn getreeden Inet voorschreven koningen rijexgrooten van Gorontaele en Limbotto; naer overweginge rype beradinge vanyder artickel bysonderlijck, gelijck soodanigh ils volght:

Eerstelijck verklaeren ende keuren goet den koningh vat Gorontale, ncvens den goegoegoe vanl Limbotto mitsgaders derselver tegenwoordige rjcxgrooten VOCc hunne naekomelingen en erven soodanige opdraght e overlaetingh Van hunne landen volckeren, als den koningh Van Ternaten, Sijn Hoogh- heyt Amsterdam, acn d'EJ Comp schrilt zegel heeft bevestight overgegeven, sonder daertegens nu nogh het toekomende, yets doen off ondernemen directelijck nogh indirectelijck, nogh oock niet gedoogen daertcgens door yemant anders yets gedaen off ondernomen werden.

Oversulcx vorders verklaeren Sy , koningh rijcxgrooten hunne landen als leenen van de E. Comp te neemen Jen- Faerden; houden besitten welck ook door de koningen Van Gorontale Limbotto successivelijck by verkiesinge aennenen Vat rijck moet werden gcheft gestelt[87]:

schreven landen sullen moogen verkooren; nogh ook niet daer- Toor erkent werden, tensy vani door &E Comp worden aengestelt 't rijck bevestight; vermogende de rijcxgrooten eenelijck yemandt daertoe noemen Van wiens bequaamheyt, goede wille en genegentheyt ons alsdan volkomen verseekeringe moct gedaen werden, dan daerop Compagnies goetvinden bevestingh afiwagten.

Sullen wyders alle soodanige koningen, voor de verkiesinge aenneminge derselver, voorschreven acte van opdragt dese jegenwoordige Voorwa erden mnoeten goedtkeuren, be- loven in allen deelen en alle poincten aghtervolgen naet- komen, ook deselve onderteekcnen besweeren.

gekoorene koningen alsdan Op soodanigen wyse bevestight sijnde; sullen door niemant vermogen aff ecn ander weder in plaatse aengestelt [te] werden sonder toestemminge goet- rinden bewillighe der ES Compagnie

Maer goegoegoes off den cappiteyn-lauwt Van Gorontaele als Limbotto sllen vervolgens door de koningh en grooten wel miogen verkooren, dogh niet weder sonder toe stemminge van d’E Comp afigeseth werden eghter ingevalle door hun off derselver aenhangh eenige muyterye, onlusten ofte verwyderinge tusschen beyde ryken; oite onder elckeen bysonder; wierdt aengereght; sullen alsdan vernogens sijn deselve in versekeringh te nemen ende in heghtenisse te stellen vorders E. Comp den geheelen handel bekent maeken opdat dE Comp daerinne naer regnt billijckheyt souden konnen of mogen voorsien.

En off het gebeurde dat Gorontaele Limbotto in sigh- selv, off wel onder elckanderen twistigh wierden, sullen geen derselver de waepenen daerover vertogen aen te nlemnen IlECT in der minne hunne verschillen scovee doenlijck traghten by leggen ; en Sulcx hiet konnende eschieden, sullen parthyen aenstonts naer herwaerts, ofte wel naer de Manado met Ternate bescheyden van aenstaende verschillen gesoriden werden, hetwelck wel meest verstien werdt; indien Gorontaelders Limbotto eenigen twist onder elckander moghten krygen dat in der minne door hunselven niet waere by leggen oite vergelyken.

De koningen Men Gorontale ende Limbotto, derselver grootent oite onderdaenen sullen ook geen aenvoerende logh, tegens wien het ook soude mogcn sijn, aenneemen noghte beginnen maer wel verweerende SOO wanneer door emnandt mogkten werden aengetast overvallen, wachtende hun voot allen wel, deerste redenen daertoe geven, sullende vorders in diergelycke voorvallen goede waeraghtige aenteykeningen houden, daervai ronnen gedient werden daer ataer Sulcx gehoort;

Maar stllen vrienden van Compagnies vrienden, en vyanden ran derselver vyanden sijn vrienden; die met Comp pas aldaer verschynen, in alle minsa ernheyt, opreghtigheyt en broe dlerlycke lieffde handelen, de vyanden daertegens nergens hunne onderhoorige landen lyden nogh dulden; IaCr allesins ucl #nsi deselve daeruyi Wclten verdryven.

1. Ingevalle de E Comp in de Moluccos Celebes, etc moght komen oorlogen, hetzy tegens wien het ook sotde mnogen wesen sonder onderscheyt; ECQ belooven coningen T1M Gorontaele Limbotto Comp dien oorlogh met alle vermogen naer uytterste beste ten dienste te staen, €n met soodanige maght te hulpe te comCTI als naer reeden sal mogen bestaen;

Daertegens soo belooft ende verbindt sigh de E Comp als- din koningen U Gorontale Limbotto, mitsgaders hun volck en landen, tegens alle gewelden en overlasten Mer billigheyt en vereysch van saaken te helpen en beschermen 00 als dan de noodt gelegentheyt mogt comen vereyschen.

Dogn sullen als gesegt die Vam Gorontaele en Limnbotto tot soodanigen oorlogh d’eerste redenen niet mogen geven vecL min Op en omtrent de landen onder bescherminge van de Comp staende, hetzy op de cust van Celebes off elders anders toovem In gevalle eghter yemant Van hunne onderdanen; buyten huntle kennisse tegens dit artikul misdeed soo verbinden sigh koningen voorschreven voor beleedigde in staen nits gaders geledene scha ede vergoeden ofte doen vergoeden, deselve soodanigh vreeden te stellen, dat daeromme by d’E Comp niet en sullen behoeven te komen klaegen noghte rergoedinge eyschen.

Blyvende vorders gehouden, gelijck sy ook mitsdesen beloo- Ten alle Comp vassalen en getrouwe bontgenooten in noodt ofte [die] door cen ander aengetast werden de behulpsame handt te bieden naer vermogen by staan ofte wel 5 danige strydende parthyen sooveel doenelijck tragten soenen; Ende byaldien eenige der bondtgenoten door openbare vyanden wierden beoorloght, ende, mits verre aifgelegent heyt an hier off de Manado Sulcx d’E Comp niet konde bekent gemaeckt werden sullen die van Gorontale en Limbotto gehouden sijn, sulcx het spoedigste nacr Manado Off herwaerts Uydt te schryven ende d’E Comp bekent te macken:

Ende Omn door eerlycke, geoorloofide Godt almaghtigh #engenaeme middelen de vrughten van de vreede gerust leven te mogen genieten, nemen den koninck van Gorontale rijcxgrooten, nerens den goegoegoe cappiteyn-lauwt van Limbotto; hun SOO merckelijck geleegen vrugtbaer landt aen bouwen en laeten bouwer, omme door dat middel aen kost Iet eeren en sonder opspraeck off nadeel Van yemant mogen geraeken:

De vrugnten off den oogst daeraff, sy rijs ofi pady, be looven d’E. Comp Lol ordinaire Manadose prijs Otet te laeten verbindende sigh bysonderlijek de E. Comp roor schreven vrugtcn als pady, rijs, ctc Tour dicn gemelten prijs aem nemen 500 lange onse borgers Mardykers, als andere ingesetener, Onder onse passe otte vrygeleyde-brieven met hunne smalle coopmanschappen daer moghten Ver schynen 50o vermogen Sy aen eselve hunne slaeven et mindere coopmanschappen verkopen[88]

Maer schildpadtshoorn sullen njer desen ren geene OnSeT borgers ofte ingesetenen verkoopen; andere particuliere handelaers, dan eenlijck aen de Ed. Comp tot dertig rijcxdael- ders 48 swaere stuyvers yder piccol, watin eer selve Va Gorontale off Limbotto sullen haelen Inaer door hunselven hier tot Maleyen Gebraght wercende; sullen VOOr picol genieten 35 gelycke rijcxdaelders, waertoe voorschreven ningen en grooten hun mits desen verbinden.

Ook beloven en verbinden sigh den koninck, meermalen noemt, en rijcxgrooten vin Gorontale en Limbotto; hunne lauden geen Europianen sullen dulden, Spanjaerden, Portug laesen Ezgelsen; Franset, Deenen, Sweeden; off hoe- danigh off van wier die

souden mogen wesen, wel bysonder- lijck geenige vlughtelingen ende uytgewekene Macassaren, nogh eenige andere, daermede d'E. Comp jegenwoordigh in oorlogh soude mogen sijn, ofte ook naer desen in oorlogh soude mogen komen geraeken hun landt te ontfangen, MACT aff ende naer herwaerts, naer diegeene, die in dier tijdt gesagh de E. Comp soude mogen hebben, te wysen ook gewelde- lijck; SOO het de noodi vereyschte, ende yemandt tegens danck standt grypen wilde, uyt hun gebiedt te dryven

Ende alsoo de knoop Vanl voorwaerden ende verbonden, we] geleydt, de herten ende gemoederen te Samen bindt ende vet - eenight; soo is die van den godtsdienst daerenboven nogh GOO veel vaster, als die oock de sielen en innerste genegentheden aencen heght; om welcke dan naer vermogen scotec moge lijk te betragten; SOO belooven hoogstgemelten koningh rijcxg ooten de soodanige, die in haer landen van hun volcq souden willen Christen worden daerinne ecen beleth te doen; nogh te hindercn maer sal sulcx denselver Vry ende in geender- nande manieren tegengestaen werden en sal de E. Comp sulcx haer gelegen komende; vermogen op Gorontale en Limbotto een off meer predicanten, siekentroosters oite schoolmeesters plaetsen tot onderwysinge dergeeniger, die in de gereformeerde godtsdienst sigh soude begeven; sonder dat die persoon personen eenige leet offte schaade sa] mogen werden toege braght off aengedaen, [naeT integendeel gehandhaeit nevens andere hunne onderdaenen voor alle overlast bevrijdt echermt werden. 19. Sullende tot dien cynde [uyt] hunne landen ende gebiedt Mrcetet alle Roomse -gesinde Spaanse ofte andere pa pen, n nicken, priesters, schoolmeesters oite leeken ende niet gedogen, dat deselve een voet acn lant setten en aen lant buyten hunne kettisse gecomen Sijnde; hetselve haer ontseggen weder= streevigheyt geweldigh daeruyt dryven ofte wel gevanckelijck MACT de Manado ofte herwaerts-aen te senden; alsoo die luyden niet anders dan verwarringen en onlusten met sigh brengen

De gerooffde en buyten reght van hun landt vervoerde vrye volqueren Vin Tominy andere boghtluyden sullen net Jun wederkomste Gorontale Limbotto ten eersten vrye voeten gestelt naer hin landt vertrecken toegestaen werden, sonder dat eenige derselver als slaeven sullen mogen verkoght of aengeslaegen werden, tensy volcomentlijck beweesen kan werden soodanige persoonen slaeven Van geboorte, off met geldt off goedt gecoght zijn. Daerom 500 belooven ook InCo gemelte koningen voor alle de vrye volckeren van Tominy , dic alreedts verkoght van de Comp aengeslaeger, ofte nogh rerkoght aengeslaegen souden mogen werden; den ont- langenen koopschat wederom aen de koopers uyt te doen keeren voortaen met die volckeren waere vriendt- bondtge noodtschap leeven, ook niet gedoogen, dat deselve eenigh overlast werdt aengedaen:

Indien op Gorontale Limbotto, off de eylanden dacr - omntrent, eenige speceryenboomen moghten sijn, en hunlieden bekent; soo belooven geseyde koningen en rijcxgrooter, deselve op stondts te doen uytroeyen, off wel Comp daervan kennisse te doen; om door deselve omgeveldt en onder de voet te mogen werden gehackt ; vorders noyt gedogen, dat op hunne landen eenige speceryboomen werden aengequeeckt

Alle opreghte schulden, hetsy aen de Ternatanen off onse borgers ende ingesetenen, beloven Sy : koningen roorschreven; doen eyschen innen, ende een yder aen syne sooveel doenelijck te helpen, mitsgaders alle voorvlughtige ende wegh gelopene slaeven van wien het ook soude mogen weser; te doen opsoeken ende de eygenaers weder te geven

Omtrent d'E. Compagnie derselver ingesetenen, onderdaenen en bondtgenoter; belooven koningen met hun rijcxgrooten opreght te handelen in maete, elle ende gewighte alle bedriege rye van voorheenen; omtrent onse borgers Mardykers pleeght, weereil, alle soodanige bedriegers Vootien behoorlycken te straffen; mitsgaders onze ingesetenen aen gecnc Van hun offte haere onderdaenen wegens gepleeght drogn ten aghteren sijn gecomen sooveel Unimers doenelijck te helpen, haer soodoende allencxkens tot onsen handel wandel gewerinen, geen anckergeldt affpersende nogh netende van diege eene, die met onse passen verschynen, nogh ook dwingen tet de coningen off grooten affsonderlijck eerst Waal hun welgevallen te handelen Inaet sal het hun VIY - stzen met yedereen sonder hinder haeren handel te dryven, en ongetnoeyt.

Eyndelijck ende voor het laetste sco belooven en neemen den koninck meergemelt, nevens den goegoegoe verdere tegen-woordige rijcxgrooten acn desen haere aenkomste tot Gorontale en Limbotto door de andere in hun landen geblevene koningen rijcxgruoten doen goetkeuren, aenneemnen ratificeeren.

Onder stont Aldus gedaen, geslooten, besegelt, onderteekent beswooren 't casteel Orangie tot Maleyen eyland Ternaten desen 25 4 Maart 1678. was geteekent= Padbrugge, Cornelis Swerus Proost; Dirck d Gheyn: Ter syden stondt Compagnies zegel, rooden lacke ge: druckt, waeronder geschreven stondt Ter ordonnantie vin de E Heer gouverneur, Vis getee- kent: Andries Oloffsz , raedt e secretaris Aen de andere zyde onder Maleyts stondt in rooden lacke gedruckt zege Vin Gorontale en Limbotto ende daaronder geteekent TaaTI Fan den coningh Tan Gorontale, den goegoegoe, capiteyn-laut etc van Limbotto; met Moorsche of Arabische CaticCTe

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

PALEMBANG

20 April - 3 Juli 1678.[89]

Gtedesrerorad 1662 (Corfms II, blz. 2u9 ev) bleef vriendschappelijke verl ocding cusschen Compagnic Palembang langen tijd ongestoord voorourem l vartand Brooten Jantuer peper Sumatra als elders, achtte regeering te Batavia het in 1678 gewenscht, ycrindcrini brengen in de in 1662 bepaalde Peper- prtzen; zij zand daattoe 9den Maart den opperkoopman Dirk d Haas cnmmisearis Maar Felembang, Kauot Vistteerer togelik; rerdrag Merzien- Hierin slaagde hij naar wensch: nictwc ovcreenkomt, dc O.MTL Genpris van d2 neper mnet rjjksdaalder pcr picol verminderde; kwam 20 April tot starid Men vindt dit stuk Contraetboch Awstercem (deel TJI; 235) , het Daghregister Batwic 1678, blz 178 IR0, en in de Overgecoinc brica e# 1685, Zde bocck; blz 888 c v Wij ncmcn hicr nict afzonderlijk %; omdat het; IEet slechts enkele onbecuidende redactiewijzigingen zyn geheel ODLCOmc nadere overeenkonuse Juli; die hier volgt In verbalu net door DJe Haas ontdekte Hauden Op Compagnies kantoor,

Uit het Cowtrectboel . Ook in de Overvecomel bricta” 1679 , sesde boeck; folio 345 Bovendien in de Overgecomen hrene 1625 , 2de bock; blz. 888 Verder hct Daghregistcr Batozic, 16785 bla 178 130, wizie gingen a1n *ullingen Juli aldaar blz 49

zond de regcering andermale cnmnissaris nccr ran Leene: Dezc muesl tevera tacler eenige policlctl onese eemecte contrac tusscken dE. commearis Dirck d Haes conincq aldaer gcmacct; wat nader te doen clarel” Bij de besprekingen wenschten beide partijcn cnkce Wlzipinzen aanvuilingcn aan tc brengen den %en Juli wzs mer het hierover geheel #erd het nCwe comac hezworen (Doghre- Qister Ratozio, 1678 177 181, 198 , 218 306, 439 41).

Copie van het contract, tusschen d’E commissaris Dirk de Haas wegen dE Cotnp met den coninck van Palembang gemaakt; sooals het uyt het originele Maleytse hier tot Batavia onse tale 15 getrans- lateert;

jaar des Propheets Mohamets 1100, in de maand April den 23” dag: Dit gesehriv’t is het contract, tusschen den sulthan Ratou in de stat-Palembang Tat d’eene, Rijklof van Goens; Gouver - neur-Generael, en de Raden van India van d’andre zyde, welk den commissaris Dirck de Haas voorgesteld heeft, en i5 besloten door dett Sultan Agong van Jamby, tyde wanneer hy Palembang was als wanneer sodanig contract hebben kema ekt, wiens articulen soodanigh zijn luydende Eerstelijk. Sal den sulthan Ratou van Palembang cooplieden stelien die mnet d’E. Comp sullen

handelen ; watinieer een van deselve komt te sterven of iets anders over te comen den sulthan Ratou deselve goederen contanten moeten Op sijn risico nemen. En die vier coopluyden sullen ook nict vermogen ondernemen als mct het beve van sulthan Ratou ofte ne Weter Vann den sabandaar of esselv' ordre: Wanneer de coop lieden eenige Wjten sullen Jennemen En moeten geene coopmanschappen alleen aannemen, naar halv' gelt, halv' coop manschappen aangaande prijs derselve, sal het goeddunken 17I7 de vier coopluyden en den vercoper gemaekt werden, dog de prijs daarvan als by alle coopluyden gebruyke Jijk is Ten tweden Is besloten; vanwegen den prijs der peper in de stad Palem- bang, dewelke; indien met contant betaelt werd; tegens rijx daelders; tegens coopmanschappen 344 per picol, die swaar sal moeten wesen 100 cattijs-China En indien peper met steenties of aarde verrnengt is; of buyten ordinaris gewoonte bevonden wierd diar sal den sabandaar de behoorlyke correctie over duen Ten derden; Wanneer de cooplieden peper betalen sullen deseive Voor aan de wal van de logie moeten brenger; die dan door de dienaars VaIL de Comp opgedragen sal werden En wanneer deselve Van- wegen des coninx geregtigheyt gewogen werd, en sal hieman anders vermogen den daats houden, als volkeren vam den sabandaai, trekkende daarvan sooveel geregtigheyt; als Op Jamby in de logie gebruykelijk is En sal ook gehouden sijn wegen 50O lange al5 dag de tekens Vin de daats kunnen sien, of tot datter geen peper TCCT

Ten vierden. Soo wanneer den sulthan Ratou andre plaatsen gesanten schikt, Sal vermoger 4 vaartuygen met peper tnede te senden gene den capiteyn van de logie niet sal vermogen te beletten, Iaum den eapiteyn sal gehouden sijn haar een pas te verlenen. Ten vijv' den Indien den Gouverneur-Generael Rijklof Vin Gocns begeerte is[90], aan de songsong een huys of rakit Olte een Tust plaats voor de gaande en komende Hollanders te maken, staad den sulthan Ratoe 't selve toe, dog geen groot huys mits dat ook volkeren van Palembang songzong geen overlast werden gedaan, en dat, die selve plegen; door den capiteyn Tan logie daarover verdienste sullen moetet- gestraft werden. Ten sesden. Indien Comp volkeren misdoen ofte onlusten maken, sal den sulthan Ratou daerover geen regt mogen doen, maar den capiteyn vin logie sal haar naar verdienste straffen Wanneet volk ran Palembang misdoen sullen de Hollanders haar niet mogen straffen; maar moet door den sultin Ratoe geschieden Ten Sevende; Het soude den Gouverneur-Generaals begeerte wel weser, kopdaalders Palembang gangbaar maken gene suthan Ratoe werd toegestaan indien deselve op de Oostcust Fan Java gangbaar zijn, door de alhier komende handelaats iangenomen werdetl. Ten agsten. Van de geregtigheyt der peper; die uyt Palembang VCrVOCIE werd sal dEd, Comp daarvoor % rx per picol moeten betalen Ten negende: Dat alle de peper, Palembang vallende naar geen andre plaatscn mogen gebragt wercen als alleen Batavia Malacca, uytgesondert de peper, die door de gesanter Ka- den sulthan vervoerd werd; als hiervoren gemelt door d'E. Comp ofte hare ingesetenen, dog door geen andre Ten

thiende: Comnp logie Op Palembang, de volkeren en alle goederen, neetnt sulthan Ratoe aan met magt tegens alle diegene, die haar sullen tragten te beschadigen ofte overlast doen, beschermen; te helpen onder syne protectie nemen. Ten elfden; Wanneer het volk van dE Comp of de slavern; die schuldig zijn nict, tot Palembangers of groten quamen weg lopen suilen die gehouden zijn aan den capiteyn ran de logie weder te geven was ’t dat se Moors Taren geworden van gelyke sal d’E. Comnp met volk van Palembang, die Op Batavia of na Malacca wegloper, mede doen, ook niet vermogen te houden; maar aan den sulthan Ratoe van Palembang weder te geven Ten twaaliden Opperhooft VaM de Hollandse Komp die op Palembang woond sal hooit WCSEIL over alle Comp volkeren onder- danen; die op Palembang komen handelen, om hzar VCr rigtinge, dzar nodig en behoorlijk sal wesen te helpen. Byvoegsel, dienende tot nader verclaring TCC der becragting [91] van jongste conttact van den 20 ” April deses jaars sijnde op heden; den 3” July 1678 tusschen sulthan Ratou conink van Palembang; d’Hoog Ed” heer Rijklof var Goens, Gouverneur Generaal, en d’E heren Raden van [ndia door weder sijdse gecommitteerde, den pangirang Depatty den pangiran Macaboumi [92] ter ecnre, den FO[- missaris Jan van Leerie ter andre zyde, overeenge komen gesloten raniere &ls volgt

In den TatICIL Godes, Amen. Op eerste articul van U melde contract; Dat by ongelegentheyd en absentie Fan een ofte twee der gestelde vier factoors van sulthan Ratoe, de opperhoofden am d’E Comp’ alhier net 3 ofte twce var de vier factoors sullen konnen handelen, dog in presentie van den sabandaar ende s00 wanneer eenige van de vier factoors hun onbehoorlijk komnen te dragen sullen de opperhoofden sulx aan sulthan Ratou pangerang Depatty bekent maken_ dewelke din daarvan sullen oordelen; een andere factoor plaats te stellen.

Qp tweede articul als voormelt : Wanneer de peper buyten gewoonte vuyl of met aarde ende sicenties gemengt bevonden werd, sa] sulthan Ratoe ende pangerang Depatty daarover strafie doen beletten; dat die vervuyling niet weder geschiede.

Het derde articul ZOo.

Op vierde articul Dat; soo wanneer sulthan Ratou naar eenige plaetsen gesanten commitreert, peper, daarnede sendende_ schenkagie, maar gantsch niet vercoping sal dienen_ ende niet near als 100Q picol CCTI jaar mogen belopen dog sal by de Nederlanders niet werden algewogen_ ende de ondersaten van Palembang geen peper vervocren sullen ook door d’E_ Comp niet werden ver- hindert vertrekken, Ende als ’ sulthan Ratou gesanten Batavia sent, sullen deselve niet eerst Op Bantam Inogen aan- Lopen ende sulx egter doende, sal sulthan Ratoe deselve straffen

Het 5 , 6 , 7 en 8” articul blyve 50O

Op het articul Dat alle de peper, de landen an Paleibang vallende; alleen by d’E Comp’ genegotieert en vervoert Sal mogen LUeI den; uytgesondert 1000 picol jaars tot geschenk Yati sulthan Ratoe, als op vierde articul sy gesegt:

Het 10, 1 en 12 articul blyve z0o

Het derthiende articul:[93] Dat, S0o eenige andre personen, buyten de vier gestelde fac- toors van sultan Ratoe, Foor hun selven met d’E. Comp” willen handelen sulx met kennisse Fan sulthan Ratou sal mogen schieden_ en anders niet:

Het veerthiende articul: Dat eenige ondersaten van Paiembang elders vertrekkende daartoe een pas van de opperhoofden alhier sullen versoeken_ wederkomende hun pas ook in Comp” logie moeten thonen aan de opperhoofden naar waatheyd opgeven, Tat goederen med ebrengen alswanneer de opperhoofden hun den aanbreng niet Sullen verhinderet, nog de vaartuygen risitercn_ Maar geen indre onderdanen als de Palembangets ermogen eenige Moorse ofte Cormandelse, Suratse; Bengaalse ende dier- gelyke cleden van die custen, nog amphioen; hier aan te brengen, maar sullen alsdan door d’E. Comp afgewesen ofte buyte ge houden werden; maar gene van die sortering kleden ame phioen inhebbende_ sullen niet verhindert werden hier te komnen

Versta blijve ongewijzigd volgende artikcler zijn Jater, besprekingcn docr comnissaris Jan Leene bijgevoegd; kct oorspronkelike coniacy door Dirk dc Haas afgesloten, telde Inaar 12 artikclcn_

Het vijftiende articul: Dat de contracten, den 29 Juny 1662 tot Batavia ende 20 April 1678 met den commissaris Dirk Haas Palembang mitsgaders alle dese poincten en nadere verhande ling door Pangerang Depatty Fangerang Maccaboumni met den commissaris Jan van Leene, 2ls in ’t hooft deses vermeld, gesloten onveranderlijk voor wedersijdse genegentheyt; tot vereniging van Palembang ende Batavia _ COO lange als de son 073a17 schijnsel geven ende nagt ende dag duuren sl, gelijk mits descn versoeken, VOOt eeuwig ende altoos vast en bestendig werden gehouden:

Onder stond Palembang; Sondag den 3* July 1678, wis getekent : Jan van Leene, en daarnevens eenige caracters

CDXIII: KOROMANDEL:

25 April 1678 [94]

Den 20”” Maart 1678 had de Compagnie toestemming gekregen; Potto Novo handel drijven; spoedir Watmam Verwer, Jandsheer, Gohala-dadas crtsheidl aver hict cul, door zijn havildar de Compagtie Teteeno Urcesole dit deze, 7ae iar Gewoonte Cua zich daar steeds Ieer indringen; Rooat teh slotte de iands - heer zelf niets ueci regeehad: Verwer zond ziin seciinde , den koop - He Thomas Rhec; naar den gouverncur; hem gerust te steller, wat Iaar matig gelukte Ten slotte ging hij evenuc, over, nomdat Wuciens vefsonten- het door zijn havildar verleende bevestigen, noodige vcorzorgsmaatregclen: (Omxiigegeven brief Negenatmam “ani Batazia dd. 29 April 1678} .

Caliutty Watassat den 4*en van mnaant Saber; anders den 25 April 1678, Gobalo-dadas, pandidaar, landheer gouverneur van Tinnengoery Palium verleent dit caul aen d’E. Comp capiteyn tot Nagapatnam:

Armoeta en Cine-moddely zijn by [my] geweest, dic my van alles hebben onderrigt; ick hebbe azn haar behandigt dit caul, tot Porto-Novo_ staande onder Chiallirepaddy Segosie Magaragie, negotieeren, daartoe ick ecn banicksaal sal geven, Taa U,E. sullen niet vermogen een logie te timme Tcn welcke bancksaal sal dienen om de coopmanschappen_ die UE: aanbrengen off vervoeren wildt, te bergen, en waanvoor UE niet meer dan halve thol sult betaalen dogh geene nliet vercogt wert, daatvoor sult niets betaalen als het wederOm geimbarqueert wordt; UE sult niet vermogen in dit landt met eenige inwoonders compagnie te negotieeren, off anders sal dit caul nul Vat geender waarde zijn, U.EJ mongt dit Gul wel vertrouwen_ gelijck andere coop- luyden negotieeren. En blijft lange gesondt

CDXIV _ MALABAAR

Mei 1678.

De verhoudlingen rijk Cochin Coetsjin Lnm ingcwikkeld behalve den koning had men Eweetal dyrasticer neriprinccn terwijl Waarmaast Faljetter , vrijwe[cnafhankclijke avrijhcer grooten invloed uitcelcnde [95] Wij zapen hicrvoor (blz: 110) , comtnandeur Jacob Lobs den strijd tusschen den koning Cochin den Samorin partij den lazta2 gesteund nac, #aa-over eerstee oetde zeerstt ontsternd Hij bcklaigdc zich schriitelijk Batavia Ctcr Lobs, die niet slechts dem Samorijn; Tnali ook d criprinsci 4cn paljetter tcgcn hem stcumen daarom drona rervanzing commandcur Jam Iniet dE COp verderf zijn” . De regeering zond Martcn Hursinan als Contmissafis heen doch feeub vior dezC ainkwam had Lobs konirg onder shang Ovcrcankons aanecrian waardccr Mieu wcerszijden Vco toekomei meuee mlocilijkheden hooptc Komen OOadnreuicr 1678 , 231 volgende).

Op de byeenkomste met den koning vinl Cochim syne princen ende landsgroten vastgestelt tusschen deselve ende den commandeur van Cochim den name van dEd. Comp” dat in toekomende LOI CC vzste wet dienen sal

Den koning Val Cochim sal door oter gehele rijk exerceren sijn coninklyke magt authoriteyt; sonder hem ymand, wie het ook sy, deswegen eenig belet Sal aandoen.

De princen, So WA deerste als de laeste sullen sig mer regeringe des rijx nOg den koning in minste niet bemoeyen WiaCI hun stilhouden SOo lange Van den coning niet werdcn versogt veel minder sal hem eenigen prince onderwinden, tegens den koning of syne bevelen aan te gaan en of sulx mogte komen gebeuren selve’ rigoureus werden gestraft.

En om den koning gerust te stellen en alle bedenkinge tegens Sijn Hoogheyts persoon weg nemnen; sullen de princen den commandeur in de stat niet mogen spreken als met voorweten consent van den koning;

Den paljetter sal in des conings naam sorget, wat hy tot welvaart van rijk den koning bevinden sal te behoren: rijk alles be-hoogheyd van daarom sal met den koning in alle voorvallen, die rijk aangaan spreken enide overleg maken; dog niet besluyten, veel Min uytvoeren, sonder kennis ende toestemminge van den commandeur tot Cochimi ; dan; S0C den paljetter sig in sijn pligt quame te verg eten, sal den coning; met kennis toestemminge den commandeur, een anu er bequaam; wakker en vigilan! heer daartoe mogen aanstellen.

Den koning sal noyt aen niemand overgeven blanke olas by Sijn Hoogheyd getekent, opdat de eere van den coning door ymand op die wyse niet en werde gepericuleert, ende gedaan, dat Sijn Hoogheyd namaals quaat soude keuren.

Op konings inkomen sal beter gelet werden de pagters var conings geregtigheden sullen ondersogt werden S0o niet Itcr willen geven_ Sal men die aan andre geven_

De rentmeesters des konings sullen rekeninge doen van nun ontfang; ende sal een prince best met den koning in vrintschap levende, ende een pagter hierovet gesag hebben_

Aile overiast, geweit enide moetwil, dat door nayros geschiet; sal door den koning der daad rigoureuste werden gestraft, sonder aansien Van personen:

Den coning sal eyntlijk $\frac{96}{}$ den commandeur in den name vati d’Ed; Comp’ satisfactie geven alle saken; oniderdanen enide Christenen, onder d’Ed, Comp behorende; $\frac{97}{}$ ol sal hel deselve vry staan_ soo den koning sulx niet doed het selvs te doen, gelijk den

comnmandeur insgelijx aanneert, dat byaldien Christenen des conings naytos eenige molestie oveflast komen te doen, de misdoenders te straffen als na behoren.

Als alle de voorschreven sakcn werden naargekonen_ behoort den commandeur den name Tan d'Ed, Comp den koning met de sterke hand te helpen uytvoeren, dat goede beloond en de quade gestraft mogen werden.

opdat dese overeenkoming van meerder sekerheyd wesen mogt, sal 't rijk van Cochim tusgen den koning, syne princen en den paljetter; sijn en blyven een eeuwige vrindschap met vergetinge Vanl gene voor desen mogte sijn gepassecrt:

Aldus gedaan hof van den koning Lan Cochim, den May 1678 Was getekent : Jacob Lobs En daarnevens stond het merk Van den Cochimsen coning in Mallabaarse caracters.

CDXV, PERZIE

Juni [678," }

Evcn als Bengalen Suralte haddcn Perzie de regenten narenplaatsen groote handieheid zich verriiker roste Vrcemdc kooplieden, volkomeri ncgatie GOOT dcn sontercin CEETCIL Tcorrecaten Als dat tc Erg werd; Wenden ocna deciden zich rechtstrecks tot den vorst, als hun klacht of Fereoer goede aarde vici, ToOr DCCS Wcer uit Iet de knevelarijen havenregenten, zonals cnderstaand bcvelschrift aantannt

Bevelschrift wegens gouverneurs andere regenten van Gamron, om hair met Comnpagnies negotie niet bemoeyen, noch cooplieden die met haar handelen, als dienaren; eenige moeyte bringen_ verleent den jegenwoordigen hartogh Naser-Aly-chan verdere regenten vatl Gamron alle andere zeehavens van Persia, geven door den coninck Sulimiin_ maand Sjamadj-ilawel des jaars 1089, overeencomende met maant Juny 1678 naar Christi geboorte.

Daar is een gebodt; van de werelt te gehoorsamen, geschreven, namelijck dit: [98]

De jegenwoordige gouverneur van Chamron tholont fangers vam alle zeehavens VOOT geheele rijck van Persia moeten weten hoe dat de Hollantse natie aan dit holl hebben te kennen gegeven, dat volgens den inhoud van het mandament, door koningen Sja Abbas tweede Sja Sephie_ zijn Iader, Jan haar !erleent, geordomiieert is geweest, dat niemant sigh niet hare negotie noch dienaars zal hebben berrioeyen, min by aanbreng haarer oederen die tegens haar sin {O[civile prijs nenen; de resterende ongewilde Janl koopluyden te laten, geen dan, tot ruine der negotie, vetoor-

saackt heeft; dat koopluyden haar ongewillig thoondcn met haar te handelen _ en hierdoor aigeschrickt worden neehavenen meer te frequenteren; in welek gevolch [99] dan met haar coopmanschappen aam hand zouden blyven sitten_ Waarop dau g ordonneert iS, dat geen VJn alle regcnten zigh minste met hare negotie noch dienaren z1l hebben bemoeyen veel min eenige force te gebruycken; dogh echter genegen zijnde om met haar te handelen, Soo zal in der minne mel haar gaan en zonder haar consent omtrent hare koopran- schappen nict hebbed komen. Welck voorschreven geboth wy dan verstain dat nu in dezen tijt diversche malen door den presenten regent is overtreden; de inwoonders; als koopluyden, nevens dese voorschrevcn natie vee moeyelijkheden toebrenght Waaromn dan andermaal werd eordonneert, wanneer den gouverneur van den inhoud deses zal kennisse hebben, dat de bovengemelte articulen hebben te onderhouden, zonder die in minste te overtreden nochh geen Vam alle koopluyden, groot ofte kleer, Moor oite andere natie, de minste moeyelijkheyt toe te brengen_ mjat ter contrarie de behulpsame hand bieden: Voore namenitlijck werd bevoolen; OM Hollantse natie inalles te Jespecteren eered), zonder met haren handel off hare dienaren te bemoeyen _ miaar alles ongemolesteert te laten; geen dan hoof: ten hoogsten gerecommandeert werd nzar te COITCI Onder stont: In de maand Sjamadi il Awel des jaars 1089

Bovenaan stond: koninckx zegel, achter op den dorsu Den koningh hecit dit mondeling belast. En weynig ter zyden Gepasseert in de secretarye:

CDXVI KOROMANDEL.

(?) July 1678.?)

Dcn 7den Maart 1677 verkrecg Compagnie MaaM Egosie Ragia tvestenuing op Trimelevaas de kust Koromandel, een Jorc houwicn 10 Scptembcr caminyoleende hecft Egosic Ragia dcze tocstcmming bekrachtigd, doch beide stukken zijn niet [nee - vinden slechts komien Coutroctboeh-Zceland 8368 LWCC excroccn Vcor wcl blz 14 en blz, 72 door de Compaguie ter plaatse gebouwde Loge Ioust weldra uoc het afkalven grond het strand wordem Tcnlaten. Hct hier volgende cul verleent d Com- pagnie nieuwe LCCStemTns met aanwizing van een Ieer geschikt terrein

Originele caul in de Malabaarse tale van de gront van des Comp logie Trimelevaas [100] _ door Narengery-pandidaar, groot- gouverneur vam lanl - den vin Chialy, in dato 17 July 1678 &an d’E. Comji gegeven verleent, waarvan het translaat daar- agter gevoegt staat, zijnde vanl naarvolgende inkout.

jaar Caleoeti Warason Animadum Idou Wathoe Combada Theedi, ofte (naar_ onse requening- Op huiden den 7 July vin jaar 1678 heb Nerangery, nandit, eruot adigaar van de linden van Chialy, gegeven gelijk geve by desen, uyt de naam van Egosie Ragie aan dE Comp’ in plaatse van diegene, die dezelve alsnu met huys en bingasaal betinmert heeit door het aanspoelen van zce genootsaakt wiert te verlaten, een stuk lands, gelegen Trimelevaas, bewesten Chittystraat, benoorden het Moorse kerkhol , bezuyden regte straat naar pagood - Eyengol, b’oosten de grote boom lang : breet 4an straat 240 en dicp 240 Hollantse voeten; aldaar een stenen huys pakhuysen mogern bouwen, belovende alle, die naar- maals enige pretentien op gerelte gront zoude willen maken, wysen en d’E Comp de pocessie te behouden beschutten_ Ter oirconde hebbe mijn gewonelyke zegel hier z0 boven- als ondergedrukt; maar is_ gebrek van een zegel, getekent: Narergiere-pandidit:

CDXVII BANDA_NIEUW GUINEA

Augustus 1678.

Zecr 3paan slechtszijn in I7de eeuw de aanrakirgen geweesl tusechen Compagnic betonere uterste Westpunt Nieuw-Guinea koewei die Westelijke Eock niet verwijderd de Ccram-lacct-cilanden of dc Molukken; en de nconera Rerst genoerde eilanden geregeld Nieuw-Guinea bandelden, tcrwijl zclfs dc ~sultan Tidore langcn tijd Papoca-kust aan tich schat plichtig #ist hoiden. De Lerste stclselmatige verkenning dezcr streken had plaats in 1665 TuTN III, Banda blz . 58 volgende). ll- Ver-cur Cornelis Quaelbcrg zondin 1678 zijn sccunde, den opper - koopman Johannes Keyts; onmieuw etwaaris Kcyls brgaf zich ccrst n1ar Kefling_ (eram-laort- cilanden NanI daat Orane- kaja Lakoc bonra {cecn behoorlijke belooning als tolk cn tusschcnpersoon opureden tuch Keyts necit oycr gehecl wcinig uLCC gchad, hlijvenale handelsrelaties beteekenis Kwa ttteil niet totstand: Hier volgen tweetal verdragcn; dezc rcis aigesloten hcctden landschap Onin cenicc eilanden Zaiden daarrin CALEnT Banda, blz. 61 volgende Deghrcgister %or Batavic, 1679 , blz . 2A}

Vredenstractaat ende reglement Op den aan55 tjan” den slaven - en massoyenhandel; getroffen tusschen [101] de wijdberoemde Generale Nederlantse Oostindische Comp’ ter eenie, den Kelfingsen orancay Lakoc mitsgaders alle de orangcayen van Ony op Nova- Guinca ter andre zyde

Daar sal an aan tusschen d’E. Generale Comp’ ende orangcayen vatl Ony op Nova-Guinea VOuI altoos zijn blyven een ongeveynsde vrede gants getrouwelyke eenigheyt ; sal dengenen die sulx tragt te verbreken ofte verhinderen naar bevindinge van saken tot wedersijds genoegen werden gestrait.

Soo L’eeniger tijd onder de dienaren van d’E. Comp ende orankayen voorschreven eenige twist ofte verschil mogte komen ontstaan, sal sulx hier ter plaatse niet iogen werden algedaan_ maar Banda aan heer gouverneur daar trouwelijk en naar waarheyd overgeschreven o door haar afge -anten mondeling gerapporteert werden, om deselve gints met regt en billikheyd in haar presentie te horen en sien bedisputeren cn by te leggen_ waaraan Sy hun dan sullen moeten gedragen tevreden houden:

d’E Comp” sal hier ter plaatse #OUI yder voiwassene mamsslizv’ , lang 5’/12 544 voeten daarboren volgens gemaakte wedersijds bewaarde maatstok, betalen 16 rijx- tlaalders Toor ECn gesonde rappe meyd van gelyke lengte als die van de mans 15V cens VOOT altoos dat aan deugt- anie waardeye die sullen mogen neren opgeven dat i5, die in Comp kledewinkel Landa te koop sijn ; maar slaven, die kleender sijn_ sullen naaT advenant; volgens de maat roorschreven, sonder eenige cavillatie gerekent betaald werden, Voor elke picol, gelijk hier verthoond welgedroogde massora_ sal dE, Comp’ ingelijx eens vooral betalen

En sullenr de orankayen voorschreven gehouden zijn, de VuOt - noemnde coopmanschappen gchcle jaar door sanelen. tegen de maandt Juny, dat is Jouma de Lawal, 2 wanneer d’ES Comp” hazr die sekerlijk sal komen afhalen naar den ontfang betalen.

Den orancay Lakoe orancayen voorschreven beloven en nemen 4an, om hier ter plaatse, nog elders, staande onder kun gebied, niemand werelt te permitteeren tot den handel voorschreven dan d’E Komp’ alleen wiirtoe sy niemand sullen mogen geloov geven dan die van dit onderstaande segel, benevens den orancay Lakoe oite ytnand uyt synen namc versien

Nova-Guinea tet negorye Fatagae [102] desen 15* Augusto 1678. Was getekent Johannes Keyts; dit gesteld capiteym Massaloea Rocmabaty ; dit by ragia Jeef van Fatagae dit by orancaya Apoes van Roemabaty; dit by orangcay Lakoe Tan Ceram Keffing [103]_ Ter syden stond Ons present, en 4as geteykend Christiaen Eggcnkonst en Lucas Lucasse Lager stond Accordeert met desselvs principaei, Nassauw, September 1678, was getekend J” Jurriaanse_ secretaris. ## CDXVIII. CEILON-JAFFANAPATNAM

Augustus 1678.

Het Noordwestelijkste gedeelte Ccilon de Warni, of het land Wannias ditzestrett laagland, geheel met bosch bedekl, djar noor 4JAI wijkplaats Voor ongure cicmenten Met het nabiigelegen koninkrik Jallanapatram had het ondcr de Portugtezcn gestaan later ondcr de Nederlandsche amnicmic gckomen Toen Radja Singha in 1678 Wter cens tcgen Compagnie in het veld Io%, ~ctoorzaikte dit gelijktijdic beweging de Wannias, #aa[cnkele hooiden zich Jar hun vcrplichtingcn jcgens Compagnie onttrokken Deze wist hen evenwel clceue sporrelingh” Kcoct herouwvni

ander naar vlcugcls dccm tcruckecrcn; (Daghregister Batavia 1678 , 434 634) Jck, ondergeschrevene; Domn Diogo Chiandynaer wannia Aan Canicattimoele verklare 44n Generale Nederlandse Oostindise Compagnie onse souT eraine en wettigen heere; den E”” heer Rijkloff van Goens de jonge, Raad-extraordinaris van indiz gouverneur directeur van eyland Ceylon den resorte van dien en in derselver name #en den heer Laurens Pijl, tweede persoon deses gourernements commandeur van Jaffanapatnam, Manaer Calpatijn, mitsgaders den raadt, hebben belooit ende aangenoomen, gelijk in alle waarheyt Aan neeme beloove by esen, promptelijck ende sonder eenigh mamquemnent naar [€ koomen en te volbrengen de naarvolgende articulen; als:

Eerstelijk beloove ik, jaarlijx eenmaal J4M casteel van den heer commandeul te coomen bethoonen behoorlyke onderdanig-heyt, voorts 50o meenigmaal ooq &ls Zijn E My 5a komen te ontbieden

Ten tweeden, dat ik alle jaren prompt en sonder eenige gebreq mijn benoorlyke tribuyt van eliphanten voldoen, off by mancque-ment van dien VOO ider beest; dat ik schuldig blyven mogte: 50 rijcxdaelders betalen sal,

Ten derden, Sco ik boven mijn jaarlyxe tribuyt in minde ringe mijns agterstallige schulds jaarlijx alias opbrengen,

Uit de Overuecomem brieten 1679 achtste boeck; iolio 1315 ootden verschillende districten Wannias droegen den ambtstitel Wand Ecn alia jolge manretjes-olifant tondcr slagtauden.

beginnende met jaar 1679, daarby continueeren, totte volle betalinge ofte minder leveringe Voor yder beest als vcoren vijfftigh rijxdaelders voldoen d’E Comp 00q aan-nemen alle eliphanten sonder gebrecq Voor beest, Tet cenigh manquement voor een halff, exepto die welke scheef vam hals olte met { eene oge blindt zijn, die sullen niet Dnte fankelijck zijn en dit na deselve 12 dagen gestalt sullen wesei inmiddens ontrent deselve hem geen siekte sa] hebben g’openbaert ; een beest vin drie cobido ende daaronder Vco cen halve; boven de drie cobido voor een heele alia

Ten vierden sal ik alle slaren beesten van de irwoonderen der Jaffanapatnamse provintien, die sullen bewesen werden dat by my aangehouden ofte onder mijn berustende zijn restitueeren of vergoeden Ten vijften, sal ick de majoraels $\frac{104}{}$ deeser provintie de behulp-same hand bieden om erlangcn de betalinge der behoorlyke hooftgelden van lle de inwvonders der provintien die by tombo en kerke-rolle Vam QuIS bekent zijn en haar onder mijn district onthouder mogten, ende by onwilligheyt deselve daartoe constringeeren Ten sesden sal icq geen slaven, uyt de provintie weggeloopen, aanhouden nogte door mijn district met mijn kennisse laten passeeren, maar soodanige ontmoetende, laten aantasten rerseekeren om aan eygenaars wedergegeven werden

Taor welke moeyte de eygenaars 24 fanums [105] sullen geven, zulx niet naarkomende verbinde iq my het contrarie, ofte dat 1q eenige slaven aangehouden olte elders-heen te passeeren toe gestaan mogte hebben; bewesen zijnde daarvoor tot een breuke vijfftigh rijxdaalders te zullen betalen.

Ten sevenden; sal ik alle weggeloopene van onder Comp gebiet; die tegcns haar ofte de justitie mogte hebben misdaan; cnder mijn magt anders zijnde, voort verseekert naar het casteel wederom senden; gelijk mede daaronder begrepen sijn die in de Wanny eenigh delict hebben begaan Ten aghsten ik niemant met doot doen strafien ofte eenige crimineele justitie doen maar alle sondanige straffe rer dienende aan dE Comp overgeven

Ten negende, sal ten eersten den heer commandeun dissave [106] ofte eenigh ander geyualificeert persoone om iets in min gebiet ofte met mijn persoon verrigten d'Wanny koomende, VoOr haar behoorlijk paresseeren, ende aercomem geene my mogtcn aanbevelen;

Ten tiende sal ik op gecrc passen of graretten [107] in mijn dlistrict andere tollen setten ofte heffen, als die ik bewysen sal dat van outs ende ten tyde der Portugese myne voorsaten ge nooten en geheven hebbeni sonder daervan aan de Portugeesen iets te betalen, ende OMI welke privelegie te behoudcn genieten den E heere gouverneur ootmoedelijk gebeden ende rersogt Wer daertoe te verleenen Syn Ed" gunstige toestetn-minghe voorts alle tollen, by de Portug eesen geheeven zullen voor d'Compagnie blyven: Ten elfden; beloove iq 0oq voor alle moorderye roverye offe anidere gewelden, die myne provintie voorvallen, ofte uyt deselve Vat mytIe onderhoorige in eens anders landen geschie-den mogte te staan, schuldige te vangen ende Op Jaffana atnatn te leveren van gelyke mede tegcn te stazn de landloopers of struykrovcrs, die uyt bovcnlanden, Wedd:'s [108] clders randaan mogten koomen en dese provintie wilden intrecken oorts alle geene meer, dat arlicul van beloite 74n den Ed' heere gouverneur dato 15 October anno 1671 gedaan, inhou-dende ende vermeldende is, alsoff het van woorde tot woorde hier vervolgens 'insereert was gemagtigt zijnde diegeene, welke haar weer stellen mogte vryelijck onler de roel {C mnogen Iaten schieten ende verdelligen Dessave of dislrictshoofd, Zie Pieter Do Reschryvinge. I; glossarium: Versterkte poorten wachiposten wceem tcvens dienende als lolpoorten; Weddas Brrizs Formden landschap; Oostgrens Wania: Mij nic bekend:

Ten laasten beloove ik mede d'E. Comp" soo het mogt komen gebeuren dat deselve tegens andere ongchoorsame Wannias Iisnoegen name, getrouw sullen blyven niar t€ koomen geene sy my dan tegens haar, Wannias voorschreven, mogte koomen te ordonneeren ende te beveelen:

Tot voldoeninge van alle hetgene roorschreven staat, cn yder lit of point van dien; verbinde ik mijn persoon, verbeurtmakinge van myne goederen ontblootinge van alle de landen, daarvan ik tribuyt betale, omme die Jan andere; naar Comp’ wcl- gevallen, gegeven ik als een rebellige van dE. Comp” houden, vervolgt ende gestraft te werden;

Aldus gedaan ende geslooten op #pprobatie nader goct-vinden van d’E Heere Rijklof van Goens jonge Raad Extraordinaris van India gouverneut en directeur van groote eylandt Cheylon, verdere aancleven van dicn.

Onder stond Jaffanapatnam casteel, den 29rn Augusto 1678, was geteekent Portugeese letteren Dom Diogo Chiandynaer. In margine Met alle welke boven voorenstaende poincten met Dom Diogo Chiandynaer; wama van Carricattemoele slooten, den heer commandeur Lesage in Raade heett ver claart, hern ten vollen te confirmeeren; en sijn derhalven in Sijn E. presentie geteeckent.

Op bovenstaande acte volgen er nog drie die volkomen gelijk-luidend zijn; denzeliden dag terzeifder plaatse zijn geteekent; wel door Dom Philippo Tricayla, oudjaer [109] Fan Carnavelpattoe ende Poedecoriripoe Cotapulle [110] ende Dom Gaspaer Maylate, oediares van Wannyse provintie Moeliawalc’ Cottepullo Nilatc, oudjares Viln d”Wannyse provintie Meelpattu’

Commandeur Negpatnam; dc kust Koromandcl; Sirgalcesche titel Toor hoofd district. Een dezer WCL nainam verschrijvirg zijn vcor Punnipuile Daghregister wordt gequalificeerd als aden cudem bekenden Buyt’

CDXIX BANDA-NIEUW-GUINEA

Augustus 1678.

Zie den inleiding bij conttact 15 Angustus hicrvoor.

Vredenstractaat ende den Janstaanden mit soyenhandel, getroffen tusschen wijdberoemde Generale Nederlandse Oostindische Comnp eenre ende de orancayen Biatse Rarotty a evland Cani Moffon Caury Fan Bator, mitsgaders Galrotty en Capittan van Caros ter andre zyde [111]

Daer van n aan tusschen de Generale Comp en orang-cayen voorschreren voor altvos sijn blyven een ongeveynsde vreede en gants getrouwe eenigheyd sa/ dengeren die sulx tragt breken verhinderen; bevindinge Vat saker tot wedersijds genoegen werden gestraft:

T’E. Comp sal hier ter plaatse Mo bossen goedle droge massoya waarvan maat by d’E. Comp een diergelyke hier gelaten werd, eens EreMOT altoos betalen vaam linnen lang bijltie en een houwer.

En sallen de orancayen voorschreven gehouden sijn de Vaore schreven coopmanschappen gchele Jaar door samelen tegens de maand Maart, wanneer d’E. Comp’ haar die sekerlijk komen ahalen naar den ontlang sekerlijk betalen.

De orangcayer voorschreven beloven en nemen aan, om hier ter plaatse, nog elders staande onder hun gcbied, niemand ter wereld permitteren tot den handel voorscnreven dan d’E Comp” alleen; en waartoe sy niemand sullen gelovc geven, dan die van dit contract versien is

In ’t jagie Rog; leggende geankert in Heer Rijklofsbay onder de cust van Nova-Guinea op de hoogte van gradet 26 minuten Zuyderbrete, desen laasten Augustus 1678 En W1s geteykent : Joannes Keyts; dit gesteld by rayge Moffon ; dit Biatsa dit door Cappittan; dit by Gulratty, dit by Caury ; dit by Rahrotty: Ter syden stond Onis present, was getekent Cornclis Theunisz, Augustijn Dirk Lager stond Accordeert, Banda Nassauw September 1678, e35 getekent: J Jurriaanse secretaris

CDXX KOROMANDEL-ORISSA

12 September 1678.

Een der firinans, dcor koning Golkonla bij zijn bczoek Mazulipatran in 1676 aan Compagnic Veriecng gelastte de roldoening 264 lasten rist, welke 2ij rorderen Ead den scrlasker Orissa Kaling. Ecn andcr dier schonk de Comnagnie tolv-iibeid Tocr har kintoom utemlnati hetgebied van scrlasker gelegen, (Zie hicrvojr de CCLXVIIT CCCLXXI} Miar deze machthebber vol- dert nict niet Gegeren opdracnt, e cntstond ccn Bespangc verhoudng Lscher de (ompagtic, Wcke I32750 0 slotte overging, beslag rcnencr serilaker zijn onuderdanen leggen: zijn missive van 10 November 1678, gericht aan Hceren-XVII, kon gou- Klc Jacques Caulicr eindelik schrijven : Nacdat een geruimer tij, wel ontrent jaren; Iet serleste vcdheer Orixa in questie zijn geweest, Iiet den anderen Gre hoop geleget hebben, Kcstus de voldocning coninc* fictcans off bevel-schrifter; noperde de 261 lasten rijst, die den dC ders fcwCcn serlaskecr Abdul Naby 4’ 5 Comp schuldig gebleven is, als de tols-“ryhey ; dovr de Majesteyt verfunt zijn door nemcr sijn schip andere dvetse perticulicre rijstvaartuygen tct rcputatic van Comp ccnaelyen verdragen in rolgende VOGC

Jachtje. Verbastering ragia vOtst. Uit ket Contracthoct Qok Overgecomen brieven 1679 , -wccuc occr folio 548 volgende, sevendc boeck; folio [127 Tcrso volgende:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Copie [ranslat versekerschriv'[4ani egen Seyid Mustaffa-chan, serlasker van Keling, dat hy met de gevolmagtigde an d'E Comp gemaakt heeft volgende conditien.

Eerstelijk : Den serlasker sal de 264 lasten agterstallige rijs, die d'E. Comp' van Abdul Nahy, den gewescn serlasker, pe= tendeert; en daer geld al op verstrekt is aan de gevolmagtigde FJr Hollandse Komp" Bimelipatnam intregeren volgende WJsc, aftrekkende Ivan gehele SOMIA lasten rijs, verleden jaar uyt des serlaskers schip genomen; 32 lasten 63/* poety van den heydenscm coopman Aaipapa, lasten 20' /5 poety, die Bolwerk - Bimelepatnam ontlangen heeft, daar Comp' pakhuysen berusten de resterende 112 lasten 2" /& poety sal den salasker den Birnelipatnamsen capiteyn; 80o ras hy daar comt, ter hand stellen.

Ten tweeden : Den serlasker Keutt Voor goed; dat hy siju schip, sooals het thans in de Narsapoorse rivier leyd, zal nemen. of anders na sijn goeddunken daarmede handelen, sonder dat d'E Comp dienaren sig daarmede noeven mnoeyen, dat daar nu oi naar dato eenige actie op maken sal ; maar cngelden, 112 door des Comp dienarer Jan schip montur: Tam 133 pagode gevallen; 113 sonder uystel betalen. Ten derden Dat den serlasker sal geheel en al afistand doen van sijn pretentie op den thol, die sedert regering van den auden serlasker Abdul Naby tct onbetaald gebleveri sullende nog in de tegenwoordige, nog toekomende tyden daar van enigen eysch doer, of toestaan dat het gedaan werd Ten vierden De dienaren Fan deComp sullen van hare logie tot Bimelepatnam possessie nemen, hare negolie haar eygen begeren uytvoeren VaT" alle thol, hoedanig die ook soude genoerrid sijm, VTy wesen; sonder aan den serlesker iets verobligeerd te sijn. En de negotie sal in gehele land van Orixa "y uytgevoerd werden, volgens Iast Van coninklyke firman dierwege geobtineert, ook sal sig den serlesker met gecn Comp" coopluyden, dienaren die eenigsints aan Comp dependeren, mogen bemoeyen

Ten vijfden Dat d'E. Comp' naardat den serlesker resterende 112 lasten 2/ poety tot Bimelepatnam aan d'EJ Comp dienaren sal geleverd hebber, de aangeslage vaartuygen haar lading tnnet largerer, sonder dat hetgene dOOr Jnder maat verloren of vermist mogte sijn, tot las: van d'E Comp' sal lopen behalven het geld, dat van de verkogte granen ge- pocedeett 1S, dat d'E Comip aan de eygenaars gehouden sal sijn leveren verders loopt ten laste vin de

eygenaars dat se aan d’E, Comp” geguasteerde aan hare vaartuygen, SOO “an ontlossen als land droog € selted restitueren:

Ten sesden Den serlesker of syne gemagtigdens stellen tot borge welkers werck sal wesen dat alles, tgeen in dit contract beschreven staad, behoorlijk uytgevoerd werde en datter geen different in cenig pund opdat’ de volmagtigde van Hollandse Comp hunne dienaren geld goed in gerustheyd moge zijn,

Ter syden van papier stond Ik; Mierbacker, cersamet UATI Cassemakotta; ende plene-potentaris van den Kelingesen serlesker, ben Op Masulipatnam gekomen; in de tholplaats eseten ter presentie van Agasilaal, laweldaar deser stede, Hasie Soekorla Thamasboek; cersamet, Mahomet-samain, sabandaar, mncei andere JuurnAMIC neren heb uyt last VJn fync heer, den nabab [114] dit versekerschrift, sooals het op dit papier soowel regt als dwers geschreven staat; Jan den Hollandsen capiteyn geintrageert, ben bOrg gebleven en heb den Bimelipatnamsen capiteyn met My genomet, OM ik op Sicacol gekomen bem; een tijd van 1//2 maind hun te laten geven geen haar toekomt; en haar werk uyt te voeren, sodanig het in dit versekerschriv’t beschreven is

Onder stond namen van Mierbakker, cersamel Hasi Soekerla Mahomet-samaan Mabomet Kazim; deriachan hun zegelen, met eygen handen geschreven gedrukt. Lager stond Accordeert, Masulipatnam den 12 September 1678 en was getekent: Jan Corte, clercq:

CDXXL SUMATRA’S WESTKUST

September 1678. [115]

Die Priaran hadden 1671 Compagnie contract gesloten ecuwigduurerde VtEloC vrintschap bontgennntschap’ (COroug volgende). Maar in 1678 sloot de meerderheid Priamarsche regenten zich wccr Avehsche partiigangers Jin kuzm aceem de Compagnie verzel Het ccgerblik was LoCc Eckozen daar de Nederlandsche leiders beslag genomen Wtroct dodr crnstig Yei schil, dat tusschen hootdcn van Bajang Salido (Sillida) Ectczcn OTcr het hezit van goudniin Hcewel gouverieur Melchior Hurdt geen Shmn Batavia kon kriger wcgens den oorlog Midden- Java, slaagde hij in de Hollandsch-gezinde parti tc doen zegevieren hij slaot 22 Septeriber met de Eoofden Fria mar nicuu Tct dijs bondgenaotschap (STArEL De Arckitel 1684, blz. 20; Uacler Dam’$ Beschryvinge IL, blz. 273; Dagkregishr Batavic 1678, blz. 451 c 691)

Nader articulen van een eeuwig verbond gesloten gemaekt uyt nane van de Generale Nederlandsche Geoctrojeerde Oostindische Comnp d'Ed" heer Rijklof van Goens Gouverneur-Generael; ende d'Ed. heren Raden Van India, representerende Hoge Regeringe oppergebied vanwegens gedagte Comp door de heer Melchior Hurt, commandeur opperlandvoogt op en langs dese Sumatrase West-cust, strant CII eylanden, mitsgaders stadhouder van den grootmagtigsten Maningcabousen coning ter eenire, en de regering van Priaman met de daaronder sorterende plaatsen andre zyde

Tot een inleydinge deses werden de contracten en accoorden voortyden tusgen d'E Comp de regeringe e Priaman gemaakt besloten, desen ten volle geconfirmeert in vorige vigeur teneur gehouden, voorsoover deselve dese naarvolgende poincten niet komen te contrarieren, dewelke; alsoo door lankheyt des tijds veele clausulen Voor gzande contracten begrepen onder de gedagte regering in lcop geraekt en geensints naar behoren door haar geobserveert Sijn, wederom opnieuw mnet haar geaccordeerd en besloten ben-nen OI deselve voortaan heyliglijk onderhouden; sonder daartegens iets directelijk of indirectelijk te mogen attenteren als Eerstelijk. Dat de Priamanse regering, byaldien er OP hare plaatsen of haar havers eenige prauwen of vaartuygen naar Maros of elders miet clappusoly aankomende deselve aldaar gecnsints ter negotie admitteren, maar sonder yets alderminste daaruyt te lossen of naar haar te nemen, herwaars senden sal, om voor d'E. Comp' alleen gereserreert te blyven Ten tweeden En S0O gedagte regering rade mogte werden selvs eenige vaartuygen naar Marosse Niacosse eylanden andre plaatsen tot dien handel uyt te vocren; sal se gehouden wesen eetst van de heer commandeur ten dien fyne alhier ten hoott-comptoir zeebrieven te komen versoeken dewelke erlangt heb-bende haar vaartuygen Fin daar retournerende, 50o sullen deselve niet vermogen Op Priaman; maar eerst ten desen hooft comptoire 44n komen; connende gedachte regerirg; indien om die rettigheyd scts anders benodigt wazr eenige uyt de hare committeren; Om aan de heer commandeur daaron hier te komen versoeken, sullende alsdan in Sijn Ed" welge vallen stazn een twee vaartuygen ten haren behoeve largeren, dan niet. Ten derden:

En also den particulieren handel hier alomme ter custe so01 sterk toegenomen dat niet alleen des Comp kleden installig $\frac{116}{}$ maar ook het goud, camphur en benjuin naar Java; Bantamn andre plaatsen vervoerd werd, geen Haar Ed: Groot Agtbare tot Batavia, dEd" heer Gouverneur-Generaal d'Ed heren Raden vin India, ook doen resolveren heevt, vaart van Batavia naar herwaars verder als van Siramnby, Malacca, tol Indrapoura toe; dat nog maar cenelijk met Comp" kledern, te interdiceren SOo werd de Priamanse regering voOr ditmaal nog toegestaan twee haarer vaartuygen; onder conditie dat gene Vat voorschreven wharcn pene Van Taar tuyg goederen by attrappering te verbeuren sullen Inogen

medenemen, na Batavia te senden mits dat die eerst ten hooft-comptoire hare passaduls [117] halen van Batavia wederkeren-de, insgelijx dese plaats, als dc hooftbandhaar, cerst #andoen exacte visite gedogen sullen, En wal vaartuygen buyten die nvee voorschreven wyders bevonden werden en geen pas van ons konnen LOnen die sullen, niettegenstaande selve Priamanders of andre ingesetenen warem, met inladinge geconfisqueert werden. Edog of hooggedachte Haar Ed" ook mogten komen goed te viniden, dat na desen gants gene 1aan - tuygen meer van dese cust na Balavia souden werden gelicen-tieert, daarnaar sullen Ole dit articul dan mede reguleren. ## GECERALE NEDERAANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ten vierden. Soo sullen alle vaartuygen sonder passaduls van Java mende, dan dat het Priamanders of andre ingesetenen of vreemde naties sijn, volgens oud gebruyk confiscabel Wesen[118].

Ten vijfden- En alsoo Corrip' koophiys tot Priaman wel principaal tot bevordering van Comp goudhandel gestabuleert van Cottatenga overgebragt is die nogtans tot nogtoe niettegenstaande de veelvoudige contrabelovten vati geseyde regering UnSC continuele aanmaninge, seer weynig bevorderd peperhandel integendeel gefavoriseert gepreiereert is, dierhalven om de grote onkosten, die den peperhandel van spillagie, roven droogte der rivier Op Criaman onderworpen subject is daar wy hier van bevrijd sijn, soo is goed gevonden; dat aldaar na dato geen peper meer gehandeld, maar al dat stirk Grain[119] nzir hier gevoerd sal werden, onder toesegging nogtans dat indien wy komen verinetken en inderdaad speurenid da: den goudhandel net ernst voortgeset meet dan eenige andre negotie behertigt werd, wY ook nader over dit poinct met den anderen sullen besoigneren.

Ten sesden: Alsoo ons nu al verscheyde malen klagten en doleanties Voor gekomen sijn; dit onse natie maar simpel om een of ander te kopen naar de barring[120] gaande, temets na hanengevegt Spillage lakkage zijn uitdrukkingen Kd be:verloren g*an dcr lading of opgeslagen produkten door indrosen sineliem Op Padang: voorbypasseren blyvende staan kyker, door de Priamanse ingesetenen seer schandig uytgescholder, geinjurieert by de klederen getrokken werd, ja selvs, dat die sig niet ontsien hebben, den persoon Va onsen resident; daar willende voorby-passeren, met bloote crissen den weg en passagie te benemen welke violentie geoordeeld werdende aan d'Ed heer commandeur personelijk geschiet te sijn, onse indignatie ten hoogsten gemnoveert en gecauseert heev't, dat daarin mettertijd CuSC authoriteyt beloven versien, Soo sal na desen de distantie van een musquetschoot naby Comp logie geeri hanecamperye gehouden mogen werden, regenten ook verobligeert wesen alle de voorseyde gewelderyen door haare mnagt prevenieren de misdaders derwegen geattrapeert werdende aanschouwen der opperhooiden te stra ifen; des begeren in onse handen OVCr te

leveren, mitsgaders met de gommeslag Op de barring cn elders laten uytroepen dat yder op 5ware pene sig hebben te ondthouden Fan onse natie te schelden, haar eenig leed overlast aan te doen.

Ten sevenden_

Soo beloovt de Priamanse regeringe voortaan niemnand voor haren wettigen stadhouder of genen andren panglima te sullen e:kennen dan die daartoe door dE. Comp en Haar Ed" Groot agtbare tot Batavia gestelt sal wesen mitsgaders den Orangcay miharadja Nanda als Sijn E' gesubstitueerde over de boven benedenplaatsen te respecteren, blyvende orangcajas VET - koren over de bovenlanden den orangcaya Tape- ajOr, OC de benedenlanden den orancay radja Mandschior, wei te weten 500 lang drie laastgemelte personen sig wel comporteren;

Ten agsten: En sal gedagte regering ook geensints vermogens wesen met ymand, hy sy dan wie wil, eenige verbintenissen of contracten Fin oorlog, vrede of andersints aan gaan of te maken tensy met kennis of bewilliging yan d'Ed heer commandeur wydere regeringe, gelijk ook by desen weder afswcren verbintenissen en accoorden, met den Cottatengsen gouverneur Poety vyanden betaant Oelaccan elders gemaekt; houdende Comp' vrinden ook Voot hare vyanden vrinden gelijk.

Aldus geaccordeert en besloten ten Nederlantsen hooftcomptoire Padang; in Comp' rastigheyt aldaar in dato 22 September 678 op den alcoran b'edigt, ten overstaan JA welge melte E_ heer commandeur Melchior Hurt en den Nederlandse raad, mitsgaders den orangcaja Panglima Radja, gcuverneur Dato Bandhara, eerste raatsheer Van Padang, die desen nevens de gevolmagtigde van de gantsche Priatnanse regeringe als getuygen met hare hanttekeningen hebben geconsigneert becragtigt;

Onder stond Uyt de naamn van gesamentlyke Priamanse regering hier present, was getekent de naan het by hem selvs gestelde merck Vai orancaja maharadja Nanda esube stitueerde volmagt Ovcr boven- benedenlanden van Priaman Ter syden stond Ten overstaan Van ons ondergeschrevenen, getekent: Melchior Hurt, Joannes Coelomby, Pieter Maanhoud, Jan Wesdorp en Pieter Fuys: Nog lager stond: Ten overstaan van de twee hooftregenten van Padang, orancayen Panglima Radja Dato Bandhara Onder stond: Quod ita factumn aliesior, Was getekent: J. Hel, secretaris.

CDXXII JAVA MATARAM

September 1678 De houding welke de onder karaeng Glisson Galesoeng titgeweken Enratcn nancamen den strijd tusscnen Tarotno Djojo den Saesochaenan coga wisselend: Herhaaldelijk steundcn z0 den onetin digen Madoereescien pimy Yicns docnter Galcsoeng zelfs Innct.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

huwelijk trad maar tot driemaal toe braken oncenighedcn tusschcn bondgcnootcn Toen Makassaren zicn 1678 binen stad Kappir Cacappar hadden versterkt; Rter den wensck tot bespre- Kingen Compagnie kenncn Nedcrlandsche aanvocrcer, Arihon Hurdt; zond daarloc zijn secrctaris, koopran Willem Bas Linca: naat Kapper, 27 September sloot deze 4aeisearcr cuderstaind contrac Juarzan zich cueni OIET invloed BAn tamsche stokerijen, elom toch niet hielden. Acte Fan renoratie vin oude Bonaise contract[121], door crain Glisson syne byhebbende grooten nieuw besworen dato 27 Septemher 1678.

Wy, crain Glisson[122], mitsgaders myne byhebbendc groten, als dain Mamoe dain Mascere genaamd crain Wanjouwooy, crain Panaragar, dain Tololo, dain Massouro; dain Mantoeli, dain Mamanpang dain Manginber, galarans catre Sidjarra carre Dierre, met arou Tchiong, dewelke ons hier tegenwoordig tot Cappar op lana van Java bevinden, Yet claren betuygen door desen geschrivte opentlijk, dat agtervolgens net Bonayse contract, door de algerneene bondgenoten tot Macasser Op den 18 November 1667, en de nadere articulen, den 15 en 27 July 1669 met den here admirael Cornelis Speelman vanwegen Generale Nederlantse Oost-indise Comp gemaekt en besworen deselve Comp of harentwegcn den Gouverneur-Generael en heren Kaden van India tot Batavia erkennen als onsetl schut- schermkeer, belovende alle haar billikke bevelen altoos ten allen tyden opregt getrouwelijk komer, scoveel ons uyterste vermogen sal wesen ook nimmermeer ten eeuwigen iage daarvan afwyken nog in gebreke blyven maar sullen des Comp vrinden onse vrinden; en hare vyanden onse vyanden wesen; deselve vyanden helpen wederstaan uytroeyen Kanneer daartoe ge roepen werden: Soo sullen wy cok met niemand eenig ander verbond ingaan buyten goedvinden voorgaande toestemminge van de Hoge Regeringe tot Batavia voorschreven degene, die Comp’ wegen het gebicd heeft ter naaster plaetse Uan Onse residentie; Dit beloven heyliglijk komen, tot teken Ia waarheyd heb crain Glisson, met myne verdere grooten den hooide deses genoemt, dit geschriv’t met onse respective handen ondertekent, en met uytgetoge crissen hetzelve becragtigt, omdat niet gequalificeert nog vermogens sijn, eenige

articulen den alcoran besweren sonder quetsing krenkinge van onsen wettigen connk; dat wy anders sodanig souden gedaan hebber, gelijk ons ook van genoemde coopman Basting is afgevordert.

Aldus beschreven getekent becragtigt tot Capper, den 27 September 1678. Onder stond Gecollationeerd, accordeert, Capper, September 1678 en wzs getekent: W. Basting.

CDXXIII: AMBON~KELANGH:

15 Novetnber 1678_

Het grootstc cilandel, welke tusecher Boeroe en Ceram liggen; Kelang of Hatcpoctih, ct ninicn die onk gedragcn Vcrden dcpr beide groolste negorijen In de Ambotische oorlogen van het tridder der Pp dit eiland, evenale hct nabiigelegen Boroa, toevluchts - oord Vcol alle elementen heirtelik teren Compagnie Terzel Araren de nagelsmokkclaars scuncct Het reden De Vlaming Ouehoorn voor 1656 nair Batavia trok; schaarsche bevolking eilanden Kelang Konoi naat elders Dcd - bracht. Van Amhon werd Kelang geregeld bezocht; paal Nederlandschc vlag duidde Gnder souvercinitecit Fan Cotpagric stond Gelcidelik keerde de bevolking Wcet Jeruy, Tnurt Zuidoostkust, bij de vlag, durfden rii nedcrzetten; Ecn zoek, 15 tl gezinnen OfT LucEr bexit Femer hun vrocgcrc 4rkets Tcycns wachicrs de vlag le}trecen; #erd slotie ingewilligd de volgende voorwaarden.

Contract tusschen gecommitteerdens Jacob Jongh Louis Mignon Matheus Loutoepan ter eente, de orangkayen van negoryen Kelangh Hatpoety ter andere zyde, nopende waarnemen van de wagt by de vlag eylant Kelang:

Op heden, den November a” 1678 in Comp huys van de [ortres Waantrouw Manipa geseten sijnde d’expresse committeerdens ran dheer gouverneut, gesonden tot afhande lingh der opstaande zaacken op d’ eylanden Manipa en Bonoa; compareerden namen van Cassila orangkay Vam negory Kelangh, die sieck is Toelasoela Kackiay Sammasoela, die claardc T7nn genoemde oranghkay Kassila expres gerachtigt te sijn, nevens negorijs orang {ouas met namen Pessilette Waresey, Tibiba Tohassouw, Bercatte Makketita-warna Lou homena, Tsop Soulepatty, Bonta-bonta-bessy, Koutei Lakoelite Usen Toekamoeli, mitsgaders Casualy, orangkay van Hattapoety met syner orangtoeas, genaamt Sekibire Sepatty, Aly Toekamoely, Siliere Heyl loetouw Pessiamas Lenauwe, Makassoely Mamoatte Soale Mahoe wederom vernicuwende haar voorig gedaan versocck, maant April jongstleden ien den vertrocken heer oud-gouverneur, ten eynde hun mogt werden toegestaan wagt ~lag op Kelang waar nlemnen; Om onder dies hunne oude plantagien en thuyncn Gade slaan gebruyken; daartoe pretenderend moeten hebber 15 manspersoonen omme tegen

overval van Papouas of andere geweld= 0aat2 bestant sijn, dic seyden Om maanden tegen andere tc sullen verwisselen hun hetselve versoeck by provisie geaccordeert en deselve negorijsvolcken aan volgende poincten verbonden, die oock zangenomen hebben na komen, te welen:

Dat sy selven, nog haare nakomelingen noyt sullen preten deren possessie of eygendom KJr het eyland Kelang.

Dat sy sullen bevlytigen het omslaan en uytroeyen der nagel- cn notebornen op selve eylant; dat zy annenien nu Fooral met hun heele negorijsvolcken te doen doorlopen, en alles, wil van die vrugt gevoniden werd, te slaan; en hetselve vervolgens alie halff jaar continueeren; peene, z0o nae desen by de visiteurs, daartoe te stellen eenige dier boomen gevonden wierden; op toeganckelycke wegen staande; voor elcke boom zullen verbeuren ECI amende ter discretie van d'heer gouverneur.

Dat vermits dese uytsettinge die sy bekennen van de Comp" als een gratic haar versoeck, om reden voor schreven hebben geobtineert noyt zullen pretenderen eenige verlichting hoff - andere landsdiensten Taat belooven deselve alsvooren wjar nemen.

Dat het volck, tot de wagt Kelang geordonneert, geen inderc huysen aldaar sullen mogen makeri nog bewoonen dan het wagthuys vlaggespil, ten wiare eenige kleene properises van allen zyden open.

Dese condities dusverre opgestelt en veraccordeert sijnde daarop ingenomer het advijs Vin de respective orangkayen eygentlycke Manipesen, als Paul Calbou, Intsje Sengadje Touban, Sengadje Tammary oranghkay Massavay, Inet Hendrick Gomes, dewelcke zcyde ten behoeve van die Fan Kelang en Hatepouty sooveel Manipese landen, als hun toege seyt sijn; te moeten afstaan derhalven mede ecn deel land op Kelang pretendeerden; edogh dese strydigheyt weggenomen met volgende poincten van accoord:

Dat die van Kelang en Hattepouti voor de wachthouding de vlag; en destructie voorengenoemt[123]; de landen van Kelang zullen gebruycken tot levensonderhout; rerder niet, sonder eenige vruchten Van dien verkoopen andersints veralieneren; ter tijt de zagoubomen volwassen bequaam gebruyck zijn, wanneer ten rapport aan den heer gouverneur gedaan zijnde, Zijn Ed, de Manipese orangkayen zeker tanto daaruyt sal toe leggen - tot recompens der thuynen, die van Kelang en Hattapouti Op Manipa besitten gelijck ook ten De onderdanen der Manipese orangkayen na Kelang varende Om te vissen, geoorloft blijft haar mondkost aldaar pockelen zonder egter iets te vervoeren, mits sulx aan d'ordinaire wacht houders bekent makende, tot voorkominge van lorrendrayery want vastgesteld SOo eenige lieden daar bevonden

werden hun alsvooren niet bekent gemaackt hebbende deselve door enoernde wachters opgevat ter verantwoording maar Manipa gehracht zullen werden;

Aidus geaccordeert en beslooten op approbatie van d'Ed, Heer gouverneur Robbert de Vicq ter plaatse dag en jare als boven. En hebben de respective contrahenten desen nevens voornoemde ecommitteerders onderteykent.

CDXXIV. BENGALEN.

December 1678.

Alcm-sjah, ZOom vpvolger dcn Grootmogol Aurengzib; gedurenide het leven zin vadcr onderkoning over Hindeestan Ja deze Eocdanigheid bcvestigdc eind 1678 nogmaal: de hardelsrechten Compagnie Benga Oir1ssa.

Transliet nisan" uyt het Persiaans, verleent door den prins Sultan Alem Jan de Hollantse Compagnie, tot VtC exerceringe van nare negotie door geheel Bengale, Orixa, etc in dato 25 December 1678, Alle moddeseddijs, sjagierdarans fausdaars carorijs, sjemi daers, radarans goeserbarans 500 die zijn offna desen mochten gestelt werden, en onder het gebiet Van Bengale Orixa sorteren zijI Dy desen bekent; hoe heer Jacob Ver- Durgh gemachtigde Van den Hollantsen Gouverneur-Generael, ons arsdast verthoont versogt heeft om sodanigen nisan; als het vele-jarige coninckIycke firman inhoudende ten cynde sy als in vorige jaren hare schepen Ougly, Piply Bellesoor vermogen brengen, goederen coopman-schappen met voldoeninge Vani den thol vercopen Wyt welcken hooffde dit nisan 73 haer verleene; licentiere voorschreven drie plaetsen hare schepen te mogen brengen Ulieden gelaste niet meer thol vorderen, vorige tyden betaelt hebben; dat haar marcanses vervoeren vercopen mogen haer welgevallen, mitsgaders den handel dryven daer het best gelegen comt; de lywaten kleden, suykel, wasch, zyde; zalpeter verdere coopmanschapper; die Hollanders door geheel Bengale, Orixa etc comen te negotie Tcm opwaerts en afsenden sullen Uiieden haer niet verbieden te vervoerem, hogh in den wegh geen dakoet off radarye van hare goederen afvorderen, gelijck als den coninck by het aen haer verleende firman mede verboden heeft; opdat, ter contrarie geschiedende, daerover ons niet weder klachtigh Fallen; ordonnerende Ulieden, dat haer alles behulpsamne hant sult bieden opdat sy hare schepen in de mcussons met geruster herten versenden connen.

Ulieden sijt oock gelast; hare vaertuygen met gewelt ran haer niet te nemer, ten eynde daerdoor geen verachteringe in hare negotie comen te Iyden. De cooplieden off andere Inlanders die JE haer eenige pCT= ningen debet blyven, niet genegen zijn deselve te voldoen sult haer daerin behulpsaem zijn, opdat aen hare Iogen

Gera ken Dit nisan verleene aen Hollantse Compagnie, niet ter OOrSake dat jaerlijx een dito sullen hebben te procureren; maer dat sy Inet selve so lange sullen mogen bestaen; als ick in dese regeringe blijff continueren: Accordeert met sijn principael, Ougly, den 19 January anno 1679, Fred” van Hisselt; eerste clercq.

CDXXV_ MINAHASSA MENADO.

10 Januari 1679.

Reeds 1616 had Compagnic YOOt kurten bezetting Menao hetzelfde j wer ceneyen; volgende Jaren hadden Menadoneezen nog lijden Spanjaarden, 1644 zonncd Veraot bescherming MaaT den Nederlandschen gouverneur ernale welk rerzoek net Kenden cen schip derwzarts gevoige had, met weitiig slcCcs cvenvel Na den vrede Munster hiclden Spanjaardcn verschillende Dztacr Unzhaenz bezet, wat porraak werd, bevolking Weer heriaaldelijk seln Nederlanders Ntle Gouverricur Simon Cos legde 1657 Mcnado houten harricint Tng die in 1666 tero vertincen dcar 3teemen Fedoui Uedl Ansterdat gcLocid. Borgaaisch Verdrag 1667 Mocz Makassar afzien alle hoogheidsrechten @uct Mcnadu omliggende streken Intusschen had de koning Menado zich bij zijn Ondere d1ne- 1 17 genaat gtmaakt hij werd in 1670 afgezct niet ver - vangen; De Minahassa republiek geworden Gouvcrneur Padbrugge; die zoo belangriike wiizigingen bracht verhoudling dcr Compagnie tot Tcrnate.

Voorwaerden verbondt; aengegaen door den gouverneur der Moluccos, Robbertus Padtbrugge, name van d’Ed. Heer Gouverneur-Generael Rijckloff van Goens Raede van India representeerende Nederlandsche G’octroyeerde Oost-Indische Comp’ Staet der Vereenigde Nederlanden ter eenre dorpshooiden gantsche gemeynte van de landstreecke van Manado ofte Noordelijkste gedeelte Vati Celebes ter andere syde:

Alle de dorpshootden van Aris Clabat; Bantik, Clabat boven; Caskassen, Tomon, Tombariric Saronson, Tonkinbout omlaegh; Tonkinbout boven, Romon Tombassiaen, Langoubon, Kakas Ramboekang Tompasso, Tondano Tonsea Manado, Tonsaban, Passan, voor Datahan Ponnosaccan sich vaststellende, alhier omlaege ter algemneyne vergaderinge geroepen VCr- scheenen; soo is op hun ootmoedich versoek hun versekert 1elooft, lange syluyden naar haer seggen en belofte dE. Comp’ tot ter doot toe gehouw getrouw blyven, deselve noyt verlaeten; te gedoogen dat den coningh Fan Boe - lang oyt weder over dese landstreecken ofte volckeren gebiet krijgt, alz0o sy verklaren den coningh noyt, maer den coningh kaer bevorens verleten te hebber; getracht heeit hun alle mogelijk afbreuken schaede toe te brenger, hetwelk buiten alle indere redenen hun tot dit ootmoedich versoek bewoogh Sijnde verders in deese vergaderinge de naarvolgend = saecken verhandelt, beraemt; n431 goet rijp overleg vastgesteld

beslotern, ook in geschrifte en Onse Nederlantsche tale gebracht: op hun billik versoek en ernstige begeerte, opdat het ten allen yde VOOI andere gouverneurs otte hooftgebiederg der Moltccos mocht klaar blyken; wat belooft en toegastaen hebben en wat hun daerentegens weder belooft en toegastaen namentlijk:

Dat sy dE Comp' allen aennemen erkennen VOOI hun wettich, eenig en eeuwich opperheer, willende naest Godt noch noch nzermaels eenig ander erkennen nochte erkent. ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

hoorsamen nochte gehoorsaamt hebben, eygen, vryen en onbedwongen wille

dit alles Wyt een

Belovende eendrachtelijk eenpaeriglijk met hun goedt, bloedt en yterste vermogen d'E. Comp' in alle voorvallenide gelegentheden getrouwelijk by te staen nelpen

Ten welken eynde met een vereyste en billyke bereydwillicheyt alles sullen verso gen; wat tot de sterkte nodich Sy, S0o tot onderhoudinge van deselve, als omschansinge, vernieuwinge verbeteringe toevoeginge van sodanige bouwstoffe, sy calck, steen sandt; stormpalle, hout tot affuyten wielen, balken bamboesen; adap, spanen, latten; wal daertoe weider FCI - eyscht mocht werden, verder alles wat tot een afwerende of aenvoerende oorloch mogte van nooden sijn sonder daervoor jetwes t€ genieten

Zullende onder werk van dese vestinge mede begrepen sijn het maeken en besorgeri van de brugge naer strandt; ofte wel het bedycken en aenvullen van deselve, en verders geene tot algemeyne nutticheyt vin land mocht vereyscht werden.

Gelijk sy ten vijfden ook beloven versorgen datter altijds een goede, regte, ruyme Comp woninge sy, benevens noch verseekerd pakhuys, opdat alles buiten gevaer S0o kleede, die tot de padyhandel hier werde gehoude, als de pady selis; die daartegens ingeruylt werdt bewaert magh blyven,

Ook beloven sy d' aen d'E Comp" te leveren pady nieuw, zuyver en wel gewandt te bestellen soodat yt twee deelen pady deer rijst sal connen werden gestampt, tcn welken eynde d'E Comp een wanmolen herwaerts-aen sal mogen bestellen de gesaghebbers der tijd aanbevelen wel toe [te] sien; alsoo sy zeggen niet te konnen veranwoorden voor de kaf;, die Comp dienaren ontrouwelijk daeronder naderhandt dan

De redout Ansterdam:

mochten mengen doch rijst verklaren sy verscheydene aangehaalde redenen niet anders dan bevorens L schepen kunnen leveren

Alle hetwelke dan door hun dusdanich belooft sijnde werd hun ook in name der E. Comp' belooft en toegestaen mitsdesen

Dat alle genoemde verscheenen nict verscheenen dorpsloofden; landen en luyden 1i3 goede, oprechte getrouwe undersaten der Comp' werden aengevaert aengenomen, beschut, beschermt en beveylicht; ook ondersteunt te werden tegens alle een ider, die nacr soude willen aentasten; schadigen, beledigen haar landen dorpen gesay; vee; besittinge, persoonen, vrouwen, kinderen dienstbare slavcn slavinne oite wat het soude mogen esen.

Werdende onder deselve voorwaerde mede begrepen volkeren van Saban; Datahan; Passan en Saccan, alsook dat gedeelte van Bantik; S0o wanneer naerlaten alle teekener van onderwerpinge aan de coningh van Boelan tot nu toe gethoont, en anders niet:

Werdende alle deselven dus onder d'E. Comp staande VCI - klaert schot- en lodt-vrY am alles, sonder eenige erkentenisse ofte geregtigheit betaelen ofte te brengen dan hetgeene noot em by voorval 4aT vyandt &lsdan gesamentlijk mochte goetgevonden werden, anders net, alsoo d'E. Comp" geen andere erkentenisse en begeert, dan een getrouwe oprechtigheid goede genegentheydt

Sullende, om hun hieraf vaste blyken te geven, van nu voortaen geen houtwerken onder wat voore wendinge het ook sijn mochte, ook geen ebbenhout, schoon op de naam van den heer gouverneur, buy ten van landt werden vervoert eenelijk sullen de scheepen chialoepen volgens beloften versien werden van

Waarschijnlik het tcgcrwoordige Ratahan

geene tot volvoeringe Van hunne reyse mochte komen te gebreeken. en rondhout of iets diergeliix, sonder welke sy geen zee soude kunnen bouwen

Alle welke voorwaerde, S00 Val alle het volk gantsche gemeynte met d'E Comp aengegaen, en belolte, in name der Comp' door den tegenwoordigen heer gouverneur Robbertus Padtbrugge aen allen gesamentlijk gedaen wedersijts belooft werden heylichlijk, ongeschent, onvermindert oprecktichlijk te sullen onderhouden Doch alsoo dese volkeren geen kennisse nochte verstardt van schryven hebben, Sdo versocken sy hiertoe als gethuigen den tolck Bastiaan Saway, richter Maondy, captains Pacat Soepit en Pedro Ranty, als die het vertolckt, en het ertolckte in de Maleytsche taele wel duydelijk verstaen hebben, dat alles opdat deese te meerder kracht mogte hebben werdende hun voorschreven geschrift bekrachticht en besegelt overgerijkt, hetwelk by gelegentheyt mede onise letteren haer taele staet

overgeset te werden; ommne de volcken somwylen te kunnen voorlesen opdat de inhoude ook de naerkomelirgen mochte bekent werden

Onder stond Aldus gedaan vastgesteld Manado aen de burcht Amsterdam; 10 January 1679. Was getekend Robbertus Padtbrugge aisook wegens landt de merken, gestelt by de tolk Bastiaan Saway, richter Maondy, capitains Pacat Soepit en Pedro Ranty, sijnde Cornp zege daerop gedrukt in roode lacge, en daeronder stond Ter ordre van heer gouverneur Robbertus Padtbrugge datum en jaer voorschreven geteekent Christiaan Hassebergh

CDXXVI SUMATRA’S WESTKUST

18 April 1679.

Hiervoor helhen rceds gewczen, dat Mn 1678 strijd uitgebroker JusschCn dic van Bajang c dic van Sillida (Salido) De oorzaak ontdekken goudtuijn te Soengai Kepahian; welke miin volgens Bajangcrs, lag bucr hc: gebied, Sillida Compagnie hadden overgedragen Door motilijkheden met Kotta tengah; Paoch € Priataly kon de Compagnic zich voorloopig nict in dezen twist muenecml waarvan de Bajangers gebruik Mdak CI een deel gcbicd Compagrie bczetten Maar tcen Comnagnie Daar Sillidasche bordgerootcn bijstaaly Mocst Bajarg weldra koofd m dc schoot Icggen onderstiind conraci pezureren (Pieter Van Dam Beschryvinge , blz. 274 ; Degkregister Batavio 1678 358, 691).

Articulen, waerop de vrede aan de Bajangers staat geaccordeert toegestaan te werden:

Nademael d’E, Comp den oorlog tegens die Fin Bajang niet cangenomen; nog deselve oyt tegens haar gedeclareert heevt, maan gedachte Bajange ers sig selvs S0o VeffE verstout hebben omn die sonder eenige Ininste denuntiatie of redenen d’Ed Comp en hare ingesetenen doen, dat se nu tot inkeer schynende komen, den vreede versoeker, S0o wert hiir deselve mits desen vergund, onder conditie, dat se de volgende poincten articulen sonder eenige de minste exeptie ver eysch promt (te) sullen hebben naar te komen als

1. Ten desen hooftcomptoire voor d’E heer commindeur als haren wettigen stadhouder, S0o wegens Comp’ als den Minangcabousen keyser, den orancaya Panglima Radja als haren gouverneur; sig te komen verdemoedigen vergiffenis wegens haarc bedrevene gewelderyen en revoltes [124] te bidden.
2. Alle slaven en vlugtelingen van dE. Comp” bare dienaren ingesetenen, gene ter wereld uytgesonderd, by haar verovert of selvs overgelopen en die sig althans daar nog onthouden oi

naar desen sullen komen te verschuylen, aanstons sonder eenige contradictie Oyer te leverer; geen niet alleen nU, maar altoos sal mocten gcobserveert werden, Op pene; dat wy ver nemen datter maar ymand van d'onse aangehouden wert, sylieden vier malen EOo veele aan d'Ed Comp' sullen Moelen voldoen; haar de slaav incoops sal komen te kosten, waarentegen d'Ed, Comp' weder aannecmt aen de teregtbrengers Tat geseyde cativen [125] of vlugtelingen den gestelden prijs van 3/4 rijxsdaeldlers yder hooit Sullen uytkeren.

3. Soo sullen Sy, Bajangers, VOOr altoos ten eeuwigen dage aistant moeten doen vam haar ongefondeerde onregtmatige pretentie die op de Songe capajangse meyne maken waarop allegeren den oorlog aangerangen hebben; rer- clarende dat gedachte meyne, net desselvs aankleven is stiande onder de jurisdictie en gebied van d'E. Comp haar dier halven regtwegeni toekomende.
4. En desen Vuut te komen, datter voortaam geen questie meer over [126] de limietschydinge jurisdictie van Sillada met die vin Bajang komt VOOr te vallen; S0o werd by desen onver- brekelijk vastgestelt, dat Yan TD voortaan Sillida's gebied strecken weten Noorden 4an de Bajangse kant Vd Lompo Coedong tot Songy Sala toe, [127] blyvende oversulx meynberg binnen de limiten vin Sillida.
5. Sullende die Fan Bajang in de tijd VaI haare demoljeerd' pepervelden wederom hebben maken beplanten; sulx nict tragtende; daarin nalatig bevonden werdende yrer jaar in de boete van duysent ryxdaelders komen te vervallen. [128]
6. Ook en sullen sy, Bajangers, voortaan niet vermogens Wue5en eenige vaartuyger tneer Batavia of de cust vin Java te sen den, Op pene dat deselve by attrapperinge aanstonts geconfis queert sullen werden geliik dan de vergangere jaar aangehaalde vaartuygen zodanig geconfisqueert blyven, dat se daarop geen de minste pretentie meer hebben.
7. Sullen ook geen verdere plaatsen dan tot Majutte toe peper te nandelen, en dat greyn weder derwaars brengen, dat maar eenelijk met Comp' coopmanschappen ter deser custe vallende mercaturen, dat geen contrabande goederen zijr, mogen vacren handelen, mits dat se dam Ggter van passadul [129] versien moeten wesct op pene van der- selve niet hebbende, almede confiscabel te Sullen sijn.
8. Blijv't haar gerecommandeert en aanbevolen, de wegen altoos voor aikomende kerende bergsluyden veylig houden besorger, dat die luyden geen overlast mnet afpersen van onbetaamelyke tollen, gewelderye anders, aangedaan werden, sullen aanclagte an sulx gehouden WesCn de schultpligtige in onse handen over te leveren; om met den inlandsgen raad darover naar exigentie van saken gestraft te werden.
9. Sco sullen sy de weg van de zee of landkant tot haar negoryen altoos voor d'E Comp schoon open en veylig moeten houden

wanneer d’E heer commandeun, hoe dikwils Sijn Ed het mogt gelieven quam goed te vinden haar selvs in persooti komen besoeken of ymand van de Europianen uyt Sijn E naam derwaars committeren, wegen behoorlijk konnen ge bruyken, veylig sonder minste VCCS, begaan, wint onbehoorlijk en onbetamelijk soude eser dat dgene die als stadhouder over een land of plaats gestelt is, die piaatsen niet ten allen tyden als hem believde zoude mogen besien.

10. Sullen alle schelmen, quaatrokenaars [130] wangunstige van dE Comp mitsgaders perturbateurs van haar en alge- mene welvaren als voornaamste oprokkenaars van den jongsten oorlog aanstonts uyt haar regering en land verdryven, en nim- mermeer gedoger, dat se dzar wcdcr incomen of ten minsten geheel en al uyt de regering stoten.
11. Soo blyven mede onder dit vredecontract begrepen die vin de negorye Lampo die alle vorenstaande mede niet alleet heyliglijk sullen moeten onderhouden naarkomer; Iaar bovendien mede d’E. Comp voor haren stadhouder, gouverncur en oppergebieder hebben te erkennen haar hare landen handen vani de Comp’ overgevende, en by desen belovende, geen contracten van oorlog of vrede buyten kennis licentie Val7 haren stadhouder deser strantlanden ain gaan.
12. Blyven die van Bajang VOOr haar bedrevene rebellie ehouden uyt te reren denL boete van ICO0 rijxdaelders Om verdistri- bueren als volgt; welen 200 vocr Panglima Radja, 200 de Sillidase regenten 600 voor d’E Comp” te betalen twee termines namentlijk de helvt van geseyde somma 4a- stonts na sluyten Val7 dit contract, en d’andre helvt een jaar dato van dien.
13. Zullen die van Bajang den orangcay Panglima Radja vin wien se nu al eenigen tijd herwaars genoegsaam als gerebelleert alles tegens sijn wil dank gedaan hebben weder VOOr haaren wetttigen gouverneur moeten erkenaen #e14TI en respec - teren, mitsgaders nict minste ter wereld sonder d’E eer commandeur en syne kernisse en volle toestemming aanvangen o: attenteren.

Aldus gedaan geaccordeert ten Nederlantse hoofdcomptoir Padang Op Sumatra’s Westcust, den 18 April 1679, tusgen dE Vergelijk bcrokkeren, 7ans 0kfne Locmpo: [in dit articul vermelte buete duysert Tx” wert haar Op haar versdek quiitgescholden

heer Melchior Hurt; commandeur opperdirigeerder deser custe ende den orancaya Panglima Radja, gouverneur tot Padang vijv’ expresse afgesanten gecommitteerde pangelongs van Bajangse regeringe ter andre zyde, ten overstaan van den Nederlandsen raad deser custe, die desen nevens voorseyde afgesantetl, ter oirconde dat die hier voreni staande articulen door haar beedigt sijn, hebben Ondertekent: Onder stond in Maleyts schriv’t de handtekeninge, gesteld door sulthan Niamoelia uyt den Tadtn vanwegen alle de a1n- wesende absente panglongs van Bajang: Ter zyde stond Ten overstazn vin ons, Maleyts : Panglima Radjas

handte= kening, voorts getekent Joannes Coelomby, Frans Bakker, Pieter Maanhout, R’ Fuys, Govert Gravendijk Joan Jacob van der Hel, secretaris Onder stond Gecollationeert accordeerd; Padang desen 26 April 1679, was getekent : Joan Jacob van der Hel, secretaria

CDXXVII MALABAAR;

Juni 1679.

In het contract 21 Mei 1678, tusschen de Compagnie den koning Cochin {Zie hicrvoor, blz: 143) had d laalste waarborgen gekrcgcn tegen inmenging in de zarem zijner regee-ing dcu Icc prinsen den paljetter. Een der artikelen bcratte dc clausule S0o den paljetter sig in sijt pligt uame vcrgeterl, sal den coning, Iet kennis stemmingc comndeur indc? Iuuaim Lakiar vigilani heCt deattor mogen aanstcllen Zon kwam wel nier Trna koning vertrouwde tech Eet fhancieel behecr den paljetter nict geneel, toestenning cen nicuwen corminceur Maren Huysman; den cormatsar1s Gelter Vosburgh; stelde de Yotst nast den paljelter Nederlardschc ambtenaren nerole ebber Rarnizoen Hendrik Reynst, tot coutroltc]an

Translaat ola wzarby den provisionelen capitain Henrik Reyns dour den coning Vam Cochim gestelt werd tot ragiadoor-moor;

Ik geve UEd. dese schrivtelyke ordonnantie, stellende UE desen, nevens den paljetter Ittekommeren, in het ampt Vanl ragiadoor-moor; om wat binnen de uyterste landpalen 1ls Manpeloer Suyden en Paddiloer in ’t Noorden leggende aan dese offitie dependerende te verrigten S}, selve uyt Voftem en [€ besorgen, gelijk schattingen en eenige schulden voor den cen den ander ingevordert hebbende Met contringeren als anders, de penningen; daartoe slaande, ont- fangenl, alles gelegentheyd Vam siken-hehoorlyke pretentie te maken Op de goederen van de overledene, intressell, thollen agtpenningen ontfangen doende daartegens pok ordinaire extra-C ordinary guastos; resterende pen- ningen laten opleggen genome rad en informatie net dliegene, die tot de dagelyxe TOOr-1 Ilen sijn gesteld, als nayker Witti-ansie, Mancatte, Itiponne Totechery-ati, Kowenden, Cholerwelly Cackenatte-panical ; ook Van alle omleggende landen goede rekenitge te laten doen, van alles door de gestelde nenoz (schryvers) pertinente rekening te laten hou- den my te syner tijd rekenschap daarvan te konnen geven

Aldus gedaan ende geordonncerd binnen ’ hoi van Chereke - coyl, En geschreven door Ittioeneramen. Was getekent met het gewone teken WaM den Cochimsen coningh.

CDXXVIII KOROMANDEL

14 Juni 1679.[131]

1677 had de Nederiandsche Compagnie toesternming gekrcgen cok op Trimelcvaas Larcor te stichtcn. Egosie Ragia verleende kaar in 1679 speciaal gunstig tarief uitrocrrechtcn op gcnoemdc plaats. Onderstaand caul ook roor deopsomining Eandelde vareii zonder belang:

Chiti woutiwarousamn ammatam nalantieri, Ofte na onse rekening amo Christi een duysend ses hondert negen seventig, den 14 vin maand Juny. de Hollandse Comp' van Nagapatnam door Egosie Maharagie synen groot- habaldaar over Chialyse landen, ick; Naregirie, panditon ayen, [132] verleend dit contract vaststellinge wegens den thol tot Trimelevaas namentlijk dat d'Ej Comp Toot thol betalen : groate bhaer lanims Van ecn anum areek; [133] welk op Trimelevaas elost, verkoft vervoert werd, eens vooral Koper, root Eeel, mitsgaders sandelhout Malacca; VoOr een baar alsvoren Inlants sandeihout; alderhande benjuin radix- China, thin, lange peper Bengale, pachiana (een soori van vergiftige medicyne), rompen oite ncte-muskaten, spiljauter; gans rovw [ak groote bhacr fanums Groote lange peper, Joo , aluyn Garioffel-nagelen Foely oite macis Zay harpuys Van de peper, wax, indigo, ongesponnen cattoen swavel Nely, kay Aetchinse ruykende bladeren IJser en staal Caliatour- sappanhout Borneose of tyne witte camphur, yder catty van 25 once Japance ofte grove camphur; yder catty Ua 25 onice Chinese zyde, ongewerkt, de Bengaalse fyne dito, Bengaalse grove dito Amphicen calpeter Cassonba vin over sce Van caneel de Ceylon of Mallabaar, aguilhout, calemback; tapchi-tarata pererate; saf - [raan, alderhande ilpe fruyter, [134] tagerewere,

FTOOLC bhaer lanu" kismis, dadels amandelen, rosyner, candy-suyker, witte tarle coduwely, nona pete, taback; kilioerompatte, [135] ruykend saffraan van Bengale, kitchilly-wortel, olas, alderhande matten; droge andere aatchiar; alderhande drank; cayer, pal- meeren; [136] kokeres latten, Voor , tarwe, boter, honing, singely [137] en alderhande soorte van oiy, selvs van speceryer, alderhande aarde- werck, syde stoffen, wayers de Chine, spiegels muskus amber, catchie, tosewater; cam- phur-Baros alderhande catoene af ander garen vermiljoen quiksilver, chiancos, [138] thee cardamon schepen alderhande grote kleene vaartuygen, die men verkoopt, planken en alderhande soorten van hout; en meer andere kleynigheden, s2] werden betaald Wa 100 Ianums die men daarin besteed 2 2/3 Kiatenhout, anders pantekke, [139] idem 3 6/0

Peerlen en bloedcorael, Va de IC fanums 141/18 Voor den thol van een Erote eliphant 250 Een kleyne dito 170 Een paart 2 1/a ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Eroo c bhaer lanume En sal d'E Comp' betalen Toor de volgende retouren; wanneer die gekoft sijn vervoerd werden Rochevellen, [140] oly, boter, nilly, 'ijs, ten hondert Voor yder slaav of slavin; groot of kleyn Groot gehorend Vee Een inlands paard Nilly ofrijs uit land dorp komende, sal daarvoor, buyten de afschepinge, betaald wcr den van de 6 boeys nilly of 3 boeys rijs'; Zaye, [141] vin Pack

Kleden andere retouren 2. Van vijftien salempoeris, de 3 stux tegen een stuk Guinees linnen gerekent, werden betaeld Bolatius, [142] zeyidoek, de twee cen patchery ; Toocr de 15 patcherijs Kleden; van wal coleuren die souden mogen wesen geverwt, van 32 cobidos werden gerekent te Wesen patchery, daarenboven tot de 40 cobidos een en een halve dito; sullen van de 10 patcherijs den vercoper, en den koper van de twintig patcherijs betalen Geschilderde kleden twee toepetijs cen patchery moeris van cobidos, stux ecn groote bhaer fanums patchery ; tapijs van vier cobidos de 8 stux eem dito reusdoeken de 16 stux een dito; chindely-moery [143] sttx een dito; daarvan sal den vercoper betalen voor de drie patcherijs en den coper Foor de vijv' patcherijs

Zullende voorschreven thollen betaald werden, als bovcn gestelt is, in grtote fanums genaemt Oelondaer, nu gangbaar zijnde; ofte in kleere fanums yder syne waarde gerekent. Dog en sal d'E Comp vanl cenige aangebragte coopmanschap- pen of andersints; Soo deseive onverkott weder elders wilden vervoeren, geen thol behoeven te betalen Dit mogt gy als een caul wel vetouwen, en daarop uwen handel dryven; gerustelijk, soo lang als son maun duurt,

Onder stond (was in Maraats getekent door Narregiery selver) "Dit caul moogt UE. wel vertrouwen wyders ondertekent door syner voorname hoofden Montappa-pulle Rayappa ~pullc Chittiappa- pulle:

CDXXIX: BANDA_KEFFING

14 Juli 1679

contracten, in Avgustus 1678 door Johannes Keyts Geslotcn met cen aantal boofden negoriicn nabij d Westpunt van Nieuw-Guinez (hicrv6or, CDXVII CDXIX) leiddcn de gcwcnschte handelsnaine Teneinde tuch de beneodigde Papoeasche slaven KOMEm yoot de BOEvernCUr Banda Cen VOCCMKGIISL tw ec Orallk kaja'$

Keffing, dic veel op Nicuw-Guirca hardeldcn (cen hen had Keyts reeds tocht vergezeld), waarbij zij op zich Mre Urtuu Compagnie de vcreischte slavet tc halen Hierbij traden zij officied o als

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

gemnachtigded Compagnie, rat cetl kregen zij de benoodigde ruilartikelen dczc conmissie Helale 21j werden tcrens Voortien uiterlijke teckencn van representaticve krachb namclijk ccn stok net Compagnies wapen pr insenelaz. Bovendicn krceg Lakoe nog den ccre MdaTI Comp' factoor Kcffing'

Contract tusschen d.E. Comp" door den heer gOu verneur Van Quaal lberg ret de orancayen Lakoe Ouwan vin de negory Kelfing op Ceran'5 Oostcust, gesloten in dato 14 July 1679.

Wy, Ouwang, orancay vat campon Keliwaroc, Lakoe (representerende mijn vader; genaemt Quwa, orancay van de campon Roematameroe woonagtig tet negoryt Keffing op Ceram's Oostcust, bekennen en belyden, hoe heden Iet d'E heer gouverneur directeur Cornelis van Quaalberg die van Sijn rade, representerenle de Generale Oostindische Comp' Banda YUO ons onse erven cens LOOT altoos gecontracteert volgende maniere verdra- gen zijn :

Dat ons hier ter plaatse sullen werden overhandigd sekere quantiteyt kleden ter somma van cen duysend rijxdaelders

verbinden cns omme daarvoor per cerster occagie aan d'E Comp' hier in Banda te leveren sodanigen getal slaven, tegen 16 rijx" ider volwassen mam of vrouw, benelfens de aloude costume van mioele moele raikout, dat twee vaam seyldoek van de cust, ofte bafta halve smalle, boven bedonge prijs, gelijk op Omijn ") verleden jaar met de landsaten aldaar ge contracteert besproken sijn.

Zoo sal Ook, tot voorkomninge Tin alle cavillatien ende Ver schillen daartoe exactelijk werden agtervolgt maatstok

maniere 4T tneting daarby doenmaals gespecificeert, nament- lijk die de lengte hebben vin een 16, twee 151, drie 14V, n" vier 13V n" vijf 13, n" ses 12/, seven [lYz, n" agt 1094, n" negen 10, thien 9 elf 8V2, n" twaali 7%4, dertien viertien 6 / rx" yder; hoott voor hooft, gelijk sulx in breede maatstok voorschreven gespecificeert met Maleytse caracters getekent Staal.

En sal d’Ej Comp wanneer voorschreven comma vin ecn duysend rijx” met slaven sal wesen voldaan telkens weder aan ons onse ecommitteerde vooruyt verstrekken sodanige cleden coopmanschappen; als wy dan komen eyschen

Mits dat die kleeden en coopmanschappen OnS niet hoger, maar volgens ordinary prijscourant sullen werden aangerekent:

Soo sal ook in dit contract, des begerende, voor hem en syn? erven begrepen zijn den orangcay Ouwas, capitain Vin campong Killiloeva omme insgelijx aan d’E Comp’ maniere VOOrschreven VOor sijn deel sooveel glaven [oe brenger, als hy indertijd sal weten bemagtigen.

Tot naarkominge deses verbinden wY Ons personen en goede ICTI na regten gebruykelijk betamelijk is

Aldus gecontracteert, Banda ten castele Nassauw, 14 July 1679
Was getekent: Ouwan en Lakoe:

Volgt cerneert: de acte, den orangcay Lakoe gede Cornelis van Quaalbergh, gouverneur en directeur, mitsgaders den raad, representerende de Generale Comp provintie Banda etc’ saluyt. Alsoo Lakoe, successie orangcaya van campong Ook geschreven Kel eloeboe; evempen kampong Kcffing.

Roemoetoemeroe Keffing onder andren sig tegenwoordig tnet d’E_ Comp” contract alle trouwigheyd verbonden heev’ s0o is ‘t dat wY; uyt besondere inclinatie hemwaais en dat op de hoop en vast vertrouwen; dat wy genomen hebben op sijn getrouwe naarstigheyd; hem; Lakoe (hem) hebben willen overhandigen vereren met een rotting met silver heslag en Comp’ wapen daarop gesneden amme die ten respecte uyt name van d’E. Comp” te dragen; Initsgaders dat hy, Lakoe; Tootian z00 lang voornoemde contract getrouw blijft, sal vocren Caracter eerennaam I7/7 Comp’ factoor Keffing, waardoor “y 4a alle onse geconfedereerde vrinden versoeken onse onderdanen begeren hem, Lakoe, daara VUI eren etkennen Gegeven casteel Nassouw in Banda den 14 July 1679

Cornelis van Quaalberg, gouverneur directeur, enz Alsoo Ouwang, orancay van de negory Kilewaroe, woonagtig Keffing: jongst met den oppercoopman Keyts van costy ons hier is komen besoeken, geen wy erkennen ons seet aana genaim geweest te sijn, mitsgaders dat hy sig Vanl u voortaam met d’E Comp” een vrindelijk contract heeft ingelaten; alsulx tegenwoordig gehouden werd 8al werden Voor eem van des Comp getrouwste bondgenoten, dat voorverhaalde willende erkennen aCu CCI yder by desen openbarer, hem, Ouwan, tot cen #4dr teken van onse vrind- schap vereren met een aansienelyke Comp vlag, van welkers grote voor dato noyt aan eenig orancay gegeven is Gegeven ten castele Nassouw op Neira in Banda 14 July 1679.

CDXXX- JAVA_MATARAM:

Augustus 1679

Toen al spoedig na hct verdrag 27 September 1678 (hierybor blz. 165} hleck, dat de Makassaren er zich nict hielder wcrd dc strijd voort Lezel Dcn 25slen Novemher viel Kediri de Compagnie i handen, wazrbij Taroero Djoja echter wist ontomen Door ewane ICrCLS nel groote aantal zicken Mdes Cumpaguic afwachtende houding RannlemneT’ cerst Juni 1679 werd de strijd teger de Ma asat hetral die zich hinnen Kapper 6i Cacappar, nabij mond de kali Porong, Tftstete haddcn: Slechts gedeelte dier sterkte kon genonen worden, wzarna het restant Compagnies toepen zich binnen Soka Ycrschalsle Den Zlen Augustus Aramct Socrabaja versterkingen Batavia eemiy € aideclingen Europeesche saloaten Dmdft Jacob Couper, 3C00 Bocgineezen Dndi Arec Palakka Zij begaven zich Genccns nizr Soka wcrwaarts karathg Galesccnp onderhandelaars 2ml, dic 31 Augustus met Couper onderstaandf otereficoisi Scter Ook ditmaal zou Galesoeng cvenwci vcrorag nict nakomen: (DE Jorce _ Opkonst, VII, blz. LXXVI volgende = Dephreyistcr Batuuic, 1679, blz. 288 289, 329 _331, 365 _368 , 423) .

Nader poincten en articulen, waarop tusschen crain Rapoetsimi, [144] dain Mangale, criin Manjewoy Cate Roepa Bangbang Satama, vanwegens crain Glisson alle andre Macassaarse groten present hun tot Capar als hier IO Soka onthoudende; ter eente mitsgaders den Jacobus Couper, comman- deur en gesaghebber over Comp” land- zeemagt dese expeditie, ende desselfs raad uyt aatn vanwegen d’E heer Gouverneur-Generaal Rijkloi van Goens ec d’E heeren Raden van Indiz; resideren- tot Batavia representerende het oppergesagh wegens Generale Geoctrojeerde Oostindische Comp” ter andre zyde is gemaakt en opnieuw UaSl gestelt een eeuwig vreedenverbondt.

Eerstelijk word geconfirmeert, Voor vast en vin waarden ge houden het oude Bonayse contract; in dato November 667 gesloten tusschen Paducca Siry Sulthan Hassan Oydeyn etc cnde den Ed; heer Cornelis Speelman etc sullende selve “ast en onverbrekelijk nagekomen werden door crain Glisson met alle coninxkinderen gelijk voordesen met Radja Goa gecon- tracteert excipierenide gene mn desen mogt wedersproken werden;

Crain Rapoetsiene, mct volmagt van crain Glisson alle andere coninxkinderen sullen hun voor d’E; Comp veroot- moedigen perdon versoeken egens overtreden van contract, Op Boengay [145] gesloten

Neemt hy, crain Rapoutciene, Jn als gemagtigde uyt nzam vanwegen crain Glisson en alle dandre groten tot Cacapper; hun met haar gantschen orslag volk ten aller- langsten binnen den tijd VaIJ seven dagen buyten Cacapper zan boord, 50o van Comp’

schepen 1ls andre vaartuyger, die, by manquement Van eygen hun sullen gegeven werden; te vervoegen en dat hare voornaamste hoofden met Comp' scheepen sullen moeten na Batavia vertrekken, Om aldaar van d'Ed" heer Gouverneur-Generaal en d'E" heren Raden van India wegens hunne veelvoudige begane fatten vergiffenisse Ver- soeren hun selven ten believe vad welgemnelde Haar Ed" stellen.

Sullen sy gehouden wesen alle dc middelen van den Sousouhoenam; die onder haur mogten gevonden werden, bestaande ir canorl, basser, cleen en ander schietgeweer; voorts buffels coeyen paarden hetsy Fan wat qualiteyt; als onder den eygendom van den Sousouhoenan gehorende, restitueren, alsoo Comp haar niet meer opleggen wil als sy magtig siju te vol brengen.

Item alle des Soesouhoenatns onderdanen; SOO Ians, vtouwen als kinderen onder en by de Macassaren sig bevindende, exepl sodanige vrouwspersonen als met consent toestaan van hun ouderg eygen believen sedert eenige jaren herwaars met haar Macassa getrouwt sijn, behoudens dat sy sullen persoon haarselven aan Sijn Hoogheyd, als haren wettigen heer en vorst, verthonet; en uyt hun eygen vryen wille versoeken met gedagte haar mans te mogen vertrekken

Indien eenige Van Comp' bondgenoten, Boegijs andre; land Van Macasser thuys horende; onder desen hoop op Capper mogten werden gevonden sal haar vye wil keure gesteld werden, hun weder onder hare respective hoofden begeven:

Nae sluyten en mct cede naar hare gewonelyke wyse dese poincten gene daarin begrepen is met zegel Fan crain Glisson handtekening Aei onse verdere hoofden geconfir- meert te hebben, sullen se ostagiers van principaelste uyt haar groten alhier, personen, by ons cautie stellen en wy daarentegens onse gecommitteerde naar Cacapper senden, om by transport (van) alle sodanige goederen als hier- boven gespecificeert staan, over te nemen; en dat haar tot ver- vorderinge Van hunne belov'ten opregt komen quyten.

Geschreven in leger op Soka den laasten dag van de maand Augusty 1679; was getekent = Jacobus Couper, Abraham Danial Ureim Rennesse, Jeremias Van Vliet, Jan Francen Holsteyn, Caspar Aaltmeyer en Thieleman van Ewijk Aan dandre zyde, onder 't Maleyts geschrivt, de handteke ningen Maleytse Cat? cters van crain Rapoetsimi, de hand- tekening van dain Mangale, handtekeninge VJi criin Manjewoy handtekeninge van dain Tellolo de handtekeninge van dain Manjamba, het Inerk vanl cana Roupa Bangbang Satama handtekeninge van dain Masoero, het merk vam catre Bangoe, het merk, gesteld by galeran carta Siarra merk van carre Batoe de handtekeninge van catre Roupa

CDXXXI JAVA_MATARAM

19 November 1679.

Het hiervoor staande verdrag Augustus mloest EOg duor Galesoeng gcratificecrd worden Couper zond durtoc Twcci7 oficicre WaaT Kappcr. Maar gchcel Orerracni ontving Caar schrijven, waarbij Talasenfn plaetse dc ratificatic der articulen; versoghten haer cyrch vaertlnygen noze Venmecken enDoroOrti “thetwelcke dan gcnocghsacm Ecsncurt konnendc werten dat %y €enlick nlaer tiit schenen saeken OIL mle haer ormeslagh uyt Cappar Op breken wcgh #uchten had cendraghtelijck goetgevorden; Tdigre 1fF te aydch ylinghs alle d maght Carpar op trecken; 0mn hetselve onder Godes LCLEIL geweldclijck tot gehoorsicmhcy: Tenuuccrcn des mogelijck, Gillison al zijn trouw laosen aanhangh totaliter uyt te TOUCT cn t ruineten Den 21 October Wcto plaats langen maicn strijd eenomell waa:bij echter Galesoeng wist Dniconen aveticc cnkelc Weren inde Nuri Pasocroean Maar VJOr Was hadden d TCesie andere Jantocrocts zich overgegeven, Mede WaL Galesoeng, hum onderwerping aargeboden (DE JOXGE Otkomjt, VII blz. XCIV_XCVI 276 4279; Daghregister Balavie , 1679 , 423, 491 -496, 545, 579 , 596 ; idem 1o89, bz 76–77)

Nader articulen, waarop tusschen d’EJ Comp crain Glisson alle verdre coningskindereni den oorlogh ter neder gelegt ende de vreede gemaakt kan werden; als daartoe Ua harentwegen gemagtigt crain Maryewoy, dain Matadjan arou Sangeloa, Mits-gaders den oppercoopman capiteyn trernmeester Jeremias van Vliet; met credentiebriev Lel den heer Jacobus Couper, commandeur gesaghebber over Comp” land zeemagt in dese expeditie ende desselv’s raad bevoegt uyt de naim vanwegen d’Ed” heer Gouverneur-Generael Rijklof van Goens d’Ed; heereri Raden Aat India residerende tot Batavia, representerende het oppergesag wegens de Generale Geoctrojeerde Oostindische Comp

Crain Glisson e alle andre coninxkinderen sullen haar Voot d’E_ Comp verootmoedigen pardon versoeken; wegens menigmael begane groote valsigheder, oude fauten, alsook overtreden van contracl; op Bongay gesloten

In den tijd van dagen net al haar volk, pak en sak, uyt het gebergte van Rarata Passouroan af te sakken en werd haar vin Comp wegen toegestaan den tijd, dat nog op Java huysvesten onder radja Bonees protexie en gehoorsaemheyl te submittercn en Op de presentatie van Sijn Hoogheyd onder Sijn volk op Comp”” schepen desselv’s prauwen Macasser vertrekken

Geen onderdanen van den Sousouhoenami, mans; vrouwen kindren oud nog jong; van dit land mede te slepen, maar die onder haar bevonden werden, soowel als gene des Sousou- hoenams is

te restituerer, namentlijk canon; bassen en mindere goed eren, beestiael, etc willende dE_ Comp' haar geen last opleggen die se onvermogens sijn te dragen,

Haar gedragen, 146 Voor vast VaTI waarden te houden het oude Bongayse contract; in dato 18 November 667 gesloten tusschen Paducca Siri Sultan Hassan Oudijn etc ende den Ede hecr Cornelis Speelman etc' , sullende selve vast OTVCT- brekelijk nagekomen werden door crain Glisson met alle coninx- kinderen, gelijk voordesen met Radja Goa gecontracteert is

Indien eenige Tan Comp bontgenoten 'zy Bougijs of andre, land vinl Maccasser thuys horende, onder dese t'saam- gerotten crain Glisson' hoop mogten schuylen, sal haar in vtye wil keure staan hun weder onder hare respective hooiden [te] begeven, gene sy voor een ongemene goedheyd, van d'Ed, Comp' toegestaan vergund moeten aansien;

Naar sluyten van dit contract, selve met eede en hand- tekening becragtigt; sullen se vier ostagiers, lieden van aansien onder haar, tot dies te Ineer betuyginge nacominge van geaccordeerd' alhier by ons ter cautie stellen naderhand

Aroe Palakka , radja Boni Versta Gedragen naat cer van land vertrekken gedogen onse gecommitteerdens, tot uytvinden van opgemelte gene den lantsheer toebehorende is.

Den overloper, genaemt Anthony Lindenaar, van Wesel, in Onse handen leveren.

Sullen haar van de Maduresen hebben separeren cns niet hinderlijk sijn by aannaderen bestoken Kan OfSCTI ryandt Troenadjaja ; dierhalven alle passen advenuen VooT onse magt open laten Om passeren, sullende wedersijds alle hostiliteyt van heden de ratificatie geschied, ophouden Geschreven in de negorye Batoe, omtrent gebergte Rarata, desen 19* November 1679. Onder stond was getekent Jacobus Couper; Abraham Danicl van Rennessc Jeremias van Vliet en Dirk Thomasse: Tersyden stondt Comp' segel, in roden lacke gedrukt, daaronder Ter ordonnantie van heer commano eur voor- noemd Mas getekent J. G Briel, secretaris Op d'andre zyde, onder Maleyts geschriv' , stond in Ma= leytse caracters naam van crain Manjewoy, merck vin dain Telolo naam van dain Matadjam, naam van atou Sangaloa alias atou Tsiong; merck van ctain Mamampang; merk yan dain Moemontoely, merk van dain Massoera merk van carre Bangon Bieding; merk van dain Mangapo merk van dain Manimpa merk van dain Mamoet; de naam vatl carte Bargon Adji, de naam vanl carre Batoe

CDXXXII SUMATRA’S WESTKUST:

Noverber 1679. [147]

Bij de mocilijkheden met de talriike staatjes op de Westkust van Sumatra speelde ook Baros micermalcn Met dit rijkje had d Compagnie herkaaldclijk orcrccnkomsten gesloten; mazr door zijn Noordelijke lig ging stond het n8g Meer dan de andere staatjcs bloot aan bcinviocdirg van Atjch: Dc regcering Dcc Dartijen verdceld een dcel der tclene ten hield zich de zijde der Compagnie aconinck Mirang - cabo” , doch Atjehsche partij, onder radja Ilir, der meestlanaticke rijanden Compagnie reroorzaakle telkens #ecr Ontist Zoo ook in 1678 1679. Het was belang, daar tijdig tegen Op te treder; leticer ock Comp’ opcnbzare yrandcn, Cottatengcrs, d’Oulaccanders 12 bertedenlacdse Eoa5 nitsgaders de gevcynsde Uaurers het oogh de Harohese uytslagh schenen te houden Dc leidcrs van Compagnies npageertic’ Baros Suaagdn tijdelijk doen Yerdrten 477fta de Hollandsch-gezinde rcgenter onderstaande ovcrecnkomst sloten (Daghregister 1678- 40; idem 1679, blz. 17 301 STAFEL , Arcntpel 1684, blz 20; MAc LEOD Indische Gids 1905 , blz. 136) .

Vernieuwinge Vam eerste; twede als derde vredeverbond, met hunne ampliatien, gemaekt ende opgeregt tussgen respective gemnagtigden uyt den name der Comp’ als stadhouder der Minang- cabosen coning ter Cctire ende de Barosse regeringe ter andre zyde

Wy; ondergeschrevene radja d’Oulou [148] radja Sittia moeda als op approbatie van den E commandeur by de resi- denten speciael gemagtigt, om gedurende de wederhorigheyt van radja Dilleer d’oppermagt in dat districkt representeren orancaya-baly Maradja-moeda, radja Sittia-lela, Bandara, radja tommongon mitsgaders ouderlingen regenten gesament- lyke hoofden der regeringe Baros beloven sweren dit nader geschrivt, dat wy alle de voorgaande articuler Soo in eersie, tweede als derde vredeverbond; met hunne ampliatien, begrepen hunne regten teneut ende inhoude ter goeder trouwe sullen nakomen ende houden ende deselve doen houden ende naarkomer sonder daartegens iets te doen of te Jaten ge schieden, door Ons selven of door anderen; direct of indirect, ende speciael, dat we den WelEdelen Hoogagtbaren Here Rijklof vam Goens, Gouverneur-Generaal tot Batavia; uyt den name der E Comp” als gemagtigden stadhouder van den koning Wa Minangcabouw , onsen genadigen here, plaats van den WelEdelen Hoogagtbaren Heer Joan Maatsuyker, koogloffelyker memorie, ontfangen erkennen ende gehoorsamen sullen, als dat behoord ende van opregte bondgenoten en onderdanen vereyst werd:

In kennisse der waarheyd is dit by ons besworen; en Inel onse hanttekeninge becragtigt op de baley des E, Comp pagge ringe, Baros staand desen 17e dag van de maand Siauwel, jaer naar

Mahomets geboorte 1090, zijnde na onse Christelyke rekeninge op Maandag den 20” November 1679 Welke vorenstaande belovter, door hun met genoegen verniewt, in de Maleytse tale op gevoeglijkste gestelt en ten overstaati van onse successeuren de messieurs Francois Bakkcr ende Jacob Hayman; aau onse handen bevestigt sijn ende doen onderteykenen, gelijk wy selve met onse hantteykeningen bevestigt kebben, Dato ut ante.

Onder stond Quod attestor was getekent: Arent Silvius En stond de volgende pagina vorenstaande contract In Maleyts beschreven.

CDXXXIII MALAKKA:

25 Januari 13 Februari 6 Augustus 1680.

Nict Aad Malakka lagen de Maleischc staatjes Nanirg Rembau of Kombonu welker bewoners door taa zeden handelsrelatics malu Kerwani warcm Itt Mcrangkabausche Maleicrs. Naning had lang onder Portugeeschc hccrschappi gestaan, dc vcrovcring Malakka dcoc Nederlanders had dezen plaats Portugeezen sovctcincm crkend: (Corpus 349 v} Rembau sond oudsher[149] [150]

OOST-INDISCHE COMPAGNTIE 1602_1800.

order oppcrhoogheid dcn koning Djohor, bondge1oo van Compagnie, werd als zocdanig vticncen GC7C gerckend. Niettetri Taart beide staatjcs het d Nederlanders in Cc cCrsIC jarcn hun beer schappij over Malakka nOg lastig, in 1616 mocsten zij zelfs door gewapende expeditie warden herinnerd an hun plichten, respecticvelijk als ondcrdancn vrienden (Ibidem; blz 48 4183), TTarn verhouding langen tijd goed blecf. 1677 Wcrd ecr5t Diohor, later het feCr Noordelijk gelcgen gc bied Malakki, Tctonttust door ccn beweging half van politicken hall religieuzen aanL Zekere radja Ibrakim, Sumatraansch Maleier wonderlycke heyligheyt zeldzame Ttacuen toverycn wcrn zich pricstEr kotng, krcee spocdig grootet aanhang ook Nanirg Remku Tot tweeiraal deed hij 1in97 Malakka, TraAT bat daarbij Fcen succcs De Compagnie kreeg versterking Batavia; Ibrahim verviel tot zoodanige buitensporighedlen dat hij door ziin cigen volgclingen wcrd gedood: Die Naning bcgonnen besprekingen boden hltni onderwcrping Aan Rembau volgde, beide regcerirgen teekendcn slotte onde-staand contract dat Augustus door de regcc ring Batavia WCC gcratificeerd: (Daghregister van Batovis, 1677, blz. 213, 215, 310 1678, blz. 482 1679, blz. 426, 451, 491; 1680, biz 74, 535 694, 796).

Articulen en conditien, by renovatie nader geaccor- deert besloten en geresolveert tusschent den E. Jacob Jorisse Pits, Raad-extraordinaris Vam India, gouverneur directeur der stadt fortresse Malacca, mitsgaders Sijn raden ter eenre en Siri Maharadja, Biginda Moulana sonen Van radja Mhera en gemagtigde van er vader; Sittia Ouloubalang hooit VaTL de volkeren in land van Tiga Batur; radja Bagagar hooft van volkeren uyt Sammalingang, Siry Narrangarang hooit over volkeren uyt Batoe Ampar ende Che Abdul Bachy, hooft van volk datter aangroeyt; alle gesanten van den hoofdgebieder tot Naning; radja Mhera, mitsgaders Sittia Ouloubalan sabandaar tot Rombouw, Intie Gagal hooft van volk uyt Monkal, Intie Lella hooft van volck uyt Johor, gesonden in plaats Van den capitain tot Rombouw, Paducca Bangsa inplaats van Marra Bangsa, capitain van volk Paja-

Hier bliikbaar bedoeld als eigcmnaam Samalangga p Arjch Van cualshcr had Ien 0p hel Maleische Schiereiland kdlonien gchad kooplicden uit alle deelen den Archipel, tuurlik meest Sunatr ETah ook zels van Java Celcbes (Makassaren Bocgincezet}. Deze stonden klaarblijkelik onrer hun eigert hoofdcn ook benecen.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

combo Marra Palawang hooft aangroeyende volkeren Mantri Ouloubalang, plaats van Sittia Maharadja hooit van volk vah Batoe Ampar, ende Goelan Cassumba voor Che Basaar hoolt van volk van Tiga Bator; alle gedeputeerde Vin Rombouw met onderhorige dorpen, ter andre zyde

den eersten beloven

sweren wY, gedeputeerde Van Naning, uyt den naam van onsen capiteyn mitsgaders de gehele menigte doorlugtige hoogmogende heren Staten-Genierael der vrye Vereenigde Nederlanden, Sijn Hoogheyt en Vorstelyke Genade Willem Hendrik, Prince van Orangie, de bewinthebberen Van de Vereenigde Oostindische Komp in dese landen, d’ Ed heer Gouverneur-Generael en de heren Raden V4n India, mitsgaders den heer gouverncuT en raad deser stede, item alle bevelhebberen, die over haar gesteld werden, gehouw en getrouw te sijn, en een yder na sijn uyterste vermogen in alle behoorlyke onderdanigheyt tot den Nederlandsen Staat te dragen als trouwe subjecten ende onderdanen schuldig en gehouden sijn, mitsgaders Wy, gesanten van Rombouw uyt den naam ende ranwegen onsen souverainen heer, den koning van Johor als Tede uyt den aat Va UnSCTI capitain gantse menigte ran Rombouw en de onderhorige dorpen Ons voortain te dragen als Goede onderdanen Van gemelde Onsen coning; DiTC vrinden, naburen bondgenoten Van Malaccz mitsgaders den Staat der Nederlandse Comp in Orienten, sonder

gesamentlijk of ider in besonder tegens denselven staat iets voor te nemen directelijk of indirectelijk, maar dit Van hieuts gerenoveerde contract in allen delen heyliglijk te observeren, punctuelijk te komen en te doen observeten te niet doende alle contracten verbanden, in prejuditie van d’ E. Comp door een ran beyde Soo van Nanning als Rombouw, met de andre volkeren voordesen gemaakt ofte ingegaan.

Ende ingevalle ymand van volk van Nanning of Rombouw, kinderen van de Manicabers[151] Maleyers, hun tegen den inhout van dit contract quamen veriopen, ofte de heeren gouverneurs ende desselfs officieren ongehoorsaem Marcm, 5O0 sullen den capiteyn en de outste V4TL Nanning gehouden wCsen, denselve ter aanmaninge van den tommagon of fiscael over tc leveren, om by gemelde gouverneur razd naar verdienste gestraft werde gelijk ook den capitain van Rombouw, by soover ytnand van de syne hiertegens quare sondigen Tet pligt blijv’t, deselve daarover naar behoren te straffen

Comende eer Manicaber, sijnde een inwoonder van Naning te overlyden, sonder VtOUw, kinderen wettige ervgenamen laten Szl d’ Ed Comp (als ten tyde vin Portugesen gebruykelijk geweest) van desselvs late goederen genieten de helv den capiteyn van gemelte Nanning van gelycken ander deel; en ervgenatnen voorschreven heh bende, het thiende deel, waarvan de helvt den capitain geniet

Wanneer eenige Manicaberse inwoonders Fan gemelte Nan ning een anderen komen te dooden en de dader hem vlugt komt te begeven, Soo sal d’ Ed Comp genieten alle des selfs goederen niets uytgesondert, ten wire den delinquant Trouv ervgenamen naliet, die helvte behout, als voren van den overledet gesegt is

Den capiteyn en Outsten mitsgaders de inwoonders Van Nan ning, soo Manicabers als Maleyers blyven gehouden van rijsvelden en alle andre vrugten a1n de Generale Oostindische Corip geven thiende derselve ytem van peperthuynen jaarlijx sodanige renten, ils de grote derselver Voondesen gebruykelijk is geweest; ter arbitragie van den valiadoor des hortes[152] ten overstain Fan d’ E Comp gemagtigdens en der roornoemnde inwoonderen: Dito thuynen onder den andercn verkopende sullen gehouden wesen aan d’ E. Comp hare gemagtigde betalen thiende derselve contant; gelijk voordesen

Mits dat ten tyde der insamelinge Vat voorschreven thieride ten behoeve van Nederlandse Oostindische Comp deselve gehouden blyven ian de voorschreven gaarders te verstrekken 200 gantings nely of ongestoten rijs tot haar onderhoul, nevens stuk lywaad een dito cafla ot erkentenisse Fan den capiteyn van meergemelte Nanning:

De voorschreven nely als het geld van de thuynen ingesameldl wesende sal den capiteyn ran de voorschreven inkomsten nieten het 10 deel, S0o T7n7 wharcn als geld, gelijk voordesen gebruykelijk, mitsgaders den schryver van dito capiteyn vijf crusades en dent priseerder van dito thuynen c voornoemde ely vijv' gelyke crusades eens voor hare gagie, sonder mecr.

Eenige Nanningse vaartuygen van boven de rivier afkomende met thi, hoenders, melk of andre eetwaren, sullen aan bankesaal biyven leggen en eneliik VOOr prauw of yder vzartuyg aan d' E Comp betalen een crusados mits dat dan hare inladinge vat verdere inpositie gehelijk exemt Vr blyven:

Mits dat voornoenide Komp ontlanger verobligeert gestadig en dienaar de banksaal te houden, die ook het volk met de voornoemde vaartuygen afcomende, moct versor gen Van potten schotels waterpotten; een parrang hout cappem, Ad Tct ofte lampen Itemn twemael eten yder perscon een schoupa (dat is 1/ pond rijs) en roorts soute versche Vis ende groenten naar advenant, blyvende de VOr dlere mondcosten by langer vertoeven aan de bangsaal ten laste Van gemelte personen (dog vermits de prohibitie van het betel brengen, comt dit eten geven te cesseren)

En wanneer eenige prauwen vav d' E. Comp in Pacalan voorhanden sijn, inwoonders VaTl meergemelte Naning met haar eygen vaartuygen (dat anders hun niet werd toe gestaen) afcomende, sullen gehouden blyven aan d' E; Comp gemeite ontfanger te betalen 2 tanges voor yder prauw sonder meer

Eerige przuwen ofte baloyns[153] Pacelam[154] Van Nanning omhoog komende sullen de eygenaars der goederen gehouden blyven voorschreven wharen huys vin den jourou rankalang of visitateur van voorschreven vaartuygen leggen; totdat dragers van Nanning bekomen heev't, blyveride het tractement VaM voorschreven jouroupankelam sijnde vijv' crusados ter maant, ten laste van de Comp

De inwoonderen van Nanning, elders met haar wOon wil lende vertrekken blyven gehouden aan gemelte ontfanger verthonen een schrivtelijk afschijd van den capitain; met het zege van d' E. Comp getekent, nevens een hoen tot schenkagie voor yder persoon; ten profyte van de Comp

Van gelyken comende eenige Manicabers van andre plaatsen om voorschreven Nanning te resideren oite rheysen sullen deselve als voordesen verobligeert sijn, aan de Generale Oostindische Comp Voor yder hooft te betalen een reaal Vam spetie; sonder consent van den ontianger off tom mongon te betalen Voot hooftgelt alsvoren vertrekkende bovendien verbeuren amende van 10 riixdaelders ten behoeve van de voorschreven Comp

Eenige slaven of slavinnen uyt Nanning Malacca, O14 Christen te werden, verlopende; sullen de eygenaars Vin soua nige slaven of slavinnen genieten ende goed edaan werden de geregte helvt van den prijs derselver slaven of slavinnen vol gens den tax by den tommagor; fiscaal, baljuw ofte ontfanger daarop te stellen, sonder meer:

Maar eenige lijfeygenen Vau d' E Comp ofte de ingesetenen ran Malacca Cristen of Moren naar Nanning of Rombouw als omleggende dorpen plaatsen door de vlugt haar begevende sulien de capitain en outsten derselver met alle de inwoondercn nietand uytgesondert, gehouden Wesen de verlopende personeti rast te houden stonts Malacca te brengen, om hare meesters gelevert te werden mits genietende tot een recognitie erkentenisse van voorschreven eygenaars viji crusados cens, sonder InCCT.

En opdat den inhoud Van bovenstaande articul overbrekelijk nagekomen erde, beloven ende sweren voorschrevcn gesanten in den natre JAeT hare oversten alsmede van de gantsche menigte binnen de tijd van een maand heer gouverneur ofte syne gemagtigde te restituerer en in handen te stellen alle sodaniige geroov'de en weggelope slaven, als sullen bevinden in Nanning, Rombouw ot elders wesentlyken te sijn; en byaldien sy komen vernemen dat geduurende ese onlusten eenige lijfeygenen de ingesetenen Fan Malacca toebehorende, tot Pahan, Cahang; Moar of ergens anders op Manicaberse plaatsen verkoit zijn 5O0 sullen se de siaven sien weder te crygen, Of de waarde 1n dien aan de eygenaars in geld betalcn

Soo beloven dito gesanten (nomino als voren) binnen geprefigeerd tijd in Malacca aan de gemagtigde van welgemeltc heer gouverneut ook leveren alle het geweer, I5A Is quetten; degens als houwers etc dese troubelen VAN onse ingesetenen genomen geen sy sullen bevinden onder haar volk te beruster; alscok wat buyten dien nog mogte werden vermist, sullen sy in gelde betalen, mits dat yder de opbrenging I47 sijn gemist geweer met eede bewaarheden sal, verbindende haar aisdan in desen ook opregtelijk te handelen, Yer beurte van lijv en goed,

welke penaliteyt mede sullen vervallen paratelyken werden geexecuteert alle, die ecnige Cristenslaav of vryluyden aan Mooren of Heydenen na sluy ten van desen contracte koopt, oite deselve 't sy goedwillens ofte met dwang van haar meesiers tragten te onttrekken Vettoeten insonderheyd die sodanige Christenen slaven laat besnyden met geweld daartoe tragt te brengen.

De voormelde inwoonders van Nanning sullen niet vermogen met eenige buytenlandse natie handelen traffiqueren directelijk of indirectelijk; maar gehouden blyven hare goederen cenelijk brengen langs de rivier a Malacca, sonder eenige andre passagien

ofte (requentatien met voorschreven handelaars langs de rivier Paragie ?) te houden; onder wa pretext selve soude mogen wescn, verbeurte als volgt:

En opdat den inhoude van voorverhaalde poincten en articulen in hare leden onverbrekelijk agtervolgt en nagekomen werden; soo sullen oudste VAn Nanning wegens het governo Van die plaats niets mogen besluyten, sonder dat se hare saken den hooftgebieder, radja Mherz, alsvoren bekend gemaekt sijn advijs daarover gehoord hebben, welke ridji Voorrhemi van Wu voortaan ook niet vermogen sal 7ann niemand Val syne eenige eertitulen of namen Vam digniteyt te geven, zonder alsvoren advijs en gedragen consent van den heer gouverneur tot Malacca hebben pene van nulliteyt en verlies hares ampts en qualiteyt:

Ttem beloven de gevolmagten Van Nanning Romborw in vergoeding onser gedane costen geduurende den oorlog, aan d' E Comp uyt te ryken 2000 rijcxdaelders te betalen yder van hun de geregte helvt, tijd van seven jaren als elk jaar etn pay van 300 rijcxdaelders, zijnde voor die van Nan ning en Rotbouw yder de helvt, mitsgaders het leste of sevende jaar 200 rx alsvoren.

Verbinden sy hun ook; te weten die van Nanning en Rombouw, yder 30 slaven, kende samen 60 stucx, ten dienste Vam d' E Comp te sullen leveren YUuT den tijd Vam 10 jaren, mits ge nietende een selve tractement[155] dat Comp slaven ordi nair nebben met stipulatie, dat versterven var eenige derselve in hare dienstbaarheyd d' E Comp niets sal hebben vergoeder, gelijk Ook geen andre hare plaatse mogen bedingen of eyschen, mits dat de leverantie maandelijx ten dele geschiede en het geheel getal in den tijt roor de expiratie Van vier mainden geleverd werden sa], blyvende ten andre Comnp insgelijx verbonden verloop Vam geseyde 10 jaren alle deselve slaven of sooveel er dan nog in leven sullen wesen, uyt harc servituude te ontslaan, ende aun de #aant eygenaars, of by overlyden derselve Jan de ervgenamen en daartoe gereg tigde weder te intrageren overhandigen.

Sullende mede vergoeding van het geroovde genomene vee, werdende by ons geschat op 400 buffels IC0 coebeesten; uytgekeert werden 100 bufiels coebeesten, sy effective beestiael of wel iu contanten, na de valide vin dien, ter taxatie van gecommitteerdens, mede den tijd 4aI vier mjauden

Blyven die van Nanning mede geinterdiceert, van nu voortaan geen betelplantagie voort te queken, immers niet meerder, dan se eenelijk tot eygen gebruyk benoodigen, gelijk ok geen betel bladen na desen meerder af te brengen Pene van I0 rijcx daelders yder theys dat bevonder werden dit verbod over treden, met conliscatie van sodanig medegebragte bladen;

Is ook bedongen dat de Nanningers of Rombouwers in handen vanl E. Comp moeten leveren alle sodanige personen welke Van Batou Tiga met haar gewCeI weggevlugt sin VOOr namelijk den overloper Bagia die alsnog onder hun wonende mitsgaders aile degene die onse verleende acte van wapenschorsing stilstant geexpresseert staan by name als Moeda Manare

Ten lesten bieden tol onse meerder versekeringe, dat dlese articulen; gelijk se hiervooren gespecificeert sijn, protrip telijk observercn nakomen suller, agt gequalificeerde per soren als vier uyt Nanning en vier uyt Rombouw, in Malacca Aar eygen Kosten tot ostagiers doorgaans laten Llyven, moetende deselve ook luyden sijn, welke by versterv van de jegenwoordige regenten de regeringe aldaar dienen succederen geen andre; welke ostagiers ook sullen Ver mogen den tijt VaIl haar aanwesen alnier, haar selven door cerlyke middelen te erneren te lande of te water, als andre ingesetenen; haat voord soeken onder onse passen, mits dat se egter sonder oris edragen corisent haar niet sullen begeven huyten ons district en jurisdictie:

Eyndelijk beloven en verbinden WY Ons over ende weder, gelijk ons gesameritlijk, [dat] vali #u voortaan tusschen den neer gou verneur van Malacca en radja Mhera hooftgebieder tot Nanning; neffens den capiteyn en oudsten tot Rombouw Wesen eer opregte onverbrekelyke vreede; met ophouding van alle vyandschap, hostiliteyt en actien van oorlog Op of jegens eenige ran beyde onderdanen, mitsgaders dat wedersijds parthye sig hiernamaels sal onthouden van alle roveryen plunderinge ende injurien, te lande of water. Welke articulen provisionelijk gestelt en gesloten, omn aa01 Haar Ed,, heeren Generael Raden van India verthoont te werden sweren wY, gecommit teerden, uyt den name en vanwegens onse meesters en gantsche menigte des volx; den alcoran heyliglijk sullen onder houden gelijk den heer gouverneur en raden Vam Malacca aan d’ andre syde meede beloven dit gesloten contract opregtelyken te komen en in allen delen te observeren hebbende dese tot meerder versekeringe met hun gewonc handtekeningen beves tigt, en met Comp zegel (te) doen drukken:

Aldus gesloten de stadt fortresse Malacca den 25” January 1680, beedigt en ondertekent den 13 February daaraanvolgende; En was getekent Jacob Jorisz Pits, Lucasse, Hendrik Temmer; Anth Vogel, Barent de Visser Jacob Snikkers:

Ratificatie op vorenstaande contract;

Den Gouverneur-Generael Rijklof vin Goens ende de Raden van India, tot Batavia residerende doen wetet Dat by ons met aandagt geresumeert esende het contract van vrede ofte de vorenstaende articulen en conditien, by Feno vatic geaccordeert ende besloten tusschen den heer Ettid ordinaris-Raat van India gouverneur Jacob Jorisz. Pits den raad tot Malacca ter eenre, mitsgaders Siri

Maradja Beginda Moulana sonen radja Mhera en eragtigde Wa haar vader, Sittia Ouloubalang, hooft van de volken land Tiga Batur; radja Bagagar, hooft van de volkeren uyt Sammalingan, Siri Raragaran hooft over volkeren uyt Batoe Amper, Che Abdul Baky, hooit van volk datter aangroeyl; alle gesanten van den hooftgebieder toL Nanning; radja Mhera mitsgaders Sittia Oulobalang, sabandaar tot Rombouw, Pa Intje Gagal, hooft van volk uyt Monkal, Pa Intje Lella hooft van volk yt Johor, gesonden in plaats van den capiteyn tot Rombouw; Paducca Bangsa, in plaats van Mhara Bangsz, capiteyn van rolk Payacombo Marra Phawang, hooft van den aangroeyende volke Mantri Oulobalang in plaats vani Sittia Maradja hooft Fan voik van Batou Ampar Goelong Cassunba voor Che Bassaar, hoolt van volk van Tiga Batu, alle gedeputeerde van Rombouw met de onderhorige dorpen ter andre zyde; gemaekt ende gesloten binnen de voorschreven stad ende iortresse Malacca den 25 January ende beeedigt ende wedersijds onderteken: den 13 February deses jaars A” 1680, Wy, als representerende het hoogste gchied wegens de Generale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp” dese landen, om betonen unse vreedelieventheyt ende bewog door mededogentheyd tot onse oude vrinden en bondgenoten deselve articulen conditien am vteede en vrindschap met de rolkeren vin Nanning en Rombouw, als die aan en onder haar sorteren, mede aandagtige deleberatie hebben goetgevondcn te pproberen en te ratificerer; gelijk doen by desen, belovende deselve van Comp wegen onverbrekelijk te onderhouden ende doen onderhouden gelijk wy van de hoofden regenten Folkeren vin Nanning Rombouw dan mede Vcr wagten. Tot bevestiging van welke dit instrument met onse gewonelyke ondertekeninge en segel van bovengemeite Generale Vereenigde Nederlandse Geoctrojeerde Oostindische Komp” hebben becragtigt

Aldus gedaan ‘t castee Batavia eyland Groot Java den 6” Augusto A” 1680. Was getekent: R van Goens, C. Speelman; B Bort; Hurt; Blom, W van Outhoorn en J. Camp huys Ter syden, onder Comnp’ zegel, in roden lacke gedrukt, stond Ter ordomnantie van Welgemelte Haar Hoj Ed” was getekent Joan van HoOrn, secretaris. En was zen ‘) d’ eene zyde in Onse tale alsoo geschreven, en onder Maleyts mede onder Comp’ zegel, andermnael genoteert: Ter ordonnantie van Haar Ho. Ed , in den hooide deses genoemt, en by nevenstaande ondertekeninge becragtigt; getekent Joan van Hoorn, secretaris.

CDXXXIV MALABAAR

28 Fcbruari 1680.

De-mapatnaI of Darmapatatr plaatsjc wcinig bcteckcris, EUE ten Zuiden Lananoor bcbooceuoe laatstgenoerde plaats. (Corpus I, Blz 297 volgende), De onderkoopman Jacob Schoors; comTanae Canaroor, vernieude 1664 gesloten verdrag Iet Qen regent genocmde Jats

Nieuwe vrindschap, gernaakt door det gezaghebber in de vesting Canaroor; Jacob Schoors, uYt den naam Kam d' E Comp' met den cartoun vi[l Dermapatnam [156]; nader approbatie van heer Maarten Huysman, commissaris en commandeur over Malabaar, Canara Wingurla

Beloov' voortaan voor alle myne scheepiens Vaar tuygen, die ik versenden sal, behoorlijk pas van d' Comp" nemen

Dat de scheepies andre vaartuygen, die door my sonden werdcn, gaan ende keren, visite te laten doen, vOOr vestinge Cananoor sullen aant keren.

Ben ik gehouder, alle jaren mijn parl van de vijfhondert candylen [157] peper; nevens de coopluyden vin de basiar Cininoor, te leveren, milsgaders Vn cardemom die &' E. Comp uyt dit land toekomt:

Dat Comp" dienaren Dermapatnam altijd VTY ende (ngemolesteert sullen mogen komen des nodig, gedogen, dat van haar aldaar de visite aan vaartuygen geschied

Dat het oude contract met d' heer admiraal, generael, gemaekt; in sijn volle Figeur en cragt sal blyven ende voor tnijn dcel sal onderhouden werden.

Tot een teken dat dese vrindschap by my regt gemeend werd, Auo heb ik dese articulen op mijn geloov ende by den propheet Mahomet ondertekent : Dermapatnam, den 28" February 1680, welk near de Mallabaarse stijl den 20" Fan Samban jaar Coylan 855 [158]. Was getekent met de caracter van Consjepo, Craum 0f cartoun [159]

Oader stond Accoort: Was onderteykent Jacob Schoors

CDXXXV KOROMANDEL

Februari-~Maart 1680.

Dcn Z5stcn April 1678 had dc Compagrie bcpcrkentlc voorwaarden tocstemming Ecrreecn op Porto-Horo handelcn (hiervodr, blz. 142 143}. Tlocht opslagplaats bvuwen; CalFm door inheemscne makelaars VOot naar Eekochte produkten Onde dak kon brengen, mal mccht Acei eigen Joie roduren Dit lcidde

spocdig tot mocilijkhedlcn; de Compagnie tror zich Crug wcigerde ook an nheemeche vaartuigen derwiarts Nasdoon rerieenem Ragonade-pandito, veldhccr rijksbc- stumtdct bekerden ueurpitor Shivaji trachtte mtt de Compagnie tot overeenste mhing {omieem het helarg Porta-Novoschcn karide, Malr dit had Fech ~ucce: Ten slolte gelukte het Quder kccputan Jacob Clement #door sijn hysonderen yver Roede diligentie dcordat hi; inlieemschen makelaar Christnambathae hardig Jeschenneraonm had; toesteniming krijgen Porto-Novo Comjagnicsioge nouwem c#utococvs Inartc Vunvenici rida 0p Koromunde liut Botovio, 25 Maart 1680}.

Caul, door den veldheer Ragonado Panditoe aen d’ Ed. Comp op den naam van den E heer president Willem Carel Hartsink verleend wegens den Porto-novisen handel.

Onder conquesten, van den vorst Suwagie ons sedert cenigen tyd herwaarts in de Karnatikase landen gedaan, is ook de provintie van Chinsy onder dat gebied legt OOk iactOrTe zeekoopplaats Tegenepatnam, TCCT andre plaatsen daar negotie gedreven werd, alswanneer UE eenige personen VzuI aansien aan Syne Hoogheyd en Ons ge sonden hebl; om te procureren een caul tot een vrye en onverhinderde exercitie van U.E. cOIIercie op dien voet, als UE bevorens La OUCt lange Jaren cnder Moorse regeringe gebruyk was geweest, dat dan den vorst Suwagie bekent gemaekt sijnde, cok doenmaels sodanig Sijn Hoogheyd OnS is toegestaan verleend, ons en UE wedersijds gecontinueert Naderhand hebben UE, ook verleden jaar; oock Plaats versogt Porto-Novo, die reden de paspoorten Vour schepen ingehouden, waardoor den dienst van den duan $\frac{160}{}$ veragtert verval gebragt: Hierover hebben wy Malem- purmal aan UE uyt onsen naam gesonden, dog is ‘t verschil niet verevent geworden Nu heevt UE. Cristnambathoe ien ons gesonden met een vrindelijk toegenegen intentie ten voordele van den duan, er aanbiedinge, om alle de openstaande differenten waarby den duan E. Comp byde ten hoogsten geinteresseert sijn, tot wedersijds genoegen Ter evenen maken. Hierop Soo hebben UEI dan cen plaats tot Portonovo tot U.E”” coophandel toegestaan, om aldaar packhuysen mogen bouwen gelegen aan de rivierkant, noorden de woninge van 5’ Manuel Fercre Suydwaars van sekere straate aldaar sijnde dese plaatse gelegen in een cleene leegte en in vierkant 60 ges ?) aan elke zyde, alwaar UE” huysinge mogen bouwen; commercie dryven “s duans Vcor delen bevorderen sonder dat UE egter VTY sal Staan aan deselve U.E* te bouwen huysinge eetig e sterckte te titnmneren; negotierer, betalende sodanigen thol en genietende sodanige vryheden als d’ E. Comp Tegenepatnam, conform het Ver leende caul; vergunt en toegestaan sijn, Waatyall desen reguard van Portonovo dit caul ook werd vecleend. Hierop moge U.E” vastelijk verlaten en volkomen versekert wesen; verwagten wy dat alles van UE” sal werden geobserveert en naargekomen, gelijk selve mede Fan onse kant metterdaad Cn met betuyginge van Onse goedwilligheyd e sincere intentie sal werden geeffectueert: U.E” mogen dan met

een gerust herte de commertie aanvangen en voortsetten SOo lang als de wereld staal; in maniere als op Tegenapatnam dcn handel werd gedre- Ven sonder eenige de minste wantrouw Va7 1n, wint wy UE” dit alles met dit caul vergunnen toestaan, sullen ons ook ten vollcn gedragen desselvs inhoud Weest hier nogtnaals van versekert;

Laigte, vallei: Ges of Hindoestani g1v, lengteraat cobicos Zoowel het Contractboek al5 In OvcrgecomEH Onian ontbreekt D onderteekening; Op kcide plaatsen Tordt dit cau gevolgd dcr een aanta bevel. scmFcu Kaarb Ragenada diretsr Jurcemscht autoriteiten uitvoering caul opdraagL Wi remen deze stuiken icr fet Op

CDXXXVI: MALABAAR

April 1680

De ‚Moren” of Mohamedanen Reu in dcn handel op Fanatcor Yoormaie plaats (CANTER Visschp? Mollabarrse bricven, blz. 65 65}. stonden onder cen eigen hoold; in Compagties papieren stceds Adersia genoemd (CAETER CSCCHEE nccmt hem Adji radja”) } De Compagrie had ccmt Maen Afin handeldoyereelateen Janecgzal nanclijk Februari 1664 cn 13 December datzelfde jaar. Zijn macht werd geleideliik Groot; zoodat METL hetl getioegsaim als ccn onafhankclijk prins JatictKen Dat Ook Compagnie hem min of mcer als 504 yenei bescowde bliikt ut ancershand coniract

Renovatie van oude contract naler onderlinge vrintschap, gemaekt tussen d’ Ed’ Doorlugtige Neder landse Oostindische Comp ter cenre, ende Adersia hooft en opperste gesaghebber der Mooren van dese basaar tot Cananoor ter andre yde uyt den naam Vn d’ Ed” Hoogagtbare heere Rijklof Van Goens Gouverneur-Generaal, Ed heren Raden vati India ter ordre Vin den heer commissaris Marten Huysman, commandeur over Mallabar, Canara Wingurla Sijn onder raads goedvinden approbatie vzn Haar Ed” Hoogagtbare voormelt; door ons, ondergeschrevenen, daartoe geauthoriseert, namentlijk:

Articul 1. Dat verbond, door d’ Ed: heer Admirael Gouvernett-Generael Rijklof van Goens Decenber 1664 met Adersi? nader bevestigt [161], in sijn volle vigeur cragt blyven onder- houden werden sal; Yin gelyke de onderstaande articulen; verbeurte van geen opgemelte contract vernield staat.

Dat Adersia nevens alle cooplieden, die van de basaar sijn, wederoI haar oude woonplaats sullen comen van Cair als voordesen haaren coophandel voortsetten

Dat geen vaartuygen schepen, dese basaar thuys horende, die Fan ingesetenen deser basaar versonden werden; sullen vermoget, wanneer wederom komen op ecnige andre havenen ol basaren te lossen dan op dese basaar Cana- TOCT tensy met licentie der Comp’ gevisiteert sijnde

Dat geen vaartuygen; die in dese bay sullen komen, ondergang of voor opgang der sonne sullen vermogen te lossen maar des nagts soodanig als se gekomen sijn, blyven leggen tot dat morgens gevisiteert sijn.

Dat de hoofden inwoonderen der basaa; Cananoor, veel min van eenige andie basaren directelijk of indirectelijk geen peper of cardamom sullen vercopen of leveren aan eenige vremde natier, maar direct aa01 d’E Comp’ leveren gene jaarlijx bedongen is, nevens 70 80) candijl cardamom of sooveel als becomen konnen, welk Ru het d’ E Comp niet mogte begeren genc meer bevonden werd uyt lariden Wat Collastri te konnen versatnelen; sullen Adersia en de coopluyden Taut dit land met haare eygen vaartuygen onder Comp” consemt redelijkheyd vervoerem Suratte, Masquette en Mocha maar van Suratte sal niet meer amphioen mogen werden gebragt, als in oude contract ermeld staat.

Dat alle vaartuygen voortaan behoorlyke passen Vih 4’E Comp sullen versoeken betalen, of dat degene die sonder passen Fare met dlessel s heele lading verbeurt geconfis queert sullen sijn.

Adersia sa/, na teykencn van dese articulen; stucken canon Ecn last Maskate. Osspirtacot 480 pona d’E, Comp ter hand stellen; tot vernieuwing van dese vrint- schap; soohaast sulx geschied sullen passen sonder ver hindering werden verleend als voor desen, dog alles op appro- batie van Haar Ed” Hoogagtb tot Batavia

Dat stuckie zayland, 4201 Comp’ limiten leggende, sal Adersia mogen besayen terwijl $\frac{162}{}$ Adersia bewijs gedaan heev’t sijn eygen wesem, in allen gevalle geen bornen daarop mogen planten of huysen setten, nog yets anders doen als daarop te zayen

Dat het slaan van fanums na vermogen sal betragt en Comp” tnunt een billikken coers sal hebben

1. Dat wedersijds voortaan alle vrindsckap den een den anderen sa] bejegenen dat alle Comp’ vyanden haarc vyanden sullen sijn, en te allen tyden; winncer vereyst werd, gehouden sullen sijn seive “yterste vermogen betonen, 11. Dat voorschreven contract en dese articulen wel nagekomen werdende, alle vorige verschillen ongenoegen Adersia sijn coopluyden rakende, te niet, vergetet vergeven Sullen syn, welk met overcomst van &’ E. heer commssaris tot Cananoor nader bevestigt sal werden:

Dat Van dese articulen twee Nederduyts twee Mallabaers sullen geschreven en door Adersia mnet Vier syner voornane coopluyden otise gecommitteerde ondertekend Van yder een in Comp mnagt een Adersia bewaring sullen blyven.

Onder stond - Gedaan tot Cananoor, eveti buytert de vesting Comp’ thuyr, den April 1680 En was getekent met Mallabaarse caracters Adersia; Carnoor, Bappinga Coy- coctialie

saa Erenwd in alle vicr dc extmplaret

Lager stond Wy ondergeschrevene Hendrik Reyns capitain-ragiadoor en Jacob Dcrval, pl lieutenand, expre; gecommitteerde van d’ E heer Marten Huysman, commissaris commz ndeur over de custe Mallabaar, Canara e Wingurla verclaren dese renovatie met Adersia en sijn coopluyden publijk gesloten te hebben in Comp” thuyn voormeld, getekent : Hendrik Reyns Jacob Terval. Nog lager stond Door my vertaald, Bartholomeus Vaas.

CDXXXVII MALAKKA_-PERAK

April 1680

In 1663 had de Compagnic hair kantoor in Perak Felicht, sldct-dicn tijd cen Vocr haar belangrijken tinhandel gedreven mord der Peraksche rivicr liggend schip ai Jaren achtereen dit op deze wijze redelijk goed gegaary TeaT 1679 Wuerc Compagtiessloep, gcladen Itt hiren terwijl de rivicr IYdet overvallen, Wanihi a7ntat oprarenden den docd vond en de lading FCNJOrCm ging: Op hct protest de Nedcrlanders vcrklaardc koning Perak, dar dit huiten hem geschied, Zon zelfs gczan MHAC den kolyeriltur lakka die ,onderhoudirge gocte armony vrintschap” verzocnt Kort daarop vaardigde hiij de volgende acte Lit, waarbij de Nederlaiders Ee: recht kregcn; politietoczicht op cavict uit tc ocicnen; (STAPEL, Archipel i# 1684 . blz. 65; Daght cguste Batavia, 1679 blz. 215 217; 1680, blz. 73 e 366).

jaar 1092 Op Sondagh ten een uure, zijnde den 117 dagh der maent Rabal Awel off April; heb icq (van) Paducca Siry Suk- than Mahometza Lilulla Filalem coningh in lant van Perach mijn bandara Paducca Siry Mahoradja, ende verdere grooten as hooft der cooplieden des corinx; Orangcava Paducca Radja, den fiscael, Orangcaya Tommagon Siry Mahoradja Lilla Orang” cayi mantry, Siry Pordana, mantery, hooft van de Sitterja Orancaya Radja Bandara Radja Manawarsa hooft van des coninx palleys Orancaya Paducca Siry Truan Mahoradja Lilla, hoolt der militaire, Orancaya Laxamana, hooit der secretarie Abintara Mahoradja Dary Oudana hooft der raadpriesters, off Facky Maly Keleyer versoecq van den heer gouverneur voorgehouden, ’t welcq door ons met waerheyt is bevestigt, en daervan aen opperhooit, die in de mont V4n de Perase rivier Ieyt, een gesegelt contract verleent, Waatin hem

volcomen auhoriseren alle diegecne, die uyt Perach vertrecken willen sonder eenigh teecken Vam den ontfangh CuMMCTI thoonen deselve vryelijck mach aentasten gevangen houden; edoch quaeme te gebeuren, sy hunselve wilden teweer stellen mach hy ze vryelijck doen dooden. En desen zege is in der waerheyt ran JS, des lants coninck: Oock hebbe ik aen den Dato Bandara Paducca Siry Nara, den secretaris Siry Lilla Wangsa alle Myne grooten ordre egeven, boveng enoemde te doen comen; Was geteekent:) Raddja Sitta Moeda

(En hoven aen hooft stont het zegel van den koningh met swarten inck gedruckt)

CDXXXVIII SUMATRA'S WESTKUST.

24 Juli 1680 [163]

Ook ma verdragen I67B cn 1679 blccf Eet de Westkust nict Jank rustig Wederom wircn het dic Paoch Kolta-tengah; welke alle vrccgere Orfrrerkonsieti op zijde zetten Compagnies bondgenoo [ertoriscerdfr Als stecd; hield de panglima-radja Padang de zijde Nederianders; MazR FCECIC bovenlandersniet Opgcwassen Dcn Rstcn Januare 1680 schrecf de commandeu Westkust; Melchior Hurdt; [r Bataviz, cat de Padangsc bontgenoten noch dagelijcx tegers de retxlle Pauwers ett Cottatengcrs velde trocken; komende telckens op haere wyse victorieus terlgh;" doch resultaten dezer herhazldc ovcr winningen nicts merkhaar rcgecrimg Hatzvz achite oogenblik gckomen aidoenle maatrcgelen 'cgcn de voorldurende onrust Wetem Zong Daariot Laurens Fil, dc jonge, IUFF acheten nair de Westkust; boven de gewoce equipage 170 soldaten Litgerust. Na iarding Padang Vcrdeelde Pit zijn geheele macht in comnagnicer; kreez de Padangers S00 man hulptrocpen Clt soberlijck gearmecrde ongeexcrcecrde connen maite cvcnwel zulk een icdruk dat, Aedun gestreden as eptsi radja Pocti Kotta-tengah, latcr ok Paoeh hun Bln MEcrs Itdar Padang afkwamcn ondcr- werpimg Janhoden Pit vcrzocnde hen met de Padangers; kondigde cen nestie ALFACIA TEit #gft invlaed van sutat Indrapocra, die Pit vergezeld Kad; allcn onderstaini Conteact dett Kotan neztoered (STAPEL, De Archipe 1684, blz 20-21; Deghregisttr u Batavia, 1680, blz. 32, 127 134, 186, 191 -193, 298 -299, 711 713).

Vredesverdrag van Paoeh Kotta-tengah

God segene bewaere den Ed" heer Gouverneur-Generael Rijckloff Fzn Goens ende d'Ej neeren Raden van Indiz tot Katavia die ons door de maght Van haere waepenen vryge maeckt ende verlost hebben Vanl gewelt en dwingelandye der Atchinders, die oocq wil zegene den heer commissaris Laurens Pit, de jonge, gesonden van onsen schermheeren alle questies en onlusten, die onder ons ontstaen sijm, by te leggen en alles wederom in zijn voorige ruste

te herstellen Wy beloven en sweeren Op den alcoran beloven, dat wY nooyt de algemeene ruste deser strantlanden door oorlogen onderlingen twist ende tweedraght, sullen stocren oite tegens Comp” (onse aengenomen b’scheriheer) oite derselver opperhooft; die hier over Ons Eebiet voett, oyt off oyt sullen misdoen, maer derselver geboden gehoorsamen en de E. Comp’ Toot onsen wettigen beschermheer erkennen, houden respec teeren dese vreede, dien Oedjang Carrangh [164] met malkanderen op den eet hebben beslooten en gemaeckt, heyligh onderhouden; ende die sulx niet nakomt, dat die Godt magh straffen ende volgens de wett aller propheten ende aller heyliger engelen verdoemt zijn op der aerden, mitsgaders by alle ymams wetgeleerden veraght, ende van de E, Comp’ ende derselver bontgenoten verstooten, verjaegt verdelgt moge wverden ater lande, ende tot Fyinden hebben hemel ierde S0I mane ende sterrcn oocq niet waerdig geagt by goede lieden verkeeren maer dat uytgeroeyt mogen werden tot in derde cn vierde lith Amen:

CDXXXIX: SUMATRA’S WESTKUST_

Augustus 1680

Het hiervoor gaande contracl Werd Augustus door VOrslCm van Ketta-tengah Paoch rOgmials bckrachtigd. Den !Jen dier maand kwamnen ook algevaardigden Priaman maar Padarg verontschuldiging bieden avcr door hen bedreven rijandige daden Compagnies loge Priaran was in brand gestoken G1 hun onderwerping an tc bicden Pit achttc nu het oogenblix gunstig On alle voorname FOTslc Vall dc Westkust tot een bondgcrootschap vereenigen dat ondcr hescherming van de Com- pagne etzan Dit geschiedde bij oud-rsaang contract (SIAFEL De Ar- chipel 1684, blz 2U cn 21; Doghregister 10# Batavia , 1680, blz. 71J -717; Hic Leod in Indische Gids 1905, blz 141). ## COST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Nader verband met de algemene hooftregenten en Comnp bondgenoten langs Sumatrase Westcust beslolcn; gemaekt bevestigt waarby alle de vorige tractaten verbonden als gerenoveert geconfirmeert sijn door de heer Laurens Tit; jonge; drossaart van de Oostzijdse landeryen buyten Batavia en expres cominissaris van den Edelen Heer Rijklol van Goens Gouverneur-Generaal, d’ Ed heren Raden Van Nederlants India wegens d’ Ed Comp ter eenre en d’ ondergenoemde inlandse hooft regenten ter aidre zyde maniere als rolgt:

Wy, Jang de Pertuang[165], Sulthan Mamet-chia; keyser tot Indrapoura synen stadhouder tot Majutte, radja Adil, ende twintig mentris tot Indrapoura en 18 ditos tot Majutte Pang lima Radja ende syne twaelv’ raadsheren tot Padang, den gou rerneur Poety ende desselves 10 hoofden tot Cottatenga, mits gaders den

gouverneur Siry Natra ende syne negen panglous of mederegenten tot Sillida etc certificeren ende verclaren by desen voor ons en alle onse nakomelinger, mitsgaders alle onse ingesetene onderdanen, van Sablad Catamoen Zuydwaards tol Ajerbangi Noortwaards dat OnS heyliglijk ende getrouwelijk voor altoos ende eeuwiglijk, ja, vast en overanderlijk verbinden te suller sijn te blyven Comp vrinden ende wate bondgenoten, ons altoos erinnerende de getrouwe vaderlyke voorsorge waarmet deselve doorgaans aitoos is aangedaan geweest Oter hare verbonden vrinden bondgenoten, hoewel agtervolgens de contracten daartoc ongehouden was ons telkens; wanneer wY door onderlinge scheuringe, twist twespalt met malkanderen oorloge erde dissenties WaTCI gekomen, met hare hulpbenden volkeren en wapenen en schepen te adsisteren, als eenelijk tegens vyanden, die ons uytter zee Van buyten Sogten te overheren te verdelgen ons egter verschyde malen geret ende van onse vyanden verlost hebben, verclaren door den desen naar ingenomen algemeen advijs van de genaamde ende landregenten, broeders vrinden en onderdanen rade sijn geworden Ons ende d’ onse, ende nevens die alle onse onderhorige volkeren nog nader en in besonder met gemelte E. Comp verbinden, erde daarby teffens te versoeker, dat wY niet alleene in haare bescherminge particulierlijk aangenoren, maar OOk dat onse kinderen s0o by UnS leven als na Onse dood, met ons mogten werden aangesien als waare vrinden en bontgenoten VAn d’ E Comp on nemen ende houden haar vaderlyke bewaringe opat ons van niemand ter wereld eenig leed, overlast oite onregt mogte over komen, mnaar alles daar kenen dirigeren, dat wy onbekomnmnert, VTy Cnde gerust in onse Lepaelde landen jurisdictien Voner mogen; wes ons gehelijk aan derselver goede voorsorge overgeven onder dat beding dat haare vyanden vrinden ook onsc vyanden vrinden sijn zullen, dal wy onS cok altijd nevens andre Westcust-volkeren bondgenoten die jegenwoordig onder Comp [eXic corieter of nog naderhand by adoptie of anders komen mogten; sullen laten gebruyken alle sodanige saken als Waatio wy ten dienste van de algemeene welstand deser landen ende der Comp souden komen geroepen werden Ook SoO sullen wY, contrahenten, gesamentlijk ende elk vin deselve in besonder, niet vertnogens esen; by aflyvigheyd ran Ons ander in des overledens plaatse te kiesen, anders dan met voorweten ende approbatie van d’E. Comp derselrer hier ter custe gestelde opperhooft Ja, ingevalle Onse kinderen namagen in dese successie haar niet na behoren quamen dragen S0o sal d’E. Comp ten goede van ons land ende onderdanen ook ymand anders van de naaste in hare plaatse mogen stellen, gecn wy alles d’Ed. Comp [oevertrouwen; Ende alsoo in den jare 1667 onder sekere voorwaarden dese landen sijn opgedragen geweest aan den Minangcabosen coning; Paducca Siry Sultan Agmet-chia, als aangenomen erfheer deser strandlanden volkeren; die vor cenige jaren deser wereld komen te overlyden, wiens stadhouder d’E Comp gecon stitueert was die daartoe wederom Van harentwegen gesub stitueert hadden haar hier residerende opperhooft; dese landen volkeren uyt synen

name te regeren ende te bestieren; ende de vier bovenlandse bandares of gouverneurs des Minang cabosen rijx vooralsnog in oorlog continueren willende den eene bestier deser strandlanden de haare en d’ andre wederom eenen anderen toe eygenen, S0o sullen Wy ons mel desselver questies geensints bemoeyen, mnaan VOOT onsen souve- rzinen beschermnheer erkennen aannenen d’E Comp Waar Schoon; dat sy naderhand wederom vereenigt dier successie Cens geworden sijnde eenen wettigen besetter deser landen vastgesteld 2y , ain dewelke wY dan beloven, dat costumele jaarlyxe somba ende erkentelyke homagie, niet Ineet , bewysen sullen Zoo verre als ons de vrywillige opdragt daartoe verpligt ende Ict de voorheren onderhoudene stadhouderlyke regeringe met dEd. Comp in aller delen over- eencompt. Maar in geval wy dan door dees of gene valsche bevelbrieven in onse geruste possessie mogten werden gestoort, gelijk nu verscheyde malen door den koning Inderra is geschiet, dan sullen wy in genen dele daaraan gehouden zijn maar willen onse opdragt in geheel weder herroepen. Ende opdat hiervan door de gantsge werelt blyken moge, hebben dit met eygen handen ondertekent; ook getrouwe ond erhoudinge van dien Op den alcoran Op onse wyse; ten bywesen van leden des Nederlantssen raads, bezworen, cn sullen als het des heren commissaris begeren en goedvinden sal wesen dese in onse negorijs, destricten ende plaatsen alomme ter baleuwe ofte daar men gewoon is aan de gemeente yets bekent maken Voor onse onderdanen volkeren latcn afcundigen.

Aldus gedaan ende besworen de vesting Padang op de vierde dag vin de maand Scha-aban des jaars 1099[166], sijnde volgens den Nederlantsgen stijl den 29 Augustus des jaars 1680. Ei hebben contract besonderlijk getekent Laurens Pit, de jonge, Jan van Lene, Pieter van den Hoorn, Nicolai Grit en Joannes Melman: En hier besyden in Maleytse caracters namen van Jang de Pertuang Sulthan Mamet-chia keyzer van Indrapoura Pang lima Radja, gouverneur tot Padang Sirre Narra, gouverneur tot Sillida etc merk, gesteld by Pouty, gouverneur van Cotta- tenga Catip Moeda, Maleyts schryver tommagon Lager stond Comp segel, roden lacke gedruckt, daaronder Ter ordre vin dE heer commissaris den raad tot Padang; datum uts Was getekent Adam Hendriks Pen[167]; secretiris

CDXL. JAVA_MATARAM_

15 October 1680.

Ecnigc Javaansche strandgouverncurs bleken niet geneger; Come pzgnie bchulpzaam te zijn bij hct naar door den Socsochocnan geschonken recht aankonp van allc produkter uit de Malaramschc

landen; welke zij roodic had, Op de klachten Couper daarovr vaardigde de Yorsi onderstaano bevcischrift (Daghregister BalnN 1680 , blz. 742-745).

Mandaat door den Sousouhoennan wegens Comp’ commertie, verleend den 15 October 1680.

Wy, Sousouhoenam Aman Courat Sinnepatti Ingalaga ordo- neren bevelen uyt cragte Tan desen onsen briev’ aan den cOIIITaIdeur Jacobus Couper overhandigt; dat alle onse inge- setenen met d’E; Comp’ residenten langs Onge kusten onvere hindert sullen haren handel dryven, d’ Ed Comnp Inet alderhande koopmanschappen, die land Vad Java vallen, accomoderen, houtwerken; rijs, zoud, wit ende swarte suyker ende andre wharen, dat den Sousouhoenam aangenaen Sijn sal want het verhandelen van kooptnanschappen niet ver- boden werd. En derhalven sullen alle ingesetenen van stranden, volgens inhoud van contract, tusgen d’E. Comp ende den Sousouhoenam gesloten, in alle coopmanschappen met d’E Comnp onvethinderd handelen, kopen vercopeni Vco soovee d’EJ Comp begeerd, Op sodanigen wyse; als altijt bruykelijk is geweest, niets uytgesonderd, alsoo den Sousou- hoenam genegen IS, gene met d’E Comp’ gecontracteert onwederroepelijk te onderhouden. Maar alle wharen, die Ed, Comp” komt te copen, van hout, zoud, rijs, Suy’ ker, etc moet naar ouder gewoonte marktgang, mnaar sonder VCt kortinge van ingesetenen, gekogt werden; sullende een ieder, sy groot of cleen gemene luyden of die gesag voeten; naar ouder gewoonte vtystaan om haren handel sonder eenige verhindering met d’E. Comnp’ te doen. Gelijk d’E Comp geen geregtigheyd te betalen heev’t, soo sullen alle degene die mer d’E Comp’ handelen; de geregtigheyt van 2 rijxdaelders per cento volgens contract aan1 den here betalen;en bovendien vati houtwerken OTCt bosregt maar ouder gewoonte het thiende hout uytkeren Voorts; wanneer ingesetenen met kennis van de regenten van d’E Comp’ geld coopman- schappen ontfangen[168]; sullen de regenten moeten besorgen dat d’E Comp haare betalirge kryge, zonder daarinne verkort werden: Alle welke voorschreven versiaznl wY gebieden Wy, tlat heyliglijk sonder eenige minste inbreuke naargekomen en agtervolgt mag werden sullende overtreders andersints tot een exempel van andre mel ongestralt blyven teken der waarheyd desen uyt onscn nzam door Ade patty Ourawan, Radeen Angabey Annirrang Cassoema voornaamste strandheren, Tommogong Zouranata Tommo - gong Mang ononang, ondertekent Gegeven binnen ons hov’ op Wanacarta, den 15 October 1680. Was getekent Adepatty Ourawan Angebey Nirrang Cassoema, Tommogong Soeranate Tommogong Mangono- nang Terzyden stond Ten overstaan Vin ons, ond ergeschrevenen, was getekent: Joan Albert Sloot Thieleman van Eeuwijk

CDXLI MALABAAR

Deccmber 1680.

De regecrerde koning van Cararoor, uit he geslacht Colastry of Colatri, overleed in 1680, werd opgevolgd doON den neste hemn", die den "cr Mci dc regeering aanvaardde inonderstaand contract alle over Penkonsteu zijn voorgangers met Compagnie aaperaan krachtigde (Daghregister Batapis 1680 , blz. 810; idcm [681 , blz. 314).

Naerder accoordt en bevestingh van altoos-duyrent verbont vruntschap tusschen d' Nederlantse Ge= octroyeerde Oostindische Cotp" derse" nate, ter ordre aml d' EJ heer commissaris con Tano eur Marten Huysman, gemaeckt door den onder couptaM hooit der fortresse Cananoor, Jacob Schoors Inet den coningh van Colastry, als :[169] heeft gemaekt een vast seker bondig contract van vreede ende eeuwig verbond, ofte soolang son en maan wesen sullen voor hem en alle princer, ragiadoers, nayros[170] ende verdere onderdanen des coninxcrijx, den 18" dag der maand Minieu jaer[171] den jare 838 nzar de Mallabaarse stijl; naar Nederlantse den 26" Maart 16163, ende sulx met een nadere speciale acte den van Camin jaar 838,[172] sijnde October 1663[173] verclaard ende bevestigt, Eelijk mede tot verdere ge noegen vrintschap den van onse stijl July 164, door gem ten Inynen voorsaal Collatry met den heer admiraal Jacob Hustaart is gemaakt een accoord, 4471- gwande negotie En om sodanigen vrindschap goed rerstand te blyven continnueren en selve te vernieuwen, heevt den capiteyn der fortresse Cannanoor, Jacob Schoors, MY uyt de naam van d' Ed. Nederlantse Oostindische Staat en Comp versogt: Zoo is ' da: ik; den coning Collatry, die den May deses jiars de regeringe aangenomen heb, met dit mijn opentlijk geschrivt voor my ende voor alle coningen, princen ragiadoors nayros ende verdere onderdanen deses mynen rijx verclare, dat voorgenoemrnde contracten sullen wesen sijn ende blyven voor desen even alsof deselve door mijn eygen bevelen cnde raad gemaakt was, dat die onverbrekelijk in alle ceuwigheyd sa[gehouden werden door My de myne, levende ende ny heersgende:

Aldus gedaan in mijn paleys tot Balicpatnam; den dap van Burtchigam[174] en na de Nederlantse stijl den 3" van Decerni ber 680 , sijnde Van dese inhout geschreven ende getekent geschrivten; 2 in de Mallabaarse 2 in de Nederduytse tale, daarvan een in mijn handen en aan den capiteyn Vanl tort Cananoor sal gestelt, den ander aan d' E neer commissaris coma deur Cochin gesonden werden; Onder stond Wz5 getekent in Mallabaarse caracters het teken van den coning Collatry Onder stont Accordeert met zijn principaal, Cananoor December 1680.

Was getekent Martcn Hendriksz Lager : Gecollatiozeert, accordeert Coetchin 24 Maart 1681, getekent Adolf Bassing secretaris

CDXLII SUMATRA’S WESTKUST:

Januari [681. De Atjchsch-gezindc radja Ilir Karos blecf ook na de overeenkomst Movenber 1679, welke hij troWenS nict gctcekend had cen vijand van de Compagnie, Met cen aantal Bataks richtte hij zich Jegchl zijn mede regent radja Ocloe; dic de zijde de Compagnic hield; Mzar groote verdrag 1680 werd Ilir ’ $ positie motiliker cr bcod weldra zijn onderwerping (S.APEL Archipel 1684 , 21 ; Daghregister Batevie, 1o80 blz . 717 1681, blz. 25, 336, 338 339, 345 velgende ; Mac Leon Indische Gid: 1905, 470 471).

Nader contract ende articulen, waarop radja Dilheer syne onderregenten hunne vOOr- gaande veroctmoeding weder mel ende benevens radja d’Oulu ende de gantsche regering gemeynte van Baros als wjre bontgenoten sijn aangenomen encf veraccordeert by de oppercoopluyden Joan van Lene, secunde der commissie, Arent Silvius, twede VJn commanderye ende opperhooit tot Foele Chinko,[175] gecommitteerde ran d’E heer Laurens Fit, de jonge; commissaris ende den raad tot Padang over de Westcust Fin Sumatra in den name van d’ Ed. heer Rijklof van Goens Gouverneur-Generael, d’ Ed, heeren Raden van India vanwegen Ver- eenigde Nederlantse Geoctroyeerde Oostindische Comp” en den grootmagtigen koning van Maning” cabou en als desselvs stadhouder, den heer COIMAr deur tot Padang, overeengekomen veraccordeert Des loten tot eene eeuwigdurend bestandt Van Freede schuldige onderhouding der volgende articulen.

Vooreerst radja d’ Ilheer ende de syne, sig hebben [de] ootmoedigt voor de voorschreven gecommitteerde; ende bekent syne schuld, als overtreden verbroken hebbende de contracten; hevorens met d’ E Comp gemaekt, gebeden vergiffenisse Wan dien, ITIAT versoek van weder als bondgenoot onder bescher- mning VaTl d’E Comp en de regering van derselver commandeur tot Padang als stadhouder van den coning van Maningcabo werden jangenomen behouden; beloven desen nader contracte volkomen gehoorsaamheyd, ende sodanige verbond- breking noyt meer te sullen beginnen, Inet afswering var alle andre opperrriagten, ende specialijck de croone Aetche Voor kun cndf hunne nakomelinge, altoos ende eeuwiglijck.

Radja d’Ilheer syne regenten beloven Ual naa1 doen ende van hier uyt te dryven de twee Aetchinse boejangs ende de keys Jouroan met haren aanhang, ende desclve ter dis- cretie van d’ E Comp

laten, accorderende met a1ticul van contrect vanl A” 1668, den 29 April[176] ende 10 articul Van nader opgestelde articulen vin 1670, den tweeden October bevestigt,

Radja d’Ilheer en de syne sullen sig ook niet beroeyen mct Maradja Moeda, Radja Mangsoor en Sulthan Oulobalang: Iaar deselve als verstoorders van gemene TuAC ende schadelyke instrumenten reg ering ende VOOI den welvaart deser landen, ter verantwoording aan dE Comp’ ende goedvinden van gemelte gecommitteerde overlaten sonder eenig teger- spreken accorderende net voormelte contract van 1668 ende byvoegsel van den jaare 1673.

Radja d’Ilheer ende de syne sullcn Jin d’ES Comp” tot ver- goeding van de omcosten van schepen volk ende andersints tot bevrediging Van dese strydende parthyen gedaar, mits- gaders Var schaden hier geleden, mocten opbrengen cen geldboete welke door voornoemde gecommitteerde gestellt zjjnde op 100 tail; 16 rijxdaelders de tail ; nogtzns ootmoedige klagte van armoede en beede tot vergiffenisse oft’ quijdschelding vin radja d’Ileer vermindert de kelvt, weten 50 tail of 800 rx” , in terimine van jaat, sy in goud, silver, camphur; bensjouin of andre goederen te betalen ende dat hy de verdre dispositie desen van de goedertierentheyt Van de Hoog Ed” heer Gouverneur-Generael ende d’ E heeren Raden van India tot Batavia, byaldien hy door sijn goed com- portement trouwe Jin d’Ed. Comp sulx mogt komen meriterer; sal moeter afwagten naarkomen

Radja d’Oulou radja d’Ilheer benevens alle onderregen ten van Baros sullen d’Ed Comp afstaan overhandigen alle geweer ende ammonitie vin oorloge van de crone Aetcne; ende voorts alle gene tot teyken bewijs van onderwerping Jan dat rijk mogten ontfangen ende nog in handen hebben.

Radja d’Oulou en radja d Illeer benevens alle de onderregen- ten ende de gemeynte houden ronnis van d’Ed, Comp’ Oter Lele Wangsa Bandara Moeda gedaan voor wettig en sullen noyt meer eenig versock voor deselve doen; nog daarvan cen woord mecr te mogen spreken

Radja d’Qulou radja d’Tlleer met de regenten beloven de personen van voornoemde gecommitteerde aan nemen en houden als regters ende mniddelaars orer hunne verschillen ende onlusten van burgerkriig ende tot bevrediging ende vereeniging van deselve mitsgaders naar te komen ende te volbrengen soda- tige articulen conditien; als de gemelte gecommitteerde TAAT ondersock van saeken tot ampliatie Van desen nader contracte sullen oordelen bevinden ten meesten nutie ende dienste Van de gemeente behoren, op pene dat dengene, die sig sulx niet komt te onderwerpen, als een verstoorder ende “yand van de gernene rust sal werden aangetast ende gestravt.

Radja d’Oulou en radja dIleir en de regenten sullen OvCr gene onderlirige verschillen; die na desen onder hun mogten ontstaan met malkanderen vermogen verwydering off tweespalt te ko men maar malkanderen niet kunnende verstaan; nog overeen komen alsdan sulx aan de residenten alhier, door deselve mitsgaders ook by hare eygen brieven aen de heer commandeur ende stadhouder tot Fadang bekent maken, ende Sijn oordeel uytspraak daarop afwagten VOot goed houden ende nako- mnen op pene dat dengenen; die desen ter contrarie doet, naar be- lang van saken sal werden gecorrigeert:

Radja d’Oulou en radja d ‘Ileir ende de regenten sullen over geen voorgaande geschillen nog zydekiesing ende geleden gelijk vanwegen de Batta” eenige onlusten nog verwijt of verwyderinge onder malkanderen vermogen te maken naarsux geheel vergeten ende vergeven ende met deselve voortaan vreede tragten te leven, sonder oyt meer den eenen; sonder weten van den anderen, nog niet buyten Kennisse van de resi- denten van /’Ed. Comp’ eenige Batta’$ vermogen af te roeper, oite aanhang tegen malkanderen te maken, nog met deselve iets besonder tot nadeel van den anderen ondernemen.

Radja d’Oulou en radja d’Ilheer, alle regenten ende gantsge gemeente vin Baros sullen voortaani onder mnalkander Oox weder mocten leven ende samen regeren hunne oude costumes, ende volgens de contracten, Inet d’E. Comp’ gemaekt; ende in alle eenigheyd, rust, vreede ende broederschap hunne presente residentien ende woonplaatsen verlaten en weder inke- ren ot nare gesamentlyke negorye ende woonplaats, en tragten dleselve te doen welvaren, tot ruste ende beste der gemeynte pene dat degene, die anders comt te doen, als een wederspan- nige daartoe sal werden gedwongen Radja d’Qulou en radja d’Ilheer ende alle regenten sullen geen vremde handelaars ende speciael geen Aetchinders; onder wat pretext of schijn ook mogt wesen, hier meer vermoger te laten aankomen; maar deselve afwysen mnet alle vermogen; Sullen de Barohesen ook niet varen als met onse zeepassen ende eenelijk Op sodanige plaatsen, als van hier tot Batahan ende gelijck vorige contracten veraccordeerd; voigens den inhoude vin dien vermogen bontgenoten vin d’E Comp op dese Westcuste, als ook bevorens hier ain te komen.

Radja d’Oulou en radja d Theer met gantsc regering e sullen tragten den handel en de negotie van d’E Comp’ met alie opregtigheyd ende vermogen voort te setteti, enide waaruyt voorgaande gecommitteerde nog Voot haat vertrek Van nier CEL de beyde radja’s ende regenten eenige incomsten tot hun onderhoud sullen toeleggen, en by de ampliatie van desen hieragter volgen.

Radja d’Oulou cn radja d’ Ilheer inet alle regenten ende gemeynte n Baros vernieuwcn confirmeren hiernevens de vorige contracten met d’Ed. Comp” gemaekt, eselve nevens

GENERALE NEDERLANDSCHE GLOCTROYEERDU

dese nadere contracte naar hunne wyse den alcoran met solemnelen eede beswerende; ende bevestigen trouwelyken onderhouden en te doen onderhouden voor hun, haare kinderen ende naarcomelingen Voor altoos ende eeuwigiijck, amen[177]

Aldus veraccordeert, gearresteert, ende tot een eeuwigdurent contract met d’Ed Comp’ onder afleggen van coleme nelen eede Maleyts geschrivt of translaat Van desen op den alcoran naar de Mahometaanse wyse plegtelijck besworen ende bevestigt, ende benevens dit in ’ Nederduyts met hunne eygen hand onderteykent, gelijck hooit genoemde gecommitteerde selve benevens dese wegens d’E. Comp mede hebben onderschreven, ende door den Cottatengsen gouverneur Pouty ende den Padangsen ponglou Paducca Magat; Vootnoemde gecommitteerde tot adsistentie bygevoegt, als getuygen Dan desen geatresteerde nader contracte ook doen onderteykenen, alsmede door den schryver Vam selve als secretaris desen enaand Intie Boeroe sijnde In Nederduyts endc Maleyts van yder tale 2 instrumenten beschrever; om van ider taal een handen van des Comp’ residenten; ende van ider tael een in handen van de Radja’s d’Oulou en d’Ilheer te werden bewaard,

Binnen Comp’ gefortificeerde logie tot Baros den eersten january a’ Christi 1681 ende na de vlugt Mahomets jaar 1090 den 10” dag der laaste Taati Silhets, sijnde benevens desen ook ondertekent in Maleyts, als boven gesegt. Jan van Lenc, Arent Silvius; Radja d’Oulou, Radja d Ilheer, Radja Ebraim, Orangcay-baly, Maharadja-moeda Radja Cittia ~moeda, Radja Sittia-lilla, Bandhara Radja, den tommagon gouverncur Poety, Paducca Magat ende Intie Boeroe &ls secretaris.

OOST-INDISCHE COMPAGNTE 1602_1800.

CDXLIII. CHERIBON.

Januari ~27 Februari 31 Juli 1681.

Cheribon; bestuurd door drie gcbrocders-sultans, oudsher Varaistaat Mataram geweest hct kwam door den opstard van Tarozco Djojo, Kantam Wend gesteund toeilijke positie: De dric gcbroeders Scvonden zich in des Sorsochocnan[178] hoofdstad, Karta cf MaLarami deze plaats door Tarcenio Djojo werd ingcroren; de Madoet ces an hen rcvamgCI Ueucrd uit a4n 5u-an7 Agcmg Bariar Dcze ontving ken met cerbekten hoone op die mnanicr blijvend zijn zijde te brengcn: Na ccnigen tijd lict hij hen Tiar hun Jand LOVRkeerer, Op voorwaarde dat zii zich zouden meester Itaken Socmedarig daarcoor hooptc hij Mataram e Comnagnie ernstige ongelegenheid brenger Compaguie. die Batiam" inyloed in Ckeribon zeer Ecrazr lijk achtte, wist d Cheribonners allercerst bewegen; verovering van Soemedatg af ziCnI [oen de strijd tcgen Tarocro Djojo door dicns dooo geGindigd trachtte zij d gebroeders onderwverdine den coenar de Compaf gnic bcwcgen. Jacob Dijk slaigde gehroeders onderstaand contract te doen Tcerenen (De Oycs Otons Vil blz. CXVI–CLII ; Doghregister Batavia, 1650, blz 792 793, 816 819; 1681, blz. 2 -16 56 154 156, 201 , 212 219, 238 246 , 285, 472 480) .

Articulen waarop tusgen d'Ed" heer Rijklof Vaa Goens, Gouverneur-Generael en de heren Raden van India, als representerende Generale Vereenigde Nederlantse Geoctrojeerde Oostindische Comp' dese landen ter eenre, ende heren gebroeders Koningen van Cheribon, met name Marta Wyaja al5 eerste, Carta Wyaja, de tweede, Wangsa Carta, de derde, voor haar en haare nacomelingen ter andre zyde, gemaekt en gesloten is eem vast; onverbrekelijk verbond van onderlinge vreede vrundschap ende gebuursame bondgenootschap, in maniere hieronder beschreven;

Vooreerst bekennen verclaren cuningeni-gebroeders Vam Cheribon; gelijk hare brieven uyt het mondeling berigt Van hare gesanten gebleken ten hoogsten dankbaar verpligt wesen voor hulpe bystand, door d'E

GENERALE NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE

Comp' aan haar hare onderdanen haar ernstig versoek en bede onder Comp' beschermning sijn aangenomen gemaakt van de overlasten, die voren tot verdery vzn haar land en volk, van de Kidolese rovers en andersints hebben geleden; waartoe d'E Comp' haar volk; onder den capitain Jochem Mickielse Crain Bissey met nog eenige andre Macassaarse groter, expres Op haar beede naar Cheribon in de maand April Vin den jare 1680 hebben gesonden daarom beloven koningen-gebroeders VO0i haa selven, hare nako melingen en hare onderdanen, altoos ten laasten dage [179] Iang zon maan schynen sullen getfouwe eerlyke, onverbrekelyke vrindschap met de Comp' te sullen onderhouden, ende altoos

sonder veranderinge te sulien sijn en blyven dank bare en getrouwe bondgenoten van d’E Comp zonder voortaan naar desen eenig ander beschermheer, wie die ook Kesen mogte; sullen erkennen ende aanhangen.

Op welke verclaringe ende belov’ten d’Ed; Comp alsnog aamneemt, koningen-gebroeders Van Cheribon, haa land en volk; insgelijx hare nakomelingen, beschermen tegens alle sodanige vyanden, waartegens d’E. Comp selvs in geen Vet bond van vrede indien van deselve sonder reden of Ylme sake met oorloge beswaart komnen te werden. Ende indien sulx dour Audt Comp geallicerde uuamt geschieden dan d’E Comp door vrindelyke tussensprake verschillen middelaars tragten vereffenen, mnits dat coningen haar alsdan of in Sulken geval Maar des Comp goeden raad vermaninge cotCn gedragen.

Daarentegen beloven de koningen en haa volk altoos geree: te sullen sijn, d’E. Comp’ in tyden van nood, en daartoe versogt en geroepen werdende, te hulp te komen mits dat de Comp’ haar vergoed betale de onkosten van sodanige bystand, gelijk mede koningen hare onderdanen naar desen gehouden

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800.

sullen Wcsei vergoeden de onkosten die de Comp” tot haar behulp en bystand comt te doen Dog sullen koningen het volk V7nn Cheribon met niemand wie het ook sijn mogte, oorlog treden rogen, nog ymand den oorlog mogen aandoer, tensy met vcorweten, goed- vinden toestemminge van Comp gelijk ook; mel ymand in oorlog sijnde buyten voorweten toestemminge van de Comp’ geen vrede sullen mogen maker; insonderheyd niet mnet de sodanige, waarmede dEd. Comp’ selvs in oorlog is

En gelijk koningen vin Cheribon sedert langen tijd geweesi sijn vassalen onderhorige vam den Sousouhoenam Mattaram soo beloven alsnog; unv erminderd de vrindschap met de Komp te sullen sijn blyven eerlyke, standvastige getrouwe bondgenoten ende vrinden van den Sousouhoenant Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, wettige ervgenazm navolger van den jongst overleden Sousouhoenam, wiena troon hy weder, met de hulpe Godes de bystand van d’E Comp’ 1n de Vetwoest stadt Mattaram herstelt ende voorts ook van syne wettige ervgenamen die niar hem wettelijk het rijk comen te succederen; dat deselve ook altijd voor haar eerder en als oudste sullen erKemen, eeret TCs pecteren; en des noots met voorweten en toestemminge van de Comp” te hulp komen; te meer vermits den Sousouhoenam sijn rijk, sedert den opstand Fin den trouwlosen Troenadjaja den jare 1676, onder Comp bescherminge aangenomen, gelijk dan ook den Sousouhoenam by vootvallende noo den koning volk Fan Cheribon

naar vermogen mede sal adsisteren sa] den Sousouhoenam doot Cotnp der Cheribonders gecommitteerdens versogt werden dit verbond Van vrindschap VOor sooveel het hem aangaat, mede te onderteekenen besegelen des sullen de koningen volk van Cheribon blyven binnen de limiten van haar land, sodanig als die tegenwoordig bekent zijn zonder haarselve, tot schade cn nadeel van de Comp’ of den Sousouhoenam, verder te mogen uytbreyden, of iets onder haar gebied trekken. Over de limiten ecn verschil mogt Wesen dat sal door wedersijds gecommitteerde onverminderd dit verbond van vrindschap ver effent werden.

GENERALE NEDERLANDSCHE GROCTZOYEERDE

Zoo gebeurde, dat ymand van de coningen of de 3 gebroeders, wel ymnand van hare iets quame bedryven aan te regten; dat tot nadeel van verbond oi ook tot YAt agtinge Van de Comp” den Sousouhoenam mogt komen strekken, daarover sal degene, die het doed zonder onderscheyd Vin personen, verdienste moeten gestraft werder, sonder eenig uytstel of uytvlugt, gelijk ook van des Corp’ des Sousouhoenams zyde geschieden sal, indien Cheribonders door ymand hunner onderdanen misdaen werde

De koningen van Cheribon sullen haar land omtrent zeestranden geen forten vastigheden mogen bouwen als inet kennisse en toesternmninge Fan d’E. Comnp’ om alle Wan- Douva tusgen beyde weg te nemen

gelijk den Sousouhoeram Aman Courat Sinnepatty Ingalaga aan Comp’ alleen, met uytsluytinge van alle andie; vergund heev’t alle soorte VaTl kleden amphioen in Sijn land te mogen aenbrengen en vetkopen, SOO werd hetselve door de coningen van Cheribon aan d’Ed. Comp insgelijx mnede alleen vergunt, beloven derhalven de coningen selv’s door hare groote te sullen sorge dragen, dat niemand, wie hel ook zy, eenige dier goederen in haar land brengen vercopen, welke daarom op de basaars met gommeslag sullen laten verbieden alle haare onderdanen belasten Fan niemand eenige kleden of atnphioen mogen kopen als van de Comp of van degene die Inet Cotnp” passen Op Cheribon verschynen sullende ook d’E Comp” Fan alle hare goederen, die Cherihon aanbrengen weder van daar uytvoeren gelijk in het gantsche land van den Sousouhoenam, tholvry sin, Yan gene sabandharen of ymand anders gemoeyt mogen werden Ook het d’Ed. Comp” VTY staan, 50o haar believt; eem logie op Cheribon te bouwen, haar negotie te dryven Wair toe hier de coningen vin een hequaam erv, des begeerd Wot dende; Sullen versorgen:

De peper, die Iand Van Cheribon valt, sal alleen Jan d’E Comp’ niemand anders logen verkoft gelevert werden tegens basaarsprijs; dog als d’E. Comp” niemand stiert om die te kopen, dan sullen de Sirrebonders die Inoger] vera

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

copen aan Coinp ingesetener, die met Comp” passe aldiar verschynen, of soo de Sirrebonders ingesetenen Op Sirre bun genegen mogten esen peper hier selvs op Batavia te brengen 4201 de Comp te vercopen voor deselve prijs, die de Comp’ an andre betaald, dat sal haar mede vrystaan; mits dlat se nergens anders hene vervoert werden En soo dat quame gebeuren gal deselve by agterhalinge geconfisqueert sijn, en die geconfisqueerde peper, of waardye van die, komen tot prolyte van degene, die se aanhaald van de koningen van Sirrebon, elk YuuT de helvt ; [Z[gevalle coningen selvs eenige pcper elders hene &ls Batavia versenden, dan sal deselve indien agterhaeld werd, geheel komen tot profyte van degene, die se aanhaald hier op Batavia aanbrengt.

Comnp onderdanen en ingesetenen, die onder Comp” passe cp Sirrebon verschyncn negotieren, sullen hare passen an den sabandazr Comp resident, als er ymand Vam Comp wegen op Sirrebon woont; verthonen, Om te sien is na behoren SC0 wanneer niemand vzn Comp wegen “P Sirrebon dan sal den sabandaar de regte passe an Coinp kunnen kennen aan een siap, daar Comp’ naam met Maleytse letters ingedrukt staat; dog sullen dese luyden, Comnp’ onderdanen ingesetenen, niettemin gehouden wesen voor alle de goederen; die sy daar aanbrengen, drie ten hondert, insgelijx voor gene sy uytvoeren sonder Onderscheyt mede ten hondert te betalen item yder Iast rijs een rijxdaelder; des sullen sy ook voor alle andre negotianten marktgangs [180] haar geriev’ ladinge moeten erlanger, gelijk soodanig mede met dcn Souson hocnam econtracteert is

Wanneer de Comp” on houtwerken of rijs mogte benodigt weser of ook om suyker of iets anders, dan sullen de koningen Tam Sirrebon gehouden Wesen sorge dragen, dat sodanige goederen 4annu niemand anders als Jan de Comp” of hare inge setenen; elevert werden, sullenide (door) de Comp’ op Chirrebon daarvoor in redelijkheyd basaarsprijs betalen ingevalle Sirrebonders deselve goederen hier selvs brengen, din sullen haar door Comp’ volgens Bataviase prijs betaald

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

werden oi het sal haar Viy staan, die in de stad aan de inge setenen verkopen

De kooplieden, houtleveranciers ctc die met dE Comp’ handelen, kopen vercopen land van Cirrebon; sonder onderscheyd van alle soort wharcn, die vanl des Coinp” factoren incopen weder aan deselve verkopen, [sullen E aan den heer betalen IWce ten honderd; sy dan wat voor goederen het esen mogte hout; zout, rijs, zuyker en wat dies Tcet sonder dat de coningen van Sirrebon deselve coopluyden, lange sy met de Cornp’ handeler, cenige moeyte sullen mogen aandoen aan hare personen ofte middelen, maar deselve laten onder bescherminge van de Comp” opdat alsoo van maar geld versekert mogen wesem, gelijk met den Sousouhoenam ook gecontracteert 1S

Indien gebeurde, dat Comp” schepen, of vaartuygen van hare onderdanen cn ingesetenen, door quaad weder of ander ongemack onder het gebied van Sirrebon stranden verongelukken quamen 600 sullen coningen van Sirrebon gehouden wesen door haar volk en onderdanen de behulpsame hand A uyterste vermogen bewysen, en sorge doen dragen, dat gene van de gestrande goederen wegnomen gestolen komen werden, opdat eygenaars onbeschadigt mogen blyven ; dog sullen ook deselve de helpers in de redelijk heyt van haare arbeyd en bewesen hulpe belonen:

Ook en suller de coningen van Sirrebon niet gedogen dat d’E Comnp” of iemand van hare ingesetenen in haar land eenige overlast werden aangedaan dat aan hare goederen be schadigt werden ; en indien gebeurt, besorgen, dat daarvan vergoedinge geschiede, boven regtvaardige strafle aan de quaat doenders

De Comp” VTY staan onder gebied van Sirrebon; ‘t sy water 0F te lande; sonder onderschijd, hare vyanden aan tasten koningen sullen gehouden wesen d’E. Comip’ des noot, daarin te adsisteren, ook mnede aan de Comp’ en hare ingesetenen alle hulpe en bystand bewysen indien se Op haare rhedens door eenige vyanden quamen aangerant te werden Ook

beloven de coningen gene natier, hoedanig die genoemd mogten esen in haar land te sullen admitteren, die met d’E Comp in oorlog zijn, Maar deselve ter contrarie als gesegt; allen afbfeuk helpen doen, opdat also0 vrindschap tusgen Comp en den Sousouhoenam ende Sirrebon te bestendiger mag esem.

De koningen sullen ook onder haar gebied noyt eenige Ma cassaren Maleyers Moren, wat natie het wesen mogte met de Macassaren vermengt sijnde metterwoon mogen gedo gen, nog

ook aan deselve eenige frequentatie of negotie Vera gunnen; als aan de sodanige, die Comp pas komen Ver thonen sonder nogtans dat desulke haar metterwoon in land van Sirrebon vast sullen mogen ter neder setten; gelijk het con tract Inet den Sousouhoenam ook mede breng:

De koningen van Sirrebon beloven mits desen wel expresse Jijk; alle mogelyke middelen sullen aanwenden om alle slaaven die zedert eenige jaren van hier naer Sirrebon verlopen zijn of ook eenige misdadigers schuldenaars die OII haare begane fauten ofte schulden van hier naar Sirrebon gevlugt mogten wesen, byeen te versamelen, 44L d'Ed. Comp over geleverd werden ; en SOo desetl, zy slaven, sy dieven, sy dootslagers of andre misdoenders; of ook eenige schulde naren vin wit natie die wesen mogen, van hier naar Sirrebon quamen te retireren, die sullen de koningen dadelijk doen vast stellen onder goede versekertheyd [er Uetsic gelegentheyd perwaars sturen, or daar 41n onser residend overgeven sonder een eenige mogen ophouden, veel min eenige Christenen besnyden en opdat de Sirrebonse onderdanen te yveriger te gereder mogten wesen, sodanige slaven oi andre misdoenders aan den dag te brengen, soo sullen Vn elke slaav' 10, var elke misdader of banquerottier 20 rijcxdaelders genieten, welk d'Comp' daarvoor selvs sal uytkeren

Ende opdat alle occasie tot onlusten, sooveel mogelijk 2y , weggenomen werder; soo sullen de Sirrebonders de Sirre bonse ingesetenen niet mogen varen als met Comp" pas, Tan hier of van onsen resident op Sirrebon; en in gevalle van Comp wegen niemand op Cheribon resideerde, dan sal versogt

werden dat den outsten koning een teken hebbe van Comp' wegen, am aan sijn vaartuygen te geven, opdat men se kennen onderschyden mag, mits dat se Oost niet verder vafen als tot Baly toe niet voorby Borneo, dat van outs met den Sousouhoenam ook gecontracteert, gesloten besproken is

Alle welke poincten sodanig door den Gouverneur-Genera en de Raden van India sijn opgesteld soowel in de Neder duytse als Maleytse tale neffens malkanderen geschreven en den commissaris, Jacob van Dijk, nevens de Sirrebonse gesanten Van drie gebroeders medege egeven, OM sodanig door coningen van Sirrebon hare voornaamste groten ondertekent, gesegelt met eede Op den alcoran naar haare wyse beedigt werden opdat dit verbond des verbrekelyker heyliger, vast ende bestendig IOgt' blyven. Daarom sullen drie vin ten inhoud en allemael getekent wesen eene voor Comp eene voor den Sousouhoenam en eene voor de koninget Van Chirebon dewelke alle drie door de koningen gebroeders ge tekent en gesegelt zijnde, door den commissaris Van Dijk en de capitain Jochern Michielse vanwegen de Comp'

mede getekent daarnaar alhier Batavia alle drie insgelijx dOOr den Gouverneur-Generael en de Raden van India met hare namen Comp zegel bevestigt becragtigt sullen werden,

Aldus ter presentie Vir de menigte der volkercn op den allon- alion of passebaan door ons ondergeschrevenen princen ge brocders en lands groten ter eender; den commissaris acob van Dijk en capitain Jachem Michielse in den naam vin Sijn Ed , den Gouverneur Generael Rijklof I Goens en d'Ed. heren Raden van India ter andre zyde gecontracteert, by ons princen- gebroeders groten besworen, mitsgaders met eygen hand en Me ondertekent ende besegelt. Cheribon, den January 1681, Was getekent ; Jacob van Dijk e Jochum Michielse: Ter zyden stond denselven inhoud in Maleyts geschreven met Maleytse caracters getekent met de namen van Marta Wyaja, Carta Wyaja Wangsa Carta Raxa Nagara, Anga Raxa, Pourba Negara; Anga de Prana, Anga Raxa Naja Patty.

OOST-INDISCHE COMFAGSIE 1602 1800.

Voorschreveri contract begeren des Sousouhoenams Aman Courat met nog 2 3 articulen te sullen willen Ter meerderen; luydende 't selve van woorde tol woorde aldus

Nader acte, gemaekt ende gesloten tusgen de ge broeders-princen van Cheribon den commissaris Jacob van Dijk, uyt den naam eride vanwegen d'Ed. heer Rijklof van Goens, Gouverneur-Generael, d'Ed heren Raden van India

Aangesien WY, Marta Wyaja, Carta Wyaja Wargsa Carta, gebroeders-princen van Cheribon, by het 5* articul VJn het conttacl; welk op den 7" dag van de maand January 1681 met den commissaris Jacob van Dijk, als daartoe vanwegen uyt den nzm van Haar Ed, H. Agtb , den heer Gouverneur- Generae en d'Ed; heren Raden van India gequalificeert, gemaekt en door ons nlevens de voornaamste onses rijx besworen en wel expresselijk beloov't hebben den grootmagtigsten Sousouhoenam Aman Courat Sinnepatty Ingalaga als d'oudste en Ons nieerder te sullen eeren geadsisteert met des Comp gecommit teerdens, Sijn Majesteyt beleeldelijk gaan versoeken, sig in dit verbond willen inlaten ons als sijn en Comp getrouwe bondgenoten erkennen soo verclaren by dese separate acte ons niet alleen aan dit contract sonder de minste exeptie te houdcn maar beloven ook; byaldien Hoogstgemelte Sijn Mayesteyt om bysondere redenen (ons vooralsnog onbekent) niet disponeren [ware] de articulen accepteren, sodanig deselve door Hoge Regering tot Batavia opgestelt en by ons getekent %ijn, alsdan dit verbond tot volkomen genocgen van gemelte Sijn Mayesteyt met nog 2 1 3

articulen mogcn vergroot geamplieert werden, soodanig als van des Comp” wegen by den commandeur Couper, in presentie van onse ecommitteerdc; nodig en billik geoordeeld sal werden

Aldus gecontracteert en in Ons binnenhov’ met eygen hand en naam onderteken Onder stond Cheribon; ady 27 February 1681 Was met Maleytse caracters getekent: Marta Wyaja Carta Wyaja Wangsa Carta, sijride in margine nevens desen deselve acte in ’t Maleyts mede geschreven

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEEEDE

Ratificatie Vam Hooge Regeringe [181] articulen van verdrag, gesloten tot Sirrebon door den commissaris Jacob van Dijk, uyt den natne vanwegens &‘E. Comp’ ter eenre; en de drie princeni - gebroeders aldaar ter andre zyde; in dato 7” January 1681, [182] sodanig selve hiervooren geinsereert staat: ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Den Gouverneur-Generael Rijklof van Goens ende de Raden van India, gesien ende gelesen hebbenide het vorenstaatide contract, zodanig als hetselve door dcie gebroeders-koningen van Cheribon; met namnen Marta Wyaja; Carta Wyaja Wangsa Carta, geadsisteert met haare voornaamste landgroten Raxa Nagara Anga Raxa Pourba Negara Anga Prana Ange Raxa Naja Patty den alcoran vol gcns Mahumetaanse maniere solemneel besworen met hare handtekeningen becragtigt gelijk ook van wegens Generale ereenigde Nederlantse Geoctrojeerde Oostindisge Comp uyt haren name, als daartoe geauthoriseert sijnde, Ook gedaan hebben d’commissaris Jacob Van Dijk en den capiteyn Jochen Michielse, verclaren mits desen hetselve, invoegen als het legt, te approberen ratificeren; belovende oversulx den inhoude van dien van Comp’ wegen eeuwig onverbrekelijk sullen naarkomen, onderhouden doen naarkomen onderhouden door alle; die onder des Comp’ gehoorsaamheyd als onderdanen sorteren; Mits welke dit contract door onse ratificatie approbatie met eygen handtekeninge het zegel van hooggemelte Comp’ hebben cragtigt.

Gedaan in ’t casteel Batavia op ’t eyland Groot Java, in OnSE vergaderinge den 31 July a” 1681 Was getekent Rijklof van Goens Cornelis Speelman, Balthagar Bort; Anthony Hurt, Willem van Outhoorn; Joannes Camphuys en Fredrik Lambertse Bent Terzyden stond Comnp zegel, in roden lakke gedrukt; daaronder

Ter ordonnantie van Hooggemelte Haar Ed , was getekent : Joan van Hoorn secretaris hct Dagkregister van Batovia, 1681, blz. 476 477 . Er staat February.

CDXLIV. SUMATRA’S WESTKUST

27 Januari–31 Maart 1681

Toen radja Ilir het hiervoor gaande ccntrict Januari 1681 kende;, hij ,Out en swack”t nictterin vermocdde ricn, dat hij d leiders Atjchsch-gezinde partij zin huis verborg onderccek vond men Fce onieven Teceuten dan den sultan Atjeh gericht; uarom hicld Compgnie hem in gijzeling Overeed enkelle Ycken Slucu tlct heri Cl Zijn zoun Ibrahim de volgcnde nadcre Dvcr cenkomz (Daghregister Batavic, 1681, 338 339, 349 3M; Mac LEon Irdische Gids, 1905, blz, 470 472) .

Ampliatie off vermeerderde irticulen an ’t nader contrict van den eersten eser maant ende jaer, door ’gecommitteerde oppercoopluyden Jant Van eene ende Arent Silvius den naam vanwegen d’E Compagnie ende des Maningcabousen coninx met de Radjas d’Ouloe d’Ileir mitsgaders alle regenten Fin Baros gemaekt, beslooten ende geswooren te derhouden altijt en eeuwiglijck

Articul: Dat, nadien Radja d’ Ileir met nogh aanhouden ende verschuyllen Le den Aetchiensen Keys Jourouaan ende twee dito boujanghs; mitsgaders den anderen bekenden rebel; articul van jongst met 0ng gemaakte nader contract heeft overtreden ende verbroocken, sigh dazrover weder verooimoe dige, vergiffenisse daarvan versoeke; ende benevens zynen zoon Radja Ebrahim, belooven ende swceren suix voortaan niet meer doen, maar ter contrarie deselve ende alle die Fan Aetchinse factie weder by hun comende off hierontrent zijnde terstont sullen Janwysen ende in onse handen overleveren om deselve weder Tiar Aetchin onser goetvinden doen zei trecken.[183]

Articul; Dat Ridja d’ Ileir ende Ridja Ebrahim, mitsgaders alle regenten ende de gemeente van Baros voortaan geene de minste correspondentie meer logh en houden met de rebellen, ons in ’t 3 articul van voornoemde nader contract van den eersten deser maant gesecludeert, maar hun geheel van die ontrecken, Op poene van dat die ter contrarie doet, daarover sal werden gestraft.[184]

3 Articul, Ende sal dienvolgende Radja d’Ouloe alle de syne tot den inhoude vin twee voorstaande articulen voortaan mede gehouden zijn, als accorderende mettet en 11 articul van meer gemelte nader contract

Articul: Ende opdat dese drie voorgaande articulen beter werden onderhouden, soo sullen Radja d'Ouloe Radja d'Ileir mct pongelous ende oudsten es volcx sonder uytstel aan d'E. Compagnie afstaan ende onse handen overleveren alle wipenen gewler, mitsgaders oocq houwer ende brieven alle teyckenen van gehouden correspondentie ende onderwerpingh val en aan de croon Aetchin, die hier nogh in weserl ende an1 wysen moghten sijn.

Articul. Dat Radja d'Ileir aan ons sal moeten reden geren ende verantwoorden twce ongedaghtekende brieven wairvam minuten off copies by innemen van Oudjong Tanna op 16 deser maant in sijn huys aldaar bevonden ende in onse handcn sijn gevallen door denselven 41n de croon Aetchin geschrever, ende wat daarop sy gevolgt ende sal hy voorts, alsmede synen soone Radja Ebrahim beloven sweeren, sulx noyt Ineer te bestaen, Op poene van, anders doende daarover gestraft te werden naar behoren.

Articul, Dat Radja d'Ouloe Radja d'Ilheer met alle regenten en de gemeente van Baros, nu weder versoent en in de oude negorye oi: Cota Lamma 'samen vereenight zijnde voortaan altijt soo danigh in rust vreede sullen Inoeten blyven leven ende ten dien eynde sal soowel Radja d'Ouloe als Radja d'Ilheer alle degeene, groot off cleyn die Vin d'hunne nogh Saeboeloe, Surcam Corlangh ofte Op eenige andere plaetsen hieromtrent moghte zijn verbleven sonder eenigh uytstel moe ten inroepen om binnen nogh se5 dagen de Cota Lamma weder te xeeten ende by de vereenigde gemeente mnede Vet schynen, of dat anders alle ongehoorsame in desen voor rebellen gehouden gestraft sullen werden Ende soo oock yemant; wic hy zy, van beyde zyden tot eenige twist off scheuringh na desen oorsaek geeft, off weder uyt de Cotta Lamma elders vertrecker ende gaan woonen wilt, soo sal sulx terstont door voornoerde Radias aan den resident alhier bekentgemaekt en alle desulcke daarover volgens d'E Compagnie gestraft ende voor rebellen aangesien ende met hun geslaght uytgeroeyt ende als vyant vervolgt werden.

Articul; Ende opdat dese nieuwgemaakte vreede des beter werde onderhouden Soo Sal alle geleden hoon ende Stnaet aan weder syden, soo van d'Oulousen als Ilheerse kant; vergeten ende Fergeven blyven sonder oyt daaraver malcanderen eenigh VCr wijt of onlust aan te doen op poene van anders als een verstoor der van de gemeene rust te werden strait.

Articul; Ende sal Radja d Tleir ende Jzyne aan Radja d Ouloe ende syne binnen nogh ses dagen na desen dagh volcomen moeten hebben gerestitueert alle slaver huysraet ende goederen die sedert rerdestrueren van Cota Lamma begin an maandt April laastleden hebben gerooft en nogh in leven enide in wesen ende hier aan te wysen sijn ; ende insgelijcx sal Radja d'Ouloe ende d'syne manere alsvooren J*IL Radja d Ileir ende d'syne soadanige restitutie oock hebben te aghtervolgen, Eelijck by ons op 22 deser

maant uytgesproocken: ende parthyen oock aengenornen is gehoorsamen, ende waatvoor dat beyde d’Radias hooiden van de emeente sorge dragen ende de ongehoorsame aan ons aanwysen sullen Om naar vindingh ran saecken daerin nader te versien:

Articul. Ende sal een yder, die bevorens dese burgerkrijgh ende als van outs onder Radja dOuloe heelt gestaer, sy dan wiar die thans mogten sijn; weder onder de regeeringh van denselver keeren ende verblyven, ende soodanigh oock degheene, die Onder Radja d’Ilheer sorteren, op poene dat anders sonder verscho ningh sullen gestrait, ende daerenboven dan nogh OOck over hunne onregte verwisselingh ende zydekiesingh van regeeringh door One veroordeeit werden

10 Articul; Ende sullen oock Batta die voordesen onder Radja d’Ouloe hebben gesorteert, thans wedet onder de bestieringh van denselven ende die onder Radja d’Ileir hebben gestaan weder onder zijn gehied keeren verblyven sonder dat beyde genoemde Radja’s malcanderen hierin Sullen mogen hinderlijck 21jn, nogh oock OUCT eenige gepasseerde acties Inet de Batta’$ deselve, nogh oock malcanderen vermogen eenigh verwijt off ongelijck te doen, op poene dat anders als verstoorders van gemeene ruste sullen werden gehouden:

Articul: Radja d’Ouloe en Radja d’Ilheer met alle regenten ende gantsche gemeente van Baros sullen verbonden sijn oude negorye ende haer vereenigde inwoondereni vooitaan te deicn deren ende protigeren tegens Batta’5 ende andere, die deselve soude willen overlast oite schade aandoen

12 Articul, Beyde de Radja’s ende de gemeente Sullen oock de wegen ende passagies vin Cota Lamma tot Com Pagnies logie, ende werwaarts die te gebruycken hebben, altijt veyl en bequaam moeten houden ende defenderen:

Articul Radja d’Ouloe Radja d’Ilheer sullen oock cort, goet wettigh regt justitie, niet alleen onder de Barohesen, maar oock onder de Batta’ $, die sulx aan hun moghten comen te ver soecken, hebben te oelfenen:

14 Articul. Ende soo eenigh verschil over saecken Taln belangh onder Bataks. 2} Veilig Ouloese ende Ileirse moghten comen onistaam, en Sy nci malcanderen daarin niet connen OveecncumCn soo sullen geheele saeck an den resident alhier bekentraeeker, Tdul SOO () door behulp van denselven parthyen oock niet soude connen voldaen werden soo s2[dispuyt ende oordee: daar- Over an den heer commandeur tot Padangh gedefereert; ende Sijn uytspraeck sonder tegenspreecken aangenomnen Voot goet gekeurt en aghtervolght moeten werden poene dat, die anders doet, sijn reght ende saeck verliesen een weder spannige gestraft werden [sal]

Articul; Ende nadien de oude negorye Baros door de maght e goed tierentheyt van de Compagnie weder in ruste en vreede hersteit, Soo sijn oock meteenen aan deselve vervallen, ende sullen door d'Radja'$ d'Quloe eiide d'Ilheer alle regenten moeten aangewesen ende onse handen ToGen overgedaan werden, alle Aetchinse coninckIycke landeryen andere E0O danige goederen die sedert de opreghting van verbont met dE. Compagnie hier nogh hebben behouden, om daarover by ons voorts Naat vtyen wille te disponeren, poene Vin cOr rectie die desen ter contrarie comt te doen

Articul. Maar alle wapenen ende 'geweer; bevorens Lot gemeene defentie der negorye tegen de stroopingh der Batta " ende andere rocrer ingekoght ende gehouden ende gecne Vin Compagnie ten dien eynde moghten hebben verct egen; sal wedet voorschijn gebragt ende al5 voormelt gehouden ende bruyckt moeten werden poene Vat straffe tegen de onge willige

Articul; Ende nadien Radja d'Ileir thans out swack is ende door syne kranckheyt dese Onse laaste onderhandelingen nict heeft connen bywesen tnaat dat alles den persoon Uan synen outsten soon Radja Ebrahim, geschiet, soo sal denselven Tan voortaan benevens synen heer vader, ende tot deszelfs behulp mede regeren, naar sijn overlyden tot Radja d Ilheer optreden, ende daervoor Vinl allen ende cen ygelijck moeten gerespecteert ende erkent werden; en uyt dien hooide sal Radja Ebrahim voormelte nader contract, met zijn vader hier op geregnt; mede hebben te onderteyckenen, ende op den alcoran besweeren trouwelijck te onderhouden en insgelijx oock dese onse ampliatie die ten meerendeele met hem zy verhandelt ; en sal Radja Moeda synen heer vader, Radja d'Ouloe, de regeeringh oock succederen:

18 Articul. Ende nadien oock de plaats ende qualiteyt VZI orangkay- baley vzcant is, Soo wert daartoe door d'E Compagnie ende met goetvinden Van beyde d'Radja's gekoosen ende gestelt den persoon To-naansja om dien dienst in alle getrouwigheyt ende opregtigheyt tot d'E Compagnie ende welvaren ran Baros JWJJr te nemen ende te bedienen; ende uyt dien hoofde sal den selven nader contract ende dese ampliatie van dien medc hebben onderteykenen ende den alcoran besweeren gekoorsamen, ende soodanigh oock moeten aghtervolgen

Articul Radja d'Ouloe en Radja d'Ilheer sullen malcanderer hun be hoorlijck en competent respect geven ende daarin houden, ende oocq van een yder, wie hy zy, soodanigh aangesien, g'eert ende, als vanwegen d'E Compagnie haere staten ende waerdig heden bevestigt, erken: moeten werden

20 Articul, Ende sullen Radja d Ouloe ende Radja d'Ilheer mnet alle de regenten en de gantsche gemeente vati Baros niet alleen Voor de verlossingh Vin soovee elenden ende verderffenissen, maar oock voor de herstellingh van rust vreede, door verinogen

en de goedertierentheyt van dE. Corpagnie aan hun bewesen, altijt ende voortaan ende geduyrigh gehouden zijn ende blyven daervoor alle waere danckbaerheyt ende trouwe ain deselve betuygen, ende alle opregtigheyt ende gehoorsaemheyt aan den heer commandeur tot Padangh toe te brengen, ende Zijn E als vanwegen ende in den nzane vin d'E, Compagnie ende Haer Hoogh Ed" tot Batavia te respecteren ende te erkennen ende in deszelfs plaats a2n1 sien, voor soodanigh mede eeren cnide te houden, de residenten alhier.

Articul: Ende opdat de Radja's d'Ouloe ende Ilheer met de regenter VJr Baros des te meerder in alle trouwe ende opregtigheyt aan d'E. Compagnie mogen ende sullen blyven verschuldigt en Vet bonden; SOO I5 dat door ons; approbatie van d'Hoogh Ed" Heer Gouverneur-Generae ende d'Edl Heeren Raaden Lcin [ndia ende soolange beyde de Radja's de regenten hun we ende nae den inhoude van contracten met d'E Compagnie opgereght; coner dragen ende mnet malcanderen in rust enda vreede vereenight blyven; Vat geene &'Ej Compagnie hier uyttet district van Baros incoopt; aan deselve werd vergunt toegelegt, weten : Op yder baar witte off balff cabessa benzoin groot 600 ende getaxeert 100 rijcxdaelders waardye Rd' 274 Op yder baar bruyne benzoin, groot alsvooren, getaxeert op 662/3 Op yder baar extraordinaire witte benzoin groot alsvooren ende getaxeert Op rd"150 Op de camphur naar haere waardye ende dat sal werden aangebraght, Voor bedragende in prijs van 100 rd', off per cento welck door de residenten telckens versenden ende vertreck van een schip off chialoup met opgemelte goederen van hier nzar Padangh 2an voornoemde Radja's ende regenten gewilde sortering cleeden uytcoops sal werden afgerekent en betaalt; om onder hun te verdeelen naar behoren.

22 Articul Ende soo dE. Compagnie, ofte wegens deselve den heer commandeur tot Padangh ende als stadthouder van den conincq vin Maninckcabou na desen mogh bevinden tot ruste vreede der goede ingesetene van Baros; ende tot voorkominge van Tetu oproer onlusten nogh eenige nadere articulen dese ende andere nodige ordres vereyschen Soo sullen d'Radja's d 'Ouloe en d Tleir met alle regenten ende de gemeente van Baros schuldigh ende gehouden zijn, deselve aan i€ nemen ende van goeder herten te aghtervolgen, op poene dat, die ter contrarie comt te doen liesen sal de voordeelen, in VOOra noemde articul hun toegelegt, ende verders als een ongehoor same gehouden werden;[185186]

Articul, Alle welcke voorenstaande articulen, beneven voormelte nader contract van primo deser maant; mitsgaders de voorige Cor tracten, met d'E. Compagnie gemaekt, Radja d 'Ouloe Radja d'Ilheer met alle de regenten, oudsten des volcx ende gemeente vin Baros mits desen vernieuwen, confirmeren ende naar hunne

wyse met solemneele eede alcorau sweeten trouwelijck onderhouden ende doen onderhouden Vcor hun, haare kinderen en naarcomelingen Voor altoos en eeuwig lyck Amen;

Aldus veraccordeert ende gearresteert maniere als Tin voorstaande nader contract van den eersten deser maant Januaty enoteert, ende insgelijx op den alcoran beve estigd, beswooren ende verders onderteykent, mitsgaders dubbele instrumenten in yder taal gemaekt, ende van yder taal aan de residenten alsoock aan de Radja'$ d'Ouloe ende de Ilheer ter handt gestelt binnen Compagnics gefortificeerde logie tot Baros, desen 27 lanuary anno Christi 1681 ende naac de vlught Mahomets 1091 , den & der cerste maene Inhaerem.

Was geteekent Jan van Leene Arent Silvius, Radja d'Ouloe, Radja d Ilheer, Radja Ebrahim, Orangcay- baley; Maradja Moeda, Radja Sitia Moeda; Radja Sitia Lilla, Bandara Radja, den Tommagongh gouvernadoor Poety. Beneede : Radja Paducca Magat Intge Bouroe als SCCr etaris

APPENDIX

Ende nadien dE. Compagnies gevangen, Radja Mangsoor, uyt syne banden schip Huys Velsen den deser Mubarram maant VOuI dagh weghgeraekt alsoo met de vlugt ont komen 1S sonder dat men tot nogh toe can Vctncmnen waar off Oilder wien sigh is verschuylende en dat denselven eghter als een straffbaere misdadiger, benevens Maradja Moeda Sultan Quloubballangh andere rebellen van d'E Compagnie weder in onse handen moet komen, soo is dat Radja d'Quloe Radja d'Ileit , beneffens Orang hcy baly alle de pongelaus Qu sten des volcx van Baros hun mitsdesen met solemneelen eede Op den alcoran verbinden sweren gemelte Radja Mangsoor benevens de voorgenoemde, YOOI altoos en eeuwigh te verklaren te nouden voor hunnen algemeynen vyant, en dat soo ooyt come te vetnemen waar denselven en d'andere sigh onthouderi hun begaen cunnen hem en haer te vervolgen en in handen ran d'E Compagnie aan den resident alhier sullen OVe leveren; poene straffe; dat die anders doet, selver Voor vyant van d'E Compagnie sal gehouden vervolgt werden sy alle gesamentlijck de gunst van Haer Hoogh Ed' tot Bataviz, van den heer commandeur tot Padangh; cuMCTI te missen niet genieten faveur en voordeel, hun anders van goeder herten toegedaght toegelegt

Onder stont: Gedaan ende onderteykent Maleyts Duyts, beyde op den alcoran b'eedight door gesamentlycke Barosse Radja'$ regenten binnen Compagnies vastigheyt tot Baros, desen laasten Maart anno 1681 En ds geteekent Radja d'Ouloe Radja d'Ilheer;

Orangcay-baly Mirada Moeda Radja Sittia Moeda, Radja Sittia Lilla Toehansia, gemaghtigt van Bhandara Radja, Tommen gongh en Intje Bouroe als secretaris:

Maart: Dit Radja Ebrahit; die intuissche zijc overleden vader had opgevolgd

CDXLV. SUMATRA'S WESTKUST

Februari 681.

Eren Noorden Daros Singkel, Kdk Icgenten in 1672 verbond met de Compagnic hadden JadECgaal Ook zij Lelil sedert WcCF cder Ajeltschcn inylocd geraak , namc radja Lillz Sittia, dic Cen heftig vijand de Compagnic was gcworden ddcrxuudmiai Jan Leene(n) , secunde van den commissaris Pil, trok van Haros een klcinc legcrmach: derwaarts Wzarod Lilla Sittia dc wik nat Het conttac 1672 eed herniedeo Lilla Sittia uitgebannen; zn woning verbrand (Daghregister Batovis 1681 , 315, 339, 355_357, 416 ; MAc LEoD in Indische Gids 1905, blz: 471 - 472).

Nadere articulen tot ampliatie Van verbond van den 14 Maart 1672, gemaekt ende gesloten tusgen oppercoopluyden Jan van Leene ende Arent Silvius; tweede van de commanderye, gecommnitteer de van d'E heer Laurens Pit, de jonge, commissaris en den raad wegens HoogEd" heer Rijklof Van Goens, Gouverneur-Generael d'Ed; heeren Raden van Nederlants India tot Batavia ende vati den coning van Maningcabou, als stadhouder tot Padang Oret de Westcust van Sumatra name van de Generale ereenigde Nederlantse Geoctrojeerde Oostindisge Comp' ter eene, ende regenten panglous Vn [anden van Sinkcl ter anare syde; tot een eeuwigdurend ende vast contract van vrede ende vrintschap tusgen beyde parthyen Ende luyd als volgt:

articul Dat de regenten van Sinkel gesamentlijk ende elk in beson der van de regter- en de linkersyde der rivier opnieuw afsweren de kroon Aetchin, ende dat rijk met alle haare onderdanen Vet claren ende houden voor hare vyanden, ende dat se daarentegen als ware bondgenoten ende onderdanen van den Staat der Comp' ende des coninx Vat Maningcabo, mitsgaders aan des selvs stadhouder heere commandeur tot Padang, wegens den Hoog heer Gouverneur-Generzel ende dEd. heren Raden var India tot Batavia beloven ende Gwercm alle trouwigheyt ende gehoorsaamheyd Voor haar, haare kinderen cnde nakomelingen eeuwiglijk ende altoos.[187]

Dat voorrnelte regenten van Sinckel met alle getrouwigheyt ende onderdanigheyd aannemen ende erkennen den Dersoon vanl synle presente Ho Ed” den Hoog Ed, heer Rijklof van Goens Voot Gouverneur-Generael egens den Staat der E Comp’ plaats ran wylen den Hook Ed” heer Joan Maatsuyker, M. [188]

Dat de gesamentlyke regenten van Sinkel van beyde zyden de rivier den persOon van radja Lilla Sittia Over verscheyde misdaden vresen VOOr straffe tyding Tal onse her waartskomste uyt hun land geweken ende vlugtig geworden, vin af aa1 hunnentwegen van sijn qualiteyt ende staat (te) deporteren hem publijk uytbannen, voor haren vyand Vere ciaren sonder denselven oyt of oyt weder te laten in hun land komen, op pene dat hun anders de protexie ende bescherming van d’Ed: Comp ontseyt; selver voor rebellen ende vyanden van ons sullen aangesien ende gehouden Were en, ende bavendien nog betalen moeten een boete Va I020 rijx” in Cam phur ende bensjuin. Ende sal plaats Vam desen radja Lilla Sittia de regering van Cinkel werden becleet ende bedient by Maeshorada Radja denwelken daartoe present Lane met gemene toestemming werd vercoren ende dat ook den peIsOon Vani Poedytamn de plaats van sijn overleden vader ponglou Cottu Barou sal optreden;

Dat regenten van Sinkel, Soo mettet gedogen vin Aatchinse sluykvaart als verliesen van voorseyde verbond,[189] ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1S00.

in den jaare 1672 met d’F Comp’ ende andersints Eegens selve misdaan ende dat verbroken hebben ; maar nademae’ voorname oorsaak hiervan is ende de schuld daarvan heevt voornoemde radja Lilla Sittia, S00 sullen ons vernoegen met de voorstaande straff’, over hem gedaan, ende dat de gesamentlyke regenten tot bewijs Vin hun onschuld, en de versekeringe VaL hare opregtigheyd in desen quartier ende de huysing Vanl emelte radja Lella Sittia tot Sinkel sullen afbreken, ende tot den grond tce ruineeren tot bevordering en getuyge van welke wY met de ponglous sullen opsenden den vaandrig Johannes Maurits; benevens den Padangsen ponglou Paducca Magat, Ton-samel; Sinckelees; woonagtig binnen Baros met beding, binnen agt dagen hier by ons weder te keren, waartegens weder s0o lange hier by ons sullen laten haren eersten regent, radja Indramoelia, met sijn volk of dienaren.

Dat de gesamentlyke regenten in ’ besonder vail yder zyde der rivier van Sinkel, gene andre nog vrCIde handelaars, niemand als alleen d’Ed. Comp in haar land meer sullen gedogen specialijck alle sluykvaart ende handel van ende nzar Aetchin, ofte van met eenige Vin die natie, olte Tan hare oriderdanen ew Sinkelsen selver sullen InOCtCn weten; pene ende boete om telkens sodanige schuldboete waardy MAIL Comp moeten opbrengen ende betalen, als dien sluykhandel waardy sal eschiet; en de

residenten tot Baros, ofte de hoofden Va] onse cruysende chialoupen in vaarwater, oft’ wY, andersints de regenten sullen komen aan wysen.

Dat de meergenoemde regenten van Singkel Inet alle vermogen sullen arbeyden tragten den handel aan d’E Comp’ van deugtsame camphur goede witte bensjouin voort te setten ende te doen vermeerderen, waarby omtrent Hair Ho; Ed’ tot Batavia en by de heer COmnmandeur tot Padang eer inleggen ende lov’ verdienen sullen.

Dat de regenten ende ingesetenen van Sinkel met hare VaT-tuygen ende goederen sullen vermogen varen Baros; met de residenten van dE Comp”” aldaar te mogen fandelen maar nergens anders ende naar Padang willende; sullen daar-toe zeepassen Van gemelte residenten moeten versocken; ende sonder deselve niet vermogen varen; ende verders sodanig het 5” arlicul van vorige contracl; tot Fadang gesloten, iuydende.

Dat de voornoemde regenten van Sinkel mits desen wederom vernieuwem ende besweren vorige contract ende verbond,in den Jaare 1672 tot Padang opgeregt; ende hier aan strand econ firmeert ende bevestigt, ende dat selve benevens dese nadere articulen onder solemnele eede hun onderwerpen trouwelijk sullen onderhouden; naarkomen ende doen onderhouden al3 ware bondgenoten ende onderdanen van den Staat der E Comp ende van den koning van Maningcabouw, VOOI altoos en eeuwiglijk: Amen.

Aldus geaccordeert ende gecontracteert, ende onder afleggen 1ar solemnelen eede besloten, vastgestelt ende besworen onderhouden; ende ondertekent naar de Mahometaanse wyse dcor alle regenten van Sinkel, ende met d’ordinary hand tekening van genoemde gecommitteerdens wegens d’E Comp’ mede bevestigt, benevens den Padangsen panglou Paducca Magat; Barosen onderregent Bandhara Radja, ten overstiin Vat denselven, mitsgaders Onsen Maleytsen schryver Intche Bouroe als secretaris, Comp schip Huys clsen geankert leggende besuyden Voo de rivier van Sinkel, desen 12” Februari 1681 ende naar vlugt Mahomets 1091 , den 24” der eerste mane Mharam ? Woensdag: Was getekent : Jan van Leene Arent Silvius en in Maleyts Van de regterspruyt der rivier Radja Indramoclja Radja Sittia Bacti, Ponglou Sieking Tousian, Ponglou Banti Panjang Tonseydin, Ponglou Limoes Ponglou Perbentsjein ende VJt linkerspruyt der rivier Mhasourad d’Radja, Ponglou Batou Batou Ponglou Cotta Baroe, Panhitam: Ende Var onSC zyde Paducca Magat, ponglou d Padang, Bandhara Radja, pong-ou de Baros en Intche Bouroc, secretaris

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

CDXLVI SUMATRA’S WESTKUST

27 Februari 1681. ’)

In hct verdrag 1667, waarbij de terrcinen der Salido’scke goudmiiren de Compagrie wren aigesta1n, omschrijving dier terreinen summicr gegcven, waarcoor Jatcr, bij hct ontdekkcn nieuwe gcudaders moeilijkheden rCzem; Het rolgerde contracl 27 Fcbruari 1681 Becft MamI keurig Grenzen bevestigt tevens dcn afstand Pocloe Tjingkock; (Doghregister Butavs 16S1 , blz . 336, 338, 340 343 Mac Lcop in Indische Gids 1905, 473 474)

Nader acte van opdragt, vefleend ende gepasseert by Jang de Pertuan Sultan Achmet-chia tot Bajangh mitsgaders Jang Pertuan Sulthan Mamet-chia keyser Lce Indrapoera, Jang de Pertuan Sulthan Besaar, koning Van Troesang; waarby de opdragt overgilte rad eyland Chinko het gehele land Van Sillida streckende Zuydwaarts over de Sillidase rivier tot an het gebergte van Pynang, en Noordwaars tOt aan de Tivier Lompo gelijck het door haar den jaare 1667 maand July aan d’E heer oud-commandeur Jacob Jorisse Fits tegenwoordig extraordinaris Raad van India gedaan, werd geconfirmeert, bevestigt ende vernieuwt

Kennelijck zy een ygelijck; dat wY, Jang de Pertuan Sulthan Achmet-ckia tot Bajang Jang Pertuan Sultan Mamet-chia keyser van Indrapoura Jang Pertuan Sulthan Besaar, coning vin Troesang; het jaar naar Mahomets geboorte 1078 zijnde naar de Nederlantse reegeninge den jare 1667, in de maand July aan de heer oud-commandeur Jacob Jorisse Pits opgedragen in vollen eygendom overgegeven ende transporteert hebbende het gehele land van Sillida met alle de dependentien van dien, strekkende van de fivier Lompo Noordwaarts tot 44n het gebergte vall Pynang Zuydwaars; mitsgaders het eyland Chinko in zee, tersyden of voor het land [190]

Yan Sillida, ongevaar een gotelingschoot van wal gelegen, alsnu by het aanwesen vin d’E. heer Laurens Pit, de jonge, drossaart van de Oostzijdse landeryen buyten Batavia, expres commissaris van d’Ed” heer Rijklof van Goens Gouverneur- Generaal en d’Ed” heren [Raden] van India, representerende de Vereenigde Geoctrojeerde Nederlantse Oostindische Comp in dese landen; te rade sijn geworden gemelte opdragte over gifte, uyt bedugtinge, dat daar wel eenige duysternisse in mogte resideren, nader te becragtigen, bevestigen en vernieuwen, gelijk geschiet mits desen, verclarende wel uytdrukkelijck; dat wY Jang Pertuan Sulthan Achmet chia tot Bajang, wettig erv’heer oud-possesseur van meer geciteerde landen WY, Jang de Pertuan Sulthan Mamet-

chia keyser van Indrapoura, mitsgaders Jan de Pertuan Sulthan Besaat , coning van Troes sang naaste ervgenamen en ervwagters derselve, als sijnde alle uyt €en koninklyke linie en stamme gesproten en afgedaald; ende uyt dien hooide volkomentlijck tot ervenisse gewettigt ende geregtigt, uyt OnSC hoge magt sOiveraine jurisdictie, SoO voor ons selven als onse nakomelingen ervg enamen, die jegenwoordig sijn namaals wesen sullen, zan bovengedagte Vereenigde Geoctrojeerde Nederlantse Oostindische Comp opdragen en in vollen eygendom transporteren overgeven meergenoemde landen vin Sillida strekkende ten ‘Luyden over de Zillidase rivier tot aan het gebergte van Pynang ten Noorden tot In midden Udr de rivier Lompo ten Oosten tot verby Kleen-Sillida Songy Salla opwaarts, daar de Sillidase rivier haar oorsprong is nemende, digt aan de voct van gebergte Aboe ter welker plaatse sy haar WAALIL Songy Aboe komt te veranderen, met alle de ap- en dependentien van dien specialijk de goudbergen, spruyten en rivieren van de Songijs Capajang en Sira daarbinnen gelegen, mede Moare Tanbang, de Songijs Petty en Barangan (voorheen by ons met de naam van Samma bekent) welke Jaasten ten Suyden ovet d’ Sillidase rivier gesitueert; haar water in deselve losende uytstortende uyt kragte van dien alle mede onder Sillida gehorende zijn mitsgaders ook het eyland Chinko ter syden ol voor Sillida ongevaar een gotelingschoot van de wal in zee gelegen, in erkentenisse van vaderlyke vOOrSOrge heylsame hulpe protexie, unS doorgaans van welgedachte Comp’ genoten, tot dien 191

eynde gcheel aistand doende renuncierende Vanl Iagt authoriteyt regt, dat onse voorouders wy oyt of oyt Uc outsher over dese landen, bergen, spruyten rivieren heb ben gehad, olte onse nakomelingen namaals souden mogen pretenderen nebben, selve voor altijd onwederroepelijck overlatende en cederende; begerende wel expresselijk, dat mecrgedagte Comp sonder de minste contradictie van ymand ter wereld, wien het ook soude mogen wesen, deselve met allc haar geregtigheder, incomsten domainen sal blyven behouden besitten, ten eeuwigen dage toe, om wyders daarmede handelen als vrY ende eygen goed, zodanig Zijn Ed’ den Ed” heer Gouverneur-Generael dEd heren Raden van Nederlands Indiz, en uyt Hair Ed’ name den oppergesaghebber deser kuste, tijd wyle raade soude mogen worden gelastende dierhalven alle onse onderdaner; jegenwoordig in de jurisdictie van Sillida wonende; ofte die niar desen daarbinnen mogten koomen veelgedachte Ed. Comp’ voor haar wettig vorst SOuY erain overheer aan sien te onderwerpen hoorsamen als00 wy sulx ten meesten dienste van de landen en welvaren der goede ingesetenen hebben bevonden te behoren. Ende opdat dese onse bovenstaande opdragt en overgivte Vat meerder kragte wesen FOOr de posteriteyt blyken mag, hebben wy deselve nevens welgemelte heer commissaris en den presenten Nederlantsgen raad, als transporteurs ende over dragers, ende Haar Ed” als danncmers et onse gewonelyke hanttekeningen soowel onder het

Nederlantsge al5 Maleytse bevestigt en meteen versogt; dat des E. Comp’ ordinait zegel, in roden lakke gedrukt; daaraan gehangen mogte werden:

Aldus gegeven opgedrager, getransporteert aangenomen eyland Chinko, gelegen %p Sumatra’s Westcust, in Comp’ vastigheyd, desen February jaar onses Heeren 1681, sijnde na de Maleytse rekeninge het 1091 jaar naar de geboorte Mahomets, den dag maand Saphar, in presentie van Panglima Radja, gouverneur tot Padang, Sirre Narra, gouver neur tot Sillida, en den tommagon Catip Moeda, die ook verclaren wel weten; dat WY, transporteurs, tot het doen van bovenstaande opdragt en avergifte volkomen gewettigt zijn, desen mede als getuygen hebben ondertekent, dog by absentie van den gouverneur Sirre Narra in deselvs plaats als getuygen

Sulthan Mamoelja eerste ponglou regent van Bajang: Was ondertekent Laurens Pit; jonge, Picter van den Hoorn, Joannes Mclman Cornelis Spanbroek: Ter syden in margine eenige namen in Maleytse caracters daaronder Comp’ zegel, in roden lakke gedrukt, en wat lager : Ter ordonnantie van welgemelte heer commissaris e dei raad, was getekent: Adam Heudriks Pen, sectetaris.

CDXLVIL SUMATRA’S WESTKUST

10 . Maart 681 _

Tusschen het goudgebied van Salido e de kust, Le_ECOTEr Cotnpagnies vcsting het ciland Tjingkock, lag het gehicd Painan ,anwacr door klooff gebcrghte Wegh Uomr Vragtwiuens dc mijn; CI OC Gok gceden haven cOnOle getrackt Vetdeh Dit verklaart het belang onCcTa-aandt orcieenkoms Yoor Compagnie (Daghregistcr Batovio, 1681, blz. 336, 338, 343 345; MAC LECD in Indische Gids 1905, blz 474) .

Acte van opdragt overgivte vin de negorye, gebergte ende het gehele land, by de Nederlanders Pynang Maleyers Pynen genaemt, met alle ap- dependentien Van dien; sodanig &ls ‘t desen door sultan Sampourna alias radja Carbouw, vryheer wettig ervbesitter derselver, mitsgaders ponglou ofte raadsheer tot Sillida, aan d’Ed; heer Laurens Pit, jonge, drossaart van de Oostzijdse landeryen buyten Batavia expres commissaris vanl den Ed” heer Rijklof van Goens Gouverneur-Gene- rjal, en dE’ heeren Raden van India, representerende Vercenigde Geoctrojeerde Nederlandse Oost indische Comp’ desc landen; werd opgedrager, overgegeven getransporteert:

Wy, sulthan Sampurna alias radja Carbouw, vryheer ende wettig ervbesitter van de negorye, gebergte ende het gehele land van Pynen; certificeren verclaren, soowel VOUI 0nS selven als onse nakomelingen ervgenamen die jegenwoordig sijn en namaals

wesen sullen, aan de Vereenigde Geoctrojeerde Nederlantse Comp” uyt onse absoluyte magt en prive jurisdictie op Ie draget, transporteren vryen cygendom over geven, gelijk doen mits desen, de negorye, het gebergte en het gehele iand van Pynen, mitsgaders spruyten rivieren, daarbinnen gelegen, strekkende ten Noorden a211 Silidase rivier, ten Suyden tOt aan gebergte VAn Songy Nypa, geleger by Telleboeton ende ten Oosten opwaarts tot in gebergte Manda met alle en dependentien ViN dien, in sulker roegen als hetselve van outsher onse antesesseurs beseten sy , present by ons nog gepossedeert werd , erkentenisse van de vaderlyke voorsorge hulpe protexic, doorgaans by OnS van welgedagte Comp’ genoter, tot dien cynde geheel atstant doende renuncierende van de magt, authoriteyt en regt, dat onse voorouders en oyt of oyt van outsher Oter dese landen bergen spruyten rivieren hebben gehadt; ofte onse ervgenamen ende nacomelingen, VJn ons gesproten olDY wegen van collitrale successie, souden mogen pretenderen vermeynen te hebben, selve voor altijd onweder roepelijk overlatende cederende, begerende wel FXV esselijk, dat meergedachte Comp’ deselve tnel alle hare Tncomsten geregtigheden domainen sal blyven behouden besitten; ten eeuwigen dage LOC, sonder de minste moeyenisse of contra- dictie van ymand et wereld, wicn het ook soude Mog e wesen omme wyders van ” al 2an1 daarinede te handelen als VIY eygen goed zodanig als Sijn Ed den here Gouv erneur-Generaa d’Ed heren Raden van India ende uyt Haur Ed” name den oppergesagvoerder te deser kuste in tijd en wyle te rade soude mogen werden, waarom wy dan ook ons selven onder souveraine heerschappy van meergedachte Comp der- selver vaderlyke sorge en hoede sijn stellende en overgevende, gelastende dierhalver dat alle onse onderhorige inwconders en onderdanen jegenwoordig in de jurisdictie van Pynen CTTIOIC rende; of die naderhand daarbinnen mogten komen, S0O mede sullen hebben te doen en veelgedachte Comp’ voor haar wettig vorSt souverain overheer aan nemen, erkennen; onder- werpen en gehoorsamen, alsdo wY sulx ten meesten dienste van den lande; cn welvaren der goede ingesetenen hebben bevonden te behoren Ende opdat dese onse opdragt, overgift en onderstellinge des te meerder kragte sijn en YUOI de posteriteyt blyken mag, hebben Wy deselve, nevens welgernelte heere commissaris den presenten Nederlantsen razd wy als transporteur; over drager ondersteller, en Haar Ed: als Jannemers; met onse gewonelyke hanttekening, zoowe onder het Nederlantse als Maleytse bevestigt ende meteenen versogt, dat des E. Comp” ordinaar zegel, in roden lakke gedrukt, daaraan gehangen mogte werden Aldus gegever; opgedragen en getransporteert; en uyt vtyet onbedwongen wille gesubritteert, mitsgaders geaccepteert eyland Chinko, gelegen op Sumatra’s Westcust, in Comp”” vastigheyd den 10* dag der maard Maart in jaar onses Heeren 1681, sijnde naar de Maleytse rekening den 19” dag der maan Saphar ’t jaar Mahomets 1091 presentie van Jang Pertuan Sulthan Mamet-chia, keyser Indrapoura Panglima Radja, gouverneur tot Padang, den tommagon Katip Moeda die

meteenen ook verclaren wel te weten, dat WY, transporteur, overdrager ondersteller, daartoe ten vollen geregtigt gewettigt sijn, desen mede als getuygen hebben ondertekent.

Onder stond was getekent - Laurens Pit, de jonge Pieter van den Hoorn Johannes Melman, mitsgaders narm tekeningen der hierboven gespecificeerde Maleytse grooten characters: Lager stond Comp’ zegel, roden lacke gedrukt, daaronder Ter ordonnantie van welgemelte heer commissaris den raad. Was getekent = Adam Hendriks Pen, secretaris.

Het exemplaar in hietDoglregister vcrmcldt dat linkerzijde bovenstaande cok de Maleische tekst eonu geschreven, die mcde door allen Orw Ticekend

CDXLVIII MALABAAR

14 Maart 1681_

Dcn nicuwcn conincd Colastry had tholvryhcyt, Sttre Plal gcschrevery OTEC adatr verleent” (Daghreguie Vatai ic, 1681 , blz , 488 489) .

Translaat ola van segour; [192] die den koning Va Collastri Jan het opperhooft van Cannanoor heevt verleent, geschreven den 14 Maart a* 1681

gelaste aan alle tollenaren en onderdanen van myne landen begrypende 52 mylen; dat niemand de authoriteyt sal hebben eenigen thol nemen Valn Comp’ wharen, soowel die uyt de fortresse te landewaart gebragt werden, als die uyt land de fortresse gebragt werden alsmede sal d’E. Comp’ volk sonder de minste molestie segour myne landen mogen passeren ; item alle coopluyden, die de wil mogten hebben om met d’E Comp te negotieeren, sullen sy onverhinderd laten passeren dog Van deselve sal den gewonen tkol genomen mogen werden naar lands costume. Die hiertegen mogte komen doen, die sal 2an ‘t lijv’ en goederen worden gestraft, teken der waarheyt sal selve vigeur hebben, lange sonne mane duuren, onderhouden werden; mijn tijd soowel als Ien tyde myner ervgenamen present toe komende: Ik ondertekene dit heden de pagger Chartangatta maand Minan a” 856 naar de rekening van Coylan, Mallabaarse stijl

CDXLIX. MALABAAR

Mei 1681 _

De ingewikkelde toestanden in het koninkrijk Cochin, zijn viijhecren SLmi-On Ehankeliike fInSEn lcidden herhaaldelijk !o: angercchtighcccn in prejuditie de koninkliike MJc l tot nadeel der bevolking. Zelfs benoeming Nederlander oppcr-F CRent (hicrvi6n,

bla. 181) daat Inaar opccts cind Inaken in 1681 blekcn WcAT aantal autoriteiten zich koste de kroon de berolking hcbhen verriik De commissaris Martcn Huysman besloot, zamenwcr king Iret den koning den machtigsten “riEeer, paljetter, daar cinde make donr instelling van bcort rijksraad, waarin ook Nederlarder zitting had, (Zic ook het Contract van 21 Mei [678, hier- voor, Corfus blz. 502 evJ}

Ordres, beraamt den 26” der maant Medam anno 856 de rekening van Coilan, Malabaarse stijl, olte den Mey 1681 na de Nederlandse reeqening, op begeren van den coning en d’Ed. Comp’ als schuts heer des Coetchinse rijx, (zijn) na voorgaande over- legging door eenige der onderhorige ragias desselvs rijx; namnentlijck Aynicoetty Auwoena Moerenatee Corety Soruwans alsmede enige braminees van Grually-coeddy en Bendenadee, item de voornaamsie ragiadoors van Noort als Zuyt; met toc- stemming Fan d’Ed Comp’ van den commissaris Marten Huysman alle tot Chenotty vergadert wesen- opdat alles bestiert werde na d’oude gewoonte, waarmnede koning princen zig hebben gecon= tenteert; en verklaart, dat zal blyven, zijn en houden werden VUOI een altijt-durende wet; bestaan- de volgende articulen, als :

De naargenoernde personen die tot besorgers der zaken WeI den gestelt, zullen quaat comportemnent mogen werden

gedechargeert door den coning en d’Ed. Comp’ derhalve moet een yder na zijn uyterste vermogen regt betragten dese naarvolgende ordres volbrengen:

Tot besorgers der zaken in de landen om de Noord Zuyt werde als voordesen gestelt en nader bevestigt: den paljetter, capiteyn- ragiadoor, talchenoor manacotta, in desselfs qualiteyten, als voordesen geordonneert, met ernst alles ondersoeken af te doen.

Tot besorgen der ziken tot Coetchin zal naiker continueren, als voordesen vastgestelt volgens articul Wittul eerste

Zo iemant; coning, princen of andere, wie het zoude moger wesen; bevonden mogte werden met zig te bemoeyen in zaker, die orgeoorlooft zijn, dese ordres buyten kennis goetvinden van voorschreven personen gecontrarieert te hebben zij door eygen vermogentheyt of private magt van den koning of princen, zal den koning of prins zulx werden bekentgemaakt en z0 ’t die niet quam verbeteren zullen de voorschreven per- sonen daarin doen wat regt nodig WaS zullen heeren, present vergadert; zelve ter kennisse komende, dan den anderen komen om met nader advijs gene regt is mainctineren.

De penningmeesters Perimbale e Santapa zullen nu afgeset werden van de zaylanden die gemelte Perimbale onder zig cevt; zal hy afstant moeten doen, Dog dewijl den tijt van ingaan der pagten verstreken is, zal gemelte persoon ” dito landeryen Yan dit jaar nog mogen possideren mits datter een menon nevens hem

over deselve zal werden gestelt, om alles pertinent schryven: Maar toekomende zullen deselve door voornoemde bestierders by openbare opveylinge aam meestbiedende werden verpagt, penningen, daarvoor komnende, zullen in de schatkist van den koning opgeleyt werden

Tot guastoshouder [193] zullen [194] den capiteyn-ragiadoor vin d'Ed Comp" den paljetter naiker Wittula met goetvinderi van de presente vergadering eet persoon mogen kiesen stellen.

Wegens den thol Uan d'alphandigo heeft de heer commis saris geordonneert; dat dezelve ten volle ten behoeve van rijk in de schatkist zal werden getell; alsmede bedragen Vanl een percento VoOT Compagnies koopmanschappen die land gaan z00 andere inkomsten mede in de schatkist komen Maar anders nict, blyvende de peperthol aan dEd Comp tot aikor- ting vin den rijxschult: Wanneer voorschreven ragiadoors ondersoek doen landeryen die rijk toebehoren buyten Conpagnies landen zal d'Ed. Comp daarin niet hinderlijk (zijn] mzar ter contrarie hulpe bewysen, zonder dat regt der Christenen het minste zal verkort; maar mede voorgestaan werden

Claarlijk heeft heer commissaris geseyt; dat tot groten van den thol der alphandigo goede debvoiren zoude doen opdat hier, gelijk on de Noort, kooplieden komen OI negotie te dryven mits dat zelve Comp hindel niet nadelic mag wesen 10. De contanten die ten proffyte van rijk by malkanderen vergadert werden, zullen in een vertrek ecn kist binren Schrijvcr. Guastos Portugccsch Toor onkosten; uitgaven guastoshoudcr kassier shala Portugeesch aliandegz, Kantaor Wirocttic ntcn Mcn vond dezt kust diizenden door de Porttigcezen tot hct Katholi- cisitc Ecbrachte inheemischen;

GENERALI NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

OOST- JDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

hof van Coetchin gesloten werden door de voorschreven "ier personen, met kennis van den koning, de sleutels daarvan zullen handen van den paljetter den capiteyn-ragiadoor blyven

De reequeningen van Perimbalen en Santapa zullen nagesien werden; bevinding der waarheyt zullen zyluyden hare betaling erlangen of anders uytkeren gene y schuldig zijn

Alle inkomsten van rijk zullen zekerlijk in de schatkist komcn, om daaruyt alles voldaan te werden; gene billijk is, de rest za] in de schatkist blyven om oorlogen tot scherming van ’t rijk te dienen; van yder hondert fanums zullen ten minsten vijf en dertig in de schatkist blyven tot voorschreven cynde

Alle degene die wettige pretentien op het rijk hebben, dat daarvoor vaste hipotheeq besitten of niet, zullen zulx binnen den tijt van maanden moeten bekent maken; en miet enen opgeven den intrest, die uyt dat hipotheeq hebben genoten wanneer de zodanige na bevindirg van zaken en billik heyt op zekere termynen gestelt zullen werden om haar betaling roorts uyt eenige landerye etc” of ook wel uyt des rijx schatkist genieten, mits dat zY ten minsten een jaar tijts na den intrest cn enige betaling zullen moeten wagten gelijk dit poinct ook speciaal wert verstaan van Perimbala, dewelke, z0o hy deugde Iijk bewijst enig gelt Op landeryen van den coning gegevcn te hebber, zal hem zuix gerestitueert werden na de billikheyt, mits doende van alles behoorlijk rekenschap:

Aldus gedaan ende gepasseert Op Chenotty, daar de koning, princen verdere rijxvergadering is Onder stont en was getekent de gewonelyke handtekening Van den Coning van Coetchin Marten Huysman Ter zyden Ons present, getekent Hendrik Reynst, Jacob Versteeg Adolf Bassing, secretatis Lager: Gecollationeert, accordeert, Coetchin; den 16” Mey anno 1681, Adolf Bassing; secretaris:

CDL: PALEMBANG:

Mci 1681

Den [0Jen April 1681 nramcti ecnige gezantcn sutn Palembarig Batavia Ah rerroek Jusisteulie tcecr den sultan Djambi, dic mct hun hccr in strijd gcraakt Rceds den 26en dier Iliand vertrok een Kleine erneditie derwains ondcr Iciding den bckenden commandeur Frangois Tack; wieh hcc niet zonder moeite gelukte; bcide Toretel vertocnen tcvcns nicuic Tontrioen lueadhel hen de Compagnie suiten: Als eet gocd thenaat begon Tack allereerst ce belargen der Compagnic te verzorgen: (Daghregister Batavia 1684, 226 230, 237, 249-254, 331-335; STAPEL Arckipcl im 1684, blz. 68).

Bysondere of aparte articuler, mitsgaders nograals nadere verclaring tot ampliatie vervullinge Vat het 14’ articuk, in het iongste byvoegsel, maekt den 3” July 1678, sijnde op heden den 19 May 1681 tusgen sultan Ratoe, coning van Palembang ende de HoogEd” heer Gouverneur-Generael Rijklof van Goens, ende d’E heren Raden Van India door wedersijds gecomtnitteerdens; pangerans Depatty Mancaboumy ter ecnre; ende den afgesant;

comnmandant en commissaris Francois Tak ter andre zyde, overeengekomen gesloten als hier- onder Wa7 woorde tot woorde uytgedrukt staat;

In den name Godes. Amen,

Ten eersten 50d verbind sig den sultan Ratoe; gelijk mede den pangeran Depatty by aflyvigheid van sijn heer vader; waaraan by verioop van tijd alle haare successeurs mede verbonder sullen Wusen volgers pligt en ewoonte aller volkeren, des E Comp tegenwoordige spoedige hulpe en presente krijgs- mzgt; Soo water als lande, mitsgaders Voof de slytage der schepen des maants te betalen een somma Vin vijv' duysent rijcxdaelders hetsy in peper tegens den tegenwoordigen prijs het picol, ofte in aicortinge derselver thollen sooals best in des suithans en naderhant successie Il pangeran Depattijs ermnogen sal wesen sonder by versendinge eeniger schepen de minste exeptie te sullen maken, maar dese SCCO des maands 200 lange continuerem, als daar magt tot bescherminge van Palembang van noden mogte wesen. Bovendicni sullen bovengesegde sulthan pangeran nog mocten betalen de ammonitie van oorlog; die in feytelijkheyt tegens de vyanden van Palembang verbruykt sal werden, volgens de rekeningh die den commissaris alsdan opmaken sal, sonder deselve bedisputeren sullende maandgelden der voorseyde crijgs magt ingaan van die tijd, dat van Batavia's rhede geseylt zijn En indien (dat God verhoede) des noots tot restauratic Vit rijk meerder hulpe vereyste, suilen onkosten naar advenant vergtoot werden de betalinge altijt promt geschie den ter eerster aatimaninge der residenten alhier Tot bevestingc naarcominge van dit apart articul hebben WY, sulthan Ratoe pangeran Adepatty, hetselve miet onse gewone signaturen segelen hecragtigt,

Ten tweeden sal den sultan Ratoe d'E Comp overleverem alle Macassaren Bougysen nevens weggelopene slaven; 508 van ons volk als atidre; gelijk mede verscheyde swarte vrye Christenen; Op Jamby onder Comp gesag gewoont hebbende; nog onider Macassaren berustende; ende onder Sijn Hoogheyts jurisdictie sijnde; gelijk mede nachoda Bongsoe dato Bantam[195] met haren aanhang; als hebbende doorgaans met de Macassaren omgesworven, moetenide derhalven mede als eygen naturalisten[196] gerekent werden, sond deselve te mogen verschuylen maar integendeel borge voor leverantie te staan en dat sonder eenige minste iraude:

Ten derden, verbied den sulthan Ratoe, in erkentenisse van dese tegenwoordige cordate hulpe; alle syne ondersaten gene uytgesonderd, in der voegen als by het 14" articul van het byvoegsel, donr den E Jan van Leene als commissaris gecontracteert de dato July 1678 aen vremdelingen verboden zy, generley kleden ofte amnphioen voortaan het destrict 1441 Palembang ain brengen; pene van confiscatie van goed vaartuyg,

de helvt voor den koning ende helvt voor dc Comp’ werdende reden voor verhaeid d’E Comp alleenig den aanbreng toegestaan; die derhalven alle voorschreven hunne vaartuygen mogen visiteren

Ten vierden sa] sulthan Ratoe de 1COD picols peper, in het vierde articul vin byvoegsel Vinl ’t vorenstaande jaar geex presseert; tot geen andre plaatsen senden VoO schenkagie, 2ls tot Batavia en Malacca

Ten vijfden sullen alle vremde coopluyden, tot Palembang wonende ofte aancomende, sorteren onder jurisdictie van d’E Comnp

Ten sesder werden het voorschreven articul uytgesloten Manecabers[197], present tol Palembang ende die nimaals aldaar genegen mogten sijn onder den sulthan Ratoe erustelijk te blyven huysvesten wel verstaan S00 met d’E Comp’ niets uytstainde hebben

Ter sevenden, indien den sulthan Ratoe eenige kleden mogte Kamen begeren tot sijn gebruyk, sal Sijn Hoogheyt deselve mogen eysgen van Palembangse residenten vervolgens genietet; die onder desselvs administratie berusten ofte andersints door haar laten ontbieden, mits daervoor[198] talende sooveel, 2ls d’E Comp die afstaande bevorers bedongen zy.

Ten agsten, werden mits desen de contracten; Op den 29” Juny 1662 tot Bataviz; gelijk van den 20* April 1678 door d’E. Commissaris Dirck de Haas, alsmede de poincten, den E Joan vin Lecne tot Palembang den July 1678 gecontracteert overeengekomen mitsgaders dese besonidere af aparte articulen ende verdere paincten hierinne verhandeld, door pangeran Depatty Mancaboumy ter eenre ende den afgesant; Com mandant cominissaris Francois Tak ter andre zyde met wedersijdse opregte genegentheyd bewilliginge gesloten, tot eem waar blijk der vereeniging van Palemnbang met Batavia dewelke soolang de son mzan schijnsel geven ende den dag de nagt duuren sal, eeuwig; vast ende bestendig werden gehouden agtervolgt

Onder stont Palembang; den 19” Mzy a” 1681, In margine was gedrukt het zegel van den heer afgesant, in roden lacke, getekent: Francois Tack; ter regter zyde stond hetselve contract met Maleytse caracters geschreven daaronder in margine het coninklyke siap van Palembang in roden lakke, en daarnevens ondertekent met de namen Depatty Maccaboumy

CDLI PALEMBANG:

Mei 1681

Het hiervour gaande contnd door beide pargerans; iJai niet door den sultan zeli geteekend: Deze laatste stelde cenige 4mnan-dementen vcor FCrzcek kennis brengen Hoog? Regeering “p Balana Tack zond inderdaad het stuk door Iargine zijn advies op de verschillende ,poincten Hij decd dit zonder vcc] omhaal woorden; maT nieltetriin IcEr duideliik

Eenige poincten, door den koning van Palembang; sulthan Ratoe, aan den afgesant Francois Tak op gegeven; met versoek; dat deselve het accoord mogten werden ingelijvt, met de marginale aanteekeningen door gemelte Sijn E. daarop toegepast:

Het volk en schepen, als in het eerste articul; omdat, schoon daar eenige bodems vertrekken magt egter blijv’t getal derselver niet vermindert, dewijl andere daarvoor de plaats aange houden werden

Eersteljjk, S00 cenige schepen voor Comp rekening elders werden verson: den, oncosten dra gen, tnaar S00 se in Comp dienst mogten werden VCI sonden sa! suix ook ten laste van d’E Comp’ komen

Indien becomen sijn, mits daarvoor gevende sooveel als d’E. Comp’ deselve afstaande 2y, sullende de betalinge peper tegens 3’ rijxdaelder mocten geschieden

Ten tweeden Z00 den sultan eenige kleden mogte Mci te begeren tot sijn hovs ondethoud sa] d’E Comp gehouden wesen den sulthan daarvan te versien, mits betalende het cos tende, aange Sien deselve anders nergens vardaan kan krygen

Gelijk bevorens hier in gewoonte, en de ordre van dE Comp’ zen residenten medebrengt

Ten derden; SOo den Sulthan van d’E. Comp eenige coopmanschappen ofte ConJ tanten mogte lenen, dat deselve weder sa] Moeiem voldoen peper, de contan- 3 rx” picol de kieden volgens de prysen hier te markt Op 5O00 niet minder.

Ten vierden, dat de onkosten der gedane uytsettinge tot des sulthans hulpe maandelijx mogen werden vermin derd tot op mx” 3000 naants

Voor soveel toegestaan; als deselve over land aancomen cn geen zeevarende coopluyden zijn.

Ten vijvden, dat byaldien de Manicabers, nu tot Palembang present, die der desen nog mogten bykomen genegen sijn onder den sulthan blyven wonen, dat men haar sulx niet sal mogen weygeren; wel verstaan S00 met de Comp niets hebben uytstaande

Staat Sijn Hoogheyt seivs besorgen

Ten sesden, dat den sulthan en syne Onderdanen aan haare schuldenaars niet mogen cort komen.

CDLII PALEMBANG

Mei 1681[199]

Hct volgende plakkant, uitgevaardigd deom Sultan Ratoe Palemi bang[200]; Moge hier plaats unden Dmd: net dc VIFvOcring 15 contract; dcn [Oden door Tack nct den sultan gesloten.

Placcaat; door den Sultan Ratoe tot Palembangh dubbelt Maleyts ten faveure van d'Compagnie gecmaneert aengeslagen met het rijxzegel cragtigt, wiervan een tot narigt aen de sonsang gesonden, en het ander ten behoeve van de residenten [OL Palembangh origineel overgegeven zy.

Omdat tusschen de Compagnie den conincq van Palembangh, sulthan Ratou Abdul Jamal, vrundschap is ende Compagnie den sultan Ratoe seer haastigh is te hulpe gecomen; is tusschen den sultan Ratoe als koningh van Palembangh, ende den afigesant, commandant commissaris Francois Tacq, geaccordeert, dat voortaan alle Chinese, Maleytse andere eemde ingesetenen, die tegenwoordigh in Palembangh zijn, ofte namaals dierin mogten komen woonen met Tat tuygen te handelen, sullen staan onder het gebiet ende jurisdictie van de Compagnie, ende oversulx onder diegeene, die haerent- wegen het gesag in Palembangh zal zijn aanbevolen. Waeromme ick; sulthan Ratoe desen beveele, dat sigh alle ende cen ygelijck; die dit aengaen magh, daernae sal hebben te righten: Voorts verbiede iCk aen alle my ne ingesetenen ende onder- daener, niemant uytgesondert, voortzzn ende desen tijt eenige kleden oite amphioen van buyten kier in brengen, op poene dat deselve goederen, kleden ofte amphioer; in haere vaartuygen van buyten aenkomende gevonden werdende sullen verbeurt verklaert zijn de helit UGOm den sultan Ratoe Jatnal, ende de helft voor de Compagnie; Ende sullen daCIOI de dic- naers van deselve Compagnie, soowel a3n sonsang hierboven vermogens wesen alle aaukomende af-gaande vaartuygen uyt ende in de revier van Palembangh te visiteren Om dit te bekraghtigen heb ick, Sultan Ratoe, hieronder doer stellen mijn coninckIijck zegel. Gedaan in Palembangk; desen 24 May 1681

Terzyden stont in de twee originele coninckIycke zegel van Palembangh

CDLIII MALABAAR

30 Juni 1681

vctvolg Op het bepaalde Mci Voren (hiervoor blz. 263} Werd Wetschelijk geacht het reglement op d regcering Cochin, Septeruber 1674 vastgesteld (CorPus II valgende), wiizigen aan Yullen.

Volgende is beraamt omtrent de pagood Wyanoer, met overleg goetvinden WaM den coning Vin Coetchin en den commandeur mitsgaders de vredig ste der rijxheren van de Zuyt Is van de Noort; ten goeden van rijk, om toekomende daarna gereguleert te werden, als:

Tot besorgen der zaken ‘t geheel, principalijk die Fan Coetchinse hof, met advies van den koning, werden de ragia- doors paljetters; talchencer; manacotte[201], aetsien[202], en van vani d’E. Comnp wegen dcn capiteyn gestelt; deselve zullen door de menons ofte schryvers, die den koning zal gelieven nomineren, pertinente reecqueninge laten houden Voor guastos van den koning zal des maands 3000 fanums werden gegeven, voor den 2” prins 1500, ruur Ramorma 750, voor Godormat 450, alswanneer de princen zig zullen mogen bemoeyen met de regering en gene daaraau dependeert; Alsser erfgenaten dit rijk mogte xOien te vereyschen, zullen die niet mogen werden geadopteert zonder goetvinden van d’E Comp’ Rakende Perinbalen, denzelven van zijn administratie reequening moeten doen, en de ola, door den koning aan hem verleent; wedergeven En als hy hem draagt als een der koop- Juyden Op de basaar, zonder zig met de zaken Vin de regering bemoeyen, hem niemant mogen tnOlesteren De verpagtinge Le landen; andere pagten zal by openbare opveylinge moeten geschieden. gene voorschreven staat zal onverbrekelijk Wescm de vier ragiadoors voornoemt zullen justitie oeffenen en sprekem daar behoort Van de voorschreven ragiadoors wert den paljetter tot ragia- door-moOr gestelt, Ot van alles rekenschap te nemen Op alle plaatsen, gelegen binnen Mapemeloer Padieloer[203]; nodige guastos daar aigaande zal rest in handen van penningmeester, die met gerneen goetvinden zal gestelt UCt den, gegeven Dog den paljetter zal door de mnenons partinente reequening latcn houden ran guastos VOOr de koning als anders, en alles den koning bekent maken Zo der eenige oneenigheyt tusschen de voorschreven personen mogte ontstaan zal zulx door tusschenkomen Vam den koning den commandeur werden bygeleyt:

Onder stont Dit is door my uyt origineel Malabaars Uiei geset; nader nevens de tolken nagesien zijnde, bevonden met zelve poinctueel met den eygentlyken te accordereni Coetchin; ult” Juny 1681 Lager = Accordeert, Coetchin, den 30 Juny 1681. Was getekent Adolf Bassing, secretaris

CDLIV. PALEMBANG_DJAMBI:

Augustus September 1681[204]

Inleiding der hieraan voorafzaande contracter Dagkregistcr 1681, blz. 480

Mei 1681,

Tractaat LAm vreede, by interventie van Haar Hoof Ed’ den Ed” Heer Gouverneur-Generael Rijkloi War Goets en de E” Heren Raden Yatl India door Haar Hoa Ed” expressen afgesant, Francois Tack, als mediateur tusgen wedersijts parthyen Jingenomen dienvolgens met de gecommitteerdens van Sultan Ratoe coning Van Palembang namentlijk Kizy Patchia Tanda Kiay Andamoy ter eenre ende de gecommitteerdens van Sultan Anum conink van Jamby, genaamd Kiay Ranga Narra Wierana sabandhaar; Kiay Deman Juda Nagara ter andre zyde; beraamt, gesloten getekent al5 volgt: Zic Corpus II, blz 504 Uit ket Contractbogk. Ook in ket Daghregisler Batazic 1651 blz. 599 603, Overoecomaen Oriea e = 1682, sesde boeck, iolio 889 volgerde

Eerstelijck werd mits desen besloten vastgestelt; datter Tam Aam sal sijn en blyven een ceuwige, vaste, bondige opregte broederlyke vrede tusgen Sulthan Ratoe, koning Van Palembang; Sulthan Anum; koning van Jamby, Soo te water als te linde; reguard Tan alle onderdanen en inwoonders der beyden ryken voorschreven, Van wat qualiteyt conditie Zij”, sonder uytneminge van plaatsen Off personen

Sal Sijn Hoogheyt, Sulthan Ratoe; aen Sulthan Anun weder restitueren by verscheyninge van desselvs af te senden gecom mitteerdens 13 stucx gontings, Soo Wyse, als die Pangeran Aria bevorens verleent sijn geweest, of in plaatse am dien, wel te verstaan S0u gemelte gontings veroudert ofte VCT- gaan1 mogten sijn, yder vaartuyg met 40 rijcxdaelders vergoeden bctalen

Daarentegen sal Sijn Hoogheyd Sulthan Anum aistant doen weder onder de jurisdictie van Sulthan Ratoe stellen laten blyven thien dorpen met haar inwoonders uyt het land- schap van Tambessie dewelke niet etl werden gerekent onde; een sekere bruydschap; daarby opgemelte landschap a1n dic van Jamby overgegaan is geweest; en oversulx sijn voorschre- ven dorpen met hare namen gespecificeert; namentlijk Kairon, Pargon, Paniniuan, Sourawidjaja, Araham Loeboe, Malapary, Moatra Sale; Kamaban

Sikayo Depatty Ringane Prangajuda, nog VIv huysgesinnen Wyt het dorp Kanjahan Mousy gelijk mede vtye voeten gestelt wedergelevert sullen werden sooveel mensgen als er Dy Lyan Gatty van de Palembangse stranden gevangen genomen tegenwoordig nog in leven tot Jatby present Sijn.

Daarentegen sal Sulthan Ratoe insgelijx, z00 eenige Jambyse inwoonders in het Palembangse rijk gevangen gehou- den wierden, deselve restitueren en Op vryC voeten stellen

Vaartuiger, tkans koentings geschreven:

Ende om te betuygen hoeseer het gemoed van Sulthan Anum tot vrede inclineert, soo vergunt Sijn Hoogheyd mits desen uyt enkele enereusheyd 4an gecommitteerdens van Sulthan Ratoe sekere stukken begrave canon te mogen ongernolesteert laten opgraven weder medenetnen

En sal Sulthan Anum de 900 rijxdaelders, die Dain Mangica Sijn Hoogheyd schuldig sijnde VCOT welke sutntna Datu Bongsoe Toepan sig als borge ten prinicipaler ven Sulthan Ratoe nict meer pretenderen; omdat voorschreven dato ervgenaam Valn gemelte dain in handen VJm d’Ed Comp’ orer gelevert sijn,

Om alle verwyderinge vcortuan te prevenieren ende gedurig in eenigheyd vrede te mogen leven, s00 beloren versckeren WY, soowel Sulthan Ratoe als Sulthan Anum; dat, SUU eenig verschil tusgen Hunne Hoogheden ofte derselver ond erhorige landen volkeren Inogte romen ontstaan gcne minste hostiliteyt of vyandschap sullen plegen, Maat bevorens gehele saak aan het wijs oordeel van de Hoog Ed” heer Gouve; - neur-GGenerael d’Ed heren Raden van India gereserveert laten, welkers mediatie sy sig ten allen tyden gewillig onder- werpen:

Dil tractaat sal Toor geratificeert gehouden werden als coningen van Palernbang Jamby hun rijxzegel hieronderaen in presentie van de heer algesant Francois Tak sullen hebben laten stellen.

Ende hebben wy oversulx wedersijds VOor genoemde gecom- mitteerdens dit tractaat met onse eygene handtekeninge onder tekent in jagt Zeyst, geankert leggende tcr reede VoOr rivier van Jamby, den Augusti 1681 ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Onder stond siap van Kiay Ranga Nara Wierana Kiay Deman Juda Nagara. In margine was getekent in ’t Maleyts als Kiay Patchia Tanda, Kiay Andemoy. Ende was mede zyde VaI siap van Kiay Ranga gedrukt het wapen van Leer afgesant in roden lakke; daarboven eschreven stond Ons present als mediateur; Wde getekent: Francois Tack

Ratificatie het contract Van vreede tusgen Palembang en Jamby, cocr den coning sulthan Anum op Jamby daarop gedaan

Wy; Sultan Anum; koning tot Jamby, hebben horen lesen het tractaat van vreede, in het jagt Zeyst etc door behulp en mediatie van den expressen aigesant Francois Tack; en by onse ge magtigdens, Kiay Ranga Nara Wierana en Deman Juda Nagara ter eenre; ende Kiay Patchia Tanda en Kiay Andemoy wegens den Sulthan Ratoe, koning tot Palembang ter andre zyde overeengekomen en ondertekent; welk tractaat met aindagt overwogen pondereert bebbende, SOo agreeren ratificeeren hetselve mits desen, Voor sooveel als de vrede tusgen die beyde ryken van Palembang en Jamby betreit; dewelke oversulx heyliglijk onverbrekelijk belove Van nu aan onderhouden mainteneren in alle opregtigheyd sonder erg ofte list: Maar nademaal wy niet als tot grote schade prejuditie van ons rijk ingesetenen de 10 dorpen, in het voorschfeven trictzat, articul 3, gemelt; soude kunnen overgeven gelijk mede de strandluyder, onlangs staande den vorlog gevangen genomen, niet mogen restitueren, SoO laten wy egter de geschillen restitutie z00 van Ons als d’ andre zyde, gedefereert aan bet hoog wyser oordeel van den Hoop Edelen Heer Gouverneur Generael en d’E” Heren Raden van India belovende op koninklyke ttouwe de decisie vat Haar Hoog Eds te sullen agtervolgen; tot welke eynde, alsmede ons regt VOOr gemelte Haar Hoog Ed” te deduceeren; s0 werden onse gemagtigdens onder geleyde van den heer commnandant voornoemt, Batavia gesonder, sullende onderwylen alsmede by het wecer keren onser gecommitteerdens geslote vrede tusgen Palembang Jamby onderhouden nainteneren. Ende, tot ecn waaragtig teken Uan dese onsc Foede sincere wille, hebben dit met het rijxzegel becragtigt

Onder stond Actum den 14” Augustus 1681 Lager stond en onder het Maleytse was gestelt: Jamby, den 30” dag van de maand Donderdag jaar nzar Mahomets geboorte 1092, tcn huyse van Sultan Anun, mitsgaders daaronder het rijxzegel van de coning gedrukt.

Ratificatie Op het vorenstaande contract; door den Sulthan Ratoe tot Palembang daarop verleent

Wy, Sulthan Ratoe, coning van Palembang, verstaan hebben door ons gecommitteerdens, Kiays Patchia Tanda Andemoy alsmede nzaderhandt door voorgelesen sijnde seker tractaat Taln vrede, in jagt Zeyst voor de bhaare van Jamby den Augustus deses jaars gesloten door de mediatie van den expressen algesant Francois Tack, onse voorge citeerde gemagtigdens ter eenre; ende Kiay Ranga Nagara Wierana, benevens Daman Juda Nagara wegens Sultan Anum; koning tot Jamby, ter andere zyde, overeengekomen ende tekent, GOO hebben wy den inhoud van het voorschreven tractaat met aandagt naargesien overwogen bevonden hetselve mct OfS regt billickheyt overeen komen, weshalven selve (te)

aggreeren ratificeren mits desen: Maar terwyle Sulthan Anum de overeengekomen restitutien wedersyden gerenvoyeert ain Hoge Regering tot Batavia, eenehijk wat de vreede tusgen onser beyder ryken betreft; geratificeert heevt, SoO ratificeren agreeren Wy deselve insgelijx cen deselve wyse belovende wyders de overeengekomen vreede Van af aan heylig en onveranderlijk te onderhouden in alle geregtigheyd, sonder erg ofte list bovendien om betuygen het vertrouwen; dat wY p Ons regt regtmatige proceduren van de heer Gouverneur-Generael de Raden van India, resi derende tot Batavia, hebben, 500 verstaan condescenderen dat de restitutie ten wedersydeni absolutelijk by Haar Hoog Ed" afgedaan werden, belovende koninklyke trouwe der selver decisie sullen naarkomen agtervolgen doen blyken, dat de dorpcn in het voornoemde tractaat gemeld, Ons van ouds toebehorende sijn, derhalven van regLSwegen toekomen; mitsgaders om ons regt in ailen delen VOOr den Gouverneur-Generzel en de heren Raden voorschreven nair behoren deduceren, S0O werden onse gemagtigdens onder het gelyde Vanl den commandant voornoemt naar Batavia gesonden, zullende onderwyle; gelijk mede by het wederkeren onser gecommitteerdens, de geslote vrede tusgen Palembang Jamby onderhouden ende mainteneren ofte te doen onderhouden mainteneren Ende tot een waaragtige teyken van dese Ons: cincere en opregte wille, hebben wY dit geschrivt met onse zegel bevestigt ende gesterkt. Actum Palembang; den 30* September a" 1681 en was onderaan gedrukt het koninklyke siap:

CDLV: DJAMBI

Augustus 1681[205]

Van zijn aanwezigheid Op Djambi maaktc Tack gehruik, ouic conttact 1643 tusschen Compagnie dat riik te vetmiclwen; naar amcdel dat Palembang althans Gomr GoOrcr den harde in peptr hetrctt; Dc in 1679 orgcheven loge der Compagnie Uero hersteld (Daghregister Batavid, 1681, 595-599; STAPEL, De Arckipcl 1684, blz. 67 68).

Nader contract ofte overeenkomst; mitsgaders renovatic van accoord de dato 6 July 1643,[206] ge- Vocr kwestie dorperz; Djambi Werden toezewczen Mem verder Doghregister Batovis, 1652 blz; 62, 477 480 Uir het Contructboeh Ook Dagkregister 1681, blz. 598_599, de Overgecomen briezen 1652, sesde boccky folio 838 Zoowel het co"traciboek als ket Bataviasche Daghregister spreken; in den titel en ir artikcl contract Jury 1643, Miccr zijn maakt door Sulthin Anum ter eenie ende wegens den Ho. Edelen heer Gouverneur-Generael Rijklof van Goens d'Ed" heren Raden van India door gemelte Haar Hoog Edele expresse afgesant, commandant etc Francois Tak; ter andre zyde, vernieuwt gesloten.

In den name Godes, amen: Ten eersten; Sco werd het accoord;, Sijn Hoogheyd den Pangeran Depatty Anum en den heer commissaris Pieter Soury op den 6 July 1643 gesloten getekent, weder gerenoveert, mits esen van wedersyden nader becragtigt en van waarden gehouden, wel verstain voor scoveel als hetselve niet sal komen te stryden tegens dese volgende articulen welke verstaan dat strictelijk; sinceer opregt #gtervolgt nazr gekomen sullen werden.

Sullen alle Europeaner; Indianen en alle andre natie, hoe die ook genaamt mogte wesen alsmede de inwoonders van dit rijk, generly peper, directelijk of indirectelijk, uyt Jamby mnogen voerem, uytgesonderd Nederlantse Oostindise Comp' ofte desselvs residenten, die de peper alleenig sullen mogen incopen uytvoeren.

Zoo den sulthan eenig gesantschap wil afsenden sal Sijn Hoogheyd sulken gevalle nict meer des jaars als duysent picols peper mogen uytvoered, OTTI aan de Indische vorsten verschenken; zonder daarmede te handelen ofte coopmanschap te sullen dryven

Omdat den sultan Anum begeerd, dat van nu voortaan &'E Comp den peperhandel alleenig zoude genieten, 500 van wedersyden vastgestelt, dat deselve ingekolt sal werden tegens vier rijcxdaalders contant; aan kleden 4V2 picol, wel verstiin eene helvt te betalen contant, de andre helvt in cleden, alswanneer de peper ook zuyver, sonder vuylig heyd ende gelijk van outs by dE Comp" in gebruyk is, moet gelevert werden:

En om alle dispuyten te vermyden, sullen de kleden ge waardeert werden tegens soodanig een prijs, als de vier sabandaars Ient Sijn Hoogheyd met residenten van d'E Comp overeet sullen komen, niet naar yders drift, maar met weder sijds bewilling en volgens koopmansgebruyk:

Opdat alle frauden sluykeryen geweert mogen werden sullen alle vaartuyger, die dese riviere willen uytdryven, door Sijn Hoogheyts sabandaar den dienaar van d'E Comp evisiteert; en byaldien voornoemde bodems met peper geladen bevonden ontdeet werden, sal gesegde peper vervallen, eene helvt aau Sijn Hoog heyt d'andre helv aan de Comp voorschreven:

Werden dese atticulen hier beraamt vastgestelt omn VOOr de g'hele werelt te doen blyken de nader vereeniginge tusger Jamby Batavia, dewelke eeuwig onbrekelijk met dit contract sal duuren.

Geschreven en gesloten in Jamby, in jaar Jesu Christi 1681 in de maand Augusti, den 20" dag van de maatd op Woensdag in de namiddag, of na Mahomnetaanse stijl 't jaar 1092. Ha genaemt, in

de maand Saban, de 6 dag van de maan; dg tijt alsvoren; Onder stond was getekent Francois Tak Tersyder stond waper Van gemelte Tack

CDLVI: MALABAAR

30 Augustus 1681,

Nos gingcn de zaken op Cochirt nict naar wensch; TOor groot deel 113. Gevolg het onberekenhzre optreden dcn koning; sulx Majesteyt zijn cygcn rijx WerCter Joat self wcl ged-even diende te werden" Het verd-ag Mei 1681 sunt hij niet verhindcrde nict, 2-R. wilde Malabaarsche Kaneel wcrr uitgeroerd in strijd was net Im- oCEere overeenkonsten De in Juti 1677 gesloten viifjarige wzpenstilstand met Calicoet liep einde, xonder dat dcfiniticre vredc Reslotcn. aulcs ~CTtucc dcn comntis 57rie cominandeut Marten Huystatt zOIE Janee pndfruan delingen bereikte sledhis verlenging den wapenstilstand vijl jaar; terwijl gelijktijdig de vrocgere verdragcn vrede & vriend- Fcnid tusschen den Samoriin koning Calicoet, Celnpagnie werutn Eernicnug (Daghregister GnIar IG81, blz. 685).

Renovatie der contracten 14T2 altijt-durende vrede vruntschap, gemaakt uyt den naan vanwegen d'Ed. Comp' der Nederlandse natie in India ter eenre ende den groten Sammorijn, coning van Calicoet etc ter andre zyde, mitsgaders VJn schorsing ofte stil- stant vin wapenen tusschen gemelten coning en den coning Vam Coetchin[207] Art; Volgens vorige contracten, gedateert Maart 1662, de confirmatie van dien op den 22 February 1663, het schrift van verbant onder eede van den 3" prins van Sammorijn, 16 Februaii 1665, het contract van den 6" February 1672, %) en het nader ac- coort, den [1 December 1677 gemaakt en gesloten, zal tusschen d'Ed, Nederlandse Oostindise Comp" en den grooten Sammorijn met zijn princen-successeuren en erigenamen weset blyven een goede, opregte vruntschap, vrede bontgenootschap, voor eeuwig altijt; gelijk dezelve geschriiten staat vervat, dewelke by desen werden gerenoveert; zullen wederzijts blyven en werden gehouden in volle kragt, Omn gesamentlijck in hare leden delen agtervolgt er nagekomen werden behoren.

dc Overgccomen bricve# 1682, Revemuc boeck, folio 2354, Ook in 1685, derde boeck;, folio rcrso volgende. Aile vinden in Corpis II Hiervoor, blz. 110 volgerde;

Den stilstant van wapenen tusschen den coning van Coetchin den groten Sammorijn, die den 20 Juny des zanstzanden jaars 1682 staat te eyndiger zal van die tijt af nog vijf agter- eenvolgende Jaren duren gelyke wyze, als vorige contracten besloten met wederzijtse behoorlyke onderhou- ding, zullende bestant by d'E. Comp als bemiddelaar billikheyt voorgestaan werden; tot beter

koming Lc d’articulen; dierwe egen beraamt en in de vorige contracten Ai= standig vervat, die alle gehouden werden &ls in desen ingelijit:

Van dese renovatie der vorige contracten verlenging stilstints tusschen den coning van Coetchin den koning Sammorijn zijn gemaakt vier eensluydende instrumenten, twee in de Nederlandse en twee in de Malabaarse tale; dewelke door den groten Sammorijn, ten overstaan van de gecommitteerdens capiteyn-ragiadoor Hendrik Reynst secretaris Adoli Bassing, zijn ondertekent in zijn paleys tot Panany, den 19-* der maand Singim des jaars Coilan 856, der Malabaren stiji, ende na de Nederlandse den 30r” Augusto 1681 mede- genomen werden Coetchin alwaar deselve geschriften uyt den naamn en Vam egen de Nederlandse Oostindische Comp’ door den E. heer commissaris commandeur Marten Huysman Inede ondertekent, TWCe daarvan den groten Sammorijn weder overgelevert staan te werden;

Was getekent met de caracter Van den groten Sammorijn Marten Huysman Terzyden stont Compagnies zegel, in roden lacke Lager: Accordeert met zijn principaal, Coetchin, den 6” September 1681 getekent Adolf Bassing: secretaris

CDLVII: PALEMBANG

15 Scptcmber 1681

Onder de amandemcnten sultan Ratoc Palembang kad vocr gesteld Contraci 19 Mci 1681, gold als ket bclangrijkstc dat, wairbij verzochi maandeliiksche vetgoeding Toot oorlogskosten 5000 J00 riiksdlaalders te brengen, In onderstaand verbandschriit gaat hij akkoord Ilet hct eersteenoemide bedrag: (Daghregisler Bata vi4, 1681, 597, 602 603}.

Verbandschrivt van den sultan Ratoe coning tot Palembang; aan d’E. Comp verleend van sijn schuld wegens d uytsettinge van d’E Comp “syner ad- sistentie:

Wy sultan Ratoe, koning van Palembang; bekenne aan d’E Comp egens de hulpe die de heer Gouverneur-Generael dEd heren Raden van India aan ons en ons rijk hebben gedaan soo met scheepen als crijgsvolk, volgens aangegaan accoord met de heer afgesant Francois Tak, tegenwoordig schuldig te esen Twee twintig duysent vijvhondert rijxdaelders over maanden een halve, die Sijn E 500 hier als naar Jamby Fonser bescherminge geweest is, gerekent tegens SuUO maants, welke somma volgens den inhoud Van het VOOr - Schreven conttac beloven aan de residenten alhier op haar a4r maninge sullen voldoen betaler; sodanig als met d’E. cornmissaris voornoemd overeengekomen is sullende onze eru genamen insgelijx gehouden blyven voornoemdc Somm? leggen betalen indien WY, overledene darin

quamen gebreken Tot teken en bekentenisse van dese schuld hebben wy dese obligatie gepasseert en met ons zegel becragtigt Onder stond Nederlants comptoir Palembang; ady 15 September 1681 Onder de originele obligatie in het Maleyts was gedrukt het zegel van Sulthan Ratoe.

CDLVIIL: AMBON-MOLUKKEN

November 1681

de moeilijkleded; welke Ect gevolg IaFn onbeheerscht optreden suitan lmsertpni Weroth de Socla-cilanden betrok- ken; die onCcr opperhoogheid Ternate stonfu hooiden Soela-Taliaboe lieten zich Quor ccngc uitgewekcn Ternataanscke g-ooten overhalen Iezem sultan in Kcizel kOtrer, nar seradiis ancla Besi Soela-Mangole vrcesden de wraak van Tertate tn de Com- mgtie rundlen gezantschan ad Gquycrneum Ambon, VerzoCK onder Nederlandsche bescherining Worucu aanecnomen Guuvernetr Robert Vicy trak zeli niar Soela 3 sloot da3r onderetaang contract, (Daghregister Betavia, 1682, blz. 106, 107, 109, 323 325, 342, 348, 705 712.)

Extract; [208] getrocken uyt conditien Voor waarden tusschen d'E. Heer Robert de Vicq; goLver- neur en directeur over de provintie Amboina, repre senteerende den Staat der Geoctroyeerde Oostindische Comp' in dese landen ter eenre; en de sengadjes ofte hooiden van de twee Xulase eylanden ter andre zyde; de dato 23" November 1681

den eersten werden opgemelde Xulase opperhoofden, mitsgaders alle de ingesetenen yan de twee eylanden haar ernstig versoek als onderdanen van de Generale Nederlandsche Oostindische Comp aangenomen die se belooid, als besyden hacr andere subjecten dese Oost; alle billijkheyd maar recht reden te regeren ende te beschermen, ende verders by haere goederen en besittingen mitsgaders religie ongemolesteerd te maintineeren,

Waartegen wederom de bovengenoemde Xulase opperhoof- den Voor haer selfs de gantsche gemeente beloven d'E Comp' wel den gouverneur VAIl Amboina, ofte dengeenen die van Comp" wegen OVet hun gestelt sal werden Uoor iltijt blyven hou getTolw, sonder eenige andere coningen princen staeten; wie het soude mogen wesen buyten Voot- weten olte consent van gedagte haere overigheyt eenig acces ofte verblijf op de landen van Xula loc te staen; nochte ook met deselve eenige correspondentie te houden negotie dryven

Sullende ook ordinaire hofdienst daty,[209] des belast sijnde gelijk alle andere Comp" onderhoorige omtrent dese landen, hebben te pres ecren er gewillig te voldoen.

Alsmede vigerueselijk [210] alle Comp' vyanden, specialijk hartneckige eylanders van Xula-Taljabo als haer eygen tegenstzen, waartoe dan sulx belast sijnde, alle assistentie, van correcorren, [211] volk en anders, sullen hebben contri- bueren, ende nazr rato andere Comp onderdanen presteren,

Ende dewyle buyten vermoeden eylanders van Xula-Taljabo weygerig bevonden werden hacr met de E Comp" accomodeeren maer door opmakinge ende bedrog van drie vier Ternaatse rebellen Comp' aanbiedinge tot vreede hebben gerejecteert ende vyandelijk desselfs uytsettinge [212] derren tegenstaan dat ook gemelte senghadjes van Xula-Bessy Mangoly te beter tegens allerlye vyanden souden geprotegeert ende versekert werden, SOC haer aanhouden ernstig beg eeren toegastaen ende geaccordeert; dat er by ende omntrent negory 1pa van stonden aan eenig provisioneel fort ofte houte wambais [213] sal gebouwt werden, waertoe de ingesetenen, behalven haer arbeyd, de materiaalen sullen leveren en dat manieren forme, als den officier die den bovengenoemden gouverneur van Amboina sal uytkiesen; haer sal ordonneren ende aanwysen.

Beloovende meergemelte Xulase Opperhoofden tot het onder- hout van het guarnisoen, hetwelk op vijf twintig militairen geaccordeerd item de mondkost ende provisie Voor selve; mitsgaders amnmnonitie en krijgsmaterialen; tot deiensie van fort nodig, en gagie, te contribueren maandelijks 16 lasten pady, ider last gerekend tot thien rijxdaelders ofte waarde van dien telkens te leveren voor ofte omtrent de pady-oegst, dat aan degeene, die het commaudo VTl gedachte fort hebben; ofte wel die van de geseyde heere gouverneur daertoe commissie sal hebben

Alle weggeloopene slaven, de onderdanen van de Ed. Comp' ontoopen, ende gedachte twec eylanden opgevangen werderde; sullen a2n de rechte eygenaers gerestitueert moeten werden mits genietende voor ider slaef een pretnie van twaalf rijxd" dog sullen de Xulanese gehouden sijn te largeeren wederom Jan eygcnaers ter hand te stellen alle sodanige slaven als er in de laaste overval van Boeroe aldaer of elders mogen aangehaeld of gevangen zijn, sonder daervoor yets genieteri, als sijnde buyten alle reden in tijd van vreede, en sonder cenige aankundinge van oorlog, geroofd ende weggenomen:

Sullen mede dese eylanders gehouden sijn gelijk ook by haet beyliglijk belooft ende 4211g CIOIen werd, OTTI houwen, uyt roeyen ende te extirperen alle de speceryebomen van nagelen noten; al5 op de [wee enomineerde eylanden sijn ofte sullen gevonden werden sonder te gedogen, dat se t' eeniger tijd wederom aangroeyen, veel min aangeplant werden Welke alle articulen wedersijts vast ende onverbrekelijk sullen werden gehouden, ende tot dien cynde Vant egen de hoogge dachte Comp' door den heer gouverneur van Amboina, in fronte gemelte

sengadjes opperhoofden van genoemde eylanden Xulla-Bessy Mangoly, soo in ’t Nederlands als Maleyts getekend ende met sodanigen eed, als vin d’een de andere kant gebruykelijk is, b’eedigt sullen werden. 10. Dit alles by provisie; ende Op approbatie van Haer Hoogacht- baarhedens, de Ed” heeren Gouverneur-Generaal ende Raden vin India, op Batavia resideerende Onder stond:) gecollationeerd, accordeerd; Amboina, Victoria; den 18” May 1682. En wzs getekend : J. de Visscher, gesworen clercq

Ook ket onderachrift in het Daghregister vollediger Rercven namieliik: Actum in de negoric cylant Xula-E Bcssy, ady den Z3en November , anno 1681. (Onder stont en wa? geteekent ;} RoBERT DE Vicq; verder stingen Verscheyde mercken Bestelt hovengenocmde sengadjes (areinc stont ;) Ons present Iraren mct Arabische ctterer geteekent de namen var :} (GOEGOEGOE ALEM KIXMELUL ILRS OLY (Lager nndtr Compagnics cachet, Tondcn lacke gedruk :. slout geteekent} Ter OtdetnanLC getelte gouvefneur Robert de Vicq getcekent) BALT#ASAR BOLLE_ secrctaris

GENERAL NEDERLANDSCHE GFOCTROYEERDE

CDLIX: SUMATRA’S WESTKUST

Maart 1682.

teed helit het jaar 1681 bracht nogmaals opleving Compaguie viandige elcmcnied Westkust, uaaTdoot verschillende plaztsen onrust ontstond_ Jan eenen, Pit’ s vertrek (Wcgcns zickte) tot conmanceur benoeno; wilde dazr nu VOOF Rocd einde maken neni werden Batavia 600 mlitairen toege zonde Nuc voor dczc ccngc aetie Koncen ovetatn slazgden Cein- pagnies traum bondgenooten; Suam Indrapoera de panglita rad;a Padang, Priaman beweget; hun Ferhong Cutpagtic Opnieuw le htzweren (STAPEL, De Arckibel in 1684, blz 22; Daghregister Batavia 1681, blz: 627. 624, 636, 652 654, 6583 1682, blz . 132 133, 560 661, 802_80).

Translaet Maleyts provisioneel contract [214] tusgen den Sultan ran Indrapoura den Panglima Radja an Padang_ als daartoe express gecommitteert door heer Jan van Leene, commandant opperdiri. geerder deser custe den e van d’E Comp ter eenire, ende de gesamentlyke regenten van Priaman; 3) Oulaccan_ Tousoe Cota Vin Delappan; Sambilan er Lima Cota’$ verdere negoryen, daaromtrent gelegen, ter andre zyde op den 17 Maart 1682 veraccordeert ende gesloten als volgt :

Op den 8” der mane Rebbi auwel (zijnde den 17 Maart 1682) Woendags voormiddags hebben ter presentie ende ten uverstaan van den Sulthan Indrapoura_ Mamed-chia ende den Panglima Radja van Padang, alle de ponglous of regenten 77[7 Priaman ende der voormelte Cota’s ende negoryen gecontractleert ende met solemnelen eede besworen ondernouden als volgt:

Vooreerst soo accorderen contracteren ende besluyten de regenten van Priaman ende Oulaccan, alsmede de regenten van boven de rivieren ende uyt alle clene negory CI, Mtinerineer

Uit het Contracthoek, Qok in het Daghregister Batazia, 1682 , blz. 805 806, dc Overgecoter orievem 1683, sesde tocck, blz, 578 898 siaai cortract” wat beteekent ,provisionccl contrac ” Hct af- schriit in het Daghregistcr heeit Erenitci die aanduiding pi_ Miei Er stzat Priman; Tocdjoc Cottas.

UuS JADISCHE COMPAGNIE 1602 I800.

te sullen afwyken nog overtreden verbond, met d’E, Comp” gemaekt, Tnaar schuldig sijn in alle onderdanigheyd te onder- houden tot in eeuwigheyd:

Ten tweeden, s0 beloven ende sweren voOriaan niet sullet vermogen eenige vaartuygen naar Aetchin te laten afvaren _ nog nimmermee niet ende 90o wannecr na desen eenige VJar tuygen van Aetchin mnogten aankomen; deselve a2n slaan ende benevens alle goederen te confisqueren; ende de helvt aan d’E Corp breng_ maar d’andre helvt versoeken VOO} melde regenten aan hun mag vergunt en verdeeld werden; endc sillen voerders aan den lyve gestraft werden_ sodanig sal bevonden werden te behoren

Ten derden sweren ende beloven om Radja Ebraim met alle syne medestanders hulpers, aanhang ende dienaren tot een persoon incluys van enide voortaan, soolang dese wereld staan sal, buytent destrict van Priaman houden ende in selve niet meer te mnogen inkomen; zulx sweren ende contracteren ook alle negoryen, boven rivieren gelegen

Ten vierden, RuO sweren contracteren de regenten L Priaman hare negoryen met alle vermogen weder te doen wel varen, alle de uytgeweke inwoonderen te docn wederkeren, ende alles brengen ende herstellen sodanigen goeden voet, als bevorens geweest, En wanneer niet vermogens zijn haren eed en beloite desen volbrengen, sullen daartoe hulp adsistentic VJr de heere commandeur tot Padang mogen ver soeken

Onder stond ende was getekent: Mharadja Nenda, Orang cay Siri Amar Bangsa d’Radja, Orangcay Toua, Radja Indra Poetra_ Radja Lelle Wangsa_ Beginda Ratoe Magat Mara Radja Sittia Phalauacn, Maradja Lela_ Mameer Sirre Narra Maharadja, alle ponglous van Priaman ende in den name van alle d’andre voormelde negoryen_ als de hooftplaats zijnde: Ter syden stond Ter presentie ende

overstaan van volmachtigde ende atgesanten van den heer commandeur tot Padang, den Sulthan van Indrapoura ende den Fanglima van Fadang, en was geteekent Sulthan Mamed-chia ende Orangcaja Panglima Radja;

CDLX, MOLUKKEN;

Mei 1682 .

Dc opstand sultan Amsterdam mzate in de Molukken aanta voorzieningen coodig, urAt OC Eekoorde de aistard hct ciland Oehi diizom licgende kleinere eilandjes door den sultan Batjan aan de Compagnie (Daghregisler Balovic,1682,blz 197_1201 De Archipel 1684 , biz. 1J; Reptort cuet Compagnies regt, blz.

Contract tusgen de coning a Batchian en desselvs rijxgroten ter eenre_ ende d'E. Comp ter andre syde; Juer vetcoden copen van eyland Ouby etc in dato May 1682.

Wy, Alawadijn, koning; Moessou, goegoegoe, Boclotho_ capitan-laut,[215] Lawataha_ houcom en Rochodin, quimelaha over het koninckrijk en de landen van Batchian aan eede zyde; mitsgaders Robertus Padbrugge, gouverneur directeur der Moluccos den aericleven Leld dien, Willem Basting, opper- coopman; Gerbrant Proost; coopman, Andries Olofse Lofsang, fiscaal, Dirk de Gheyn ondercoopman _ raden deses gouver- nements als last, bevel volmagt hebbende van den Edelert

Uit ket Contraclboet. Ook in Daghrcgister Botovic , 1682 , 1199_1201, alsircde in de Overgecomcn brieven, 1683, vifde boeck iolio 234 verso volgende Ongcmerkt worde, VALENTIJX blz. 89, den verkoop Ocbi ten onrechte in 1683 stelt: Allah-Oedin. Djogoegoc of rijksbestuurder. Admiraal: Hockoen, opperste kamponghoofd. Kimelaka stadhoudcr.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_-1800

heer Cornelis Speelmar, Gouverneur-Generzel, Haar Ed' hecren Raden Vam Nederlands India representerende Generale Vereenigde Comp aan d'andre zyde, verclaren by desen_ Onze eere gegeven woord heden den der maand May jn den jare 1682_ Ld d'een d'andre zyde met den anderen eaccord eert overeengekomen te zijn; wegens het vercopen; transporteren overleveren der eylanden Ouby, Gommommo, Auwouwa, Belang, Bilata, Tapa, Silele[216], en verdere daaraan omtrent leggende eylandies, op sodanigen maniere en Op sulk een wyse, als by het volgende gecontracteerde komt te blyken_

Eerstelijk soo verclaren wY, coning Alwadin en bovengenoei- rijxgroten miniere voorschreven aan Gencrale Ge- octrojeerde Vereenigde Nederlantsge Oostindisge Comp' IJaT_ lik, deuglijk met alle opregtigheyd verkogt te hebben voorschreven eylanden; gelegen besuyden land van Laboua[217] Batchian, met alle de kleynder eylanden, langs de oeveren der ses gtoote_ soowel ten Noorden ten Suyden als ten Oosten ten Westen, twee mylen Jater van denselven gelegen, met allc hunne gronden, bomen; vrugten_ gewassen, rivieren, lopende wateren, visscheryer, vee verders alle 't gene aan, Op, gemelte eylanden eylandekens is behorende, en dat Voor een SoIITIT (de jaarlyxe erkentenispenningen der nagelen, bedra- Bende 80 rijxdaelders, daaronder getrokken) van 700 rijxdaelders tot 60 stuyvers yder; alle jaren eens, sonder meer, Op de komste der schepen ten dier eynde_ En oversulx de gemelte eylanden Ouby, Gommommo, Auwana, Belang, Tzpz Silele, allc inore kleynder eylandies, wiar 42n wy niet als Inet Comp' speciael consent naar desen sullen mogen varen, zodanig als voornoemd is, met hunne gronden; bomen, vrugten, gewassen, rivieren, lopende wateren, visscheryen, voorts alle geregtig- heden, VoO OuS onSe erven Fan en ten eeuwigen dage 2an de hooggemelte Generale Nederlantse Oostindisge Comp met vrye en onbedwongen wille transporteren, overdrager, als eygene landen, waarop wy geen meer het minste regt, actie ofte eygendom sijn reserverende in desselvs magt stellen, renuncierende ten dien eynde eens vooral van alle verdere pretentien. Gelijk wy= coning rijxgroten voornoemd, Eyt insigt van de goedheyt en beleeftheyd van Sijn Ed den heer Gouverneur- Generaal en Haar Ed' de heren Raden van India. dan ook verders renuncicren cens vooral, ten allen tyden_ van onse vermeynde oude pretentien op Noord Zeram volkeren Fan Hatuwe_ belovende ons woord daarvan; nog van de clappusboten, die tot de gemene welstand den jongsten oorlog mogten omgevelt esen noyt meer eenige mentie of gewag te sullen mnaken.

Hiertegens verclaren Wy, gouverneur directeur Robertus Padtbrugge_ mitsgaders gesamentlyke raden voornoemd_ uyt den name vinwegen hooggemelte Generale Nederlantse Oostindisge Comp van Sijn Hoogheyd Alwadijn; coning; rijxgroten Van Batchian voornoemd_ gekogt als Comp"" eygene landen overgenomen te hebben de eylanden en eylandjes roornoemt; met alle hetgene, ais voren aangehaeld, daaraan; op en by is behorende, zijnde hieraf doen maken Ewee all-eens- luydende geschrivten_ aan d'eene zyde in de Hollandse en J301 d'andre zyde in Maleytsen tale en Arabise letteren; beyde door de kopers en vercopers ondertekent, en op de letteren doorgesneden, waaraf het eene by d'E. Comp' en het andere onder den koning van Batchian desselvs groten blijvt berusten:

Aldus gedaan, geaccordeert getransporteert, Ternaten, casteel Orangie, desen der maand May 1682. Onder stonid was getekent in Arabise letteren Alwadijn, coning; Moessou goegocgoe Boclotho, cipitan-laut, Lawataha_ houcom, en Rechodin;

quimelaha diaronder conings zegel, roden lakke gedrukt, zijnde een son aan d’andre zyde was getekent: Padtbrugge, Willem Basting; Proost, Andries Oloffs Dirk de Gheyn, waaronder Comp’ zegel roden lacke gedrukt Lager stond= Ter ordonnantie Vaut den heer gouverneur rade, was getekent: G. Warrenthout, secretaris

CDLXI: BENGALEN:

20 Juni 1682 .

De nabab of orderkoning van Bengalen maakte het vertegenwoot digers Compaghie Lerhaaldelik lastig wist hun alleriei manicren geld perseit Toen hijniet voldoende ,schenkagies rretg; had hij in het begin 1682 vecle quaataardigheden tot nadecl van Compagnie den coninck (etsia den Gzootmnogol) overgebricft cOg gccn gcboor gckrcgen sijnde de laast afgckomen ordre des conings SCE[faveure Compagnie opgestelt gewordel 74a7nia Vocr noenidc duwan den nahip har 3chcenen gereguleert hebben tercenen versogte puerwvac: exetcitic vin dentonbckomnerder handel Yoor dE Compagiie; ook sulken favotabelen ihoude Varem als it trcnigte var jarcn aan &’ E Compagnic nict verlccnt zy” . Hier volgen de bedoelde par wanna $_ (Deghregister Batavia 1682, blz _ 1389 volgctde},

Translaat perwanna, [218] door conings duwatl Hagie Soffi-chan aan d’E Comp’ in Decca verleend, in dato 20 Juny 1682.

Alle moddesettijs, sjagierdaars_ carorijs, radaraan, goserbant, sjenndaars die present in dienst sijn naar dese mogten cederen in soubaschap van Bangala_ by desen bekent. dat den coning vijvde jaar Viti sijt regeringe aanl den Hollandsen generael eenen firman heevt verleent [219]; in deselve luyd conings ordre aldus dat de Hollanders hare schepen mogen hier aanbrengen ankeren Voor Pipeli, Bellasoor Qug” ly, ende agtervolgens het oud gebruyk sylieden den thol Vai hare coopmanschappen betaald hebbende sullen hare goe deren ongemolesteert door haar laten vetvceret, erwaarts deselve willen, met sodanige cooplieden negotieren als negen sijn, makelaars gebruyken naar haar eygen welgevallen,

Uit het Contros’bogk. Ook in het Deghregister Batavic, 1652, blz 1392_1393 de Oucrgecome brieven 1683 , scvende hocok folic 1416 verso. Parwanna privilege 0f gunstbrief. Zie Pieter Daw $ Beschryvinge II; II, glossarium; Al dezc, op dezelide #iize verhaspelde “itels komen roor in het privilege van 25 December 1678, hieryaor blz 171 , Wirn:r verwezemu Yordt Souba is nazn Fonr provincic ‘rn rik des Grootmogols ; soubada; 3cuverneur onderkoring: Redoeld is het (irman 29 October 1662, Corbus Il, bz. 217 vol- Ernde Dc grantnocol Aurengzib had in 1657 de regecring Jancaand; die nii halve ccuw vocren sonder dat sig ymand sa2 hebben tegens hare genegentheyt met harett dienst te bemoeyen alle coopmanschappen, als nament- lijk lywaten

suykeren, wax, zyde, salpeter etc’ door haar in de soubas van Behaar, Bengale Orixa incoop doende, sult UE haar daarin niet hinderlijk wesen_ nog ok van hare goederen op- en aivoeren in den weg thol afvorderen, maar Op aller- hande manieren haar helpen; [220] sonder hare vaartuygen ergens aan houden, opdat sy met geruster herten hare schepen moussOnS mogen versenden. Eenige coopluyden andre Jan haar geld schuldig zijnde; ende met haar betaling onwillig, sult UE baar behulpig wesen de regtmatigheyd haar saak bevorderen, opdat syliyden aan ‘t bare geraken mogen Hollanders in haren dienst sult UE_ nergens_ sy by daag of nagt; in voortreysen elders in den weg opleggen eenige beletselen of moeyelijkheden aandoen, En daarom geev’ ik mede die ordre, dat UE; den inhoude van firman sult te werk gaan_ agtervolgens talica [221] van den directeur, van hare coopmanschappen den thol ontfangen, mitsgaders hare goederen op- afbrengen in den weg niet te visiteren_ conform het destek van den commissaris en directeur, d’E. heer Nico- aas Baukes, Ougly sijnde, deselve nergens aanhouden mjr aanstonis largeren, en geen wagters van den koning; gelijk noyt geschiet zy, Op haare vaartuygen stellen_ geen cattabarra [222] van haar afvorderen, nog Va haar eyge, nogte VaLM7 hare gehuurde vaartuygen_ Weest op vorenstaande in alles wel bedagt, verrigt den dienst naar onse ordre.

Bihar Rcwcst, Waarin; behalvc gelijknamige stad, ook Ar Compaanic belangriike handelsplaats Patna Jal’ Bet Contructboc? stiat Yoor uhaar helpcn” verschrijving : ,haare schcepen Facr of irventarisliist. Zie Hongor JJobson Woct tallica. Pas_ toeste ltring vertrek; De Versemeling der Woorden REEI : sdes [ecuuer ; Da8n, off geley- of afscheidbrieven Zie ook Hobson- Jobson in VOC dustuck Tollen ’ of doorvocrrechten:

CDLXII BENGALEN

20 Juni 682_

Zic de inleiding bij het hieraan voorafgaande warwanna datum) dcrzelfdcn

Translaat perwanna door den duwan VAnl den conink; Hagie Soffie kan; uit Decca geschreven dato 20 Juny 1682_ op den daroga van de munt in Ragiamahol, genaamt Doulaatbecq:

Naar de complimenten Doulaatbecq sy bekent; dat den Hollantsche capiteyn alhier my heevt aangediend dat van het goud ende silver_ gunt sy in de munt laten vermunten_ voOr geregtigheyd volgens het oud gebruyk betaald werd roplZ_ per cento, en [daar] boven voor dese el geene klene omgeiden, daar nog aa7 vast sijnde; 10 ane, 4) sulx samen per cento bedraagt ; vordert UEd_ voor nieuw ge bruyk van haar vier per cento Voor geregtigheyt; 10 anes Voot omgelden daarenboven ; daarom

schrijv aan UE; dat conings ordre, opnieuw by my ontfangen, dicteert; dat UE van de Hollanders niet mcer voor geregtigheyd sult nemien als voordesen; volgens het oud gebruyk zy geschiet, namentlijk ropie aes mitsgaders 10 anes Voor indre gelden per cento; samen ten honderd. En weest verdagt, dat buyten dese Vier Fat haar niets Ineer gevorlerd wera ende neemt coninx ordre in agt.

Uit het Contractboek. Ock i Daghregister Batavia, 1632, blz. 1393, in de Orergecomcn brieen 1653, Saumtcc boeck, folio 1417, Meestal politie bflicier, hier het Hoold de mjnt_ Ecn ropia verdccld in 16 Het Conrac boce heelt : buven Vuor drsen Eern Flerc omgelden .

CDLXIII SUMATRA'S WESTKUST

Juli 1682.

Toen comtiandedt Jan Lernen den len Juli 1682 op Padarg tcrug gekeerd HSUC Waerem drie dagen Waaran aldaa- Tetuteveu uyt Cotta Tenga crschezner thien afgesanten de oudstc 1anecnc likste geslaghten, daaronder den voornaamnsten Siry Radja Oullabal- langh; zovverneum Cottz Teng" biddende om pardon Lede ingerade aalecnomer_ kerstclt nCLe wcrden; welke haar Tersolr de regenten gemeerte Songy Backer is toegestaan (Dagkregister Botatin, 1682 , blz 1022 volgondc .

Translaat Malijts verbandtschrivt door thien expresse afgesondene gecommitteerdens uyt de ge- slagten en aansienelijkste van Cottatenga, tot Padang met den E. beer Joan vani Leene, commandant oppergebieder deser cust; dato July 1682 accordeerd ende besloten

De thien geslagten van Cotatenga Komen haar voor d'E. Comp verootmoedigen, ende versocken pardon ende vergiffenisse, ende dat in genade aangenome ende in hare Iand wonen vergund moge werden: Ende tot teken en onderpand Vanl hare trouwe onderwerping ende gehoorsaamheyd 4211 d'E. Comp sweren over een houwcr, mct silver beslagen Gnde Ferbinden haar, dat de vrinden bondgenoten vin Padang ook die Vj Cotatenga_ ende vyanden Ta Padang (ende) ook die van Cotatenga sullen sijn _ Van tot in alle eeuwigheyd. sonder oyt daarvan af te wyken Ende sullen die Vat Cotatenga ook in genen dele eenige gemeenschap of ommegang met verdrevene uyt Pauw mogen houden, nOg eenigen koop vercoop met haar vermogen doen, nadien deselve niet anders als vOOr wederspannige ende oproermakers sijn te houden. Ende sullen die van Cotatenga ook gehouden sijn, de wegen tot den koophandel naar Padang veyligen. Voorts sullen de Cotta- tengers haar moeten onderwerpen ende gehoorsamen

alsulke bevelen ordonnantien, als de Ed_ heer Gouverneur-Generael sa] verstaan te behoren ende den commandeur haar naderhand

Uit het Coniraciboel. Ook in het Degkregister Balazia. 1682 , 1023 1024, de Overgedomew orirvc 1683 , sesde bocck, iolio 1049 roigende

Komen voor schryven ende verder te accorderer, opbrengende contributie Van tailen goud_ met termin Vin jaar tijdvergunning:

Onder stond Ter plaatse dag; taand ende jaar alsvoren (was getekent) Siri Radja Oulloballang; Bandhara Radja Mangadang, Radja Touakkel, Radja Seluman_ Radja Mankouta; Samperna Tomkysio Diradja, Radja Itam, Radja Mankouta, Radja Seliman:

CDLXIV , AMBON- MOLUKKEN.

Juli 1682.

Bij dc Ovcrecnkomat 23 November 1681 (hiervobr, blz. 286 gende) hadden de kooider Socla-Besi cn Socla-Margole zich onder de bescherming Compagnie geplaatst ; slechts Scela-Taliaboe Oucer det invlced Tartataanscke Ontusisokfte afzijdig gebleven ~Na vertrck den hecr Couterncur Xula Kess Aeaie santen Xula-Taljabo by onscn luytcrant D1 conmandant in nicuwe Claverbladt verscheencd dcwelke rcornceinde accoord andert cylanden Ttc opgeresht Feaccedtecn hadden, mits Forde recognitie dnarenboten betaleade’ De luitetatt; Philip Muydy, Zomi hen Tcor definiticve Overccnkomat nair rastec] Victoria Amhon wtr zij zich bij onderstaand akkoord in het contract 23 November 1681 Keten Ouncineh- (Dagkrcgisler Batotic, 1682 , 707 , 1154 1157).

Op alle hiervoren geexpresseerde conditien mitsgaders voorwaarden ende wedersijds verbonden, [223] zijn WY, onderge schreven sengadjes van eyland Xula Teljabo, met mate Calaody Jawa_ hooft van gemelte eyland Teljabo; Pihoewoja, senghadje van Lictoby ; Rante Etan, senghadje Vat de negory Semada Pego, senghadje van negory Woy orancaja Dioeloe van de negory Cabin Vessz, sengadje Van de negory Sakkoe Wowo; sno voor ons selven als gemagtigt van de thuys- geblevene resterende sergadies ende orancajen, mitsgaders alle de inwoonders Var voorschreven eyland (ons particulier

net Conractboce. Ook in het Dagkrcgister Balsvio, 1682 , blz. 1156 1157, Ovcrgecomen brieven 1683, vijfide bocck; folio 69. volgene Tpto geschreven ontniddellijk achter net cotnc van 23 Novcmber 1681

yder in solidun voor desclve vastmakende ende verbindende) overeengekomen ende geaccordeerd met den E gouverneur van Amboina en Sijn Agtb. raad, gelijk ons dan ook door Sijn Agtbare welgemelte raad geconsenteert toegestaan werd dit tegenwoordige contract mogen treden, Jin remende selve in alle puncten ende leden heyligiijk naal komen te onderhouden, iet belofte onse quota de 16 Tasten pady tot verval VaTL de oncosten des guarnisoens van fort Het Claverblad promptelijk Op te brengen en voldoen, aanemende verders aan dE Comp Op ordre van welgemelte heer gouverneur leveren CCI Ectal van 75 goede slaven, ons accoord opgeleyd te verschaffen, soo voor ontvlugten vaii de Ternataansche hoofden Catti Songa Salahacan Hongy, ende mitsgaders andre rebellen vyanden, als mede VUOI onkosten; die d'E. Comp" heevt moeten uytsettinge[224], in November jongstleden Op ons eyland gedaan; sullende dese leverantie moeten geschieden met deerste chialoup ofte vaartuyg, hetwelk ran Comp wegen in de Xulas komen aan landen sonder eenig uytstel ofte exeptie, dog alles approbatie Vn Haar Hoog Edelens, heren Gouverneur - Generael Raden van India onder verband van 0ns alle d'andere sengadjas mitsgaders der ingesetenen personen endc goederen zijnde tot bevestinge deses dese in de acten, Soo Maleyts als Nederduyts, DNO ertekent en Op onse gewoonelyke wyse beedigt:

Onder stond . Aldus gedaan geaccordeert gecontracteert 3an casteel Victoria Amboina, den 6* July 1682, Was Fetekent met de gewonelyke merktekens van bovengenoemde sengadjes orincay van voorschreven plaatse: In margine, onder Comp zegel in roden lak gedrukt, stond geschreven Ter ordonnantie van we gemelte heer gouverneu , was getekend Isaic de Visscher, gesworen clercq

CDLXV. SOLOR EN TIMOR

Augustus 1682

Det Ilet Maart 1682 echrcven Rade MaAI koningin Solor, da ee der dienaren Corpagnic bij bezock aa0 gercrind eiland onbetamelijck met verachtinge bejegent geworden; dat er dOCk diverse kogels mac slocp geschootcn zijn. Onder mededccling, dat zelis het maciitige Teriate LOOI Compagnies wapenet is overwored, Jatdl verklaard, danrt hoofd het fort op Koepang naat

Solor Il; rpport uit brenger de gezindhcid koningin hooi don Dit geschiedde; het resulktaat Waren zestal becedigde verkla ringen [tow onderwerping, (Deghregister Befuvic, 1682 , blz: 260-262 1185 1187}.

Ick; Ney Chili Moeda, vorstin van Solor; beloove en sweere mits desen aen ons alcoran, den name van onsen propheet Mahomed, d'E Comp' d'E. heere Gouverneur-Generael Cornelis Speelman mitsgaders d'E. heeren Raden van India, mijn leven langh houw en getrovw alle oprechtigheyt hlyven; en met geene andere natie, sy van boven of beneden windts eenigh verbondt; buytetl wetcn wille van d'E. Comp' off gemelte Gouverneur-Generael, ingaan. En sa) oock niet gedogen, dat eenige Maccassaaren noch Ternataanen Moluccaanen sonder schrifitelycke licentie van dE. Cornp' met haar vaartuygen Op onse zeehavens te verwaghten Inaar deselve wegh te wysen. Voorts s2l ick tragten alle myne sanghadjes soowe vin Limakera; Lamahala, Trongh Adenare etc behoorlycke Cerc en agtinge laten toekomen om dese landen beter maniere en geluckigh te regeeren bestendich te doen blyveni,

Onder stondt: 1682 Was geteeckent negory Lawayangh; den 21 Augusto merck van Ney Chily Mocda

GENERALE FEDERLANDSCHE GEOCTROYZZRDE

Wy, Dasje Krijn, Sangadjes van Lamakera, belooven sweeren Inits desen aen OnS alcoran; den name van onzen propheet Mahomet; d'E Comp" d'E heer Gouverneut- Generael Cornelis Speelman, mitsgaders dE. heeren Raaden van India ons leven langh houw getrouw in alle op rechticheyt te blyven, en Ons vorstin Ncy Chily Moeda in alle haare verlegentheyt[225] ten dienste van d'E. Comp en welvaaren deser landen te helpen onderstutten, mitsgaders met goedert raad en daad by te sullen woonen: Voorts sweeren wY oock met geene andere natie, t sy van boven off beneden winds eenigh verbondt buyten wete wille van d'Ed_ Comp" off gemelte Gouverneur Generael in te gaan. En sullen ooek niet gedoogen dat eenige Macissaaren noch Ternitaanen off Moluccaanse sonder schrifftelycke licentie van d'E Comp' met haar vizr- tuygen op onse zeehavenen te verwagten, maar deselve wegh wysen, etc Onder stont In de negory Lawayangh, den 21 Augusty 1682 Was geteekent: Dasje en Krijn,

Geheel gelijkluidend aan laatstgenoemde verklaring volgen er dan nog drie te weten Vanl Soebangh Poelo, sangadje van Lamahale Bole en Gowal, sanghadjes van Adenare Gidde, sangadje van Trong

Het zesde stuk luidt : Wy alle; oranckayen van Lawayangh namnentlijck Tulitamma Begoe Palinghamma Emiama belooven sweerer mits desen aen ous alcoran, in den naeme van onsen propheet Mi homet, d’E. Comp’ en d’E heer Gouverneur-Generiel Cornelis Speelman, mitsgaders d’E heeren Raden van India al ons leven langh houw en getrouw in alle oprechtigheyt te blyven, onae vorstin Ney Chily Moeda alle samlenkomste off pitcha- ringe ten dienste van d’E Comp’ en welstant deser landen met goeden raad en daad by te staan; item trachten sullen dat d’regeringe deser landen in alle rechtmatigheyt vreedtsaam- heyt sonder haad off nijdt ten algemeene beste helpen derigeeren Onder stondt: In dnegory Lawayangh; den 21 Augusto 1682. Was geteeckent Inerck van Tulitamma, Begoe, Palinghamma Emiama

CDLXVI KOROMANDEL

Maart1683

1683 bevestigde Fgosie Ragia de oude vcorrechten der Cotrpagnie Negapatrant de bijbchonrende dorpen:

Caul, door Egosie Ragia Vorst Valn Tansjour; ver leend in Maart 1683

De cauls door de neyken Yim Tansjour cn Madure en My gegeven, sullen onverbreekelijk agtervolgd werden, en gehouden als hicr ginsereert,

d’E_ Comp” haar coopluyden inwoonders van stad Choromandelan, mitsgaders de thien oude dorpen, sullen voortaan van alle waaren, geen uytgesondert, die door wie het ook uyt het land derwaarts komen gebragt of gevoerd, uyt de stad in het land opgevoerd sullen werden geen meerder thol betalen, dan de voorgaande cauls geaccordeerd, toegestaan e van ouds gebruykelijk sijn geweest.

En derhalven zal ik niet gedogen; dat eenige gouverneuts; die de magams ende dorpen omnher Nagapatnam uyt mynen najni regeeren gouverneuren sullen, eenige nieuwe thollen ten laste an d’E. Comp’ naare coopluyden inwoonders, under wat pretexten het ook sullen heffen opstellen, buyten degenc die van Otds gebruykelijk sijn geweest:

Aile hetgene d’E. Comp uyt mijn land soude mogen benoo digen, hetzy eenig hout tot het bouwen VaL scheepen of aa tuygen, wissers, zand, of diergelyke, sal d’E Comp gelijk altoos voor deese gebruykelijk is geweest, mogen doen halen, sonder dat sulx hen sal werden belet;[226]

CDLXVII: MOLUKKEN TERNATE

7_17 Juli 1683

De opstand sutan-A insterdam, koning vin Ternate, door Pad-brugge op ercrgicke wijzc onderdrukt: Dent 3Jen Angustus 1681 werd de Vnren Ecvanne cenomien maar Batavia Fevocrd Wazi Juli 1683 OrdCtamatg cnntrac [cekendc, volgens hctwelk Terrate Ucenstaat Compagnie Vrero (Daghregister Batavia , 1681 , 1682, passimn ; Pieter Deni $ Beschryiingr, II, blz. 38 41; Rafrort DUct Comreonies regt, blz, M112).

Poincten en articulen wzarop Paducca Siry Sulthan Quitchil Amsterdam en alle de groten, onder hem sorterende naar vercregen pardon hunner OnYOUT sigtige afval en opgenomen oorlog tegens de Comp hare dienaren, sijn verloren Ternataans rijk landen, docr Comp regtvaardige wapenen gecon- questeert verovert; wederom door een puure benevolentie van deselve Comp' als een leen wercen ingeruymt en overgegever, om door hem als koning, ende de groten elk in haar qualiteyt, naa de aaloude Ternataanse wyse dog onder de hoger magt opsigt van de Comnp geregeert te werdem, mits wel - ken Sijn Hoogheyd en alle de groten leenmannen den eed van getrouwigheyd en onderdanigheyd sullen afleggen en in deselve mede beloven dese pointen en articulen eerstelijk;[227] getrouwelijk en onveranderlijk sullen nakomen en agtervolgen, mitsgaders deselve, als het gerequireert werd, jaarlijx te vernieuwen; tot wede crops eggens toe,

den eersten verclaren WY coning ende rijxgroten, gelijk wy verclaren en bekennen mnits desen, dat wy door onvoorsigtigheyd[228] en quaden raad tegens alle de contractcn tusgen Generale Nederlandse Oostindisge Comp en onse voorouderen, insgelijx gedurende onse tijd en regering, opgeregt en solemneel besworen een onwettigen oorlog tegen deselve opgenomen,

als openbare vyanden gevoert te hebben sonder 'dat ons door de Gouverneur Generael Raden a India eenige Ininste reden of oarsaken daartoe waren gegeven, sijnde ter contrarie expresse commissarissen tot ons overgekomen, de verschillen tusgen Ons de gouverneur Robbertus Padbrugge te veige lyken alles in der minne by te leggen, zonder dat wy daarna hebben begeren te luysteren maar des ong cdagt voorseyde commissarissen veischeyde gelegentheden wederwaardig getracteert en bejegent; sulx de Corp na lang overvloedig geleden gedult ons in der minne tot inkeer te persuaderen, ten laasten door onSC onbedagtsame wederhorigheyd in opvolgen van quaden raad is genootsaekt gewerden tot de wapenen te treden, welke den grooten God, die altoos een regtvaardige saake voorstaat, sodanig heeft gesegent; dat WY, koning en alle de groten, moeten bekennen belyden door

de Comp met alle onse landen onderdanen enemael overheert over- wonnen te wesen genootsaekt de dispositie over ons leven dood zan de Comp' Op hope van genade over geven soodat wY ook bekennen en beleyden mits desen, van alle den eygendom cn5C1 ryken; landen en volkeren gants eenemael vervallen; dat aan de Comp' door onwedersprekelijk regt van oorlog in eygerdom overgegaan zijn sonder dat wy daarop eenig regt of pretentie in 't alderminste of aldermeeste hebben of konnen behouden, gelijk wy daarvan by desen ook wel expres renuncieren; niet alleen voor ons maar ook voor alle onse nakomelingen, ten eeuwigen dage toe.

Ten tweeden : Soo bekennen en beleyden wy mede, net het verlies van Ons rijk en landen ook verloren te hebben de recognitic, die volgens de contracten jaarlijx gewoon waren vin de Komp genieten, te weten de coning 9600. de Ternataanse babatos 1200. de overheden van Macjan 4000. de overheden van eyland Motir 300. die de Comp ons jaarlijx sonder verloop altijt voldaan en be taelt heeft,[229] ook daarenboven de koning nog groote somma van penningen vooruyt verstrekt, omn hem allesints te helpen en te staar sukx op onse uytwyking de coning an de Comp"

nog is ten agteren rx"13955 , die hy, insgelyx Wy, tnoecd bekennen door onvermogen tegenwoordige armoede noyt te konnen voldazn werden.

Ten derden : Soo komt hieruyt van selvs te volger, dat ook alle contracten, door onse voorouders ende door ons met Comp VUOI eeuwigdurende opgeregt besworer, doordien wy deselve maniere voorschreven onvoorsigtelijk sijn afgetreden; vervallen cragteloos gewerden zijt, sonder dat wY daaruyt iet Onsen voordele konnen of mogen pretenderen, daar wy mits desen mede wel expres van renuncieren, bekenner- de en verclarende dat ook de Comp z00 vele jaren; insonder- heyd den jare 1676,[230] de eylanden van Amboina, Bouroc en wat daar meer aan dependeert, in volslagen wettigen en on- weder sprekelyken eygendom beseten en geregeert heevt, gelijk daarvan sien is by sekere acte, door onsen ambassadeur Majuda casteel Batavia den January 1676 uan Comnp verleent, ende WY, coning grooten, op den 12 October van datselve jaar in casteel Oranje Op eyland Ternaten voor goed, bondig van waarden verclaart, mitsgaders goeder trouw geapprobeert geratificeert hebben gelijk dat by de acte daarvan zijnde met conings segel en onse handtekeninge becragtigt, nader sien soodat wy met geen gedagten eenige aldermninste pretentie daarop behielden nog voor OnIS nog voor onse nakomelingen, daar wy mitsdien alsnog ten overvloede nu nog nader vatl renuncieren met beleydenisse dat wy tegens alle regt en reden in de beginselen[231] van onsen opstand wapenen eyland Boeroe overgebraght Comp" den publyken oorlog aldaar mede aangedaan hebben tragtende bovendien door OnSE brieven Comp

onderdanen in Amboina tot afval te bewegen en aan onse zyde te trekken alle welke God Here niet gedoogt, maar tydig ontdekt Comp' wapenen daar soowel als Tarnata gesegent heeft:

Ten vierden : Hierentegen seggen de Gouverneur-Generael cn Raden wegens de Comp' hoewel, gelijk hierboven ornstandig genoeg uytgedrukt staat, God de Heere haare regtvaardige sake wapenen sodanig heeit believen te segenen en daardoor het gantsge rijk vam Tarnata als een regtmatig conquest in haare handen gevallen en tot een eygendom ewerden is insgelijx ook persone des conings tegenwoordig hier Batavia, alsook de meeste groote in Ternata onder haar magt gestelt zijnde, oversulx allenthalven bevoegt; bewettigt geregtvaardigt OM soowel van hare personen ryken, landen onderdanen welgevallen te disponeren deselve door haar gouverneurs te laten regeren en bestieren, dat sy nogtans, te wetcn de Gouver- Ileur- Generael en de Raden van India, als steedehouders van de Comp hier te lande, geconsidereerd de oude en glorieuse name der Terratanen door de gantsge wereld, en waarmet d'E. Comp nu al een reex van jaren, insonderheyd sedert het stillen der beroerte onder de superintendentie van wylen de heer Arnold de Vlaming van Outshoorn, continueel in bondgenootschap als goede vrinder geverseert, den jaare 1667 deselve wegens het emaackte ve bond met den tegenwoordigen Gou - verneur-Generaal, doen superintendent admirael ovet Oosterprovintien onder hare bescherminge aangenomen heeft, niet hebben willen nog konnen goedvinden koninklyke caracter Tat Ternaten te mortificeren en te niet doen, maar liever willen tonen dat hare liefde genegentheyd tot Ternataanse vorsten en geslagten alsmede tot haren welstand niettegenstaande al het voorschreven gepasseerde wat dies meer zy, nog groot genoeg is deselve ten besten weder op regten niet verlorer Jaten gaan; sodat oversulx Gouverneur-Generael de Raden UA India te rade zijn ge- worden goedgevonden hebben Paducca Siry Sulthan Key Chiley[232] Amsterdam die verclaard eerst door quaden raad verleyd, daarna genootsaekt te wesen den grootsten hoop te volgen; over het gepasseerde te verschonen, p vrye voeten stellen, sijn agterstal quijt te schelden; wcder tot koning van Ternaten te regten; om die qualiteyt en royale titul die ryken landen met de rijxgroten babatos naar 's lands wyse te regeren te bestieren, mits dat Sijn Hoogheyd al de groten deselve als ecn leen uyt handen van de Comp' sullen aannemen en ontfangen, deselve erkennende en altoos voor de wettige en regtvaardige eygenaar van dien en derhalven ook telkens, des begeerd werdende; daarvan weder aistand moeten doen En alhoewel de Gouverneur-Generael en de Raden Va[L India wegens de Comp' onveranderlijk van meninge voorETICI zijn het huys Vam den jongst overleden grooten koning Mandarsaha waarde en de regering over Ternate derhalven in sijn koninklijk geslagt en nakomnelingen te houden so nogtans verclaren de Gouverneur-Generael en de Raden van- wegens Comp daar niet Jan verbonden te willen wesen voorsooveel zy haar behagen vergenocgen in een

Fan de nasaten, sy de kinderen van desen koning, soo hy eenige komt te verwecken; de broeders etc komen te vinden, selve behoudende zan haar eygen keuze goedvinden.

Voorts ten vijv'den: Dat hooggemelte koning; Len dage als door den Gouverneur-Generael Raden van India hare gecommitteerde weder voor coning verclaard regering komt geinvesteert werden tol naarkoming var[233] gene hierboven vervoigens desen begrepen staat; presteren sodanigen leeneed als tot een slot en conclusie agter- aan desen s2/ volgen wederomme de Ternaatse groote en Macjanse hoofden de bevelhebbers vin Motier distinctelijk besonder aan de Comnp aan den coning den: eed V4TL getrouwe onderdanigheyd, gelijck dat alle goede onder- danen betaemt, jaarlijx deselve, soowel als koning; renoveren:

Ten sesden Sal Sig dese regeringe uytstrekken over alle landen eylanden, welke ten dage vin den opstant onder de regeringe des konings waren sorterende weten : het groote land van Halamahera de eylanden binnen het eygentlyke district 477 Molucco gelegen, sodanig als by verdeling van den 10* December 1660 tusgen respective coningen voor Ternataanse landen erkent sijo,[234] dog waarby men doenmaals heelt vergeten te specificeren de eylan- den van Catjoa Motir, Maytara, vaords Xulase eylander, Op een of meer derwelke de Comp' sal houden een resting met sooveel besetting van Europese of inlandse militie, als haar goeddunken de sake na gelegentheyt des tijds eysgen sal, waaromtrent des konings gouverneur ofte hou- der,[235] die hy derwaarts komt ordonneren om de eylanden in sijn stede te commanderen, mede sijn residentie moeten nemen om met voorweten en communicatie van des Comp' resident alle saken van gewigt te verhandelen geen capitale straffe te exerceren, als naardat door hun beyde daarvan 2an den coning en den gouverneur kennis gegeven sy, om die inge setenen niet Onbillick nog onredelijk te beswaren, die niettemin verpligt blyver, met voorweten des konings als het den dienst van de Comp' vereyst, eenige gemande contecorren see brengen, OI gebruyken daar nodig sy, daar se de Comnp' discretelijk voor lonen sal; landen eylanden Van Gape oite Bangay, het rijk of landen van Tambuco, Tometana, etc het landschap vanl Tibore, alsook dat van Lohia beyde het eyland Pantsiana gelegen, blyvende de provintie Woena op dat selve eyland aan de croon Bouton, sodanig als hetselve by goedwillige overeenkomste tusgen Ternate Bouton door tusgensprake van dE. gouverneur Padbrugge 1677 is geschyded eygentlijk voldoening an coning Mandarsahaas liberale belofte ain Boutonders algestaan eyland Saleyer, dog hetwelk Voor rekening en in den name den koning door den president, die vanwegen Komp" Macasser resideert, werden bestiert, OTul reden dat men ervaren heeft dit volk in geenerhande manieren haar de rege- ring van eenig Ternataans bevelhebber hebben willen onder- werpen, ja uyt Vrese voor deselve ofte hare successive afge- sondene dagelijx plegen te verlopen en het eyland te verlaten; het gehele

Noorderquartier vzn Celebes, zodanig als dat by het Boneise ofte Macassaarse contract, den jare 1667 ten behoeve vzn de Ternataanse croon door Macassaren alge staan uytgesondert alleen Gorontale Linbotto, Inits gaders de Christener; die in de binnebogt ofte de buytencuste desen gevonden komen werden; wclker personen goederen sullen staan onder de regeringe judicature Var de Comp" item ook de landstreke van Manado, vooris dc eylanden van Tagulanda, Chiauw en Sangy, de reden van welke uytsondering den coning de grooten grondig bekent, en sulx buyten dispuyt sijn, namentlijk dat Gorontale Linbotto by overdragt aan dE. Comp in den jare 1677 afgestaan sijn, desgelijx ook Chiauw in den jare 1678[236] Manado Voof vele jaren als Comp" eygendom erkent geweest is,[237] gelijk ook Tagulanda dat gehelijk uyt Christenen bestaat,[238] alsmede het merendeel Van Sangy, werdende den coning niettemin toe- gelaten an Moorse gesinde op gemelte Sangy soovele Ternaten te mogen overbrenger, dat eyland weder wat tc populeren als daarvan selvs genegen sullen bevonden werden, zonder nogtans ymand te constringeren wert hier ten over- vloede ook verstaan dat de oude, ongefundeerde pretentie der Ternaten op Soloor etc voortaan buyten de gedagten geset gehouden Tnocl werden sulx de coning de groten daarvan meede renuncierer; WanL die landen al sedert meer als sestig Zic hicrvoor STAPFL, De Airchitel in 1684, blz. 38 39 , Corbus IT, blz Yolgende Artikel [7 het Borgaaisch Verdrag; Corpus I, blz 376, Zie hiervoor, blz. 56 Hiervoor , blz.93 Woor 1678 Jezc 1677. Dit is niet geheel juist: Bongaaisch Verdrag 1667 [noes- Makassar o.m_ afstand doen Mecado; GlT? croone 'Ternate in cygendom competerende Eerst 1679 kwan Juenaoo aan dc Nedcrlandsche Compagnie Zie hiervoor, blz 172 volgende Zie Dachregister van Batavia , 1663 blz 244, 398, 505 ; 1664, blz. 239, 390. Solor, nabij Tunor.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

jaren onder de bescherming van de Comp gestaan hebben_ sulx ook de Ternatanen derwaars noyt eenige besendinge meer Sullen mogen doet; hetselve Onder den capitain Saffigoga onge Vaar jaren geleden door den prince Callamatta seer wettig geschiet zijnde, over wiens insolentie te dier tijd wegens de Soloresen groote clagten werden edaam, behalven dat ook die V2n Bouton 1681 derwaars ymand van de hare hadden gesonden, dat haar jongst in begin Tam desen jare is verboden, aangewesen, dat se daartoe onbevoegt sijn.

Ten sevenden : En alhoewel, gelijk in desen gesegt; de Comp' door regt van eygendom alles convenieert, gene soude kunnen oordelen ten goede van de Comp' nodig wesen Joor den welstant van de landen te vereysgen soo nogtans verclaart den

Gouverneur-Generzel Raden van India niemant omtrent sijn gewisse godsdienst eenig gewelt te willen andoen, en sulx geen Mahometanen tot het Christengeloov 97717 nemen, als die selvs, ongepersuadeert, uyt eygen beweging viyen wille daatom komen versoeken, die ook in sulken gevalle niet verhinderd mogen werden, latende voorts den coning en al het volk in Vye exercitie van haren tempel godsdienst, Inits dat geen Christenen_ sonder onderschijd hoedanig daarin ontfargen of daartoe geanimeert Inogen werden _

Ten agsten : Sullen koning rijxgroten behouden vtye exercitie van justitic; civil als crimineel; orer hare gemene onderdanen, gelijk als van ouds naar lands wyse ; Inar ingevalle ymand van de rijxgroten Subalterne landregenten eenige criminele misdaden quamen bedryven, die sullen daarover niet gestraft of geexecuteert mogen werden als met kennis en goedvinden van Comp’ gouverneut, die het ook VTY sal sizan gecommitteerde den Ternaatsen raad vanwegen de Comp” stieren, wel selvs daarin compareeren en in sulken geval, s00 hy nodig oordeeld, den coning synen raad binnen het casteel te beroepen_ over sulken saack andre belangen des rijx en Comp” intrest helpen regten beraden ; en insgelijx ook Over civile questien, die tusgen de rijxgroten over middelen van importantie_

Natelik sedert 1618 Zie Corfis Niet ingevuld, mji onbekend_

GENERALE NEDERLANDSCHE GFOCTROVEERDF

vaste erfelycke landgoederen of anders, mogten komnen rysen, zonder dat den koning; en nog minder ymand van de rijxgroten, VOOrtaam vrystaan of vermogen eCn of cenige van de onder-danen privatelijk en Op eygen authoriteyt Omn leven te brengen, ten WJate alleer den koning; en niemand anders, hetselve deede aan eenig publijcq misdadiger, die de dood verdiend hadde, z00 saack geen uytstel en konde lyden anders niet. Soo en sullen ook den coning de grooten geen Christen den dienst van de Comp daarbuyten, die OVm begane mis- daden of anders uyt vrese Voor straffe hazr toevlugt tot hun mogten nemen_ mogen ontfangen, veel min verbergen, maar gehouden sijn deselve aanstonts in gocde versekering Aa den gouverneur of syne gecommitteerde ovet te leveren;

Ten negende : Ende of het geviele, dat by ongeluck eenige Vin Comp” schip of scheepen _ vaartuygen_ chiampans wat slzg het anders Wesen mogte, tegens de stranden van de Molucxe landen eylanden zee, elders daaromtrent; quamen schipbreuk te lyden ende verongelukken _ in suike gevalle sullen de Ternataanse volkeren onderdanen; die mits desen weder als ter leen; in maniere hiervoor beschreven, onder de regering van den coning

groten gesteld werden, ge- houden en verbonden wesen alle mogelyke hulpe tot het bergen van mensgen goederen te brengen die doenlijk denkelijk sijn, insg elijx alle dienaren of onderdanen van Comp die ergens in nood bevonden werden, Inet al haar Ver mogen daaruyt tragten te redden, sonder in desen eenige reden of oorsake in gebreke te blyven_

Ten thienden Sullen de conirg; de grooten en alle de onder- danen gehouden verpligt sijn blyven, alle vrugt- bomen de Moluccos andre, onder het Ternatainse rijk gehorende_ weten die nagelen nloten voortbrenger, oude, jonge; maar uytschietende spruyten_ sonder onder- schijd, Wzar men die komt te vinden binnen de limiten_ daar sy uyt kragte deses het gebied voereti _ “yt te roedenl, te beder VCIl; met wortel met al uyt de arde trekken_ opdat niet weder voortsetten, sonder eenige mogen verswygen of verbergen, verbeutte VaIl lijt en goed, ’t sy wie het ook wesen mogte_ die, sulx wetende, aan den gouverneuf syne gecommitteerde geen kennis quam geven, selvs ook van de eylanden en plaatser; daar zy weten dat deselve buyten hare limiten in de Molucxe lander, onder de Tidoresen of Macgi anders te vinden sijn, alwaar sy op de ordre van den gou verneur deselve ook sullen moeten helpen uyt te roeden; Over - sulx ingevolge van dese geen nieuwe aanplantinge mogen doen of gedogen_

Ten elfden : Sullen coning; de groten alle de Ternataanse volkeren_ vrinden bondgenoten van Comp” ook moeten erkennen aansien Voor haare, deselve mede, daar het vereyst, alle hulpe helpen toebrengen; des gelijx ook s Comp” vyanden voor haare vyanden moeten E sien net Comp” deselve alle schade tragten toe brengen_ sonder onderschijd wie of waar het WCSCIL mogte, suiker voegen als Comp’ 52[romen ordonneren er sullen mede van elders; van binnen of buyten Moluccos_ of uyt welken hock van de wereld het wesen mogte, geen gesanten_ boden, bootschappers brieven mogen ontfangen, zonder die dadelijk aan den gouverneur, of die in syne absentie gebied voerd, laten overgeven; opdat alson alle agterdogt weggenomen geen oorsake tot misverstand gege ven werde; gelijk mede daarom geen vremdelingen van boven beneden winds; Europeanen, Chinesen Indianen; net hare personen goederen veel minder met hare schepen volkeren _ toegang landen van Moluccos Sal mogen verleend werden maar cenige daar ergens verschynen mogte, deselve dadelijk sonder eenig uytstel zan den gouverneur syne stedehouders bekent maken, al WadI het ook op landen onder het gebied van de coningen Tan Tidor en Batchian of ymand anders, daar sy gehouden sullen wesen goedvinden en ordre LAT den gouverneur, die in sijn steede gebiede, deselve, met lief of leed_ te helpen van daar dryven_ Sooveel te minder sullen de coning de groten, en het volk selver, ergens cenige besendinge mogen doen_ aan wie het ook wesen mag, tenzy met licentie van den gouverneur:

Ten twaalfden: De Macquianders die in desen jongsten opstand veel quaad hebben gedaan, seggen den Gouverneur- Generael de Raden van India vanwegen de Comp' dat mede onder de Ternaatse volkeren ende regering van den koning, soowel als die van Jelolo en andre plaatsen, begrepen sijn, dewelke door geen andre senguadies ende hoofden sullen mogen geregeert werder, als die by den Gouverneur-Generael Raden _ nevens den coning; nieuws aangestelt of gecontinueert; of naderhand door den coning en syne rijxgroten met Comp gouverneur in de Molucco ecoren staan WCT den_ met dese meninge, dat alle de Macquianders sullen moeten getrocken werden en wonen in de vlackte, onder Comp' sterkte Zeeburg, onverminderd de culture van hare thuynen, plantagien landbouwerye tot hun onderhoud, mits dat aan Comp' resi dent dat eyland_ representerende de gouverneur, van alles kennis gedaan en licentie versogt werde, dat ook is 239 te verstaan Lcn reguarde van alle andre plaatsen eylanden_ daar Comp' poste beslaat; gelijk hiervoor articul vanl Xulaas omstandig uytgedrukt staat:

Ten derthienden : De bevelhebbers_ die uyt de oude geslagten WN Motir over dat eyland komen gestelt werden_ sodanige andre; als de Gouverneur Generael en de Raden Van India, mitsgaders den coning VJl Ternate sullen komen goed te vinden; werden alsvoren verpligt; gelijk de Macquianders_ van alles kennisse te geven aan den gouverneur, als het saken vereysschen 240, omdat op dat cyland UJn Comp wegen niemand rusl deerd; erkennende nogtans de coning mede Voor baar heer:

Ten eertienden: Den coning en de grooten sullen ook gehouden sijn alle naarstigheyd HeLTI te wenden degene, die van desen laasten opstand de meeste oorsaken sijn nog in Comp' handen niet vervallen mogten wesen; te doen opsoeken ende over te leveren, verdiensten gestraft, of ook wel, indien nen het So goed vind; in genade aangenomen te werden sonder onderschijd vin personen; want daaraan de rust vin het land gelegen uytgesonderd degene_ die haar remissie pardon van ons vercregen hebben weder functie hersteld zijn

Ten vijitiende: De coning, grooten volk van Ternaten sullen nergens vermogen eenige sterckten bouwen sonder licentie van den gouverneur, of syne stedehouders by absentie; ten ware in verrC afgelege plaatsen nood anders vereyste, daar se dan bekome tyding ten eersten kennis van sullen geven ; vooral sullen Comp" castelen vastigheden_ 500 eyland Ternata als elders, niet mogen becommert, nog met eenige gebouwen genadert werden_ dzar niemand buyten Gouverneur-Generael de Raden vanwegen de Comp eenigc licentie toe sal vermogen te verlenen behoudende aan haar, aller wegen daar haar goeddunckt, eenige vastigheyd extueren daar se nu sijn onnodig geoordeeld werden sonder tegenspreken te demolieren;

Ten sestienden : De coning ” en de grooten sullen nergens eenige equipagie mogen doen van chialoupen of vaartuygen met voorweten taestaan van de gouverneur, sy waarheen het ok wesen mogte insonderheyd buyten gebied van Ternate, welke licentie niettemin gegeven niet gegeven sal werden naa belang e de gelegentheyd Fan landen en saked.

Tez seventiende: Den coning groten beloven mits desen, in qualiteyt van leenmannen aan Comp’ als harcn leenbeschermheer jaarlijx aan den Gouverneur-Generael Raden van India manschap homagie te sullen doer devens haare brieven, met slaven, Siavinnen_ cacatouwen loerijs met rode hoofden, sonder dat de Comp’ iets begeerd_ als dat het in hare brieven sodanig uytgedrukt_ dat deselve om herwaarszan stieren; aan den gouverneur over gegeven sullen werden, die de Gouverneur-Generael en de Raden alsdan mct desclve eere sullen ontfangen, als te voren by leven van den groten koning Mandarsaha gebruykelijk is geweest En alhoewel coning grooten, gelijk hiervoor percarre twee gesegt, van alles en sulx ook van de recognitie, die jaarlijx plegen genieten vervallen zijn, soo nogtans hebben de Gouverneur-Gencracl Raden van India vanwege de Generale Comp’ uyt puure goetwilligheyd Om meer van hazre genegentheyd liefde tot de Ternataanse geslagten te doen blyken, goedgevonden ende verstaan, jaarlijx den coning toe leggen tot een subsidie onderstand van sijn hofhouding 6400 soasivos 60Q de overheden Var Macjan 2000 de overheden vin Motier 150 dog Foor niet langer als het de Gouverneur-Generael en Raden wegens de Comp’ goedvinder, en oordelen dat de coning de groote hun door getrouwe comportemente als onberispelyke leenmnannen; tot onderhoudinge van wat desen begrepen staat; komen waardig te maken, en de Comp daar het passe komt; aan de fortificatie andersints_ als soldaten; so binnen als buyten lands_ de nodigen dienst te doen.

Tot naarkoming van hetwelke ik, als coning 4a0l handen Vatl den Gouverneut-Generael Cornelis Speelman en Raden van India met voorbedagten wel overlegden raad_ sonder tegensin; met mijn eygen begeren en wille, solemneel belove swere als volgt: Ick swere, dat ik den Staat der Vereenigde Nederlanden, Sijn Coninklyke Hoogheyd, den Prince Vat Orangic, en onder haar octroy Generale Vereenigde Nederlantse Oostindische Comp als deselve representerende dese landcw, Gouverneur-Generael Raden van India_ onderdanig getrouw sal wesen, nogte oyd iets met raad ofte daad tragten doen; hetgene de Comp”” en derselver ingesetenen onderdaner, sy in de landen zeen, ons ter leen aanbevolen, ofte elders, eenig belet; hinder of schade souw konnen toebrengen; mair ingevalle iets diergelyx my kentlisse mogte komen, sal ik hetselve met al mijn vermogen afweren _ ende voornaemde heren, of die hare stedehouders my naast bY sijn; daarvan kennisse doen, 6f selve; oi door andre _ soaals den tijd saken comen toe [e laten ; dat haar in sulke andre gelegentheyd sal helpen, ten besten raden, met al mijn crag ten

bystaan_ voorts Iny ten goede van deselve met alle myne laten gebruyken daar het haar goeddunken ende believen sal ; dat ik alle de poincten_ hierboven voorgestelt in desen begrepen, heylig en getrOuw Sal onderhouden; ook niets tot haar nadeeL a211 ymand openbaren van geene my toevertrouwt en buyten dat ter kennisse gekomen mogt wesen voorts dat ik alles sal doen wat een goed, getrouw eerlijk leentan en coning toestaat ende betaamt; dat ik op mijn wyse den alcorzn bekragtige, gelijk ook solemnelijk geschied handen var den hockum Marassaholy Panjale die Sijn Hoogheyd in duydelyke Maleytse tale aanseyde; dat de hemelse wereltse straffe hem buyten twyfel stinden Over komen, indien hy desen synen gedanen eed niet cerlijk en trouwelijk aan den Staat der Vereenigde Nederlanden ‘t gemeen, 4an de Generale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindisge Comp’ bysonder quamne presteren

Aidus gedaan ter vergaderinge van de Gouverneur-Generael en de Raden van India ten bywesen van thien der gequalificeer de ministers, op de buytensale Van casteel tot Batavia_ den 7” July 1683 _ en met des conings hand segel becragtigt den 17* daaraanvolgende_ ten overstzan van de heren ordinaris Raden Anthonie Hurt en Marten Pit, geadsisteert met de geseyde ge comnitteerde, die dese nevens Hun E mede hebben ondertekent.

Wy, Jou Alam, gocgoegoe of rijxbestierder; Rety, rijxadmirael, Penjala, hoekom- Marasaoly, [241] Hala, hoekom senghadje, Kimelaha-Marasaoly Babatsie, Sanghadje Dunataha_ Foemaly, kimelaha-Pajahe, Gnoffamaniera [242] Tabala; Gnoffamaniera Dieka Marcelo; [243]

Omar Ale_ senghadje Toeloeko, minderjarigen SOOI van hockum senghadje, Jelaly, senghadje Malleyo Kokonorera, [244] Tokoffi, senghadje Tabelleuw sodanige andre, die geslagtshalven in de rijxraad in Ternaten gehoren_ die naar desen door de Gouverneur-Generael det coning konnen goedgevonden werden dazrin plaats geven_ welk men dan hieronder syner tijd sal uytdrukken alsmede de senghadjes grooten van eyland Motir, de eylanden Van Macjan Cajoz, van groote land Halamahera_ welkers namen hieragter ordentelijk clck op sijn plaatse staan te werden tgedruckt, Sweren; dat wy den Staat der Vereenigde Nederlanden, Sijn Coninklyke Hoogheyd, den here Prince ran Orangien als stedehouder, Onoer deselver octroy de Generale Vereenigde Neder landse Oostindische Comp’ als representerende deselve dese landen den Gouverneur-Generael en de Raden Van India _ mitsgaders den Paducca Siry Sulthan Key-chily Amsterdam_ als koning van Ternaten, onderdanig en getrouw sullen Wesen nogte oyt iets, met raad ofte daad, tragten [te doen] sulx o gene de Comp en derselver ingesetenen en onderdanen; in de landen zeen, ons leen onder onsen coning aanbevolen; ofte elders, eenig belet; hinder Ofte schade soude konne toebringen maar ingevalle ons iets diergelyke tet kennisse mogte komen, sullen wy selve met al

ons vermogen afkeeren, de voornoernde heren of hare stedehouders, onsen koning, daarvan kennis kuntschap daen_ wy selve, door ymand TaiT ons; die het vertrouwt mag werden, sooals de gelegentheyd best s2l toelaten ; dat haar in sulke andre voorvallen sullen helpen_ ten besten raden_ met alle onse kragten bystaan voords ons ten goede van deselve met alle donsen [latet] gebruyken, daar het haar goeddunken ende believen sal = dat wy alle puncten, hierboven voorgesteld en in desen begte epem, heylig trouw sullen onderhouden ; ook niets tot haar nadeel aan ymand openbaren van gene Ons toevertrouwt buyten dat ter kennisse gekomen mogte wesen voorts dat wy alles sullen doer, wat getrouwe; eerlyke, goede leenmannen toestaat ende betaamt, alle welke onse wyse op den alcoran becragtigen, gelijck ook solemneelijk op Cen alcoran geschied is door de presente rijxstender, met name Gocgoegoe Alam, den capiteyn-laud admirael Rety, den hoekum-Marrasaoly Panjale, den hoekum senguadje Halla_ den kimlaha-Marrasaoly Bobatsia ; item den senguadje Cajoa, een van stenden van Macjan, serguadje, derde oite laeste stende van eyland Motir, met name Beno Beno, hooft Hc het campon Tafiago, naardat dese drie laeste terselver tijd haar pardon eerbiedig versogt en vercregen hzdden; Daerna de princen; broeders des conings, met nimen Rotter dam Tolucko, Malejo Hocko Ende dewyle de bovengenoemde stenden des Ternataensen rijx seer iterative instantien gedaen hebben, opdat andre hier overgekomen grooten, Inet name Kimelaha Tomagola-Mama_ Kimelaha Toenuta Taloeki , Senguadje Malleyo-Tchinn, Senguadje Malleyo-Kokonorra, Djalala-gnoffomaniera, Tsikoe-Djawa _ den gewese capiteyn-laut Coodja_ die nader dispositie by den coning vooralsnog alhier verblyven_ mede mogten gepardonneerd onder den gemenen eed aangenomen werden tot hare geruststellinge, voornementlijk nog VCr - twyfelende gemoederen in Ternata daardoor wat te Teassurerer Soo hetselve mCl overleg des conings_ onverminderd onse nader dispositie over hare personen_ in tyde wylen te nemen_ geconsenteert; sijnde mitsdien ter vergadering geadmitteert Iaat gedane beede vergiffenisse_ ook plaatse geassigneert, mitsgaders haren touT nevens ander becedigt; alles handen van den Gouverneur-Generael en Raden; mitsgaders den koning, naardat haar door den hockum-Marrasaoly in duydelyke Maleytse Ternataanse tale was aangesegt, dat de hemelsche wereldsche straffe hun buyten twyfel stinde over te komen. indien sy desen hunnen gedanen eed niet eerlijk ende trouwelijk aan den Staat der Vereenigde Nederlandse Oostindisge Comp besonder, mitsgaders den coning, quamen te presteren. Alles gedaen ter vergadering van de Gouverneur-Generael en de Raden van India ten bywesen Lam thien der gequalificeerste ministers, op de buytensale van casteel tot Bataviz, den July 1683, met hare handtekeninge becragtigt den 17”* daaraanvolgende, ten overstain Fan heren ordinary Raden Anthonie Hurt en Maarten Pith, geadsisteert met de geseyde gecommitteerde, die desen nevens Haar E mede hebben ondertekent.

Onder stond De rijxstenden, die thans present zijn, was getekent de princen vin den bloede gepardonneerde stenden uyt de Macjanse grooten In margine stond De heren gecommitteerden was getekent: Anthonie Hurt, Marten Pit; Robert de Vicq: Reinier Casem broot, Gualter Zeeman, Pieter Pauw, Jan Parve, Jacobus Couper: Francois Tack; Cornelis van der Duyn, Albert Sloot Harman Egberts. En lager Dit alles Iy ten oirconde_ dat ik met mijn handtekeninge becragtige ten dage en jare voorschreven in de grote vergadersaal binnen casteel, getekent: Jacob van Dam; secretaris.

De ondergenoemde rijxstenden en andere groten en ministers; met namen : Singuadje Di Matahoe, Kimelaha Pajale Foumary, Gnoffamaniera Tabala Talalassam_ Gnoffamaniera Diyka Marcela_ Singadje Tabelehu, Singadje Tasemoto Boela-esou_ Singadje Takoffy Gany, Singadje Tolocko Bacary, Singadje Coelaba, Singadje Maleyo Kokonorra_ alias Bivool, Singadje Maleyo Kokonorra alias Taleroen_ Gnoffaminiera Djoko Simi, Gnoffamaniera Taroengara, den gewesen Goegoe-Dodola, den gewesen Hockum Koelaba_ den gewesen Hockum-Sengadje Maleyo Tsymi; Sabandar Ky Aly, Iman Bantan; Iman Galala, Iran Cabora alle Op den 16” deser met het schip Sumatra uyt Ternaten hier gearriveert ende na gedane beede vergiffenisse sig vocr de heren, dcn Directeur Generael eerste Raad Tani [ndiz Anthonie Hurt ende den Raad ordinaris Marten Pith, als expres hiertoe uyt de Hoge Regering Wad India gecommitteert, ende den coning Vam Ternaten hebbende vernedert; ende oversulx mede onder het verleende pardon aangenomen begrepen, hebben, nadat hun de vorenstaande articulen nevens het fOrmu lier van den eed, by vorige rijxstenden groten gedaen, wel duydelijk in haare moederlyke Tarnataanse tale was voorgelesen, den eed van getrouwigheyd aan d’E. Comp’ den koning Op den alcoran algelegt, ter presentie van ondergeteykende gequalificeerde ministers_ 2ls expresse getuygen liertoe gecommiteerd, sulx wyder tot dies meerder becragtinge met haar onderteykening bevestigt: Onder stond de ondertekeninge der hierboven genoemde Ternataanse groten

CDLXVIII DJAMBI.

12 Juli 1683

De jonge sultan Djainbi [1og Iet gerust Op de houding zijn machtigen HJlur Palembarg; Uar zijn CCAB taiklc Cotpagnies Tesdetl Adriaen Wtelard, gebruik voorloopig cortrict Kem suiten; waarbij denvorst bescherming tegen Palemhang toezci, miir tevens de prijs vOOr de Depe: werd {creduceerd denzelfden prijs; 2ls Compagnic in Palembang betaalde; terwijl de Nederlandsche Compagnie bovendien het monopole Kcce del invocr lijrwaden (STAPEL, Arckipel i 1684, biz. 68).

NB 16 Maart 1684. Dit appendix is namelijk Iater, 0p of 25 Maart 1684, bijgevocgd ; officiccle vcrbintcnis overgckcncn Ternataansche PtuOteu TolS hiet beneden blz. 334 335. 2} Uit hct Contractboek Ook in de Ovcrgecoren brievan 1684, vijlde boeck; folio 993 volgende. DL 91. Tractaat Op het nader goedvinden van Haar Hoog Ed” den Ed” heer Gouverneur-Generael Cornelis Speelman d’E” heren Raden van India, door sultin Ingalaga coning, gelijk mede alle pangirans tot Jamby ter eenre den hooftresident Adriaan Wiland andre zyde beraamt; besloten getekent als :

Eerstelijk beloovt mits desen sultan Ingalaga en verdere rijxgrooten tot Jamby, Om alle verwydering voortaan te prevenieren en te betuygen, hoe seer het gemoed van bem sultan tot een ware bestendige; eeuwigdurende vreede Iet sulthan Ratoe inclineert; bied Sijn Hoogheyd by desen uyt enkele gene reusheyt Haar Hoog Ed” Al, sijn oudste soon prins van rijk, pangiran Depatty , Om nevens pangeran Depatty ot Palembang; ’t sy Op Bataviz of sodanige plaatse alwaar den Edelen Heer Gouverneur Generaal sal oordelen best te wesen tot gerustheyd van beyde ryken samen een onverbrekelyke vreede te sluyten; die Vun sijn kand beloovt besweren heyliglijk te onderhouden.

Ten tweeden : Indien sultan Ratoe tot Palembang, om sijn oudste oon, pangeran Depatty, daartoe te gebruyken ongenegen mogte vinden Soo sa] Sijn Hoogheyd oox met eenige inderc pangerans contracteren geensints gehouden weseni sijn Iclten scon Depatty laten van hier vertrekken

Ten derden : Beloovt en staat Sijn Hoogheyd sultan Ingalaga nevens alle de pangirans (tot een gewis teken syner goede anneming) toe, den capiteyn Adriaen Wiland, soomede sijn VCI-vanger, desen geen meerder prijs VOOI den peper dan tot Palembang sullen gehouden werden te voldoen, weten tegens contant in plaats Van viet , voortaan drie en in lywaten 341 rijxdaelder een picol, waartoe hy, sultan, aanncetnt alle leveranciers Vdi nu af aan te sullen constringeren:

Ten vierden : Boven voorschreven gedaalde peperprijs vergunt Sijn Hoogheyd nog dE. Comp’ om de sware lasten der afschepping [CIl goede te komen, dat alle leveranciers (exepto den peper die hem, den sultan, een der koninginnen mogte $\frac{245}{}$ toebehoren) met #/a parten in lywaten, en mazr een derde part contant sullen moeten tevreede wesen mits dat sommige kleden op den ouden prijs gelijk voorhenen, wat mogen werden gedaall

Ten vijvden : Versoekt ende steld Sijn Majesteyd voornoemt het in goede believen van Haar Ho Ed’ tot Bataviz, oite sijn eygen particuliere peper tegens den ouden prijs, so gelyk tot heden voldazn of almede 32 daarvoor sal mogen genieten

Ten sesden : Opdat alle frauden, sluykeryen en misnoegen desen alhier mogen werden geweert, staat Sijn Majesteyt den sultan toe dat van heden af niemand sal VCTIlOgens wesen sodanige lywaten binnen Jamby 44n te brengen dan eenelijk d'E Comp Sijn Majesteyts onderdanen il5 wit en blauw Guinees lywaat, wit en blauw salempoeris wit; blauw en rode bethilles-siavonijs heele halve s0o brede als smalle baftas, rode witte percalien, breede smalle chitsen caricams, fotassen , tape telpocans, dito sarassa dito sindos, gordel-sindos, niquanias, groote kleene cannekiins, chelas, madaphons madaps en beraps, [246] om by agterhaling van eselve, 't sy door Maleyers, Siammers Moren Chinesen etc Tan buyten aane gebragt; ten eersten Op de aanwysing voor geconfisqueert sullen worden verclaard.

Ten sevenden ; Beloovt den capiteyn Wiland integendeel [247] alle welke [248] voornoemt Iet der' Palembangers overkomst tot Jamby alle vlijd te sullen in werk stellen, Omn hun te bevredi gen, sooveel sijn vemogen sal wescn haa-lieden alle extorsien beletten; soo nogtans dat by quaade "ytslag hy, opperhooft; in sijn pligt sal voldaan en geensints in dese poincten overtreden hebben.

Ten agsten : Soomede ingevalle binnen korten een persoon van meerder caracter dan hy, opperhooft, met ofte sonder krijgs magt door haar welgemelte Hoog Ed tot Batavia tot adsistentie der Palembangers hunlieder versoek afgevaardigt, alhicr voor Jamby mogt komen te verschynen dat hy, capiteyn Wicland, beloovt, hem ten besten van dit rijk omtrent dicn heer te sullen laten gebruyken, wanneer ' minsten tot welstand van Jamby niet quame te obtineren; dat alsdan desc articulen ook vin nul van geender waarde sullen te houden wesen;

Ten negenden ende laastelijk : Beloovt hy, sultan Ingalaga en syne rijxstenden tot Jamby; de contracten; s0 by den cominis saris Pieter Soury,[249] itetn jongst met der Francois Tak [250] besloten; allen delen (voor sooveel deselve dese nadere poincten niet komen contrarieren) poinctuelijk na t komen, die dan ook in desen wel expresselijk vernieuwt blyven.

Geschreven besloten Nederlands comptoir Jamby, jaer Jesu Christi a" 1683 in de maand July, den 12* dag, de Mahometaanse stijl jaar 1094, Say genaemt; de maand Radyam; [251] den 10 dag van de maand des naarmiddags ten uyren; Onder stond was getekent : Wiland Ter zyden Comp' zegel, in swarten inkt gedrukt; en onder Maleytse conings zegel, swarte inkt gedrukt:

OOST-INDISCE COMPAGNIE 1602 1800.

CDLXIX DJAMBI

11 Augustus 683_

Willet Harisinck door de Hooge Regeering Batavia expres 30mmI3S7FIS njar Sumatra' Oostkust gezonden, bevestigde het contract, den I2cn Juli 1683 dool den koopman Adriaen Wicland mct den jorgen Suan Djamhi gesloten, uitbrciding cnkele purten; Zoo zouden de Ncderlanders, aflossing oude vorderingcn, TNAAT helit der Wtvocrrcchted peper betalen, terwijl zij Reas het monopolie Halo cen invoer kleeden, cok UUOOm opiur vertregen (STAPEL; De Archipel in 1364 , blz 68).

Corpis volgende Hiervoor, blz. 280 volgende. Radschab In het hardschriit staat ke jaar 1093, vcrrissing I5+ Uit Contructboek Ook Overgecomen brieven 1634, vijide bocck, folio 939 vo-geude:

Nader accoord door sulthan Ingalaga conink van Jamby ter eenre den Hoog Edelen heer Gouverneur-Generael Cornelis Speelman de Ed" heren Raden Van de Nederlantse Geoctrojeerde Oostindisge Comp India door gemelte Haar Hoog Ed" expressen gesant commissaris, den commandeur Willem Hartsink ter andre zyde; ten hove vatl den Jambysen coning gemaekt en besloten

In den namne Godes, amen;

Eerstelijk werden alle contracter, by Sijn Hoogheyt Va Jamby en den heer commissaris Sourey 6 Juny 1643, alsmeede den heer commissaris Francois Tack den 20" Augusto 1681, den coopman residend Sinjeur Adriaan Wiland den 12" July 1683 gesloten getekent, wederom gerenoveert, mits desen van wedersyden nader becragtigt en vin waarde gehouden, wel te verstaan Yoor Souvee als deselve niet sullen komen te stryden jegens dese onderstaande articulen, die wy begeren (als ons sulx ook Sijn Hoog heyd manifest beloovt) dat opregtelyker en religieuser als tot nog toe geschiet is, sullen nagekomen en agtervolgt werden

Neemt den sulthan Ingalaga Nederlants Oostindisge Comp logie, insgelijx alle hare dienarer goederen onder sync bescherminge aan, beloovt uyt dien hoofde daarover sorge te dragen daarvoor te sullen verantwoorden, ingevalle desen door vyandelyke roovvaartuygen de rivier of in de logie worden beroovt ofte bestolen, onder dese voorwaarde evenwel, soo der eenige vyanden aan de mond des riviers mogten sijn en dat den capiteyn van de logie buy ten kennisse Wa den sultan Comp goederen wilde afvoeren inschepen alsdan den sultan van de aanstaande en ontmoetende schade sal hevrija sijn, waartegen Sijn Hoogheyt wederom verpligt werd eenige wagten aan de mond des riviers te

houden om by paresse Va rovers sulx den capiteyn van de logie bekent te maken, of den capiteyn aan Sijn Hoogheyt, wie sulx eerst komnt te ontwaren.

Lecs : July. Corpie blz . 407 volgende.

CTNIDAL NZDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Zal den sultan Ingalaga van het bedragen des ouden schults. alsook van de kleden die door de Bantammers op sijn rivict sijn geroovl; een versegelde obligatie passeren, ’s jaarlijx de helvt van de peperthollen aan dE, Comp moeten ter hand stellen tot de effectuele betalinge toe

Soo verbied den sultan Ingalaga Sijn Hoogheyts dood ook alle successeuts groten van Jambise rijk; an alle hunne ondersaten en alle vrerndelinger, sonder onderscheyd Vin natien, geenderly cleeden nog amphioen voortaan conink rijk Jamby aan te brengen pene Vam confiscatie Leia gocd vaartuyg; de helvt VOOT den koning helvt voor Nederlandse Oostindisge Comp Jatende permitteerende alleen Oostindisge Hollandse Comp” den aanbreng van alderhande cleden en amnphioen

Daarentegen sal den koning van Jamby jaarlijx; fyne sobagies anders met goud silver doorwerkte lywaten, VOO Sijn Hoogheyts eygen dragt ses corgies [252] invoe en deselve ter plaatse, daar Sijn Hoogheyd believt; mogen incoper

En omdat de Nederlantse Oostindisge Comp’ sig soude mogen versekeret, dat geen peper ter sluyx cn tot nadeel van deselve Comp” en tegens den inhoud van contract, komt uytgevoert, nog eenige kleden ingevoert te werder, SOo authoriseert Sijn Hoogheyd van Jamby de Nederlantse Oostindisge Comp’ alle uytgaande incomende vaartuygen nevens sabandaren hare dienaren, te mogen visiteren deselve het verbodet vindende; aan te slaan, d’eene helvt voor den coning d’andre helvt voor de Nederlantse Oostindise Comp daartoe by williglieyd van aangebragte of uyt te voerene te verthonen en de visite te gedogen, Zijn Hoogheyd d’E Comp de behulpsame hand sal bieden, en in plaats van verbruykte jonk Japara een bequame Siamse jonk voor vcrtrek van den commandeut, omn hetselve even boven d rivier Injoer; of by de Jambinesen Simpan genaemt, [253] leggen Tmoet restituercn

Sal een ider alle coopluyden van nu af 44t vrystaan, met allerley coopmanschappen naar de bovenlanden te vertrekken aldaar hunne peperhandel sonder de minste verhind ering: van Sijn

Hoogheyd, coninginne o anure rijxgroten dryven ; en sal den koning alle syne soldaten aanstonds uyt de bovenlanden weder terug trekken

En dewijl de belovte, door den E residend Adriaer Wiland agtste articul van Sijn Ed” contract; met Sijn Hoogheyd gesloten sijn volbragt, sal hetselve niet gedaan werden luydende van woord tOt woord als volgt: ’Ingevalle cen persoon binnen corten vin meerder caracter dan hy, opperhooft, met ofte sonder crijgsmagt door haar welgemelte Hoog Ed tot Batavia tot adsistentie der Palembangers op hun- lieder versoek afgevaardigt; alhier VOOI Jamby mogte komen verschynen, dat hy, capiteyn Wieland beloovt; [hem } ten besten van dit rijk omntrent dien heer te sullen laten gebruyken en winncer minste tot welstant van Jamby niet quame obtineren dat alsdan dese articulen ook Fin nul van geender waarden sullen te houden wesen.

Geschreven besloten in de stad Jamby, ten hovc van den sultan Ingalaga, jaar Jesu Christi 1683 , maand Augusty, den I* dag des naarmiddags vorenstaand contract:

Obligatie van de geheele schult van den Jambinesen sulthan dalo als hicronderstaand oogen.

Bij dit bovenstaande Maleyts geschrift bekent de coning tot Jamby, genaamt sultan Ingalaga, mitsgaders die by overlyden in desselis plaats sal comen als wettig erfigenaam te succederen jin de Oostindische Nederlantse Comp deugdelijck schuldig wesen een somma van 22266 rijxdaelders en 52 stuyvers Vin 60 dito’s yder, te weten 13291% wegens eygene gemaakte oude schult, seven dusent seven hondert vijf en seventig vij agste wegens van diverse traffiquanten overgenomen schult door sultan Agong, Sijn Hoogheyts vader, Maryoot sultan Ingalaga, desmaals is borg gebleven; iter 1200 rds wegens restant der geroofde packen door de Bantammers welke somme hy, sultan; Inlet dese expresse stipulatie belooft; deselve jaarlijx bedragen van de geregte helit VJr sijn ontfangen peperthollen in mindering derselve te sullen laten Falideren Tot teken [254] naarcoming van alle welke heeft de sultan oppersa bandaar den desen mct eygene siap, vordere sabandaars met handtekeninge niar deser lands gebruyk bevestigt; Nederlants cantoir Jamby; desen Augusto 1683 Was getekent: A Wiland, Sybrand Swart:

CDLXX: INDRAGIRL

29 Augustus 1683.[255]

Sedert htt contract 1664 had d Compagnic Ongestoord op Indragiri geresidccrd Jn den Vrocgen norFell 21 April 1679 deed geheel ntcr wacht Bantamsche pal EcraI Aria Soeria met CE groot

aafital gcwvapenden aanval Nederlandsche loge, doodde den koopman Jan Assendelft, Tetutor diens assedeer TiaatC zich contantcn gocdcren InccsTcr regccring Batavia cade ontschuldiging der gehroeders-sultans Indragiri, dat zij de plannen der Bantaiiers gehecl onkundig waren geweest, niet aan, scdert blccf verhoudirg gespanten Tidens zijn Janwezigheid Oostkust (Djatbi) zond commissaris Willem Hartsinck zijn secunde, Sybrand Swart, 7azt Indragiri, Danr onderstaard contract de vrede hersteld ~erd (StAFEL, De Architel in 14f4, blz de daar geroemde literatuur)

Ampliatie van ‘t contract, door d’E heer Wesenhage den jare 1664 met Paducca Siry Sultan besloten [256] nieuws door Sybrant Swart ter ordre vati d’Ed” heer Willem Hartsink, Cum: ndeur comnmissaris Oyci komptoiren Palembang, Jamby er Andragiery te eenre en Dato Tommongong Orancaja Laxamana, Orancaya Siri Bydie Wangsa sabandaer, Orancaja Siri Amar Wangsa Orancaja Siri Narra Orancaja Radja Lella als gecommitteer dens uyt last bevel van den regerenden koning van Andragiery, Paducca Siry Sultan ter andre zyde, aengegaen: En opdat d’E. Comp ’t aerstaande met meerdere gerustheyd en securiteyt hare negotie soude mogen voortsetter SOO renoveert ende becragtigt Paducca Siri Sultan mits desen niet alleen het contract, door den E Heer commissaris Wesenhage in den jare 1664 gemaekt ende besloten maar belooft bovendien manifest; het voornoemnde contract behoorlijk komen Comp resterende middelen, laaste residenten alhier agtergelaten, te restitueren aen diegene dien d’E Comp eerst sal gelieven te senden om een logie te stabulerer; een bequame gelegentheyd na Comp’ konings welgevallen tot het bou-Ue Vod E sufficanten logie, als voordesen vergunnen, alle Comp’ dienaren en effecten tegen aile vyandcn of rovers, die van buyten elders mogten opkomen broederlyker voordesen sullen helpen protegeren en defenderen

Geschreven besloten in Andragiery, den 29” Augusto 1683, of anders volgens de Mahumetaanse stijl jaar Tzey 1094, den sesden dag van de maand Ramelan. Ter syden stond CCn segel, roden lak gedrukt; daar nevens stond geschreven By gebrek van Comp zegel is dit met het segel van Sybrand Swart gescgeld. Corpws Il, blz. 291 Igcnde;

CDLXXI: DJAMBI PALEMBANG.

7-10 September 1683.

Van Djatbi ar Palerbang teruggekeerd, trad dc commissaris Willem Hartsinck daar als bcmiddclaar -uaschcn beide rijkcn OP, cn slaagce den vrede tc herstellen;

Tractaat van vreede, by interventie var Haar Hoog Ed” den Edelen heer Gouverneur-Generael Cornelis Speelman eude d’E” heren Raden Fan India, door Haar Hoog Ed’ expresse afgesant, Willem Hartsink, als mediateur tusgen wedersijdse parthyen aangeno men dienvolgens met gecommitteerdens Fam sulthan Ratoe, Koning van Palembang; pangeran Depatty, pangeran Macaboumy ter eenre gecommitteerdens van sulthan Ingalaga, koning van Jamby, genaamt pingeran Dcpatty pangaran Mancopradja ter andre zyde beraamt, gesloten getekent als volgt:

Eerstelijk verclaren soowel sulthan Ratoe tot Palcmbang als ook sulthan Ingalaga tot Jamby, tot wederopregting der sekerheyt vin wedersyden, onderhouding van vreede met alle negentheyd te inclinecren, en dienvolgens te vrede te 5ijn, Onder heyr same bemiddeling vaIl den commnandeur Willem Hart sink, expres ten dien eynde door Sijn Hoog Ed”_ den here Gouverneur-Generael Cornelis Speelman en de Ed” heren Raden van India aigesonden, met den anderen te tracteren (gelijk sy doen by desen jegenwoordige) een nadere; engere vrindschap en eeuwige vreede, op de conditien hier nader beschreven verclaart:

Dat de voorschreven vreede sal wesen goed, vast; gettouw en onverbrekelijk, en dat daarom sal sijn ophouding van alle acle van hostiliteyt; van wat fatsoen die zijI, tusgen den -voorschre Ven sulthan Ratoe [OL Palembang ende sulthan Ingalaga tot Jamby, 70o ter zee, andre waterCn rivieren, als te lande, in alle hunne beyder respective koningryken, landschappen landen; vOor alle haarluyder onderdanen en ingesetenen Vin wat qualiteyt conditien zy Inogen weserl, zonder eenigerhande uytsondering van plaatsen personen:

En gelijk dit verbond tot welstand hunner wedersijdse ryken, landschappen en landen tot gerustheyd hunner ingesetenen onderdanen komnt strekken ten principalen siet wederopregting ende onderhouding Fan vreede en bevorde- ring” van de algemeene sekerheyd onderlinge beschuttinge tegens alle verdere vyandelyke inbreuk; Z00 beloven soowel sulthan Ratoe als sulthan Ingalaga het articul, verval 1n contract, door den commandeur Francois Tak den jare 1681 ter rhede Jamby in schip Zeyst besloten, religieuser als tot nog toe gedaan hebben te sullen onderhouden en doen onderhouden met dese expressie, dat sig een yder besonder; buyten Vooi eten van Haar Hoog Ed”, Hoge Regering van India tot eenige de minste feytelijkheyd tredende, onderwerpen sal alsodanige straffe als Haar Hoog Ed”_ Hoge Regering van India naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

En om te betonen hoe seer dese vrindschap en dit verbond haar ter herten gaat, en met wat voor eenen goeden ernst opregtigheyd sulx menen te agtervolgen SOo verclaren loven verbonde deelgenote wedersijds; dat alle onder saten inwoonders harer koningryker, landschappen landen alle goede

correspondentie en vrindschap samen sullen hebber, sonder te gedenken de offentien, die zyluyden hiervoren hebben eleden, maaf deselve voor vergeten en als noyt gedaan sullen houden:

Daarentegens beloovt den koning van Jamby alle crijgs gevargenen, sooveel in desen oorlog van den Palembanger bekomnen heevt, en daarvan nog ’t leven sijn, vtye voeten te sullen stellen wederam restitueren:

Insgelijx beloovt den koning van Palembang, zooveel der Jambise gevangenen in sijn rijk sijn , mnede Op vte voeter sullen stellen en restitueren

Het jegenwoordige tractaat Vanl vreede geratificeert geapprobeert werden by gedachte Haar Hoog Ed” wanneer de brieven vin ratificatie wedersijds door hunne gecommitteerdens behoorlyke forma d’een aan dandre sullen overgelevert, getexent, met rijxsignature becragtigt, Mahometaanse wyse besworen Sijn

En hebben wy ove;Sulx; wedersijds voorgenoemde gecommitteerdens; dit tractaat met Onse eygere handschrivt oncertekent, met rijxzegel becragtigt; naar onse wyse hetselve op den alcoran besworen

Onder stond In ‘t jagt Huys te Kleev’ , geankert leggende rivie; van Palembang regt Voor Comp logie, den September 2” 1683 En lager: Present als mediateur, Wd2 getekent: Willem Hartsink, waaragter stond Comp’ zegel, in roden lack ge drukt:

Ratificatie vig vorenstaand contract door den sultan Valn Palcmbang:

Sultan Ratoc, coning tol Palembang, allen dengenen, die dese opene letteren sullen sien; saluyt: Alsoo Or den oorlog te assopieeren wy eenigen tijd hebben gewenst te komen tot cen goede onverbrekelyke vreede met sulthan Ingalaga conink tot Jamby, tot welstand van ons rijk, gerustheyd onser ondersaten tot verligting van alle degenen, die Fan wedersyden de onheylen Van den oorlog gevoelen; 500 hebben de saken sodanigen gelukkigen succes erlangt; dat door hulp en mediatie van den kommandeur Willem Hartsink, expres ten dien eynde door Sijn Hoog Ed; den here Gouverneur-Generael Cornelis Speelman en d’Ed” heren Raden van India algesonden, onse ecommitteerdens, pangerans Depatty Mancaboumy, in cragt van onse procuratie met de gecommit- teerdens van voorschreven suithan Ingalaga tot Jamby hebben gemaekt, besloten besworen een nader contract vin vrede, welk contract ons door onse voorschreven gecommitteerdens gepresenteert wesende ende alles door ons gesien en van woorde woorde gecxamineert sijnde, hebben wy VOOI ODS onise ervgenamen en successcurs ook onderdanen en inwoonders van OnS koningrijk, gene uytgesondert; hetselve [ractaat den gehelen inhoud van dien en eik poinct van selve in besonder, voor goed, vast bondig aangenomen geaggreert, geapprobeert geratificeert,

aannemen; aggreeren, approberen ratificeren door dese jegenwoordige, belovende koninklyke tovkr woorde voor ons onse ervgenamen cuccesseuren opregtelijk ter goede er trouw alles onverbrekelijk naar syne forine inhoude te sullen nakomnen, onderhouden voldoen, ook doen naarkomen, onderhouden en voldoen aller voegen wy hetselve in eygen persoon hadde getracteert en besworen, sonder in eenig deel daartegens te doen of laten doen directelijk off indirectelijk, nog gedogen daartegens in eenige manieren ofte [atsoen werde gedaan, hoe hetselve ook soude mogen schieden en indien eenige contraventie daartegens mogte gedaan werden eenigerhande manicren; deselve doen repareren sonder eenige swarigheyd olte uytstel, ook de contraventeurs met alle rigeur sonder eenige gratie of genade te straffen doen straffen In oirconde van alle gene voorschreven is hebben wy dese jegenwoordige bevolen vervaardigen met rijxzegel bevestigt gesterkt Aldus gedaan binnen ons hov, den 10” September 1683 naar de Mahometaanse wyse 1094, jaar Zee, Vrydag Novenber.

Dicht bij dcn mond Batarg Hari vindt Mcn nOK dcndct Hicr zal gelezen motten worden gelick w> netselve aeeutm Dit laatste uoond hoewel roorlonend beide afschriften; natuurlijk EcIL verschrijving ; hier mccst hebben gestaan Mohamcdaansche maand Ramadhin Opmerkelik verder, da: de ratificatic Djambi ontbreckt:

CENERALE NEDERLANDSCHI GEOCTROYEERDE

CDLXXLL: MOLUKKEN TERNATE.

21-25 Maart 1684.

Den 7den Juli 1683 had sultan-Atnsterdam Batavia met Jantal Tiner riksgrootel contract geteekerd, waarbi; Ternatc tot leen Compagnie Kerd verklaard. Ternate zeli bcvandcm zich lacn Eog J4n-2n rijksgrootcn van welche het wenschelijk werd Geacht dat eenerzijds Compagnie als leenhcer zouden crkennen; anderzijds koning ook in ziin ICMIUC rositic medcwcrkicg Ju+n blijven Jeeren Methet schip Suatra zord gouverceur Jacob Lobs hen 11a4-Batavia. Claem onuaisnaug contrac bezwoeren, {STAREL ,; De Archipe 1684, biz 13. Zic ook noot Blz. 321 hiervuor).

Nadere etekende acte van eenige Ternataanse groten achter het contract dato July 1683 Duyts Ternataans en Malaits gevoegd, door voornoemde groten met eygen hand bekragtigd De ondergenoemde rijxstenden andre groter; mCt namnen Senghadje d’Mataehoe. Kimelacha Pajake Faumany, Gnoffamaniera Tabala Tabalassain Gnoffamanliera d’Sycka Marcella, Senghadja Tabalehu Senghadja Tafemotouw Boeha-ofou, Senghadja Takoify-

Gany, Senghadja Tolokko-Bocary, Sanghadja Koelaba Sanghadja Maleyo-Kokonorrz alias Tocheron, Senghadja Maleyo-Kokonorra, alias Divool, Gnoffamaniera Taroena-Gara, Den gewesen Goegocgoe Dodola, Den gewesen Hoekom Koelaba, Den ewesen Hoekom Senghadje Maleyo-Thymi, Sabandher Key Aly, Iman Bantam, Iman Galala Iman Cabora alle op 16[257] deser med bet schip Sumatra uyt Ternaten hier

Uit ket Contracthoek, 4de deel A, dat met dit conttact cgint; Ook in de verzameling AidGt Zeeland, no, 8148. Hiervobr blz . 320 bencden in de onderteekening stazt Bivool,[258] Er staat : Goego-

OUST INDISCHE COMFAGNIE 1602 - 1800

g’arriveert, gedane bede vergiffenisse sig voor de heeren, den Directeur-Generaal eerste Raad vall India Anthonie Hurt; den Raad-ordinaris van India Marten Pit, als expres hiertoe uyt de Hoge Regeringe van India gecommitteerd, ende den koning van Ternate hebbende vernedert, ende ersulx mede onder het verleende pardon aangenomen ende begrepen hebber; nadat hun de vorenstaande a1ticulen nevens het formulier van den eed by de vorige rijxstenden gtoten gedaan, wel duydelijk in hare moederlyke tale was voorgelesen den eed vin getrouwigheyt aan ‘E Comp” en den coning den alcoran afgeleyd, ter presentic vin de ondergetekende gequalificeerde ministers, als expresse getuygen hiertoe gecommitteert, sulx tot dies meerder bekragtiging met hare ondertekeninge bevestigd Lager stond ondertekeninge der hierboven genoemde Ternataanse groten in Maleyts of wel Ternataanse characters Senghadja di Matahoc Kimelahoc Pajahe Foumany, Gnoffa- mancira Tabala Tabalassain; Gnoffamaneira Dyco Marcela, Senghadje Tabelehu Senghadje Tafemoeto Boeloefoe, Senghadje Colaba, Senghadje Maleyo-Kokonorra, alias Tocheron, Senghadje Malcyo-Kokonorra, alias Bivool, Gnoffamaneira d’ Jiko Sinny, Toeroen Gara Dodola, Koclaba; den gewesen Hoecum Senghadje Maleyo-Thimi , Zabandhar Kicy Ali, Iman Bantam, Iman Galala, Iman Cabora In margine was getekend door de heeren gecommitteerdens Anthonio Hurt; Marten Pit; Robbert de Vick, Gualter Zeeman Pieter Pauw, Jan Parve. Jacob Couper, Francois Tack; Cornelis van der Duyn, Harman Egbertsz Nog lager stond Aldus gedaan ende ten bywesen van de hiernevens getekende heeren gecommitteerdens den alcoran med eede bevestigd den 21”n Maart 1684, mitsgaders den 25” daaraanvolgende ter presentie als bover ondertekend, welk ik getuyge med myne handtekeninge bekragtige, Batavia in casteel, desen 26” Maart 1684.[259] Was getekend Jacob van Dam secretaris Namclijk hctcontract Juli 1683.

GEMERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROTEEXD:

CDLXXTII: BANTAM:

17-28 April 1684.[260]

Den len Mei 1680 deed sultan Ageng van Bantam, cen der hardnckkigste vijandcn Fan dc Cotrpagnie, aistand beLoeve zin zoor Abdoel Kahar, alias sultan Hadji. Deze wenschte vriendschapsverbond inet dc Compagnic sluiten; m4at men kon daarover nict overcenstemming Fomeh door Hadji slotte voorgestelde bepalingen vindt Daghregister Batavia, 1680 , blz . 448 volgende worden Jldaar op blz. 462 genocmd ~onreddrckl articulen" . Kwam cr dus geth officieele orereclkomnst tol stand; toch leefde TILCM als gcede buren, ergernis quden eultan zijn partij 1682 herricp Ageng wijn abdicatie MAIN den strijd tcgcn zijn don Batavia volgde met groote belangstelling het verlovp der gebeurtenisset; zich ontwikkelden nacecle Hadji. Deze stond wcldra kopcloos Vccr in cen bricfje Speelian bood Bij la Compagrie hct monopolie in Bantam aan, indien hem hielp in de herstelling van zijn Gczzg; Speclman stclde Rade voor de aangevraagde nulp ormicdellijk TWimiscnool Tft chtcu Loin CCRC scnone occasie net verw atidoser Zw4rcn strijd werd Hadji ten slotte Ccn tocn hersteld, V220ILZ volgende overeeTOMsl stand kwat: (DE CNGE , Opkomse, VI; Deghregister Batovio, 1680 -1682, passim}.

Pointen en articulen, Op dato ondergeschreven ge sloten ende getekent tusgen den Hoog Ed" heer Joannes Camphuys, Gouverneur-Generael,[261] Ed"" heeren Raden van Nederlants India wegens de Generale Nederlantsge Geoctroyeerde Oostindisge Comp' mitsgaders Paducca Siri Sultan Abdul Cahar Aboe Nasar syne naeste raden, dienende tot amnpliatie en renovatie van tractaat van vreede vrindschap, Op den 10' July 1659 tusgen de voormelte Hoge Regeeringe van India eenre ende Paducca Siri Sultan ende groten tot Bantam ter inder zyden , opgeregt, luydende als volgt

Eerstelijk werden vernlieuwt voor gerepeteerd gehouden

OOST-INDISCHE COMPAGMIE 1602 1800

ille de poincten articuler, gelijk als in desen geinvesteert, dewelke tusgen den Gouverneur-Generael en de Raden van India tot Batavia eenre, mitsgaders Paducca Siti Sultan groten tot Bantam ter andre zyde, door tusgenspreken der Jambyse esanten den 10

July 1659 sijn geaccordeert ende gesloten, die de gemelte contractanten beloven voor sooveel deselve In desen niet € sijn veranderd, heylig en onverbrekelijk te onderhouden ende te doen onderhouden, sodanig als tusgen twee nabuurige vorsted; en welkers landen territorien aan malkanderen gelegt ende geenclaveert sijn betamelijk is ende behoort, procurerende de een des anderen beste voordeel; e schuttende elkanders nadeel verderv, sooveel in yders vermogen is, belovende den gemelten sultan daarbenevens dat aan de vyanden van de Comp' noyt eenige hulpe of bystand sy met wapenen en oorlogsgereetschappen of levensmiddelen. sal toebrengen nog ook tegen vrinden bondgenoten vanl de Comp" wel speciallijk den sousouhoenang of de princen vanl Sirrebon eenige oflentie of hostiliteyt sal plegen niaai de rust vrede het eyland Java in alle manieren, Veel in hem is sal tragten te procureren:

Ende opdat ingesetenen wedersijds geruster mogen esen, en bevrijd V7 alle moorderyen en stroperyen, die in de bosgen ruygten door quade mcnsgen souden konnen geschieden, s0o sullen die Vai Bantan niet vermogen te komen op den bodem van Batavia nogte in eenige rivieren ofte kreeken Fan deselve, anders dan tot Batavia selfs, of ten ware uyt eenige nocd, nogte ook van andre zyde die Fan Batavia deni bodem van Bantam oite in eenige rivieren ofte kreeken Va deselve, anders dan tot Bantam selfs; of ten ware insgelijx "y: nood, en beybe ofte wedersijds versien Tia behoorlyke passe of dat als vyanden sullen mogen werden aangetast, gevangen genomen, ofte L0O haar ter weer stellen, dootgeslager, sonder dat deese vreede daardoor gevioleert ofte verbroken sal werden.

Ende opdat men sekerlijk weten Inag, hoe verre de limiten van een yders heerschappij en territoire sig komer uyt te strekken, soo is als van ouds verstaan ende geconvenieert; dat deselve sullen werdcn ondersckyden door rivier Van Ontong Java[262]

GENERALE REDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

of anders Tangerang, vin scekant tot in over het gebergte verstaen van d'eene zee tot d'andre te wcten tot 500 ver rivier loopt, met al sijn bogten cromheden, dan voorts OP de regte streek van Suyden en Noorden tot in de Zuyder zee toe, met dien verstande nogtans, dat de gehele rivier van Ontong Java f Tangerang, met de grond boesem, dic se nu heeft of namaals soude mogen maken, sal verblyven aan de Nederlandse Oostindisge Comp' dewelke ook in vollen eygendom sal hebben blyven besitten 600 roeden lands an Westzyde van deselve rivier; te rekenen van onse jegenwoor- dige vesting Babakan tot aan de mond ofte den uytgang derselve in zee; En sal het bovendien d'E Comp' aok vrystaan Fean gemelte Westzyde der Tangoranse rivier,

S0O vCrr deselve Van de genocmde onse vesting boven land-waard-in loopt, en voorts tot Jan en in de Zuyder zee ie maken werpen sodanige paggers oite vastigheden, tot wering Vat alle geboeite die haar daar souden komen ter neder te slaan sal bevonden werden nut en dienstig te zijn, sullende des niettemin de Bantamse ingesetenen deselve rivier, SOo tot visscherye als ten behoeve VJn hunnen landbouw, mogen gebruyken als voord esen, dog evenwel met dien verstande dat degene, die deselve uytter see willen cume [frequenteren, daar- toe sullen moeten hebben een passe van d'E. Comp'

Ingevalle (dat God genadelik verhoede) eenige schepen vaartuyger van d'E Comp' ofhare onderdanen mitsgaders van koning VJn Bantam of syne onderdanen d'een des anders stranden; sy Op dit eyland Java of Sumatra S00 VCITC een ygelijx voornoemt gebied streckt, mogten komen te breken verongelukker; Sullen de wedersijds Subjecten daaraan behulpsame hand bieden, en naar uyterste vermogen sorge dra-gen dat gene der gestrande goederen, "'t sy coopmanschappen provisien, hoe gering het ook soude mogen wesen, werden weggenomen, gestolen versteken opdat ongeluckige eygenaars Van verdere schade bevrijd mogen werden verblyven de aan de discretie van de coning en van de Comp respectieve,

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

OITI aan de nocthulpers TATF Vam hare gedane adsistentie cen redelyke belooning toe te voegen.

Ende aihoewel de meergemelte Comp' uyt den hoofde en sedert et Inaken van het voorschreven contract van den jare 1659 over reelvuldige overlasten, schaden en vexatien nog mnerkelyke preten- tien sijn geboren tot lasten van den koning enhet rijk van Bantam den jare 1680 in de onderhandelinge met de Bantamse ge santen alhier duydelijk e claar (sijn) aangeweset op yder erticul geannoteert, buy Ten behalven hetgere, dat uyt den hoofde van de massacre en roov door een pangeran Aria Souria en syne complicen in Comp' logie tot Andragiery gepleegt met het vermoorden van het opperhooit Jan van Assendelit; etc' sy uyt de naargelate Iniddelen van de voornoemnde moorders spoliaL teurs andersints, aan de Comp" moet werden ge- restitueert; monterende ecn ander een emportante SOMMC, s0o is nogtans dat de Comp' hoe seer daartoe alle- sints geregtigt, ten insigte van de geledene schade der Bantamse ingesetenen geduurende den oorlog niet Vat meninge den gemelten koning en rijk met de volle restitutie te belasten maar deselve modereeren tot cen sommz Vain 12000 rijxdaelders; sijnde geen twintigste gedeelte Tan gene d'E. Comp regt matelijk zouden konnen eysger, met die inschickinge nog daar- enboven indien den coning sig

tegenwoordig onvermogens mogte bevinden hetselve in contant te voldoen, de Comp hen SOo veel sal tegemoet komen en toestaan dat de voornoemde somma tegen de peperthollen mag werden ingehouden

Ende by s0 verre sluyten ratificeren van dit contract eenige lijfeygenen, doodslagers andre misdadigers overtreders van de wetten en placcaten van de Comp' of ook wel particuliere schuldenaars banqueroetiers, sonder Onders scheyd VZn personen of natien, van hier of elders uyt Comp' gebied naar Bantam andre plaatsen onder aes Comp' jurisdictie quamen aufugieren die sulien aanstond; versekering genomen, en aan des Comp' ministers tot Bantam[263] ycrwicnten[264] overgegeven werder, sonder te Irogen werden Op- of aangehou- den onder den dekmantel van besnydenisse of anders, hoe het ook soude mogen esen; verbindende sig den Gouverneur- Generael de Raden van India van haar syde van gelyken te sullen doen Ende opdat Bantamse onderdanen des yveriger mogten wesen om diergelyke slaven en misdadigers 4an den dag brengen soo sullen sy voor elke slaav' 10 rijx daelders en voor yder misdadiger, banqueroetier of ander weg" overloper 20 rx"" genieten, die haar des Comp' gesaghebber voort na de overlevering sal toetellen.

Ende alhoewel het notoir ende bekent is dat die van Bantam niet de alderminste heerschappye OVCt hct prinsdom van Sirre: bon connen pretenderen soo nogtans heeft den conink ten over- vloede daarvan gereruncieert, ende verclaard hetselve prinsdomi princen ten allen tyde te sullen aansien als goede vrinde: bontgenoten, onder des Comp bescherming sorterende, die derhalven in dit verbond van vrede en vrindschap ook werden gecomprehendeert:

Ende alsoo het vierde articul van het contract Va den jare 1659, waatby wel uytdruckelijk belooit is dat la Comp geeil grond- of huyshuur wegens hare logie soude betalen; tegens regt reden schijnd in ongebruyk te sijn gekomen; dat la Comp met alle billickheyt uyt dien hoofde soude konnen eysgen de restitutie van huys grondhuur, eenigen tijd lang in debito betaald, soo sal la Comp' dese restitutie over stappen quijdschelden mits dat hzar toekomende het effect Uan het gemelte vierde articul sonder tegenspreke komen volgen, la Comp eygendom gegeven getranspor- teert werde zodanigen ruymen grond erv als deselve tot het bouwen van een bequame en spatieuse Jogie sal nodig agten.

Eyndelijk verpligt hem den koning wel expresselijk dat hy in toekomende genige contracten verbonden aliantien, met wal potentaten of natien hetselve soude mogen wesen contrarie en in prejuditie van dit tegenwoordige trictaal en sal aangaen ofte sluyten;

OOST-INDISCHE COHTAGHIP 1602 1800

1. En opdat dit verbond des te bestendiger en onverbrekelyker tlyven ten jongsten dage toe duuren mag, soo belooft den Paducca Siri Sultan Abdul Cahar Aboe Nasar VOOr hem syne nakomelingen altoos en onwederroepelijk alle de poincten in desen begrepen, heyliglijk, getrouw opregtelijk te7sullen onderhouden, agtervolgen; maincteneren gestant doen, besorgen dat se door alle syne groten onderdanen getrouw opregt onderhouden agtervolgt, gemaincteneert gestand gedaan werden sonder daarit de alderminste infractie te gedogen; gelijk ook den E commandeur en president; Frangois Tack, den capiteyn Harmen Wanderpoel, dencoopman Everhart van der Schuur; den capiteyn der Maleyers Wan Abdul Bagus Tamt egen Gouverneur-GeneraeL en de Raden van India uyt den nlame van la Generale Nederlandsche Oostindische Comp’ ran bare zyde insgelijx beloven doen besorgen dat gedaen werde, sijnde mitsdien hiervan emaekt drie eensluyden- conttacer Nederduytsge, Javaanse Maleytse tale, nerens malkander geschreven, Om door den coning; geadsisteert met pangiran Diepa Nierat; Kiey Soekoe Tajoedien, opperste priester, en la pangerans Natta Nagara ende Natta Widjaja op den alcoran naar la Moorse wyse besworen ondertekent en vef - segeld te werden, insgelijx door la heer Francois Tack en la verdere bovengenoemde drie gecommitteerden alswanneer Gouverneur-Generael en la Raden van India, als representeeren la de hoogste magt van la Generale Nederlandse Oostindische Comp dese landen deselve Batavia in casteel mede ondertekenen met llet groote segel Var deselve Comp cragtigen sullen, eem VQOT la Comp een voor la koning; een Voor Comp’ bevelhebber, die op Bantam by den coning resideren Over Comp’ volk commanderen sal Aldus gedaen; geaccordeert besloten den 17* April 1084 ’ casteel den Diamand tot Sourousouang grootste stadt coninkrijk Bantat was getekent: Francois Tack Harman Dirkse Wander- poel, Everhart van der Schuere Wan Abdul Bagus Maleytse caracters

Socrasowan

Soero Socwan; Jnieursone Fae YOor destad Bantam; gorspronkelijk allcen llet kastecl des suaans

Ter seyden stond llet zegel 7an den voornoemden Tack Everhart Vin der Schuer daarnevens ook onder Javaans conings grootzegel, roden Iack gedruckt ; ieni onder Maleyts was met es sulthans en verdere groten eygen handen geschreven Javaanse caracters al5 Sultan Abdul Cahar Aboz Nasar, Pangiran Diepa Nierat, Kiey Soeko Tajoedin, opperste priester, la pangerans Natta Nagara en Natta Widjaja

Verklaring van den sultan aangaande dit contracl, measta aangeduid als: Acte-obligatoir:

Wy, Paducca Siry Sultan Aboe Nasar Abdul Cahar, bekenne en beleyde tegenwoordig vrywillig vanwegen la hulpe, die getrouwelijk Sc0 vrugtbaar bet esen is door la Nederlantse Comp’ Gan oel aCil llet rijk Ya(l Bantani, dat mn lletjaar 1093 in la maand Tsaiar rekening 4at onse propheet bedugten was een rebellie van al llet volk in ons rijk, wanneer wy den residend Willemn Caaf na Batavia deden vertrekken omn bekent te maken onse regtmatige vreese aan den Gouverneur- Generael la Raden van India om uyt onsen naam versoeken des Comp bystant in sulk een ongelegentheyd Van saken Onderwylen namen la rebellen vast toe in kragt rermogen, wonnen la herten en hitsten Op ten naasten by net volk; Ons bestryden, doende metcen onsen coninck- lyke stad met VuT verbranden UIS belegerende OnIS coninklijk casteel, verder ons seer veel moeyelijkheden en swa- righeden aandoende, in welke gelegentheyd ons nootsaekten omn vervolgens gesanten brieven heymelijk te senden, versoeken la hulp en bystand der Comp” op conditie, dat niet alleen souden voldoen penningen oncosten; welke door la Comp”* daartoe verspilt soude moeten wetden; maar daarenboven Ook haer te geven Octroy van den gantschen nan- del, met uytsluytinge van alle andre natien persone, dit alles met conditie dat wy maar allecn souden blyven sultan Fan Bantam, met rust vrcede Wanneer den Gouverneur-Generaal Raden van India, Tept e esenterende la Neder-

landse Comp’ onse uyterste nood sagen, S0o sijn sy door onse beloften hazr medelyden bewogen geworden om een vloo: schepen, Tooteler met provisie, wapenen oorlogsgereetschap en soldaten, senden onder bestier vin majoor Isaic Saint Martin, tot onse hulpe, maar met ordre van den Gouver- nCUT Generaai en Raden van India dat sy eerst sotden onder- soeken of den sultan Agon sijn wederspannig volk niet in der minne te vreede konde gestelt werden ; maar haar rebellie hertnekkigheyd, evoed en

ondersteunt door Frangise resi- denten o volk van boven wints; MaS S00 vermeerdert en tOck enomien, dat sy weygerden aan te horen eenige redenen of versoek tot stilstant van wapenen of tot vreede; daarom wier- den wederom genootsaakt Onse “yterste noot te kennen te geven aan den Inajoor Isaic de St Martin. Tot dien eynde dan Omn claarder bescheydenlyker onsen nood bekent maken hebben wy bewogen den pangeran Jouda Ningrat, sig selven te wagen om te doen verhaasten en aan te moedigen des Comp opperhooft tot onse hulpe. En llet succes is ge weest, dat wy Op den 26’ dag der maand Rabiel Awal des jaars 1093 voornoemt door des Comp’ krijgsmagt van belege ringe des vyands sijn verlost. Maar aangaande onSE grote wederspannige pangerans wilden op dien tijd nog nict VuuT ons verschynen om te betonen eenige gehoorsaamheyd aan on8 500 betamelijk was daarom sijn verpligt geweest te ont- seggen verbieden onse stid linden aar Frangise residenten of luyden van boven wints[265] omdat van den beginne des”yandschaps af den wyand geholpen hebben met raad met daad met wapenen oorlogengereetschap met geld, dat llet kondegebeuren, dat in toekomende insgelijx souden doen En schoon llet uei betamelijk was dat die genoemde residenten swaarder gestrait wierden, omdat zy tegens reden ons tot toorn verwekt hebben; evenivel op Uur- ## OOsT-IDISCHE COMPAGNIE [602__1800.

soek der Hollanders hebben onsen regtvaardigen Oorn Oter haar niet uytgestort; maar hebben haar elast en bevolen, met al het hare uyt ons koninkrijk te vertrekken: Maar ondertusgen heeft de Nederlandse Comp’ niet gespaart haar sOrg, onkosten volk; mijn rebellige onderdanen dwingen Ons herstellen; welke ook tet hulpe vetl den hoogsten God onse: vyanden Soo seer hebben gedwongen, dat wy het koninkrijk van Bantan besitten in vreede; door de kragtige dappere hulpe der Comp Waarom Ons verpligt vinden, voor ons Onst ervgenamen Le bevestigen beloverl, dat wy in der waarheyd sullen onderhouden en navolgerl, doen onderhouden navolgen onse beloften; welke vetvol gens in onse brieven hebhen geinsereert, opdat onse schuldige beleydenis dankbaarheyt openbaar werde Voor de gantsge wereld.

Daarom beleyden wy in der waarheyd schuldig te Wese Nederlandse Comp somma van sesmael honderd duysend rijcxdaelders, vanwegen de onkosten, die hebben gedaan tot herstelling van onsen stad en van ons rijk; verders beloven voor Ons onse ervgenatnen Toor die haer sullen succederen die somma behoorlijk te betalen; contant; peper, thollen; totdzt die gchele somma betaekl En dat te versekeren soo verbinden ons selven ons koninkrijk en de inkomsten desselvs.

Verder, omdat wy op dese wyse alleen wedergeven Jcn Nederlandse Komp’ de kosten die zij heeft verspilt tot onse hulp verbetering van ons rijk; en de dienst (of weldaad), door haer aen ons gedaan daarmede niet is vergolden, en in onse meninge reeds meerder rereyst werd tot vergeldinge van haer dienst (ofte

weldaad), Soo vernieuwen wy onse gedane beloften generalijk, mitsgaders specialijk staan gelasten, dat niemand sal mogen kopen uytvoeren eenige peper, die groeyt in het land van Bantam, Lampon, O Selibaer[266], behalven d'E Comp' alleen die daertoe geregtigt is; soo sal niemand ook mnogen koop brengen tot Bantam of in eenig land onder onse gehoorsaan heyd staende ecnige soorte van witte of geschilderde cleeden, behalven de Comp alleen.

Verder, nadien aan de Comp geven den gehelen handel, aan niemand anders omdat onmagtig zijn door de tweedragt van ons volk en verderv des oorlogs, behaagt de Comp quijd te schelden de schul' ran die grote somma Soo lang niemand in ons land handelen mag behalven de Comp alleen en daatom beloven kennen schuldig te blyven Omn te betalen die genoemde somma somma sesmael honderd duysend rx' en dat sonder wederspreken, indien eeniger tijd Comp' belet wierd te genieten den gehelen handel, welk haar toegelaten gegeren door Ons bevel bovendien het regt der Comp' tot het octroy toelatinge, haar egeven, blijit altoos in sijn volle cragt, wedersprekelijk en onveranderlijk tot in eeuwigheyd.

Onder stond Gegeven besloten in casteel den Diamant; stad Sourousouang ofte Bantam; met ons coninklijk segel gewone signature mitsgaders met den eed den alcoran becragtigt jaar VZ[L leere onse Propheets Mohamet; 1095, 't jaar Daal [267] in de maand Soumadilawal [268] den tweden d1g, sijnde Maandag omtrent 11 uur des tijts.

Daaronder stond 't Javaans met des sultans eygen hana geschreven Aldus contract, door Sijn Mayesteyt den sultan Abdul Cahar Aboe Nasar met de Comp besloten vaar besy den stond conings grootzegel, in roden lack gedrukt; en daaronder met Javaanse en Maleytse caricters Pangeran Diepa Ningrat agtervolgt Sijn Mayesteyts bevelens Ke Socke Tojadjoenan rolbrengt Sijn Mayesteyts bevelens Pangeran Nata Nagara accordeerd met Sijn Mayesteyts believen. Resy den onder Javaans was wederom conings groot segel in roden lacke daa benevens met des sulthans hand sijn naam Javaans geschreven Mijn contract is gedaan met de Comp daaronder wedetom sodanig getekent door Ferdere groten als hier voren onder Nederduyts hanttekeningen met nare namen vertaeld stond.

GENERALE PEDERLANDSCHP GFOCTKOYEEKDE

Verklaring van Gouverneur-Generaal en Rade Jana gaande dit contract, ook wel aangeduid als Acte Van remissic:

Den Gouverneur-Generael Joannes Camphuys Raden van India vanwegens de Generale Nederlandse Comp gesien gelesen hebbende de acte-obligatoir; by Paducca Siri Sultan Abdul el Kahar Aboe Nasar, coning in Bantam, den 17’ deser lopende maand April gepasseerd ende getekent; waarby Sijn Hoogheyd komt vernieuwen ence nader expliceren beloften, die hy iterativelijk by verscheyde brieven, voor ils in sijn meeste nood extremiteyt, Ja welgemelte regering tot Batavia heeft gedaan, dewelke naast geregtigheyt van sijn sake gediend hebben ons bewegen tot de bekende adsistentie Sijn Hoogheyd uyt syne calamiteyt te helpen, gelijk dat Ook metterdaad gepresteert uytgewerkt, bestaande de voorschreven beloften in dese twee poincten, nament lijk de restitutie van onse deugdelijk uytgeschote penningen gedane onkosten tot sijn herstelling, volgens gehouden reke ning ter somma van ses mael honderd duysend rijxdaelders; mitsgaders octroy voor de Nederlandse Comp om alleen met uytsluytinge van alle andre natien, niemand uytgesonderd, te mogen In sijn stad en landen tot Bantam genieten den coop van alle den peper, aldaar en elders onder sijn heerschappye groeyende, mitsgaders den privativen aanbreng vertier van alderhande soorten van kleden en lywaten, waarmede Sijn Houg” heyd tragt geven alles wat in Sijn vermogen is, tot recompens van syne ontfangene weldaden.

Den Wci gemelten Gouverneur-Generae Raden, consideratie vani de dankbare betuygingen, en de wil Voor de daad aansiende dewijl den meergemelte sultan door de verwoestinge van den oorlop onbequaem geworden om voorschreven summa contanten te voldoen hebben goedgevonden Soo tot ons regt af wyken ende verclaren voor ons Onso successeuren dat ter contemplatie van het meergedagte OctrOY, ende lange de Nederlantse Comp het selvige ende van de prerogativen in de gemelte acte-obligatoir breder uytgedrukt, comt gaudeeren, Wy den hooggemelten koning an Bantam hebben geremitteerd ende quijtgescholden gelijk hem remitteren ende schelden quijt mits desen; Voor schreven emportante sommna van sesmael hondert duysenid rijxdaelders deugdelijk tot sijn behouden geconsumeert; ende ter contrarie in het gebruyk genieten van het meerge noemde OCIIO mogten werden verhindert, sodanig dat Comp’ het effect van dien; Om wat reden het ook souden mogen Veser niet konden volgen, de voorschreven remissie van geen der waarde niet sal wesen mitsgaders de Comp’ in haar nagt gestelt, Om deselve schult tenl allen tyden mogen eysgen ontfargen blyrende daarenboven het regt actie van Nederlndse Comp tot voornoenide verleende octroyen previlegie ten allen tyden volle vigeur, indispu tabel ongecrenkt: Tot naarkominge bevestinge van gene voorschreven hebben wY dese acte met onse gewonelyke handtekeninge onder tekent het zege Van haoggemelte Generale Nederlandse Comp’ becragtigt.

Aldus gedaen casteel tot Batavia eyland Groot- Java den 28 April 1684 Onder stond en was getekent: Joanncs Camphuys, Anthonio Hurt; Willem van Outhoorn, Maarten Pit, Nicolaas Schagen Joan van Hoorn. Tersyden stond Comp" groot segel, in roden lack gedrukt, daaronder Ter ordonnantie van Haar Hoog Ed, den Gouverneur-Generael en de Raden van India, was getekent: Jacob van Dam, secretaris.

Aanhangsel bij vorenstaand contract,

Concept-Reglement egens prijs des pepers andere saken; negotie betreffende tusgen pangerans Diepa Ningrat als daartoe van den sultan Abdul Cahar Aboen Nasar; coning van Bantam gecommitteera ter cenre, ende den afgesant Francois Tack van den Hoog Edelen Heer Gouverneur-Generael Joannes Canphuys ende dEd" Heeren Raden van India, gevolmagtigdens ter andre zyde overeengekomen vastgestelt, namentlijk:

- Dat d'E Comp' voor yder bhaar swarte peper gerekent tegens 366 de bhaar, sal geven realen wel te verstaan de helft in contant en dandre helft in kleden mits dat gemelte peper bevorens zuyver geharpt zy, alsoo buvten alle andre lasten van bouka-bouka otte hoe deselve genoemd mogten wese1, de logie van de Comp' gelevert werde.

- Insgelijx gelijk vorige articul uytgedrukt staat; Soo sal de Comp' buyten eenige beswaarnisse voor de bhaar witte peper; de bhaar gerekent als vorer, een somma van realen; de helvt in contant ende helvt in cleden, betalen.

- Dog ingevalle de Comp' sonwylen van Spaanse munt mogte ontbloot sijn Soo sal de sultan Comp Soo lange borgen sonder eenig intrest subject wesen behoudens nogtans dat de schuld niet kome te verjaren, hetwelk egter geschieden de, 40o blijft d'E Comp" gehouden den intrest, tegens een percento van schuldige te voldoen te rekenen van de gemelte verjaring af, gelijk het ook den sabandaar of des sultans coop lieden Vry sal staen, sodanige kleden ofte coopmanschappen aan te nemen en te eysgen als tot Bantam in de logie of ook wel in Comp pakhuysen tot Batavia in vOrraad sullen Wcscn Dog ingevalle d'E Comp van sodanige gerequireerde kleden niet ware versien als tot Bantamn best gewilt, dienstig wel getrocken sijr, SUO sullen genoemde cooplieden daarvan ian den gesaghebber monsters brengen en begeerde quani teyt opgeven alswanneer d'E Comp" ter plaatse, daar be hoorde die sal aanbesteden.

- Om alle sluykeryen veel mogelijk te wercn Soo sal den sultan in sijn rijk alonime laten verbieden, datter van buyten of elders in ' Bantamse koninkrijk geen geschilderde of indre cleden ingevoert aangebragt werden, als eenelijk van Comp sullende alle sodanige cleden, SJ0 Ke van de Bantanse ingesetenen als Comp onderdanen econfisqueert moeter blyven; de helft voor

de sultan en d’andre helft voor de Comp’ hoedanigen confiscatie ook subject onderworpen sal sijn alle den peper, die tersluyk van Bantan werd uytgevoerd, dewyle den sultan dE Comp daartoe alleen geoctrojeert geprevi legeert heeft.

- Ten wclken eynde een adsistent of schryver van d’E Comp aan de boom geordonneert sal werden; Omn benevens des sultans boomwagters toe te sien dat des Comp ingesetenen onder danen, alsmede die van Bantam geen verbode whare 0 coop manschappen Konen 4aln brengen ofte uyt voeren.

- En byaldien tusgen wedersijdse ingesetenen eenige verschillen rakende de negotie quamen te ontstaan; Soo sullen deselve door den gesaghebber van Comp den sabandaar van den koning in der minne en Op de gevoegelijkste wyse bygeleyd geappaisseert werden.

Ratificatie van het vredesverdrag met Bantam

Joannes Camphuys; Gouvern = Ft- Generael Raden van India, representerende het hoogste gebied wegens Haar Hoog mogende heren Staten-Generael der Vrye Vereenigde Nederlanden mitsgaders Sijn Hoogheyd den here Prince van Orangie en de heren Bewinthebberen der Generale Nederlandse Geoctrojeerde Oostindisge Comp’ in dese landen, gesien ende gelesen hebbende vorenstaande poincten articulen tot ampliatie rerovatie van tractaat van vreede vrindschap, op den 10* July 1659 tusgen de voorschreven Hooge Regeringe van India ter eenre, ende Paducca Siri Sultan de groten tol Bantam ter andre zyde opgeregt, sodanig deselve den 17 deser lopende maand April door cnsen expressen a gesant CUTJ missaris den commandeur president Francois Tack syne byhebbende raadspersonen; den capitain Harman Dirxc Wanderpoel, den coopman Everhart Verschuere en den capitain Ger Maleyers Wan Abdul Bagus in onse name ter eenfe, mits gaders Paducca Siri Sultan Abdul Cahar Aboe Nassar, gead Sisteert met Pangeran Diepa Nierat; Keny Soeko Tajodien opperste priester; pangerans Natta Nagara Natt; Widjaja ter andre zyde; gesloter, wyders ten wedersyden solemnelyke, yder op syne wyse, besworer; versegelt en orider tekent sin verclaren mits desen deselve poincten atticulen invoegen Soo als se leggen, te hebben geaggreeert, geapprobeert geratificeert; gelijk deselve aggre’eereri, approberen ratificeren by desen belovende oversulx opregtelyken ter goeder trouwe den inhoude van dien onverbrekelijk en punctuelijk na derselver forme en inhoude te komen, onderhouden en vol doen ook doen nakomen, onderhouden voldoen door allen ende een ygelyken; die onder Ouse gehoorsaamheyt sijn staande invoegen eygener personen Inct opgemelten koning deselve hadden gesloten getracteert; mits welken dit contract door dese Onse ratificatie approbatie met eygen handtekeningen het segel van hooggemelte Comp hebben becragtigt.

Gedaan in casteel tot Batavia eyiand Groot-Java den 28 April 1684; was getekent: Joannes Camphuys Anth” Hurt; Willem van Outhoorn, Maarten Pit; Nicolaas Schagen Joan van Hoorn: In margine stond Comp” groot zegel, in roden lak gedruckt; daeronder: Ter ordonnantie vat Haar Hoogheden den Gouverneur-Generacl Riden van India; was getekent Jacob van Dam, secretaris.

CDLXXIV_ SUMATRA’S WESTKUST

19—20 Juni 1684.

Hoewel die Priaman 17 Maart 1682 opnlie w hu onderwerping nace aangeboden (hicrvoor, blz 290) traden zijn toch weer onderhandeling Atjeners eteeu lastigen ex-radja Ibrahim; Dit ondcn gemakkclijkcr docn, dir Comnagnies loge op Priaman was opgeheven Jan Leenen, cunmma deUI Westkust, oordccldc het noodig daartegcn treden, regecring Batavia dron” daar sterker omdat Eaar Olmt EuaTi da: de Engelschen Ia uitwiizing Bantam ccn vestiging Westkust in dcn zin hadden; €Il wel Op nabij Priaman Besloten Wtto Ce Itecntcn dezcr plaats nct cude verdrag Dom uI3 docn hezwcren Waatye blijvende versterking Op te richten: (STAPEL De Arckitel i 1684, blz: 22 23; Pieler Daw’ $ Be schryvinge Il, 277).

Contract en eeuwig-durend accoord, gemaekt ende besloten door den commandeur Joan vam Leene ende den raad tot Padang, Op de Westcust van Sumatra in de name van Hoge Regering van India, Haar Ho. Ed’ tot Batavia wegens de Nederlandse Comp met de regenten van landschap Priaman ende alle inwoonderen in gemeen, soo in Neder duyts als Maleyts beschreren; in maniere als volgt:

1. Eerstelijk sal lantschap Priaman en de onderhoorige plaatsen ende de regenten ende irwoonderen van dien getrouw ende onderdanig blyven aan de E Comp ende derselver comman deur tot Padang als haren panglima gehoorsamen van Jan tot in eeuwigheyt, sonder daarvan oyt al te wyken, Op verbeurte van lijf goed ende onderwerping van den vloek Gods.
2. Ten tweeder beloven ende sweren dat niemand uyt Priaman olte d’onderhorige plaatsen Footlaen eenige correspondentie sal mogen houden met die van Aetchin nog eenigen handel met deselve doen, nog derwaars varen nog laten varen nOg ook mand van daar tot sulx in hare landen mogen toelaten, Madl buyten houden ende verdryven of anders voor d’E. Comp’ confisqueren ende aeuslaen; verbeurte van ljje goederen. Ten dien eynde sullen gehouden sijn alle overgeblevene Aet chinders, oite die van haren aenhang siju, uyt haar landen te bannen, sonder oyt weder te mogen inkeren verbeurte a)i leven; of anders deselve aanI dE Comp moeten over leveren op verbeurte alsvoren.

3. Ten derden; sullen gene onderhandeling nog beraetslaging met sultan Becopia van de Duablas Cotas nog ook met radja Macotta van de Touzou[269] Cotas mogen nouden; nog ook niet met eenige andre nabuurer; als met goetvinding en toestemming van dE Comp derselver commandeur tot Padang.
4. Ten vierden sullen gene andre natien, nog eenig volk Fin buyten, hare landen mogen toelaten (in hare landen) negotieeren ende handelen; als alleen d'E Comp' ende selver alle goud, camphur, peper, clappusoly ende andre coopmanschappen van haar land aldaar aancomende ende doorpasserende, aan d'E. Comp alleen ende tot Padang mocten leveren sodanig als gebruyk zy, verbeurte van liji goed.
5. Ten vijfden, nadien d'E. Comp' wel genegen weder Teci dlentie of een vastigheyd tot Priaman ter plzatse daar best ende dienstig oordelen; begrypen Soo sal sulx den bedonger handel Ol Padang niet wegnemen, ende tot negotie niet verder dienen, als nadat haar sullen comporteren ende den cOmmandeur na desen sal komen goed te vinden sullende den resident volk yan d'E Comp alle sodanige previlegien vryheden genieten, als hier tot Padang werden onderhouder; dat ook in reguard van negotie verstaen zy.
6. Ten sesder, Sullen de regenten van Priaman de stutten, balkies, planken, sparren latten; at#p ende palissaden tot de Op te regtene nieuwe residentie versamelen, ende alsdan aan de Nederlanders ende hare dienaren gedurig ende altoos alle beleeftheyt ende vrindschap bewysen genietende aldaar alle previlegien ende vryheden als tot Padang gebruykelijk zy.
7. Ten sevenden, sillen die Van Priamin tot hare costwinning mogen Varen Noordwaars tot Ayer-Bangy, ende Zuydwaarts tot Indrapoura ende Majutte, ende tot zeewaers iin de eylan den, tusgen beyde dese plaatsen gelegen maar ook gehouden zijn hare passen daartoe albevorens van den commandeur tot Padang te komen versoeken; ende aldaar haare waren aan d'E Comp leveren; soo deselve benodigen; soo niet, elders mogen vervoeren, exepto gout; peper, camphur clappusolie dat alleen voor d'E Comp" blijft.
8. Ten agsten, sullen de regenten vahl Priaman gehouden sijn de jongst gecontracteerde geldboete Tout 1000 rijxdaelders voort aan d'E Comp betaler, mitsgaders de oude uyt staande schulden, sy in geld of in goed voldoen maar nadien seer clagen over hare armoede ende vervallen staat, werd hun VZnl 1000 boete de helft quijdgescholden mits de resterende aan deze 500 Tx" soodraa doenlijk sullen moeten voldoen.
9. Ten negenden, Sullen alle vrinden bondgenoten van d'Ej Comp" ook vrinden bondgenoten van Priaman ende alle vyanden van deselve ook hare vyanden sijn, ende zy den oorlog ende vreede met d'EJ Comp" ende Padang gemeen kebben waaronder dan specialijk den rebelligen radja Ebrain een gemene vyand zy te verstaan.
10. Ten thienden, uyt cragte van des commandeurs panglima schap tot Priaman sullen de ponglous of regenten aldaer door

d’E Comp’ werden gestelt ende bevestigt, namentlijk Voor tegenwoordig maharadja Nenda overste hooftpounglou der bovendele, ende wakijl of gemagtigde van den commandeur tot Padang Siry Amar Bangsa de radja twecde hooftpounglou vin de benedenlanden, ende tot hunnen raadsman den ouden orancay Tipi ayar, die om sijn ouderdom van pounglouschap werd geexcuseert, Voorts tot thien resterende pounglous de volgende by namen, als Maharadja Lilla, Radja Indermnacouta, Orancay Toua Radja Lilla Wangsa Siri Narra Pouti; Mharadja Pandjang Maggat Mhara, Radja Poeti, Radja Amet, Radja Inderpoeta.

11. Ten elfden, dat de pounglous en alle inwoonders der landen van Priaman sodanige andre ordonnantien bevelen als den commandeur ten dienste der E. Comp” ende tot rust ende we stand der Janden gemeen desen mogt goedvinden geven, ende in desen contracte niet sijn uytgedrukt, sullen ge houden sijn onderdaniglijk gehoorsamen cren desen mede waren gespecificeert.
12. Ten twaalfden ende ten laesten dat pounglous ende regenten van Priaman ende de landen, daaronder begreper Vocr haar ende hare nacomelingen ende gantsche gemeente dit contracl, met den commandeur wegens d’E Comp’ aangegaen mitsgaders de vorige ccoorden ende contracten van d’E. Comp” Voor sooveel door verloop ende de veranderinge destijds desen niet werd tegengesproken beloven ende sweeren op haren alcoran getrouwelijk ende in alle onderdanigheyd van aan tot ir eeuwigheyd te onderhouden sonder oyt daarvan in eenigen dele te mogen afwyken, of anders den vlock Gods over haar ende hare nacomelingen te halen, ende als vyanden van d’E Comp verclaart ende gehandeld te werden, Sijnde tot meerder becragtirg der sake desen contract aldus dubbeld beschreven wedersijds sodanig veraccordeert ten erstaan ende getuyge van Panglima Radja en Paducca Magat, pounglou crijgsoverste van Padang.

Aldus gedaan, geaccordeert ende gecontracteert als in ‘t hooft deses zy emeld; ten comptoire Padang op Sumatra’s Westcust; desen 19” Juny 1684, ende wedersijds getekent ende door pounglous op den alcoran solemnelijk beeedigt den 20” dito. In margine van hooft deses met Comp’ zegel bevestigt Ende hieronder stond Door my alsvoren, en was getekent Jan van Leene Lager Ten overstaen getuyge alsvoren was onder tekent van Panglima Radja Paducca Magat, Maleyts Ende ter syden stond de onderteykening der pounglous van Priaman in Maleyts, by namen: Orancaja Mharadja Nenda Siri Amar Bangsa de radja, Orancaja Tippi-ajar, Radja Indermacouta Siry Narra Pouti; Orancay Toua Magat Marra Mharadja Pandjang: Radja Inderpoeta Onder stond Collata, concordat, Fadang op Sumatra’s West cust, primo Augusto, anno 1684, Was geteeckent Heyst, eerste clercq.

CDLXXV, SUMATRA'S WESTKUST.

20—21 Juni 1684 [270].

In 1683 was in Tikoc openlik verzet Legen de Compagnic gerezen, order invlocd ophitsingen der sterkc Atjehsch-gczirde partij: Ecn cxpeditie Padarg maakte daar einde aan bij onderstaand contact Oedon regenten opnieuw hun onderwerping (STAPEL De Archipel in 1684, blz. 2; Pieter Doan > peckr "ittta blz. 277).

Contract ende eeuwigduurend accoord, gemaekt ende besloten door den commandeur Jan van Leene ende den raad tot Padang Westcust van Sumatra, dez name van Hoge Regeringe van Indiz, Haer Ho. Ed tot Batavia, wegens de Nederlandse landtsge E. Comp' met de regenten van 't lantschap Tycou ende alle inwoonderen in gemeen Soo Nederduyts als in Maleyts beschrever; in maniere als volgt:

Eerstelijk, dat het landschap Ticou, door wapenen van d'E. Comp ende hare bondgenoten overwonnen, ende de regen ten met alle inwoonderen Fin dien hare verdemceding beede van pardon van haare vorige Wed erspannigheyd in genade van d'Ej Comp aangenomen ende versoent sijn, ende voortaen als vrinden ende bondgenoten gehouden sullen werden. Ten tweeden, beloven ende eren de ponglous van Tycou Vcoitaan alle getrouwigheyd gehoorsaamheyt ende onderdanigheyt aan d'E Comp te bewysen ende te onderhouden, ende derselver commandeur tot Padang zou haren panglima respecteren ende te gehoorsamen ende als getrouwe Onderdanen van deselve te leven; sonder oyt daarvan af te wyken, op peene van haar vyanden te werden verclaert, ende onderwerping van den eeuwigen vloek Gods over haer.

Ten derden, dat de regenten alle inwoonderen van Tycou beloven ende sweren; dat niemand ze de hare uyt haar landen van af zal mogen houden eenige correspondentie met die van Aetchin, nog derwaarts varen nog eenigen handel doen, nog imand van daar tot sulx in haer land toelaten, verbeurte van lijf goederen en dat se ook alle overgeblevene Aetchinders die van dien aanhang sijn, sullen moeten uyt haer land bannen sonder oyt te mogen wederkeren, of anders deselve aan d'E. Comp overleveren verbeurte alsvoren.

Ten vierden, dat alle vrinden en bondgenoten van d'E Comp voortaen ook hare, en alle vyanden van deselve ook hare vyanden sullen sijn ende sy den oorlog en de vreede met d'E Comp ende hare bondtgenoten gemeen sullen hebben.

FENERALE YROFRLAKDSCHR GECCTROYRRRDE

Ten vijvden, dat se geene correspondentie, onderhandeling nog beraatslaging met Sultan Becopia van Duablas Cotas nog wel eenige andre nabuuren sullen mogen aangaen nog ook ontrent ymand van deselve ietwes ondernemen sonder voor kennisse ende toestemminge van d’E. Comp ende derselver commandeur tot Padang:

Ten sesden, dat alle gout, pepet camphur, clappusolie ende andre coopmanschappen in haar land vallende af comende of aldaar passerende alleen sullen sijn ende blyven voor d’E Comp ende selve tot Padang sullen mogen leveren sodanig als alle andre plaatsen deser Westcust geschied sonder dat eenige andre natien haar land ten handel sullen mogen toelaten, maar die suilen afwysen; dat den commandeur tot Tycou sodanigen residentie wegens d’E. Comp ter gelegener plaats mag doen begrypen, als t’ syner tijd mogt kommen oordelen nodig dienstig te sijn, met sodanige privilegien ende vryheden, als hier tot Padang werd onderhouden.

Ten sevenden; dat die van Tycou sullen mogen varen ende haare costwinning soeken noortwaarts tot Ajer Bangy, ende zuydwaarts tot Indrapoura Majutte, mitsgaders eylanden, tusgen dese palen seewaarts gelegerl, maar albevorens daartoe haare zeepassen van den commandeur tot Padang comen ersoeken gewilde goederen aan d’E Comp te leveren, sonder ietwes van goud, peper, camphur ende clappusolie aan imand anders mogen.

Ten agsten dat uyt kragte van des commandeurs panglima-schap over Tycou de regenten aldaar voortaan door d’E Comp sullen werden gestelt ende bevestigt, ende dat althans werden gecontinueert ende aangestelt; namentlijk: radja Ebraim tweede soon van Panglita Radja van Padang: tot wakyl ofgemagtigde van den commandeur wegens d’E Comp Tycou, benevens orancay Saradja, eerste pouglou van opperdeel, ende

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 18C0.

radja Sittia Phaluaen, eerste ponglou voor ’ wederdeel van Tycou, mitsgaders mharadja Nenda; ponglou-kakkijm of president van den raad der justitie radja Mangsor, ponglou-oulaballang crijgsoverste ende voords de vier kakkijms of onderregenten met namen: Datou Serbat- niamanan, Bandara Moeda; Siri Sittia ende Oudana Sittia.

Ten negenden dat de regenten inwoonderen van Tycou sodanige andre ordonnantien en bevelen, als (by) den commandeur ten dienste der E Comp ende tot de rust ende welvaart der landen gemeen desen mogt goedvinden gevet ende in desen contracte niet sijn uytgedrukt, sullen gehouden sijn met alle onderdanigheyd gehoorsamen, even of in dese mede waren gespecificeert:

Ten thienden ende ten laaste dat de presente pounglous regenten van Tycou als sijnde d'eerste, tweede, ende vierde van de voorgenoemde, benevers drie uyt laast genoemde viere, hier present; door haar ende gantse volck ende alle hare komelingen dit contract; met den commandeur wegens d'E Comp aangegaen; beloven ende sweren op haren alcoran getrouwelijck ende in alle onderdanigheyd van nu aan tot in eeuwig heyd onderhouden, sonder oyt daervan in eenigen dele mogen affwyken of anders den vloek Gods over haer ende hare nacomelingen te halen ende als vyanden van d'E. Comp verclaart ende gehandeld te werden sijnde tot meerder becragting der sake desen contracte aldus dubbeld beschreven ende wedersijts sodanig veraccordeerd ten overstaan ende getuyge van Panglima Radja ende Paducca Magat, pounglou crijgsoverste van Padang:

Aldus gedaan, geaccordeert ende econtracteert als in ' hcoit deses zy gemelt; ten comptoire Padang op Sumatra's Westcust, desen 20" Juny 1684, ende wedersijds getekent ende door de ponglous op den alcoran solemnelijk beeedigt den 21 dito in margine van hooft deses met Comp zegel bevestigt,

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 18C0.

ende hieronder stond door my alsvoren, was getekent: Jan van Leere en lager stond ten overstaan getuyge alsvoren ende was ondertekent van Panglima Radja Paducca Magat Maleyts. Ende tersyden stond onderteykening der pongious van Tycou in 't Maleyts, by namen Orancay Seradja, Radja Sittia Phalawan, Radja Mangsor; Dato Serbemiaman, Bandara Moeda, ende Siri Sittia. Lager stondt: Collata concordat, Padang op Sumatra' Westcust, Augusto 1684. Was onderteeckent A. W Heyst, eerste clerck;

CDLXXVI MOLUKKEN_TAGOELANDANG_

29 Juni 1684.[271]

Tot de Sarggir-eilandeh bekoorde ook Tagoelandang Panggasane, ouce onder opperhooghcid Ilernati bad gestaan, Compagnic vriendschappelike relaties onderhield (Corpu biz. 211, TzLe HerRES Bouustofcn I; biz. 117, blz. 387 - 389; Goree Mot SPERGEN, De Minakossa, passim). Toen Ternate van de Compagnie peworocn kuraat daaronder ook Tagoclandang onder de Compagtie. dood radja Anthony Bapias trok diens zoon naar Ternate, dc goedkcuring eolverticur der Molukken op zin TtoONSHA vaarding Vetzucktn Hico: Lobs Tnaaele dantinn gebruik met hem gelijk contract rau door Fadbrugge in 1677 schilierde ronster der Sanggir-eilanden geslotena. Opgemerk: wordc in tal van latere auteurs; als de Heeres her eiland Fangasare noemen volgens Wessels De Katholieke Missie Noord-Celcbes & o d Sungi-eitanden 1563 1605, Studien CXIX blz, 387 oorspronkelijke naan zijn Panguissarz.

Accord

Voorwaarden, aangegaan vastgestelt ende beslooten tusschen den E Heer Jacobus Lobs gouverneur directcur, mitsgaders den raad der Moluccos den name ende vanwegen den Ed” Heere Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys, de EE. Heeren Raden van India, representerende de Generale Geoctroyeerde Oostindische Comp’ Staat der Verenigde Nederlanden in India ter eenre, overgecomen brieven 1685, tiende boeck, folio 201 volgende

GENERALE NEDERLANDDSCHE GEOCTROYEERDE

Ende Philip Anthonisz, naargelatene soon van sijn Hoogheyd Anthony Bapias; sijn leven Christenconing des ylands Tagulanda ter andere syde

Alsoo Philip Anthonisz, eenigste naargelatene soone van sijn Hoogheyd Anthony Bapias saliger, ijndelijck door Godes hulpe en Compagnies bystant zyne mondige jaaren verkregen ende redelijck ware Christelycke gereformeerde religie onderwesen oock ons allenthalven preuve gegeven hebbende te desselis goede comportement, trouw en opregte genegent eeydt tot d’E Comp dat oversulx den gouverncur raad voornoemt gene de minste swaarigheyd hebben kunnen sien, waarom welgemelte Philip Anthonisz volle besit regeeringe zyner erfflanden onderdanen niet zoude off kunnen aengesteld werden te meer niemand by zoodanige aenstellinge verkort werd als wesende het de geregtigste tot de croon is dat den gouverneur en raad naar rijp en serieus overlegh hebben vastgestelt; gelijck vaststellen by desen, roorgeseyde aanstellinge zijn voortgang laten nemen, zoo uyt kragte der vooren geallegeerde redenen, als uyt insigte der

goede ware vriendschap, die by voorsaten van gemelte Philip Anthonisen met d’E Comp onderhouden geworden, de naarvolgende conditien voorwaarden

Eerstelijck zoo verclaard den gouverneur en raad nime alsvoren, dat Philip Anthonisz als coning, nevens desselfs rijxgrooten, in cynde deses te noemen het rijck van Tagoulanda uyt enckele gunste der E Comp aanvaarden sullen selve te bestieren ende te gebieden, oock den volcke rigten volgens hunne wetten; onverminderd iders regt bysonder, ten waare dleselve nu ofte namaels by de E. Comp mogte qualijck gekeurd werden, ofte goedgevonden die amplieeren altereren hoedanig zy deselve voor rijck van Tagoulanda nut nodigh oordelen

By versterf off plaatsruyringe der coningen sal gemelte rijck weder aengevaard werden by diegene, die alsdan goedvinden van d’E Comp in desselfs overledene off anders

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

(intslagene plaatse tot coning zal worden aengesteld, welcke nieuwen aengestelden coningh ter ordre van den gouverneur ofte dergenen, die in dier tijd oppergesag in Molucco heeft, naat voorgaande solemniteyten den volcke behoorlijck zal werden voorgesteld.

zal geen coning bevestigt, wettig gekeurt off daarvoor gehouden mogen werden, dan die zodanigh alsvoren aangesteld ende bevestigt

Nog zal oock geen coning, zodanig aengesteld, door rmand ter wereld, onder wat voorgeven het oock eset mogte, vermogen af een ander in desselis plaats geset werden, an met voorweten goedvinden der E. Comp

Den coninck en sal oock niet vermogen eenige syner bobatos sy den goegoegoe, capiteyn-lauwd of rigter, af te zetten, veel minder ander of andere desselfs off derselver plaatse te stellen, dan met voorweten, bewilliginge ende toestemminge als voornoemnt,

Geen andere dan de Gereformeerde Christelycke Godtsdienst; zoodanigh als de Nederlandse kercke, agtervolgens d’alge meyne kerckevergaderinge, gehouden tot Dordregt, ende vastgesteld den jare 1619, werd geleert, belooft den coning zyne wesentlyke rijxgrooten zijn rijck van Tagulanda sullen dulden, belovende verders tot mecrder verseeckeringe alle afgoderyen ende alle tekenen van dien te zullen weren, alle predikanten school- en leermeesters die er jegenwoordigh ofte hiernaarmaals geplaatst zullen werden, tot onder wysen ondersoekinge de lere school

kercke doen, oite we andersints, alle hulpe bystandt te bewysen opdat de ware godtsdienst meer ende meer moge aengroeyen rijck Jesu Christi verder verder uytgebreydt werde:

Om allen welcke beter te kunnen nakomen, zoo zal hy coning, bobpatit of rijksgrooten[272] nogte rijxgrooter, tiet toelaten dat elders in zijn rijck ofte onder sijn gebied eenige papen priesters schoolmeesters leken der Roomsche kercke nogte andere duyvelsbesweerders hoedanig die oock souden mogen genaemt werder, ergens in komen, zig ter neder stellen ofte onthouden en of sulcx tegens vermoeden door ymand heymnelijek mogte ondernomen werden zal den coninck zyne rijxgrooten gehouden wesen sonder eenige de minste oogluyckinge ofte coniventie zodanige Comp handen te leveren, daarmede te doen, soo deselve goed geraden vinden sullen.

Oock belooft gemelte coning zyne rijxgrooten geen Europianen, Spangjaardts, Portugeesen, Fransen, Engelsen Deenen Sweden off hoedanig ende van iir die souden mogen zijn, nogte andre Comp vyanden hoedanigh die oock naamt mochten werden zyne landen ontfangen oite laten onthouden dulden, maar ende naar Maleyo, naar dengenen, die in dier tijd gesag van de Comp hebben wysen, enocgsaam versekert derwaarts brengen

Zullende zig allesints overal thoonen vrinden van Comp tinden vyanden aan derselver vyanden te zijn, oock tot zodanige togten oorloger, nevens andere bontgenoten d’E Comp ten dienste te zijn, als buyten gevaer van hunne landen naar billicheyd zal xunnen geschieden waarentegen d’E Comp alle voorvallende ongelegentheden ongemakken deselve getrouwelijck en naar ermnogen zal helpen en tragter te redden zooveel de nood tijts gelegentheyt vereyschen zullen.

1. Zoo helooit oock den coninck rijxgrooten alle nagelboomerl, die op het yland Tagulanda onderhoorige plaatsen bevonden mogten werden, door derselver onderdanen doen omvellen, gelijck sulcx bevoorens met de coningen Balango Bapias zaliger is overeengecomen ende geaccordeert geweest, oock te gedogen dat d’E. Comp ymand derwaaits sende om[273]

O0St IADISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

nauwkeurige visite, belangende nagelboomer, te doen; waartoe den coningh altoos zyne onderdanen mede zal moeten lenen sonder dierwegen iets te mogen vorderen

Geen oorlog nog een vrede, ’t zy met wien het oock wesen mogte, en sullen den coning nogte zyne rijxgrooten vermogen aan te gazn nogte beginnen, zonder alvoorens van d’E Comp daartoe te

hebben verlof ende toestemminge, dog door andere aangetast, hun selfs verweren moeten, sonder verder iets ondernemen ter tijd en wyle den gouverneur in Maleyo de kennisse daaral heelt.

Byaldien eenige verschillen onder de bondgenoten, oftewel onder den coning en zyne rijxgrooten ontstonden dzarinne zal wederzijds niets gedaan werden dan goede aenteyckeninge gehouder, om naar billickheyt door den gouvemeur ofte zyne gecomtitteerdens; benevens gecommitteerdens van parthyer, gehoort, ondersogt ende beslegt werden naar vereysch der suie.

Zoo het egter minder en geringer ken waren die door de bontgenooten onder elkanderen konden bygeleyd verellent werden; kan zulx gevoeglijck geschieden door keur van weder-sijdse heeren die partyen niet verdagt zijn, den nacm hebben van trouw vredelievende mannen zijn door welcken weg vele kleyne beginselen tot grooter onheylen anders een weg banende, kunnen geweerd en in hunne geboorte smoort werden.

Blyvende den coning van Tagulanda zyne rijcxgrooten verpligt, ymand der bondgenoten in ongelegentheyt zijnde, aangerant werdende door ymand van buyter, by te staan ende alle mogelycke hulpe toe te voegen; gelijck bontgenooten oock verplicht zijn den coningh van Tagulanda ende zyne rijx grooten land en onderdanen in diergelycke geval te helpen en

Voor kruidnagelbooiten blz. 46.[274]

Tagoelardang

Gov:E MoLSBERGEN,

GENERALE TEDERLASDSCHIS GEOCTROYEERDZ

staan, zooveel de nood vereyschen sal, agtervolgens het algemeyne besluyt van den jaare 1670, gearresteert ten overstaan van den commandant der Manado Jochum Sipman den Ternataansche rigter singhadie

Off by geval door stOrm swaar weder als andersints eenige Comp vaartuygen, schepen chialoupen andere mindere vaartuygen tot Tagulanda mogten komen te vervallen enigh gebreck mogten hebber, zoo belooft den coning rijxgrooten haarluyden alle hulpe en bystandt te doen zoo veel mogelijck zal sijn, en naar verrogen te adsisteren, gene den gouverneur by gelegentheyt geerne zal vergoeden.

De vaarte naar Ambaina, Banda Macassar, Magindanauw, oite waar het oock zijn mogte, sal by d’onderdanen van aen coningh van Tagulanda niet ondernomen werder; oock wie hy zy, onder

wat voorgeven het oock sijn mogte, dan alleenelijck met speciaal consent van den gouverneur en alsdan oock niet verder dan de plaatse off plaatsen die haarluyden aangewesen zullen werden sullende dengenen die zig tegens dese misgrepen hebben, ten rigoureuste gestraft werden

Geen vogelnessiens ofte coret sal door den coning van Tagulanda, desselfs rijxgrooten oite onderdanen elci genige particuliere handelaars mogen verkogt werden; dan alleenelijck aan d'E Comp ofte dengeenen die door deselve last tot inkoop van voornoemt coret ofte vogelnessjens becomen sullen hebben sullende d'E Comp zodanige vogelnessiens coret ten redelycken pryse aan te nemen ende voldoen, waarop den coningh, rijxgrooten en alle de Tagulanders expresselyken sullen hebben letten; pene van contrarie doende vigoureus scant den inhoude van placcaat gestrait te werden.

Zic hicrvoor, tot op blz 83. GFa vernoeden Metstal kare, schildpadshocril: dc bcrocmde cthare vogelnestje; Tagoelandang zie Pieter Dam" Bcschryringe, IL blz. 79; Yoor Karct aldaar blz. 80, Voor beide ook GonEz MOLSBERGTR[275]

COST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

1. Byaldien den gouverneur ofte den commandant tot Manado vaattuygh, cotc en gilalo, tot transport van den predikant; bestellen van brieven ofte wel eenige hout- ercken tot het maken ofte repareren van chaloupen als ander- sints benodigt werden zoo zal den coningh van Tagulanda en desselfs rijcxgrooten gehouden zijn d'E Comp in zoodinige gelegentheyt sooveel doenlijck zal zijn genoegen te geven het aan voorschreven gerieff niet laten ontbreken.

Ten laasten beloove ick, coning, rijxgrooten alle gene voorschreven staal als froom getrouwe bondtgenooten alle opregtigheyt te onderhouden; van myne onderhoorige in alle deele te doen onderhouden naarkomen sonder dat on dese egene differentie, die soude mogen ontstaan, eenige verbrekinge van voorschreven contract sal geleden werden welck dan in teken van ware genegentheyt en oprechtigheyd met solemnele eede bevestigen met onse woonelycke handteykening ondertekenen en bekragtigen, werdende selve mede door den E Heer gouverneur Jacob Lobs en die van zyne raad ondertekent.

Onde} stond: Aldus geaccordeert aangegaan beslooten, Ternaten casteel Orangie 29 Juny 1684. En is geteekent aan d'eenc zyde: Jacob Lobs, Willem Bastingh; Picter Cornelisz Cooy, Mathijs Carclsz. aan andere zyde: Philip Anthonisz. merck van den

gocgoegoe Abbema Manuel Fransen, merck van den singhadja Mathia Frans Clasen. In margine stondt Comp segel, gedruckt in rode lacke:

Gilalz, lange bruikt; smalle snelvarerde rociboot; speciaal in de Molukken g6-laenh[276]

~EDERLANDSCHE Gloctroytirdi

CDLXXVII MALABAAR_

25 Juli 1684.

1684 bleck wcer ecn wiiziging rescering Cochin wenschelij uhrtoc onoershanor vtereetikost wco bziecgjn

Nader beraminge besluyt, genomen den 15* der maand Karkadagam 859 na de Mallabaarse stijl; of den 25* July 1684 na de Nederlandse reeckeningh te weleu

Den capitain Hendrik Reynst zal volgens verleende acte van den Couchinsen coning, in het anpt van ragiadoor-moor continueeren en den jongen paljetter, Itty Kanatsien, sal daarnevens ook als ragiadoor-moor des Couchinsen rijks gebruykt werder, volgens de acte door sijn Hoogheyt daarvan zan hem bevorens inl Tritsjoer verleend

Vermits den opgemelden paljetter nog jong van jaren goedgevonden dat nevens voorgestelde ragiadoors het bestier der rijkszaken meerder versterckinge des raads als raadsluyden sullen werden gebruykt Berkkerikerie Ramerie, Paradourtie Ittyoene-corre.

Perimbalc Sinay vooreerst het ampt van penningmees ter of kilekare bekleden; ende dat volgens d’oude gewoonte, Couchinse rijk gebruykelijk; in dier voegen sullen ragiadoors ook in hare competente bedieningen mogen regeren, ain welke regenten den generalen penningmeester als het ge vorderd werd, behoorlyke reecqueninge mnoeten doen, ter presentie van den coning. Uit ket Contrac boek. Qok de verzaieling der Kamer-Zeeland, 8148, ii5nede Ovcrgecomcn brieven 1685, derde bocck folio 767 volgende, dertiende boeck, folio 945 SCnei volgende Cartadagam Zie hicrvour; blz. 181 - 182 Het Contractboeh heeit verstreckinge: Het Contracthock heeit Perintbale zie vocr hetn hiervbor, blz: 264, 266 274.

COST-INDISCHE COMPAGNIX 1602 18C0.

Soo fmand der geordonneerde personen sig binnen hunje gestelde bedieningen niet wel comporteerden sullen sodanige door den coning en d’E. Comp of den commandeur tot Cochin mogen gedepecheert, ende (aan) andere dienaren, die men daartoe bequaam oordeeld; in haar plaats gesteld werden.

De vorige ordres, den 26” der maand Medan 856 na Mailabaarse reecqueningh of den 3*” Mey 1681 de Nederlandse stijl op senotte beraamd,[277] sullen sodanig in alle hare leden deelen blyven stand houden, als doenmaals sloten is.

Hiervan sijn getuygen Tallapely Kakate Walie Elle Nambedy (of anders Aynacoety Nambedy) Moerianatoe Ellia Wen biaer, van syde des konings van Comp wegen ten orerstaar van de ondercoopluyden Pieter van de Couter, Jan Bastiaanse Kleyn; Alexander Wigmans, secretaris conings hov tot Couchin, datum als voen. Onder stond getekend Catarijnse characters naam van den couing van Couchin daarnevens Gelmer Vosburg: Lager stond ons present als gecommitteerdens en leden vyt den raad was getekend Pieter van de Couter, J Kleyn en Alcxander Wigmans

CDLXXVIII PERZIE

Augustus 1684 .

Compagnics rclatien Perzie wetofn yoot erool det bepaald dcor wijze, waarop Perzen Compagnic gcsloten zijdecontracten[278] ni time herhaaldelik rezen hierovcr locilikheder, waarbij met van Pcrzischen kant d Europecsche handelaars, yoora Engelschcn Nederlanders, tegcn elkaar uitspeelde: In 1682 ontstond wcer piespan- verhouding, doordal len Compagnie mecr ccr zijde wilde jaten betalen conr cec overeengekomen was, terwijl de Engclschen

Hiervoor, blz. 26J 266. Hiervoor, blz. Ill, noot Uit d Overgecomcn briezen 1685 dertiende bocck, iolio 1279 & %

Lene5

YEDERLANDSCHE TnmRRn

gocdkooper kregen dan de Nclerlarders op het cind van 1683 zond de getring te Batavia den old-directeur in Perzie; Reynier de Casenbroo, als commissaris cenige ccrlogsschepen hecna bij

Gamron pekcnicn legde hij beslag op aintal inhccmsche vaartuigen zond den directeur Ausis den Hetvel, t Ispaha gezeischap den geleerden taalkundige kcnner Perzie, Herbert de Jager, die daartce spcciaal caserib-oot Batavia ieccgekomen. Toer het hun nict gelukte vergeliik te koten, ging de Casemhroot tot geweld over tasttc het in de straat Crmi gelegen eiland Kishm of Kismis aan. Hier volgen de conditien waarop bezetting las overgai[279]. Capitulatien wegens d'overgave van casteel Kismis tusschen gecomnmitteerdens van den casteelbewaerder, Chozsaz Dervisi Asizi, uyt den Ilkhan van egens den coning van Persia, siah Suleiman ter eene, Sijn EE heer Reynier Casembroot, commissaris directeur, mitsgaders cOmmandeur over de vloot van expeditie naer Persia, etc als door Sijn Ed d' heer Cornelis Speelman, Gouverneur-Generael, mitsgaders d' heeren Raaden van Nederlants India expres daertoe geauthoriseert, uyt den name en vanwegens de Generale Nederlantse Geoctroyeerde Oostindische Comp' ter andere zyde, op heden; den 3" Augusto 1684 naer Christi, of naer Moorse stijl den 22" van maant Sjaaban 1096 naer de viugt Machomets uyt Mekka naer Medina, geaccordeert.

Eerstelijk; Zal van nu af aan alle hostilliteyt van wederzyden cesseren mits die van casteel inmiddens geen guarnisoen of eenig volek van secours sullen moogen binnenlaaten, of cenige de ulnste devoiren daertoe aanwenden; pene van in dit cas ran het benefici deser capitulatie versteken te sullen weesen.

Ten tweeden, Sal de gehele besettinge met vliegende vaandels volle gewapent, met brandiende lonten, coegels munt, slaende trommels en volle bagagie uyttrecken, terwijl een compagnie van de Hollanders van de poort des casteels tot een stuck weegs luytenwaarts an wederzyden gerangeert staan totdat alle sullen uytgetrocken wesen.

Ten derde Zullen alle de voorschrevenen met hare vrouwen kinderen en hare verdere dependenten daeruyt gaen zullende aan besettingen alle haere huysmeubelen en verdere roerende goederen laten volgen, sonder eenige daervan agter te houden; zullende sy deselve brengen daer begeeren.

Ten derden Wat aangaat alle huysen gebouwen alle andere vaste goederen die in casteel sijn, SOO sullen die in haer geheel blyven, gelijk mede al het canon cruyl; coegels en alle verdere oorlogsammunitien met haer toebehooren aldaer gelaten sullen werden, sonder eenige daervan selfs niet van de cleynste calibre, mede mogen nemen.

Ten vijfden Soo sullen naer den uyttogt twee gecommitteerdens steller, om andere twee gecommitteerdens van Hollanders aanwysinge te doen van alle goederen effecten, die in derde articul verclaert sijn dat in casteel Sullen blyven te samen een

pertinent inventaris van hetgene aldaer gevonden sal werden, moeten maaken, die van haer beyde een wederzijts sullen mocten onderteykent gesegelt werden.

Ten zesden Zoo sullen van nu af aan de luyden van de dorpen deses eylants alderley vee van schapen; bocken, hoenderen, alle andere verdere eetwaren ontrent het quartiet van de Hollanderen, op een plaats die tot de marckt sal aangewesen werden een genoegsame quantiteyt tot sustentatie van de Hollanderen moeten brengen; ende deselve voor een redelyke prijs afstaen belovende de Hollanders daeromtrent soodanige ordre te stellen dat voorschreven luyden met alle civiliteyt gerencontreert minste niet In haere goederen, persooncn; wat dies meer; soo met woorden en actie of Op eenige andere wijze gemollesteert werden mitsgaeders in alle gerustheyt securiteyt gaen comen sullen.

Ten zevenden Soo sullen dese capitulatie tot becragtinge van selve, de Nederlantse Persiaanse taale, ter neder gestelt, daarvan drie originele exemplairen gemaakt en door den casteelbewaerder syne gequalificeerde ter eenre en door Sijn EE heer comnmnissaris, directeur, etc Reynier Casembroot en Sijn Zaad onderteekent gesegelt werden: Aldus gedaen ende geaccordeert jacht den Blauwen Hulck, dato als boven.

CDLXXIX. CEILON_MADURA_

Augustus 1684. Adamsbrug tot even.

Langs de Zuidoostkust Voor-Indie, Zuiden van Negapatnam lag het land van den teuver (Corpus II, blz. 161) waarbij het eiland Rammanacoil behoorde: Deze kust, ook wel die Madura of Irchiado gchectcn Van belang voor de visscherij paarlen canancos (kostbare kinkhoorns). Eerige maler had de VOC nemnic vredesverdragen net den teuver gesloten laatstelijk in 1674 (Corpus II, blz. 517 met aanvulling II Jaruari 1675 (Corfus II, blz. 532). De zken der Compagnie aldaar werden behartigd door den gouverneur van Ceylon; tijd onenigheidsloot Gouverneur Laurens Pijl 1684 mede communickerende net genoemden vorst (VALENTIJN V, Ceylon, blz 231 237).

Anno 1684, den 10” Augustus, versproken gemaakt contract tusschen den Ed” Heer Laurens Pijl, Raat-extraordinaris van India, gouverneur directeur des eylands Ceylon, d’cust Madure-Inchiado en den resorte van dien; wegens de Ed” Here Gouverneur Generael ende d’E Raden van India, representerende d’Ed Generale Comp’ ter eenre ende Chidypadde Catateuver, vryheer van Rammanacoil, Pandymandelam ende uerdere ondergehoorende landen ter andere zyde.

Uit het Contractboek. Ook in verzamclirg der Kamer-Zeeland, 8148, in die der zelide Kaler, 8368, alsmedc in de Drie economieën 1685, derde bocck; folio 404 volgende, 1686, Eegerde boecky folio 1153 volgende; Zie hicrvoor, noOt op blz. 35.

1. Datter sal sijn een vreede, liefde goet vertrouwen tusschen d'E. Comp' en den teuver, Voor eeuwig, onverbrekelijk zoo lange zon maan zal duren.

2. Datter salzijn een gelimiteerde vaert tusschen wedersijts onderdanen in malcanders landen havens dat engte van Manaer door teuvers volk mag werden bevaren, en de engte van Rammanacoil Pambenaer d'onderdanen van d'E Comp' mits betalende yder als de usantie des lands medebrengt, dat haer alle coopluyden zullen voegen alle soorten van ordre, die een yder sal werden gegeven en de wetten der landen zullen medebrengen, alsmede dat Comp areek van Calpentijn, Pambenaer doorgebragt werdende, $\frac{280}{}$ aldaer voor Ceylonse geregtigheyt tol betalen zal drie fanums de boyado van 30 000 stuks; die van Tutucorijn die verdere cust door Pambenaer gebragt werden, zullen sal een gelyke boyado aan geregtigheyt en tol betalen een halve fanum, En voor alle andere coopmanschappen voor geregtigheyt tol volgens gewoonte, daer daarvan zijnde, tweederde vrygeven en niet minder als een derden deel betaclt werden Alsmede sal van den Ceylonsen areek; die Van daar op Adrampatnam werden aangebragt; voor geregtigheyt en tol drie fanums per boyado van 30 000 stuks betaelt werden en die van deze cust comt een en een halve fanum dgelyke boyado; ende voor alle andere diverse coopmanschappen sal niet meerder als twee derde vrygegeven een derden deel der gewoone tol regtigheyt aldaer betaelt werden. Ende Op alle andere plaetsen onder den theuverheer sorterende, dat Comp areek alle andere coopmanschappen maer op een plaets de geregtige helfte der tol geregtigheyt betaelt worden.

3. Dat d'oorlogschepen, vaertuygen etc', die geene coopmanschappen inhebben; sonder eenige geregtigheyt te betalen door Pembenaer vrye passagie zullen gegeven werden.

4. Dat vaste vruntschap te onderhouden alle voorvallende verschillen gravamina vruntschap te vereffenen, sonder fout jaerlijx eens gesanten van ederzyde sullen werden gesonden; ende indien d'een ofte d'andere parthye nodig agte meerdere legatie te doen om iets te dragen, sal selve vermogen doen.

5. Dat gelijk ten tyden der ouden theuver by de peerelvisserye toegestaan vrye vaertuygen verleent is, nu by eenige airstaande visserye mede sal toegestaan en vrygegeven werden.

6. Dat aan den theuver en zyne ondersaten passen sullen werden verleent naar alle havens, daer d'E. Comp' in alliantie en Geene oorlog ofte ander verschil zy, maar anders niet.

7. Eenige dootslagers, verraders ofte andere boose onderdanen van d'E. Comp' naer des theuvers landen comende te verloopen of wel eenige zodanige quade onderdanen van den heer theuver naer Comp landen, zullen an wederzyden dezelve getrouwelijk werden opgesogt yder aan sijn heer werden overgegeven haar correctie ontfangen.

8. By eenige stormwinden ofte andre toevallen ter zee Comp' scheepen en vaertuygen sy groot ofte kleer, als desselfs Onderhorige Europiaense blanke natien, vrye ingesetenen onderdanen; aan des heer theuvers landen comende vervallen, stranden of schipbreuke te lyden van overgeblevene goederen ofte vaertuygen niets vermogen naer hun nemen, want sijn manigaerts ofte andere gestelde persoonen versogt werdende de behulpsame hand te bieden, selve sekerlijk sullen moeten doen; voor welke niet anders als ambagtsloon sal de werklieden sal werden betaelt. Van gelyken des Comp landen eenige schepen en vaertuygen comende te stranden; Soo van den heer theuver als desselfs onderdanen gelyke manieren als voorschreven staat mede gchandelt werden.

9. d'E. Comp" sal tot Adramgepatnam huysinge van gebacken steene; pannen bedeckt, mogen maken, dezelve met een doornen heyning omsingelen, sullende den theuverheer aldaer zijn volk wagt stellen, met beveling Om des Comp' goederen sorgvuldig voor schade dieverye bewaren en sal d'E. Comp aldaer residentie van blank volk mogen plaetsen om daer voor haer negotieren; ook, der eenige twisten tusschen d'onderdanen van d'E. Comp den theuver mogte voorvallen, daer tijstondt kennisse van konnen doct, opdat yder goet regt mag erlangen van overlast bevrijt zijn. En zoo den teuverheer ook iemant van zijn volk Op Manaer wil laten koophandel doen een wooning oprigten sal het sodanig ook mogen geschieden mits geen Mooren, maer van des teuvers eygen volk; en sal die huysinge voor des teuvers volk in des Comp" landen op teuvers kosten die door des E. Comp volk in des teuvers landen op des E. Comp" kosten worden gemaekt; ende ook dese residentie weder mogen uytgelijdt werden sonder offentie.

10. Dat geene Europiaense natie, Portugeese of andere, eenelijk d'E. Comp cen Ianeren des theuvers landen plets sullen vergunt werden en SOO daerdoor eenige Europiaense natie Portugees ofte andere den tcuverheer den oorlog mogte komen aan doen; sal d'E Comp winneer het Sijn Excellentie mogt versoeken gehouden sijn hem met haer magt naer haet vermogen in die gelegentheyt te staan. En van gelyken sal ook

den heer teuver dE. Comp' winneet van eenige natie, wien het ook zouw mogen zijn, den oorlog wert aengedaen; by versoek gehouden sijn met zijn gehele magt te helpen.

11. Soo d'E. Comp des teuvers volk van noden heeft in eenige oorloge, sal d'E Comp" d'costen betalen ook den teuver eenige hulp van dE. Comp begeert; sal d'teuver de onkosten betalen.

12. Het duyken der chancosen [281] sal door des tcuvers inwoonders van Walimoekan verder naer de Noort, mogen gedaan worden; alle d' chancoser, die daer gedooken werden, sal den teuverheer met zijn schip naer Bengale mogen laten verkocht aldaar verkopen sal hem een zeebrief daertoe gegeven werden. Ook den theuver vryelijk alle saaye wortelen op d' eylandtjes van Joot Walimoekan tot Ramtnancoil vallende mogen laten uytgraven en sullen roggevellen volgens marktgang; ofte gelijk bevorens Op Nagapatnam daervoor betaelt is aan d'E Comp op Tutucorijn gelevert worden, of anders SOO veel minder daervoor genieten, als die vragt van derwaerts brengen sal beloopen. Ook sullen alle d' chancosen die van hoek van Walimoekan om de Suyt tot voor Manapaer gedooken werden; sonder daarvan om d' Noort vetoeten alle, gelijk van outs geweest zy, aan d'E Comp werden gelevert. En soo cenige vaertuygen, die met eenige dier chancosen ter sluyk na de Noort wilden, door Comp" chaloup gerencontreert ofte agterhaelt werden, sullen gemelte vaertuygen met alle hunne verdere lading verbeurt zijn, sonder dat den theuver daer iets sal mogen tegens seggen ofte wederroepen sal ook den theuver gehouden zijn, eenige diergelyke vaertuygen met chancosen ter sluyk aan eenige syner plaetse aancomend deselve als vooren gesegt met hunner volle lading over te geven.

13. Opdat dE. Comp hunnen handel gerustelijk dryven en geen verschillen mogen komen ontstaan; sal hunner hooft wevers gelijk coopluyden naer haer goetdunken mogen kiesen; sonder dat eenige manigaers aan dezelve eenige onbehoorlijkheden sullen mogen doen SOO gemelte persoone haer in iets tegens d'armene [282] mogten konen misgaen, sal armene alvoorens eer d' selve sullen inlogen aantasten, hunen agterstal verordonneten laten voldoen; ofte soo niet, sal d'armene selis daervoor moeten instaan dat betalen. Insgelijks sal d armene ook gehouden zijn alle debiteuren der E. Comp' aan haer over te geven; of dagterstal doen betalen.

14. Dat alle d'geene, die bevonden ofte agterhaelt sullen werden Comp' peerlbanken te beroven ofte buyten d' ordinaire tijt uytschryving van d'EJ Comp" onder de peerlbanken gevonden werden het duykergereetschap by haer hebben, sullen door des teuvers volk werden opgevath aan d'E Comp' werden

overgegeven, sy dan wat ofte wiens volk het ook soude mogen wesen, ’tsy Mooren Gentieven Parruas [283], niemant uytgesondert.

15. Den gekookten e andere gesneden areek; die van Mallebaer comt, nog andere verbodene Waten welke met vaertuygen sluyk te water de behoorlyke wagten en visite ontloopen hebben en tot Pembenaer aankomen sal den theuver geen doortogt niet leenen, nog ook op ecnige syner plaetse laten aanconen; Ook alle sulke Mallabaersen gecookte en gesneden areek als andere goederen sonder dat sulx in haer passeport vermelt staet, overcomende, ende die vaertuygen door den theuver uyt des Comp’ magt aangehaelt werde sal den theuver soo van goederen als vaertuygen geregtige helft hebben; en sal d’E Comp alle de havens van den heer theuver zoo veel areek besorgen, als aldaer versleten verkogt kunnen worden Ook d’E Comp’ sooveel branthout mogen laten kappen als tot de kalckbranderye tot Tutucorijn sullen benodigt sijn, betalende de arbeytsloonen; waerentegens den theuverheer weder toegestaen wett sooveel hout uyt de Wanny sijn uncosten mogen laten kappen, als het maken syner woning sal benodigt sijn, mits dat sulk geschieden sal moeten buy ten de plaetsen corraalen daer d’E. Comp hunner eliphants vangst hout.

16. Tot Tutucorijn, Caylpatnam die verdere plaetse, omdat als present onder des teuversheers gebiet sorteren, sal by visserye selfde previlegie van vaertuygen aan den teuver gegeven werden als bevoren ten tyden der neyck aan denselven gegeven geweest zijn, waervoor sig verbint op de voorgemelte plaetse als Tutucorijn, Caylpatnam ende verdere havens, alle voorregte aan d’E. Comp soodanig continueren; als ten tyden der armene uzeert is; ook sal al den areek; die in des teuvers land, door d’E. Comp’ ofte desselfs onderdanen aangebragt wert, alleenlijk mogen geschieden op dese genoemde volgende plaetsen; als Adrampatnam; Tondy, Tiroepalycoery, Tyvicpatu, Atangara, Wedale, Pirriepatnam Killykare, Madyoer, Walimoecan ende verdere plaetse, die onder des teuvers gebiet staan sonder dat deselve aan andere poortes sal mogen gebragt worden en zullen particulieren coopliedens vaertuygen, welke met hunner goederen zankomen en om de regtigheden te ontgaan, de naem der E. Comp’ gebruyken, goet ondersoek agterhaelt, valselijk bevonder werdende; geheel aan den teuverheer verbeurt wesen.

By het agste articul staet genoteert, dat alle Comp’ scheepen; als desselfs onderhoorige Europiaense blanke natie hare schepen; vaertuygen campanes als anders; mitsgaders alle andere onderdanen der Comp” hunne scheepen, camparen; groot en kleen, by eenige stormwinden ofte andere toevallen comende stranden schipbreake leyden, overgeblevene daervan niet

genomen eenelijk aan de sodanige naer wedergevet werden; dog eenige anidere blanke cooplieden, Mooren, Pattanijs hunner scheepen, vaertuygen, champanen, dese bogt in comende te strandet, sal d’E Comp” aan dezelve geen huip nogte gunst Inogen bewysen; nog ook mogen voor staan e seggen, dat bun volk sijn.

Was geteekent met de gewone hantteekeningh van Chedoepaddy Cate Thouver. (Onder stont) Gecollationneert met de translaat de accorde bevonden, Tutucorijn den 24 Septemher A 1684 Was geteekent Jan van Kempen, secretaris Gecollationneert, accordeert, Batavia casteel, den 30 November 1685 Jan van Riebeeck.

CDLXXX CEILON_MADURA_

Maart 1685.

Undanke Oucrcenkons

Augustus 1684 Werd verhouding Lueschan de Compagnic yr spoedig ter gespanren; vooral ter gevolge van net optreden van Vorrtel Moorechen belastinggaarder andere anbtenarel die het de Compagnie zcer lastig maakten Een gczant, door den lcuvet eind 1684 gezonden naer Compagnies vertegenwoordiger Tutucorijn; commandant Rutgaart de Heyde, beging de Nederlandsche loge vele spoorigheden wzarbij hij den genverden commissaris het veraght schandeliick bejegent daarhy Compagnies zeer hoogste gekrenckt bad Gezien de Tust Ccilon andere plaatstt be Hoot Gouverneur Laurens Pijl deze gelegenheid waar nemet ook eens krachtig treden; hij zond expeditie onder scrgcant-majoor Marten Scholten Naac Madura Het duurde niet ug of de acten van en hunne initial onderdanen Fredexcantract geteekend werd: (OnuitgenctCh bricvel uoincrict Luarens Pijl Keeren XVI d. 28 Januari, 2 Feluari, 23 Maart 1685).

Acte ende articulen, waerop het vredeverbant tusschen den Staet uyt den naam van de Generale Nederlantse Oostindische Comp” representerende d’Ed” Grootagtbare Heer Gouverneur-Generael d’Ed” heren Raden van India mitsgaders den Ed’ Heer Laurens Pijll; Raet-extraordinair Van India, directeur gouverneur des eylands Ceylon; Inet de resorte van dien, door den heer majoor Marten Scholten, commandant de Heyde mitsgaders den raad tot Tutucorijn etc, ende de gesanten Namby Allagie-ayetl, Talwatta-pulle Pagierdi-ayen, wegens den heer Chedoepaddy Cate Therver vryheer van eylant Rammanacoil mitsgaders den resorte van dien andere zyde, gesloten ende bevestigt.

Eerstelijk; dat alle vyandschap sal cesseren ophouden van nu af vergeten en vergeven sal blyven even of deselve nooyt waren geschiet, voortaan een vaste vrede, liefde goet vertrouwen tusschen d'E. Comp" den theuverheer voor eeuwig; onverbrekelijk, zoo lang zon maan zal duren.

Ende opdat de E. Comp van Zijn Excellenties goede wil mag versekert tezem sullen de beledigaers van d'E. Cornp als dat zijn Penetamby-marca Inet sijn twee soonen, Tevoray en Chende-cady, nevens desselvs broeder; Audecady-marca genaemt; misgaders alle verdre Mooren en die denzelven aangaan van af buyten alle regering en het bewind der landen van Caljemeer tot aan de Caap Commorijn, gestelt werden, sonder ooyt meer Mooren daerin of in andere bedieninge, te stellen.

Dat alle schade; staande gedurende den oorlog van wedersijde geleden, eguaal sal gestelt werden, sulx den een van den anderen daerover geen pretentie sal Inogen maken.

Den theuverheer sal zijn agterstallige schuld sonder langer dilayen mits volgens Zijn Excellenties schry ens en gedane toesegginge aan den bramine Timinersa in d'aanstaande mnaand April aan d'E. Cornp' volcomen voldoen betalen.

De twee personen zijnde vrunden van den Comp" pman Chege-pulle; die Penatamby matca tot Killecarra dus lang gevang genis heeft gehouden, sullen vrye voeten gestelt aan ons werden overgelevert; en zal het affgenomene van die coopman weder moeten werden gegeven, waertegens het peerlgruys, door den theuverheer met een vaartuyg, dat naar Ormoos gingh gesonden om voor dat bedragen eenige paerden van Zijn Excellentie te coopen door de onse tot Cochin is achterhaelt, aan Zijn Exc weder sal gerestitueert werden.

De Parruase natie zullen over hetgeen gepasseerd is, wegens enige zaken werden aangesproker, Inaer alles vergeten vergeven blyven dat deselvige in alle discretie en redelijk heijt in den pagadje als andere sullen werden gehandelt.

Het laatst emaakte contract op den 10 Augusto anno passato tusschen Sijn Exc" Comp gesant Timmersa gesloten en op olas beschreven, sal geheel verblyven zodanig selve.

Byaldien eenige dienaren of onderdanen van d'E, Comp' door Zijn Excellenties volk; wie voortaan wierden beledigt, en daerover aan Zijn Excellentie klagten gedaan werd, zal Zijn Excellentie sonder tardantie informatie nenen schuldige naer verdienste laten strafien; geen Van Comp egen reciproce mede belooft werd sullen agtervolgen. Alle die gedurende dezen oorlog d'E Comp hebben gedient off nog dienen wie hoedanig die genaemt mogen wesen

sullen VaI alle aanspraak VTY en vrank blyven, en te mogen Ver rekken Vct hun goet dunckt; sonder aanhouding off dminste molestie wederzijts

Hel schip, door den theuverheer naer Bengale gesonden, sal, 500 het Onac handen vervallen olte quam vervallen wedergegeven werden, nict onse handen wesende, vrye passagie verleent werden, buyten hetwelke verders niet meerder zullen hebben ofte vermogen prctenderen:

Den aangeslagen arreecq en maintementos van den bramine Timmersa zal volgens gedane beloiten uyt genegentheyt aan hem weder gelargeert werden de gevanp CMCTL sullen wederzijts gelargeert werden:

Aldus gedaan gecontracteert Nederlants comptoir Tutucorijn, den 15” Maett 1685. Was in Nederduyts Ar

GECERALE REDERLACDSCHT GEOCTROYEERDE

d’eene zyde getekent : Marten Scholten, R: de Heyde, Adam Slegt, Jan van Vliet, Krijn Caperman, C vat Buren_ Mallabaers Timmersa-neyk Ende in *t Mallabaers aan dandere zyde getekent Namby Allagie-ayer, Pagierdi-ajen Talla - watte- ~pulle. En onder in midden 44s getekent: Jan van Kempen, raat en secretaris Lager stont: Gecollationneert_ accordeert met sijn origineel, Tutucorijn, den 15” Maant 1685, getekent Jan van Kempen_ secretaris,

CDLXXXI: MALAKKA_DJOHOR_SIAK

April 685_

relatics Compzguie Djohor are ouden Dat (Corpks blz`1 31, 349, 361) Eleven lang Yrieno schappelijken aard Ecnic wriiving ontstond, toen de Compagnic na het ont” dexkcn val tin in Siak Malakki it op laatslgenoetd land begon Ttem (hiervoor, blz. [tntiers Djokor handelde oudsher Siak m137414 zelis ainspraak op zckere hoogheidsrechten op dit gebicd Nico Schagell pomrerrcvr Malakka, Zond 1685 tweelal contitieerden nat ox residentie Djohor, Gair Mer den riksraad, dic #Dcr dcn mindcrjarigen koning het bewird voerde , oer - cenkemat F1am dic hoofdzakeliik trn docl nad, verwikkelingen bij beider Fairi Siak Voorkomcn

Articulen conditien g’ accordeerd ende besloten tusschen den sabandaar Francois van der Beeke luytenant Jan Roosdom, als gecommitteerdens of gesanten uyt den niIle van d’Ed” Heer Nicolaas Schagen, gouverneur en directeur der stad en fortresse

Malacca vanwegens d ’Nederlandse Comp” ter cenre; ende, minderjarigheid VJ den doorlugtigen magtigen coning Van Johor en Pahan etc; derselver rijxgroten ter andere zyde_

desen werden vernieuwt ende bevestigd_ OM

OOST INDISCHE COMFAGNIE 1602 I80J,

duren als de sm mila# haar schijnisel sullen geven, de oude verbonden accnorden_ tusschen de koningen Vat Johor Pahan, mitsgaders de Nederlandsche Comp en haar admiraals capitains eeniger tyden gemaakt opgerecht

Ende dewyle den Siacksen handel niet en is van dat belang- dat ydereen daarin kan of behoord deel te hebben, om aldaar med kleden te komen negotieeren, gelijk voormaals, sonder eenig minste voordeel van die sluykhandelaars by dcn coning van Johor genoten; is geschied_ 500 hebben de riixgroten, minderjarigheyt van den jegenwcordigen coning gehele regering aanbevolen zijnde_ nogtans med dien verstande dat niet verder daarin kunnen mogen disponeren dan tol Zijn Majesteyts rneerderjarigheyt aanneminge syner regeringe, Jangesien deselve landent aan1 niemnant als Syne Majesteyt toe komen aan wien alsdan de nadere dipositie dienaangaarde med d’Ed, Comnp aanbevolen blijft; 4a0 gemelte E. Comp” nW toe- gestaati overgegeven gelijk deseive toestzan overgeven Ly desen, dat d’Ej Comip’ alleen med uytsluytinge VJm alle andere natien personen op de ririre van Siaeco [284] met Teel scheepjes of vaartuygen als daartoe requireeren_ sonder aan land eenig huys of logie te stabileren allerhande soorteni ran cleden, lywaten contanten sonder eenig thol te betalen med alle securiteyt sal mogen aanbrengen verkopen CIl daat- VOOr; alsmede voor contant; (sonder nogtans dito negotie verder willen trecken} weder in copen thin goud, aldaar val- lende; behalven dat dintrance vin een kleen vaartuyg med kleden en niet meer; jaarlijx ICOt reeckeningh Vin Dato Paducca Radja werden vergund, gelijk selve Iits dese werd accordeerd toegestaan:

Daarentegen behouden de onderdanen van Johor de vryheyd_ op de voorschreven rivier te voeren _ aan te brengen vet= kopen soodanige mainctimentos, provisien exepto Sout, dog visch-kuyt, rijst, alle andere Javaanse suyckerye, als deselve gewoon sijn aldair te venten, waarin d’E Comp haar nict alleen niet sal verhinderen, maar verbind sig daarenboven Siak [285]

belooft hiermede; gene van dito gespecificeerde wharen aldaar brengen, baven geene d’E_ Comp vaartuygen tot eygen provisie benodigen mochten, mits deselve Johoriten sooda - nige van des conings onderhorige natien als hy dat sl willen ergunnen hun

arrivement aldaar blykelyke permissie wegens den aanbreng vin voorschreven mainctementos per cen chiap sullen moeten verthonen onderworpen blyven OM van Onse kruyssende vaartuygen werden gevisiteerd alle sodanige kleden_ contanten_ thin; daarin by op- afroet bevonden werdende; voor d'Ej Comp cunfiscabel sullen siin _ gelijk door haren sabandaar; volgens hunne gane ordre_ ook aldaar med het visiteren Tam sodanige Maleitse ofte anderc vaartuygen om d'E; Comp in dit recht mainctineren, stip szl werden g'observeerd_

Insgelijx nemen die genoemde rijxgroten aan, om alle Europi sche natien conings landen met kleden etc" ter ncgotie comende, haar vermogen af wysen geen handelplaats vergunnen

Sullen van nu voortaan aan d'E Comp" ofte hare ingesetenen werden wederom gegeven ter hande gesteld alle sodanige lijveyg cncTI dividoren, als sig onder gebied van Johot, vrywillig, geroovd, weggelopen, souden mOgen cnt houden_ daartegen weder alsulke, die van Johor Malacca baar soude mogen verschuylen, Voor gesette premie vanl Quis tegens 20 rijxdaelders reciproque, sonder deselve met geweld willen agterhouden mitsgaders alle overgelopenc Christenen_ schoon Moors geworden waren goeder touwem werden overgeleverd ; en die bevonden werden selvs eenige lijv eygenen of dividoors geroovd of gestolen te hebben, sullen ten exerrpel andere med er dood, sonder eenige genade, gestrait werden_ welke straife ook aan de eerste vrywillig weggelopere (om daardoor schrik te verwecken) S0o onder gebied van den coning als Malacca sa[werden g exerceert by publicque

OOs"-INDISCHE COM PAGNIE 1602 1800.

gommeslag 1an1 een yder verkondigd, dat gemelte rijxgroten ende voorschrever gecommitteerdens Yan" egen d'E. Comp tot weringe ran die frequentatie mits dese yder In dc hare beloven trouwhartig te komen ende te onderhouden. Specia- lijk nemen gemelte rijxgroten ook aan, Om op de regeringe van Rombouw med desselvs onderhorige dorpen, item Songoe djong, Calang, Tamping Kling; de voornaamste roovnesten sjjnde, sodanige ordie stellen_ dat Malaxe ingesetenen mogen bevtijd blyven van sodanige slavendieverye andere gewelden, als deselve in bosschen plegen

Daartegens beloven de gecommitteerdens uyt name van d'Ed" heer gouverneu, rneer sorge te dragen dat geen minste geweld overlast aa0 onderdanen van Johor; revier Van Siaka Bencalis door ons volk vin Comp kruyssende vaartuygen werden Qangedaan _ voorval van eenig misdrijv dader ten allerrigoreuste

exempel Vil inderen_ te sullen doen straflen, mits de onderdanen Van Johor sulken geval pexerende of oorsaak gevende aan onse, ook merite sullen werden gecorrigeert.

Ook belover, nemen gedeputeerde rijxgroten a4n; alle geschilien en contentien by occagie tusschen die van Andragiry, Jamby Palembang voorvallende door hunne bemiddeling_ jan welkers Ontsag en Vrundschap gemelte natie haar veel ge legen laten uyterste vertogcn alles tot bevredinge ee dracht; in plaats van twistverweckinge te sullen contribueeren ten eynde Comp’ handel liber en vreetsaam waardoor deselve anders veel ervaringe grote prejuditie werd toegebracht, in die landen mag werden g ’administreert

Eyndelijk ten laatsten beloven de rijxgroten van Johor voorschrerer; CEn yder SOo veel in hen des Comp”” besten voordeel te soeken en betrachten; mitsgaders desselvs nadeel en schade te helpen schutten, en dit bovengeschreven contract

UERERALE CEOFO ANDSCHE GEOCTROTEERDE

in alle syne poincten articulen te agterrolgen, als goede opregte bondgenoten toestaat ende betaamd, ten welken eynde in oirconde deses hiervan ernaakt Sijt} vier aleensluydende geschrifter, waarvan d’E. Comp cen Inl Maleits een in Hollands_ mitsgaders de rijxgroten; het gouverno by minder jarigheyd van den coning van Johor Pahan wzarnemende_ twee gelyke dito’s sullen behouden; Aldus gedaan_ geresolveert, g accordeert Riouw ter koninklyke residentieplaats ady 6” April 1685_

Item nieuw uyt als volgd ;’)

Maleits getranslateerde

jaar 1095, den Van maand Rabuil Achir, [286] by ons April jair del achiz, sijnde Woens 4ag, ik, Paducca Radja, die Johor en Pahang regeert; hebbe gemaakt met sinjeur Francois van der Beeke_ sabandaar, luytenant J. Rosdom; dit contract, doen zy als ambassadeurs zijn gekomen aan Jangh portuang, eysschende negotie met Comp’ cleden boven rivier van Siaca med Manicabers: [287]

Hebbe ik; Paducca Radja_ ten antwoord gegeven, dat ik geen macht had om sulx vergunnen dewijl het Jan pertuar toekomt; omdat hy tegenwoordig seer kleyn en als ky groot word wie wee het, ky sal winst eysschen over sijn coophandel Lat My enl sou mijn schuld wesen maar als de heer gouver nci evenwe handel

daar wil dryven_ dat kan hy wel doen, maar niemant van de Hollanders swarte of witte, mogen daar handelen met mijn volk van Siaca, of indien sy dat doen, sullen straf betalen.

OCST-AUSCHS COXPAGNIE 1602 1800.

Ook mag daar niemriant geen geld kleden verstrecken 4an1 mijn volk, of dat sy tot strafl haar verstrekte penningen kwijt esen sullen.

Maar buyten de Comp' mag niemant daar na boven cleden voeren of de sabandarye passeren; nog geen thin beneden brengen of indien de sabandaar dat gewaar word, of volk van Comp' sullen sy dat verbeurd mogen maxen_

De Cornp' of haar volk mogen alleen cleden daar na hoven vocren thin en goud afbrengen, en ik; Paducca Radja, ook

Maar de Comp of andere vryluyden, hun onderdanen, mogen daar geen pedro pofco kopen.

niemant van de Hollanders mogen daar stene huys een huys van adap in Siaca maken, maar moeten in schip haren handel dryven

De Hollanders mogen ook kun anckers niet laten vallen er te blyven leggen beneden Passir Sala maar moeten hoogerop anckeren; Opdat mnijn volk van Siaca med de Manicabers niet rermengd werden, naderhand geen questie te krygen:

De Hollanders mogen ook geen disputen off questien moveren med mijn volk van Siaca_ off sy sullen grotelyx gestraft werden S0o ook het volk Fan Siaca als questie maken med Hollanders nog ook de Comp volk mag ook geen zout boven voeren_

Maar als het volk van Jamby Palimbang oorlogen, sullen de Hollanders van Jan di Pertuan versoeker, dat Paducca Radja rrundschap Inaaat

De chialoupen off pantjallangs $\frac{288}{}$ van de Comp" mogen nlet langer ter rhede van Bencalis blyver; als orn betel en arreek te kopen, dan weder vertrecken; nog Sy moeten ook geen quaad doen aan volk, diar af cn aanvarende; nog ook de visite doen aan eenig vaartuyg, oi volk daarvan nemen; maar kunnen dat doen Troepat; dier voegen als dat door de coning geconsenteert iS ten tyde van de heer Jan Thijsz.

Soo volk van Johor eenig volk van Malacca stelen, sullen ined er dood gestrait werden, welk volk van Malacca ook wedervaren sal in gelyker voegen:

Soo eenige Johorse slavent Malacca vluchten_ sal den eygenaer 4m losgeld betalen Johorse masen [289] dubbeltjes ider S0o ook volk van Malacca, als slaven Johor vlugten_

Soo vrye volk vin Johor wegvlugt, moet dcn gouverneur vin Malacca haar niemendal restitueeren laten 400 ook vrye Uen Malacca.

d'Eerste slaav, die uyt Johor Malacca van Malacca Johor vlucht, sal med er dood gestrait werden.

dE Comp' heeit ook aan de koning Paducca Radja versocht; dat hy een briev soude schryven na Rombouw, Tampin_ Songe-Oedjong, Calang, Salangoor; dat sy haar oude contraet precise nakomen onderhouden dat sc gecn molestie Malacca aandoem, of geen dievte plegen.

Dit contrict hebbe ik, Paducca Radja, en alle de groten van Johor en Pahang met de Hollanders wegen de Comp gemaakt; dit contract mnoet duren Soo lang als de wereld, moet even aleens blyven als ik hier geschreven heb. Stond het chiap boven in de hoovde van Dato Paducca_ soon Fan de Dato Laxamana, en daarnevens dat van Dato Siry Maharadja ende dat van de Orangcaya Laxamana, scon van de Dato Paducca Radja ; item dat van de Orancaya Tommagon Paducca Tuan, Soun vat de Dato Paducca Radja item zege] van de sabandaar Francois van der Beecke daaronder Dit i5 by manquement van Comp zegel, getekend Aarnout Deldeyn 9.q: Deze 1646 _1662 LoptciCII Malakka; de hier genoende orereen-QuSt mj nict bekend Met Troepat za berlocld ziju Poelce Rocpat, Munten ter Wzirde stuvecrs [290]

OOST-INDISCHE COMPAGNTE 1602–1800.

Was Voot getekend aan de hoovden, tersyden des zegels Francois van der Beke en Jan Rosdam:

CDLXXXII. KAAP DE GOEDE HOOP.

14 October 1685.

Op zijn reis 07ar de koperbergen in Namaqualand 25 Augustus 1685 tot 26 Jarwari 1686, sloot Fourcrieur Sinon der Stel oncerstaandl contrad Namaquas Leke oreretDeomist afed bekend de insertie in Van dr Stel' $ Daghregister. AAteahoisk : Simon UJn

der Stcl $ Journol of kis expedition Namwqualend 1685 GoDEz Mols EkGSR Rciser Zuid-Afrike Hollandse T50, blz. VALENTIJY , Zucken Kaap Goede Hoope, blz cv}

Sondagh, den 14 dito; bleven wy alhier leggen omn _ gelijck als voorn verhaelt; met de Amacquas verder contracteren; welck dan indeser voegen quan gelucken; met dese naervolgende stipulatie bedingh

- Dat Wy VOur altoos met malkanderen soude leven in cen goede heylsame vrede.
- Dat oock sy, Amacquas, onder malkanderen geen oorlogh mneer soude vocren SOO sukx by ymant overtreden wierd, dat alsdan &E. Comp die sy oordeelen sullen gelijck te hebben gehouden sal sijn te adsisteren en de behulpsame hand te bieden.
- Alsmede dat d'EJ beer commandeur aen de Caepse Hotten-tots Hesicquas, Gregricquas, als andere, die onder des Comp' district behcoren_ sa] doen waarschouwen bekent maecken dese vrede alhier gesloten; ende haer wyders ver hieden iets vyandtlijcx op haer te ondernemen, opdat VrY en liber aen Caep de goede Hoop met d'E. Comp' soude mogen komen handelen. [291]

CDLXXXIII SUMATRA'S WESTKUST:

30 November 1685.

Ten Zuiden van Pairar; dc biai Batang Kapas, liggen Sapoeloeh Boeah Bandar, de oudtijds veriaarde Tien havens TTatta < estrust, dic; oeut Tceds het verdrag 29 Augustus 1680 opgenomen; Vuriaar 1685 tcgcn Compagnie Verzfm Uaten gekomen, ne zich 20 November 1685 opnicuw het algemeen ver bond lieten GUIEITCIL

Contract eeuwigdurend verbond tusschen Comp ende de regenten vin de Sapoeloe Boaban daars, gesloten den 30* November 1685. [292]

Dese is nieuw contract; dat immer Oost bestendig blijft; [293] dat 't niet verandere een blyve_ vermits den oorlog gedaan is ende nedergelegd door den heer oppercoopman Joannes Van Mechelen, ware gemagtigde van den heer Cor mandeur Jacobus Couper; panglima Ljaja radja, dewelke representeert Onsen heer Gouverneur-Generaal Joannes Camp huys en alle de Raden van India, die des Comp' saken binnen Batavia en alle landen, Van boven tot beneden winds binnen India_ med alle de coningen besloten overeengekomen, die met hun vieren gesag voeren; 5} pounglous VAn Ampat Soucats van de Sapoelo Boabandaars dewelke opregte- lijk besworen Sijn onder den groten boom tot

Lunda, presentie van volk; welken contract onveranderlijk blijit; gelijk vocr desen besloten is med den heer commissaris Laurens Pit, jonge, binnen Padang, Donderdag den maand Zaban jaar 1089 Mahomets geboorte, Hollandse reecquening den 29” dag van Augustus 1680, jaar van onsen Zaligmaker Christy, ten anderen besloten [en] ver - accordeert med volk van dese stranden die Comp vyanden sijn_ sullen wy_ volkeren Tat de Sapoelo Boabandaers; indien vinden selvs te keer gaan Ons vermogen ende indien deselve niet kunnen te keer gaar, Sullet wy den Oppercoop man tot Poelo Chinco suix bekend maken; ende Indien wy guastos wapenen van noden hebber; sullen deselve vin d’E_ Comp vorderen Ten anderen_ Vanncer de vyanden van dE Comp’ binnen tese stranden zin sullen ceselve geen eeten nog drinken geven binnen Sapoelo Boabandaars ook sullen wy med selve vyanden van d’E_ Comp’ niet handelen, nademaal sulx in ons contract besloten is

Ter anderen is in ons contract besloten volk van de Sapaelo Boabandaars med dE. Comp dat er niemant anders sal mogen komen hindelen binnen thien bandhars_ Soo Comp’ volk niet en sijn indien andere volkeren komen wit of swart om te handelen binnen de thien bandhaers, 500 sullen deselve niet aannemen; ingevalle deselve met force binnen comer willen, sillen te keer gaan naar vermogetl, ende indien niet afkeren connen, wy sullen volk van d’E; Comp’ die aan dese straiid wonell, sulx bekend maken, watt sulx is in onsen contracte voor altijt sodanig besloten

Ten anderen (of een ander articul), SOo is in ons contract be sloten, volk van de Sapoulo Boabandaars med d’E Comp indien audere als volk van d’E Comp’ versoecken Otn wonen, sy huysvesten of 2) met vaartuygen comen of aan de stranden_ so0 sullen wy sulx niet gedogen; nademaai besloten is in onse contracte voor altoos_ Indien sy met force sullen wy deselve keer gaan, M4aT indien deselve nict kunnen afkeren, Scu sullen wy het bekend maken ain volk van d’E_ Comp die aan dese stranden woncm te overleggen geene behoord;

Verders aanvanckelijk sy dese saak aan gehele wereld kend_ wy dit werk gedaan hebben ende alle hetg eene wegen dit contract; gelijk in teken Van onse opregtigheyd sullen niet van d’E_ Comp afwyken, voor altoos. Wy; alle satnen raagen haat [294] ; elk van onSe handtekeningen binnen Poelo Chinco op Vrydag den dag van maand Moharam jaar Zee, de jaar ~reecqucning 1094 van Naby Mahomet, na de Hollandsche reecquening op den 30” van de maana Nc Fember 1685, jarcn van Naby Jesu

Nader contract met voornoemde regenten an- gegaan: [295]

Desen is geschreven, opgesteld en g accordeert om voor altoos eeuwig onderhouden te werder, opdat geen verandering meer Lusschen d’Ej Comp” en de Sapoelo Boabardaars mogen komen, alsoo den oorlog ter neder en bygelegd is door den oppercoop-

man Joan van Meghelen, gemagtigde van den heer commandeur Jacobus Couper, welken alhier oppergezag orer dese strand-landen voerd_ uyt den naam Tani den Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys, binnen de stad Batavia, die alles wegens de Hollandsche Comp' boven als beneden winds, dirigeert; waatom radjas en pounglos vin de Ampat Soucas uyt de Sapoelo Boabandaars_ de hieronder volgende articulen op Sillada onder de grote boom gesicht van alle gemeente solemnelijk med eede [hebben] bevestigd deselve heyliglijk te onderhouden, naarvolgens de getnaakte contracten met den heer commissaris Laurens Pit, de jonge, tot Padang; op Don- derdag den dag der maand Sabam jaar na Mahomets geboorte 1089, zijnde by de Holiandse den der maand 'tjaar 1680, naar Christy geboorte;

Eerstelijk SOO veraccardeert overeengekomen wegens d'E. Comp' met de boven geschreven groten van de Sapoelo Coabandaars, alsdat voor eeuwig en altoos alle des Ed. Comp vyanden ook hare vyanden sulien wesen; dewelke Sy, groten 't sy blank off swarten, Op of in haar land geen negotie of eenige vres verleenen toekomen laten ; dog deselve niet magtig wesende te weerstaan, sullen Sy, groten, gehouden sijn sulx cito aan den oppercoopman tot Poulo Chinco bekend te maken en, des benodigende, hulp assistentie met wapens andere; Vin d'Ej Comp versocken: Ten tweeden is wegens d'E Comp med de landgroten vanl Sapoulo Boabandaars besioten, dat syluyden niemant als d'E Comp op haar land ter negotie sullen admitteren, sy blank of swart, selve van haar begerende met force sullen se desulke, die buyten voorkennis van d'ES Comp' dazr erscheynen, niet gedogen trant afwyzen dog met geweld binnen hare rivieren willende komen sullen desulke met geweld te keer mogen gaan: En wanneer Sapoelo Boabandaars-volkeren; haar swak mogten bevinden sullen sulx ten spoedigsten an des E. Comp volkeren, die gesag langs dese strandlanden hebber; bekent maken, doordien sulx van outs overlange soodanig is besloten veraccordeert geweest met d'E Comp

Ten derden is med de Sapoelo Boabandaars-groten wegens d'E Comp besloten en g'accordeert, dat sy niemant, wien Ook zoude mogen wesen, op of in haar land te regte woningen of vaartuygen negotieeren sullen permitteren allecn die van de Hollandse Comp alsook selve in dier voegen Ue overlange is besloten en g'accordeert dog met geweld sulx in haar land willende doen, sullen zY vermogens zijn geweld med geweld wederstaan, swak bevindende; ten spoe digsten 221 die van d'E Comp daar behoord; sulx bekend maken

Ten vierden ten laasten, beloven Sy, groten regenten van Sapoulo Boabandaars dat al hiervoren geschreven opgestelde voor altoos e punctelijk sal naargekomen ondet - houden en agtervolgd werden bebbende dierhalven origineel, dat ter eyland Chinco bewaart blijet, met haar gewone hand tekening onder eede bekragtigt; den

dag der maand Macharan jaar genaamt Sy, naar geboorte Mahomet 1094, sijnde volgens onse reecquening naar Christy geboorte dcn 30 dag der maand 9err 1685

Onder stond Door my, ondergeschreven voorlesen VlI een Maleyts priester, uyt die spraak in Nederduytsche tale cvergeset: Lager stond Tambang, den 1685 was getekend Adam Hendriks Pen.

CDLXXXIV . BANTAM:

15 Februari 1686.

verband met vestiging Engelschen Westkust Sumatra Silebir enkceler order Yooreerci van daartoe indertijd toestemming hebben gekregen den OMaeN Sultan Ageng, dezf streken nadden steeds onuet Ranatn $ opperhoogkeid gestaan trad de rcgecring Batavia onderhardeling shllzn Hadji van Bantam; Noch Bantamicr , roch de Hooge Regeering durfden tot openlijke vijardelijk- neder tegen de Engelschen oiereaan Micr protest pver de uitwijzing uit Bantam Europa stends cnderwcrp diSCuse C uitmaakte Boverdien kad de Bantamschc sultan immcr 705 tegcn Janta rebellige ordcrdanen te strijden. Van Compignies zijde hadden de hesprekingcn in hooidzaak te docl, kaar moropolic in Baritant de van dit rik af hankelijke dcelen Zuid-Sumatra nader vas legger; ACCC maker de talrike contlcten Lechen bcidcr ondcrdaren: Ouder handelingcn leidden tot Onccrsaino vcrdrag (Dz JONGE; Opromist; VIII; rolgeride, 23 rolgende; 206 en valgende).

OOST-INDISCIE COXPAGNIE 1602-180.

Poincten van politie commertie, nader besloten ende beraamt [usschen den Gouverneur-Generze” Joannes Camphuys ende de Raaden van Indiz, mits- gaders den Paducca Siry Sultan Aboen Nasat Abdul Cahaar , conink van Bantam, ende alle lander, daaronder gehorende, door derselver respective wedersijdse gecommitteerdens en volmagtigdens Inet nime de heeren Raden van India Willem van Out- hoorn Joan van Hoorn ende Isaacq de Saint Martin ter eenre, ende den Pangiran Ariz Dipa Ningrat, ende Keey Fockee, eerste staatsministers ende expresse afgesanten Fin denselven coning van Bantam ter andere zyde, binnen casteel Bataviz o den 15” February 1686.

Den Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys ende de Raden Fan India, gelesen hebbende geene den Sultan van Bantam by syne missive die alhier Op Batavia den 12” December 685 door Sijn Hoogheyts bovengenoemde ambassadeurs, monde geschrifte ain

daartoe gecommitteerde heren Raden van India Willem van Outhoorn, nJn VJ Hoorn ende Isaicq de Saint Martin nader is opgegeven, sijn naar overleg vin saken tot des te meerder bevestiginge der vrede ende onlangs vernicuwde aangegane bondgerootschap, mitsgaders weringe ende wegneminge van gene die goede rust ende harmonie soude connen turberen, Ined deselve te Tade geworden ende onderling overeengekomen als volgt:

Eerstelijk persisteert d'E Comp haar voornemen UTI den Sultan altoos sooveel mogelijk sy, tegers syne afgevalle onderdanen allesints Saan mel volk, ammnonitie schepen sooveel daartoe gelegentheyt ende voorvallen van saken souden mogen requireren, mits Zijn Hoogheyt altijd dle oncosten en lasten van dien naar de redelijkheyt en deugde lijk op te maken rekeninge rembourseren

Den Gouverneur-Generaal ende de Raden van India Inet ver wond lering ende ongenoegen hebbende vernomen dat eenige ran des Sultans Folkeren haar onder district van Bataviz aan de Oostzyde der Tangerangse rivier hadden begeven, Fan welke luyden &'E Comp dog geen voordeel komt te trecken, maar ligtelijk in tyden ende wylen aldaar quaat souden van connen verwagten hebben omme reden, ende wel voornamentlijk tot nakominge van jongste Gerenoveerde contract, goed gevonden onderlinge g'accordeert, alle desulke, die ratificatie van selve contract, welk is geweest den 28* April 1684, of na de Mahumetaanise reecqueninge den 13 dag van de maand d'Joumadilauwal in 't jaar 1095 aan dese syde der rivier olte in Jacatrase gchied overgekomen sijn , Comp' landen te ontsegger den Sultan alle wederom [oe schicken, wyders ook IJet erst alle sorge ende ordre daartegens Vuor het toekomende te stellen; mitsgaders ten dien eynde van aun bij publicque biljetten uyt onse name sulx bekend te maken cnde tot welkers ondersoek speciale gecommitteerdens sullen g'ordonneert gecommitteerd werden.

Ende het verder overkomen ende weglopen van weder sijdse onderdanen in toekomende te beter Toor te komen ende tc beletten nodig ende raadsaam g'acht, dat altoos imant ran des Sultans wegen aan de Westzyde der Tangarangse rivier tegenover Comp' vestinge sa] moeten resideeren Winneer dan tot een as regulement ten wedersyden sal Toeten werden cnderhouden; dat niemant der Bataviase ingesetenen sal VCt- mogen te landwaard Ove de rivier Van Tangerang gaan, dan voorhy des E. Comp vestinge aldaar, van welkers gesaghebber sullen moeten hebben ecn teecken chiap of merk, omme selve verthonen aan dengeene, die aan de over ofte West- zyde van de rivier het gesag vanwegen den Sultan van Bantam voeren die haar dan weder een ander teken sal geven Om verder land gaan en aldaar verrichten geene Tar haar voornemen Inogte wesen, sullende in wederkeren en ter gemelter plaatse de riviere weder mnoetet overkomen med een teken van het Bantamse hoofd dat dan weder te verthonen aan

Comp’ opperhooit der vesting Jan Oostzyde der Tangerangse Tivier. Suo sa] wederom a201 andere syde eevengelyker voegen niemant der Bantanse onderdanen rermogen te lande over de revier Vin Tangerang komen gebied van dE. Comp’ dan voorby de voorschreven wagi- plaats Vin den Sultan van Bantam; van welkers gesaghebber sullen moeten hebben een teecken, chiap ofte Tnetk, selve verthonen ain den commandant van Cornp’ Yout noemde vastigheyt, die haar dan ook CCTI ander teken sal geven verder in land vam Jacatra Iog en gaang enaldaar verrichten gere Vat haar voornemen soude zijn, sullende in wederkeren denselven moeten gebruyken en ter gemelte plaatse de rivier weder moeten overgaan med een teecken van Comnp gesaghebber, on dat verthonen aan Bantamse hooft aan de Westzyde waarvin dan wederseyds der passeren- en repasserende menschen behoorlyke aantekeninge gehou- den sal werden

Nog onderling overeengekomen erde vastgesteld, tot beter agterhalinge dergener, die eenige slaven komen te stelen ende vervoeren, dat geene Vanl Comp’ onderdanen ingesetenen, Tiin Bantam oite Va Batavia sullen mogen varen nlaar Seringin, Anjer, Lampon ofte elders onder des Sulthans van Bantams gebied, dan med cen passe Vm den Pangiran Aria Dipa Ningrat, ofte die Zijn Hoogheyt den Sultan daartoe sal comen te qualificeren ten welken eynde dan Comp ingeseteren en onderdanen, die van Batavia vertrecken expres Bantam alvorens sullen moeten aangieren, opdat den pangiran ofte de gemagtigdens Fan conings wegen, nevens ook des Comp’ opperhooft, dan alvorens mogen sien, 0F sy geen slaven medevneren die hzzr niet toekomen, nogte van de eygenaars tot verhandeling medege egeven sijn ; sal dan gevolgelijk niemant cenige slaven op die plaatsen, nogte ook tot Bantam , mogen verkopen, hetzy in openbaar ofte in verborgen, dan aar voorgaande examinatie, en med kennisse van den pangiran olte des Sultans gemagtigde Comnp’ opperhooit.

Gelijk dan nog daarenboven by ons besloten is, alle Comnp’e ondersaten verbieden, dat geen slaven van Batavia des Bantamsen Sultans landen sullen tnogen uyt- of vervoeren die aldaar te verkopen oite verhandelen; dan med voore gaande speciaal consent, welk conserit Sy den pangerang of des Sultans gemagtigde ende onsen gesaghebber tot Bantam altoos op hun verschyninge sullen moeten verthonen, eer sy die slaven tot voorschreven Bantamn elders des Sultans jurisdictie mogen verkopen.

So is mede aangaande de premien der te brengen agterhalen slaven ende slavendieven med den anderen rerstaan volgende ampliatie dien opsigte boveni het contract maken weten dat voortaan degeene die een slavendiev of vervoerder van vlugtende slaven opbrengt, dewelke cygentlijk niet onder het gebied van den Sultan mogen gehoren, cn dierhalven tot straffe aan de Comp’ overgeleverd mosten werden Sal genieten 40 rijxdaelders in plaats van 20, by boven geseyde contract voren daartoe gesteld,

dat voorts Voo een slaav; die uyt het district van Jacatra vlucht ofte vervoerd wetd; ende onder det gehied van Bantam werd opgeval, Cren gelijk contract staat; betaald sal werden 10 rijxdaelders ende nog wyders dat ook voor slaav van Comp' onderdaner, tot Bantam residerende ende van daar vluchtende mitsgaders onder selve gebied van Bantam 'apprehendeert ende aa01 Comp' volkeren weder gehracht werdende, mede rijxdaelders sal werden betaald

Ende sullen dan sodanige slavendieven ofte vervoerders, geen enderdanen van den Bantamsen Sultan zijnde, Op Batavia ofte Bantam door Comp" gesagnebbers officieren Hollandse wettcn met de dood gestraft werden hoedanig ook den Sultan sal doen handelen med zyne onderdanen, die aan stelen ende vervocten van slivcn bevonden sullen werden schuldig te zijn alle welke niet alleen moet worden erstaam van slaven ofte lijveygenen maar ok van degene, die vrye lieden stelen; waaromtrent de straife niet vermindert, maar eer Vere meerdert sal tnoeten werden.

Wyders tol voorkominge van alle moeyelijkheden ende overlasten, die des Comp' ond ersaten Op Bantam souden mogen komen 4am te regten, ond erlinge verstaan geaccordeert, dat gecne Nederlandse olte andere Comp onderdanen, hetsy Bantam resideerde aldaar maar trafiqueerende, des nagts buyten hare bescheyden plaatsen sullen mogen gaen, dan mer expresse ordre ende consent Kan hare opperhoovden, 300 als Comp' ordre medebrengt

Dat ook geene Comp dienaren ondersaten Bantam buyten stad sullen mogen gaan dan med licentie Fan Comp" opperhooft en den Pangeran Diepa Ningrat, ofte die den Sultan daartoe comen te qualificeren

1. Dat ook nicmant van Comp onderdanen, wat tijd het sijn mogte, de Javaanse huysen Op Bantam Sal mogen lopen vagebonderen, veel min Javanen daatin eenig geweld aandoen of moeyte maken

Dat nemant van Comp" dienaren ondersaten hun by nacht in eenige Javaanse huysen sullen mogen begeven oite vernagten maar verblyven ter plaatse daar sy bescheyden of door det opperhooft van d'Comp' g'ordonneert zijn:

Dat niemant van Comp volkeren tot Bantam Op de maret elders iets kopende, suilen vermogen het goed med geweld weg te nemen,eer de verkopers med den prijs tevreden daar- voor betzald sullen sjjn

Dat ook geene Comp' onderdanen haar sullen aanmatigen de thuynen of het vee der Bantamse ingesetenen en Javanen te beschadigen ofte ruinerer, jaz ook niet vermogen hare thuynen of plantagien tegens des eygenaars wil in te lopen of eenige molestien de luyden aam te doen

Dat Comp volkeren niet vermogen sullen op Bantam eenige Javaanse tempelen thorens gaan sonder conscnt dergenen die daarover van den Sultan gesteld zijn, en ook geen onbetamelijkheden daarin mogen plegen

Dat sig een ygelijk van Comp onderdanen sal hebben wagten, eenige Javzanse vrouwen in huysen op de stralem ofte wegen onbehoorlijk aan randen ot te bejegenen;

1. Dat sig niemant Van 's Comp onderdanen olte dienareu sullen verstouten den coning ende syne coninginnen, ofte andere "Lyner Hoogheyts geselschap; in de stat 0l rivier ontmoetende, passeren naby komen maar gehouden wesen deselve uyt den weg te staan ende te wyken, totdat Zijn Hoog heyt of Zijn gesin sal voorhygepasseert sijn.

2. Ende van gelyken sullen oock niemant Fan Comp oncer-Gancn, winneer den coning de coninginnen sig de rivicr elders Wissen daarna mogen staan kyken maar VUOT dien tijd (ar vandaan moeten blyvcn ende niet voorbypasseren

Dat ook Comp onderdanen ite dienaren sig niet sullen mogen aantrecker eenige geschillen ofte regtssa ken, die Bantammners des Sultans onderdanen onder malkanderen mogten hebben, aan deselve moeten laten verblyven aan judicature van haar eygene of des conings regters omna hare wyse ende welgevallen daarover te disponeren

Ingevalle eenige van Comp dienaren of onderdanen quamen plegen eenige moetwille aan Bantamse volkeren, hetsy med doodslaan, vegter, quetsen slaan andere ongeregeld- heden meer , soo is onderlinge goedgevonden in sulken gevalle, dat Wanneer eem Comp' onderdaan een Bantamse Javaan comt doden sodlanige daarover door Comp' gesaghebbers of overheer, hetzy tot Bantam of hier Op Batavia weder met de dood sal werden gestraft, gelijk den Sultan van gelyke mede syne onderdanen; wanneer die een Nederlanider of andere Comp' onderdaan conen dood te slaan med de dood sal straffen dog Tan alle andere mindere misdaden sal yder de syne strafien met soodanige mindere straffen oite boeten; als een yders wetten komen medle te brengen

Ende sal het volk van den coning vermogens sijn tot Bantam alle straatlopers ende moeytemakers die onderdanen Van d'EJ Comp' zijn, Op eenige misdaden betrappende apprehenderen ende gevangen te Iennen dog met discretie ende voorsigtigheyt; omme wanneer de Hollanders hzar te Wcer mogten stellen geen

ongelucken verwecken ofte ontmgelen sullende alsdan sodanige geapprehendeerde onderdanen van d'E. Comp' tcn eersten in Comp" wagt of wel aan het opperhoovd overgeleverd moeten werden; om daarmede te handelen Tar behcoren:

Ende dewyle de havenen ende passagie Van het incomen en tgaan der rivieren tot Bantam zin den koning eygen sijn, sal het des conings volk, daartoe aangesteld aldaar vrystaan alle de vaartuygen, S00 van Frecmde elingen als Comp onder- danen, aar haar welgevallen visiteren, behoudens nogtans dat Comp daartoe geordineerde ministers des geraden vindende oock deselve sullen mogen visiteren; geen rerbode kleden tot Bantam werden inpe ebracht; ofte peper "yt gevoerd dop Sullen de visschers en klene bandelprauwen onder LOOr wendinge van (door) Comp ministers visite, niet mogen werden aan- of opgehouden, ten ware dleselve van sodanige Lode in ofte uytvoering met fondiment wierden gesuspecteert, en anders niet:

Tot welke visite dan wegens d'E Comp' derselver gesag- hebber aldaar eenige Comp' dienaren mogen stellen aan grote boom en cok tot Karanganting; die des conings volke ren daarin omtrcnt ook sullen de hand bieden opdat alles ordentelijk en tot wedersijts genoegen Togte toegaan

En wat belangd vaart handel der ingesetenen van Bantam; daaromtrent is onderling verstaan, dat deselve tot hire gerustheyt onder Comp' passen zullen varen lang" gantsche Oostkust vin Java, voorts langs de eylanden Baly Lombok; iteI daai Banjermassing = voorts ook na Biliton Banca Palembang, en Jamby, alsmede naar Malacca dog WAm neer des Sulthans rolkeren naar Malacca willen varen, sullen sy daarvan kennisse geven en passe Fersoeken tot Batavia ende ook s0o in gaan als wederkeren van die plaatse Batavia eerst moeten aangierei

Ende indien mogte gebeuren, dat den Sultan selvs eenige besendinge naar andere hier orher gelegen plaatsen of landen die hierboven niet en zijn genoemd gelievde te doen, wel ook naar China of de Manillas te equiperem, SOu sal Zijn Hoor- heyt netselve Jn den Gouverneur-Generaal cnde Raden van India konnen bekend maken, omttie Van Comp" pascedulla daartoe almede versien werden

Ende ingevalle na desen eenige joncken uyt China of elders directelijk tot Bantam mogten aankomen en aldaar hare wharen rerkopen, s0o sullen deselve in het wederkeren na hare plaatsen Batavia moeten aandoen om daardoor VOOT d'E. Comp" TCCT verklaard te zijn, dat sy geen peper tegens het octroy en contract en comen te vervoeren

De metale bassen[297], die d'E Comp" in ' jiar 682 van den Sultan van Bantam heeit geleend om daarmede zyne vyanden cn rebelle onderdanen onder of tot inkeer te helpen brengen sullen voor

sooveel die niet den oorlog verloren, med vaartuygen verongelukt of elders weg geraakt, maar d1 Comp #Og in wesen sijn ofte namaals bevonden sullen werden, verder niet, den Sultan wederom werden geleverd restitueert;

Ende dewijl den Sultan van Bantam door zyne neergenoemde aigesanten a2n den Gouverneur-Generaal Raden Van India heeit Iaten voordragen dat mogte beraamd werden CCn vasten Voet Op den verkoop en prijs der kleden lywaten, die de Bantamse onderdanen tot Bantam selve, ofte Batavia van dE. Comp en deselver gepreviligeerde onderdanen mogten komen te koper, %00 is ter dierhalve onderling verstaan dat de ingesetenen van Bantam, kleden van d'E Comp" aldaar genegen zijnde te kopen Sullen connen krygen tot gelyke prysen, alsof die Batavia quamen kopen, soodat sy daarvoor sullen geven den Bataviasen prijs, alleenlijk met percento daarenboven ende daarbenevens sa0 het die Uin Bantam ook vrystaan kleden hier Batavia uyt pak huysen van dE Comp' olte wel uyt de winkels onser onder - danen erde ingesetener, te kopen onder betaling van den gewonen thol Bantam vetvoeren dog SOO wanneer den Sultan of eenige zyner voornaamste ministers voor haar selve tot eygen gebruyk iets op Batavia gelieven te laten kopen sal daarin Iet discretie gehandeld betaling van thol S0O nauw by d'E Comp niet gesien werden,

Kleine draagbare Kncueh

Ende gelijk in den jare 1684 ten tyde van vernieuwen Van het jongste contract tisschen de Nederlandse Comp den Sultan van Bantan door des E Comp" afgesant, den heer Francois Tack, med den Sultan en den Pangerang Aria Dipa Ningrat ende Key Focke etc" ook by monde is beraamd ende gesloten ccnen vasten prijs swarte witte pepet, alle des Sultans landen vallende, aan de Comp alleen gegeven ende gegund kopen, Soo i5 daaromtrent voor jegenwoordig ook onderling besloten die prijsberaminge nader desen vast te stellen cnde te begrypen voof altoos, deser maniere

Dit d'E Comp' alle den peper, (die) in des Sultans landen Ya Bantam Lampon en Sillebaar vallende van Sijn Maye- steyt of deselvs ministers ende sabandaars sal ontvangen, ende Foor yder bhaar swarte peper, gerekend tegens 375 Ib de bhaar, sal betalen 15 Spaanse realen mits dat gemelte peper bevorens suyver geharpt ennde alsoo buyten alle andere lasten van bouca-bouca, ofte hoe eselve genaamd mogten weset suyver gewogen Comp' logie tot Bantatn sal moeten ge leverd worden 30. Insgelijx sal ook d'E Comip alie den witten peper, die des conings van Bantams gebied sal gemaakt worden Bantam ontvangen VOOr bhaar van 375 als voren suyver geharpt sonder eenige beswaarnissen ofte ongelden, betalen 27 Spaanse realen

Dog ingevalle de Nederlandse Comp sornwylen van Spaanse munt mogte ontlloot zijn, SOO den Sultan de Comp soo lange borgen, sonder dat de Comp deswege eenigen Intrest subject sal wesen,

behoudens nogtans dat de schuld niet kome te verjaren, ofte dat andersints sulx geschiedende; d’E Comp van den verjaardag (en eerder niet) wegens gene ter selver tijd nog a1n den Sultan mogte ten agteren zijn, zal ge- houden blyven aan Sijn Majesteyt intrest te betalen na gewoonte tegens % tcn honderd maands

Ende omme Iu mede Op de instantie van des Sultans meer- genoernde afgesanten, Pangeran Dicpa Ningrat Keey Focke een vasten voct methode voor hct aanStaande te observeren cnde te doen houden in de valuatie reduclie van het Spaans geld, Vcor sooveel sy off andere gemagtigdens des konings van Bantam volgens hiervoor genoteerde in den koop der kleden lywaten van Comp’ soowel Batavia als Bantam quamen negotieren vertier maken, ofte ook wel doeken in afkortinge van des konings betalinge der pepergelden (als in Spaanse munt bedongen sijnde) Iaten dienen, 1eS- wegen dan eenige klene differenten Bantam waren geweest, daaromntrent almede na wedersijdse genomene informatie onderlinge g’accordeert vastgesteid dat alle kleden lywaten, die door den Sultan van Bantam of zyne ministers, [O Bantam selve ofte hier tot Batavia van (‘EJ Comnp sullen werden gekogt ende aangenomen; door Sijn Hoogheyt ofte den pangiran of andere desselfs ministera in goeden Spaanse mnunten aan de Comp’ werden voldaan ende betaald ofte ook andersints dat den Sultan bedragen vin sodanige parthyen gekogte lywaten Op sijn peperreecqueninge gelievde afgetrocken hebben mindering desselvs laten dienen dat den Sultan ofte syne ministers alsdan altoos VuOT opgeld van Spaanse munte prijscourant Comp markgang der kleden sal tegoed comen en in mindering trecken twazlv ten honderd, oite voor honderd Spaanse realen die sy sullen voor de lywaten betalen ofte wel op de peper- reecqueninge doen valideren, honderd twaalv rijxdaalders courante Bataviase munte aan den Sultan goedgedaan werden ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Vorders is nog dienstig en onderlinge onderdaans mceste rus e nodig geacht ende verstaan, dat byaldien tusschen wedersijdse ingesetenen van Batavia Bantam cenige verschilleni rakende den negotie handel Bantam quamen VOOr vallen ende te ontstaan, dat deselve verschillen door den gesaghebber vanl d’E Comp tol Bantam met den Pangeran Aria Diepa Ningrat zodanige ministers, als den koning daartoe zal gelieven stellen, der minne de gevoegelijkste wyse sullen bygelegd ende payseert werden, mitsgaders dat alle Comp’ onderdanen ende ingesetenen; op Bantam eenige goederen kopende of verkopende, daarvoor soodanige tollen ende geregtigheden Clel den Sultan sullen betalen ils den coning altijd gewoon is geweest te trecken dog de Nederlandse Comp’ zal van haar eygen goederen die sy op

Bantam inbrengd cnde uytvoerd, zijn ende blyven uyt kragte Van de gedane belovten ende het bevestigde contract vin den koning Ende omme daarinne door Comp onderdanen ende ministers; Bintam wonende niet gabuseert te werden, Sul sal het den Pangeran Diepa Ningrat andere ministers by den Sultan stellen, vrystaan alle halv jaren; by den gesaghebber tot Bantim, of wel tot Bataviz, te mogen laten opnemnen nisien wit goederen in die tijd van Comp egen tOt YOUT schreven Bintam mogte aangebragt oite vandaar vervoerd wesen;

Eyndelijk, overmits den Sultan vin Bantam de Comp' volgens contract met uytsluytinge van alle andere wie ook het mogte wescn, in sijn gantsche rijk en havenen alleen geprevili geert vergund heeft den incoop van alle witte swarte peper, ende den verkoop ende vertier Vam alle soorten van geschilderde of andere kleden lywaten aan alle Syne Mayesteyts ingesetenen Suo ook volgens het reets gedane tondeling besprek In 't jaar 1684 med den president Francois Tak van Comp wegen ende den Sultin Aboen Nasar Abduz Cihaar wedersijds, desen mede nader vastgesteld, dat alle sodanige kleden, ls buyten d'E Comp' ofte die met hare passen van Batavia daartoe expres gelicentieert sullen sijn, soowel aoor Bantamse Comp onderdanen tot Bantam mogten werden aangebracht ende verkogt, by agterhalinge door olte van des Comp ofte van conings ministers, van wie die ook mogen wesen, sullen sijn en blyven geconfisqueert verbeurd verklaard, de helft voor den Sultan ende de helit voor d'E Comp ende die de aanhalinge sal doen.

Hoedanigen evengelyken confiscatie ook suject ende onderworpen sal sijn alle den peper; die ter sluyk van Bantam oite elders uyt Sijn Majesteyts havenen werd uytgevoerd, dewijl den Sultan, als boven gesegd, dE. Comp daartoe alleen getroyeert ende gepriviligeert heeft:

De vorenstaande poincten ende articulen van politie ende commertie zijn tot nader bekragtinge verklaringe van het contract, Op den 2 April des jaars 684 tusschen de Generale Nederlandse Oostindische Comp en den Sultan Aboen Nasar Abdul Cahar vernieuwd ende bevestigd, alsnu nader door ons wedersijdse gecommitteerdens ende gevolmagtigdens onder linge tot elkanders nutte ende beste overeengekomen ende be sloten omme S0O Van egen de Nederlandse Comp ter eenre ende den Sultan Aboen Nasar Abdul Cahaer ende syne succes seurs ende ministers in rijk van Bantam ter andere zyde, VOOI nu en altoos opgerecht en heylig nagekomen ende onderhouden werden; ende dat sulx ten selven eynde ook ten eersten door den Sultan Aboen Nazar Abdul Cahar tot Bantam;, ende dan vervolgens ook alhier door den Gouverneur-Generaal Joan nes Canphuys ende de Raden van India tot Batavia sal werden g approbeert ende geratificeert behoren mct evengelyken kracht ende waarde, 1ls het contract des jaars 1684 werd aan gesien ende gehouden

Onder stond Aldus gedaan enide besloten in casteel Batavia eyland Groot-Java coninkrijk Jacatra; dezen 157 February 1686, ende med onse wedersijdse ondertekeninge signaturen bekragtigd, en was getekend = Willem van Outhoorn, Joan van Hoomn, Isaacq d'Saint Martin; med haar Ed' respective zegels ter zyden in roden lacke gedrukt, sijnde Op het tegenoverstaande blad onder Maleitse Javaanse translaat gedrukt het zegel van Pangiran Diepa Ningrat, ende daarne Fons zyne ende Kiey Fockees handtekeningen in 't Maleits en Javaans geschreven.

Mitsgaders daarna door den Sultan van Bantam daaronder gevoegd de acte van ratificatic, namentlijk :

Ik, Sultan van Bantam, bevestige en bekragtige dit, benevens den Ed" heer Gouverneur-Generaal en de gesamentlyke Ed" Reeren Raden van India als hetgene in contract is begrepen Bovenaan stond het zegel des Sultans, in roden lacke gedruckt

Volgt ook Acte van Ratificatie vin Haar Ed" Hoge Regering van India, zijnde van vol genden inhoude; namentlijk :

Joanlcs Camphuys, Gouverneur-Generaal, ende Raden Fan India, representerende hoge gebied wegens Haar Hoog" mogende Heeren Staten-Generaal der Vrye erenigde Neder landen; mitsgaders Sijn Hoogheyt, den heer Pringe van Orangie ende heeren Bewindhebberen der Generale Nederlandse G'octroyeerde Oostindische Cotnp in dese lander, bevestigen ende ratificeren benevens den Paducke Siry Sultan van Bantam, dese bovenstaande nadere overeenkomste, die onse gecommitteerdens, de heeren Raden Willem van Outhoorn, Joan Vdi Hoorn Isaacq de Saint Martim, uyt onse name op den 28 February 1686 aangegaan ende gesloten hebben mnet den Pangeran Diepa Ningrat ende Fockee, als ambassadeurs ende plenipotentarissen van den Sultan van Bantam tot bevestiginge van welke wy desen med onse eygen handtekeninge het zegel Van hooggemelte Comp kebben bekragtigd

Onder stond Batavia in casteel, dcn 20 Maart 1686. Was getekend Joanncs Camphuys, Anthoni Hurt; Willem van Outhoorn, Rijklof van Goens Marten Pit; Cornclis Qualberg Joan van Hoorn, Isadc de S' Martin en Thomas Sligher. Mitsgaders p het tegenoverstaande blat, onder Maleitse Javaanse translaat deser acte van ratificatie stond Comp groot zegel, in rooden lacke gedrukt, daaronder geschreven : Ter ordonnantie Vin Hooggemelte Haar Ed" was getekend Abrabam Vam Ribeek; secretaris

CDLXXXV SUMATRA'S WESTKUST.

Maart 686

Het vcrdrag, 30 November 1685 tusschen de Compagnie en de vorsem der Sapoeloc Bocah Bandar geslotcrl uit naam dcn comnandcur dcr Westkust; verd eenige maanuen Iiiet door uezen persoonlik bevestigd vcrsterki Fenige nicuu orecnamcn Cwusulcs docn zien dat d Compagrie Westkust rmelee coucurrenici gekrcgen de uit Bantam dreven Enge Ischen;

Contract ende eeuwigdurend verbond gemaakt en besloten door den commandeur Jacobus Couper, stadhouder Van den grootmagtigen keyser VJm Manincabou; przesente leden van Sijn razd tot Poelo Chinco Sumatra’5 Westkust, den nain vanwegen d’Ed” Heer Joannes Camphuys, Gouverneur-Generaal ende d’Ed’ hceren Raden van India tot Batavia representerende Nederlandse G’octroyeerde Oostindische Comp ter cente, ende radja’5 van vier hoovdsoucas Paney, Campey Tigalarech, Malayou van de Sapoeloe Boabandaars; mitsgaders pounglous van Voor schreven thien bandhaars otte handelplaatsen anderer zyde, volgt

Tot inleydinge deses we den alle contracten accorden; vorige tyden tusschen d’E Comp de radjas als verdere regenten der thien handelplaatsen gemaakt besloten, desen ten vollen geconfirmeert invorige igcur tencur gehouden, VGOt Soo vetIC deselve desc naarvolgende poincten niet en komen contrarieren

Uit ket CoutraetLoek. Ook in verzameling der Kamer Zeeland, 8148 Ovejecomer briczct 1657 , clide Ioeck; folio VCrso volgende, Verbastering Tiga Laras

Eerstelijk; dat het landschap van de Sapoelo Boabandhaars naar de jongst voorgevallen oorlog in April en May des Voor leden jaars 1685 med allc de inwoonderen van dien, op hare verdemoedinge nederleggen der wapenen in genade aan genomen vin dE Comp” gepardonneert versoend zijn voortaan als vrunden bondgenoten gehouden en erkend zullen werden.

Ten tweeden beloven en sweren de radjas regenten van de thien handelplaatsen alle trouw, gehoorsaamheyt onder dinigheyt aan d’E Comp voortaan te bewysen onderhou den, en derselver commandeur tot Padang dierwegen te respec teren ende gehoorsamen; ende als getrouwe bondgenoten vin deselve te leven, sonder Oyt daarvan af te wyken poene van Voor vyand werden verklaard de onderwerpinge van de eeuwige vloek Gods OvFI haar hare nakomelingen.

Ten derden; dat de radjas regenten alle de inwoonders Vin de thien handelplaatsen beloven ende sweren dat niemant Van hare oite uyt hare landen Van of nimmermeel eenige correspondentie sullen mogen houden med den sultani ingesetenen [298] Indrapoura syne onderdanen veel min derwaarts gaan varen, nog imant Vam daar handel dryven in haar land toe te laten, maar deselve med alle harc adherenten als meyneedige bondbrekers aan te sien So0 lange Ied d’EJ Comp’ nct versoend gepardonneer t werden,

verbeurte van lijv en goederen, en dat se ook alle Indrapouresen die VaM haar aanhang; uyt haar landen sullen bannen, verbeurte alsvoren.

Ten vierder, dat alle vyanden van dE. Comp” ook vyanden van de radjas en pounglous Van de Sapoele Boabandhaars sullen zijn, alle Maleiers, ingesetenen deser Westkust, vrunden van d’E Comp’ ook hare vrunden stllen sijn.

Deze Ve-ztoetoc gezindheid de Compagnie tegcnover den Sutin Indrapoera vond haar oorzaak in het fcit dat genoemde vorst de Ergelschen it zijn land had toegelaten.

Ten vijvden beloven ende sweren wY radjas en verdere regen ten van meergemelte thien handelplaatsen geen correspondentie beraadslaginge, handel nOg wandel med eenige Europische natie, buyten &‘E Nederlandsche Comp’ ook wie hec WCSCIl mochl, nog nooyt sullen mogen aangaan nog houden, veel min med deselve koophandel dryven maar by verschyninge haar afwysen der min of med geweld; sodanig reg der volkeren ider in sijn eygen land sulx aanwijst dit verbond OnS obligeert, verbeurte van lijv goed des Comp’ regtveerdige gramschap.

Ten sesden dat alle goud, peper andere coopranschappen onsu landen vallende of aankomende, alleen sullen zijn blyven VOOr d’E. Comp” wel verstaande mits betalirge VdIl den ordinairen prijs marktgang, of zoodanig de cooplieden med den anderen best accorderen connen sonder dat deselve Ja0 imant anders, Maleyers of Europeanen, buyten d’E Comp sal mogen algestaan werden, Op rerbeurte van alle hare goederen sware correctie

Ten sevenden; dat die van thien handelplaatsen sullen mogen Varen hare kostwinninge soeken Noordwaarts tol Ayerbangy en Suydwaarts tot Cataun mitsgaders op de eylan den tusschen gemelte plaatsen sewaarts gelegen, mits alvorens daartoe hare zepassen, omn de Noord voorby Padang varende Van den commandeut cutnCM versoeken ende aan de Suydkand van opperhooit tot Poelo Chirco en aile gewilde goederen aan d’E Comp” leveren sonder ietwes Vat goud, peper, camnphor en clappusoly an imant anders te mogen verkopen

Ten agsten dat indien eenige slaven andere dienaren iugatijff van Poelo Chinco Sillida d’Tambangse goudmijn weglopende, in de thien handelplaatsen quamen te verschyner, soo beloven de radjas en verdere regenten deselve sonder oog luykinge te laten vervolgen; aantasten, deselve gebonden aari de opperhoovden tol Poulo Chinco van Comp” wegen Orc leveren , mits dat voor yder sla3v agt rijxdaelders in betalinge; voor de andere dienaren, Europeanen of Mardykers dubbeld loon sullen genieten maar indien Vin sommige weg lopers de radja’s regenten ingesetenen

kennisse hebbendc sulx komen verswygen sullen plaats van de goede loninge, die andersints verdienen soude; arbitrale correctie genieten, haar loon dubbeld tot boete verbeuren.

Ook dit doclt op Engcl Ischen; Ketakoen; in hct Bcnkoclensche.

Ten negenden ende ten laatsten beloven W, contractanten alle ende ider besonder, Nederlandse Oostindische Comp” voortaan Vuur OnSCI wettigen beschermheer haren CUMmar deur hier tcr custe aan neren, erkennen en respec teren en dierhalven, Om alle desputen questizn verschillen tusschen ons radjas en soucas voorvallende, by te leggcn, daar uyt verweidering enoorlog mnocht comen te ontstaan, SO0 Lt soeken de regtmatige decisie V4II den heer commandeut, onder voorwaarde, dat d’E Comp’ de regtmatige tegens onregtmatige procedeurders by wederstrevigheyt de hand bieden hun recht 500 veel doenlijk maincteneren sal, opdat de vrede vrintschap tusschen ons onse nakomelingen med d’E Comp’ eeuwig en onverbrekelijk blyve

Zijnde tot meerder bekragtinge der saken dit contract negen malen geschreven wedersijds getekend, namentlijk een Voor yder der ses radjas, een voor Haar Ed” tot Batavia cen Voor de heer commandeur tot Padang voor opperhooft tot Poelo Chinco, sullende elk der thien bandhaars een authentycque copia in de Maleytse taal toegevoegd werden

Aldus edaan g ‘accordeert, gecontractcert ende geconfirmeert ten overstaan Yad Orangkay Panglima Radja gouverneut van Padang Pang ima Radja Phalouran Panglima dan Badjang Radja Nemoeda koning vin rouwsin mitsgaders de acht pounglous V7n Sillida; die dese voorwaarde nevens weder sijdse contractanten hebben getekend Poclo Chinco Sillida den dag van de maand Maari in jaar Christi geboorte 1686, Maleitse reecquening deni 18 van de maand Abin Achir; naar Mahomets geboorte duysent vijv negentig jaaren; Onder stond was getekent : Jacobus Couper, Jan van Mechelen, Joannes Hofman. Daaronder stond Comp’ zegel roden lacke gedrukt Lager : Ter ordonnantie van dEE Heer commandeur Jacobus Couper raad was getekend van Heyst, secretaris

CDLXXXVI PERZIE,

Juni 1686. Tidens actie der Ving nnder De Caserhbroot Van den Hcuvel De Jager naar Ispahan getrokken; Om trachten tot overcenste ting komen Perzische regcering wilde crcnwc Recn besprekingen weler Lang het ciland Kishm nict teruggegeveny & de gcnamer schepen vanl inkeemsche kooplicden ontslagen Het cerste geschiedde in Juni 1685 ; Duei uitlcvcricg schepen ucro ang ordcrhandeld: Eerst in Juni 1686 Ircel Van Hcuvel toestetiing Maac Gamron of Berder Abbas terug te kccren den nandel der Compagnie te heropenen Van herate lling zijdehandel was evenwel ng gcen sprake: Een bevelschrift VaM Sijn Majesteyt Sjah

Sulei Maan conincq vati Persia etc , de regenten raahdaars alsmet den tholmeester van zee coopplaatsen aan de Persiaanse Golff gelegen, maant Redzjeb des jaars 1097 dat is naar onse stijl in de maant Juny des jaars 1686 naar Christi geboorte gepasseert, waarby Sijn Ed”; dheer Justus van den Heurel, commissaris directeur van Persiz, nzar Gamron gelicentieert, mitsgaders aan voorschreven regenten en andere ministers corconneert wert; OIn inmiddens nader ordre van hoff een pertinent aantekeningh taxatie Mea thollen der aange braghte; uyt opgevoerde goederen Van d’E Comp maken, invoegen als de cooplieden deselve betalen: LS van Sijn Mayesteyt luydend’ et devis daarvan; uyt de Persiaanse in onse tale aldus Suleiman, slave van den coninck der vooghdye Daar is een bevel; ’t welcq de werelt te gehoorsamen heeft, geschiet, namentlijek dit: Den regent der zeecoopplaatse Van Abbaas en den reecqueningh-houder van de thollen der aen brengh uytvoer aldaer en in de andere zeecoopplaetsen Fan Faars, 299 mitsgaders waziers officiers raahdazrs 300 van groote wegen van de zeecoopplaats van Abhas tot aen dle residentiestat Isfahaan toe, wete hoe dat in conformite des versoecks vin den toevlucht van verheventheyt, den pilaar onder zijns gelycke, Justus van Heuvel, den Hollantsen capiteyn, hem voormelt gelicentieert hebbe de zeecoopplaets van Abbas te gaen; OITI de coopranschappen waeren, die wegens Hollantse natie in voorschreven zeecoopplaets aengekomen zijm, verkoopen, zullende wat belanght thollen van den aeT brengk uytvocr eegs-gerechtigheden als andere koninckx gerechtigheden van de voorschreven coopmanschappen waeren zoodaniger voegen als gemelte capiteyn aen het hooge hof een geschrift verleent sich verplicht heeft gehadt, dezelve uytkeeren; Wanneer gemelte pilaer onder zijns gelycken daer ien komt, en zy an den inhoude van het hoogae ensienlycke bevel schrift kennisse hebben, doen geen beleth noch hinderingh den handel negotie van goederen coopmnanschappen der voorschreven natie, mnaet den regent rekeninghouder van de thollen der aenbrengh uytvoer Vat zeecoopplaats Va Abbaas hout yder eetl pertinent specificatoire lijste en aenteeckeningh van den gantschen handel negotie der vooischreven natie, maeckende taxatie annotatie ran de tollen der aenbrengh uytvoer, van andere UmeTe llende gerechtigheden tot wat somma yder soort kome te monteeren dat conform de usantie van de goederen der andere cooplieden indertijt ; desgelijcks zoO houde den wazier en regent van Laar; alsoock de raahdaars van yder quartict, een klare pertinente notitie van haere goederen, die van de gesegende-zeecoopplaets van Abbaas tot aen de residen tiestat van Spahan en naer d’andere lantschappen opvoeren vin weegs gerechtigheden, tot welcke somma die komen loopen nevens de behoorlycke specificatie en taxatie in sodani ger voegen als thollen Van den aenbrengh vyevoet , rahdaryen andere koninckx gerechtigheden, nacr d’usantie, die in gebruyck is van de andere cooplieden, zullende [voorts] hetgeen kierna sullen

beveelen en ordonneeren dan oock soda nigh moeten nakomen houdende zich [tot alle het voorschre vene nootsakelijck verpliche:

Geschreven in de verheven maent Redzjeb des jaars 1097 (accor derende Inet de maent Jury des jaars 1686 nacr Christi geboorte). Achter op de dorso au het laag einde stont den hooghen GeCt verhevent ordonnantie, monde Aen de rechterhant, dicht aen de kant, stont Den 7dt2 van maand Sjawaal des jaars 1097, dat is den 21 September 1686,is hetselve in het bewint van der tandsich geregistreert: Hierboven langs dezelve kant stont : denselven dato is hetselve in het aensienelijck bewint va” coninx particuliere domeine geregistreert, accordeert 15 regt Hierboven nacr d hoeck aen deselve kant stont : In denselven dato is hetselve in het bewint van den serchat geregistreert: Aen d’ rechierhant langs de kant stont; onder alle de Voor schreven paraphuren Het is in de rekenboecken van het visitateurschap geregistreert, Aen verkcerde kant Vin den dorso stont heeL boven = Dese ordonnantie; laten et registereren En daer kort onder Laten et registereren alle bewinden, daer het gehoort en dienstich

Onder stont: Accordeert met het translaet, door den E opper coopman Herbert de Jager gemaeckt. Spahan ady den 6 September 686, was geteeckent Willem Sicken, secretatis Lager stont: Gecollationeer’ accordeert, Gamron; den September 1686; was geteeckent; Frans Casteleyn Gecollationeert, accordeert, Souratte, desen 24 January 1687 An” Jan8z, geauthoriseert: 301 Hoog admiristratiei anacnaar Hierachter veriiaedeliik-ket Wdorm clerce eggevallen

CDLXXXVI KOROMANDEL.

Juni 1686.

De gcbroeders MMadocna Akkena respectieveluk eerste minister gcneralissimus van den koning van Golkortda, Abxdullah Hassan Kutah-sjah, waren langen tijd vrijwel oppertrachtig, cn lieten dit de vrcemde kooplicden duchtig voclcn. aren het biizonder tegen d Nederlandsche Com pagtic ingenotten wisten dezc door hun optrcden crnstige radcelen brengen: Tocn de Grootmcgol in 1685 Golkonda binnenrukte dc kooid stad hedrcigde; bracht het radelaoze volk de bcide gcbrocders op gruwclijke wijze ter dool arumn HAVART ken met d gebrocders De Witt vergelijkt In 1685 trad Liurcns Pit, de jongc RQuYCrcum Koromandel op; hij begal zich hat den koning diende ainta prctentics der Com pagnie in, wegcns benadccling door Akkena Met het volgende stuk meende Ce oning 347 de cischen der Nedcrlandcrs voldocn (HAFAAT II; 154 164, 219 en volgende; Pietav van Dum’ Beschryvinge II, II; blz. 165).

Gifte J4n Hollandschhe Compagnie door deu koning Sulthan Aboel Hassaan Coetob-sia

Den heer nicuw gouverneur F7I7 Palleacatta Laurens Pit, door den Hoog Heer Gouverneur-Generaal Joannes Camp huys en d'Ed Heeren Raden tot Jaccatrz als expres ambassa deur by my eenige saken gesonden welkers gewigte Ver staan hebbende, is mijn welgevallen, om hetgene d'Ed. Comp door Akkana pandiet aangedaan zy , haar te vernoegen, als de vrentschap tusschen my en d'Ed. Comp' vaster te maken; uyt genegentheyt, voor S00 lang als wereld staat, over geven te schenken de stad Palliacatta met zijn onderhorige dorpjes als Conderon, Nekkaderouw, Chormandelan; Sinepa leacatta Kanninghalen Andemathon, benevens geheel Sin kerkoer met Menaar Penaar, Om daarmede te handelen daarin regeren naar eygen believen sonder dat de regenten in Carnatica haar eenig toevoer, wat het sullen mogen wesen, sullen vermogen verhinderen mits dat d'EJ Comp verobli geert blijft jaarlijx uyt te keren 3000 pagoden waarvoor ik ge houden zal wesen d'E Comp te helpen tegens sodanige vyan den, die haar omtrent die genoemde plaatsen eenig leet of quaad zouden willen aandoen of deselve overmeesteren, sullende die ook agten als myne vyanden In Palliacatta ook ymant van mijn volk laten blyven als hawaldaar over myne schepen, naar het eyndigen van jaar t'ontfangen 3000 pagoden Voorh oemt, die zig nergens meer mede, nog met het inkomen nog met het regeren Vam stad of inwoonders bemoeyen hebben Laat eene lijk stil op en neer gaan en Van zijn gagie, die hy van my krijgt, leven en d'ordre Van den heer gouverneut Onderworpen zijn sullende Palliacatta met de bovengenoeride plaatsen door de Hollandsche Comp in vollen eygendomn beseten en geregcert werden, met onsen nieuwen jaar beginnende, den 3 Juny 686, zijnde op de Moorse manier den $\frac{302}{}$ van de maan Redzjeb des jaars 1097.

CDLXXXVIII KOROMANDEL;

17 November 1686. Door Ect firman Juni 1686, dat op zckerc Vonrwlarccn Pallcacatta omgeving ain de Compagnie afetond was deze allcrtninst voldaan; nncwd de koning van Golkondz schrccf, dat d epbrengst der stad 13000 pagoden Waat bedroeg, dat Compagnie, ddar Ecm slechts JOO pagoden bctalen, jaarlijks 1C0C) overhield, De Conpaguie toonde door Akkena en zijn creaturem voor Iect ton tc zijn benadceld, tocn Koning nict Jocecven bercid bleck; ging Pit tot geweld over; Met van Ceilon oekomen vcraterking richitc hij zich naat Mazulipatnam_ nercttc dcze belangrijke stad Jumub koning t0t herovering Werd nlet 3ucces afgeslagen Daarop gal de vorst toc; en kbij krecg uorfmir zijn stad terur tcgcn afgiftc antal firmans wiarbi; dc OLcc rccnten

der Compagnie Dene bevestigd, J437 grieven Wtl aetomiE M1, (HAFART 211–213; blz . 164-165, VALESTEJ” Choromandcl, blz. 67 _68; Pieter van Dam’ $ Beschryvinge IL, FL, blz. 166) .

Firman door den conincq Sultoen Aboel Hassan Coetoh-chia aen d’E Comp verleent, den 17 No vember 1686 ontiangen_

Den almogende Godt: Daer is een werelts onderdanigh gebod_ blinkende als d’ zon; Tan onverhinderlycke uytvoeringh uyt het hof, dat de myne is

Wzal 1087[303] .

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

GENERALE NEDERLANDSCHE GEC OCTROYEERDE

van regtvaerdighcyt gesegent; vervult met Gods stedehouder-schap_ vergeselschapt met goet gelucq soodanigh met cenen glants Le voorschijn ecomen namentlijeg dat de bevelhebbers; oppassers, gebieders, landrosten_ hoofden van inwoonders, schryvers, Vampten, tholontfangers en weg postbewaerders, door het gantsche coninckrijcq, moeten weten dat thans de verschillen met de Hollanders zijn verevent door overgroote coninklycke genegentheyt tot d’E. Comp alle Hollanders in dese mijn firman aen haer vergunt, opdat sy met gerustheyt haere negotie conform d’ firmans SuO van Iny als van myne Foorsaten door groote genegentheyt aen haer verleent, door gchele rijcq, soowel daar baer logies staen, als oocq alle plaetsen, daer haer negotie comen dryven, mogen exerceren.

Dit is mijn strengh bevel, dat bovenstaande strikt moet nagekomen werden_ oocq ider alle plaetsen door mijn gantsche rijcq moet volgens den inhout van dit mijn firmian negotie Va Hollanders met volcomen gerustheyt laten dryven, op alle plaetsen, waer oocq soude mogen esen. daer d’ Hollanders of diegene; die aen hacr dependeren, haere negotie mogten exerceren, gaen comcn minste niet te verhinderen, maer met gerustheyt volgens haer begeerte Jaten passeren repasseren, haere negotie Jaten dryven haer coopmanschappen verdere goederen vTY over de rivier alsoocq over het droge, volgens haer eyge begeerte, volbrengen_ waerin UE_ haer in geringste gene verhinderinge moet joe brengen, opdat daerdoor in haer negotie

geen schade comen te lyden, aocq geen redenen hebben omn coicn klagen; maer derigeren_ dat sy met gerustheyt haer negotie dcor mijn gehele rijcq mogen verineerderen_

Bevel van mijn is, dat niemant, Op geenderhande maniere selve overtrede maer volgens den inhout van dien agtervolge; en alle die dese mijn bevel overtreed sa] de straffe des comnX onderworpen sijn_ want de begeerte des coninx is_ dat se haer negotie mijn rijcq vermeerderen: Dit moet UE weten haer in alle dese de behulpsame hant bieden, sullende diegeene, die contrarie dit mijn firman doet, de correctie des coninx onderworpen sijn ; een copia daervan nemen principael by haer laten

Hierachter zijn cenige rooidzn uitgevallen, als alle ambtenaren [noCten;

Gegeven in de maent Silhadsja[304] des jaers Mahomets 1097. Ter syden stont : Een groot heer heerscher van lant, dien alles toevertrouwt Hosseyn-beecq, sercheyl[305], dit gegeven Voor translatie: Cornelis van den Bogaerde

CDLXXXIX KOROMANDEL

18 November 1686.

Zie d Inleiding bij het vcrige contrazt:

Copie firman; door den conincq vat Golconda_ Sultan Aboel Hassan Coetob-chia op den naem Vin den EE; Heer commissaris Laurens Pit verleent.

Naer eenige certitulen aen dEE; Heer commissaris stont = Den Hollantschen gouverneur capitain Laurens Fit, wien des coninx groote genegentheyt is, moet welem, dat der sersamet en hawaladaer Thamaes beecq VOr eenige dagen herwaerts kennen heett gegeven gehad_ dat verschillen de pretentie die tusschen UEE Sarai Chodenda pandiet Ackena sijn geweest, thans met 120 O0O pagoden Vera cuent waren die in 5 jaren uyt de incomsten van Masulipatnam Pallecatta sijnde jaarlijx 24 000 pagoden sullen moeten werden betacl:.

Oversulx sijn der twee firmans Op de naem Van hawaladaers, S0O van Mazulipatnam als Palleacatta; uytge geven; dat se met ‘et begin vin maent Maharam des jaers Mahomets 1098 rekenen, tot de volgende jaren elcq jaar 24 000 pagoden aen Hollantse Comp’ sullen moeten goet doen, sulx dCse wyse, namentlijcg: regenten hawaladaers van Mazulipatnam jaerlijx 18 O pagoden_ en die aMl Palleacatta 0OO ditos

Des coninx bevel is, dat U,E,, op des Mayesteyts genegentheyt hopende, naer den ontfangh van firmans [te] Masulipatnam Palleacatta, de schepen wes meer in handen hebt; aen de

regenten van den duan overlevert, moetende oocq naer ouder gewoonte de residenten naer hare comptoiren senden negotie laten voortgancq nemen en des coninx welvaren betragten, daerdoor de tekenen van vrundschap vermeerderen; Sijn Mayesteyts behagen UEE alle dagen meer mneer respect eer bewysen moge, moetende UEE sigh in alles gerust stellen, voornamentlijcg in geen hierboven wegens d' penningen gesegt

Oocq moet UEE in sijn hart geen quaet gevoelen of eenige twyffelinge gehuysvest laten, dat d' regenten van de hiervoren genoemde plaetsen jaerlijx volgens het gemaakte contract tot jaren toe d'E. Comp het beloofde niet souden voldoen, mnaer naer luyt van firman wercq gaen:

Gegeven den 2" van de maen Maharam in den jare Mahomets 1098 naer onsen stijl den 18" November 1686. Ter syden stont: Voor den coninck uytgegeven_ Onder stont Voor d' translatie; getekent alsvoren_

CDXC KOROMANDEL

November 686_

Zie de inleiding bij CDLXXXVII hicrvoor.

Copia firman van den conincq Vam Golconda, sultan Aboel Hassan Coetob-chia; Mazulipatnamse regenten hawaladaer ten faveure van de Hollantse Compagnie verleent:

't Bevel des coninx is_ dat de regenten hawaladaer Fan Mazulipatnam moeten weten; dat de pretentien wegens den Hollantsen kapiteyn, die tusschen sija saraf Chodenda en den pandiet Ackena Sijn geweest, jegenwoordigh met 120 000 pagoden; in 5 jaren te voldoen, verevent sijn, moetende de regenten jaerlijx aen des Ej Comp volcq 18 O pagoden betalen een quitantie Van haer nemen_

Weshalven Sijn Mayesteyts ordie, dat, mel het begin van d' maan Maharam jaer Mahomets 1098 te rekener, aen d' Hollantse Comp' alle jaren uyt d' incomsten van Mazulipatnam 18 O0 pagoden, tot 5 aC0 - eenvolgende jaren toe moeten betaelen en van haer een quitantie genomen werden volgens welcke de incomnsten van Mazulipat IElm ten goede sullen comen, welcq bevel strict maet naergecumen volgens firman te wercq gegaen werden

Gegeven den van de Macn Moharam des jaers Mahomets 1098, naer OrSCn stijl den 18" November 1686 Ter syden stont: Voor den conincq uytgegeven _ Onder stont: Voor de translatie getekent alsvoren_

CDXCL KOROMANDEL

18 Novcmber 1686.

Zie de inleiding bij CDLXXXVII hicrvoor.

Copie firman VZIL den konineq vanl Golconda; Sultan Aboel Hassan Coetob chia, Op de Palleacatse regenten en hawaladaer ten faveure van de Hollantse Compagnie verleent.

Bevel des coninx is dat de regenten hawaladaer van Palleacatta moeten weten dat de pretentien wegens den Hol lantsen capitain, die tusschen sijn saraf Chodenda en den pandiet Ackena sijn geweest, jegenwoordigh met 120 OO0 pagoden _ jaren te voldoen_ verevent sijn_ moetende de regenten jaerlijx jen des E. Comp volcq O00 pagoden betaelen en cen quitantie van haer nemen:

Weshalven is Sijn Mayesteyts ordre, dat, met begin van Tnacm Maharam in jaer Mahomets 1098 tc rekenen, aen d' Hollandse Comp" alle jaren uyt de incomsten van Palleacatta 600O pagoden, tot agtereenvolgende jaren toe , moeten betalen van haer een quitantie genomen werden_ rolgens welke d'incomsten van Palleacatta goede sullen comen, welcq bevel strikt moet naergeconen volgens firman te werck gegaen werden_

Gegeven den 2"- van de maen Moharam des jaers Mahomets 1098, naer onsen stijl den 18* November 1686. Ter syden stont Voor den coningh uytgegaen: Onder stingh Voor de translatie, getekent ut supra

CDXCIL KOROMANDEL

November 1686.

Zie de inleiding bij CDLXXXVII hiervoor. Men @etc, Nederlandsche Compagnie cen ILDL Palleacatte, de Engelsche een munt op Madrz; haddcn, die elkzar CCnCUT cerdcr

Firmin Van den conincq van Golconda aCIL d'E. Comp' verleent wegens de Palleacatse pagoden; om die weder als voorheen te laten hacr cours nemen.

Hier stond des coninx zegel swarten inct gedruct:

Naer de gewone titulen stont: d Hawaladaers sesamets- ent verdere regenten;die den conincq naer yders merite estimeren door Sijn Mayesteyts gehcle rijcq, moeten weten, dat in desen tijt den manhaften Hollantsen capi teyn_ die grootste onder sijn geslagt voor des comnX throon dengeenen_ dic daeromtrent altoos bekent emaekt keeit; dat de Palleacatse pagoden gewigt met de Madrasse ditos eens en d' eerstgenoemde oocq beter van

alloy sijn, alsoocq dat de Palleacatse pagoden beter als de Madrasse cours hebben genomen gehad, dogh dat deselve thans minder als de Madrasse wierden ontfangen_

Dierom is de ordre des coninx, dat de bovent genoemde regenten de Palleacatse pagoden gelijck TOO; desen niet minder den ontfangh uytgiite sullen hebben laten cours nemen; En in gevalle daerin eenigh onderschijt den ontfangk en uytgifte van imant wort gemaekt, van die sal tot peene eenigh gelt genomen werden, sullende die oocq daer- Foor verantwoorden;

Gegeven in de maen Moharam des jaers Mahomets 1098. Tersyden stont Aen des Mayesteyts sercheyl Housseyn beecq ordonneert: Onder stont = Voor de translatie, getekent alsvooren.

CDXCIII KOROMANDEL

November 1686.

Zie de inleiding CDLXXXVIII hier”ior.

Firman van den conincq Yan Golconda aen d’E_ Compagnie verleent Op de regenten, om de fugitive soldaten, indien se krygen, weder over te leveren_

Hier stond des coninx zegel swarten inct gedruct,

Naer de gewone titulen stont: Bevel van de Mayesteyt is, dat de hawaladiers en die onder haer sorteren, alsoocq de regenten door ’t gehele rijcq, die den konineq TaC haer merite estimneren; moeten weten; dat in jier 1087 volgens coninx boecq den manhaitcn Hollantsen cpi teyn; die de grootste onder sijn geslagt FcOr des coninx throon dengecnen, die daeromtrent altoos bexent emnaekt heeft, dat eenige soldaten onderdanen van hem hier in ’t lant sijn weggelopen, en schoon sy haer cornen te roepen_ willen se niet wedercomen_ en de regenter VAT dito plaetsen houden se onder haer bescherminge.

Daerom de ordre Vin Sijn Mayesteyt dusdanigh dat waer oocq is door mijn geheele Iant; daer de dienaren en onderdanen van den capiteyn mogten sijn hy deselve comt te eysschen _ niemant se sal mogen onder sijn bescherminge houden, mzer haer ten eersten wederom hem overleveren_ Hier moet niet in gemancqueert worden_ oocq weten; dat dese ordre tot haer verantwoordingh sal sijn.

Gegeven in macn Moharam des jaers Mahomets 1098.

Ter syden stont : Aen des Mayesteyts sercheyl Houssein-beecq g’ordonneert; Onder stont: Voor de translatie_ getekent ut ante_

CDXCIV. KOROMANDEL:

December 1686.

Zie de inlciding bij CDLXXXVIIT hiervoor. Firmnan_ door den conincq Fan Golconda Schildenaers van Chodenda aen d'E; Compagnie verleent.

Naer de gewone titulen stont: d'Hawaladaers, sersanets, kaerkoenaers[306], amelaats verdere regenten door Sijn Mayesteyts geheele rijeq Inoeten weten, dat in desen tijt den manhaften Hollantsen capitain siju saraf Chodenda door dicge eene; die altoos by Sijn Mayesteyts throon sijn, heeft doen bekcnt maeken_ dat vecl gelts vai SOM - mige luyden moer hebben die debiteuren sijn in verscheyde steden van Sijn Mayesteyt remorerende En als men haer dae - Quer aenspreekt, willen se dito schulden niet voldoen

Daerom is Sijn Mayesteyts bevel, dat Vin wie saraf Chodenda pretenderen heeft, wat plaets die persoon oocq mogte wescn, Sullen die hawaladaars en regenten naer de geregtigheyt inquireren koeveel dito persoon schuldig mogte Wcsen selve alsdan ain Chodenda doen betalen_ Niemant van boven-genoemde regenten sullen oocq vermogen dito schuldenaren verschuylen of onder haer beschermingh nemen_ maer aen hem overleveren.

Dit bovenstaende moet een yder Foor EC4 sttict beve_ der Mayesteyt aennemen_

Gegeven maen Moharam des jaers Mahomets 1098, naer onsen stijl in de maent December 1686. Ter syden stont: Uytgegeven voor des Mayesteyts throon

CDXCV. KOROMANDEL:

December 1686_

Zie dc inleiding bij CDLXXXVIII hiervoor. Copie firman van den coniricq van Golconda Op de wegenbewaerders VaTl Golconda_ tot Mazulipatnam aen d'EJ Comp verleent.

Naer de gewone titulen stont: De postbewaerders en Oppassers van de wegen V4Il Golkonda tot Mazulipatnam moeten weten_ dat in jaar 1087[307] volgens Mayesteyts boeck de onderdanen van den manhaften Hollant sen capiteyn den saraf Chodenda naer Masulipatnam brengen: Daerom i5 bevel van de Mayesteyt, dat niemant hier in wegh eenige verhinderinge sullen toebrengen, maer vry en liber laten passeren, opdat den saraf seguur Masulipatnam mogen overbrengen_

Dit noet een yder VOOr strikt bevel des Mayesteyts aennnemen

Gegeven in de maen Moharam des jaers 1098, naer onse stijl in de maent December 686. Ter syden stont: Voor Mayesteyts throon uytgegaen Onder stont : Gecollationeert, accordeert; Mazulipatnam den Decenber 686. Was getekent : Lampe; secrctaris:

CDXCVI KOROMANDEL

Januari 1687 .

Zie de inleiding bij CDLXXXVII hiervoor.

Translaat van Golconda 4an firman Fan den coninck vanl sarieffdaars Mado Cistna

Sangosie Wissoenat wegens schreven: gaddjum[308]

Bovenaan stond des coninx zegel in swarten inkt:

Den Hollandsen capiteyn heeft Sijn Mayesteyt bekent ge maekt, dat gaddjum Our Comp" dienaers en allc inwoonders Van Palleacatta nooyt voor desen in gebruik is ge weest, welk UEd' volk buyten redenen menschen opge- drongen hebben waerom ook alle gevlugt sijn. Dierhalven is mijn bevel, soo sulx voor desen noitIn usantie is geweest, dat UEd" haer eselve niet moet opdtingen_ Daerom moet je aan UEd' volk sodanigen ordre geven; gelijk voordescn altijt cen salabaed[309] is geweest:

Geschreven den 22"" dag vin maen Saffer a" 1098, sijnde niar onsen stijl den &" January 1687 Onder stont: Dit firman is voor den conink geschreven

CDXCVII SUMATRA'S WESTKUST

23 Januari 1687

Lccn gcbiedcr Compagrics wcrkzaimkeid werden 77a e heilig nezwortr Oyertenkotsten geschonden dan opniclly- oltwoten Ja0 cc Wcstkust Sumatra, Het werd cr Yoor Compagnie niet ge makkelikcr op, locn de Engelscher, ra hun uitdrijving wit Bantan, zich ook aan deze kust vestigden, c cCIse in rclatie tradcr nct den kcizcr van Indrapoe-a, later Dok Mnfi Torsier niccr Noordclijk Gelegen gebicden vcrantwoordeliike leiders Compagnic mocsicn zich taak stellen, de oude vrienden Dondeereolel_ de handen der Engelschen te notceu MaUrCT @c Nedcrlanders vcrbindcn Allcreerst geschiedde di: met de leden net huis des egendarischen reiC' Menargkabau; Adicn vtiwd alle "orsien Westkust nog als hun nccr Geechermcr olschovucen

Contract ofte eeuwig verbond; gemaakt ende ge sloten tusschen Jang de pertuang nang satie_ Jang Lasten of hoofdgeldery IEcesa gaddegan gcrocmd[310]. Dit woord ontbreekt Ee: landschrif. Sic ! Gebruik Zic hicryodr; nnnt blz. 21_ Comrecibock: Ook verzamcling Komer-Zeelaud, 3148, de Ovcrnecomen bricr 1688, scrende bocck, folio ‘465 Tctsd rolgende du pertuang nang moeda, ende de vier jongst aan- gekomene doorlugtige vorsten geboorne princen des Minangkabousen hofs etc ter eenre, ende messieurs Cornelis de Bries provisioneel hooft ten comptoire Chinco, Hendrik Mortier, ondercoopman, Jacob Verbergmoes luytenant, Gerrit Stappers, ondercoopman Pieter Bovie, vendrig_ Willem Byland, boekhouder, ende Joannes van Velsen, sergiant, alle dienaten Vam Nederlandse Comp’ door den provisioneel bestierder; den Heer Abrahamn Bouden en raad deser custe (als representerende den Hoog Ed_ heer Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys ende de Ed” Heeren Raden van India) tot verrichtinge Fan Comp saken naar de Zuyt- zyde deser kuste ecommitteert ende afgesonden

Eerstelijk verklaren de wedersijdse contrahenten, dat, mitsdien door ingreslopen abusen ende mnisverstanden eenige onlusten tusschen beyde parthyen sijn ontstaan; deselve contracte deses te houden als niet geschied, dienthalven vergeten en vergiven te sin, daar nimmer aan gedenken, maar met den anderen Van nu af ende voortaan als broeders cnde in vrund schap te leven;

Ten anderen verklaren vorstet] ende heeren, den Hoog Ed” heer Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys, ende den heer bestierder raad deser strandlanden, als represente- Tende Zijn opgemelte Hoog Ed” , ofte alle die Haar EE vanwegen d’E. Nederlandse Comnp te deser custe mogte komen commanderen, te zijn houdende en erkennende als stedehouders ran den doorlugtigen en grootmagtigsten keyser van Minangka- bou dese beneden-westersche strandlanden, van Baros tot Sillebaar toe gerekend, gelijk sy, vorsten; ook van waarde *ennen ende houden alle het gedoente der EE heeren stede. houders deser custe, sedert gemaakte contracten met (e E. Groenewegen ende het Maningkabouse hof gepleecht ende gedaan[311].

Ende bygevolge revoceren_ annulleren, doden_ ende doen SY_ vorsten_ te niet alle contracten, verkopinge ofte overdracht Tan landschappen, steden, dorpen_ rivieren ofte bhayen; die ten nadele ofte prejuditie van Nederlandse Comp haarluyden ofte imant anders harentwegen sijn gemaakt, over gegeven ofte verkogt; ende we specialijk de jongst gemaakte contracten ofte overgivten ran cenige plaatsen &anl dese strand- landen ain die van de Engelse natic_ verklarende 2y , vorsten, de gemelte Engelse deselve te quader trouwe en door misleydinge hebben verkregen qualificerende sy, vorsten, dienthalven S0o rerre hare authoriteyt streckende, de gemelte stedehouders Fan den Minangkabousen keyser, om gemelte Engelse ende alle andere

Europese natie_ die eenig besit hebben oite namaals soude mogen verkrygcn, uyt alle hare besittingen aan dese strandlan- dlen te dryven ende te verjagen;:

Waartoe vorsten, beloven hare hulpe, des versocht WCr dende sullen bybrengen sullen Sy, vorsten_ ook alle Comp” vyanden voor hare vyanden houden en extimeren_ gelijk ook dE Comp” alle vyanden ran den Maningkabousen keyser Looi hare vyanden siju achtende tracteren zullen:

Belovende eyndelijk de gemelte messicurs gecommitteerdene welgemelte vorsten te respecteren ende te docn respecteren VOOr geboren vorsten uyt de Maningkabou ende oversulx haar alle hulpe zullen bybrengen

Aldus gemaakt cnde besloten tusschcn gemelte parthyen landschap Peynan op Sumatra Westkust, op den 23” d36 ran de maand January in jaar na de geboorte Mahomets 1093 jaren den dag van camis, zijnde den 9” daf van maand Jumadilauwel[312], ten overslaan van alle de Sillidase pounglous_ En sijn hiervan gemaakt twee eensluydende instrumenten ende contracten; ende die op den alcoran bezworen den Was geteykend onder Maleyts met de handteykering vah} Jang pertuan nang saty, dit van Jang pertuan nang moed Lager stond Als getuygen dit van Radja Carbauw; dit V7Ta Radja Mangsor uyt de Pynan, dit a Datou Gadang: Onder Hollands was getekend Cornelis de Bries, Hendrik Mortier, Jacobus Verbergmoes Gerrit Stappers, Pieter Bovic, Willem Byland, Joannes van Velse Lager stond My present; Jacob Claasz, eerste clerq: Onder stond Gecollationeert, accordeert, Padang den Maart 1687, (was getekent) Jacob Claasz, gesworen clercq:

CDXCVIII: SUMATRA’S WESTKUST

Juni 1687.

Ter voorkoming rerder doordringen der Engelschen nilr ket Noorden lict de Compagnje zich strook lards uit he: gebied bekende Ticn Havcns, grenzende Jan het lard Painan en Salido (Sillida), dat Compagrie rceds in eigendom bezat; orerdragen

Acte van opdracht en ecuwigdurend onderwerpelijk overgift aan Nederlandse G’octroyeerde Oostindische Comp voor alsnu representerende Sijn Ed den heer Gouverneur-GFeneraal Joannes Camphuys en de EE heeren Raden van India tot Batavia uyt Haar Hoog naam den provisioneel bestierder Abraham Bouuden den raad, deser Sumatra Westcust[313] commnandeur; verleend ende gepasseert by gesaientlyke radjas regenten der Sapoulo Boabandaars, te weten de landschappen van Batang-Kapas Tello-

Tarato Batoe-Pintoe, Seranty, Pia-man-Pare Cambang, Lakitang, Pelangy, Songy-Toeno, erde Pongassam, zijnde Ayerhadje van outs eygen Ae d’E Comp

Eerstelijk erkennen wY, gesamentlyke regenten der Sapoulo Boabandaars, in den hoovde hiervoren genoemt, dat alle contracten die wy in het generaal of ider in particulier met de Nederlandsche G’octroyeerde Oostindische Comp hebben maakt doen ena vast, bondig en onwederroepelijk sijn, enuncierende verwerpende alle sodanige contracten, by ons esamentlijk of in particulier gemaakt, die tegen deselve mogten comen stryden, want sy onwettig buyten CTS rermogen sijn gepasseert, alsoo ware onderdanen Fan Nederlandse G’octroyeerde Oostindische Comp zijn; dierhalven versoeken pardon en gratie in plaats rigeur volgens regten over onse begane fout en misslag, als een onderdazn; met het nederleggen van onse krissen voor voeten dergener, die d’E Comp ter deser custe representeren; als een teecken zijnde unser vrywillige submissie ende onderwerpinge op het nedrigste Fan synen wettigen heer souveram; met ongedekten hoovde, gebogen knieen gevouwen hande mct het aangesigte aarde nedergelegt; (is) kan of mag versoeken gebeden WeT den op welk rerkregen pardon de opdracht der gemelte landen, voor Ore als onse nacomelingen, by desen verstrecken bewaarheden.

articul.

Dat wy afstaan of pretentie van de eygendot[314] der Sapoulo Boabandaars[315], beginnende in Noorden met Zillida Landschap Pynang; met den ap- en dependentie van dien, eyndigende Suyden tegens het land Vanl Ayerhadje esten stotende tegens den groten ocezan; in het Oosten tegen sodanige landen, die in gebergte onse landpalen besluyten erkennence de welgemelte Geoctroyeerde Nederlandse Oostindische Comp 4mT ervheer derselver landen oneen wettigen souverain, die wy als getrouwe onderdanen alles beloven t gehoorsamen. Tot teken erkentenisse van dien; verplichten wy ons gesament lijk en yder in particulier, de jaarlijxe erkentenisse Fan Cen bos pisang; vier clappusnoten vier hoenders sak rijs een sak peper, een bok; sijnde een gedeelte der vrugten onser landen te sullen opbrengen op Chinco aan de meergemelte Geoc troyeerde Nederlandsche Oostindische Comp: of die uyt haare Danin het gesag desc Sumatra Westkust benedenlanden voerd, te betalen:

Een der kopicen hceft hicr versterckcn[316] Hicrachtcr moct iets zijn uitgevallen by ‚den eygetdom’[317] hoewei dit in alle drie d afschriiten ontbreekt

OOST-INDISCEE COMPAGNIE 1602 1800

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

articul.

En alsoo WY, radjas regenten der gemelte Sapoulo Boz bandaars, door violeeren ende overtreden der contracten successivelijk med die gemelte Conp gemaakt, derselve: regtvaardige straffe over Ons verwekt, ende niet alleen oorsake gegeven hebben OIn de incomsten onser landen in ’t generaal, Cacec ook alle gronden en besittingen derselver in particulier Toor vervallen verbeurt te verklaren; ende d’E Comp uyt een vaderlyke affectie ons in onse besittinge is gehoudende ende herstellende, ende met een geringe schattinge als daar een gedeelte der in te samelen vuchten, tevreden is S00 dat #y, in erkentenisse van dien; alsmede oordelende sulx tot onSe securiteyt te strecker van mu af ain vOOr ons onse erven ende komelingen verklaren verkogt, gecedeert getrans porteert te hebber; gelijk wy alsnu weder door d’E. Comp onse landen hersteld en hiertoe geregtigd zijnde den inhoude deses uyt vryen ende onbedwongen wille verklaren te verkopen, cederen ende over dragen sekere streke lands Ginnende bezuyden van de grensen des landschaps Pynan streckende langs zee tot aan de uyterste grensen benoorden Ayerhadje, en in Westen ofl aan de zeekant gemelte bandhaars deckende, dat in de brete VatL i00 roeden of een musquets schoot van de zee landwaarts-in gerekend med alle de monden enC uyigangen der stromen ende rivieren, tusschen gemelte lengte gelegen; dat voor de somma van 54 rijxdaelders yder bandhaar eens welke penninger bekennen ten vollcn ont vangen te hebben ende daarvan roldaan te zijn; ende dienvolgens nU, nogte ten ceuwigen dage, geen regt, eygendom ofte pretentic gemelte streeke lands zeestranden en “ytgangen der riviren ol stromen meer sijn hebbende, Taar dit land aan dE Comp kragtigste wyse als kan of mag gegeven werden aistzan erhandigen, om sodanig door gemelte E Comp beseten, daarmede te handelen gelijk men gewoon 15 med zijn eygen onbekommerde goederen te doen belovende dese verkopinge VCor vast; bondig ViI waarde te houden en t€ doen houden tegens allen dengenen die eenige pretentie of eygendom buyter (’E Comp der ’octroyeerde Maatschappy van de Geunieerde Nederlanden daarop souden willen maken, ofte deselve in dese haar wettige besittingen bekommerer, alsoo wy die uyt den hoovde als volkomentlijk gewettigd en geregtigd zijnde uyt cnse macht, s0o voor 0ns selvcn

als Voor onse nakomelingen en ervgenamen die jegenwoordig zijn namaals wesen sullen kebben gedaan rolkomen eygendom overgegeven;

4” articul. Tot dieu eynde beloven WY, gesamentlyke radjas cn regenten der Soucos representerende de Sapoulo Boabandhaars; pounglous uyt de soucos geslagten; als Maleyo, Tigalares Panny en Campey, tot Sillida residerende voor gecommitteerde om uyt onsen hoovde aldaar te helpen bywonen den hogen raad der Sapoulo Boabandaars, waarin d’E. Comp cnser wetti gen souverain de presidie heeft, die een panglima tot desen raad vicepreses gelieft te qualificeren, om alle saaken Tan gewigte, de Sapoelo Boabandaars rakende (naar het gevelde vonnis) te doen onder hoger gesag van dE Comp [et executie te stellen en als wettige regters erkennen, om also0 die landen in ruSt eD vrede te houden:

58 articul. Desen hogen raad off vergaderinge der Sapoulo Boabandaars zal op Sillida geplaatst zijn; en de raadsheren derselve aldaar haar woninge mocten houden gene van deselve mogen Ver wisseld werden of by afstervinge van dien een ander in plaats gesteld werden als met voorkennisse toestemminge Van d’E Comp En haar van levensmiddelen te versorgen, SOo sullen de gehele Sapoulo Boabandaars alle waren, gene uytgesondert, Tam coopmanschappen tot Poulo Chinco Padang moeten brengen; Om aan dE, Comp te verkopen en werd haar toegelegt daaruyt sekere geregtigheyt van ontvangen tot soulagement van costen, Insgelijx sullen alle degene, het zy wie het zy, der volkeren vin Sapoulo Boabandaars hunne wharen van coopmanschappen aan niemant buy Len dE Comp mogen verkopen; SOO bevonden werd die buyten dE Comp verkogt te werden, sullen niet allenig die wharen verbeuren, maar daarenboven het bedragen van deselve wharern die andere buyten d’E, Comp gekogt hebben tot straff boeten opgelegd worden te betalen; welke boeten onder de raadsheren van de Sapoulo Boabandazrs werden[318] verdeeld omme des t beter hun daaruyt te kunnen sustenteren En soodoende sal door dat middel de fraude van whare VOOI gekomen werden, welke, alsoo die wharen d’E Comp uyt de Sapoulo Boabandaars als een erfiijk regt toekomt; moet nieten daarvan niet versteken blyven

articul. Ook sullen die van de Sapoulo Boabandaars direct off indirect met niemant als tnet d’E Comp vermogen te handelen hetsy Wlie het soude mogen wesen, dan die met d’Ej Comp zeepassen hare plaatscn aankomen; SOu Vanl levensmiddelen eenige andere wharen by d’E Comp hun toegestaan; daarin vervat komt aan [e wysen, te handelen; op verbeurte van lijv goed:

articu: En of t’ eeniger tijd quame te gebeuren; dat eenige Europi-aansche off Indische natien met of tegen dank van onse onderdanen begeerden of poogden possessie of besittinge in eenige havenen of provintien derselver Sapoulo Boabandaars te nemen; dan sil d’E Comp als hunne wettige souverain soncer

alderminste tegensprekinge vin wie het soude mogen wesen; hetselve niet alleenig verbieden, maar ook feytelijk verhinderen; gelijk eem souverain gewoon is in sijn eygen vrye land dat voor komen

articul. Des sweren beloven alle de inwoonderen der Sapouio Boabandaars So0 regeniten als onderdanen alie trouw, gehoor-saamheyt ond erdanigheyt aan d'E. Comp en by represen tatie van dien de bevelhebber van de Sumatra'5 Westkust benedenlanden commanderye respecteren, gehoorsamen Lewysen sooals getrouwe onderdanen betaamd sonder oyt dazrvan afwyken, op verbeurte van lijv en goederen, ende onder werpinge Fan den eeuwigen vloek Gods over haar hare nacomelingen.

9" articul. Belovende lle de ingesetenen, regenien onderdanen van de Sapoulo Boabandaars dat niemant van hair met ymant, wie Sy, buyten d'EJ Comp eenige correspondentie sullen[319] moged bouden veel min haar land verlaten om by eenige buyten d'E. Comp haar ter WQOTI begeven op verbeurte van lijv en goed, welke goed almede aan de raadsheren, als hiervoren articul gesegt; sal verdeeld werden

10' aticul. Zullend gelijk onderdanen betaamt; het gedoente van dE Comp hun souverain, vbor weigedaan erkenner; oversulx alle ryanden van d'E Comp hare vyanden en de vrunden van d'E; Comp hare vrunden moeten zijn en blyven:

articul Eenige ond erdanen der E. Comp uyt de Sapoulo Boabandaars willende ter hun kost winnen hebben sulx aan d'E Comp bekend te maken van deselve hare passen vetsoekem, te weten de Suyd van opperhooit tot Foulo Chinco, de Noord verby Padang varende, van den heer bevelhebber, mits gehouden blyven gewilde goederen 4IL d'E Comp presenteren wel rerstaande sonder ietwes Van gout, peper, carphur, clappusoly en bensuin aan niemant anders mogen verkopen, Op verbeurte van lijv goet, sullende dE Comp daarvoor betalen de oude en ordinaire prijs, gelijk deselve wooti is tot heden de cooplieden te voldoen

articul.

Indien eenige Comp slaven off dienaren alsmede derselrer slaven komen weg te lopen en hun in de Sapoulo Boabandaars onthouden, sullen de ingesetenen van dien SO0 regenten onderdanen, deselve gehouden wesen te voorschijn brengen, ain opperhooft tot Poulo Chinco, die daar Van Comp wegen resideert; over leveren zullende van ider Jaav tot recognitie rijxdaelders gegeven werden Fan Comp dienaar 8 rijxdaelders Soo deselve in Sapoulo Boibandzars sijn, niet aangegeven waar onthouden; sullen die dat vcrswygen, hetzy dan wie het %Y, moeten aan den dag gebracht worden omme onder welkers geweld bevonden

werden te berusten, met een boete van 100 rijxdaelders te condemneren, dat by de raadsheeren in den hogen raad der Sapoulo Boaban daars verdeeld te werden;

13* articul Alle disputen questien verschillen vin belang zullen den hogen raad tot Zillida noetcn vereifent werden om regtmatigen tegens de onregtmatigen en wederstrevigen de hana bieden, soo doende het recht mainctineeren opdat rrundschap, rust en vrede in de Sapoulo Boabandaars bewaart werde;

articul.

En sal wan nu af aan vergeten vergevEI blyven alle hostiliteyt; misdrijv of bejegeningen, die tot dato deses sijn gedaan, sonder dat een den anderen daarover zal vermogen a211 te spreken, veeL min eenig regt daarover gedaan werdcn het van wat naties het zY, alsoo Wy sulx oordelen voor de TuST en welstand der ingesetenen en landen sodanig te behoren. gelijk ook d’E; Comp geen gedachten houden eenige bejegeninge, voor sluyten deses hun aangedaan, maar Selve als dood niet geschied Sijnde te blyven, tot geruststelling van alle die haar daarover mochte beswaard vinden:

15* articul.

Alle welke vorenstaande artyculen uyt kragte van mandaat, door den Minangkabousen vorst met den ordinaris ambassadeur, Maharadja Laxamana, d’E Comp als des keysers stid= houder, atgebracht, dato November 1686 ontfangen d’F Comp gequalificeert is hetselve sodanig als voren staat, papier te stellen oIn de Sapoelo Boabandaars te doen verklaren; gelijk wy gesamentlyke Sapoulo Boabandaars, verklaren desen d’E. Comp niet alleenig uyt den hoovde vin gemelte vorst, maar ook uyt haar eygen qualiteyt, de macht te hebben om sulx op te stellen ende te doen elfect sorteren erkennende dese vorenstaande articulen wettig regtmatig opgesteld zijn tegens allen dengenen, die deselve souden willen contra rieren otte teegenspreken; des om dese alle ende eem ygelijk, wie het zY, bekend te maken; wy selve nadat tot Sillida onder dcn groten boom is afgekondigd, voor allen dengenen die daar zijn verschenen, insgelijx dese articulen door de gehele Sapoelo Boabandaars baleeuwen by rambang g oInIne[320]

De keizer Menangkaball: Bale of balai, cens vertaald coor Faadhuis Zie hiervoor, noat 198. Meesna gcschreren garbang, Jara gocmbang, gocdkoopc nlaatsucr varpstcr de gong; bestaande Uit cen dikkc, onderen gesloten bambot, slag, ter plaatse daar men gewoon is publyke afkondiging fc doen; tot bekendmakinge Yan alle; die daar wetenschap van willen behooren te hebben voorgelesen; uytgeroepen ende openbaar gemaakt werd, opdat daarvan niemant namaals eenige exceptie kome te maken off ignorantie pretenderen. Zijnde dit alles twaalff maa] beschreven

en wedersijds getekend namentlijk een voor yder provintie der Sapoelo Boabandaars, en voor Hzar II. Ed tot Batavia en cen woor den bevelhebber raad der Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp COmmanderie ter Westkust van Sumatrz. En tot bekragtinge Fan alle dese articulen is hetselve onder den groten boom Op Zillida in het gesichte bywesen dergener, die daar gekomen waren eede met dese omstanden en woorden bevestigt, met het spreken en docn den pricster slaat open den alcoran; leggen onse handen daarop; en seggen: Den inhoud deses boeks UnS onse nal komelingen een vloek, gelijk daarin vervat staat, indien dese articulen niet heyliglijk onderhouden en naargeko- ct werden Des tot meerder kracht van dien selve met gewoonlyke hand hebben ondertekend op den Juny 1687 naar de geboorte onses heeren Jesu Christi; en naar de Maleitse reecquening den van de maand na:r Mahomets geboorte jaren;[321]

Onder stond en was getekend Abraham Bouder, Cleyn; en P Bovic: Onder stond ’s Comp zegel, roden lacke gedruckt; dazronder Ter ordonnantie vani den heer bestierder desselvs presenten raad was getekend Jacob Claasz, gesworen clercq;

CDIC BANTAM:

December 1687–18 Februari 1688.[322]

Den [2dcn October 1687 overleed sultan Abdoel Kahar Bantami alias sulman Hadji. Ziju oudste zoon opvoizer was rog maar ecn jongc- ling nauweliiks 16 jair, dair annangers sultan Agcrg, dert ouder ~ijand, thars gevangcne de Compagnic, NOg stceds diens teruekcer hoopten, regeering Batavia niet zorder zore oyet ontwikkcling dc Bantamschc regecringscrisis Zij zond aanstords cerige gecomitteerden naar Bantam, die in slaagden dcr Jong vorst te dccn crkennen w1arn7 dczc den rij ksbestuurder vonrnlamsc rijks- raden [aclaicn van 1659, 1684 cn 1686 bekrachtigde (Dz Joxge, Op- Rowut VIIT, blz. LII volgende) .

Acte van renovatie der tractaten gesloten tusschen Nederlandsche Oostindische Comp ende voorgaande Bantamse coningen, door de heer Jacob Joriszoon Pits, Raad-ordinaris van India pleni- potentaris van de Hoge Regering van India met den wettig gekroonden successeur, Paducca Siry Sulthan Aboe Fahal Mahomet Jaja, den Pangeran Aria Diepa Ningrat; rijxbestierder van Bantam:

Actc Va vernieuwinge der contra cten, successive gesloten en bevestigd tusschen de Nederlandsche Oostindische Comp ende voorgaande Bantamse coningen, tot welstand der wedersijdse landen ende onderdaner, welke contracten heden vermits het overlydent van den Paduccz Siry Sulthan Aboe Nasar Abdul Cahar door de heer Jacob Joriszoon Pits, ordinaris Riad VATL India nar

uytwysinge syner opene credentiaal, dato 22”* November jongstleden ten bywesen van de ondergetekende gequalificeerde ministers met den wettiger gekroonden succes seur; Paduccz Siry Sulthan Aboe Fahal Mahomnet Jaja, en den Pangeran Ariz Diepa Ningrat; rijxbesierder, tegenwoordig - heyt van des sultans drie broeders versterkt met vijv der ge qualificeerste rijxraden, vernieut ende nader bekragtigd werden maniere als volgt:

Dat de volgende drie contracten; soo Op den 10” July 1659 tusschen d’E. Comp den Sultan Agoen beraamt, vervolgens bevestigd in het tractaat Vam den 17” *April 1684 met de heer president Frangois Tak benevens verdere gecommitteerden en den overleden Paducca Siry Sultan Aboe Nasar Abdul Caha: en desselvs groten binnen de stad Bantam gesloten, door Haar Ho, Ed, d’Ej heer Joannes Camphuys, Gouverneur-Generaal ende Raden van India binnen Batavia den 285 derselver maand April geratificeert, gelijk mede het contract van policie ende comnmnertie, gesloten [usschen gecommitteerde heeren Raden van India Willen van Outhoorn Joan Van Hoorn Isaic d’St; Martin ter eenre, ende dcn Pangerang Aria Diepa Ningrat en Keey Focke, Pangeran Tajoedin, als gevolmag tigden Van den Bantamsen koning op den 15” February 1686 binnen casteel Batavia overeengecomen en door den Sultan van Bantam soowel als bovengenoerde Ed heeren Gouver - neur-Generaal ende de Raden van India Op den 20* Maart daar- aanvolgende behoorlijk bekragtigd, dat alle de poincten, in de vorenstaande drie contracten begrepen, in dese acte van reno- valie verstaan erde gehouden werden sodanig vernieuwd ende bekragtigd te wesen, of deseive van woorde tot woorde in esen waren ingeschreven sonder daar iets af off toe doen:

Ende opdat dese acte van vernieuwinge of nadere bevestinge der aangehaalde drie contracten des bestendiger UMYC brekelyker blyve, ende tot den jongsten dag toe duuren Mag; beloven den Paducca Siry Sultan Aboe Fahal Mahometh Jaja, benevens den Pangiran Aria Diepa Ninigrat als rijxbe- stierder, in tegenwoordigheyt van des conings drie broeders TEL TATTC Pangeran Adepatty, Pangeran Cassatrien den Panambahan gelijk mede de vijv gequalificeerde rijxraden Pangerangs Tajoedin, Natta Widjaja, Natta Nagara; Raxa Nagara Ratou Bagous Kousouma Ningrat, voor hem ende Synle nacu- melingen altoos en onwederroepelijk alle de poincten, in de meer- gemelte contracten begrepen heyliglijk, getrouw ende opregtelijk te sullen onderhouden, agtervolgen maintineren ende gestand doen ook besorgen, dat se door alle syne groten onderdanen getrouw ende oprecht onderhouder; agtervolgd, gemaintineert ende gestand gedaan werden sonder daarmede dalderminste infractie gedogen

Gelijk mede dheer ordinaris Raad van India Jacob Joriszoon Pits uyt kragte van Sijn E plenipotentie, in tegenwoordigheyt VaL den oppercoopman en gesaghebber Joan Leeuwenson, den capitain der Maleiers Wan Abdul Bagus, benevens coop- lieden Louis

Keyser en Willem Caafl, vanwegen den Gou- erneur-Generaal Raden Fan India uyt de name Var Generale Nederlandse Oostindische Comp van hare syde ins gelijx beloven te doen ende besorgen dat gedaan werde Sijnde mitsdien hiervan gemaakt drie eensluydende actens Valn Ver nieuwinge in de Nederduytse; Javaanse en Maleytse tale nevens malcandereti geschreven, door den coning, g'adsisteert met Pangeran Dicpa Ningrat, ter presentie der Over gementio neerde rijxprinsen ende raden op den alcoran naar de Moorse wyse gCswOrCI; onderteckend versegeld, insgelijx door heer gevolmagtigde ende gequalificeerde, alswanneer den Gou- vernleur-Generaal ende de Raden van India, representerende de hoogste macht van de Nederlandse Oostindische Comp in dese landen; deselve op Batavia castee Inede ondertekenen Met net grote segel VaI deselve Comp bekragtigen sullen, een roor Haar Ed, een voor de koning en cen voor Comp be- winthebberen, die Bantam by den sultan resideren en over Comp volk commanderen sullen Aldus gedaan, g accordeert ende gesloten in castee] den Diamant tot Sourosouan; grootste stad in coninkrijk Bantam, den December 1687.

Onder stond was getekend Jacob Pits Ter syden stond Sijn Ed wapen, in roden lacke gedruckt, Lager stond Ons present, aS getekend Joannes Leeu- wenson; Louis de Keyscr en Willem Kaaff: Ter syden Tiercns iders naam stond het wapen van deselve, in roden lacke gedrukt; aan de regtersyde; onder Jam het Maleyts was getekend Aboe Fahal Mahomcth Jaja daaronder: Aria Diepa Ningrat; Tajocdin, Natta Widjaja, Natta Nangara, Raxa Nagara en Ratou Bagus Cassoema Ningrat: Sijnde wyders onder het Javaans neven yders adm esteld hare wapens in roden lacke

Vermcedelijk verschrijving voor boven of even:

Renovatie der acte obligatoir, groot 600.000 rijx- daelders verleent by den overleden coning aan dE. Comp door den presenten coning van Bantam Paducca Siry Sultan Aboe Fahal Mahometh Jaja den rijxbestierder Pangeran Aria Diepa Ningrat: By ons; Paducca Siry Sultan Aboe Fahaal Mahometh Jaja, Pangerang Aria Diepa Ningrat, rijxbestierder, in tegenwoordigheyt van onse drie gebroeders, met namen Pangerang Ade patty, Pangeran Cassoerien den Fahambahan, benevens vijv gequalificeerste Bantarnse rijxrader, de Pangerangs Tajoe dlin, Natta Widjaja, Natta Nagara, Raxa Nagara Ratou Bagus Cassoema Ningrat; gelesen en overwogen sijnde de acte obligatoir, maand Juma Lauwal; den tweeden dag, sijnde Maandag omtrent elv uuren des tijds, jaar Dato na de heere onse propheet Mahometh 1095 by onsen overleden heer vader, den Paducca Siry Sultan Aboe Nasar Abdul Cahar, groot seshondert duysent rijxdaelders ten behoeve van Neder landse Comp verleent, ter oorsake van deugdelyke uytgeschotene penningen geduurende de adsistentie tegens de rebellen van Bantamse rijk door den Gouverneur Generaal Joannes Camphuys ende de Raden van India

op instantelijk versoek van den overleden Sulthan onsen heer vader, in den jare 1093 de reecquening Van onsen propheet gedaan, Gelijk mede het octroy tot erkentenis van de ontfangene diensten van den boven genoerde heer Gouverneur-Generaal ende de Raden van India representerende de Nederlandsche Comp verleend bestaande daarin; dat boven voldoen der penningen oncosten; die d'E Comp deselve adsistentie verschoten heeft, e die, als Totet gesegt, somma van ses hondert duysent rijxdaelders bedragen, gemelte Comp' gepreviligeert werd met uytsluytinge van alle natien wie oif van wat conditie deselve mogten wesen alle de peper, in de Bantamse, Lamponse ende Sillebaerse landen vallenide, te mogen opkopen uyt te Voeren; insgelijx daartegen in brengen verkopen alle soorten van witte geschilderde cleden, sonder dat imant; onder onse gehoorsaaheyt staande, d'E Comp' daaromtrent gecne de minste hindering sullen mogen toebrengen Maai ter contrarie alle hulpe adsistentie

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Welke bovenstzande acte-obligatoir, soodinig deselve van woorde te woorde in geheel legt, beloven wY, Paducca Siry Sultan Aboe Fahaal Mahometh Jaja, koning van Bantam, Pangerang Aria Diepa Ningrat, rijxbestierder, in tegenwoordigheyt van de bovengenomineerde princen ende rijxgroten wij ons ende onse erlgenamen opregtelijk te sullen onderhouden en doen navolgen tot naarcominge vin welke verbinden ons selven, ons koningrijk ende desselvs incomsten Aldus gedaan ende overeengekomen in casteel den Diamant tot Sourousouan graotste stad in coningrijk Bantam; den 4 xber de Hollandse 1687, met en naar de Javzanse reckeuning in jaar Jun, 1099 na de geboorte des propheets Mahomets Donderdag den 29 dag van de maand Mahorat, des maar middags ten drie uuren Besyden het Duyts onder het Maleyts was getekent: Aboe Fahal Mahomcth Jaja, Aria Diepa Ningrat; Tajocdin, Natta Widjaja Natta Nagara Raxa Nagara en Ratou Bagus Cassoema Ningrat, sijnde ter syden yders naamen gedrukt hare wapens in roden lacke

Renovatie der acte van remis aat den Sulthan van Bantham, door den heer Jacob Joriszoon Pits, Raad-ordinaris van India, plenipotentaris van Hair Ed, Hoge Regeering tot Batavia

Jacob Joriszoon Pits Raad-ordinair van India, en uyt kragte van Sijn E. opene credentiaal, in dato 22 November deses jaars plenipotentaris wegens den Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys ende Raden van India representerende Generale Nederlandse Comp" gebleken sijnde, hoe bovergenoemde Haar Hoog Ed' by een acte van remis onder dato 28 April 1684 in casteel tot Bitavia geteekent, ende met het groot zegel van d'E Comp bekragtigd omme redenen, de geciteerde acte Van remis

nader uytgedrukt; hebben beloven een Sultan remitteren quijt schelden somma van seshonderd duysent rijxdaelders, gedurende den uijtlog tegen de Bantamse rebellen verschotcn in meergemelte acte nader expresseert:

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

Welke bovenstazande acte van remis ondergeschreven, Jacob Joriszoon Pits Raad-ordinaris van India uyt kragte als boven, de presentie van de ondergeteekende getuygen beloven gestant te doen grypen en door meergemelte heer Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys Raden van India doen ratificeeren, mits dat d'E Comp ongekrenkt kome genieten prevatieve voorregten, de principale acte van remis datum als boven, uytgedrukt. Gegeven in casteel den Diamant tot Sourousouan, grootste stad in coninkrijk Bantam, den xber 1687 Was geteekent: Jacob Pits Ter syden stont: Ons present als getuygen: Joannes Leeuwenson, Louis de Keyser en Willem Caaff

Ratificatie van Haar E. Ed', Hoge Regeringe tot Batavia op de voorenstaande acte van renovatie der contracten tusschen welgemelte Nederlandse Oostindische Comp' den tegenwoordigen coning tot Bantham

Johannes Camphuys, Gouverneur-Generaal ende Raden van India tot Batavia, representerende het hoogste gebied wegens Haar Hoog heeren Staten-Generaal der Vrye Vereenigde Nederlanden mitsgaders Sijn Hoogheyt, den heere Prince van Orangie, en de heeren Bewindhebberen der Generale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp in dese landen, vorenstaande acte van renovatie gesien ende gelesen hebbende hoedaniger voege heer ordinaris Raat Van India, Jacob Pits ingevolge van Onse volmagt aan Sijn verleende opene credentiaal, de dato 22 November 1687, alle de contracten voor desen tusschen de hooggemelte Nederlandse Comp ter eente ende de successive coningen van Bantam indre syde op den 10 July 1659, 17 April 1684 en 15 February 1686 aangegaan sijnde, vermits het overlyden van den Paducca Siry Sulthan Abdul Cahar Abdul Nasar op den xber 1687 met ende nevens desselvs soon successeur, den tegenwoordigen coning van Bantham, Paducca Siry Sulthan Aboe Fahal Mahometh Jaja geadsisteert met den Pangerang Aria Diepa Ningrat; ter presentie van des Sultans drie broeders vijv gequalificeerde rijxraden, wederom uyt onse name vernieuwt

had, sooals breder by dese acte van renovatie comt te blyker, verklaren by desen de gemelte acte van vernieuwinge der contracten approbeert geratificeerd hebben, gelijk deselve approberen en ratificeren by desen, even in sodaniger voegen alsof deselve vernieuwinge door ons selve in eygener personen met den Paducca Siry Sulthan Aboe Fahal Mahometh Jaja aangegaan ende volbragt was Tot bevestinge van welke wy by desen met onse eygene handteekeninge en het segel van de hooggemelte Comp' hebben bekragtigd Batavia casteel, den 18 February 1688, was geteekent: Joannes Camphuys, Anthony Hurd, Willem van Outhoorn, Marten Pit, Jacob Pits, Joan van Hoorn, Nicolaas Schagen, Martin Gerard de Beveren en Robbertus Padbrugge Ter syden stond Comp' zegel, roden lacke gedrukt, daaronder Ter ordonnantie van hooggemelte Haar Ed', den Gouverneur-Generaal Raden van India, was geteekent: Abraham van Riebeeck; secretaris Aan de oversyde in Maleits ende Javaans stond Comp' zegel, roden lacke gedrukt; daaronder: Ter ordonnantie van hooggemelte Haar Ed', den Gouverneur-Generaal Raden van India was geteekent: Abraham van Riebeeck; secretaris

Ratificatie van voorenstaande acte van remis aan den Sulthan van Bantham door Haar E Ed den Gouverneur-Generaal en de Raden van India tot Batavia

Johannes Camphuys, Gouverneur-Generaal ende Raden van India tot Batavia representerende de Hoogmogende Heeren Staten-Generaal der Vrye Vereenigde Nederlanden, mitsgaders Sijn Hoogheyt; den heere Prince van Orangie; de heeret Bewindhebberen der Generale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp" dese landen, verklaren by desen volkomenlijk te approberen ende te ratificeren de bovenstaande acte, door de heer ordinaris Raad van India, Jacob Pits den December des voorleden jaars 1687 tot Bantham onderteeckent en uyt kragte van onse daartoe aan Sijn verleende volmagt

open credentiaal van dato 22 November bevorens aan den presenten Paducca Siry Sulthan Aboe Fahal Mahometh Jaja verleent sijnde, behelsende een vernieuwinge van acte van remis; door Ons Op den 28 April 1684 aan Sijn Hoogheyts jongst overleden vader; den Paducca Siry Sulthan Abdul Cahar Aboe Nasar verleent sijnde, ende dat onder sodanige voorwaarde ende conditien als by deselve acte Van remis de dato 28 April breder

uytgedrukt staan, Tot bevestinge van welke wy desen met ons eygen handteekeninge en zegel van de hooggemelte Comp' bekragtigd hebben. Batavia in casteel, den 18 February 1688; was geteeckend: Joannes Camphuys, Anthon Hurd, Willem van Outhoorn, Marten Pit, Jacob Pits, Joan van Hoorn, Nicolaas Schagen, Martin, Gerard de Beveren, Robbertus Padbrugge: Ter syden stond Comp" groot zegel, in rood lacke gedrukt, daaronder: Ter ordonnantie van hooggemelte Haar Ed was geteeckend Abraham van Riebeeck; secretaris. Onder stond Accordeert naar gedane collatie, Batavia in 't casteel, den 18 February 1688, Was geteekent Abraham van Riebeeck; secretaris Aan de regter syde, onder het Maleits Javaans, was schreven Hieronder stond Comp groot zegel, in rood lacke gedrukt, en daaronder Ter ordonnantie van hooggemelte Haar Ed" den Gouverneur-Generaal ende Raden van India; was geteekent: Abraham van Riebeek; secretaris

Onder stond Quod attestor; Batavia casteel, den 18 February 1688 was geteekent: Abraham van Riebeek, secretaris

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

SUMATRA'S WESTKUST

22 December 1687 [323]

zaken Westkust Sumatra ontwikkelden zich door werkzaahcid der Engelschen sodanig, dat de Hooge Regering in 1687 besloot oud-gouverneur Ternate, Jacob Lobs, expresse commissaris heen naar het rijk Bajang, ten Noorden Painan de Engelsch gezonden koning, die zijn vroegere verbintenissen met de Nederlanders geschonden nu gevlucht: Op verzoek de pangoeloes of regenten van deel dezen, getale twaalf, voorlopig het bestuurt belast

Acte van authorisatie, verleent aan twaalff ponglous of regenten van Bayang wegens gemene bestier de saacken aldair door de heer cominissaris Jacob Lobs, in dato 22 December 1687

Jacob Lobs, expres commissaris van Sumatra's Westcust; in de naam en vanwegen den Hoog Ed. heere Joannes Camphuys, Gouverneur-Generaal ende d'Ed. heeren Raden Van Nederlands India, doen te weten Dewyle den jongsten of laatsten panglima ofte gouverneur van Bayang, genaamt Radja Phaloan, sich sedert weynige jaren verleden sodanig omtrent handelinge der Engelsche natie hier custe met de radjas van Sahela [324] heeft komen te wickelen dat naar verval der saken van deselve syne gunstelingen tegenwoordig als een trouwlose meynediger sijn aanvertrouwde gouvernement, uyt vrese voor straffe Over syne

begane fouten misdaaden, heeft verlaten en naar Kenary voorvlugtig geworden, behalven dat oudt van jaren en daarby simpel in sijn sinnen verrukt is, oversulx tot de regeringe genoegsaam onbequaam, zo heeft sich twaalf presente pangoeloes ofte regenten van Bayang; met namen Radja Memoeda Siry Maharadja Radja Bazaar, Radja Amaas Intje Seleman, Radja Indermamoelia, Cede Bayangh, Radja Alatn, Radja

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

Bandiara Khatib Maharadja Lilla, Samporna Maradja, Radja Malientangh Nachoda Caya, bewogen ende genoodsaakt voor ons compareren ootmoediglijk en seer instantelijk ver- soekende, dat haar directie over gemene zaken mogten toevertrouwd en aanbevolen werden, buyten eenen aan te stellen panglima ofte gouverneur, in plaats van den gevlugten Phaloan, insonderheyt vermits den schraapsugtigen eygeschap van reest alle de sodanige gouverneurs waardoor gemeen niet alleen uit uytgeput; maar ook tot rebellie, oproer muytery eperst werden, gelijk de ervarentheyt genoegsaam geleert heeft, belovende wel expresselijk, dat se haar altijd als getrouwe ende gehoorsame onderdanen daarin sullen evertueeren gedragen tot contentement goedt genoegen Van d’E Comp’ als haren wettigen souveraine opperheer. Welk met rype deliberatie over wogen sijnde ons ten dienste der E. Comp nodig geacht deselve bovengemelte Bayangse regenten hun versoek te accorderen en toe te staan gelijk geschiet by desen; dog by provisie approbatie van de Hoge Regeringe, Haar wel gemelte Hoog Ed’ tot Batavia Oversulx authoriseren, qualificeren volmagtig maken voorschreven pangoeloes ofte regenten van Bayang, om de gemene saken aldaar waar nemen, dirigeren en sodanig sturen; als den stand van saken en gemene welvaren soude mogen komen te vereysschen, sonder een imant buyten d’E Comp of die wegens deselve hier ter custe gesag sijn voeren redenen ofte verantwoording van hun gedoente geven, gelijk ook niet vermogens sullen sijn eenige saken van belang, als eschillen onder hun regenten ontstaande welk imants leven ofte confiscatie van Goed eten verkoopinge en transporteringe van land ofte plaatsen soude mogen raken, sonder kennisse, voorweten beraadslaginge van de heer commandeur, ofte het opperhooft, af te handelen en besluyten veel min tegens imant de wapenen nemen, dan door nooddwang tegens openbare vyanden; vermogende derhalven uyt kragte deses alle andere, wie deselve ook soude mogen wesen; die sich van buyten met de Bayangse regeringe soude willen bemoeyen das indringen, ten ware de sodanige door speciale acte van hoger hand daartoe na desen wierden gequalificeert

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Onder stond Aldus gedaan, gepasseert ende verleend binnen Comp residentie op Troesang; desen 22 December 1687, de reckeuning der Mahometische Maleyers jaar 1097, maand Saphar, den 18 dag, op een Maandag: Was geteekend Jacob Lobs ter syde Comp segel, rode lacke gedrukt; daaronder stond Ter ordonnantie van den Ed. heer expres commissaris Jacob Lobs, was geteekend Lobsang

SUMATRA'S WESTKUST

22 December 1687

Op denzelfden dag dezelfde plaatse sloot Lobs overeenkomst den koning Troessan of Troessani door zijn gebied de Bajang naar de kust, waarby hij de Compagnie nanam zijn schuts-scheidsheere. Van haar kant verklaarde Compagnie, koning nietang buiten kast eenie reden ofte reckeenschap soude leveren

Jacob Lobs, expres commissaris der Sumatra's Westcust weegens den Hoog Edelen Heere Joannes Camphuys Gouverneur-Generaal, en de Edele Heeren Raeden van India representerende den Staat der Generale Nederlandse Oostindische Comp" tot Batavia, allen dengenen die deesen sullen sien ofte hooren leesen, doen te weeten: Alsoo Sijn Hoogheyt, Radja Itam, koning ende souveriine hooftgebieder over de landen volckeren onder district van rijk ofte provintie van Troessan behorende; ons verscheyde maelen, mondelyks als geschrifte vertoont aangeclaegt heeft, hoe dat hy, gemelte coning; seer gaarie syne onderhorige volkeren allesints vreetsamelijk soude regeren bestieren als dat behoort, alles conform landts wetten maxime syner voorouderen soo ongeerne sien deesen aangaande door ymant van buyten; ende die deese syne regering en bestieringe giet aan en gaat, daarinne mogte geturbeert ofte belet worden

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

tot verminderinge der presentige syner vercregen magt authoriteyt; was hij, coning, Soo verclaarde verclaart mits desen, te raede geworden, sich aan ons in naeme als boven te addresseren de Edele Heer Gouverneur-Generaal en de Ed. Heeren Raeden van India te bidden ende versoeken syne schutsheer, regter en scheidsheer te willen verstrekken, ten eynde sich gcheel al onderwerpende derselver Ho. Ed., mitsgaders den heer commandeur raat deeser custe, haar judicature, vonnissen,

oordeelen goetvindingen, sonder sich daartegens oyt te sullen opposeren ofte tegenstellen; oversulx sich soo voor desselfs persoon, erven naekomelingen als gemeene onderdanen verbindende, belovende gehouden blyvende alle saeken van questien ende geschillen, die tussen hem; koning, ende syne onderhoorige regenten ofte ymant anders van buyten mogten gereesen sijn niet te bemiddelen eren, ofte naar deesen nog komen te ontstaan door den heer commandeur raat tot Padang, ofte ter plaatse daar opperhooft Comp’ weegen deeser custe mogte resideren, te brengen, aldaar laten bepleyten, desideren, termineeren; uyt kragte van gewijsde naar behoren ter executie te stellen, niet uytsluytinge Van alle anderen wie deselve ook souden mogen sijn, derhalven dan ook by deesen renuncierende afstint doende van regt dat hem, coning, uyt eygen jurisdictie ende oppermagt was competerende sonder sich daarmeede ooyt na deesen willen behelpen, versoeckende daarvan acte gemaakt werde om sich daarvan te konnen dienen ter tijt en plaatse sulx soude mogen worden vereyscht: Soo is dat wY, dit alles opmerckinge ende deliberatie genomen hebbende; naar grondig ondersoeck, bevindinge ende becomene ervarentheyt van saken; in onse raede gearresteert ende vastgestelt hebben het versogte van Sijn Hoogheyt bovenvermelt; op approbatie naeder goetvinden Van Hooge Regeering, haar welgemelte Ho. Ed. tot Batavia te consenteeren toestaan om reedenen, ons daartoe, besonderlyken tot welstant van gemeen, bewegende dienvolgende verstaan en verklaren, dat bovengenoemde coning van Troessan soo uyt kragte van Sijn wettige erffheerschapye als voorheen met desselvs antecesseuren gemaakte contracten, belolten ofte verbonden, mitsgaders deese onse verleende acte mits approbatie als boven ongehouden sal sijn ende blyven aan ymant buyten de E. Comp

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

ofte die wegens deselve zoo tot Batavia als hier ter custe oppergebiet directie voeren, reeden ofte reeckenschap van sijn doen ende bestieringe te geven, willende begeerende, dat hy, coning, daarby ongemoeyt blyven sal, waarinne wy Comp’ wegen beloven, Sijn Hoogheyt tegens allen ende een yder te maintaineren en hanthaven gelijk sulx behoort volgens regt en billikheyt vereyst wort

Aldus gedaan; gearresteert, gepasseert, verleent en bevestigt, Troessan; binnen Comp pagger, den 22 December 1687, nae reckeuning der Mahometanen jaar 1097 $\frac{325}{}$ maant Safar, den 18 dag, op cen Maandag: Was geteekent Jacob Lobs de handteekeninge van Radja Itam in Maleyts Ter syde stont E.

Comp’ zegel; in roode lacque gedrukt, daaronder: Ter ordonnantie van welgemelte heer commissaris, geteekent: Willem Bylant, secretaris

KOROMANDEL

Maart 1688

Commissaris Generaal Van Rheede Drakesteyn begaf zich, Bengalen geinspecteerd te hebben, naar Kust van Koromandel. Behalve arene onderzoek boeken van de gedragingen mathematicen gaf hij ook zijn tijd e aandacht aan de relaties met de inheemsche Vorsten Alle contracten, oprichting der Compagnie af, liet hij zamelen; onderzoeckende naderhand daarbij verleerden recenter nog kracht uren rond dat de ambtenaren die meer aan eigen dan belangen der Compagnie gedacht hadden, lichte schillerde technick hadden. In het bijzonder Tanjore bleek hem grote verwydering dat de regenten Vorst de logies circa Trinnevelaus hadden doen breken, roven, Compagnie daaruit vijandlijk verjaagd, grote verarting rcsccct weck zoouaniec vorsten d’E Comp’ schuidigh zijn en goyt verliesen uocten. Van Rheede begaf zich tot den vorst van Tanjore, Sahasja Ragia, dien hij herinnert sijn seer tot d’E Comp genegerl; sijn jonkheyd uytnemende raadsheeren regeren ook misleyd bedrogen word, onder welke eener Ragoctade Pandit de voormeasic zijde. Dit ziet een Engelschen. Zie voet op blz. 444.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

Het gelukte Van Rheede met den vorst onderstaand verdrag aan gaan, waardoor de Compagnie hier haar oude rechten terugkreeg (Onuitgetrokken Van Rheede Heeren-XVI, d dato Desember 1688).

Poincten van verdrag tusschen Sijn Hoogheyt Ragia Estri Sahagie Magharagie Chiole Ragie Toekoe, of vorst der Cholese landen ter eenre, ende d’Ed. magtige doorluchtige Nederlandse Oostindische Comp’ gebiedende over het eyland Ceylon, de Custe Madure, Mallabaar Cholemandelan, Carnagan, Condemandelan, Bengal, Suratta Canara ter See ende te lande; met den Hoog Ed. heere Hendrik Adriaan van Rheede, Commissaris-Generaal ende Sijn Hoog Ed. raden in de commissie $\frac{326}{}$ sijnde ter andere zyde, onderling beraamt ende besloten op den 17 March 1688

Eerstelijk, Dat d’E. Comp’ tot Carcal, Trinnevelaus Andrangapatnam op yder der voornaamste plaatsen een logie mogen stabileren, op deselve hun vlagge planten, en hun volk; Om aldaar handelen houden

Tot Daratjoerpette is d’E. Comp een plaats aangewesen vergund, om een malighey te mogen bouwen de vlagge daarop te planten, en haar volk om te handelen daar Op te houden

In alle landen van Sjoelemandelan [327] aan de zekant, mitsgaders in alle de pettahs, voorts in alle landen sorterende

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

onder gebied en gehoorsaamheyt van den vorst Sahagie Ragie alwaar d’E. Comp’ sal comen te handelen heeft Sijn Hoogheyt vergunt toegestaan dat d’E Comp’ voor hare coopmanschappen niet meer als de halve thol voor lands regtighedheyt betalen ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Indien het quam gebeuren, dat d’E. Comp’ de landen onder de gehoorsaamheyt van den vorst Sahagie Ragie soowel in de landen van petten als langs de zekant ijts mogten komeri te verliesen, door Tovcrs eenige schuldenaren, sullen Sijn Hoogheyts habeldaars subedaars d’E Comp’ voor geledene schade behoorlijk vergoeding moeten doen

Tot Carcal, Trimmelevaas Adrangapatnam langs de zee kant sullen geen Engelsen, Deenen, Francerl, Portugesen andere Europeanen geene uytgesondert aldaar mogen nego tieeren; nOg sal Sijn Hoogheyt haar tot dien eynd eenige plaatsen geven of toestaan

Des E. Comnp’ dienaren soowel in de comptoircn als in landen van petten sig onbehoorlijk aanstellende, soo sal Sijn Hoogheyt na voorgaande informatie er onfeilbare preuve het opperhooft tot Nagapatnan daarvan kennisse laten doen; eer MEm tot eenig actie sal treden, mits schielijk aanvangen off ondernemnen;

Degene dewelke wegens Sijn Hoogheyt in de steden Comp toircn of andere plaatsen d’EJ Comp” toebehorende, afgesonden mogten sijn; sullen volgens hun waardigheyt g’acht eerlijk gerecipieert werden gelijk hetselve ook aan des Comp algesondene soowel by Sijn Hoogheyt als by desselfs subedaars staat g’observeert onderhouden te werden

d’E. Comp’ sal voor 2 scheepjes van Sijn Hoogheyt vcor reecquening van de duwan sonder de gewoonlyke ongelden vrye passen olte zeebrieven verlenen

Den getanden eliphant, die d’E. Comp jaarlijx aan Sijn Hoogheyt moet geven sal cobidos en daarboven ofte onder cobidos (Comp mate), hoog moeten zijn.

De recognitiepenningen sullen betaald voldaan worden na uS0, mitsgaders aan den coning alle jaren vereert werden Arabise of Soerabandelse paarden

Wawoke-pandidaar sal uyt de landen am sijn gouverno jaarlijx YUI de waardye van 500O pardaos aan nely binnen de stad Nagapatnam mogen doen brengen verkopen, sonder eenige thollen of geregtigheyt daarvoor te betalen:

Sijn Hoogheyt Sahagie Ragie eenige ongeracken overkomen sal d'E Comp" alle hulpe verlenen; insgelijx sa" Sijn Hoogheyt, des noods sijnde, d'E Comp in de landen onder Sijn Hoogheyts gebied alle mogelyke bystand en adsistentie moeten toebrengen.

En ingevalle Sijn Hoogheyt met eenige inlandse en vreemde vorsten in orlog mogte geraken sal d'E. Comp' buy ten consent Vani Sijn Hoogheyt gene goederen in de landen van Sijn Hoogheyts vyanden mogen doen Vervoeren,

Tot meerdere sekerheyt, confirmatie en trouwe dit tegen woordig verdrag getrouwelijk te onderhouden dewelke soo lang als des E Comp staat en die Vat Sijn Hoogheyt moeten duuren mitsgaders S0o lange als de son mane sullen schynen Sullen dese voorwaarden wedersijts met genoegen gesloten, a4m eno: men geratificeert werden volgens den inhoud Van dien doen

Onder stond N.B. Het vorenstaande project-contract eygener voegen door Sahagie Ragie gesegeld met een zeskantig chiap, boven initic den 3" July, van Nagapatnam missive VdI den 30* op Sadraspatnam overgebragt zijnde Viln gelyken onderaan by Sijn HoogEdelheyt [328] geteeckent:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

In margine gedrukt in roden lacke het zegel der commissie, en daaronder: Ter ordre van welgedachte Zijn Hoog Ed;, ge teeckent Zwaardecroon, secretaris

3. KOROMANDEL

Maart 1688

Het dorp Palicol, nabij Mazulipatnam gelegen, had Cotripagnie jaren lana maco gehad, M1a- ook hier had men toegestaan, dar de duan dc bevolking asen oplegde zich andcre rechten aarmatigde Van Rheede cermt mar dcl cnderkoning Hoessein beg wist hier eveneens herstel Compagnies oude rechicn kriigen CnliaIr blz volgende; Pieter Dux s Besckryainge Il, H, blz. 133 -134, 234, 235)

Translaat rogha Persiaans door hecr Housseyn-beek, anders genaemt Moerindoe Patsia Alemgir Allimardi-chan, op den 18” Maart 1688 Fersiaens den 16”” dag Tn de maand Sjamadi- Jawal, In cen dertigste jaar der regeering ViIl den Naurangseeph aan den sarrefdaar van Eloer, Mier Hassan, geschreven:

Dit moet UE; weten, dat jongst rerstiar heb; dat (ket) UE het dorp Palicol Jan den duan hebt getrocken Dacrom s00 weri UE aangeschreven, dat soodra UE dese mijn rocha sult ontfangen gelesen hebben op stonts dorp Palicol voornoemt aan de Hollanders sult hebben over te geven daermede zig naer die tijd dan niet meer te bemoeyen Als ik tot costy sal gekomen wesen din sullen we de differentie affmaken en alle saken tusschen oms den capitain ter neder leggen niet nodig, dat UE iets meer dierwegen schryven, etc” Lager stont Gecollationeert, accordeert, Masulipatnam den 29 Maart 1688. Was getekent Abraham Scm, eerste clercq:

Uit de Overgecomen brise 1689, twaellde bceck, iolio 853. De grootmogol Aurengzib: Zie hiervoor, rcot op blz Dit dorp was rceds 1653 an dc Compagnic vcrpacht;

4. KOROMANDEL

30 Maart 688

Zie de inleiding bij kct hicrvoor Raarde coniraci

17 Mizrt

Translaat rocha door den nabab Housseyn-beek, anders genaamt Alimarda-chan Persiaens den 30 Maart 1688 verleent, inhoudende volgende.

Alle circoenacs sjanderijs, $\frac{329}{}$ tallecarrim hocft- off opperschryvers sjagatie tolmeesters, etc beginnende van mhaals ran Eloer, Ragimandron, Daatcheron, Moestaffa - rager, Martosabaat, Mansulipatnam; Nisaampatnam of Petapoely ende verdere dorpen gehugten tot Carlingapatnam Sicacol tOC; doen te welcn, hoe dat nu onlangs komen te blyken, dat negotie vam Hollandse Compagnie vele plaatsen tegengehouden verhindert [wert], S0u water als lande aankomende: Waerom dese verhind-cring geschiet Wacton nict volgens salabath 7) gehandelt Nu moetie weten, nooyt eenige verhitideringe mecr omtrent die sake doen, maer goede agt nemen op dese myne rocha volgens dien werk gaan etc Onder Gont: Gecollationeert, accordecrt; Masulipatnam; den 14 April 1688. Was getekent Abraham Scm, eerste clercq

5. KOROMANDEL

Juni 1688

Verschillende redenem hracten den Commissaris-Gererazl Van Rheede [0e . Palleacatta als residentic den Nederlandscken Rouverneuc

Uit de Overgecomen Uecpe 1o89, Iwaellde boeck, folio 853 verso Zie hiervoor, noot op blz. 421,

Misschicn thalkari, landeigenaar, grootgrandhezitter. Districten ol leuariemanten Lit LTLSnT Toic mabal. Er staat: Sicatol, Gewoonte Zic hicrvoor, noot Contrecten-~erzunelino der Kamer Zeelond, 8368, Ook in de Overorcomen brizven 1691, twaelfdc bocck; [olic 705 cn volgende, in die van 1692, sevende bocck; engeioliecrd:

Kust vcrvangen duor Ncgapatnam; Wcltc laatstc plaats hij, gantsch Vcranoert sccr Grout sterck; dogh nict kostelijck castecl Kereducccrt {hceft), hebbende selve tien tonncn RouT gckOst Tol de vonrbereidende maatregclen belorde ook de hicr volgende ovcrcekorst Iet dcn rcgent Oycr buitenstad, omuct jurisdictic de Compagnie stand Het cigenaardige hct volgende stuk dat hcr niet doo; InFccmschcn machthebber aan de Compagnie verleend, Inaat DlEckecrd Dit darcoor cronrzaakt, dat dc bctrotkcn Yuns Rama-nayck, docr zijn lcenncdr onagecn gevangell gezet; uoor Ausscnenkomst Van Rheede was hevriid en in zijn oude ambt hersteld: (Zie hicrvoor gecitetrde Tnissrc Van Rneedc Hecrel XVII; Picter Duni’ $ Vescnr”ZCE blz . 110; Valentijn V I, Chor- muondel, blz . Igende = HAVART N [5).

Conditien envergunning uyt namne van de Gene raale Vereenigde Nederlandse G’octroyeerde Oost- indische Comp’ aan den paligaat, 330 landheer boschwagter, genaamd Ramna-nayke gedaan door Hendrik Adriaan van Reede tot Drakensteyn heere van Mydrecht, etc Commnissaris wegens gemelte Comp’ representerende d’Ed heeren Bewint- hebberen Van dien ter vergaderinge van XVII

Eerstelyken denselven Rama-nayke beloovd vergund; gelijk wy denselven belooven en vergunnen by desen, sijn per- soon; desselis familie adharenten en dependenten te nemen in bescherminge van Camp” sonder oyt gedoogen sollicitatien dreygementer, selver hostiliteyten, die pagters of pandidaars deser landen, sig binnen buyten stad begevende, om synentwille d’E. Comp’ souden mogen off willen aandoen gemelte Rama-nayka eenig ongelijk toegebragt ofte ran d’E Comp’ g abandoneerd werden zal:

Denselven Rama-nayka heevd wederom Jar d’andere zyde beloovd soa persaon met sijn maagschap, als alle zijn zub jecten en soldaten die hem onderdanig zijn, dE. Comp” by alle voorvallende

gelegentheyd van oorlog binnen de buytenstad van Nagapatnam anders genaamd Sjolomandelan, komen kelpen defenderen van gelyken sooveel in desselis vermogen sal sijn, te beschermcn de seven dorpen soa 4in hem als zijn vaorauders, namentlyk Antonie pette, Mansjekole, Nauangoeli

Ponweseeri, Alengernangelan, Mouton en Kaniwelaukuddi, over reele honderden a jaren bewonen gegeven ofte inders byaldien door groter magt Van pagters by haar sulks niet soude konnen werden volbragt e nagekomen; hy, Rama-nayka, met sijn adjuncten bovengemelt; in dien gevalle vaststaat thien- maal, ja hondertmaal meerder schade te sulien toebrengen aan de dorpen en derselver ingesetenen, die onder het gebied van gesegde pagters begrepen zyn, dan het volk van deselve pandidaars aan de dorpen van d'E. Comp' soude mogen gedaan lebben 30O men sulks begeerde

d'E. Comp' tot onderhoud dergeenier, die in gemelte dorpen wagt toesigt sullen hebben assigueerd, gelijk wy assi- gueeren by desen; 44m meergenoemde Rama-nayke alle dincom- sten tollen, geregtigheden schattingen, etc" derselver dorpen, SOo als die nu sijn off namaals mogten werden, deselve by de bedienden Fan d'E. Comp" sullen werden ontvangen ge" ind, welcke dorpen egter zullen blyven onder de gehoorsaamheyt en het hooger gesag van d'E Comp' harentwegen van den gouverneur tot Palliacatte het opperhooid Tan dese stad Nagapatnam met harcn rade in der tijd, aen wie het sal staan regt en justitie te oeffenen over en aan alle de ingesetenen van die dorpen daar sulks mogte nodig wesen off vereyscht wierd.

Van gelyken sal meergemelte Rama-nayke gehouden wesen alle debvoiren te docn sooveel menschen Val7 ambagt neering binnen gemelte dorpen te lockcn trecken als nen mogelijk sal zijn, geheel niets onderneremen, waardoor deselre soude komen t€ verminderen off verlopen, gehouden zijnde agtet - volgen gehoorsamen sodanige ordres, als hem van tijd tot tijd door de successive opperhoofden deser stad sullen werden gegeven.

Daarenboven denselven Rama-nayke buyten ucten oft rerlov van d'E. Comp" aan geen onderdanen landen; have vcc off eenigen eygendon toebehoorende aan menschen staande onder de gehoorsaamheyt vam Sahagie Ragie en Sijn Hoog- heyts wegen onder het gesag van de landspagters, sijnde off namaals komende, te doen eenige geweld kragt off schade Ver bonden blyvende byaldien sulks heevd gedaan, daarover geklaegd zijnde hetselve bewesen word, geven behoorlykc satisfactie vergoedinge Wa alles

Vorst van Tanjore

Tot verval Vam desselfs huyshouden, onderhoud van sijn familie als andere nodige lasten; die denselven te supporteren Eeefd werd hem; Rama-nayka; wegens de Generale Comp Loe gelegd een jaarlijks onderhoud von twaalv'honderd pardaus Ttl thicn

Nagapa tnamse fanums yder, die denselvcn uyt’s Comp cassa ontvangen sa] van gelyken de vryheyd hebben yder jaar binnen de buytenstad te mogen doen brengen ses honderd boys nely, sonder off geregtigheyt ecn fanum den boy betalen

Waartegen Rarna-nayke wederom geduurig by sig hebben zal cn binnen de burtenstad gereedhouden honderd wackere Weer bare soldaten by voorvallende gelegentheyd ten dienste van d’E Comp’ gebruykt konnen werden tot welckers logiement Lequame gelegentheyd plaats sal werden aangewesen

Gemelt ond erhout van 120 pardaus sal duyren den tijd Vanl [wee, drie Fier jaaren aan den anderen, heden ingaande, [tot] tijd en wylen gemelte Rama-nayke in sijn oude regten omtent landpagters za] wesen hersteld, hetwelk 50o sulks langer mogt werden tgesteld, denselven 600 pardaus jaarlijks sa] blyven genieten.

Soo werd denselven mede gesteld tot visiadoor, coetwaal of: schout van de buytenstad Nagapatnam, om deselve Tryden van alle dieveryen conspiratien etc” hetwelck denselven sal moetcn oorcomen verhinderen, off anders aanspi eecke- lijck zijn na de wetten ‘en manieren vaml het land met soodanige baten; costumen en vervallen; als daartoe staan; werdende den- selven Fan Comp’ wegen tot het opmaxen van zijn huys vereerd geschonken driernaal honderdduysent gebacke stee- nen; mitsgaders yder Jaar een vrye pasbriev VOor een Taal tuyg, soider eenige recognitie derwegen te betalen; Zeshonderd Oescrttacntell Ongepeklc rijst titc] visiadoor is cen verbastering Porlugeesche vigiador, lctterlijk Kazer coeleuan colw7i politieo ficier, De uit net vaderland konenale schepen hacden regel als ballast Hollandscke Eracenen

Dog byaldien de landen heerschappyen Vin Tanjouwer mogten komen vallen handen vanl deti mogol, zal men cenige conditien, desen vermneld, veranderen dien tijd reguleren.

Onder stond Aldus gedaan geconditioneerd tet stede Nagapatnam, den 8” Juny 1688 was geteekent: van Recde.

In margine stond Comp’ chiap roode lacca daar- onder: Tet ordonnantie vam welgedagte Zijn HoogEdelheyt voofnoemt, was getekent: H Zwaardecroon, secretaris; Gecollationeerd, accordeert, Jaffanapatnam Hoct; Abraham Vinck

6. KOROMANDEL

Juni 1688.

Zie de inkeiding bijhet bevelschcift Maan, hiett 44 . Ari- -aloct. Aluni-7 loct mexstal kortweg Alotr gchectcn; land- streek met geltknamigc hooldstad Zuidet Mazulipatratt Iu z4n brief aan

Heercn-XVII de dato Wccember 1688. Van Rhcede 0.1 Ycrmaarcc coopsiad Aticlocr wiaronren he:mceste catocn Vodr _ cunt dat op Zuydcr Oncrmeude gchrusk: venolit wert, zijnde auck Tcoacms passag es cna; de goederen Wven door Dovcm- anuen 4enecurael Werocd

jaer 1688, den 19 Juny, is tusschen de HoogEd_ heer Commissaris Generaal van India, gebiedende s00 wafer als te lande over eyland Ceyl lon, de custe Mallabaer, Madure, Cormandel, Carnatica Tonde madehan, Bengala, Suratta Connara S0U voorts; den HoogEd” heer Hendrik Adriaan Va Rheede wegens Vereenigde Nederlandse Geoc- troyeerde Oostindische Comp ter cenre, den beschermer Vam verdrukte, den heer Negappa Malleweraye tot Arrialocr ter andere syde; het vol- gende caul en contract gemaakt:

Ik hebbe d’E. Comp toegestaan Om in de pette of matkt [331] van Alunialoer logie te mogen bouwen vlagge daerop planten waertoe ik een plaats sal geven omITe niet alleen aldaer, maar ook in alle de landen; onder mijn gebiet sorterende, hun negotie doen. Van gelyken heb ik d’E. Comp’ in alle de landen plaatsen bovengenoemt, vergunt ende gegeven de halve tolvryheyt van alle hare koopmanschappen dewelke vercogt ingexogt; Uer voert ende aangebragt sullen werden. En ingevalle de Komp d’ pette off marckte; Yooris alle landen onder myne souverainytevt gehorende, iets mogte Komen door roveryen veri liesen sal gehoud wesen selve vergoeden; desgelijx indien eenige Ccn myne onder- Ganen 4d d’E Comp wegens in off vercoop van COOVAn - schappen iets schuldig mogte blyven; ende weygerig ofte exeptie kende selve te betalen sal ik verpligt verbonden blyven ‘E Comp’ daerover behoren 2) voldoening te geven. Dese voorwaarden sullen opregtelijk onderhouden werden wegens onderlinge vruntschap tusschen d’E. Comp Iy, dewelke lange moet duuren als son nant schynen sullen. Daerom heb op dusdanige wyse het tegenwoordige caul gesehreven en verleent.

7. KOROMANDEL

28 Juni 1688.[332]

het hiervoor gaarde contract

Dit caul geeit 42n den HoogEd”” heer Hendrik Adriaan vin Reede; Commissaris-Generaal van Ne- derlants India den visiadoor van Arrialocr, Rangaxa Mallewaray dato Juny 1688, weten;

Dat d’E; Comp’ de plaats, die ik daartoe stad Arrieloer heb aangewese gelargeert, een logie mogen bou- Ien haat vlagge daarvan doen wuyven haar negotie dryve welgevalle

Dat d’E Comp” voor aanbrengen als vervoeren var wat voor coopmanschappen dat het soude mogen zijn, op wat Voor plaatse dat die in mijn land moge gebragt of uytgebragt worde; niet mecr als halve thol betale sil.

Dat S0 byaidien eenige coopmanschappen in mijn land, WJar dat het ook soude mogen zijn d’E Comp’ ontstoole werde, sal ik daarnaa late vernemen weder doen geve:

Dat EOc byaldien eenige Van coopluyden off chittijs [333] daaraan d’E. Comp” haare coopmanschappen hadde verkogt; (en) niet wilde betalen sulks My aangediend zijnde sa] daarin na regt en billijckheyd handele en make dat d’E. Comp daardoor aan haare geraakt,

Omdat ik genege ben, S0O lange als son mzan sal duuren; met d’E Comp’ Eoede vrundschap leven, heb ik cau verleend

Onder stont Palliacatta, den 10 Augustus 1688. Was getekent: H* Zwaardecroon, secretaris

8. KOROMANDEL

September 1688. 4rine koopplaats zekcrc bctcckenis in de nabijheid Sadraspatnam; Dcor Compagnies in#loedrijker Iaxelar Ponboe liet Va Rheede den Lovetncuc daar Rcbruikelike rechten zeken de Compagnie Eders kuste genoot; ratelijk betaling den halver tol Techt eigen lcgc houcen Translaat Van een czul, door Wedosie Baskora; gouverneur van casteel Arne ende de daaronder gehorende landen, aan Baba Fonboe verleend en ge- schreven Joe van maant Badrapada jaar Wibawa, zijnde naar onse stijl den 3** September 1688

Tot nog toe ben gesonth U.E: briev is mijn wel besteld, hebbe daaruyt U.ES begeerte verslaam UE: heeit mijn ge- schreven, dat UE van Sins OI onse landen ‘s Comp’ negotie te doen aangroeyen; waardoor den duan meerder profijt sal konnen trecker, en derhalven ook versocht; om maar de helit ran de thol te mogen betalen mitsgaders eenige huysen in ons gebiet te bouwen, WaarorCr zeer verheugt zijn Den vorst Sahagie Mage erasia heeft aan UEJ immers voor dato een caul rerleend, stzan desen UE’ versoek wederom toe te weten om maar de halve tol te betaalen rnitsgaders in ons gebiet huysen timmercn daat Uw sal aanstaan UEJ kund dan maken dat duans voordeel sonder manquement vetineer- derd werd. E. Comp haren handel in onse landen tot hun profijt breder uytsetten. Tot meerder sekerneyt zeg nogmaals schoon d’E. Comp #yt onse landen goederen vervoeren deselve coopman schappen aenbrengen, niet meer behoefen zullen te betaalen als de halve tholl, Onder storid Voor de oversettinge, was getekent: van Wede: Gecollationeerd, accordeert, Jaffanapatnam Hoet; Abraham Vinck

Uitde Overuecomcn brievek 1691. {waelfde boeck, folio 703 Reren boeck; ongefolieerd, Mcestal gescnrerci Arane 1692,

9. CHERIBON

September 1688.

Reeds in 16R6 Olistonden Cheribon onecrigheden (usscheti de drie gebrocders-sultans: Annvankelik bepaalde Hooge Regeering zich nen harmonie aan Mancn Waor zeke-heid het Neder Mandscnn adzar doCi 200 soldaten onder etn liitenant doen bezcten; 1687 Tona dem opperkoopinan Onanncs Hartog COIMIMIS saris nccn; die aanankclijk ccnind-uk Kcecb Jonese der drie Rcbroeders; den Panembahan Anom nnrzzak allles 1135 Recds had hij dezen, Terict den oudsten rorst AItET eciluredt uem bleck; dat jonge Tnar hct slachtoiter reeks hofintriges dat de riikshestuurder oudsien suitan; tot den Islam overgegarcn Chinees Raksa Ncgara; erooiste intricant Vrijwillig Fing Parembahan Arom T4ar carata uzaT de zaak spoedig klaarkcid Ulem ondcts at oreneenkomsi rutnde de regeering geschillen uit den weg; Kaaroom alles onder de drie princcn nuIC grooten vele cmstandigneden Xeder ordentelyket ploy vle narmcnic Imincrs uylerlijk; hersteld [was]’ (DE JovGe, Opkomst VIII, XLVII XLVI e 55

Formulier Va FCm vernieuwt accoord en herstelde vrundschap tusschen de drie gebroederen, uytmaken- de den coning hooit van Cheribonse rijk; Sulthan Zopo Sulthan Anum Pangeran Depatty Topatty; Of nu Panbahaam [334] Cheribon, opge- regt, beraamt en besioten ingevolge van haare bede: door bemiddeling van den WelEd” heer Gouverneur Generaal Joannes Camphuys, ende d’EE: Heeren Raden Vam India, als schuts- scnermheren van iijk Cheribon, dat by intetventie Vat hoogge- meltc Haar Wel Ed’ comnmissaris, den oppercoopman Joannes de Hartog; wescnde bestaande dit nieuwe verdrag vati volgende teneur articulen, mentlijk:

Werd by dit articul cinceerlijk voorgenomen belooft cn azn malcanderen toegesegt nieuwe opregte, broederlyke vrund-

Uit het Contractboek Ook vcrzamclirg der Kumer Zeeland, 8148, e in de Orraccomc bricueh 1689, dertierdc bocck, Iolio 1708 vol= gende Sepoeh; oudste; Arom jorgere: Leet arembanar ## GENERALE KTDFP- ANDSCHE GFOCTROYEERDE

schap eendragt, waarinne voortaan sonder scheuringe leven sonder ooyt Ook weder te halen, vergeten en niet gedencken sullen eenige der oude voorgaande geschillen, Le War maam of conditie ook mogte wtsen maar integendeel gehouden sijn malcanderen te eeren, agten en te helpen dog met cnderscheyt; dat Sultan Anum den Panabahan Cheribon haren oudsten broeder,

Sultan Zopo in die qualiteyt en als voor den eerstgeborene van haar vader, den Panambahan Giery Laja, sullen moeten aansien, boven haar eeren en respecteren

Aan de andere syde sal ook Sultan Lopo , om haar geen Vcr smaatheyt off kleynagtinge aan te doen, sijn twec andere broeders, Sultan Anum en den Panabahan Cheribon; met hoorlyke eere en civiliteit bejegenen, considereren, dat het leden sijn door hetwelk met hem een lighaam uytmakende, het Cheribonse rijk gehandhaaft geregeert moet werden, waarom in alle vergaderinge Sultan Zopo ’t midden, Sultan Anum aan regter den Panabahan Cheribon aan slinckerzyde van haar oudsten broeder rang en sitplaats sullen hebben

Voorts sal er op Cheribom maareen saptoe of toernoybaan gehouden mogen werden en dat op den alon-alon voor het hof Vam den oudsten prins Sultan Zopo; alwaar dan de drie prince Iyke brocders met hare mantrijs staatsornamenten voorts WcCr alle Saturdagen Ouder gewoonte sullen comen moeter crscaynen:

En om onder de princen, Op de tournoybaan sittende, voortaan weg te nemen alle oneenigheden en verwyderingen, SOo ver staan en g’accordeert; dat de drie gebroederen op de daartoe gestelle verheve plaats tegelijk by malcanderen sullen sitten VCeT Sopo aan d’Oostsyde op de eerste, Annum op d’tweede plaats aan de Westsyde, nz de verdelinge van Cheribonse rijk door den overleden Sousouhounang vervolgens yder Op sijn regte rang van cete eygendom, en dan den Panbahan Ac

pzin LudenT wekelijksche paarcenrerinen plaats hadder; welke des Zaterdags gchoudet Uctofu Hari-saptce Zaterdag:

(’Oostzyde van haren oudsten broeder, Op de hoek van gemelte verheve plaats dop VOorts alle de mantrijs peneden

Voorts sullen Sulthan Anum den Panbahan siek of belet esende, sulx niet by het tournoy souden connen sijn, gehouden Blyven dit door een bode ogtens van den Saturdag aan haren oudsten broeder, Sulthan Zopo bekend e aken Sou ran gelyken Sultan Sopo, siek of belet wesende cat met tournoybaan can komen; aam sijn tweede broeder; Sultan Anum; Iaar alleen en niet eerder; laten weten.

De drie broeders met malcanderen Op de tournoybaan WCsen- sal niemant het commando of woord voeren mogcn dan haren oudsten broeder; Sultan Zopo ; dog Sultan Zopo niet op tournoybaan comende verschynen, het tournoyen evenwe voortgaan woord mitsgaders de commando, moeten gevoerd werden by Sultan Anum, en van gelyken ten laatsten by den Panbahan Cheribon; s0o lwce oudste broeders niet na gewoonte Op de tournoybaan comen verschynen dog gene ran de drie broeders by de tOuTnoy connende present siju sullen de oudste soonen van Sultan Zopo Sulian Anum daar COID - pareren werk

laten voortgaan moeten wanneer Pangeran Depaty Anum Vin Sopo, by absentie Fangeran Ratouw ? Fan Anums wegen woord voeren als hooft comman- deren sa1,

En opdat dese nieuwe vrundschap en overeenkominge tusschcn princen- gebroeders ook recr gesterkt mag werden met een nieuwe vaste ordre Cheribonse regering, tot Voot kominge vermydinge van alle confuse oneenigheyt twister; Soo verder goedgevonden en g'arresteert; dat alle gesanten, brieven bootschappen etc van d'E. Comp' andre bondgenoten comende eerst haar ordres sullen hebben den oudsten broeder , Sultan Sopo, waarvan Sultan Zopo didelijk dan sijn twce andere broeders moeten wzarschou- YCI sy ook op die waarschouwinge in hof of op den alon- alon compareren

De oudste z0om udstc zoon opvolger Sepoeh; Iuccdcn suitan, Anom;

Op dese citatie de broeders byeen sijnde, sullen gemelte ge santen, breven etc door den sabandaar met de gewone mantrijs staat der drie princen tegelijk werden opgehaald en binnen gebragt, de gesanten gehoort en 'antwoord, de brieven g opent gelesen, dat in presentie mitsgaders goedvindinge vam alle de drie princen van dewelke Sultan Lopo alleenig het woord voeren zal; do5 by absentie of siekte van Sultan Zopo sa/ desc eere Sultan Anum competeren en eren Ook soo sal het moeten toegaan in schryven eri aisenden van brieven en gesanten aan d'EJ Comp of andere gebuuren, met volkomen wetenschap toese ternming van de drie princen gebroeders te samen; niet elk apart;

Zaken voorvallende; die gemene belang van rijk rolk van Cneribon betrellen; als daar sijn te oopenen schoon ma ken of verleyden Yum rivieret, wegen dorpem, diergelyken meer, sullen geensints apart ol particulier by van de broeders mogen werden ter hand genomen maar sal Sultan Sopo, hem selfs of zyne broeders raakt, daarop den raad doen beleggen, sijn twee andere broeders daar ceten, op deze aarschouwinge sullen deselvige by haaren oudsten broeder hoff moeten compareren en hun samen OVcr sulke saken dan beraden besluyten, als met eenparige of meesle stemmen F arresteert goedgevonden sal werden ten beste van volk land Tin Cheribon dienstig te sijn behoren:

1. Dog in Saken VAM minder belang en die juist de presentie der prinsen niet vereysschcn sa] den oudsten broeder, Sultan Sopo, voorgaande waarschouwinge de vergadering moelen doen beleggen door de mantrijs der drie princen op den alon-alon, nadt ouder gewoonte ordinair getal vam seven stux, te weten mantrijs Fan d'oudste, van tweede, Vin derde prins welke mantrijs saken be sigtigen afdoen, mitsgaders rapport brengen moeten aan hare

Waarschijalik gelezen IcohitI Vorden :

respectieve heeren van geene zy in dese vergadering gedaan CIt afgehandeld hebben sullen voorts d’ordinaire vergader dagen niet veranderd nog verwisselt, maar daartoe vastgesteld moeten blyven den Woens- Sondag, ten Kare den nood dringende voorval van saken SubX quam vereysschen

Evenals de vorige soo is ook volgende articulen tusschen princen-gebroeders besproken vastgesteld, dat roortaan niemant derselver uyt eygen hoofde sijn volk sal moger regten, veel min ter dood verwysen mzar sulx in den rad volle vergadering van voorgestelde seven mantrijs der drie princen gebroeders moeten geschieden, dat daartoe gestelde en hiervoor genoemde regtsdagen;

welke vergaderinge ook voorts de Javaanse etten afgehandeld, vergeleken beslegt sullen moeten werden alle difierenten, twisten schulden, en wes Ineer tusschen cooplieden den gemene Mdt Vatl dit vorstendom onder malcanderen cOmt Voor te vallen. Item alle brandstigtingen, dielstal, beroving der wegen en andere misdaden meer welke saken by desen raad tiaukeurig ondersogt, de kwaatdoenders sonder wagten Javaanse wetten gestraft, de goede beschut hare schade vergoed sal moeten werden.

Voorts ook tusschen princen- gebroeders beslcten dat niemant der Cheribonse onderdinen het riatsiot Vin vonnis gat opgemelte Seu07 mantrijs sal mogen tegenspreken, of hun daarvan beroepen din in saacken VJm groot gewigt aange- legentheyt; weik Czs mantrijs seifs, hen sulx VdOr- komende, gehouden sullen wesen ider haar heer meesiet daarvan rapport doen sal dan Sultan Zopo syne Lct andere broeders; Sultan Anutn en den Panbahan Cheribon, behoorlijk laten citeeren met malcanderen gesamentlijk die, alsook alle andere sware saken, finaal af te handelen, te besluytet en regt te doen

En alle confusie, bedrog schagery het maken

der pitjes weren VCuI te komen, mitsgaders om connen onderscheyden wiens pitjes te ligt of te kleyn zijn ge maukt; sullen vooreerst niemant eenige mogen maken dan Raxa Nagara van Sopo, en Souradinata van Anums wegen van outs deartoe geregtigd wesende, en ider ook niet meer mogen hebben dan twee vieren mitsgaders een stempel van gelyke ronte grote op een van de welke staan sal moeten de carac- ters en letters var Sultan Zopo, en d’andere van Sultan Anum cn sullen ook gene pitjes voorts mogen werden voortgebragt of gangbaar gesteld dan met voorgaande kennisse van de respective princen Sultan Sopo Sultan Anum hare heeren meesters; die din ook soodanig in de ronte gestempeld, gesiapt; mits- gaders quart rijxdaalder waardy Va een catty twee tail netto swaarte gewigt; moeten sijn, of sullen anders boeten verlies van alle hare goederen vervalien.

Dog seggen gemelte princen Sopo Anum wel specialijk jan haar te behouden en te reserveren regt en vermogen om (by afsterven of veranderen van de nu gestelde gequalili- ceerde pitjesmakers de tommagans Raxa Nagara Soura- dinata) andere; 2y een of meer personen dairtoe aan te stellen qualificerem met dit onderling beding nogtans, dat stempels in haar tegenwoordige grote e caracters en soo mede de pitjes haar tegenwoordige swaarte of gewigt, gelijk ook getal van de jegenwoordige vuursteden (sijnde van ider oudste pTins twee stux) niet sullen mogen veranderd, verminderd vermeerdert werden, dan met gemene beradinge goedvinden Van gesamentlyke prircen of broeders Sultan Sopo, Sultan Anum Panabahan Cheribon

1. Opdat niet schyne het Cheribonse rijk drie stucken verdeelt te zij", S0O is opnieuws verstaan goedgevonden dat 4ai cen sabandaat sal mogen esen, die uyt naam der dric princen voornoemt alle vreemdelingen ontfangen, bescheyd

Kleine muniife Vuren , net tin amnelien Namelijk iedcr ecn stempel. Een catti gewicht Eirca Hollandsch, verdeeld in 16 tael, Dus 654 pitjes moelcn waarde var % rijksdaalder kcbben

geven, teregt helpen, en daarvan rapport doen sal aan den oudsten prins, die sulx dan ook syne andere broederen, Anum den Panbahan sal laten bekend maken, met welke eere vin sabandaar weder begiitigd vereerd werd den ouden [ommnagon Raxa Nagara, in vertrouwen dat hy hetselvige, as opregt eerlijk sabandaar toestaat betaamt; sal waar- nemen.

Dog en sal den tommagon Raxa Nagara sig niet verder met incomnstcn der boom mogen bemoeyen, dan met het in - vorderen der suyvere helft daarvan voor sijn heer, den Sultan Sopu; voorts in welgevallen staan van Sultan Anum; gelijk roor esen Zarapada nu weder sijn soone Souradinata, den Chinees Sinco of een ander Op de boom te zetten, om voor hem sijn andere broeder, den Panbahan Cheribon, d'andere suyvere helft der incomsten te ontiangen en in te vorderen, en welke verdeiling tot nader dispositie van Haar Ed Batavia sodanig sal blyven; alsoo mneeste ruste daarinne tusschen de princen-gebroeders voor alsnog schijnt te resideren

En terwiji al vin vele jaren af over 17m weder afstellen Vam een sabandaar verschil oneenigheyt onder de princen- gebroeders ontstaan sijn soo is by deselvige, om sulx na desen voor te komen te weren goetgevonden best g'agt ende sloten, dat Sy, princen gebroeders soo als den ouden tommagon Raxa Nagara mogte zijn overleden hicr sclvs gcen ncuwc sabandaar aanstellen; maar dit op Batavia aan Haar Hoog Ed" voormelt zullen bekent maken versoekeni dat Haar Hoog Ed' voormelt eenen anderen sabandaar

believen te noemen aan stellen, die bequaamheyt en verstand genoeg heeft het sabandaarschap op Cheribon voor de princen-gebroeders wel en behoren waar te nemen

1. Ook is tnet eenen goedgevonden en verstaan, om alle confusie verwarringe in de Cheribonse regeringe vOOr te komen; dat den tommagon Raxa Nagara rOOrtain sig met de regering Van

De aanlegplaats der plwen DL 91.

Chinese, d'araq branderye top baan, [335] wat eygentlijk daaraan verder behoord, niet meer sal mogen bemoeyer of aan sig te trecken, maar dat in 't geheel overlaten aan den Chinees Sinco, die jegenwoordig provisioneel als hooft daartoe werd aangesteld, totdat Haar Hoog Ed' op Batavia goetvinden sullen hem instede van de overledene Sarapada met den titul van capi- tain der Chinesen vereeren; mits dat gemelte Sinco gehouden blijft vocr inkomen van araqbranderye top-baan andere lends geregtigheden, daarby gehorende, jaarlijx ten behoeve Tani de Cheribonse princen te betalen de somma van 3000 Spaansche realen.

Voorts is onder de princen gebroeders verstaan besloten aan den Pangeran of nu den Panbahaan Cheribon, sooveel volk samen sullen doen uytkeeren ter hand stellen als by ondersoeckinge vin gewone seve Javaanse regenten mantrijs der drie princen met advijs Van Comp" resident; vonden sal werden aan 't hesproke getal vin vierhonderd door den commissaris Jacob van Dijk; mancqueren onder COM ditie cok, dat het mneerder bevondene volk door opgemelte Panbahan aan syne tuee oudste broeders weder overgegeven sal moeten werden, terwijl d'eene parthy het meerdere d'andere het mnindere voorwenden staande sal houden; [336]

Ten anderen seggen de twee oudste princen Op de sterke bede ran haren jongen broeder, Pangeran Topaty , die desen naam niet langer begeert te voeren, ran harentwegen voorgaande beradinge met den commissaris schencken d'eername Vin Panbahan Cheribon, mits dat hy, gelijk voorheen als jonger broeder verplicht en gehouden blijft aan syne twee oudste broe- ders, Sulthan Zopo Sulthan Anum; eere bewyser, ende nooyt mogen trachten sig boven gemelte zyne oudste broeders te verheffen oi te doen eeren, Mnar sulx ooyt o ooyt ondernemende sal ten eersten vervallen sijn am de voorschre eername Vil7 Panbahaan Cheribon; welke conditie hy, Panbahaan Cheribon voorschreven aamneemnt cn ook belooit te sullen niacomen, sonder dat meergemelte syne twee oudste broeders, Sulthan Zopo Sulthan Anum; wegens den titul v2n Farbanain hem eenige minste eere behoeven bewysen anders dan hem Van outs als jonger broeder met de afgelegde name Va Pangeran Depatty Topatty heeft toegekomen genoten,

Op voorschreven articul seggen gesamentlyke princen gebroeders voorgaande onderrigtinge van den Com missaris, dat sy de aangeroerde tituls van Sulthans soowel Vz Panbahaan, brleren geschriften van aan Comp' alsook daarbuyten, niet pretenderen NOg begeren voered, Taam genoeg vereerd getituleert te zijn med die vani coning of princen van Cheribonse rijk, haar vorige namc Van Marta Widjaja, Carta Way4yd; Wangsa Carta, sodanig 1681 contract met dE. Comp' aangegaan besloten geteeckend hebben.

Ten laatsten Soc gebeurden dat [usschen On15, princen-gebroederen, zy in vergadering of daarbuyten eenig verschi of oneenigheyt voorviel, sulx besluyten uytvoeren der saken niet conde Va7 een gevoelen werden; S0O heeft den comnmissaris uyt Matne van d'E. Comp" op ans voordragen gedaan versoek; belooft en toegeseyd, dat wy broederen-princen van Cheribon, ons dierwegen sullen mogen addresseren aan den resident; die van des Comp wegen hier op Cheribon daartoe gereet zal Wesen denselven versceken in onse ver gadering komen; de reden en oorszik Van ona verschil open- baren OnS voorts te sullen gedragen aan syne bemiddeling, gevoelen recommandatie die denselvcn uyt mame Vam Haar Ed' tot Batavia als onse schuts- en schermheeren tot onse vredle; eendragt en gerustheyt voortbrengen uytspreken sal.

Alle welke articulcn beloven wy; Sulthan Zopo, Sulthan Anuni Panbahaan Cheribon VOOr ons en onse nacomelingen, mits 337 gaders Pangeran Depatty Anum en Pangera"g Ratoe als oudste sonen van de vorengenoerde twee oudste princen, in haar ge heel soo als se leggen selvs onderhouden en naar e comen, mitsgaders docn onderhouden, nacomen gehoorsamen van alle onse onderdanen ingesetenen; onder ons gebied ge- hoorsaamheyt sorterende, ilsoo wY sulx wel expres begeren verstaan tot onie onder linge rust, vrede eendragt nits- gaders tot het welvaren van ons, Uauni ons volk, Viln ons rijk van Cheribon te behoren.

Dog geviel, geen niet willen hopen, dat iemant der princen-gebroeders, wie ook zy, dese nieuwe gemaakte vrund- schap articulen Van vrede overeenkomst kwam Oter treder, te verbreken met voeten te stoten; denselven, als op art. 23 staat, sig niet wilde gedragen of laten geseggen aan door de bemiddeling van den resident van dE Comp S0O sullen egter de broederen maicanderen uyt eygen hoofden geenig leet of kwaad mogen doen, Mir gehouden verbonden sijn den overtreder vin dit contract wettig te beklagen aan Haar Ho Ed" tot Batavia door hare gesanten en brieven van bewijs Lam alle hetgeene tot lasten VJr den overtreder weler brenger , mits dat ondertusschen den beklaagden sig handen Va0 den resid ent, of anders Rocde versekeringe geven zal, dat nict buyten stad Cheribon bansporteren, maar dazrin blyven zal, tot de aancomst der ordres e decisie van Haar Ed" Batavia OTCt dese sake, aan dewelke princen hun gesamentlijk sullen gedragen en moeten rigten

Ten laatsten; opdat alles beter nagekomen werde 500 hebben wY, princen-gebroeders goedgevonden gelast de 12 stux Va7 onse grootste mantrijs vijv van ecrsic, vier van de tweede, en drie van de latste prins, ordre genoemt Raxa Nagara Raxa Winata, Soerange Marta Aria Raxa Dipoera, Raxa Dimangala Aria Souria Dimnarta, Soura Dinata, Manconagara Natta Nagara Anga bay Raxa Mangala Demang Singanata Wirat Moeka; dit contract mede onderteeckenen en Sig verbinden sullen selvige; voor sooveel haar aangaat, na te komen gehoorsamen verbeurte van sukx door haar toedoen cn be- werkinge verbroken en overtreden werdende, ten eersten sonder aansien TJn personen door den raad van ons of onse gestelde mantrijs Op den alon-alon gckrist en ter dood gebragt te sullen werden welke straf in cas van overtredinge WY, onderge- teeckende mantrijs [ons onderwerpen

Tot bekragtinge ann alle voornoemde articulen, die on5 princen gebroeders besyden onse oudste sonen grote mantrijs wel overlesen verstaan begrepen, mitsgaders heden sonder exceptic uytvlugt aangenomen besloten sijn, hebben vier stux deser eensluydende originele contrac tenl med onse gewonc handteekening geteeckend met ons segels bevestigd in presentie vanl den commissaris apper- coopman Joannes de Hartog, g assisteert met den E, capitain Willem de Ruyter, die dese in qualiteyt van gestelde middelaar en getuygen mede met hare name onderteeckend en med Comp’ zegel bekragtigd hebben, sijnde aanstonds tot narigtinge aan ider van de princen-gebroeders een en het vierde originele teeckende en gechiapte contract aan den commissaris om Haar Ed” Op Batavia te berusten, overgegeven. Aldus gedaan ‘t hof van Sulthan Zopo Woensdag den 8” September des jaars 1688, en na onse Javaanse tijdreecque ninge deni dag Robs den 12”” dag van mnaand Dulcaida in’ jaar Alit van 1100 Was onderteekend Javaans by Sulthan Sopo, Sultan Anum, den Pambahan Cheribon Pangerang Depatty Anum Pangeran Ratouw, mitsgaders twaalf stux mantrijs, hiervoor in oratc genoemd. Ain hooit van de vijv eerste namen stoml ider haar zegel, rude lacke gedrukt, daaronderaan namen der twaalf mantrijs ; was geteeckend Jan Glas, clercq: Aan de zyde boven nevens de drie princen- gebroeders en hare (wee oudste soonen was geteeckend: Johannes de Hartog Willem Ruyter, mitsgaders daaraan het zegel van d’E Comp in roden lacke gedrukt, en daaronder geschreven Ter ordonnantie Va den commissaris Johannes Hartog, datum supra, geteeckend by Jan Glas clercq, wesende onder her Maleytse Javaanse translaat eschreven esegeld teeckend even als hiervoor onder den Duytschen inhoud

DX MOLUKKEN- MINDANAO

10 September 1688. Aan Zuidzijde Mindarao lag de bocht Bontuan Waarin eilaidje Sarangani koning Kandhar, OCcrarmete Vorst Sangeir Fllanoen Wezal hoogheidsrechten op Sarangani

gedeelte der pocniinder 1687 was deze streek bezocht coor Engelsch kiperschi?, waaron zich o,n de brkende William Dzmpier bevond: Hij keeit de Engel- Sch Compagrie in overweging gegeven, daar kantoor tc stichten. Hoe groote nceaenie Molukken daarom aal onderstaande Dverecm ons- hechttc, bliikt uit het volgende citazt Ncg grcoter avantagie heeft den guuverrleur Tliim voor Comp. te wege gebragt, met den coning Candhaar door vriendelyke Dateien onthalingen EcwcgeIL aan cc Conn afgestaan, geschoncken ende vereert nceft de Zuydtkust Mindanal dat siju cygen erigtraam darvzn 15, besteande in bogt Roetuan; de eylanden Zarangane quudat dEd: Corap' tol allen den d4ar pos vatten Dat is cen saak groot belang voordelig ut dE Conn Iaut LCL Noordlijk gcne Jancen Yyau gehadt hebben (Onnitgencvcn Wnrt Tcrnate Hat Bela {ic, d dulo 29 Juni 1689 . Zie ook Picter Dam $ Beschryvinge, blz. 47- Rabport Tet Comtpaynies Ta bz 3).

Acte, waarby der koning van Candhaar voor sig en syne nakomelingen desisteert; afstaat en aan d'E Comp overcragt doet van alle sijn regt, eygendom pretentien; die Zijn Hoogheyt heeft op de Zuydt- kust van eylandt Mindanau, de bogt van Bouton Saranganc etc Tet alle depentien en ppendentien Van deselve

Datoe Boeisan, koning van Candabaar; in aannierkinge genomen hebbende alle de gunst- eerbewysingen, die my AeT tijdi [tot tijdt] door d'E Comp' bysonderlijk in haren nane door den Ed' heer Joan Henrik Thim; als gouverneur directeur over de eylanden Molucco, sijn bewesen toegevoegt, mitsgaders hoe versekert onSC koninglyke persoon onder danen onder Compagnies bescherminge levende sijn; zodanig ons tijk en landen vOOr overral van vyanden, gevolglijk Voat vernielinge derselver, als bevrijt versekert zijn welke Cueru eginge Ons koninglijk gemoet edelaardig tot een bysondere erkentenis aangeprickelt heeft, in sodaniger maniere, dat ik by desen; tot een erkentenis van Compagnies menigvuldige ain ons betoonde weldaden, Op- overdragt doe van alle het regt; eygendom praetentie als de landen Vin Mangidanao bogt van Boetuan Saranganie met alle appendentien er dependentien ben hebbende Zulx ik van deselve landen UOUI y ende myne nakomelingen desistere aistant doe transporterende meergedagte landen in geheel aan d'E Comnpagnie, en in derselver namc aan den Ed' heere gouverneur Joan Henric Thim gemelt, verklarende vervolgens hiermede van den eygendom derselve landen cC maal afstant te doen sonder dat ix; nog myne nakomelingen, daar ietwes meer pretenderen willen hebben stellende alzoo d'Ed, Compagnie veelgedagt in de volkomene possessie, eygendom besteE llinge Tan deselve: In teken der waarheyt heb ik dit met mijn gewonelyke hand- tekening bekragtigt koninglijk zegel versegelt, neffens myne by my gebiedende officieren: Onder stont: Aldus gepasseert eylandt Ternaten casteel Orangie, den 10 September, 1688 Was getekent met handtekeningen VM Datoe Boeisan koning van Candahaar, de handtekening van Hendrik Manabon capteyn-laout Fam gemelt koninkrijk; handtekening Fan

Kitchie Simanciala des konings zoon apparenten successeur tot kroon; de handtekening van den Senghadie Tobo Terzyde stont kouings zegel, gedrukt in rode lakke.

DXL KOROMANDEL

20 October 1688

Iu ziju briel Decetber 1688 aa Heeren-XVI zegt Vau Rheede, Ivt exempel van YOrs Sahasji Ragia Tansjouer (Tanjore hiervoor blz 446) behalve den VOfet Arialoer, dien Olcar palium Oedearpalium heeit bewogen de Compagnie dezelide Gunsten veripeuen het gebicd voererde Da PTOOIC ctrecr land, SuzeT[338]

GENERALE NEDERLANDSCHE GROCTROYEERDE

bosch ziinde; door welck district de WCECn walien Parto Woto Tegenepatnam de bovenquartieret kcnnen Komen hebhendc cen grootc koopstad genaemd Olcar-Paliun werwacros cenige coopmanschappen eevoCrc zijn; €t YOOr de negetie goeus rertaeten sc

Translaat van het caul; Mallabaers verleent door dem vryen bosheer Nella Nayaga Talakotorer Oediaarpalium aen dE Comp naem 1-an den E Jan Corte, kooprman er opperhooft der comp toiren Tegenepatnam en Portonovo verleent, det October 1688 gemelte Tegenepatnam ontfangen

Bovenaen, den naam Van den E Corte heer, stond: Caul van volcomen versekeringe:

van hern , VIY

Ten eersten staen wy ten vollen toe accorderen aen Hollandse Comp’ gelijk doen by desen, dat door ons geheel gebied van Oedeaarpalium vry vrank door haere coopluyden zal mogen negotieeren, kopen vercopen, dazrvoor niet talende dan de halve thol; waaronder wy ook verstaen Sqo wel de coopluyden, die hier al bevorens gehandelt hebben, als die naar dato daertoe opkomen sullen.

Ten tweeden sullen U.E altoos of de coopluyden vin de E Comnp vryheyt hebben en effectiv genieten alle opgebragte onvercogte coopmanschappen, hoe die ook geraemt mogen sijn, te Vervoeren Weriiers sodanigen plaets, UE: sal believen, sonder contradictie Vani ymind

Ten derden sullen U.E, nog Comp’ coopluyden, door ons en de onse noyt verhindert nog belet werden om haar schulden IIl [C vorderen nog ook gedogen dat ymand van d’onse sig met des Comp” handel tegens haer begeren komen te bemoeyen maar staen by desen toe dat sy met volcomen magt en regt haere debiteuren mogen arresteren voorts tot volle betalinge constringeren;

Ten vierden en laestelijk verbinden wY ons, om alle sodanige goederen, coopmanschappen wit dies meer i5, d’EJ Comp’ en haare coopluyden toebehorende die onder of binnen OnS gcbiet gestolen en haer Ontvrernt werden deselve op te soeken en te restitueren en waerop UE; sig volkomen kan en mag Ver laten versekert sijnde dat aen dit ons czul niet manqueren sal, sullende UE coopluyden alle faveur gunst bewysen, mnits- gaders sodanigen huys huysgesinnen aenwysen, als sy selfs tot accommodatie sullen komen te hegeren

Onder stont het zegee van den vryen bosheer in Oedjeerpaliutn synen nzem in Mailabaers inhoudende

OOST-INDISCEE COMEAGNIE 1602 1800

DXII SIAM

14 November 1688

In 1688 had in Siam een omwenteling plaats, waarbij dc koning zijn nakomelingen werd edood Ecrigen tijd sond alle handel stil, Iaar November verkregen Compagnies residenten van den nicuwcn koring; Phra Petratsja, bevestiging uitbrciding net oude contrac 1664, dat niet atceds hona narckonen; (Zic Overziat ottrcr- kingen % de Nederlandsche Oostindiscke Comfagstie Sicm, in Tijd- schrift Bataviazsch Genootschap, 1864, blz. 422 423).

Acte Vzn renovatie des contracts tusschen den overleden coning van Siam ende dE Compagnie 1664 gemaakt, [339] den jegenwoordigen coning TaT Siam den 14 9ber 1688 geconfirmeert geamplieerd

Eerstelijk is verdragen, geaccordeerd beslooten dat VJm aen voortaen tusschen den coninck van Siam ende de Nederlandse Compagnie mitsgaders wedersijdse onderdanen en subjecten; wesen onderhouden zal werden cen opregte, onverbrekelyke; vaste, sinceere aliantie en vrundschap, ende dat van desen dag aff ook uyt de memorie geroeyt ende noyt weder gedagt sullen werden sodanige questien verschillen wydere difierentizn; als

tusschen Sijn Mayesteyts onderdanen en d’E. Coip’ sijn komen te ontstaan mnits den konink dau- theurs wegens de affronten, ’Comp aengedaen naer behooren en merite straffe

GENEKALR NEDERLANDSCHE GFOCTROYEERDE

Ten tweeden is veraccordeerd overeengekomen; dat d’E Comp’ aen Syne Mayesteyt, wegens het aensnoeren veroveren eener syner jonkis door fluytschip Roode Hart; jaren verleden omtrent de eylanden van Maccauw, sal uytkeeren restitueeren de somma van 156 catty Siamse Funte, off 18 720 gulden, sonder meer, quiteerende ende afistand doende wyders alle Syne Mayesteyts vordrere pretentie en eygendom, die VOm desen wegens het aanhaelen van voorseyde jonckje was pretendeerende;

Item verdragen en veraccordeerd dat dE. Comp Sijn Mayesteyt restitueren wcderom overhandigen sodanige goederen coopmanschappen, den conink toebehoorende; als jongst uyt een derselve jonken comende van Japan, door fluytje Hoog Caspel omtrcnt eyland Poelo Ubi $\frac{340}{}$ geligt sy

Item mede veraccordeerd overccn ekomen dat van voortaan d’E_ Comp soo in Siam, Ligoor; Oedjong Salang; en alle andere plaetsen landen des koninckS; geene uytge sondert, een vreedige, onbekommerde exercitie Van negotie sullen genieten in alle sodanige goederen en coopmanschappen; die Op ider plaetse komen te vallen ende d’E Comp’ oirbaer sijn, geene gereserveert, van wat nature deselve cok mogten Tpcft

Item dat d’E. Comp” sal vermogen negotieeren, handelen correspondeeren met alle soodanige personen; sy van hooge oite lage qual lliteyt, als het haer goeddunckEn ende raden werden sal, sonder, gelijk wel voordesen is geschied, van yman den daarin; wien het ook soude mogen wesen, directelijk nog indirectelijk verhinderd nog belet te worden

Wyders is verdragen veraccordeerd overeengekomen, dat K, ratti zilver gold Siati dus 120 gulden d’E_ Comp IlOg hiernaemaels, met geen meerder tollen; geregtigheden etc soowel Tan de aenbrengende als versonden goederen coopmanschappen Siam, Ligor, Oedjong Salang op wat plaatse selve ook mogte wesen sullen be swaerd, nog in geenderhande maniere verhoogt, maer sal alles volgens Quder costute, gelijk de gestatueerde ordonnantie des koninx gestipuleerd ende geaccordeerd Sy , voldaen betaelt werden.

OOST-INDISCHE COMPACNIE 1602 -1800

Iten is veraccordeerd, dat nu nog hiernaemaels Syne KoningIyke Mayesteyt; nog geenige desselvs onderdanen en ingesetenen van wat qualiteyt en hoedanigheyt deselve souden mogen wesenl sullen vermogen eenige Chinesen haere jonken schepen mindere vaertuygen te setten (veel min eenige dier natien daer met tragten binnen haere landpalen voeren) dewelke nid Japan Canton Couchin-China Tonquyn, mitsgaders geene plaatsen uytgesondert, alstnede degeene welke onder koninx gehoorsaerheyd, als daer is Ligor; Cuy $\frac{341}{}$ etc staen; dat alsulke jonken scheepen, waerop die natie bevonden sai werden, en de onse in zee cntmoetende, Voor goede prijs Jengeslagen sullen werden; sonder dat d'E. Comp" daervan oyt ietwes aan itanden schuldig zal sijn restituecren Voorls is versproken veraccordeert, dat gemelte Comp' Vocr altoos sal hebben den uytvoer van alle de hartevellen koe- huyden die Siam komen vallen met uytsluytinge n alle andere cooplieden, van Wat nalie hoedanige eselve ook soude mogen wesen; by welk regt Syne Mayesteyt d'E. Comp met alle nodige middelen sal gehouden wesen maintineercn:

Wyders het mogte komen te gebeuren dat eenige debiteuren Ed Comp haere betaelinge weygerde, gelijk Voot esen menigmael geschied sal Syne Mayesteyt d'E. Comp daerin door Oya Berquelang voorspraeke der vreemdel lingen, de behulpsame hand bieden, die debiteuren strenge Uer sekeringe houden sal, ter tijd wyle de E Comp het haere sal bekomen hebben. Ende by soo verre dE Comp door dicn middel aen haere regtmatige pretensie niet konde geraken Hicrachter iets weggevalledl Valrtu 0f vertrekken. Thans Kuw. Oya prins, Kerquelang vernaspcling Phra-klangh, tusschen persdon tusschen cenl koning vreemdelingen: Zie Corpus blz, 285, root sal den konink ofite wel Oya Berquelang gehouden sijn, deselve debiteuren d'E_ Comp in handen te leveren

GENERALE NEDERLNNDSCHE GEOCTROYEERDF

Ingevalle (dat God verhoede) ymand van Comp' residenten eenig swacr delict in Siam quam te begaen S00 sal echter den konink "og die van de justitie denselven niet mogen regtcn maem sa] aan opperhooft van dE. Comp' moeten overgeleverd om gestraft te werden naer de Nederlandse wetten E0q het mogte gebeuren, dat het gemelte opperhoofd mede hem in een capitale misdaad quam vergrypen, sa] Sijn Mayesteyt Vermogens sijn deselve binnen de logie te doen verblyven, ter tijd en wyle den konink daervan kernisse aen den heer Gouverneur- Generael sal hebben gedaen

Item is verdragen en overeengekomen da: S00 wanneer het quame te gebeuren dat Sijn Mayesteyt resolveerden een jonke met desselis natie gemant, naer Japan senden, alsdan sal dE_ Comp gehouden esen 7000 off wel 10000 stux harte Fellen ingevalle procure derselver vellenwerken dat jaer groot offte middelbaer bevonden werden ten pryse als deselve alsdan sullen werden ingekogt, aen den konink te leveren, onder sodanigen voorwzerde dat Syne Mayesteyts factcors ofte imand anders sullen ondernemen eenige vellen directelijk offte indirectelijk te koper, veel min door andere te doen samelen

Zoo het in aenstaende mogt komen gebeuren, dat Syne Mayesteyt Va resolutic wierd eenige gesanten naer Pekkin acn den grooten Cham dimitteren; S00 sal denselven Ven- Inogen nevens Syne ambassadeurs naer derwaerts senden twee Cantonse Chinese, Tatarise spraeke ervaren, Wet vcor SuO lange de E. Comp met die vorst in vrundschap continueert volhart;

Dat de jonken offte scheepen, Soowel laM Syne Mayesteyt als desselvs ondersater, met Siammers gemant, stllen vermogen te racren naer Maccau Manilha Canton andere plaetsen z00 Hicr gclijk 342 lang d'E Comp met voorschreven plaetsen vrundschap bondgenootschap zy, waertoe dan tot seguriteyt haerder voyagie passen off vrygeleybrieven sullen verleend werden:

OOST-INDISCHE COMTACNIE 1602_180

Dat alle scheepen en jonken Va gealieerde vrunden der Vereenigde Oostindische Comp die van anderen plaetsen komen ende naer het rijk van Siam tendeeren, door Comp scheepen niet in voltrecken haerder voyagie (niet) en sullen verlet nogte verhindert werden, wel verstaende, soo daerop geen vyandelyke natie bevonden werden.

Ingevalle Comp" scheepen in zee eenige jonken, met Siammers gemant, van Sijn Koningiyke Mayesteyt cesselfts onderdanen quamen te bejegenen sullen sy deselve in haerder voyagie niet mogen verhinderen nog eenige belet aendoen maar in contra alle behulpsaemheden (soo den nood sulx mogte vereysschen) bewyseti, met alsulken verstande, Wanneer naer geen plaetsen tendeeren waermet d'E, Comp in verwyderinge ooriog sy

Zoo het in aenstaende gebeurde (dat God verhoede) eenige des Comp' scheepen omtrent des Mayesteyts onderhoorige landen door noot off andersints schipbreuke QuamE[te lyden ende sulx ook des Mayesteyts jonken van gelyken omtrent Coinp' havens landstreken voorschreven ongeluk quamen te bejegeren sal desselis onderdanen, ter plaatse daei sulx geschied met het bergen der goederen salveeren Ae volck de behulpsame hand

bieden, mitsgaders versorgen, dat de gebergde goederen vordere scheepsvolek dalsulke, wicn ket soude mogen aengaen wederom op gevoegelijxt doenelijk sijnde intrageeren en te overhandigen.

Dat d'E Comp' niet sa] vermogen eenige scheepen oite joncken alhier in Siam aen te tasten nog aen deselve de minste hostiliteyt ocfenen; maar sullen voorschreven jonken scheepen waarmede d'E Comp vyandschap buyten alwaer van ouds costumelijk en gebruyckelijk is geweest, deselve vermogen Jen te snocren en alle vyandelyke affbreuk te doen.

Dese voorschreven poincten sullen onderhouden naergekomen werden; niet alleen by den jegenwoordigen koning vn Siam ende den tegenwoordigen Gouverneur-Generael, Jan Maet suyker, [343] ende d'E heeren Raden van India ma;r ook by haere respective successcdts cnde naarsaaten, Yoor altijt eeuwigh

GENERALE NEDFRLANDSCHE GEOCTROYFEROF

Onder stond: Aldus gcdaen; geaccordeert ende beslooten d'stad Judia koningrijk Siam, desen 22 Augusto 1664 Lager stond het segel van koninkrijk Siam; in rode Vcrtut gedruckt, daernevens Comp segel roode lacke; was getekend Pieter d'Bitter. Nop lager stond in Siamse caracters [344] : Den capitain Gouver- nCUT-Generael en Pieter 'Bitter [345] heelt versogt, cese accordatie-brieff tc maken bewaren; desen met sijn origineel gecollationeerd sijnde, 15 daermnede vanl woorde tot woorde vonden te accordeeren; Siam den 14 November 1688, was getekend Joan Keyts en Pieter van den Hoorn: Op den dorse stond: Dit hieromnie staande contract by den heer Oya Berquelang vanwegens den vOOrgaenden geluckig aigestorven grooten Siamsen koning ter eenre en by wylen den heer commissaris Fieter Bitter vanwegens Honorable Nederlandse Geoctroyeerde Comp in India ter andere syde dato Augusto 1664, nae Nederlandse tijtreekeninge, wedersijds getekend versegelt, den tegenwoordigen glorieusen grootmagtigen vorst en heere den konink van Siam, door den heere Oya Berquelang op het ootmoedig versoek b} den loang apayuary, Joan Keyts; capitain der Hollanders op den September jongstleden gedaen nU ook door het nader versoek van sijn ienstaende verringer, loang witsjet sakon Fieter vin den Hoorn, geadsisteerd, in alle syne leden gehouden voor geratificeerd, bekragtigt ende gerenoveerd; mtsgaders door Hooggedachte Syne Glorieuse Mayesteyt; uyt syne gloricuse Suu eraine magt en wille, bewogen door bysondere genegentheyt, in het faveur der Nederlanders daerenboven nog amnplieerd met dat vootregt geene voor desen sedert eenigen tijt wel in usantie geweest, maer in voorschreven verdrag niet gestipuleerd nog bedongen mamentlijk dat gemelte Nederlandse Geoctroyeerde Honorable

Comp”” ter stede Ligor alleen, met uytsluytinge van alle andere natien ter wereld, tegens den ordinaren prijs vin voortaen altoos vermogen te doer opkoopen alle den thin, uytgesondert alleen die, dewelke hooggemelte Mayesteyt tot sijn eygen gebruyk nae voorgaende gewoonte ordinair sal van noden hebben.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

Gegeven onder ons groot segel in ’t hoff ter stede Judia in Siam groot slangenjaer 2232, Sondag in de 1Ze maend den dag aligaen van die macn overeenkomende met Nederlandse tijtreekening den 14 Novemnber 1688. Onder stond Dese Syne Koninklyke Mayesteyts gunstige renovatie en confirmiatie mitsgaders gedane amplicatie van het hierommestaande contract, is by ons hier ondergeschreven, van wegens de Generale Nederlandse Comp” in India danckelijk E accepteert ; datum supra was getekend : Johannes Keyts en Pieter van den Hoorn

DXII SUMATRA’S WESTKUST:

23 Januari 689

De ijverige cotmandeur Westkust, Salomon LcsjEC; reisce in Eczel schap Panglima Radja van Padang gekcele kust langs, allerwegen den invloed Engelschen Ildz u 2COvC0 mogelijk ongedaan maken Op Priaman gckomet kwamen Caat rceenie der omgc legen plaatserh hum opwachting Tuaken verslag uitbrergen den Tujlet San- alon” de gerugte iucomst tes commanceut: Is aldacr bevorens versogle en [oeeestame licentie verschettcu den Radja Ebrahim; der bekende afvallige, die ziin voorize ontrovx verjaegt en cen tijt largh sig uyt de Ecgorye Priaman in gehergte landwaaroein ontnondel hcbberde, Sig Tcor Comp’ qual verdemoediger: tcckeriing croersaange verklaring werd hij genade Janecn oreI (Onit - dn bric} Westkusi Srito T4nc Baluzid, April 1652) .

Ick, ondergeschrevene, beloven sweeren, dat nidien mijn ootmoedige beede d’E Comp” mijn vorige mnisslagen VCr- geven my nare genade aangenomen heeft, deselve desen houw getrouw te zullen zijn, geensints my sal laten bewegen om ijts tegens het gemeene beste van de E Comp’ en derselver bondgenoten ondernemen, noch by aencomst van eenige schepen van andere ratien daerinede te houden ecnige Ajodja of Ajoetkya [346] correspondentie, off met raad daad assistentie te doen, oock tnyne vrieniden die met de Engelse mogten hebben gecorrespon- deert, van deselve te diverteeren huys te roepen en alles doen uyt te wercken, geen tot welstandt van de E Comp” gemeere beste

vorderlijck wesen kan, sonder my minste met eenige rebellen twistsoeckende menschen zullen bemoeyen off faute Fan dien my schuldigh maecken aen de straffe, die de boutbreeckers komen te meriteren Tot teecken en verseeckeringe van desen heb ick selve, met oplegginge myner handen op den alcoran; met mijn eygen hand onderteeckent jen den commandeur Salomon Le Sage, presentie van Panglima Radja en den resident Alexander Maen-decker; overgegeven Actum Priaman, January anno 1689, W1s geteeckent : Radja Ibrahim

DXIV _ MOLUKKEN BANGGAI-EILANDEN.

26 Januari 1689

Gouver Iicur en raad van d Molukken ZOMCc]l cind 1688 eerige eecon titteerden MJR[Banggai-archipel, Jidinr ricuwer koning Jamens de Compaguie inetIeeren uer roomal Lens poolshoogte te nemem Deze tilandcr; welke corspronkelijk DnOCT opperhooghcid Tcr - Ualto haddcn 3c5ta1n verdrjg 1683 endcr Compagnic Latcn gekomlet, Inadoan dusver weinig aandachtGe trokken Men VCrAM Ternate echter , dat raqja Palacka; anders ~cnazm radja Borc; van Macasser, eldar tot Bargay veel goets stoolt {Oneitgeg Eeeln bricf Tcrlute TLAT Batavio &d. 29 JMni 1689). Dit teit stond zicazeli Arce Palakka overmoedig geworden aoor de vele gunster, heni dcor de Compagnie geschonkcr; Wero lastig mar Daor ket volgende confaci Werod de Banggai-tilanden nauwer aan de Compagnic tcrbonden geregeld toezicht behield

Articulen ende VOoOt “waarden, waarop den prins off kitchiel Kaloekoboelang tot sulbaltern coning regent wert estelt over eylanden van Bangay Gape, Pelin en den resorte Yan dien, vanwegen [347] den HoogEdt heer oannes Camphuys, Gouverneur Generaal, en de Ed” heer Joan Henric Thim gouvcr- neur en directeur, mitsgaders den raadt in Molucco, Zijn Hoogheyt Paduca Siry Sulthan Kitchiel Amsterdam; coning van Ternaten, welke navolgende articulen ny, kitchiel Kaloekoboelang bovengenaamt, belooft eerlijk getrouw te komen te onder- houden; En sijn deselve als hierna volgt.

Eerstelijk zal ky, coning voorschreven syne groten gene Christenen, hetzy Europianen of Inlanderen, in den dienst van de E Compagnie, of sonder dienst de onderdanen van deselve Compagnie, nog ook gene Ternataanse onderdanen; die OUCt begane misdaden of anders uyt vrese voor straffe hare vlugt de landen Van Bangay mogten nemen vermogen an te nemen of ontfanger; veelmin beherbergen nog ook gene weggelopene slaven maar gehouden sijn deselve wep- en overlopers aanstonts in goede versekeringe vast te zetten en by eerste gelegentheyt J1n den heer gouverneur in Ternaten, of aan syne Gecommit- tecrdens

over leveren, Op poene dat die hierinne nalatig is swaar gestraft zal werden: Ende zullen vOOr yder overgelopene slaaf genieten somma van 10 rijxdaalders

het geviel, dat ongeluk andersints eenige Van Comp” scheper, chaloepen, wat vaattuygen het wesen mogte, desgelijx ook die van onse burgeren vrienden and bondt- genoten tegen stranden van Bangay quamen vetonge lucken of schade te lyden, in sulken gevalle zal de coning YoU scnreven alle syne groten onderdanen schuldig t bonden sijn, alle mogelyke hulpe tot het bergen Fan de menschen de goederen by te brengen desgelijx ook alle onderdanen Fan de E Comp die VAIl den coning Yai Ternaten, die ergens in noodt bevonden werden met alle hare vermogen daar- uyt tragten redden en te helpen:

Sal mede coning alle syne groten, mitsgaders al der- selver onderdanen; gehouden wesen alle de nagelen- note- musquaatbomen, de landen Yan Bangay wassende, hetzy oude of jonge, sonder onderscheyt met de worie en al uyt te roeyed, sonder eenige te mogen Jatcn staan of verswygen de verbeurte WaTL leven en hare goederen derg ener, die sulke verbergen: En die sulke bomen weet, zal het aan den heer gouverneur; of aan zyne algesondene, moeten bekent maken, zelfs ook die In andere bygelegene landen en plaatsen buyten des conings gebiet, dewelke bomen zy ook Op de ordre van der heer gouverneur der Moluccos sullen moeten selfs uytroeyen en ook helpen uytroeyen tot alle tyden lyden en gedogen, z0o dikmaals als den heer gouverneur de visite sal willen laten doen; aan de aigesondene en gecommitteerdens de behulpsame handt bieden, waarvoor haarluyden dan cen gevoeglyke beloninge zal gegeven werden.

Van gelyken ook, byaldien iemandt Op de landen van Bangay eenige nagelen, notenmusquaat of foelie Cem anaere plaatsen aanbragte, zal de coning zyne groten alsulke aanbrengers kop vatten, in hegtenisse zetten; en die gevanklijk aan den heer gouverneur der Moluccos of aan syne gecommitteer- dens overleveren;

OosT-IKDISCHE COMPAGNIE 1602_-1800.

GECERACE NCDERLANDSCHE CEOCTROYEERDF

Wyders verklaart bovengenoemden koning en alle syne groten haarzelven mitsgaders hare landen en onderdanen te stellen over te geven de magt onder bescherminge van Comp gelijk indere landen van Sijn Hoogheyt, den coning vin Ternaten, onder de E.

Comp overgegeven zijn, sal den koning voorschreven net zyne groten alle onder- danen de vrienden bondtgenoten van de E_ Comp moeten erkennen en aansieml Voor hare vrienden, aai desclve; daar vereyscht; alle hulpe en bystant doen: Desg elijx ook alle Compagnies vyanden voor hare vyanden erkennen aansieml, €r deselve alle schade aandoen:

Soo sal hy, koning, mede van andere buytenplaetsen gene vreemde gesanten boodschappen of brieven mogen 4anl- nemen Olte ontiangen, maar die dadelijk aan den heer gouver- neur der Moluccos Ternaten senden opdat alle agterdogt weggenomen geen oorsake van misnoegen gegeven werde

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Gelijk mede of tot eeniger tijt enige Europische natien hetzy Francen; Engelschen etc ook andere Indiaansche natien hetzy Macassaren; Boetonders diergelyke, op des konings Vam Bangais landen aanquamen met [348] hare schepen_ vaartuygen personen, sonder passe of licentie van de E. Nederlaudse Compagnie_ aldaar, hetzy met wil des conings of tegen sijn wille, begeerden en poogden possessie besettinge te nemen_ eenige paggers en vastigheyt in hare landen te maken; Z00 zal den koning met zyne groten zodanige iuyden van zijn landt verjagen of afdryven; en sulks aan den E heer gouverneur der Moluccos aanstonts bekent maken; die dan zonder de minste tegensprekinge des konings zyne groten hetzelve [349] Verhinderen_ beletten en tegen (te) gaan even sooals de E. Comp' in haar eygene landen doet, waartoe dan ook de koning en alle syne onderdanen hare hulpe kragtiglijk betoonen sullen_

Werdt cok verstaan, dat gene vreemde vaartuygen van andere plaatsen aldaar sullen toegelaten werden te negotieren zonder des Comp passe_ ai5oo weynig als in andere landen Tat de E Compagnie den koning van Ternaten_

Insgelijx zal ook den coning met zyne groten met nemant eenigen oorlog beginnen; nog geen vrede maken_ sonder weten toestaan van de E. Compagnie maar byaldien ymant VZn naburen of andere volkeren haar beledigden ot aamtasteden , zullen zy sig zo lange verweren_ totdat het de E. Comp" bekent gemaakt is, die hzar dan ene regtvaardige zake te hulpe komen haar defenderen beschermen sal.

1. En ingevalle de E. Compagnie in de Moluccos_ Zelebes_ ec mogte komen oorlogen, hetzy tegen wien het ook wesen mogte, z0o beloolt den coning voorschreven tnet alle zyne

groten onderdanen de E Comp” in dien oorlog met alle ver. mogen ten dienste te staan:

GENEKALE NEDERLAXDSCHE GEOCTROYEERDE

Daarentegen z00 bclooit verbindt zig de E Comp Oor; alsdan den koning en alle syne groten onderdanen met alle syne landen tegens alle syne vyanden gewelt overlast te helpen en te beschermen:

Dog zal den koning en syne onderdanen tol 200 een oorlog gene OOrsake gever, voornatnentlijk op tegen de landen bondtgenoten, staande onder de bescherminge van de E. Comp’ hetzy op Zelebes of ergens anders_ en dat met malkanders volkeren [C Tofen; andersins_

Byaldien daar enig verschil ofte questie tussen den koning zyne raadsheren ontstonde, en de sake in der minne niet konde Vyg’ elegt werden, z00 zal daarinne niets feytelijx voorgenomen, maar goede aarteykeninge gehouden werden; Om door d’E. Compagnie den koning Uan Ternaten of Hare E. gecommit- teerdens alles geexamineert, gehoort ondersogt zijnde, billigheyt geslegt, gede ecideert verenigt te wordcn

Soo ook de koning nog zyne groten alle onderdanen nergens eenige vaartuygen senden sonder licentie pas val heer gouverneur der Moluccos, anders als na Ternaten_

Zal de koning en zyne groten gene nieuwe bobatos, hetzy goegoegoes, cipitain-lauts_ hockoms senghadjes mogen maken of afsetten, anders als op goetvinden en appro batie van de Compagnie en den koning Var Ternaten.

Opdat ook toekomende geen ongehoorsaamheyt ende verwatringe van die vin Bangay aan Compagnie en aan Sijn Hoogheyt; den coning van Ternaten, meer betoont werde

Bocpatih’$, rijksgrooten of regentcn Djogoegoe; hooge Ternataansche titel, rijksbestuurder; Capitan-laoet , hooid der admiraal Hoekoery opperste kamponghoofd Scngadji, districtshoofd

nog Voof valle, L0O sa] by aflyvigheyt en versterf, ook by quzat comportement en afisettinge door de E. Comp Sijn Hoogheyt, de koning van Ternaten, VaM den tegenwoordigen kitchiel Kaloekoboelang, geen nieuwen koning door de bobatos groten Aet Bangay gemaakt werden maat sullen de bobatos eenige uyt haar middel na Ternaten aan de E Compagnie Sijn Hoogheyt, den koning_ afsenden, het overlyden hares esenen konings kennen geven voorslag doen wie dat het naaste, bequaamste waardigste

tot successie gerecommandeert werdt, waarop dan den heer gouverneut Zijn Hoogheyt, coning van Ternater, met Haar E raden en bobatos van Bangay delibereren sulien Fen coning kiesen, die de besten daartoe zig opdoet:

Welken nieuw gemaakten coning tan oox een vernieuwt contract met d E Comp zal aangaan en openbaarlijk met alle behoorlyke eere en respect den volke voorgestelt werden

Byaldien ook den koning van Bangay tegen dit contract als andersints sig quare onbehoorlijk te gedrager, dan zal sodanigen coning afgeset inzijn plaatse een ander et beter door Comp' Sijn Hoogheyt vad Ternaten; als boven rects gesegt is, sonder enig tegenspreken gestelt werden.

Sal den koning syne groten nergens in syne landen Vermogen enige sterkte of vastigheyt te maken zonder licntie toestaan van den heer gouverneur:

Maar zal het de E. Comp vrystaan Op de landen, onder den koning voorschreven behorende, zodanige vastigheden krijgs- rolkeren t€ hebben, als het den heer gouverneur goetdunken nodig vinden zal, tot welkers aanbouw den koning bovengenoernt met syne groten, met het besorgen van de nodige materialen arbeytsvolk; alle hulpe zullen moeten bewysen, Op zodanig Fat wyse , als met Zijn Hoogheyt, den koning van Ternaten, ook bedongen

Het Hollandse gelt of munte zal 0p den landen Fan Bangay gangbaar sijn in schellingen, dubbeltjes en stuyVe Crs; zooals het in Ternaten coers heeft en uytgegeven werdt:

De gewassen des lands, als rijs, padje of neli, [350] wat diergelyke meer iS, neemt de E. Comp' Jan, zooveel als de Bengajers leveren konet Fat haarluyden te willen kopen, tot sodanigen prijs als de E_ Comp' op andere plaatsen betaall

Het schildpadshoorn vogelnestjes werdt wel expresselijk bedongen, dat den koning met syne groten onderdanen aan niemandt anders als aan de Compagnie verkopen zuller, op poene Vam contrarie doende, swaarlijk gestrait te werden. En winneer ket Compagnie Bangay ontiangt, hun voor het picol van de coret [351] 32 rijxdaalders_ voor de vogel- nestjes 20 rijxdaalders betaalt werden; dog als Bangayers hetzelve op Ternaten in casteel leveren zal hun voor de vogel nestjes 24 rijxdaalders; voor het coret 36 rijxdaalders betaalt werden, nadat het groot is_

Of het geviel, dat des Compagnies dienaren, Bangay resideerende een vaartuyg begeerden_ nan den heer gouver_ Tieut der Moluccos bricven of iets anders te senden, sulken gevalle zal den

koning met zyne groten en onderdanen aanstonts cen vaartuyg klaarmal ken, om des E. Comp briel en goederen na Ternaten aan den heer gouverneur Over brengen;

Byaldien het de E. Compagnie begeert, zal hy tot hare ver sekeringe kominge Lan dit conttact Fa Bangay mogen eyschen zodanige personen van qualiteyt, om tot ostagiers pandsluyden in casteel Orangje of op Batavia houden, z06 Jange he: de E Comp goetvinden zal.

Den koning bovengemelt belooft ook Inits desen aan Sijn Hoogheyt, den koning Vatl Ternatel, jaarlijx homagium te doen, zodanige schenkagie f tribut te senden, als gebruykelijk en behoorlijk is_

Vorders belooft de coning met alle zyne groten de E Com pagnie en den coning van Ternaten getrouw onderdanig te willen sijn, deselve met alle zyne vermogen by te staan en haar mct alle hare onderdanen ten dienst vin Compagnie den koning van Ternaten te laten gebruyken_

Ten laasten belooft den koning en zyne groten alle de Vonen-staande articulen; conditien voorwaarden, die hetn we_ duydelijk de Maleytse Bangaysche tale voorgelesen overgesegt zijn, verStaan heeit, als ecn VrOOm en getrouw bondtgenoot van de Cornpagnie en den coning van Ternaten in alle opregtigheyt te willen nakomen onderhouden; van syne onderdanen te doen nakomen_

Aldus gedaan ende besloten het casteel_ Orangje het eylandt Ternaten , ter presentie van den heer Joan Henric Thim gouverneur der Moluccos_ synen raadt; representerende Hoge Regeringe van Batavia, Zijn Hoogheyt Paduca Siri Sultan Kitchiel Amsterdami, coning van Ternaten, Sijn raadt; Op den 26” January anno [689,

Onder stondt wa3 getekent : Joan Henric Thim, Moulin Otteren: Lager: In kennisse my was getekent: P Alsteyn_ Secre Laris provisioneel Ter zyden de handtekening des konings Yanl Ternaten, den goegoegoe Marasaoly, capitayn-Iaut Rhety, hoecumn Marasaoly, hoecum Sala_ Lager handtekening Vam den koning Kaloekoeboelang hoekum Parinsia senghadje Caja, kitchiel Lamara_ Ter zyde van wedersijdse handtekeninge Compagnies en des konings van Ternaten zegel, roden lacke gedrukt.

Op bovcristaand contract volgt in de Overgecomen Orieix Acte vcor stellinge autkorisatie des konings Bargay die wij hicr Orctnenen

GEMRRALE *EDERLASDSCHE GEUCTROTEERDP

DXV. SURATTE:

Maart ~14 April 1689_

In Suralte heerschte sedert ecnigen tijd cen gespanten verkouding SCMCTL dc Engelschen dc vertegenwoordigers van den Grootmogol, Spinning sedcri eind 1688 dagelijks quaad Cgcr Yeruie Dcn [6den Februari 1689 werd het opperhooid der Engelschen met vin zin1 mannen ut hun loge gelicht; De stadsgouverneur lict den Engel- scncn agtnt Harris HOE audereli E Emc Usent ketting kaere halsen by malkander, en Loeven aen de becnen suytcn ; andere hadden tuuen hacr haken ysere boeyen Uerch Zoo Weroti Bings publicke straa rondgevoerd “ot spectakel ceuvige acnande Europese Christen natie 0! Gruwel?” Hct arrogante optrecen der Engelschen was aanleiding tot dit optreden geweest, had in het alge- mcen onwelwillende hording tegen alle ,hoedendragers” Europeanen gcrolge schrijven den Grootmogol “UEhS de Nede- landsche direcicur, Gelrer Vosburg op, dat de Nederinders 72 jaar Suratte hardelden en zich stecds aan Ce bevelen de rcgecring Faddcn gehouden, , Gatrde kct gedoente der Engeise noyt aen, ook hebben me= naar eeeene conjunctie Remeenscnap traffique of anders, ook genacit map werder Hij”prak dz verwachting dat Zijnle Majesteit duideliik bewijs zou willeu geven zijn Goede gevoelens jegens de Nederlandcrs , waaruit eyens blijken, mct de clecne of ouver - stardige Engelsen tict als ccn gerekent werden (Onuitgegeven brief Jan aecau roan Gurt Hn Kaaro dd. April 1639 , bilagen} Het Teslma| Vcrioen volgt hieronder dtietal nnisem

Translaat hasbul-hoccum of ordre des conings cachetteert door_Letsulla-chan op Mocktiaer-chan, in faveur der Nederlandse Compagnie, verleent den derden Sjamadis sani[352] in 32 jaar van Syne Maye- steyts luysterryke regering, sijnde onse rekening den 26” Maart 1689.

Een versoekschrift vin Gelmer Vosbutg, commandeur der Hollanders in de zeestad Suratte, is voor des Mayesteyts luyster- ryke aenschijn gekomen, VaM inhoude dat sy 72 jaeren volgens de firmans bevelen van Mayesteyts loftelyke voorouders hunne handel in dit rijk gedreven en met d’ Engelse natie geene gemeenschap negotie of regering en hebben ook dat noy: in de betalinge van conings geregtigheden gemanqueert had- den; en nu [ni verwag ting waeren dat in de quade bedryven en difierenten der Engelsen niet ingewickelt, nogte schaade mogte toegebragt werden maar integendeel hunne handel als voor oude tyden onverhinderd exerceren en diyven mogten_ wazrop den grootsten heerscher des werelts bevel gegeven heett 1en synen

geringen dienaer Letsulla-chan, OII Mochtiaer-chan schryver, indien haer vertoogschrift de waerheyt sy, en Sy met Engelse querellen niet doen hebben dat alsdan hunne negotie, invoegen van oudsher gebruykelijck is geweest, sullen mogen dryven en vorderen seker, dat gy volgens de ordre des conings U regering dirigeren sult

Translaet verclaring door den Souratsen gouver neur Mogtiaar-chan ten voordele van de Nederlandse Compagnie, betuygt en verleent den 14” April 1689

Alle Hollanders sy weten; dat een versoekschriit coniorm begeerte van haeren commandeur voor de Mayesteyt is ge- komen_ behelsende dat sy met de Engelsen geen emeenschap negotie of anders onderhielden; ook geen nalatigheyt betalen der thollen gepleegt hadder en oversulx in verwagtinge of hoope waerer; dat inl de quade iortuyne der Engelsen niet bedrayt met haer bedurven wierden. Waarop de koninglyke ordre gevolgt dat byaldien dese vertoninge met de opregte waerheyt evenaerde naar oude gewoonte hunne handel dyven met meerder graagheyt TFT 1nogten voort te setten: En dewyle tot nog toe geen reden vzn misnoegen vet - wydering door haer gegeven is, On van des Mayesteyts gunst berooft en agesneden te werder_ SOo passere ik dierhalven dit geschrift tot hunner versekering e gerustheyt, dat haere han- delssaeken; konings thol uSO behoorlijk betalende_ onbe commert mogen beyveren vorderen geheel versekert gerust konnende sijn_ Janneer reden, billickheyt en conings tlienst hunne handel wandel dirigeren_ haar geen quade schadelycke verhindertinge sullen toegebragt werden, maet ter contrarie Vat alle conings ministers behulpsaemheyt ont- moeten en genegentheyt verwecken tot onderlinge vrundschap. pelycke houdinge. Der 23 Sjamadis Sane, in jaer des conings regeringe:

Translaat destek [353] door den Souratsen gouverneur Mogtiaer-chan den tholman etc verleent, tot ontbinding van Comp handel, mitsgaders het lossen ladeu onser scheepen etc” den 14t April 1689.

Destek of licentiegeschrift voor den tholmnan verdere be- dienden van conings alphandige, % te weten dat tegenwoordig schryvens van Letsulla- chan hier is aangekomen_ behelsen dat den Souratsen commandeur Gelmer Vosburg sijn Vet- soekschrift voor Mayesteyt was gekomen, behelsende dat al 72 jaeren conform des conings firman haaren handel hadden gedreven en in de betaling van conings tholsgeregtig- heden noyt nalatig bevonden ; dierhalven sy in verwagting of hoope waeren dat in de nog fluctuerende verschillen quade fortuyne der Engelse niet mogten ingewickelt Iet haer op glibberige voelen gestelt werden maar dat ter contrarie naer coopmans stijl, scoals Vinl oudsheen gedaen hadden, funne negotie mogten dryven voortsetten_ waarop conings ordre is gevolgt, dat ingevalle het seker was Hollanders, met Engelse geen onderlinge gemeenschap of ommegang en had

den; dat hunne afiaires afsonderlijk bestiert en verrigt wierd; haar alsdan gelijk by voorige tyden dcn handel verdere VCF rigtinge soude toegelaten werden_ sooals d’ inhoude van de gemelte hasbul-hoccum; hieronder geschrever; kan verelaren_ Alle duystere onsienbare saeken sijn God bekent, dop sooveel publijcq sigbaerlijk schijnt, hebben Hollanders nog geen reden gegeven conings genegentheyt gratie verliesen, an deselve afgesneden werden; ook kan niet seggen dat se met de Engelse cenige Ommegang, iets, huil onderling raekende, te doen hebben: Om welke reden tot vol- doening van coninx ordre ’k schrijf, dat volgens oude costumne haeren coophandel mogen dryven mits den tol conform des Mayesteyts g eerde bevelens betalende: Der 23 Sjamadis Sani in 32” jaer Van conings regeringe sijnde na onse rekeninge dato boven gespecificeert Lager stont het afschriit van des Mayesteyts hasbal-hoccum of bevel:

DXVI MOLUKKEN_LIMBOTTO.

Maart 1689

De verkiezing nieuwen koning op Limbotto Voor der gou- Tcrneur Molukktn aanlciding hel contract tusschet dit staatjc e de Compagnie den jare 1678 dcen bevestigen:

Contract tusschen d’E. Compagnie en den nieuwen coning tot Limbotto-

Wy ondergeschrevene, prins Goelamgoettoe prins Bonelo prins Alamat, als afgesondene gevolmagtigde vatl den koning van Limbotto aan den Ed” heer Joan Henric Thim gouverneur directeur Molucco, mitsgaders den raal, represeniterende Hoge Regeringe wegens den Staat der Generalen Nederiandschen Comp” omne te versoeken en uyt werken dat; alsoo den tegenwoordigen heer Ilatoe koning tot Limbotto, oudt of aigeleeft en vele infirmiteyten onderwor_ pen i5, ook al enige jaren versogt O1n van de koninglyke waar digheyt ontslagen zijm, daarneffens ook Syne Hoogheyt alle de bobatos gesolliciteert [hebben], dat zijns broeders soon _ genaamnt kitchiel Pilakiboutta, in syne plaats tot het coninglijk ampt mogte verheven werden, z00 is ‘t, dat eyndelijk den Ed. hee; gouverneur raadt bovengemelt, rype deliberatie het haar hebben laten welgevallen de electie verkiesinge op Voot- noemden prins Pilakiboutta te doen vallen reusseeren de conditien cn voorwaarden nogtans van het accoort, in’ jaar 1678 den 25” Maart, tusschen den heer Robbertus Padt-brugge, en de voorschreven koningen van Gorontale Lim- botto gemaakt; dat hetzelve in allen delen by dese verkiesinge zal standt grypen en nagekomen werden, waartoe w= kitchiels en princen_ ons dan ok als aigesondene gevolmagtigde vad dien koning verbinden dat hetzelve in allen delen hierneffens bedongen

wert. Nemen ook aan, dat dese onse gepasseerde acte Op onse aan- komste tot Limbotto in tegenwoordigheyt van d’E gecommit teerdens sal geratificeert, goetgekeurt en bevestigt werden,

Aldus gepasseert in ’t Compagnies casteel Orangie het cylandt Ternaten , den 29” Maart 1689 Onder stont merk van ren prins Goelamgomoe, erk van den prins Boneelo, merk van den prins Alamat: Ter zyden stont Ons present, was getekent Joan Henric Thim, du Molin en C van Otteren: Nog lager stont Comp zegel, in rode lakke gedrukt; daaronder kennisse Vm my, Was getekent Alstcyn, secretaris provisioneel.

DXVII: MALAKKA$_{\text{DJOHOR}}$SIAK:

April 1689_

Den 7den Maart 1689 vertrokken cenige gccomniitteerden gou - Vcrneuc Malakka naat Djohor, tricnter dcn Yaio handharz 0i rijksbestuurder de riksgrooten de koning minderjarig ten ncuw contract tC VcrKtwgcn wairbij din ain de Compagnic den allcen - handel op Diohor Siak zou voruen Vergull; Deze Oude ‘Ycmsch dicn nvereder tonine ccolt hd Lzunner Ineex illigd krigen, werd #Cyndelijck vcel kibbelens’ tut: ceaan (Onuilgegevcr bricf 7onvctte’ 1ur road Malokba nuar Batuviu, April 1689, wazrbij als bijlagen &a de instructic voor de gccommittcerdef; huri ,schrif- telick rapport”_ alsniede ccn afschrilt het contract}

Articulen en conditien, geaccordeert ende heslooten tusschen den sabandaar Francois van der Beke Hicrvoor, blz. volgende Achter dit contract velgt nog #Actc voorstcllinge authorisatic dcs nicuwcn coninigs tot Linbotto” dic wij nict uErnemen Uit het Contractbock Ook iu de verzameling der Kaxer Zechovd, 8148, alsmede Ovcrgecoma bricch 1600 , eeeu boeck; folio 244 TAnsu volgendc oridercooprnan Joannes Bonket, beyde leeden uyt den raed_ als gecommitteerdens of gesanten uyt den naeni van d’Ed” heer Thomas Sligher, Raed-extraordinaris van Nederlands India_ gouverneur en directeur der stad en fortresse Malacca_ vanwegen de Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comnp” ter eentC, en by minderjarigheyd Van den doorlugtigen magtigen Jang pertuan Abdul Jalil, coning ViI Johor Pahan etc’ den dato bandara Siry Maharadja, nevens de rijxgrooten ter andere syden.

desen werden vernieuwt

bevestigt, OIn soo lange als de S0n1 enl maen haer schijnsel sullen geven_ de oude verbonden accoorden tusschen de koningen van Johoor en Pahan, mits- gaders de Nederlandse Comp en haere idmiraels capiteyns eeniger tijt gemaekt ende opgerecht:

Sullen den dato bandara en rijxgrooten van Johoor niet Toc- laten, datter eenige Europise natien meer in conings landen Johoor en Pahan etc’ mogen handelen, dan d’E Comnp” alleen; sonder thol

betaelen neuens voorschreven rijxgrooten ; moeten alle sodanige, sonder bescheyt van den heer gouverneur op Mallacca te hebben in voorschreven conings landen en onder- hoorige plaetsen ter negotie komende, Ten eersten aigewesen werden:

Ook beloven meermelte dato bandara en rijxgrooten geenc moren off jentiven [354] voortaen meer ter negotie sullen admit- teeren in Johoor, die haren handel frequent komen dryven aldaer overblyveride, d'eygen Johorse eingesetenen de rija uyt de mond nemen winsten egslepen, die de iEwOon- deren anders sekerlijk selfs souden konnen gauderen, gebiedende oversulx dat alle voornoemde moren jentiven uyt coning: landen sullen hebben te vertrecken, soodrae haere schulden van Dato Paduccoo Radja sullen hebben betaelt afigelegt ; 500 der hiernae nog eenige van die natien mogten aenkomen om haeren handel te dryven, sullen dertig percento met een groote schenkagie voor d'eerste mael sonder eenige conniventie moeten betaelen et vOor de tweede mael by hunne wederkomste vijitig percento; mCt de schenkagie alsvooreni En nemen alsdan aen, aen d'Ed" heer gouverneur daervan kennisse sullen geven:

Daerentegen sal d'E. Comp' den liberen handel met d'thols vryheyt aen den koning en rijxgrooten van Johoor; mits chiap van den dato bandara telkens moetende vertoonen, insgelijx op Mallacca vergunnen absoluyt toestaen; dat onder cen deselfde conditie voornoemd_ Insgelijx s0o hebben den dato bandhare en meergemelte rijx grooten tot de meerderjarigheyt van den jegenwoordigen coning acn getnelte E Comp nu toegestaen en overgegeven mits desen alleen, met uytsluytinge van alle andere natien op d'riviere van Siaca, e al die daer invloeyer; met soovee] scheepjes off vaertuygen, als daertoe requireren, met volle licentie tor deni opbouw an gecn Stcencn TnCt ecn houteni huys behalven Mandouw, daer wy echter OEe negotie mogen dryven allerhanden soorten vin kleden, lywaten syde contantcn, sonder eenig thol te betaelen; in alle securiteyt (ongelimiteerd Fan tijt plaets, wanncer wact d'Ej Comp des nodig zijnde hare handelplaets sal willen begrypen sonder eenige Johoorse bediende; wae vati d'E. Comp' bevoorens maer l te vee preuven heefft ontwzerd de negotie getraverseerd werden nogte ook d'inlanders ofl Manicabos intimideren) sal mogen acnbrengen verkoopen; en dacrvoor alsmede voor contant; ederom in te koopen thin goud, aldaer vallende, behalven dat dintrance VaTL een kleyn vaertuyg met kleden; niet meer , jaerlijks voOr reecqueninge an den dato bandhare sa] werden vergund, gelijk selve mits desen werd geaccordeerd toegestaen:

Socrgai Mangau, linkerzijrivicr Siak;

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 180.

Item dat bewoonders Tan rivieren van Mandouw, Taponkiry verdere, welke de groote revier van Siaca voeyen volkomen vryheyt altijt genieten mogen om masten en stengen, rhees etc voor de scheepen, voorts allerly soort van huys timmer brandhout aen d'E Comp vry verkoopen gelijk goede bondgenoten toestaet, en dat alle sodanige Johoorse bediende, wel speciael den sabandaer van SabouWCI, sullen belast werden 's Comp voorschreven vrye toe gestanen kledenhandel en benodigtheyd vatl gemelte houtwerken door dato bandara rijcxgrooten toegestaer; geensints te traverseren ofite te onderkruypen nogte de bewoonders der voorschreven rivieren net eenige dreygementen daervan aft te schricken, off dat daerover als een verbondbreker in sijn particulier persoon ten afischrick yan andere werden gestrafit:

Daertegens behouden de onderdanen vatl Johoor Pahan vryheyd, om Tsiaca voorschreven revieren voeren, aen te brengen te verkoopen sodanige maintimen tos provisien van zout, vis, viscuyt, rijs alle andere Javaense snuysteringe als deselve gewoon sijn aldaer te ten, waerin d'E Comp haer niet alleen niet sal verhinderen, maer verbind sig daerenboven, beloofft hiermede geene 4m dito gespecificeerde eetwaren aldaer brengen boven geene &'Ej Comp vaertuygen tot eygen provisien mogen benodigen mits deselve Johoriten sodanige van den konings onderhoorige natien als dat sal willen vergunnen, un arrivement eldaer blykelyke permissie wegens den aenbreng Vam voorschreven maintementos per een chiap van dato bandara vermelt, sullen mocten vertoonen en onderworpen blyven van onse vaertuygen te werden gevisiteert, alle sodanige kleden, zyde, thin contanten; daerin by op alvoer bevonden werdende Voor d'E Comp confiscabel sullen sijn, gelijk door haren sabandaer aldaer ook met visiteeren van sodanige Maleytse[355] off andere vertuygen om d'E Comp dit regt te mainti neeren stip sa] werden geobserveerd, sonder dat ook dito sabandaer de Manincabas off eenige andere, de rerier van Siaca voornoemnd opwaerts bewoonenide; met viskuyt etc pas eerende, aen Sabouwer niet sal vermogen houden, nog ook te beletten 4erl OS volk deselve verkoopen.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDF

Sullen van nu voortaen aen de E. Comp ofte haer ingesetenen werden wederom gegeven ter hand gestelt alle sodanige lijffeygenen en dividoren als sig onder gebied van Johoor, sy vrywillig, gerooit of weggeloopen, souden mogen onthouden;

daerentegen weder alsulke die van Johoor Op Mallacca haer soude mogen verschuylen Voor gesette praemie vin oudts tegens twintig rijxdaelders reciproce sonder deselve mnet gewelt willen agterhouden off verswygen mitsgaders alle overgeloopene Christenen schoon Moors geworden waeren ter goeder trouwe werden overgeleverd. En die bevonden werden selffs eenige lijffeygenen off dividoors geroofft gestolen hebben; sullen ten exempel vin anderen netter dood sonder eenige genade, gestrafft werden; welke straffe ook aen de eerste vrywillig weggelopen slaeff (om daerdoor schrick te verwecken) So onder gebied van den koning, als op Mallacca, sal werden gexerceert, publycke ommeslag aen een ider verkondigt, dat gemelte rijcxgrooten d'voorschreven gecommitteerdens vanwegen d'E Comp tot weringe van die frequente misdaet ider in de haren beloven trouwhertig nae te komen en te onder houden Specialijk nemen gemelte rijcxgrooten ook den Om regeeringe rin Ranbouw met desselvs onderhoorige dorpen; itern Songoedjong, Calang Tamping, Cling[356] de voornaemste roofinesten sijnde, sodanigen ordere te steller, dat de Malaxe ingesetenen mogen bevrijt blyren van sodanige slavendieveryen andere geweden, als deselve in bosschen plegen

Daertegens beloven gecommitteerdens uyt de naem Vin d'Ed heer gouverneur vermelt, sorge te dragerl, dat geen minste gewelt off overlast aen d'onderdanen van Johor, Op d'rivieren van Siaca off Bencalis door ons volk van Comp kruysende vaertuygen sal werden aengedaen en by voorval van cenig misbedrijf daders ten allerrigoreusten, ten exempel van indere, sullen doen straffen; mits d 'onderdanen van Johor sulken geval peccerende oifte oorsaek gevenide aen d'onse ook naer merite sullen werden gecorrigeert;

CosT-IXDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

IOe". Eyndelijk ten laesten beloven rijcxgrooten van Johor voorschreven, een ider s0o veel in hem is, d'E Comp beste voordeel soeckcn betragten mitsgaders desselvs nadeel schade helpen schutten; dit bovengesehreven contract in alle syne poincten articulen te achtervolgen als goede en opregte hondgenoten toestaet en betaemd Ten welken cynde; er in oirkonde deses hiervan gemaekt sijn twee eensluydende geschriften waervan d'E Comp eeu in 't Maleyts een in' Hollands; mitsgaders de rijexgrooten; het gouverno by minderjarigheyt Van den coning van Johoor Pahan etc waernemende, TwVCc gelyke ditos sullen behouden;

Onder stond Aldus gedaen, geresolveerd en geaccordeert Johor, ter koninklyke residentieplaets; ady 9" April 1689, was daeronder door d'rijcxgrooten met eenige Maleytse characters ondertekend;

met cato bandharas zegel swart bekragtigt; daerbenevens signet van den sabandaer Fran Sois van der Beeke Joannes Bonket. Onder stond Gecollationeerd, accordeert, Mallacca den 28”” April 1689, was geteekend Sibert Sibenius esworen clerck;

Zondigerde; YEI Feccarc; DL 9,

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DXVIII MALABAAR

Mei 1689.

koningin Atingcr was de erigcmanie [evens a-ammogder vorstel van Trevancore; waar Mnitiarchail bestond: 1688 had de peerscnerie vorstin haat rijk de Engelschen toegelate l wa: Coin nagwics cotnANGCU in Cochin strijd achtte met artikel Con tract, 23e1 April 1665 denkoning Trcwancore gesloten: bij de-hande konngin verklaarce boete wegens contacorelk zullen bctalen Engelscken willen uitwijzen indien Men haar 44n toonen; dat zi naar tceder zoodanig comlract hadden getetkend, wal inderdaad niet het enl Ofschoon reidet ve-klaarde; Ln@lt meering ymand contracten gacn gclukte het den comnmauder Van Dieken niclterin, veel vOerdc besprekingen; haar bewegen conttac tusscken de Compagnie den xoting Trevancore flaar v0urzalt bevestigen (Zie Ook TFE Weechbu blz. ZOU en volgetde; Corpus IL; blz: 323 en rolgende).

Translaat ola vin belovte, door de coninginne Va Atingen aan d’Nederlindse Comp gedaan den Maay 1689 naar onse stijl; ofte Malla baarse rekeninge in jaar Coylin 864, den 31” van de maand Medam

Het vertrouwen VJ vrundschap; datter is tusschen de Hol landse Comp de coninginne van Atingen, za” onveranderlijk zijn; Soo lange son maane duire Wat het veroond Tam negotie aanbelangd, d’EJ Comp UCT magh deselve myne landen vervolgen, overeenkomende Ined contract, ten tyden van mijn oudoom, den coningh van Trevancoor; en med hem selvs gemaekt, uytwysende d’olas papieren ten wederzyde gepasseerd, ’t welk ik ordonnere De Comp zal med my zijn als het behoord volgens ge woonte; doen hare contracten Tan negotie Omdat dit soodanig waarheyt is gepasseert, heevd koninginne zelve geordonneerd bevolen te schryven Voor den commandeur vanl Cochin, Isaak van Dielen jaar 864 den 31 van de maand Medam was by de coninginne geteekend met dese caracters bevattende het woordeken Tulliam off waarheyt, haar ordinaire handteekeningh.

Uit de Ovcrgecomen bricven 1691, negende boeck, folio 268. Volgen eenige Jetterteekens.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

DXIX. MOLUKKEN TIDORE

Juli 1689,

Den Zdet Octobcr 1687 overiccd sultan Saif Oedin van Tidorc: Tussche zijn riik en Ternate kad jaren lang gespannen verhouding bestaan en dit nzakte Vcor de Compagnie, {nuer #ier [Ocslemimi krachtens ket verdrag 29 Mazrt 1667, peer opvolger mogt orden benoemd aznwijzing tconopvolger zaak var belang: Dc gouverneur dcr Molukken; Joan Henric Thim, stelde de zaak roorloopig 0, in ate wachting practendenten ’ot de coninglyke wiarde 6377 cocn sudcn, weterde dat den kitchiel o prins Ceram alrcets lange sijt Vader daartoc gedestineert dog OOkdat Stjn UUMI vaders broeder; den kitchiel crnS Gorian, daance gcrestigste Ondertusschen zouden dat interregtum breyden(?) alle pretcniicn klagter Coean tien, wedersiits coningen berde gebragt haddet die p de Ujt van de electic metcnen te deciceren; vcrenigen accondercm (Onuitgegeven brief vun ncxernext rooo Molukken #aar Batavic, de dxo 29 Jani 1680) . In Jeli 1689 werd Thim Vervaeel door Joanics Copi, terwijl commissiaris Dirk de Haas de Molukken bezocht Zij beiden besioten; onderzut zoon overledcnen Ovcreenstemmmune den “ensc de meeste rijksgruvten Jol opvolger erolmcn

Secrete articulen waetop den grootmagtigen Hamsa Farahoedin, coning van Tidorc syne fijx grooten Voor hare onderdanen nakomelingen ter eenre, mitsgaders den Heere Dirk de Haes Raed extraordinary vin India commissaris etc den name Vin den Hoog Ed Heer Joannes Camphuys, Gouverneur-Generael, en de Ed Heeren Raden van India representeerende de hoogste magt en authori teyt VanL Gencrale Nederlandse Vereenigde octroyeerde Oostindische Compagnie in dese landen ter andere syde, geaccordeerd, verdragen Ovctucn7 gekomen zijn, gclijk als hieronder volgt

Ingevolge het negende articul vanl contract rerbond tusschen den koning Sayfoedin en d’Ed Heere Cornelis Speel mabl, superintendent over alle de Oosterse provintier, represen tecrende de opgemelte Nederlandsche Comp de dato 29” Maert

Uit het Comtractboek Ook in de verzamclirg der Kanier Zeeland , Eo. 8148, alsmede in de Overgecomsn briever 1690 , vijide boeck; folio 425 e Yolgende, 1691, negentiende boeck, 31, ongeiolieerd Meestal geschreven Faharoedin o Fanroedin

GENERALE NedIRT ANDSCHE GEOCTROYEERDE

1667 alhier in casteel Orangie gemaekt en beslooten, hebben wy als een medelit in de Tidorese regeringe den 19*” Juny deses jaers met de grooten rijxstenden van Tidore gemelte Sayfoedijns plaetse die den October 1687 deser wereld is overleden, gecoren opgemelde Hoogheyt, Hamsa Farahoedin, tot coning over het eyland Tidore en alle desselfs onderhoorige landen eylanden, die den 217 deser gevolgelijk daertoe in onsen rade cn bywesen van alle de grooten van gemelte landen haer voorgestelt gehuldigt is, in welkers gevolge heden door gemelte Sijn Hoogheyt het opgemelte contract vanl Maert 1667, met alle syne rijxstenden, sco als dat legt, publyke lijk aangenomen b’edigt is omme hetselve nze sijn inhout claxalings Toor haer haere nakomclingen in eeuwigheyt le onderhouden en naekomen [Ol welkers vermeerderinge Sijn Hoogheyt die van synen ecreteni rade MOg aenneemt beloofft prompt te sullen voldoen naekomen

Het senden var twce persoonen uyt synen rade; met natnc Citchiel[357] Palahawary, broeder Tan den capiteyn-lauwt, Quimelaha Djico, nae Batavia; om aldaer van den Ed. heer Gouverneur-Generael en d’Ed heeren Raden van India hacre #greatie, egens promotie van gemelde Syne Hoogheyt Hamsa Faroedin tot coning van Tidore te ontvangen waertoe sy, gecommitteerdens dan in de maerd September aenstaende met het jachtje Jamby derwaerts sullen vertrecken.

Tegens welken vertrecktijd mede aennemen beloven aen opgemelte scheepsboort in onse handen over te leveren den prince, Sijn Hoogheyds broeder, Quitchil Toloa om daermede nze Batavia overgebragt te werden, als sijnde een seet boos aardig wrevelig mensch, die hier alomme SOO in de heerlijk heden landen Vam den koning van Ternaten, Amsterdam, als elders, niet anders als vervolgingen, twist, moorderyen veroorsackt, alsoo geheele Tidorse rijk sodanig ontrust; waaruyt eerlange de uytterste rampen ja ondergang van selve soude veroorsaeken gelijk op 29e July 1687 nog Gamma knorra op de kust van Halmahera, gemelten coning Amster dam als onsen leenman toebehoorende; gedaen heefft, alwaer met een aental van 10 Mibarese Tidorese bemande wel gewapende correcorren dieselve plaets seer verradich heefft overrompelt; verbrand, uytgeplundert, menschen met haren senghadje Isaha goegoegoe Tiko, hoecom Massari seer schandelijk vermoord en dat Op een tijt, dat men pas cenige dagen bevoorens hier in ’t casteel de

smeulende oude questien tuss chen Ternaten en Tidore geheelijk hadde bygelegt; perthyen wedersijts versoent; de hand Van lieffde den anderen gegeven daerop ten koste der E Comp een groot maeltijt aengeregt en parthyen daeronder mede was voornoemde Toloa, genereuse lijk getracteert, En omdat syne verdere misdryven langer niet te stutten sijn; s00 versoekt Syne Hoogheyt Farahoedin rijxstenden mits desen dat Sijn Hoog Ed d'E. heer Gouverneur Generael ende de heercn Raden van India die goetheyt gelieven te hebben, om hem, Toloa, elders sodanig in versekering te laten bestellen, dat hy sijn levcn het weder herwaerts komen mogte vergeten geen Sijn Hoogheyts opgemelte gesanten in persoon rader sullen versoecken

Sijn Hoogheyt ende rijcxgrooten beloven nog mits desen Mnet allereerste gelegentheyd handen van den heer gouverneur en directeur Joannes Cops over te sullen geven den hoekom Goelely, senghadsje Pattany, Senghadsje Poeassa quimelaha Wawelo en gnoffamaniera; die met twaelif conC cOTICTI gilalos SuC van Maba Weda Pattany maend February deses jaers 4Cu Cherams Noordcust bogt van Hatuwe, en daeromher, ten roof sijn uytgeweest, daer veele schandelyke redenet tot disrespect van d'E Comp en de Nederlandse natie, als andere ongehoorde daden, hebben ytgerecht, twintig van Comp vreedige onderdanen daer onder den orangkay Sargilia Aman geweldelijk ten roof mede gevoert, tot Rarakit en Kefiing; aen Oosteynde van Ceram gelegen, voor slaven verkogt, daerenboven nog andere per Suncd swaerlijk gequetst, die wy alsnog niet weeten of se ge storven sijn off niet; welke dan als hooffden van die rooffvaertuygen ten overstaen van expresse gecommitteerdens van Syne Hoogheyt Farahoedijn, volgens het contract hier aen casteel met dood off inders , dienen gestrafft werden als bevonden sal werden te behooren;

OOST-INDISCHE COMPAGNIR [602__I800.

En aengesien jaerlijks ten minsten eenmael in den stillen tijt onder den naetn vatl Papouen, minder meerder getal correcotfen Op vrybwijten uyt dat Oirt nae Amboina en onder die jurisdictie staende eylanden Boana; Manipa en Boero uyt Faren sonder dat se oyt van Comp onderdanen sijn beledigt; soo beloofft Sijn Hoogheyt en de Tidorese rijcxgrooten, op de wettige klagten; die door ons uyt Amboina aen den heer gouver neur en directeur Fan Ternaten over sulke gewelden voortaen meerder gedaen werden telkens desselffs opperhooffden weten uyt die van Maba, Weda, Pattany Massoal, off andere der omher leggende gequalificeerdens die dog altijt professie ken niet kunnen rusten als ten rooff onder de naem van Papouers uyt te gaen, telkens te sullen doen apprehenderen en ten fine voorschreven in handen van den heer GOUrmeneur Ternaten Ovet geven; opdat daerdoor

de andere cen affschrick exempel mogen nemen , sonder ‘t welke dog geen rust nog vreede kan gevonden werden, geen dan mede ten waere blijck sal wesed, dat Sijn Hoogheyt en d’ rijxgrooten het ten regten goeder trouwe met d’F Comp mnenen:

Sijn Hoogheyt ende d’ rijexgrooten beloven mede ter goeder trcuwe, ter allereerste gelegentheyt hier handen van d’E heer gouverneur over leveren alle sodanige Ambonse vangen onderdanen Van d’E. Comp als ergens gchcelc Tidorese rijk, selis tot op de tinste eylanden toe; nog levenden lyve sijo, waeronder eenen, genaamd Codja, uyt Papoea[358] de 4 stux, in April 1688 tot Bouro geroofft, althans tot Weda te vinden is; dog hieronder sijn niet begrepen gerooftde menschen uyt Hatuwe, waetvan in het vierde articul is gespro ken; die door haere vrunden vin de Rarakeers Keffingers voor groot randsoen weder ingekogt en alsoo gelost sijn, welkers vergceding niet pretendeeren alsoo niet twyvelen, off Sijn Hoogheyt rijcxgrooten sullen de voorschreven vijff hoofideri vierde articul gemelt, sekerlijk aen overleveren; OM ien exempel vam andere boete van ’die misdaat met dood gestraft te werder

De twee isere stucken canon in de laaste oorlog en opstand der Ternatanen haer tot Toeseho door de Tidoresen ontnomen, welke d’ heer Padbrugge her soude geschoncken hebber, die werden mits desen, als Sijn Hoogheyts eygene, aCn hem gelater, vermits deselve met d’E Comp in bondgenootschap gebleven sijnde en derhalven als een buyt van den algemeenen vyand heeft geroolt, hemn ook na regt en reden tockomen.

Sulx dat wy uyt den name van Haer Hoog Ed tot Batavia Sijn Hoogheyt en rijxgrooten mits desen vergeven alle sodanige misdryven als tot heden toe tegens &’E Comp en den koning Tan Ternaten Amsterdam goede minnen vanwegen den gemelten coning Amsterdam mogten begaan zijn, te mneer w} als arbieters en gvede mannen vanwegen den gemelten coning Amsterdam onderlinge Geschillen questien met den Tidorees ondersog hebbende, den anderen even schuldig hebben gevonden, excepto dat den Tidorees in het werck Fan Gammaknorre er OnS en gemelden coning Amsterdam swaerlijk heelt misdaen; cn welke met d’overleveringe ter gevangenisse LHT vooischreven prins Toloa aiSnu Weto versocnd Braf an vergetenhcyt gelegt; dog by sooverde Sijn Hoogheyt stenden Vat Tidore de overleveringe van voornoemde prince Toloa nog ook de vijff hooffden der tovers; tot Maba; Weda Pattany te huys hoorende, niet voldoed, sal syne grooten van dit genadig voorregt en vryspreking minste effece vermogen t€ gaudeeren; maer haer houden voor overtreders van[359]

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDR

generael en dit speciael verbond, evcn alsoff sulken vryspre king en vergeving noyt was geschied, bygevolge subject blyven sodanige penaliteyten als den Ed heer Gouverneur-Generael d'Ed heercn Raden Tin India sullen goedvinden haer daer Over te meriteren

Aldus gedaen gecontracteert casteel Orangie Ternaten; den 31" July 1689, sijnde tot bevestinge Tat dien door den hooggemelten coning Citsili Hamnsa Farahoedin zyne rijexgrooten, den goegoegoe Banawa citchiel Palahawany, senghadje Marieko Sahabanda senghadje Boedjoe van Tsoa Sivo, senghadje Mamnma mede VAn Marieko quimelaha Sasoesoe Mare voorts met den anderen vervangende alle andere rijcxgrooten hier present niet present sijnde; welke den eed den alcoran gedaen afgelegt hebben mitsgaders met het rijcxsegel versegelt ; vanwegen d'E Comp heeft cen cOm mSSaris, geadsisteert met den Ej heer gouverneur en directeur deser Moluccos Joannes Cops, hare handtekeningen besyden Comp groot segel hieronder geset: Was getekend Dirck de Haas, en daeronder stona Ten overstaen Vin my, 4as getel kenid Joannes Cops Ter zyden stond Comp grvot zegel, rooden lacke ge druckt, daeronder Ter ordonnantie van opgemelte Sijn EE, was getekent Pieter Rooselaer , sec etaris Onder net Maleyts stond conings zegel, mede rooden lacke edruckt, Van alle de voormelde rijxgrooten getekend. Onder stond Gecollationeerd accordeert met sijn principael, Ternate in casteel Orangie, ady ultimo July 1689 was ge tekent Pieter Rooselaer, secretaris;

DXX MOLUKKEN TIDORE

31 Juli 1689 In aansluitiug nierzal Vcort (gaande artikelent bevestigde Meiwc koning Tidore bij tgcrstaann Contrac de over eenkorrst door ziju vader Maart1667 Cornelis Spcelman cesloten Log ens zorderlik;

Uit ke: Coutraclboek. Ook iu de verzameling Kamcr Zeeland, 8148, isn Coc dc Overgccomet bricvaw 16vo , vijide bocck, iolio 429, 1691, regentierde boeck; no. 32, ongefolicerd

OosT-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

Bevestiging vernieuwing van sodanigen contract, tusschen den overleden grootmagtigen coning Sayfoedin de rijxgrooten Vn Tidorc ter eente, en den Edelen heere Cornelis Speelman

superintendent van de Oosterse quartieren uyt den naem en vanwegen de Hoog Ed” Heere Joan Maatsuyker, Gouverneur-Generael, d’E” heezen Raden Vin India representeerende hoogste magt van Nederlandse Vereenigde Geoctroyeerde Oostindise Compagnie India ter andere syde 29” Maert 1667 tot Ternaten in casteel Orangie soo voor haer selven als hare nacomelingen, is veraccordeerd, gesloten mct eede bevestigt geweest:

Welk contract wy, Citsili Hamsa Farahoedin, nagelate soon van wylen mijn opgemelte heer vader Sayfoedin, uyt kragt van wettige electie tot die Kroone door den heer Dirck de Haes Raed-extraordinaris Tat India commissatis etc” den heer Joannes Cops, gouverneur en directeur deser Moluccos op 14’ Juny deses jaers; te samen Inet de rijxstenden van Tidore geschiet, waerop den 21” der miend July d inhuldiging tot koning is gevolgt, mitsgaders alle rijxgrooten van Tidore Voor ous Cn onse nakomeling en verklaren in alle syne leden deelen wel eresumeerd hebben, Wacrom ket dan. 500 als het daer legt door Onse voorouders b’eedigt gesegelt ondertekend volkomentlijk Jennenen; met belofte eselve promptelijk sodanig sullen komen, onderhouden vol- doen, alsoff het egenwoordig door ons verbond mnet Comp’ nieuwelijk gecontracteert, bedongen opgestelt was,

Aldus gedaen, bevestigt, vernieuwt, bygevolge gecontracteert, casteel Orangie op Ternaten, den 31- July 1689, zijnde tot bevestiging van dien door hooggemelten coning Citsili Hamsa Farahoedin syne rijcxgrooten den goegoegoe Banawa, citchiel Palahawany, senghadje Marieko Sahabanda senghadje Boedjoe van Soasivo, senghadje Mamma mede van Marieko, quimelaha Sasoesoe Mare, voorts met den andleren vervangende alle andere rijxgrootcn; hier present, niet present sijnde, welke een eed Op den alcoran edaen en algelegt hebhen mits gaders met het rijcxsegel versegelt ; en vanwegen d’E Comp hebben den commissaris, geadsiteerd met den E heer gouver nCuT directeur deser Moluccos Joannes Cops; den capiteyn Augustijn Duoulin, ondercoopman Andries Boudewijnsz , Coenraal van Otteren en fiscaal Jacob Claasz, haere handteke- Ding besyden Comp groot zegel hieronder geset Wzs tekend Dirck Haes, stond geschreven Ten overstaen Law UnS wis getekend Joannes Cops Augustijn Dumolin Andries Boudewijns, Coenraat van Otteren Jacob Claasz; Ter syden stond Comp” groot zegel, in rooden lacque gedruckt; en daeronder Ter ordonnantie van opgemelte Sijn EE was getekend Pieter Roosclaer, secretaris En onder ’t Maleyts stond canings segel, rooden lacque gedruckt; Yan alle de voornoemde rijcxgrooten getekend

Onder stond; Gecollationeerd accordeert mnet sijn principael, Ternaten casteel Orangie, ady ultimo July 1689, wis ge tekent: Pieter Roogelaer, secretaris:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DXXI: CEILON _ MADURA

Augustus 1689.

Gouverneuf Juons Fil Ceilon, gelastte 1689 Compagnies ministers Tuticorin; Gezantschap naar den nik Madura zenden dE Coip' genegen zijnde in de lander; Vncr hnere negotie Pypr ceert, a-oos houden naen"c intelligentic vertrouwelijckheyt votstun dereeter gewesten, noda cewoome hebbende; deselve benoudinge aaere genegentheden Cateseterun Resident TJad Tuticorin belastten-lleze opdracht den assistent Nicolaes Welter , die; Voorten riikc geschenkert Maal vorsten residentie Inehetbinneniand tra Viken , volgende stuk: zijt taak succus rervulde. (Instructiz TuT daghregister Welter de Overgecomen orie7e 1691, derde nncck folio 224 e%)

Copia translaet van een ola, door den heer Renga Kistna Moutou Wirappa-naick; vorst van het Madurees rijck en de geconquesteerde landen uyt Tritchinapoli geschreven J3n den opperkoopman Joan Fan Vliet, hooft wegens de Vereenigdle Nederlantse Oostindische de Ozrgecomci Jacucit 1691, derde borck folic 326. Ook Contractenyerzamelilg Kaicr Zeeland , 8368, blz. volgede.

Comp op de Madureese cust, gedateerdt op den 5" dag der nieuwe Inaene in de maend Aveni des jaers Suckila zijnde nacr onse reeckeringe den [9* Augustus 1689 d'Origineele ola is door den vorst med eygen hand onderteyckend cnde in Tellingse - taele gesteldt, Op Tuticorijn ontvangen den Septenber Voorone gemelte jaers, uyt handen Vam den adsistent Nicolaes Welter, die als gesandt aen Sijn Hoogheyt, den heer nayck, is gesonden geweest, d'Vertaelinge Tutucorijn vyt het Tellings het Mallabaers off Tammul $\frac{360}{}$ gedaen door bramines Rama Patter Wengera Ramen vader z00n, ende uyt het Mallabaers off Tammul in het Nederduyts overgebragt door den opperkoopman Joan var Vliet voornoemt; ende des E, Comp' wesen jongh tolck Ignatio Mendes

het jaer Suckila den dag der mane Aveni, Augustus deze wel geluckige Wisuanaden-naick Renga Kistna Moutou Wirappa-neyck doet weetcn aen den kipitain tot Tutucorijn, Fet schrift, door U.E met een beede gedaen, hebben Wy door het lesen van dien verstaen z00 mede hetgeene UEd" opgezon den volck ons aengediend heeft, ende ontfangen den eliphandt geschencken meer, welcke daerby door UE. gesonden zijn geweest; alle hetzelve heelt ons veel vernoegt: De vruntschap die er tusschen d'E Comp en armene werd g'exerceerdt; van outs Z00 en niet anders Nu, diervoegen als UES ons hebt verzogt, ende zoodanig

het ons i3 aangedient, dat het waerachtige contract, ter tyde Tan Bramiliappa-pulle geslooten; zal onderhouden werden datter geen andere blancken, wat natie off wie mogte komen in des armeriees landen plaets zal werden vergund; dat koopliederi die met d'E, Comp handelen, de schilders wassers, die VOO d'E Comp' arbeyden, niet meer als schattingh, die aen armene verpligt zijn geven, z2l affgevordert werden dat de schulden van persoonen die d'E Comp"* schuldig zijn, nacr het regt dezer gewesten zullen ingevordert gegeven werden dat sluyckers [361] zonder Comp" zcebrieven ter sluyck komende handelen, als UE die aenwijst aile havenen zullen afgewesen ende nergens entrance off plaets vergund werden dat dit zoodanig altoos ende by wat regeering offte manni gaer, die mogt komen zoolang als de loop der zon maen duurt, zal onderhouden en agtervolgt werden, hebben Tieroewerignenader-ayen gelast ende aenbevoolen ende zullen UEJ nog genoegsaem; by d armene vereysschende, geschencken stuurewl, wyders betragten dat vrundtschap, die tusschen d'armene Comp onderhouden werd, dagelijcx toeneme

Aldus overgezet erde getranslateerd uyt het Tammoul in het Nederduyts naer ons beste kennisse door ons ondergeschrevern, Nederlands comptoir Tutucorijn den 5" September 1689. Was getekent: J van Vlict en Ignatio Mendes Onder stondt: Gecollationeerd accordeerd Tutucorijn den September 1689. Was geteekent Jan Bierens, secretaris.

DXXII: KOROMANDEL_

28 Augustus 1689

Johannes Bacherus, rrOezer als koopman Suratte had gediend Was 1679 gerepatricerd Hij kecrde 1684 met dcn Commisaris GGcn Van Rheetlc als diens securide naar Irdic LCtUg Terwijl Van Rheede in Zuid Koromandel Derkaat Zond Bacherus als zijn gezant ereegerwoordiger Ratr Noord-Koromandel, Uinm intusschen hct riik koningen Golkonda door den Grootmogol Aurcngzib ycrovero Voorzien van rike geschenken cn KopieCm firians; dic d Conpagnje koningen Golkonda had Gekregen; trok Bacherus 0aA het hoi van den mrgol Agra , 147437 hij verscheidne naanden wer [gehouden, aar slotte bevestiging Ducr voottechicn unei kriigen. (Pieler Vom{ Beschryvinge II, II, blz. 172 volgende; 238 valgende; HAvART 61 ev ; IL blz . 165 , 192 ; III, blz 85 86 ; MAN"cc - [RVINE Storic da Mogor Mogul Irdic , II, LY afwachting ocmakcn het cflicicele keizerlijke firman verleendc de rijkskansclicr voorloopig volgerde gurstbrieven;

Translaat firman beasie ofte koninglyke perwatina uyt Persiaens door den rijxcancelier Asset chan des keysers duan Fan Golconda off Heydrabat, Bachiaret-chan, verleent:

Naar uytdruckinge en ioff des geslagts stont: Blijit wel rarend Bachiaret-chan; In dese dagen is hier in des koninx inkomstboeken gekomen een copie met et chiap van den baxje des koningrijx, Royia- char; daarinne was gestelt, dat den heer commandeur Johannes Bacherus, Hollandsen ambassadeur den koning te kennen ge- geven heeft, dat de motsedys ofte regenten der thol in Hejdrabat den capiteyn van de Hollandse Comp aldaar moeylijk vallen geregtigheyt = begeren: Denzelven capiteyn heeft anders geen insigt, als met de ontbodene koopmanschappen in Golkonda cn andere plaatzen de Janden te doen floreren en om het iirman van tholvryheyt te rervaardigen zal der nog tijt van noden zijn ; dog de modseddijs van de thol willen gants geen uytstel gevcn waarom in hoope blijit; dat den koning zulx zal ooren ge komnen Wescn ordre geven; datter een hasbul hoccum die moteseddijs zal werden verleent; geen moeylijkheden mogen doen totdat et firman klair za] zijn, kunnende na vervaardiging desselfs den inhoude ageren. Waarop den koning heeft g’ordonneerd, dit perwanna te lenen gene den koning bevorens ook is voorgedragen g accordeert; ordre gestelt; dat alles wat van hier naar haar land off Holland vervoert; en van daar hier te lande aangebracht wert, vry van thol zal zIn; Inmiddens heeft den koning; terwijl ket firman vervaardigt wort; g ordonneert, conform den inhout derselve cen soodanigen geschrift geven dienvolgende schrijv’ ik dit, dat U.E ingevolge des koninx orcre wercke gaat, tot z00 lange dat firman vervaardigt zal sijn. 12” van maand Sjelkaddo % des jaars der regeringe des keysers 33, nanr onze stijl 28 Augusto 1689. Agter stont het chiap van den rijxcancelier Asset-chan aan ecn Is naargesiet. Nog conformn coninx boeken WCrt des keyzers schtyvers gepasseert; nOg al: een copie hiervan mjoe: den souba hebben En nog in een hoek was den datum als boven gestelt. Onder stont: Voor de translatie, Golkonda desen 20r Zep- tember 689, Een getekent Johannes van Steelant: Lager Gecollationeert;, accordeert, Masulipatnam den 20”” October 1689, 113 getekent Abraham Sem, eerste clerq:

Bevelschriit Daul-Cada Souba cigenlijk de 0a:n ecn gewcst of nroyincie van het T des Groolnogul: De bestuurder van Zou gcbied heet soubadat, inaar worot Nduk kortweg couoa gencttd

DXXIII KOROMANDEL:

7-20 September 1689.

Ook volgende DarkanMa Werd vaorloopig door Asset-chan uilgevaardigd, Zic de inleidirg bij Wrtan hicrvoor .

riikskenselicr 28 Augustus

Translaat perwanna uyt Persiaans wegens de Frykenninge der hooitgelden van des Comp’ dienaren allerwegen , door den rijxcancelier Asset chan den duzn Bachiaret-chin Heydrabat verleent.

Siadat panna, zijnde de grootheyt des afkomst hertog, 362 die des conings voordeel betraght, Bachiaret-chan God bewaart UE In dese dagen is den coning versoght, welkers copia met het chiap [van] baxi Royla-chan iu des coninx dester ol zecretarie gecomen is, namentlijk dat den heer commandeur Johannes Bacherus, den zeer g’estimeerden wackiel var dc Hollandse Comp’ den coning voorgedragen heeft, dat desselfs logies z00 Hcydrabat als elders zijn; alwaar de invorderaars van hooftgelden Comp haere dienaers tot et betaelen der hooftgelden zeer lastig vallen Die luyden zijn goede luyden, vrerd elingen; die, haar land (of Holland) verlatende Om des coninx landen doen floreeren, alomme geplaatst zijn, LreAATTI in hope leven, dat de koning ordre zal gelieven te geven, van de hooftgelden zullen vrygekend werden Waarop Zijn Mayesteyt geordonneert heeft; dit desselis duan een perwanna zal verleenen; de hooltgelden van haar niet zullen werden gevordert; maar uytgestelt; zullende na desen nader bevelschrift uytcomer, naar welkers inhoude U.E zig regu- leren kund Wat aangaat coninx ordre, om ran die luyden hooft- gelden nemen zal hiernaar gesproocken werden, wanneer den coning het zucces van hiar goedwilligheyd en onderdanig- heyd blyken comt, zoodanig haere geschriften met zegel van haar Comp” bekragtight, getuygen die VOOr den koning zijn gecoren den 22’ van de mane Zielkadda des jaars van des keysers regeringe 33 naer onsen steyl den 7” Zeptember 689,

Agter stond het chiap van den rijxcancelier Asset-chan Ver der : By de schryvers gepasseert, gelijck et ter zecretarie berust; Wat aan kand stond Den 6” van mane Zelhidsja des jaars van des keysers regeringe 33 ons 20 Zeptember 1689, by den keyser gesien Nog verder Denzelveni datum en desselfs copia is ter zecre tarie gecomen. En aan en hoekje 28” van de mine Zielkadda Onder stond Voor de translatie, Golconda desen 10” October anno 1689, was geteekent Johannes van Steeland Lager stond Gecollationeert accordeert, Golcondi daags daaraan, was geteekent N’ Cramfer. Onder stond Accordeert, Masulipatnam; den 1 . November 1689, was getekent: Abraham Sem, eerste clerg:

DXXIV_ KOROMANDEL.

20 September 689

Behalve bevestiging der cude voorrechicn in Golkonda VuEe Kacneruc opheffing van enkele bezwaren; dic de Cotpagnic bij haar bedrij f van de zijde van 5OmMigc Tceentem endervond volgende parwamnz Wordt dijraan tepcmoel gekomet.

Tranislaat, door den cagie van Golconda g'authori- seerde copia Persiaanse perwatina, volgens Jast ordre van den keyser Orangsia het ernstig Tcr sock van den EE heer commindeur ambassadeur Johannes Bacherus door den heere rijxcancelier Asset-chan aen Nederlantse Oostindische Maat- schappy verleend met desselfs zegel bekragtigt; gegeven den der maand Sjilheyts drie-en-dertigste jaar der doorlugtigste regeringe, sijnde naar onse reecqueninge den 20* September 689

Alle stedehouderen, bampten dienaren soo praesente als toekomende, sig onthoudende in het huys oorlogs Hedra- bath zy kennelijk, dat in dese dagen den EE. heere comnmandeur Johannes Bacherus, ambassadeur van de grootste Comnp' onder natie der Holland'ren; syne nedrige versoeken Foor den throon van den grootsten ces werelts heett gebragt; ten eynde dat met een gunstigh kragtigh bevelschritt mogte werden begunstigt, dat omme wederom t'erlangen schulden wevers schilders en andere, d'E Comp naar behocren van de regenten handbiedinge en hulpe bewesen magh werden. Mede 800 winneer van de natie der Hollanderen eenige naer andere plzatsen mogten komen hzzr met de vlugt te begeven, dat alsdan de gesaghebbers der plaatsen, waar soodanige fug? liven mogten werden gevonden soodanige sullen doen opvatten Jan de gemagtigde der natie ter hand stellen ovet senden hebben, dienarer die sullen gebruy ken, alle andere meer, welke d'E. Comp tot haren dienist sal vermeynen van node te hebberi, dat deselve van niermant cn mogen werden verhindert, nog Op eenigerhande wyse haar door gewelt of andere onrede lijkheeden moeylijkheyt of hinder aengedaen werden Dit is in alle nedrigheyt den keyser voorgedragen Waarop dat oock d'aldergunstigste toestemminge van Syne Mayesteyt is gevolgt, Om welcke redenen desen is verlecnt volgens de hooge maght ordre welcke ceni yder moet hoorsamen niet nodigh sijnde desen jaarlijx werde vernieuwt: Gegeven den 74- der maand Sjilheyts in het drie en dertigste jaar der daorlugtigste regeeringe Onder stont: Aldus uyt de Fersiaanse taal in de Nederduytse overgebragt Souratta; desen April 1690, door MY W4s geteekent Joan van den Bergh Lager Gecollationeert, accordeert, Golconda; den 13" May 1690; was geteekent: W" Witmont: Accordeert, Abrah Sem; eerste clercq;

DXXV. KOROMANDEL_

October 1689.

Het Yolgende hevelschrift verleent, thans defititiel, vrjjstelling Coinpagnic bctalcn hoofdgelden haar 7mlolenarcn werklicden in Golkenda September Yoor OOpig was tocgckend

Translaat, door den cadsjie [363] in Golconda g autho- riseerde Persiaense copia generale perwanna door den rijxcanselier Assat-chan uyt bevel Val7 de keyser Orangseeph het versoek Vani den Heer Johannes Bacherus, commandeur, ambassadeur etc 44n d'E. Comp' verleend den 26" der maand Sjijl- heyts in drie-en-dertigste jaar Ue keyzers rege- ringe, zijnde onse reeckeningh den 9t October 1689.

De gemachtigdens tot het insamelen van de sjesuwa off hooft-geld in het huys des oorlogs Hedrabath, praesente toekomen zy kennelijck, dat in dese dagen een groot versoek Voor den alderheerlijksten throon door den EE heer Johannes Bacherus ambassadeus wegens de grootste Comp' onder natien der Hollanderen gebracht, van inhoude dat de Comp" in het geseghde huys des oorlogs Hedrabath allerwegen haaren handel drijft hunne woningen zijn hebbende, welker plaatse zy dagelijx door de invorderaars Van gesegde hooiftgeld, vorderen vani die geregtigheyt van Hollanderen, als die van haar komen te dependeren, veele overlasten welden quamen te ontvangen lyden dat zy vreemdelingen wiren, die om hunne negotie en om welvaren in Zyne Maye- steyts linden te Fermeeren sig aldaar hadden terneder geseth, om welke redenen ook hoopten, dat hun een gunstigh bevel- Schrift souden werden verleend, uyt welkers kraghte van die vorderinge moeylijkheden moghten bevrijd blyven

Op welk versoek den alderheerlijkste ordre toestemminge des keysers is gevolght, dat het hooftgeld van de Hollanderen, ofte van die van hun dependeren niet zal geheeven werden dat invorderaars van die geregtigheyt hun daarom gene wyze zullen comen moeylijk te vallen; nog eenige overlast aan te doen Des zullen de Hollanders opdat blyken magh wie van haar dependeert; Jar gesegde invorderaars CCI pertinente memorie alle derzelver namen hebhen op geven, zulx met het zegel Val d'E Comp' bekragtigen zijnde den inhoude deses den 1l" der maand Sjijlheyts voor den throon van Mayesteyt gebracht, volgens memorie, aghter desen ge- voeght, daarop den 18 derzelver maand nogmalen een ernstiger versoek gedaan zijnde, welkers wille ik dese hebbe verleent, Len eynde de invorderaars van hooftgeld zig volgens de boven staande ordre Vam alle overlasten vorderingen omtrent hun comen te onthouden. Gegeven den 26" der maand Sjijhheyts in het 33 jaar van de dooriugtigste regeringe Memorie, den 11" der maand Sjelheijts in 't 33 jaar der door lugtigste regeringe, vin welgemnelden rijxcancelier Assat chan len tyde van wackannawies Chicander, geschreven gestelt, dit een versoek Zijn Mayesteyt voorgedragen, een memorie Van den generalen baxie [364], dat is commissaris generaal over de monsteringe Royla-chan, tnet zijn zegel bekragtigt, ter groote secretarie ingelevert is, behelsende dat den heer commandeur J"

Bacherus, imbass egens de Hollantse Comp heeft verthoont; dat d'E. Comp' in het huys des oorlogs allerwegens hare woningen heeft, ildaar door de invorde- raars of commissarissen der hooftgelden aan de Hollanders, die van haar dependeren, veele moeylijkheden worden toege- braght; dat vreemdelingen waten die Om den handel doen bloeyen haar in landen van Zyne Mayesteyt hadden terneder gesteld ; dat oversulx de hoope was tot verkryginge vin een bevelschrift voor die natie, om van de hooftgelden bevrijt te sijn; Op hetwelk ordre gegeven is dat een perwanna off vergun- schrift door den rijxcanselier sal werden verleent;, gelijk dit bevel kraghtig is, soo zal niemant die natie wegens ecnige hooft- elden mogen lastigh vallen: Op den 10'" der maand Sjlheyts in het 33 jaar der doorlug- tigste regeringe opgesteld ware nemorie

Hieronder stond Een cheyet [365] van groot aansien Onder alle vermogende viziers de grootste onder de grootste hertogen, de grootste in de landen regeringe des keysers, var een wyze ervarentheyt, bewande lende het pat der grooten een van de dapperste heeren die alle zaeken bestiert, Assat chan, desselis voordragen desen verleend. Onder stond met de eygen hant van de heer Assat-chan ge schreven Vorenstaande Inag soodanig geregistreert werden. Hieronder stont, door de neer Mochelis-chan met eygen hand geschreven : Den 18" van maand Sjilheyts het 33 jaar der doorlugtigste regeringe; het voorenstaande versoeck is Zijn Mayesteyt t' elkens voorgedragen Hicronder stond nog Het volk van de Hollantse Comp zil volgens haere schriftelyke opgevinge gelooft werden Onder stond Aldus uyt het Persiaans in de Nederduytsche tale overgebraght, Souratte, den Aprii 1690, door my, was getekent: Joan Van den Bergh Lager Gecollationeert; accordeert, Golconda, den Mey 1690, was getekent: Willem Witmond:

DXXVI: KOROMANDEL

24 October 1689

Eindelijk het Groote jirman gereedgekomen, dat alle voorrcchten YrcererE jaren daor koringen van Golkonda aan de Compagrie lcend, bevestigde Het werd 24 Octaber daor Grootirogal Aurengzib bekrachtigd

Said, titel, welke cor spronkelik Uucerl tockwm de aistanmelingcn van Mohamed'$ dachter Fatimah: Uit de Overgecomen brieven 1691, acntste boeck; folio 715 volgende, evencems drie-cr-Iwintigste boeck, folio 213 volgende: Verder in die Translaat, door den cagie in Golconda g'authentiseerde; Persizanse copie firman; door den keyser Orangseep Op het voordragen van den EE: Johannes Bacherus commandeur etc" ambassadeur etc' aen de E. 'Comp verleent den 12" der mane Inhoram drie en dertigste jaar

van keysers regeringe, sijnde naar Onse reecqueninge den October 1689. Afschrift van uytstekenste firman gegeven den 12” der maand Inhoram, in drie e dertigste jaar der doorlugtigste regeeringe, wiens Ihout dese.

Alle stedehouderen, bampten en dienaeren in het huys des oorloghs Hedrabath; presente toekomende, wien konings liefde en gunste is zy kennelijck, dat in dese dagen der over winninge den EE heere commnandeur Johannes Bacherus afgesonden ambassadeur van eene der grootste Compagnieen onder de natic der Hollanderen door voorstellen van een der aansienlijkste van ons rycke in de alderdoorlughtigvergaderinge Voor den hooghblinckende luysterrycken toon verscheenen sijnde; heeit voorgedragen dat Eergam 366 d’onderhorige dorpen voorige regeringe een willige gifte aen d’E Comp eygendom geschonken volgens geschriften daarvan sijnde, behalven dat oock bedienden van dE. Comp hare negotie in gesegde huys des ooriogs zeehavenen, daeronder gehoorende, waren dryvende, derhalven hopende op de onmetelycke goetheyt des aldergrootsten monarcn die gehecle werel doet leven verquicken So heeft den hooghsten keyser, wiens weldadigheyt conder cynde volgens geschriften van Abdulla Abul Hassan in dese firman g’ insereert, Eergam met sijn onderhorige dorpen samen vijl, leggende by Palliacatta in 1693 , aghtste boeck, folio 565 tiendc boeck; folio Ook in d conrachenyeranf ling Kamer Zeeland 8368, Retds 4igedrukt in Pieter Daw’ $ Beschryvisige II; II, blz. 242 en volgende. Ten-slolte vindt men nOg CWLC afschriiten in Ovagecomiel bricam 1707 , twecdc nedk folio 867 Iide botck, afdceling Cormandel vervolg, blz. volgende, bcide “tct aanwysinge margine nocrerrt Kaate Fc thans carin nogh komt jouisscren” Muharram; 2) Goikonda Vaak genoerrid Erikan; aatste Iret fhankclijke konirgen Golkonda.

melte rijk of huys des oorlogs, dE. Comp’ Op deselve wyse geschonken oock deselve Compagnie gelibreert van alle thollen, alle coopmanschappen andere waren vallende ; derhalven het begeren vzn den aldermagtigste keyser, dat alle stedehouderen, b’ampten en dienaren geene hier volgens staat uytgedruckt, haar voor altoos sullen hebben reguleeren, sonder dat het van noden dat dese ordre jaarliix werde vernieuwt, als sijnde in alles klaar en kragtigh; Waar tegens eem yder sig Iloet wagten te misdoen. De versoeken van de Hollandse Comp’ ingevolge VoOr draginge van den EE heere comtnandeur ambassadeur Johannes Bacherus den inhoude va geschriften Van Abdulla Abul Hassan alle ootmoedige onderdanigheyt voor Onse troon gebragt sijnde, hun g ’accordeert toege- Stazn, Soo als hier vervolgens komt te blyken:

Gifte des keysers aan d’E Compagnie

Gifte vijf dorpen; als drie geleegen onder Palleacatta, genaemt Ergam; Masiewaram en Aweriwaka twee dito’5 onder Masulipatnam, genaemt Palicol en Contera

Van de thollen die in Palleacatta van de coopluyden van alle coouraC werden geheeven; heeft d’E Comp’ altoos hair aandeel of part gehad ; derhalven is ootmoedigh van de Mayes teyt versogt; dat die gunste hun volgens oud gebruyck wederom magh werden bevestigt gecontinueert: Op hetwelcke de hoge ordre des keysers gevolgt, dat de thollen geregtigheden aldaar zullen geheven werden volgens de wetten en gewoontens, door gantsche rijk gebruyckelijk, en daarvan aen de Hollandse Comp mnaniere van vereeringe haar gedeelte als van outs genoten hebber, is vergunt:

geregtigheden van de munt sullen by de Hollandse Comp’ 11aOude gewoonte werden betaalt van geene sy aldaar sullen Jaten vermunten.

De wharen die Op een candijl gewigt $\frac{367}{}$ 4 pagode verschul- digt sijn, daervoor sal voor ’s lands incomste 27/ pagode, en by d’Hollandse Comp 17 pagode getrocken werden; maer goederen die minder geregtigheyt schuldigh sijn, daervan, naardat de lasten der mossedijs dat is regenten en amtenaren sullen afgetrocken sijn, de helft voor des lands incomsten de andere helft by d Hollandse Comp getrocken werden

Alle goederen welckers geregtigheyt meer dan 4 pagode souden tnogen komen te beloopen, daarvan, nadat alvorens der thollieden geregtigheyt is aigetogen, sal drie quart voor keysers incomsten; een quart aan haar gegeven Werden:

Alle packer lywaten; wiens goederen vier pagoden at thol komen te geven, daerran een eem quart pagood deel der Hollanderen sijn.

Dogh van diegene, die minder geregtigheyt schuldigh sijn sal dhelft des keysers en d’andere helft der Hollanders sijn

Alle lywaten houdende 20 p’ I) pack; die yder de lengte van cobidos sijn hebbende, daarvan de luyden uyt dorpen de stadt gebragt werdende, drie quart pagood tol betalen daarvan is de deelinge d ’helft voor keysers incomste en half aen d’E Comp En hyaidien de luyden de voornoemde kleeden, uyt de dorpen in de stadt gebragt, naderhant mogten comen te verkopen, soo sal daervan den thol weder, ercn gelijk werden eheven verdeelt

Alle kledenpacken, die meer dan pagoden aen geregtigheyt moeten betalen; daervan sullen drie deelen des kevsers, cn Ecn deel der Hollanderen incomsten zijn

De geregtigheyt van de grond, die bewoond wert; sal de helit onder keysers incomste, en dandere helft voor d'E. Comp' gerekent werden

Alle thollen op goederen met de schepen vanl buyten aenge braght met deselve wederom door de coopluyden vervoert werdende daervan Sal aen den keyser de helit, en d'andere helft aan de Hollanderen voldaan wcrden:

Pees stuks. Ellen ,

De geregtigheyt van de tanksaal of munt, welcke drie quart ten hondert i5, wanneer d'E Comp' haar eygen gout komt te vermunten, daarvan d'helft dier inkomste des keysers, d'andere helft haar deel. Dog van de andere coopluyden voor de muntingh drie quart ten hondert betaelt werdende; s0 sullen daervan twee delen des keysers €r een deel der Hollanderen sijn,

Alle goederen welcke by de coopluyden gecogt vervoert; mitsgaders die andere plaatsen genegotieert daar ter marckte gebragt werden daarvan sullen de helft der thollen by den keyser, en d'andere helft by d'E. Comp' getrocken werden.

Voor Masulipatnam: thollen coopmanschappen geregtigheyt van cabaramt (sijnde een soorte van grondvragten [368]), baat-poelery (belasting Op de uytgaande goederen), en moelliwissaal (wegh-gelden) , werden aen d'E Comp' als daervan van outs sijnde gelibereert geweest, mede geschoncken

Voor 2 ossedragten ner huys des oorlogs Hedrabath; [369] is altoos VOOT vragt betaalt vier pagoden Fan dewelcke twee van de landregenten wierden getrocken dogh werden van twee ossendragten vijf pagoden betaelt; zulx 't verzoek aen Hooge Mayesteyt is, dat hierinne wederom den ouden voet moge werden gehouden Keysers ordre is Op dese dat d'E. Comp over de vragten met de voerluyden ten besten doenelijck altoos sal vermogen accordeeren dogh wat aanbelangt de twee pagod en, by de land-regenten keysers egen gevordert, die werden schoncken, sullen regenten daerover niemandt mogen inoeyelijck vallen,

Fort tot Palliacatta: [370] Selve is van oude tyden altoos alleen eygen aen d'E. Comp' geweest, sonder dat eenige andere Europiaanen daerinne eenigh gesagh part of deel sijn hebberde De klene verschillen sijn alda2r door coninx ministers en de bediende van dE Comp' afgedaan; dog die ran grooter gewigte aam Abdalla Abul Hassan overgeschreven waerop keysers ordre is, dat op dic selve wyse by voorval van grote en sware saken daervan naer het huys des oorlogs of Hedrabath berigt sal werden gegeven aen keysers stedevoogt, aldaar resideerende

De dorpen Gollepalem Gondewaron, by Daatcheron ge leegen deselve werden door wasseis bewoond van welcke dorpen jaarlijx VOot pagt door de Hollanderen 150 nietwe pagoden aan den koning sijn betaalt ; sulx het versoek is, dat selve op den ouden voet mag verblyven; de inwoonder; Fan gemelte dorpen voor alle overlasten bevrijt blyver, welcke dan oock soodanigh is vergunt:

In Narsapoer stuck lands daerop een timmerwerf smnitse tot den opbouw van vaartuygen vervaardinge van diverse behoelten VOOr de scheepen gestelt is sijnde darbeyts luyden, die aldaer dienst komen doen, van betalen eeniger geregtigheden, mogende oock niemand verhinderen andere arbeytsluyder; die haar aldazr met haar woon soude gedencken neder te stellen, doende van gelyke wassers Van Narsapoer aldanr den dienst der Hollanderen daervoor jaarlijx drie pagoden voor een ygelijck huysgesin betaalt werder, sonder dat ergens anders Ovet werden gemoeyd dit poinct is na d'oude en voorige maniere van den kcyser aimede aan de Hollanderen geschonken vergunt:

Het dorp Masiewaron [371] legt onder Masulipatnam; daer Foor veertigh huy 'sgesinnen van wassers yder drie ropias 'jaarlijx is betaalt; wzarvin ses huysgesinnen sijn overgebleven, die onder gebiet van d'E Comp staan niet mogen gehindert of gemoeyt werder. En dewyle sy de iywaten In soct vers water wasschen, mogen Sy, als haar selve ontbreekt, Surigam (dat is 't Suridorp) haar goet gaan wasschen sondcr Fan ytant gemoeyt t werden; welcke almeede oude WySE toegestaan ander dan hct geliiknamige derp; hiervoor genoemid; dat rabij Palleacatta [ag.

Van de volgeride geregtigheden, thollen, etc is Ook versogt; dat dE Comp gelijk bevorens sa mogen bevrijd blvven, welke haar ook geheel is vergunt vry geschonken weten devolgende geregtigheden Fan massuurs als andersints namentlijk:

De geregtigheyt van de coelijs of arbeydsame menschen die door de coopluyden t'elkens afbetaelt, maer by d'Comp permanent in dienst gehouden werd

geregtigheyt Van raderyen weggelden Cicacol geleegen.

ballagats, [372] schuytgelden, lande van Bimilepatnam, onder

De raderyen passagiegelden Fan Eloer, Ragietandrie, Daatcheron Palicol Nagelwance:

De raderyen van Masulipatnam gaande als komende:

Palleacatta, soowel Yan

De thollen of andere belastingen van alle mondkosten VOoi haar eygen gebruyk, soowel te water als te lande aenbrengende.

De thollen van alle koopmanschappen wharen, die uyt dese landen door &‘E. Comp’ ve voert die door dE Comp van buyten in dese landen aengebragt en vercogt werden

d’Onkosten of lasten Vam tanksaal (dat is de munt), gout ol silver; dat vercogt sal werdet, benevens verschil der Palliacatse Tjnipatnamse pagoden welcke waarde ontrent d’E Comp’ gelijkgestelt, die oversulx VJm het gewoone opgelt bevrijt is

De gara-em, dat is de granen alle andere wharen, die van koninx wegen de koopluyden werden Opgedrongen tot hooger prysen, als deselve ter basaar (dat marct) waardigh sijn; daervan sullen de koopluyden die net Hollanders handel dryven en alle hare dienaeren, bevrijd zijn.

DXXVII MALABAAR

December 1689

kapitein Hendrik Reynst in Juni 1679 door den koning Cuctin UCnemio tot ragiadoor-nicOr opperregent zijn rijk; onidat taezicht op finarcieel beleid der regenten dringend noodig was Nadat dc vurst in 1689 wa; ovcrleder;, bevestigde dicns opvolger Reynst ir zijn gewichtige functie (Zie ook biervobr, blz. 181 182, 284).

Aan onser capiteyn Hendrik Reyns: UE; werd gelijk bevorens by mijn ouder broeder; zijnde den jongst overleden coning; geschied, nevens diegene, die verder daertoe hebben g ordonneerd; tol ragiador-Ioor, Om Said [373]: Zic hiervoir; “oot op blz, 516. met malkanderen waar te nemen en alles te bevorderen, gene binnen de limnijtscheydende plaatsen van Padialoer in Mapemeloer Fan ons rijk in geheel anudft mogen te verrigten wesen egens de rijxzaken geld te fourneeren om de ordinaire en noodsake lyke Onkosten daeruyt gedaen te werden mits dat U,E; door meons ol schryvers, door ons daertoe gesteld, daarvan pertinente reekeninge zal moeten doen houden, alsrnede zal U.E. reekenschap vorderen Van de ragiadoors die alomme hier lande in eenig bewind zijn gesteld om daervan aan ons te allen iyden behoorlyke reekenschap gedain werden: Aldus verleend hof van Cherekel-coilan, in den jare 865 de reekening Van Coilon, maand Britsigaarder den 24’ (na DIISC stijl den Decernber 1689) ter ordre van den coning van Cochin geschreven door Pawortie Itty-kowenden: Aan d’ommezyden vin het vootsi end van d’ola [374] staat mnctk off handteekening Va den Cochinsen kroondrager, aldus:

Onder stond: Vorenstaende door my uyt het origineel, be-
1ustende onder den capiteyn Rijns, Mallebaers Tamoels
geschreven overgeset = Cochin, den Decenber ’89, was ge
teekend : C. Tayspil, translateur Accordeerende; Cochin, den
January 1690 Scholten provisioneel secretiris

DXXVIII: KOROMANDEL

Mei 1690

Voor alle zekerheid drong Bacherus ook de nieuwe Soubadar of onderkoning Golkorda de door den Grootmogol den riks kansclier verlcende voorrechten bevestigde

Translaat originele parwanna tot confirmatie van des koninc x firman en de drie parwannas, door den rijxcancelier Assat- chan ter ordre van den Mayesteyt Oranghseeph VOO Comp negotie der custe Chormandel aen den Ed, heer commandeut, Commissaris en ambassadeur ctc Johantes Bacherus 1689 vergunt, en desen door den heer souba of groot gouverneur Va Heydrabathse rijk, Jansefra-chan; op de instantie van genoemde Sijn Ed. verleent den 5” May 1690.

De getrouwe mosseddijs of b’amptenarer, praesente toe komende Vam gouvernement Heydrabath, mnitsgaders alle andere bevelhebberen, die onder dit rijk sorterer, moeten weten verstaan; dat in firman VaTL den mcnarch, den grootmag- tigsten coninck van alle coningen parwannas VZn den rijxcancelier onder wiens opsigt alle landen gehooren, een vertrouweling is staan gemelt ‘t dorp Erican ende vijf dorpen cnder Palliacatta, dewelcke aen de grootste Comp” onder alle Europianen die conincx gebot gehoor geven; d’Hollandse Cotp’ eschonken Sijn ; insgelijx de thollen van alle coopmanschappen als andere goederen, d’ sjesuwa of hooftgelden vanl haar volk die onder haar gehooren vrygegeven nog meerder , bevel des coninx, die hieronder Ook begrepen werden dat die aen d’E Comp schuldigh sijn, moct mtn doen betalen hulp bewysen Ook wanneer hun Hollanders zijn weggelopen andere plaatsen vlugten moeten de bevel- hebberer aldaar deselve vatten aan de volmagten der Hol- landse Comp’ overleveren ; en daarby werd aanbevoolen, dat een yder sigh na die hooge ordres vin den grootmagtigsten conink s2l hebben reguleeren De voorschreven vijf dorpen moeten dan gelargeert werden en de geregtigheden of voordeclen daervan in handen van d’E Comp komen en wegens de gehelte hooltgelden oock thollen moet niemant haar lastigh vallen, nog iets daervoor eysschen maar haar behulpsaem sijn, geene sy met regt praeten deeren VJr haere schuldenaren dat oock doen betalen mits- gaders hun weghgevlughte volck in handen van Comp’ vol- magten intrageren, waartoe een ygelijck alle debvoiren moet inspannen

Hier stont Den 26 der maand Redsjep [375] in jaar 1101, sijnde onse stijl den May 1690. En tersyde d’ordinaire tekening van den souba en nogh meer : Volgens ordre var den coninck parwanna van den rijxcancelier geschreven, on1 de dienaren; die d’E Comp” tot Laar negotie van noden heeft, niet te moeyen; daarvoor, soo als het bevel V7m den Mayesteyt is, moet selve gehoorsaemt e “agekomen worden

Onder stont: Voor de oversettinge, Golconda, desen May 1690, was getekent ; Johannes van Steclant: Lager stont Gecollationeert; accordeerL; Golconda, den 11” May 1690, was getekent: J’ van Steelant; Accordeert : Abrah Sem;, cerste clereq;

DXXIX: KOROMANDEL

Juli 690

Vit Sfk anders dan d bevestigine vccr loopig Uarwin 20 September 1689, Behalve de drie daarin ueuandelde pinten is kier nOg vierde bijgevoegd, nml da: men opzichte de Hollandrs Ece nnicuvighedcn Mze Tntocren hun kwellingen aandocr

Translaat perwannes Vdu den rijxcancelier Asset- chan op ordre van den keyset Eurangseeb buyten firman apart 1690 aan de E Comp’ verleent Voor de cust Cormandel, aangaande weglopen van Hollanders, vastsetten VaM schuldenaars in dienst nemen van alle benodige menschen desen authentiseert tot Golkonda 1690, by den chasie, genaamt Moeraddy.

Alle dienaren nevens die het oppergesag in Heydrabath voert,

Radschab [376]: Uit Overgecomen brieven 169} dric-en-twintigste bceck, iolio VCISO presente toekomende; weten In dese dagen heeft den heer commandeur Joannes Bacherus gemagtigde van de Hollantse Comp ligtgeven des werelts geweest; denselven cenige versocken voorgedragen; namentlyk :

Wanneer de Hollanders eenige uytstaande schulden hebber sy deselve weder mogen afvordereni en dat de dienaren van den duan haar mneer daaromtrent de behulpsame hand bieden, schoon die penningen onder de wevers of eenige lieden mogten berusten

Eenige lieden vin de Hollantse natie ergens heengaande. sonder in haren dienst te continueeren alsdan by den haweldaar; die de plaats is alwaar selve komt te gebeuren, getragt werde dezulke wederom in handen te kryger, om aan die van wegen d’E Comp’ grootste gesag voert over te leveren

De Hollanders eenige persoonen ter sake van negotie in dienst willende aannemen dat niemant Jn haar selve nag beletten

Eyndelijk, dat geenige persoonen naar ongelijk sullen mogen aandoen; of eenige nieuwigheden mogen Invoeren:

Ende alsoo Sijn Keyserlycke Mayesteyt alle hetselve haer heeft toegestaan geaccordeerd z00 zijn deselve pointen papier gestelt: Wie hiertegens iets contrarie komt doen sal op het strengste werden gestraft Ook s2/ hiervan jzerlijx geen nieuwe perwannz behoeven

Onder stont Geldria, den 27 July 1690, Albert van Wede: was getekent :

Omschrijving voor Grootmogol, Dit i dA HIIL Waaror stuk Op nct kastccl Geldria gccopicerd:

Palleacatta

DXXX: CEILON_MADURA

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Juli 6 Augustus 1690 Van de KLS Koronaide Trok Van Rheede Zuidwaarls in dc richting Ccilonp Ram Tfrecrst hctgebicd naik vin Madura Tanr TATCM Och de kustplaats Tutucoriin; Het leck ficm gewenschi, den handel in lijnwaden aldaar uit te breiden, ’maar dewyle daaromtrent nicts dienstigcr dan dc gunste den land bccr, soo hebberi wY aarroe een ongemcene Occasie untmcel namentlijk dat den VOTI self beneccn gckoomen gcrcgcnthcyt toonde hebben mct spreken Van Rheede makic Farvam gcbruik Hen Hidncm Vcor nicu verdrag vrierdschap en samenwerking dat na Yorsicn vetitck voorloopig bekrachtigd werd dDor zijn vcrtegcowoordigcr Was - sonde-maik later ducr het zelf geleckend: (Onitgegeven brief Van Rheede Poda d. 23 September 1690).

Den 29 July 1690 Lusschen Sijn Hoogheyt, den Heere Reng? Kistna Moutton Wirapa-naik; orst 7r het Madurese Rijk ter cente ende den HoogEd’e heere Hendrik Adriaan van Reede tot Drakensteyn, Heere van Meydregt etc Commissaris egens Generale Nederlandse Oostindische Comp representeerende d’Ed’ Heeren bewindheb beren ter vergadering van XVI uyt name ende vanwegen d’Ed” Heeren bewindhebberen genoemt, ter andere

zyde; gemaekt ende geslooten dit contract Van alliantie, om in alle opregtigheyt, SOO lange als son en mane schijnsel geven onderhouden te werden.

1. Lerstelijk: Wanneer de mannigaers Fn de armene olas $\frac{377}{}$ aen eenige gebieders van de E Comp schryven sullen sy de namen van des Comp bedienden eerst stellen, en seggen doet cer biedigheyt: Van gelyken olas van Comp’ wegen; ien die van armene gesonden wordende, sal den naem Fan dicgene, MaC Taen d’ola houd, vooracnstaen; daerby doet eerbieding:

Uit ket Contraclboek. Ook de verzamelirg Kamer Zeeland, 3148, die derzelfde Kamer no 8368, alsmede in de Overgecomn bricven 1691 iitiende boeck; folio 405 en volgende; hetzelfde jaar het drie entwintigste bocck, folio 518 volgerde De vertegenwoordiger = hof, Zic hicrvoor, noot op blz. Brieven,

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

1. Ten tweeden. Van alle coopmanschapper, hoe die geraemd sijt, sal d’E Comp halven thol voldoen, vTY hebben alle eedwaren die langs dese kust voor haere dienaren uyt het land werden gehaelt.

2. Ten derden. Aen geen Europeaanse natic buyten die van dE Comp werden toegestaen Op dese cust te woonen off negotie te dryven:

3. Ten vierden. Soo eenige Europeaanse natic van d’E Comp’ weglopen, sullen die van armene, haer ’t gesigt krygen, gehouden blyven de wegloopers aan d’E Comp over te leveren

4. Ten vijffden. De cooplieden en werkluyder, die met d’E Comp handelen VOUI deselve werken, ende [voor] het copen vin lywaten oflte voor het onderhanden sijnde werk gelt op de hand genieten; sullen daarinne door niemand van des armnenees bediende VCi - hindert offte schade toegebragt werden;

5. Ten sesden. Imand van des E Comp volck in ‘t Jand van den heere nayk molesten doeride, waerover correctie meriteeren, sullen niet door die Van armene mogen werden gecastijd IJer tcn eersten Jen d’E. Comp’ moeten werden overgeleverd, Van gelyke eenige vai de armene omtrent des Comp plaatsen hostiliteyten gebruykende Ilen mede sonder iets misdaen wescn; acn des armenees volk orerhandigt worden.

6. Ten sevenden. Eenige vyanden hier comende om d’E Comp Inisdoen, zal den heer nayk d’F Comp nae vermogen te hulpe komen insgelijx den heer nayk van eenige vyanden aangetast erden- sal d’E. Comp Sijn Hoogheyt nae vermogen hulpe bewysen;

7. Ten agste. Het dorp Tutucorijn en desselfs onderhoorigheden, waervan den heere nayk jaerlijx volgende inkomens heeft gehad namentlijk:

- Voor schattingen der inwoonders Van Meloer pardaus 300
- Voor schattingen der Parruas [378] van Tutucorijn 920
- Voor schattingen Fan d’ dorpjes genaemd Caroetoeritsje; Coetoeoere-caroe Ayen-oerypo Marretour, Chiangereperi, Mapleoerni, Ariseri, Cowen-caroe Caloerani 1000
- Voor d’ thollen geregtigheden van d’ strand opvoeren der cooprnanschappen te lande- Waert 2400
- Voor d’ zoutpannen Van Tutucorijn, Corenbolam Arisery 500

Somma pardaus 6120

sal aen dE. Comp’ werden overgelaten en Van gerelte somma d’E. Comp” 3000 pardauws vrygegever ; dresteerende penningen sijnde 3120 pardaus sal d’E Comp ider jaer voor die overlating ien den heer nayk betaelen.

1. Ten negende. Ende opdat alle het voorenstaende te vaster werd onderhouden naergekomen sal hetselve in de Mallabaerse tale twec silvere plaaten gesneden tivee Nederduyts op papier geschreven werden; waervan een Mallabaers een Nederduyts Jen den heer nayk sal werden overhandigt, d’ andere twee gelyke tale by d’E Comp’ sullen blyven berusten.

Aldus getekent ’s Comp gefortificeerde logie tot Tutucorijn, ter custe Madure; den sesden dag van Augustus in den jare onses Heeren Jesu Christi 1690. Onder stont: Accordeerd, Jaffanapatnam den September 1690. Was getekend Pieter Coesaart, secretaris.

Inheemscke Christener; die zich iL hoofdzaak met dc vissckcrij van paarlcn charicos bezig hielden,

DXXXI CEILON_MADURA:

7 11 September 1690.

Op Tutucorijn zat Van Rheede ook in de Iabijhcid van ket gehied den tcuvCt Deze kwam de cumtractere van 1684 e 1685 niet na, Van Rheedc ernstiger vond, omdat den tcuver het eiland Rammanacoyl behoorde, dat dc vaarwcg tusscher Ccilon

Koromardel bchccrschte omliggerde Torated getuigen Wrted V Ade vexatien clijtagting, die denscven aam allie kanten Voornz mentlijk omntrent passagie van Rammanacoyl, Kerc gedaar, mitsgaders overtredende cen van prirci paalstc poincten van het contract; daarin bestaa ide, denselven buyten regc ring Joden BOude Moeten Mocr Pentzmby, die den principaeisten belhaamel Tungalipt Dorzaak den oarlg gcwecst was Met het og op de Ceilon Youd Van Rhcede het gewenscht; den grilligen Vorst langcr absoluut vors OvCr Rammanacoyl Iaten grond van schending der tractaten deed hij neri den oorlog 4a0, ni trocnen Ceilon Malabaar hekben Jaten konen De mnajoor Philippus Pijl landde het ciland Mam rcrics slechts een man Eastee Pemberal, dat het vaa-water, dc kil vat ptribunaar bcheerschtc Na cenige dagen kevigen strijd het grootste deel van het cilard daor Compagnie bezet, Wdarol besprekingen werden gcopend, cie volgetde ovcrcentomat leidden: (Onuilgegeven bricf vun Van Rheede Rede, 44, 23 Septembcr 1690).

Poincten e conditien tot contract alliantie van vreede tusschen Generale Comp’ Regnade Catte-teuver; opgesteld byeengebragt den 7 September 1690 door desselfs afgesanten Ragonade- pulle Ramasondere-ayen wegens d’E Comp” by den sergeant-mayoor Phillippus Pijl, Dominicus de Chavonnes Maurits Caesar de Thel, capiteynen in dienst der Comp tCni dien eynde expresselijk gecommitteert door den Hoog Edelgebooren Heere, Heer Hendrik Adriaen van Rheede tot Drakensteyn, Heer van Meydregt etc Commissaris wegens vrye Generale Vereenigde Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp” representerende van dien d’Ede Heeren bewindhebberen ter vergadering van 17. Omme naderhand by den voormelten Regnade Catte-teuver geratificeerd door denselven,

Ui: hetContractboek. Ook in verzameling der Kamer Zeeland, 8148, in dic derzclide Kamer TO. 8368, alsiede in de Overgecomen briczea 1691, vijftiende boeck; folio 400 volgende, van hctzelfde jaar hct dric Lwintigste boek; iolio 519 VCtso gende.

ncvens welgedachte Sijn HoogEdelheyt, onderterend werden

De vreede die tusschen de E Coip’ en den tcuver weest is en door cenig toeval gebrooken, werd by desen weder- vernicuwt:

Alle het quaad dat geduurende dese laetse differentie den een den ander mogt hebben aengedaen [379] voor altijt vergeveri vergeten blyven.

Daer WCSCtI een opregt vertrouwen tusschen den theuver dE. Comp sodanige ordere gestelt werden dat derselver dienaren eil Oulderdaner malkanderen vrundelijk minnelijk bejegenen

Gelijk als voormaels was bedongen sa] den soon van Penetamby, nogte desselts vrunden offte maagschap in eenig regeering onder den theuver Over eenige landen ofte havenlen Eestelt off ingelaten werden, dewijl dat volk voornaemste oorsaek is geweest van de oneenigheyt en questie die tusschen dE. Comnp' en der theuver oyt is voorgevallen opgekomen.

Byaldien den teuver eenig ongemak V7 vyand mogte Oter komen Soo sal 'E Comp denselven nat haer vermogen presente gelegentheyt de behulpsame hand bieden gelijk sodanig den heer teuver in tegendeel beloofft, soo &E. Comp' vIn eenige vyanden aengetast werd.

d'E Comnp sal aen den heer theuver wederom overgeven het fortje Pembenaar met het geheele eyland Ramanacoyl, sodanig hetselve laatst in haar magt is gevaller; nevers canon, Op selve eyland gevonden, present nog wesen sinde

1. De Comp sal ter syde het fortge Pembenaar voormeld mogen Maken een kleyne wooning voor een resident, Nederlanders en inlandse pions om de vaertuygen tan d'E Comp te bedienen; die naC desen tij: haer passagie door de ergte van Pembenaer mogten MCMCT

2. Van alle eygen goederen beurs rakende van Comp sal den heer teuver in de passagie van Pembenaar geen thol vorderen blyvende den thol der goederen, Comp' onder danen belangende; sooals roormalen geweest is

3. Alle de vaartuygen, voor reekening van de E. Comp beladen sullen niet werden ontlost, winneer meermael genoemde engte van Pembenzzr mocten passeeren, de diepte VJn het riff en de banken sulx sal willen iyden;

4. Byaldien Iien een middel roste uytvinden, het ordinaire canael en passagie verdiepen; Om de vaertuygen met minder pericul in korter tijt voort te helpen, SOO sal d'E. Comp den teuver ten dien eynde beyde haer best doen, om de grenden yt te haelen dieper te maken

5. Soo d'EJ Comp" mogten genegen wesen de landen van den teuver; offte desselfs havenen eenige negotie te stabileren SOO sullen de goederen, die men aldaer mogte te koop

brengen niet meer dan de helit betalen van de gewonen tol; die andere cooplieden verschuldigt sijn off in eygener wyse als d’E Comp’ in de landen van Madure betaeld:

6. Geen Europeen sullen in de landen van den teuver ter Clcm nog ter negotie toegelaten offte gepermitteerd worden, buyten de E. Comp

7. Soo eenig schip, klecn of groot, off eenig vaertuyg toebehoorende aen Comp offte derselver onderdanen, het ongeluk mogte hebben door storm onweir off andere ongevallen stranden Op eenige landen; staande onider den heer teuver; zullen die scheepen en vaertuygen, off haere goederen niet mogen werden geconfisqueerd mzer d’E Comp’ werden restitueerd, onder behoorlyke betaeling Vn bergloon vol doening van oncosten ten behoeve dergener, die daeraen holpen hebben

8. Alle jaren sal den teuver verleend worden, wanneer hy suix versoekt, een paspoort voor een scheepje, om met chiancos nae Bengale te vertrecken:

9. De vissers van den teuver sullen niet vermogen chancos cuycken onder het district van Mannaar nog besuyden nog benoorden; den teuver ehouden wesen zen d’E Comp’ leveren alle de chancos die buyten degeene Van sijn scheepje mogte overhouden tegens de prysen Ad Tutucorijn.

10. Deselve geregtigheyt; die den teuver van alle oude tyden parelvisschery gehad heefit, sa] denselven alsnog blyven behouden en genieten.

11. Soo er eenige sluykers vaertuygen sonider paspoort d’engte Van Pembenaer willen passeeren deselve achterhaeld WCr den; sal d’hellte van haer goederen Voor d’EJ Comp’ andere helfft vonr den teuver blyven geconfisqueerd, gelijk by het oude contract overeengekomen:

12. Soo een van beyde de parthyen van des anderen onderdaren volck schade mogte komen te lyden off verongelijkt c - den, sal den beleedigde syne klagten voortbrengen geen Justitie verkrygende, ongehouden blyven acn het gegeven woord:

13. Den teuver zal gehouden blyven dit eyland [380] aen Iteylige rivier tegens het eyland de S’ Crux een wacht te houden Fin 6 inlandse pions om aldaer alle sluykers te attrapperen nevens welke wacht altijd een pion van d’EJ Comp zal werden gesteld.

Dit contract sal SOO lang duuren; al5 beyde d’natien Fesen sijn,

Onder stond 2an linkerzyde: Als volmagten wegens den teuver, was getekend Mallabacrse letteren door Regnada- Pulle Ramasondere-ayen [381] ; aen d’ regtersyde: Als vol- magten

wegens Generale Comp’ was getekend: P Pijl, Dominicus d’Chavonncs M” C de Thcil: Lager stond: Voorenstaende contract nagesien geresumeerd sijnde, soo werd hetselve door mijn, Regnade Catte-teuver, by desen geratificeerd geopprobeerd, belovende Voor mijn myne komelingen selve altijd in opregtigheyt te Sullen onderhouden wzs getekend door de hand a den theuver met eenige caracters Ter syden stond: Ons present: P Hoogerlinden Claas Isaaksz . Nog lager stond Wy, Hendrik Adriaen van Reede tot Drakensteyn, heere van Meydregt ete” Commissaris wegens de Generale Vrye Vereenigde Nederlandse octroyeerde Oostindische Comp’ representeerde d H E. Hecren bewindhebberen van dien ter vergaderinge Van 17” nagesien geresumeerd hebbende voorensaende contract, volmagten den teuver tekend SOO wert hetselve by desen dcor ons geratificeerd geapprobeerd wegens de Generale Comp’ beloofft selve Voot altijt in opregtigheyt te sullen onderhouden doen onder houden. Op eyland Ramanacoyl, den 11” Septetnber 1690, was ge tekend van Reede In margine stond Comp’ zegel, roode lacke gedruckt, daeronder : Ter ordonnantie Ydi welgedachte Zijn Hoog Edelheyt, was getekend Hendrik Swaerdecroon; secretaris Hieronder stond Mallabaerse letters Voorenstaende kebben door Sijn Hoog Edelheyt sien tekenen was ge tekend Regnade-pulle Ramasondere-ayen: Nog lager stond Gecollationeerd; accordeerd; Ramnanacoyl, den 13” September 1690, was getekend - Tholl eersle clercq:

DXXXII SUMATRA’S WESTKUST:

18 Octobcr 1690

Na het cumtract 1681 hadalen die Batos; onder de pperregen- Ien radjz d’ Hoeloc radja d”Ilir, zich rustig gchouden. Novembcr 1689 Dretited de nog jonge radja d Ilir aangcwezCd opvolger zoon zyns broeders die de goedkeuring der Compagnic TUCE verkreee opvolging: verbocd zich oCerataandc acle tot troux onderdanigheid aan de Compagnic bevestigde ket contract var 1681.

Acte Eet vati getrouneyt, beswooren door den nieuw Lerurn radia d Tlhier Mage Radia broederssoon Yatl deni jongst Novernber aTitiQ passado overleeden radia d’Ilhier, aan de E Comp’ den Edele Heere Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys Edele Heeren Raeden VJ Neder lants India tot Batavia, mitsgaders den grootmagti gen coning vaIl Manincabou; als desselfs stadt- houder heere commandeur Salomon Le Sage; residerende LoL Padang:

Naardien (het) Sijn Edelheyt, den WelEdele Heere Joannes Camphuys Gouverneur-Generaal, EE Heeren Raden weegens de G’octroyeerde Nederlantse Oostindise Compl alhier in India beloolt heeft met het aifsterven ViTL weylen radia d’Mhier (tweede hooftregent deeser Jantstreeke negory Baros) die

plaatsvulling vin den overieeden met een ander aan sienelijck bemint en wacker man van kennisse; trouwe stant aan de Agtb. Heere Salomon Sage, commandeur deser kuste (mitsgaders vanweegens den grootmagtiger coning van Minancabou gouverneut deser Westcust strantlanden), te stel len en by Sijn E.Agtb. versoek voordraegen uyt de nazm van radia Houlou en de verdere regenten door radia Bandara Magad de radia nu radia Marrewassa (agtervolgens opgetelte E. heer commandeur en den raat tot Fadang g eerde missive; Soo aan den resident en secunde; als aan radia d’ Houlou de regenten in dato 14 September deses jaars 1690 geschre ven}, alwaarby gcetgevonden Versiaaln is den persoon Van Maege radia (sijnde broederssoon Fan den overleeden radia d’ Ilhier, tot de successie gewet gerechtigt) te ve-kiesen en niet alleen met de eernaam van den overleden radia d’Ilhier te nonoreren vererem; Ia]a ook in alle desselfs waardigheden, eernamen domynen (de regeringe) beneffens radia de Houlou de verdere regenten eerampten aaTI te stellen onder de behoorlyke verseekering verbintenisse (vam een soodanigen weldaet) Fan getrouw- opregtigheyt; SOO lange leeve; sonder eenige de minste malitie sy teegens wiens het weese mogte) hem In nart, boesem off gedencken verborgen houden off willen houden te erxennen Dies SwlCrC en belove hy VOOI Godt en de gantsche werelt gemeente, SOO groot als kleen, Vuor hem syne kinderen den opgemelten WelEdeien Heere Gouverneur-Generaal Joannes Camphuys Edele Heeren Raeden der Geoctroyeerde Nederlantse Oostindise Comp alhier in India tot Batavia mits gaders den grootmagtigen coning vanl Minangcabou en desselfs stadthouder den Agtbaren Heer S Sage, commandeur deser Sumatrase Westcust strantlanden tot boven Sinkel, Ted gemelt (als zijn wettige heeren zouverainen) alle getrouwig gehoorsaemheyt in particulier; alsook zan te neemen het jongst tussen Comp de regenten alhier van Baros in den jaere 1681 door de expresse heeren gecommitteerde opper- kooplieden Joan an Lenen althans Raat-extraordinaris ValtI Nederlants-Irdia en ambassadeur aa01 hoff van den coning Fan Persia, weylen Arent Silvius vernieuwt g’amplieert contract; [382] selve meede in allen sijn poincten deelen radia d’Houlou; sijn meedebroeder en hooftregent; wylen radia d’Ilhier (als daarvan erfigenaam sijnde) verdere regenten belooft ende beeedigt te sullen aanneemen naar komen onderhouden en willen helpen onderhouden; alwzarom hem, ridia Houlou verdere regenten beneffens groote ouderlinge aansienlijkste, alsook de gereente deses volks; ainnemen ter presentie Van 0ns ondergeschreeven, bywesen van onse strantbewoonders, beloven te eeren waarde te houden, meyntineeren, helpen houden meynti- neeren, idem tot voorkoming van alle onlusten, twist, [wec- spalt; in opregtigheyt, ten voordcele van de gantsche gemeente; ingesetenen negorye naedeelen der algemeene vyanden wien hij mogte sijn (off die van Aatchin), heylig opregtelijk, sonder eenig bedrog off minste beveynstheyt willen sullen Ieven;

Onder stont: Aldus nanr voorlezing Van ‘t jongst vermelde rernieuwde contract, en by haar gesamentlijk naar Mame- tanche wyse beeedigt sijnde den deese tot meerder versee kering een yders gerustheyt met haere onse naamtee kening onderteekent, sulx dubbelt, soowel Duyts als Maleyts Lager StOnL: Binnen E. Comp geiortificeerde loge tot Baros; deesen October anno 1690, naar lugt Mamets 1102 , den 10 der ectsten maant Marem was geteekent: Radia Houlou, Radia d’ Ilhicr, Orangkay-ballecuw Radia Sittia-moeda Radia Sittia-lela Bandara-radia en radia Bandhara Terzyde stont : Ons present, Hendrik Mortier en N Spring:

DXXXIII TIMOR_ROTTI_

24 November 1690 3 Februari en Mci 1691.

De verschillende vorstjes regenten Rotti hadden zich in 1662 undcr Tker toezicht vall de Corpagnie gesteld: (Corpus I; blz. 212 214). Desoudank traden zij herhaaldelijk vijandig tegen de Nederlarders zich; getuchtigd te zijn, UTCCI verdcemocdiger en beloiten troux oc lerwerping af te leggen. (STA?EL De firchiel 1684, 56 -57 en de daar Feoemde Maerattta Zoo cok in 1689, Tocn cen Geel Cer regertert openlijken pstand kwimen tegcn de Compagrie Deze kreeg ehter stcun de hondgctooter Zuid-Tinor Uquw Ecbleven tegorijen p Rotti; EuiO 1690 zonden Rottircezcr ccnige afgevaar- digden naar Koepang, njcr Woar de E Comp te verdemoedigen Incle-rAn (e versoccken, E. Comp’ haer Wederom gerade ge- lieide aen ncmiem Oncenigheden tuaschen de Rottircezen onderling, cader vijandschap tcgen Compagnies bondgenooter, tijdens onderhand-lirecn bedreven; mlaakten, besprekingen lang cuurden Nadat eindeliik 24 November overeenstemming verkregen vertrokken nnderkanddlaa-e WaaT Rotti, daar rapport brelren schillende ceremtren te vervullen; Vlatna Koepang terugkecrden; waar Februari oncertelkcning plaats had. Daarbij lieter de onder handelaars allen blocd uit hun &m roin aa0 vlocien, deden What buskrui: doar legden musketkogel im Toctofm aes Knecen Foed dooreen drodren CEIT Re: allen teugie mengsel, Deze cerenicnie drocg hct karakter van d Mccst krachtigc be - cwenine De resident zijn raad vierder den vrede mlet maaltijd, den Rottincezcn aangehoden die echier wcees dc uit Bataviz voorgeschreven utttesnagie TaT tAr eervocdig 75 Nadat IL d Roltineezen vertrokken Karem kwam 16 Maart Op Koepang vaartuig uit Batavia mct #scherckagic” VOO? de regenten; Er zat niets anders op dan ner te zocken; nogmaals Jea Koepang koren, de geschenken in vangs: nenien verzclr Hooge Regeering werd deze Iegenheid gebruik gemaakt, kct verdrag nogmaals docn Olde Ieckencn (Onitgegevert brief resident raad 0 Timor aan Hooge Regeering Batuzic, 48. 25 Msi 1691). Vredearticulen, opgesteld door operhoofd en den Taad deses casteels Concordia eyland Timor, ter presentie van de

bondgenoten coningen van Coupang Sonnebay Amaby tusschen die van negoryen Termane Lando Ossipoko Boke Deka Oynale, Thic en Loby, Comp trouwgeblevene ter eene, Raccauw, Bulba Carbaffa Batoisie afgevallen weder in genade aengenomene negoryen ter andere syde bestaende in ils volgt :

NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE

Eerste articul; Dat alle voorgangene questien; die sylieden tegen den Rikjes Zuidpint Timor[383] anderen gehad oite nog soude mogen hebber, dood te niet sal wescn toekomende niet meer van selve gerepl; eroerd off opgehaelt sal werden.

Ten tweeden Dat die van Rotty in ’t generael niet sullen vermogen eenige Soloresen, Addonaren, Biemanesen Portugesen andere handelaren die sonder consent ofte vrygeleyde daer soude mogen komen, te gedogen aen deselve eenige slaven etc verkoopen maer haerlieden voor eerste mael afwysen, met dese waerschouwing, dat andermael niet weder behoeven komen off dat sy, Rottinesen; gehouden sullen wesen haer van daer te verdryven en de goederen prijs te maken. Dog Soo der eenige Maccassaren off Maleyers mogten enkomer, sullen haer goederen enslaen personen vastsetten, met en off ander vaertuyg aen casteel Concordia over te brengen in handen van E. Comp te leveren

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Ten derden; Dat die Uin Rotty niet sullen met haere vaertuygen njer Solor, Ammarassie, Liffouw, Zavo, ofte eenige andere plaet Gcm vermogen eren sonder daertoe ECn vrygeleyde van opperhcoft en den rad hebben verkregen; en byaldien dit komen over te treden; en eenige haerder vaertuygen zee quamen te attrapeeren, sullen de goederen prijs, de personien als lijfeygenen voor Corp verklaerd werden

Ten vierden: Byaldien gebeurde, dat ecnige slaven VRT haere meestera fugatief wierden en haer in andere negoryen begaven, en haer daer sogten te onthouden oite woonplaets te nemen sullen coningen ofte Opperhoofden in wiens negory de gevlugte komen, ieder, geene uytgesondert, gehouden wesen deselve aen den eygenaer te overhandigen

Ten ijffden Byaldien daer eenige moetwilligers waren, die van een off ander negorijs volckeren haere buffels, paerden, schaper: ofte andere vec quamen Toten off te stelen sal dien regent offte opperhooft vanl wiens volck het soude mogen sijn; daer- aen klagten wierden gedaen, gehouder wesen goed ondersoeck doen

of laten nemen sulx bevonden zijnde, den misdadiger opperhooft den rad tot Coupang over leveren, zijn straffe naer vereysch der sake te ontfangen.

GEEERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ten sesden: Zoo wanneer in d’ eene off &d’ ander negory tot Rotty eenige persoonen mogten konien, die uyt naem vzn opperhooit off d’ E Comp eenige paarden buffels, schaper ofte ietwes anders quamen Op te eysschen ofte valsse praetjens te maeken, gelijk Voor desen wel is geschied en bynae onder haerlieden in gewconte zullen de koningen (’t sy in wat negory sukx quam voor te vallen) die gasten hegtenis setten en met een off ander vaertuyg naer Coupang oversenden om haer straffe alhier naer merite te ontiang opdat alle onheylen die daer- door soude konnen ontstaen, voorgekomen mogen werden

Ten sevenden. De volckeren vat Carbaffa sullen haerlieden weder onder haren wettigen coninck; genaemt Sodick; (die met het begin des oorlogs zig van daer heeft begeven, sijn toevlugt Termane onder d’E. Comp geriomen), hebben te begeven, om alsvooren haer negory onder haer regte heer wederom te woonen op te bouwen

Ten agsten. Gelijk mede die van Batoisse, onder haren coninck, genaemt Nosse, (die present op de negory Lando is) zullen vervoegen om haer negory wederom te bouwen aldaer domicilium nemen dog byaldien de coning Nosse genegen mochte sijn op Lando te blyven en sijn regeeringe af te gaen zoo zullen die volckeren VAnI Bantoise welke op de klip Batolain[384] elders gevlagt sijn, haer onder sodanig een regent moeten buygen gehoorsaem sijn, als dE. Comp sal oirdeelen daer de naeste bequaemste toe

Ten negenden d’E Comp sal niet gehouden sijn die van Termane, Lando off andere trouw geblevene bondgenooten te constringeren imand van de volckeren; die van de Bulbanesen Raccouwers Carbaffers, off imand van haren aenhang, geduurende den oorlog tot haerlieden zijn komen te overloopen, wederom te largeeren; vermits die by haren vader; &’E. Comp zijn gekomen haer behoorlyke plicht gebleven. Maer sullen de Raccauwers karen aenhang naer de ratificatie deses gehouden wesen, alle sodanige volckeren aen dE. Comp Ter hand te stellen, als staende desen jongsten oorlog van de trouw geblevene negoryen tot haer zijn xomen overloopen, om daermede naer goedvinden te handelen

Ten tienden. Zullen die van Raccauw Balba, etc met haer aenkomst op eyland Rotty alle de Timoresen Ammarasiers wederom Iiae1 Ammarassy laten vertrecken, of ten waere dat

eenig der selve genegen waeren naer herwaerts te komen Onder ouse Timorese regenten blyven wocnen welke dan naer ker-waerts zullen togen gebragt werden

Ten eliden Gelijk die van Termane en Lando alle de Coupanesen, Zonne- bayers en Amabiers, die haer aldaer nog sijn onthoudende, aen haere hoofden alhier op Coubang van gelyken zullen restitueren

Ten twaaliden Insgelijx zullen dkoningen [385] Raccauw, Bulba, Batoise Carbaffa (naer de ratificatie deses) haere negoryen weder bouwen en in deselve domicilium nemen en de klip Batolain paggering sterkte demolieeren in ’ geheel afbreeken

Ten derthienden; Mede Z00 zuilen koningen eyland Rotty gehouden blyven; z0o winneer yInand van den anderen zijn volck in haere negoryen quamen loopen aldaer domicilium nlemen; deselve op te ratten naer haer rechte heer en coninck Ouer te stuuren: Coupang:

Ten veerthienden Zoo hct mogte kornen gebeuren; dat door eenig interval eenige negory oif negoryen Op Rotty met den anderen in eenig verschil quamen te geral ken; z00 Sullen sy daeromme egter den anderen niet vyandelijk mogen aentasten maer Op spoedigste naer Coupang overkomen, Om de oorsake van haer geschil G opperhooft den Iaad bekend maeken, 4Cn welkers advijs goedvinden haer sullen moeten edragen, om alsoo alle veedere vcrwy deringen voor te komen.

Ten vijftienden. Mede sullen die van Bulba, Raccatw Carbaffa Batoissic gehouden zijn aff te wagter; wat Haer Hoog Edelens hacrlieden lot boete VOO1 gedane guastos op haer rebelly komen leggen

Alle welke voorenstaande articulen wy alle in generael, Cll een ider van ons in besonder belooven sodanig te observeren en stiptelijk naer komen gelijk deselve ons ook volkomen z00 in de Maleytse als onse moederlyke Rottinese tale, is Over getolkt wel te verstaen gegeven in den raad van casteel Concordia tot Coupang op eyland Timor ter presentie van de Coupannese Zonnebayse Amabise koningen aldaer, welker presentie WY tot teekcn VJm onse goede meeninge, om dese voorenstaende vreede-articulen opregtelijk naer komen, ons bloed onder den anderen gemengd gevoegd met Oneen swaerster eed hebben gedroncken, Onee teekens hier Onder: Alel gestelt Timor in castecl Concordia; ady 24 November 1690, den 3 February 1691 ondertekend beswooren van ni- volgende koningen als Toncquanrak, conink van Racczuw, Kappa Mangeray, [weede vam Bulba; Kedo Pelo tweede van Carbafia Nosso coninck Tan Batoise, Lilo Dutamma jongste koninck Vinl Baka, Dala Rotty, tweede van Ossipoko, Tonc-quanan, coninck van Landa Koyanna Hoean coninck van Loly, Henokanna coninck van Deka, Fanky Porro coning van Oynaly,

Messa Poura, cuning van Tkie; Pelo Kina coning van Termane verdere Timorese regenten present als getuygen Ammasoesang; opperregent van Coepang, Ammatano capitan tominegon van Coupang, Ammataluyt, alias Amanecy, aCI sienlijk torntnegon der Amnabiers Ammabacky Amababou aensienelyke tommegOns vanl Sonnebay, de koning van Amaphoan voor vertolcken Paulus van Coupang, inlands schoolmeester, Cornelis Boudens cn Hendrik Jochemsz , present den geheelen raad (exepto Sr Johannes Hofman, die seer siecke- lijk thuys leyt).

En nu volgens ordere van Haer Hoog Edele, by haer g'ecrde missive van dato 30 January 1691, duplicaat opnieuw van de naervolgde koningen ondertekend: merck van Tonkanack; coning van Raccauw merk van Teo Mangary, coning van Bulba in plaets van desselvs oom Cappa Mangary, die door impotentheyt van sijn Vrouw niet mede is overgekomen; merck van Kedo Pelo Eweede van Carbaffa ; merck Van Nosso, coning van Battoise merck van Fanky Porro, koning Fan Oyraly merck van Dala Rotty, tweede van Ossipoko, dito van Hoean, vader regeerder van den jongen koning Coyanna Hoean van Loly, merck van Henokanna coning van Deka (De koningen, genaemd Messa Poura van Thy en Lilo Dutamma van Baka sijn niet mede overgekomen; alsoo dese bovenstaende regenten, sonder haer te wagten, de teyse naer herwaerts hebber ondernornen) Inerk van Pelo Kina, coning Tan Termane.

Onder stond Ons VOOT vertolken uyt het Nederduyts de Maleytse en Rottinese tale, was getekend Paulus van Cou- pang en Hendrik Jochemsz Ter zyde: Als getuygen, was getekend merk Val Ama- soesang; opperregent Yan Coupang, dito vin Ammatano; capitain tornmegon der Coupanesen, merck van Amakobo, der koofdregenten van d'Amabiers, dewijl Amateluyt hier niet present iS ; getekend merk VinL Ambacky, dito vatl Amd- babou aensienelyke tommegons Vin Sonnebay: Op de kant: Dese TC"ClS- ommestaende handteykeningen sijn op dato 4 May 1691, in presentie van opperhooit en den raed, benevens de Timorese coningen en bondgenooten als ge- Luygen weder opnieuw agtervolgens d'ordere van Haer Hoog Edl , wveder ondertekend ten casteele Coicordia eyland Timor, was getekend Willem Moerman, Hans Jacob Kcller; Stephanus Hoomoet, en Jacobus Corput

DXXXIV _ PERZIE

November 1690.

Het krachtdadig optreden der Compagnie in Pcrzie (hiervobr blz- 367 370) had cen tegcnovergesteld Ltcct ghad als Waarwan Vrwzchl 4llE cerst 1685 werd dce handel der Compagnie gedeelteliik vrijgegeven, Fotuel vernieuwing dccontrict nog Rce sprakc 7as (hicrv6or 410-412). Den sden Octobcer 1689 trok de buitengewoon Raad Indie , Jan Lcenen, als gezant der Hooge

Regeering uit Batavia azt Perzie: Hi WcFC vcch eerbewijzen Ispahan TlLcI TaaR bricf den sjzh de rcgecring Batavia blijkt , da: wel Enkelc grieven #erden opgeheven cenige Yerroekem ingewilligd, mal7 ook ditmaal Ecen nicuw zijdccontract stand kramn (VALENTIN V, I, Pergie , blz. 257). Op Van Lecnen' $ Erzoek droeg dc sjah wan Gouvcrnicur de havenstad Gamron OP, wat welwillender ELEns Ncderlanders tc werk gaan;

Translaat mandament door den konink Siah Sule- man op den Gamronsen hartogh Mahamed Aly chan, 1zn den Ed. heer ambassadeur Joan vin Leene den 27 November 1690 verleent;

Godt,

zegel van Zyne Mayesteyt.

Daar een gebod dat de werelt te gehoorsamen heeft; ge- Geven; weten, dat den hoogverhevenen ende aensienelyken in regering: Mahmed Aly-chan; regent tot Gamron, Vin onse koninklyke gunsten versekert zijnde, bekent dat desen tijd aen ons voorgedrager, dat [hy] sig Omtrent de residenten ran de Nederlantse Comp die aldaar haren coophandel dryven niel tol haer genocgen comt te gedragen; daarom op den ontfang deses het vin synen pligt wesen voortzen omtrent gerelte natie met een goeden heusschen ommegang alle faveur ende goetgunstigheyt te bewysen ende niet toclaten da: ymant tegen de redelijkheyt haar in haren handel hinderlijk zy, waarmede blijlt op de koninklyke gunsten verhoopende Geschreven maand Safer des jaars 1102. Op den dos stond geschreven Ter ordre van Syne Mayesteyt

Overgecomen bricven 1690, derde boeck, iolio 1024. DI: 91

voordragen van Zijn Hoogheyt den Isiik agazy bassy (te weten dit mandament verleent) Accordeert Spahan in Persia den 20 December 1690, Pierraard, schryver.

DXXXV PALEMBANG

15–19 Januari 1691,

den loOp van het jaar 165J ontvirg regeering te Batavia van resident op Palembang ,diverse klagten over de quadwilligheyt van Zultan Ratou TTtrEr ieyerantic peper Ondanks Orclcstcr den teslent Vacg pper stof vuil geleverd de sultan wilde aeet Spaansche realen Gten Hollandsch geld in betaling 17rnemien ctc, Toen Hooge Regecring hcm CUCC bestaale overeenkomsteri; verklaarde de vorst, dat hij Werens aveelvuldigheyt der contracten niet ineer wist, JeraA hij zich had nnudcn Zoo zag ncm zich Batavia Ecnoodzaakt; comumissaris nbar Palembang zenderi, den jden Novenber 1690 kcos opperkoopman Isaac Thye als zoodarig roorien ccn Wlvoerige insFructic: Hct gelukte her;

sarentreckinge” van & bestaande coniracieli door den sultan coen [eckenen (Generale missive Gaar Read Indi Aeeeh= XVI[Jcsomd &. 26 Lalate 1691).

T’ samentreckinge van soodanige contracten, als in den jare 1662, 1678, 1679 en 1681 tusschen d’ Generale Nederlandse Oostindische Comp mitsgaders den Gouverneur-Generael ende de Raaden van India, sijn gemaekt ende beslooten met den Sulthan Ratoe ende het rijk Tam Palembang, met uytlatinge van ver-scheyde pointen articulen; dewelke Soo door tijd vervallen, als naderhand voldaen mitsgaders ook by nader overeenkomste verandert sijn, welk voor jegenwoordig sodanig geschied het versoek vani den coning van Palembang, tot voorkominge van alle mnisverstander; die uyt de verscheydentheyt verznU eringen der gemelte contracten in eenige saken souden konnen ontstaen om; onvermindert de boven- gemelte contracten in plaetse van deselve tot meerder klaerheyd konnen dienen allen deele ter wedersyde opregtelijk nagekomen te werden

Ten cctsten Sal tusschen Nederlandse Comp den Sulthan Fan Palembang en syne wettige successeurs als voor- heen blyren onderhouden werden cet vaste erde onverbreke- lyke vreede ende eendragt, dewelke voor altijt sal duuren

Ten tweeden : Is beslooten en vastgesteld, dat de negotie van de Comp Palembang als voorheen gedreven sal werden met expresse daartoe aengestelde cooplieden door den Sulthan, off met sooveel meer off minder; ils den Sulthan sal gelieven Eoed vinden, dog niet als in presentie van desselfs sabandaer, nemende den Sultan aen in effect daervoor te sullen respondee ren mits dat des Comp opperhoofden geen coopmanschappen off contanten Van gemelte cooplieden des Sultans naem gevordert werdende, sullen laten volgen dan met speciale ordere des Sultans off in presentie van desselfs sabandaer, welke verstrecking off coophandel van dE Comp met des konings factoors ook niet sal mogen geschiedcn off in gelt off in goed alleen; maer in beyde de soorten, yder voor de geregte helfft, namentiijk om met een woord te seggen: halff kleden halif gelt: En sullen ook d’ prysen der kleden nae yders drifite particulier niet mogen gereguleerd, Macr door wedersijdse bewilliging mnoeten getroffen werden, invoegen gelijk den handel Fan cleden coopmanschappen vereyscht, end nae coopmans steyl in gebruyk is.

Ten derden Sal niemand din de E Nederlantse Comp alleen alle den peper, in rijk van Palembang vallende, mogen koopen en uytvoeren, ende voor een picol van IC) catty China off 122/ Hollantse ponden, ACTI den coning off syne iactoors voldoen 3 rijxdaelders contant gelt off Spaense reaelen, ende 356 kleeden offte andere coopmanschappen die Comp Palembang mogte aenbrengen en verkoopen, sullende daeren boven voor conings

geregtigheyt van d’ uyt voeren peper de Comp boverdien dan nog betaelen % rd” in contant voor yder picol peper; volgens oud gebruyk

Ten vierden Ingevalle den peper, die aen de Comp geleverd werd buyl ten gewoonte vuyl off met aerde en steentjes gemengd bevonden werd sal den Sultan off desselffs sabandaer gehouden esen de behoorlyke correctie daerover te doen besorgen, dat voor de leverantie gesuyverd werd, opdat de Comp haer gewigt geen nadeel kome te lyden goede peper Voor hacr gelt komt te erlangen

Ten vijfden: De peper, die binnen Palembang aen de Neder- landse Comp geleverd werden sal door de cooplieden des coninx vOOr des logies wallen moeten gebragt en van daer verder in d’ pakhuysen door Comp dienaers gedragen werden maer wanneer der eenige afscheping geschied, dan sal den sabandaer, off die door hem daertoe gestelt sullen werden, deselve alleen affwegen treckende daervoor volgens oud gebruyk dertig rijx- daelders des daegs, bovendien nog voor gemelte sabandhaers en haere dienatrs de gewone vertering van stux cleetjes, offte de waerde van dien, ter somma van rijxdaelders voor ider Comp schip, dat ses duysent picols peper komt te vervoeren, mitsgaders de kleender scheepen van minder quali- teyt; %) ider nae advenant; hetsy dat se VOOr de logie, off binnen rivicr vin Palembang volgeladen werden, mits dat den sabandhaer en syne dienaers gehouden sullen Wusen s0o lange wegen; als by het dagligt teekens der daatsc sullen kunnen gesien werden.

Ten sesden: Soo wanneer Sultan Ratoe eenig gesantschap doet, SOO sal peper, daermede afigaende, alleenlijk tot schenckagie mogen dienen, ende niet boren de 1000 picols in een jaer bedragen sonder van Comp residenten affgewogen werden ook sal deselve peper nae geen indere plaatsen tot schenckagie mogen gesonden werden dan alleen nae Batavia offte Malacca, sonder dat die gesanten tusschen wegen eenige plaatsen, dan door noot, vermogen zen loopen; maer sulx Goende door Sultan Ratou daerover gestraft moeten werden, om alle sluyckeryen des pepers te wered tot welke besending dan ook het opperhooit tot Palembang de vereyschte pascedulen rerleenen sal, eren gelijk hy ook gehouden sal Sijnl, des Sultans versoeck, desselis verdere vaertuygen, alsook die van syne ondersaten vertreckende Tiae eerge sodanige andere plaatsen als tot nog toe gebruyckelijk is, met behoorlyke passen voorsier, On by ontmoeting van Comp scheepen off vaer- tuygen vOOr geen zeerovers aengesien te werden; alsoo van elle ongemack oflte overlast bevrijd biyven, mits dat dan ook met dese vaertuygen Tan den Sultan, als van syne onder- satell, geen peper altoos uytgeroerd veel min aen andere natien verschonken ofte verkocht sal mogen werden

Ten sevenden Dat geene ondersaten Val Palembang elders uac toe sullen vertrecken als onder behoorlyke pas Vin des Corip opperhoofid, denwelke sy, wederkomende, ook weder JCT denselven in Comp logie sullen moeten vcrtoonen ende opgeven wit goederen sy medegebragt hebben, alswanneer ook des Comp opperhooffd des noods vermogens zal wesen; OM die vaertuygen te laten visiteeren, en ondersoecken; off deselve geen verboden waeren, als amphioen en Cormandelse, Bengaelse Gff Suradse kleedet, komen aenbrengen in sulken geval rolgens alle de gemaekte contracten tegen haer te procederen tot confiscatie Van goed en vaertuyg, te verdeelen de helft VOOT den Sultar ende de helit VOOr de Nederlandse Comp

Ten agsten Indien den Sultan Ratou eenige kleeden off andere goederen mogte komen begeeren sijn gebruyck, sal Sijn Hoogheyt deselve mrogen eysschen genieten van des Comp residenten, Sod die onder desselfs administratie berusten; off andersints deselve Van Batavia laten ontbieden mits daervoor Letalende Sc0 veel; als de Ej Comp die affstaende off de prijs daervan bevorens bedongen zijn.

Ten negenden : De Nederlandse Comp Sal, gelijk als by het contract van den April deses jaers 1678 beslooten zen de sonsang, off de mond van de Palembangse revier, mogen hebben aenhouden een huys off rkit; omme VOOr haere dienaren en subjecten tot gemack off lijfberging te dienen, gelijk dat mede bovendien den Sulthan aen Nederlandse Comp vergund heefft sodanigen erff daerop geboude logie, regt over de stad Palembang, als dc E Comp volgens contract van den 29 Juny des jaers 1662 aldaer besittende, met sodanige sekerneyt voor brand en andere ongemacken als daer omtrent van noden sal wesen; en ook by vierde articul van contract des jaers 1662 bedongen namentlijk dat omtrent deselve logie niemand vermogen eenige huysen oite WOo- ningen te bouwen olte besitten binnen de distantie ten minsten Tan vadetren 4ti deselve gcen pereyckel van brand onderworpen te sijn

Ten tienden: Den Sulthan Ratou neemt aen Op sijn koninklijk woord, en beleofd de ministers; goederen coopmangchappen van d’E Nederlandse Comp tol Palembang alle sumen nemen en te houden onder sijn protexie bescherminge tegens alle diegeene die haer souden trachten te beschadigen off over- Iast aen te doen, geene uytgesondert:

Ten elfden: De Nederlanders ofte andere subjecten van d’E Comnp sy vrye off lijfeygenen, schuldig ofte onschuldig, die souden willen van de E. Comp wegloopen haer onder de protexie van den Zulthan imand der grooten begeeven sai den Sultan nog de gemelte syne grooten off onderdanen, niet vermogen aen neemen maer gehouden sijn aanstonds weder Orer leveren ter het opperhoofd van d’ Nederlandse Comp gestralt te werder en dat selfs niettegenstaende sy Mahometaanse religie mogte

aengenomen hebben; ende sullen het volck van d’E Comp ook van gelyken doen met de onderdanen van den Suitan van Palembang, yder heer meester over sijn dienaren onderdanen te laten

Ten twaelfden: Wanneer eenige questien oite onlusten tus schen onderdanen ofte subjecten van d’E Comp ende onderdanen van den Sultan Ratou mogte Ontstaer, sal ider nae den regel en regtmatigheyd syne eygene onderdanen vermogen te straffen sonde; dat den efm eenige de minste jurisdictie oflte strafie ver en tegens des anders onderdanen sal mogen voeren off exerceren,

Ten derthienden Sal het opperhoolt van Nederlandse Comp tot Palembang niet alleen gesag gebied hebben over alle de oniderdanen subjecten van de gemelte Comp tot Palembang handelende oflte aenkomende; Om deselve regten in hare szeken voort te helpen, daer het nodig Ivese , maer sulien daerenboven ook alie vreemde koopluyden, tot Palembang woonende oite aenkomende, sorteren onder d’E Comp

Alle welke voorenstaende poincten dan dusdanig sijn besloten opnieuw bevestigt door den oppercoopman commissaris Isaic Fan Thye, uyt nane van Generale Nederlandse Comp met den Sulthan Ratoe, konink van Palembang, voor hem als sijn wettige successeurs, in de stad Palembang; op ilen 5 January des jaers 1691 omte wyders by den Gouverneur-Generael ende de Raden van India tot Bataviz mede metten cersien sodanig geapprobeerd geratificeerd werden.

Onder stond des Comp segel, in rooden lacke gedruckt, en daeronder : Ter ordere van Welgernelte Haer Edelhedens, was Retekend Isaic van Thye

CENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ter syden stond Ten overstaen van ons was getekend Willem Sabclaer; Willem Bolton en Rippert Pelle Enl was het selve in de Maleytse tale met het koninxzegel bekragtigt; mitsgaders door den Sultan en verscheyde syner grooten getekend:

Ampliatie of nader verklaringe Op het vernieuwde contract tusschen Haer Edelheden den Heere Gouverneur-Generael ende de Heeren Raden van Nederlands India tot Batavia als representeerende d’Generale Geoctroyeerde Oostindische Comp door den oppercoopman Isaic vin Thye; als welgemelte Haer Edelhedens expres commissaris eente, ende Sulthan Ratou Abdul d’Jamal, koning van Palembang; door Sijn Hoogheyds speciael gemagtigde de princen Pangeran Diepa Cassoema, ende Kiay Maas Ario Panocla ende verdere adjuncten ter andere zyde

D’princen Pangeran Diepa Cassoema Ter ens Kiay Maas Ario Panoelar, schoonsoon swager respectievelijk van Sultan Ratoe; koning van Palembang, als expres gemagtigde van gerelte Sijn Hoogheyt; verseld mnet Kiay Patsja Tanda nevens drie sabandaers hebben hunne byeenkomste met den commissaris Isaac Uen Thye en den raed heden in Comp logie onderlinge gediscussieerd het verschil, sedert 2 1 3 jaren herwaarts getrotteerd hebbende tusschen gemelte Sijn HOog heyt ende den resident Willem Sabelaer over het leveren suyvere peper; als sustineerende Sijn Hoogheyt, volgens den teneur van contract van den 20 April 1678 met den heer comntnissaris Dirck Haes, de ampliatie van den 3 July desselven jaers, met de heer commissaris Joan van Leenen dat met het leveren der peper konde volstaen als deselve niet met aarde off steentjes vermengt was, Schoon het stoff 10, 12, off meer percent bedroeg; als een eygen aard der peper sijnde ende den resident Sabelaer in tegendeel, dat conform den inhoud der contracten peper suyver ende schoon moest geleverd werden; terwijl het stoff geen coopmanswaer was, mzer; als nergens tot nut, aenstonds eggeworpen wierd waerop dan eyndelijk tusschen opgemelten commissaris en princen, uyt naem ran wedersijdse principalen, vastgestelt en besloten is, dat de

COST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Peper conform den teneur der gemelte contracten insonderheyt het vierde articul gerenoveerde contract van den 15 esel maend suyver schoon sal geleverd werder, sooveel den coopman leverancier doenlijk sal sijn ; maer dewijl bovenlanders off peperboeren dat greyn doorgaens stoffiger leveren dan wel voorhecn verder overeengekomen slooten, dat byaldien het peperstof uytterlijk niet boven drie percento komt bedragen dat d’E Comp deselve dan als suyver ennemen en tegens den gestelden prijs betalen mitsgaders dat onderwigt alleen dragen sal. Dog ingevalle het stoff meer dan dne ten hondert bedraegt; sal het overige verlies rolgens het voorig gebruyk, voor reekening van den leverancier komen; het meerder bedragen de geleverde Peper gerabatteerd werden. Wesende geduurende en onder de verhande linge deser saak door voornoemde gemagtigde princen ook geproponeerd volgende twee poincten, met versoeck; dat deselve door den commissaris alvoorens de finale decisie mogten toegestaen ingewilligt werden; tot voorkoming van schade en wegneminge van alle verwyderinge, namentliik :

- Dat by het aenbrengen van peper deselve, soodrae die (volgens luyd van d’5 articul vernieuwde contrackt) door Comp dienaren pakhuys sal gedragen sijn aenstonds werden gewogen sonder selve (onder pretext van nodiger dienst) ect ander tijt uyt stellen, peper packhuys ongewogen vernachten ; maer ingevalle dat ander werk 500 noodsakelijk wis, dat d’

peper nae de opdrae ginge niet SQu konnen gewogen werden; dat men dan liever de peper soo lang in de rakits voor d’ wal der logie sou laten blyven liggen, tottertijt dat het den resident, off desselvs secunde, beter gelegen quat om die aenstonds af te wegen

- Dat de leveranciers der peper wat beter genoegen mogt EC geven worden den resident die van haer ontfangt, wegen met de daats, namlijk dat de rottang; die hier ordinaris met bogt onder end van de daats inhangt, mogt wegge nomen werden Len eynde Ien ook soude ronnen sien, hoever weegstock neerslaet als de peper aan hiack hangt; desgelijx dat men gecn ruymen uytslag neemt by ‘t inwegen van de peper, met de weegstock in opslaen te stutten, Maer cat suix ten genoegen van de leveranciers nae behooren schiede, en Op deselve wijs als de sabandaers die by de afscheeping de scheepsoverheden als waagmeester toewegen Welke voorschreven Tee pomncten den commissaris mel advijs van rade billijk regtmiatig oirdeelende, Zijn Hoogheyt in allen deele volkomen werden toegestaen, Comp wegen E agreerd, geen den resident alhier by instructie ook specialijk werden aenbevolen promnptelijk te agtervolgen waerdy deni commissaris nog gevoegt heeft; op het tweede poinct, dat byaldien leveranciers eenig ongenoegen mogten scheppen by inweegen huner peper; hetselve niet verswygen triaer sabandaer bekend miken moeten met Foorkenns goedvinden van Sultan Ratou hun goeddunken daerover sydig billijkheyt uytten alsoo d’ ervarentheyt leerd dat het opkroppen Wau geleden ongelijk veeltijds aenlyding tot verwydering gceift

Tot Mact korninge deses sijn hiervan gemaekt twee censluydende geschriften, Soo in de Nederlandse, als nae den sin sinceren inhoud door den comtnissaris Maleytse tale gestelt wedersijds uyt naem onser heeren principalen met respectieve zegelen ondertekeningen bekragtigt.

Onder stond: Nederlands comptoir Palembang den 19 January a 1691, ofte den 18 dag der maend Rabuil Achir; jaer Ze, nae de reekening des propheets 1102, op Vrydag dog eerst bekragtigt den 3 February daeraenvolgende ; daeronder des Comp zegel, rooden lacke gedruckt, Wa5 getel kend Isaac van Thye

Ter syden stond Ten overstaen van ons was getekend Willem Sabelaer; Willem Bolton Rippert Pelton:

Sic ! Onder ronitaci Januari Tenkcnt hij : , Pelle’ wat ziin jWiste a Las Felton verschrijving den copiist zijn, onder inxlced VoriGen Waal Bolton

OOST-INDISCHE COMPACNIE 1602_1800.

DXXXVI: BANTAM.

Maart 1691.

Den Z+en Augustus 1690 overleed jeugdige sulan Bantam; Aboel Fahail, zoner opvolg InE hebbert geregeld: De vergaderirg riiksgruoten plaatstc den Odaten zcon den overledene, den 18 jarigen Pangeran Depati Froan dc verwachting dat hy willig wuek tug hanicen zijn: Inderdaad lict hij op aansporingen den ouden rijksbestuurder, Dipa Ningrat, Gevanger nemcm diens weidra gevolgden dou oncer verdachte otstandigheder; zijn DczittingeT bcurd Yerkate Te Batavia 238 men deze ontwikkeling der gebeurtenissen niet zonder ZUG Mleer, Uaat Engelsch-gezind: Noto Diredjo grooten invlotd krecg . Door tactvol TaT niettetriin krachtig Optreden slaagde de Hooge Regeering crenye den jongen vorst, die den tite Zein Alahadhin had 4an2enOieni Yoor Zicn WIMICIL waarna henocming volgde de Compagnie Igezinden riiksbestuurder, De Nederlandsche be zetting Manath Werd ersterkt 563 Man Den 3den Mairt 1691 bevestigde niemte vorst de door zin oUElets Compagnie gesloten VcTGrpcll (Onuitgegeze bricf Rele Hectet IVI Qu o 26 Maart 1691; De JoNGE, Opkojst VII, blz LIV LV, 70 e volgendc}.

Acte van vernieuwinge der tractaten, successive geslooten bevestigd tusschen Nederlandse Oostindische Compagnie en de voorgaande Bantamse coningen tot welstand der wedersijdse landen onderdanen welke contracten heden, mits het OVRT lyden van den Paducca Siry Suithan Abul Fahael Mahomet Jaja, door den Edten heer Isaac Martin Raad-ordinaris Uam India Inajon, comm Ssaris afgesant vanwegen d’Ed heer Gouverneur-Generaal en d’EE heeren Raden Van Nederlands India ten bywesch vam d’ondergetekende gequalificeerde dienaren van dE. Comp met den wettigen gecroonden successeur, Paducca Siry Sultan Abul Mahassin Abdul Nasir, tegenwoordigheyt van des Sultans vier broeders versterckt met tien der gequalificeerste tijxraden, vernieuwt nader bekragtigd werden; in maniere als volgt

Dat de volgende drie contracten 100 op den 10 July 1659[386] tusschen de Komp en den Sultan Agoen beraemd; 1) vervolgens bevestigt in het tractaat van den 17 April 1684, met de heer praesident Francois Tack; benevens verdere gecommitteerden, en den overleden Paducca Siry Sultan Abul Nasaar Abdul Cahaar desselis grooten binnen de stad Bantam geslooter, mitsgaders door den Edelen heer Joannes Camphuys, Gouverneur-Generael en d’EJ keeren Raden van India binnen Batavia den 28 van deselve maend April geratificeerd gelijk mede het contract van

politie commercie, geslooten tusschen gecommitteerde heeren Raden van India Willetn van Outhoorn, Joan vanl Hoorn Isaic de St. Martin ter eente den pangerang Aria Diepa Ningrat en Key Focke, nu pangerang Tajoudin, als volmagten van den Bantansen koning den 15 February 1686 binnen casteel Batavia overeengekomen, door den Sultan van Bantam soowel als de Ed heer Gouverneur-Generael de Raden van India op 20 Maert daeraenvolgende behoorlijk bekragtigt; [387] dat alle voorschreven poincten; drie contracten begrepen dese acte W renovatie verstaen gehouden werden sodanig vernieuwt bekragtigt wesen alsoff deselve Va woord tot woord desen waren ingeschreven sonder daer iets aff toe te doer; in maniere gelijk als de gemelte contracten in dato, Decemnber 1687 door den Reer Jacob Joris Pits met den over leden koning Sultan Abul Fahael voorschrevcn ecns vernieuwt bekragtigt door gemelten Ed heer Gouverneur-Generael Raden den 18 February 1688 in casteel Batavia geratificeert zijn: opdat dese acte vin vernieuwinge off nader bevestinge der gemelte drie contracten te bestendiger onverbreekelyker blyve tot den jongsten dag duuren mag, s00 belooven den Paducca Siry Sultan Abul Mahassin Mahomet Zein Alabadien, in tegenwoordigheyt van des koninx vier broeders, Inet natnen Pangerang Cassatrian, Panambal han; Ratoe Bagus Mahomel Sale, Ratoe Bagus Mahomet Tahier, gelijk mede de thien gequalificeerde rijcxraden, pangerans Taejoudin; Natta[388] Nagara, Natta Widjaja Depatty Jadanagara, Raxa Nagara; Wangsa Juda Singaranoe, Marta Widiaja Ratoe Bagus, Seminin grat, Gnabey Doetintaka vOOr hem syne naerkomelingen altoos en onwederroepelijk alle de poincten in den meergemelte coniracte begreper, heyliglijk, getrouw opregtelijk te sullen onderhouden, agtervolger, mainctenecren gestand doen, ook besorgen dat se door alle syne grooten onderdanen getrouw opregt onderhouden achtervolgt, gemaincteneerd estand gedaen werden, sonder daerinne de alderminste infractie te gedoogen.

Gelijk mede den Edelen heer ordinaris Raad en majoor Isaac Martin; uyt kragte van Sijn Ed commissie en volmagt, in tegenwoordigheyt vanl den collonel Jan Franse Holsteyn; den coopman gesaghebber Louis Keyser , den coopman Willem Caef, en den ondercoopman Thomas van Son, vanwegens d’Edele heer Gouverneur-Generael en de EE heeren Raden van India uyt den naem van de Generale Nederlandse Oostindische Comp van haere syde insgelijx belooven te doen, en te besorgen dat gedaen werde Zijnde mitsdien hiervan gemaekt drie overeensluydende actens Van vernieuwinge de Nederduytse, Javaense Maleytse tale nevens malkanderen geschreven dOor den voormelten Sultan ter presentie van de voormelte rijxprinsen en raden op den alcoran naer Moorse wyse beswooren, ondertekend Lesegelt; gelijk deselve door voorschreven Ed heer Isaic S’ Martijn verder gequalificeerde insgelijx ondertekend versegelt sijn; Alswanneer den Ed heer Gouverneur Generael dE leeren Raden van India, representeerende de hoogste macht van d’ Generale Nederlandse

Oostindische Comp in dese landen deselve tot Batavia casteel mede ondertekenen Cn met het groot segel WaLMI de Comp bekragtigen sullen, een VOOT Haer Hoog Edele, voor den Sultan cen voor de Comp velhebberer; die op Bantam by den Suitan resideren over Comp volk commanderen sullen

Aldus gedaen, geaccordeerd beslooten casteel den Diamant; tot Sourousoang; de grootste stad in coningrijk van Bantam, den Maert 1691 naer de Hollandse, ner Javaense reecqeningh den dag vanl taend Jumadel Achir des jaers 1102.

Onder het Javaense translaet stond des Sulthans zegel in rooden lacke; en daernevens met Sijn Hoogheyts eygen hand in Javaense Lale: Sultan Abul Mahasin Mahomet Zein Alabidien; en daeronder de namen en zegels vati des Zultans gebroeders, weten Pangeran Cassatrian Panambahan, Ratou Bagus Mahomet Sale en Ratou Bagus Mahomet Tahir, en vervolgens de namen siappen van de 10 gequalificeerde grooten.

Onder het Nederduyts stond en was getekend I. de S’ Martin, en daernevens Sijn Ed zegel

Ter syden stond Jan Fransz Holsteyn, Louis de Keyser, Willem Caef, en Thomas van Son, met een iders zegel daernevens

By ons, Paducca Siry Sulthan Abul Mahassin Mahomet Zein Alabidien, tegenwoordigheyt Vin onse vicr broeders met namen Pangeran Cassatrian, Pannabahan, Ratoe Bagus Mahomet Sale Rattoe Bagus Mahomet Tahier; benevens de thien gequalificeerde Bantamse rijxgrooten, de pargerans Tajoudin, Natta Nagara; Natta Widiaya, Dpatty Jadanagara, Rax Nagara, Wangsa Juda Singaranoe; Marta Widiaja Ratoe Bagus, Semininggrat en Gnabey Doetantaka, gelesen en overwogen sijnde acte-obligatoir; maend Jumadil Auwal, den 2 dag, sijnde Maendag, omtrent I uuren des tijds, in het jaer Daal naer d’ leere onses propheets Mahomet 1095 by onsen overleden heer Yadef, Paducca Siry Sultan Abul Nasaar Abdul Cahaar, groot seshondert duysent rijxdaelders ten behoeve van de Nederlandse Costindische Comp verleent ter saake vin deugdelyke uytge scnootene penningen geduurende d’ assistentie tegens de rebellen LiIl het Bantamse rijk door den Ed heer Gouverneur-Generael Joannes Camphuys en d’E. heeren Raden van India op instante lijk versoek van den overleden Sultan, OnSd heer vader; in den jare 1093 nae de reekening van onsen proleet gedaen, gelijk mede het octIOy van erkentenis vzn ontfange diensten,

Dachumada[389] Zegels akir.

OOST-INDISCHE COMTACNIE 1602_1800.

Jan bovengemelte heer Gouverneur-Generael Raden Vi India representeerende de Nederlandse Comp verleend bestaende daaiin, dat boven het oldoen der penningen ende costen, die de E. Comp in deselve assistentie verschooten heeft, en die als boren gesegt, de somma Vin seshondert duysend rd bedragen; gemelte Comp gepreviligeerd werd, Jmer uyt sluytinge VJ7 alle natien, wie off VaJ wat conditie deselve mochten wesen alle de peper, in de Bantamse Lamponse Sillibaarse landen vallende, alleen mogen opkopen uyt voeren insgelijx daerentegen brengcn verkoopen alle soorten van Wte geschiiderde kleder, sonder dat imand onder onse gehoorsaemheyt staende, de EJ Comp daeromtrent geene minste verhinderinge sullen mogen toebrengen, ter contrarie alle hulpe adsistentie voorts soo de voorschreven acte-obligatoir in dato 4 Decetnber 1687 off naer de Javaense reekening jaer Jim 1099 naer de geboorte des profeets op den 29 dag :van d’ maend Moharam, by den Paducca Siry Sulthan Abul Fahael Mahomet Jaja met den heer Jacob Jorisz. Pits rernieuwt cn nader bekragtigt welke bovenstaende acte-obligatoir, sodanig deselve van woorde tot woorde lecht; beloven Vy, Paducca Siry Sultan Abul Mahasin Mahomet Zein Alabidien conirck van Bantam In tegenwoordigheyt Vam de bovengenoem de princen e rijxraden IUOT Ons en onse erigenamen opregtelijk te sullen onderhouden en naervolgen en doen ervolgen Tot na: erkominge van welke verbinden ons selven, 0nS koninkrijk en desselvs inkomsten

Aldus gedacn en overeengekomen in casteel den Diamant tot Sourousoang; grootste stad in coningriik van Bantam, den Maert 1691 naer de Hollandse, naer de Javaense reecque ning den 3 dag vam de maend Jamudil-achir des jaers 102,

Onder het Javaens translaet, daernevens Inet Sijn Hoogheyds eygen hand Javaans Sultan Mahassin Mahomet Zein Alabidien. Wat lager namcu van Sijn gebroeders vervolgens die vin gequalificeerde grooten.

DXXXVII KOROMANDEL:

17 September ,1691.

Na Golkonda te hebben veroverd drongen de tccDcD Groot mogol geleidelijk ncer TaAT het Zuiden TorscCN Gingi Tanjore zgen dit riet Zonuct algs Lierit geschieden De Compagnie hield zich in het nidereno conflicr ahsoluut onzijdig, wat den Yorst Tanjore gecnszins aanstond 1690 lict hij Compagnics hoofdplaats Negapatram blokkeetet et isoleeren legde beslag op de loges koopwaren Compagnic in dic kleinere plaitsen WrFt zij gcen

militaire bezetting had Gourerneur Lantfns Pil de jorge, Vetramcloc spdig mogclijk Icgermacht; trok tegen de trocpen van Tanjore in Eet veld behaalde succes Het cinde strijd kwam met ondcrstaand traci waarbi Compagnies oude rechten in Tanjore cruen Wllee brcid (Onitgege OQeh brief Lite roco #O4 Batovio dd. 19 September 1691).

Artyculen Leam verdrag alliantie gesloten aangegaan tusschen Sijn Hoogheyt, Ragie Estrie Sahagie Mageragie Chiole Ragie Toekoe Vorst der Tansjouwcrse landen ter eenfe d'Ed Doorlugtige Nederlantse Oostindise Comp ter andere zyde

Dat de oorlog alle verwyderingen tusschen den vorst Sahagie Ragie en d'E Comp gevaller, van nw aff sal cesseren verandert werden vaste, onverbrekelyke altit ciuirende vrede vrunt-bontgenootschap, die wedersijts met het aangaan vani dit contract by de onderdanen stantgrypen en onderhouden werden sal , onder sodinige conditien, previle gien voorregten; als bevorens by twee contracten tussen den vorst Regosie Ragie, Zijn Hoogheyts Sahagias heer vader, den I1 Decemnber van het jaar 1676, Hooggemelte Zijn Hoog heyt Sakasie den 17 Maart 1688 met de Generale Comp bedongen veraccordeert zijn,[390] dewelke hare volle delen, sonder minste uytsondering, sullen blyven continueren by desen als vernieuwt naar derselver inhout teneure Comp comnmersie in dese Sijn Hoogheyts landen van 'Tansjou-wer werden gedreven even off deselve poincten hierby Matfil geinsereert, en bovendien tot de naauwer verbintenisse Vem sekering wedersijts nog overeengekomen besloten het volgende

- Dat alle koopmanschappen van de E Comp markt plaatsen Darasoerpette, Munanpette, Mannargoil Adrangapat: nam Trimelevaas Carcal[391] vbor dese ontstane verschillen berustende geweest; ten eersten wederom aan de bedienders van de E Comp met de bangsaals,[392] daar deselve in hebben ge legen, sonder eenige schade sullen werden overgegeven, off de goederen, daeruyt genomen; naar Comp gestelde prysen vergoet.

Ook sal alle hetgene voren door eenige pandidaers off andere hoofden daer uytgenomen en genoten is, onder voorgeven Vin hetselve uyt de toecomstige tollen te sullen voldoen, Inet den eerste naar vaste prysen sooals die ten tyde van verstrecking is geweest, werden betaalt en aan dE. Comp uyt gekecrt, en niemant; 't zy wie ook soude mogen wesen eenige vooruytverstrecking van koopmanschappen voortaan oyt meer mogen pretenderen, hetsy in voldoening van de toecomstige thollen, ofi we voor minder prijs, Mjar sullen yets daarvan begerende, gehouden esen selve ten eersten azn Comp bediende op de marktplaatsen voldoen tegen de prijs wair VOOT het aan een yder wert vercogt, welke stelling van prijs deselve te verhogen of te verlagen fat tijts gelegentheyt coers Vin negotie

alleen sal blvven en dependeren aan het goedvinden en believen van de E. Cornp sonder dat de regenten daarin de dienaren van d’E. Comnp sullen mogen constringeren de minste verandering te maken

Van Comp wegen sal niet mogen gepretendeert werden de nely in het land overal voor minder of meerder prijs te doen vercopen 2ls de regenten begeren en haer inwoonders niet be letten die aldaar te gaan inkopen En sal vanwegen den duan ## CENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROXEERDE

geen basaar van nely Sapegoil [393] Ineer mogen gehouden werden; maer wel eenige andere kleene winkeltjes geljk het in oude tyden is geweest:

Het sal Jin alle inwoonders VJn den vorst, m onder het Eehiet Vin Wawesie als Regesie pandidaar, vrystaan onverhindert gelaten werden njar Comp stad Nagapatnam, mns; gaders buyten de stad Ciormandelan tien dorpen mogen invocren aanbrengecn allerhande slag Van koopmanschappen granen uytgesondert eenlijk rijs nely, ten reguarde VTIm die onder het gebict van Regosie gehoren, waermede den anderen naa haren believen sullen mogen affkomen en hare waren volgens eygen goetvinden vercopen.

De negotie van kleden, gelijk bevorens altijt is gedaan sal wevel 5 vry onverhindet door d’Ej Comp werden gedreven en d’ pandidaars en nindere regenten haar daarmede minste niet hebben bemnoeyen ; ook omtrent kleden Tan het dOrp Trimelepatnam en andere plaatser, daar deselve werden ingesamelt en opgecogt van pafticuliere kledenkopers CEme Comp stad en tien dorpen, een hoger tollen dan van ouLs gebruykelijk werden gestelt; nOg daarin cenige verhindering toegebragt

boyt ers olte ossendryvers vin d’E. Comp sullen door niemant van de pandidaars off andere mogen gedwongen werden iets anders te doen dan hire diensten voor d’E Comp het aanvoeren Van granen Comp stad dorpen

Het brandhout VOOI Comp steenbakkerycn sal nizr ouder gewoonte mel karren uyt het land mogen gebragt werden [er plaatse daar d’E Comp sal nodig hebben; sonder dat pandidaars off andere regenten eenig gelt vin de houthackers sullen mogen pretenderen off affdringen, alsmede niet an steenbackers kalkbranders eeeenn alles ongemolesteert laten passeren voortgank nemen:

Compagnies Nederlantse dienaren, met pallenquins, [394] Paart, off soo als het mogt komen roor te vallen de landwegen gebruykende, alsmede Comp pions Iet brieven en eenige packies komende,

sullen niet gehouden wesen elders tol betalen van gelyken niet qualijk gehandelt off in hare reyse het minste belet toegebragt werden.

Voortaan sal Comp onder dreygementen nietmeer werden moeyelijk gevallen schenkagies aan den vorst mneten schicken de wille der regenten; maar sal als een vrye gifte van haar wil moetcn dependeren, sodanig als hare negotic Onberomnmner voorspoedig komen gedreven Jerdfu

Contract LaML nely, gemaakt met Rengo en Keesjoe-pandidaar sal, sooveel daaraan nog resteert, werden nagecomen:

Onder stont: Gecollationeert, accordeert; Negapatnam den 17 September 1691 M4y getekent: Albert van Weedc, eerste clercq:

DXXXVIII MALABAAR

29 September 1691

Van de kust van Madura Ccilon trok Van Rhecde kaap Komorin Taar kust Malabaar, ret em cvenetn werk Tacalc

Positie der Comppagnie daar in de laatstc jaren hard achteruitgegaan; nict het minst door schuld der ambtenarer; van kleyne tot de hoogste Van het Zuiden KOmt enoc bezocht Van Rheede allcreerst het rijk van Tre Yatcorc dlrmeut rerrante Atingcn Jirsar door cen nicuw VCi. drag de techicn Compagnie duideliik OIT schter (Onilgegeven briej catnauneur TCC0 Mulobadr Heeren-XVI dd 17 Februari 1692).

Contrakt vzn vriendschap, aangegaan getnaakt weegens de Generaele Vrye Vereenigde Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp door den Hoog- Edele Welgeboren Heere, Heere Hendrik Adriaan van Reede tot Drakensteer Heere van Mydregt etc onder ordre Fan de ridderschap uit deselve ordre gecommitteerd ter vergaderinge van de Edele Mos ende Heeren Staaten lands van Utregt; als commissaris representeerende de Edele Heeren windhebberen van voormelte Compagnie ter vergade ringe 17”c3 ter cenre den Grootmagtigen prince Kellorma, koning vanl rijk vAn Trcvankoor ter andere eyde

Eerstelijk za] daar wesen tusschen dE. Comp en den koning van Trevankoor eerl eeuwige vrindschap, z0 lange son main aa den hemel zullen staan;

Alle vyanden Van d’E. Comp zullen Wceser vyanden van den koning van Trevankoor, e zullen malkanderen by nood allc hulpe bystand bewysen nadat ieders gelegentheyd zal toe laten.

Geene Europeese natien hoedanig deselve ook zoude wecsen genaamd zal den koning van Trevankoor in syne landen ket gebicd van Atingen gedogen deselve aidaar komen wonen of handelen: Heeren-XVII zijn in het midden Iilc ccuw alle daarin gestzan hebbende sturken verschillende Lanloret Onrcuuc gccopiecrd. eze copJC 1754 in Nederland aargekomen, Loe in de Sert 1692 geplaatst. Verdcr in de Ovtrgecomen bricvem 1694, scvende boeck; folio 296 volgende Voor verkocding Atingcn Trevancore zie hicrvobr, blz. 498, Incden den tekst cuntrac

Alle contrakten van vreede en negotie voormalen tussen d'E Comp koningen van Trevankoor gemaakt; zullen alsnog blyven haar geheel en volle vigeur.

Ende dewyle d'E. Comp voorheeft door de gunste des konings ran Trevankoor in sijn landen een groote handel te stabileeren, beloofdt den koning van Trevankocr Foor zig zelis; zync princen-nasaten en verdere heeren onder zijn gehied, de personen; die d'E Comp tot voormelte handel zal gebruiken mitsgaders hare kooplieden te nemen onder zijn bescherminge, en dezelve te bewaeren tegen alle overlast,

Alle den peper, vallende in de landen van Trevankoor Atinger, belooidt den koning aan d'E. Comp alleen te zullen doen leveren Op zodanige plaatsen als daartoe bequaan COOI deelt werden:

Uyt geen plaatzen der strandlen beloofd den koning eenige peper zullen laten uitvoeren door iemand ter wereld, dan alleen dE. Comp

Alle de peeper, die tersluik uit het land mogte vervoerd WCT den, en door het volk van dE. Comp oi den koning agterhaald sodanigen peper zal verbeurt zijn, d' eene helft voor d'E. Comp en de ander helft TUOr den koning. En z0 de sluikers bevonden werden te wesen onderdanen van Trevankoor of Atingen zullen deselve overgelevert werden aan den koning: omme aldaar haer straife ontfangen:

Niemnand zal eenigen amphioen watcr in gebied van den koning van Trevankoor mogen brengen dan alleen de Comp door haare dienaaren.

1. Der koning van Trevankoor belooit nog ten eeuwigen dagen; geen wilden caneel in desselfs landen zal werden geschild, of, geschildt zijnde, daar uitgevoert.

Het zal d'E. Comp vrystaan in het dorp Cottaty te bouwen cen huys van kalk en steen; tot berginge van koopmanschappen VOOr brand, roovers en nagtdieve, mitsgaders tot logement van een factoor; die aldaar zal gesonden werden om den handel te dryven

Van gelyken ten selven eynden om de goederen uit der zee van boord ain land, en wederom ingekogte koopmanschap pen van lant aan boordt te brengen zal dE. Comp meede gepermitteerd zijn Corclan maken huys vry VOOr brand en dieven, van kalk en steen, en zullen daarin ook geplaats werden eenige Comp dienaaren, tot den handel noodzakelijk:

Gelijk ook zodanig d'E. Comp zal vrystaan logie tot Tengapatnam te repareeren en bevryden VOOr ongelucken:

mogte gebeuren d'E Conp nodig vond buyten voor melte plaatsen ergens anders haere dienaren te zenden, za zulx gepermitteerd zijn, Jan de zeestrinden of in 't land; zodanige plaatsen, tot de negotie best gelegen, zonder onderscheed alwaar dezelve woning tot haer verblijf zullen mogen maken:

Indien geviel, dat eenige inlandsche kooplieden van d'E Comp geld ontfangen hebbende om handelwharen daarvcor te leveren en zy moedwillig ualieten dat te voldoen, za/ het Aann Comp dienaaren vrystaan; sodanige luyden tot de voldoeninge te constringeeren wzartoe den koning oi zyne regenten zullen gehouden weesen de behulpzame hand Le bieden:

Alle aankomende goederen en koopmanschappen, die door d'E Comp zoude moogen werden aangebragt, zullen geen thol betalen:

Alle waaren, die door d'E. Comp mogten werden ingekogt, zullen sodahige thollen de verkoopers betaald werden als die van Ceylon gewend zijn en aldaar van ouds gebruikelijk is geweest: 18 Eenige questy onder bydesijdse onderdanen komende; zal den schuldige by zijn overigheyd gestraft werden na iders wyse regt en z0 dezelve malkanderen mogten doodslaan z0 zal den doodslager zonder aanzien van perzoon by zijn eygen regter oak gedood werden

Indien quam Voor vallen eenige scheepen, chialoupen inlandse vaartuygen van d'E Comp haer onderdanen en konplieden coor stormen of eenige andere ongelucken quamen blyven eenige stranden, gehorende onder het gebied Van den koning van Trevankoor, sa] denzelven gehouden wccsen geborge goederen, waarmeede verongelukte scheepen, sloepen of inlandse vaartuygen zijn geladen geweest of daaraan gehoord hebben, weder te geven aan de Comp zonder pretentie van strandregt zal alleen maar betaald werden berg loon Ae dengeenen die gearbeid heeft eenig goed in houdenis te brengen.

Alle voormelte conditien zijn ook te verstaan in de landen; gehorende onder de koninginne van Atingen, als moeder van Trevankoor, zullende d'E Comp naere dienaren aldwar dezelve vryheyd mogen genieten, als hiervoor Van Trevankoor aangehaelt is.

So iemand van Comp onderdanen of dienaren mogte weg- Jopen zig onthouden gebied van den koning van Trevankoor of Atingen, zo zal den koning sorge dragen sodanige gevlugte perzoon of perzonen eederomn aan d’E Comp OrCt gelevert werden

Ende dewijl het zovecl malen komen te blyke, dat Europeen Portugeese papcn altijd twist soeken te rockenen tusschen d’E Comp en de Mallabaarse vorsten, waardoor veel- maal verwyderingen ontstaan, zo beloofdt den koning alle blanke papen; wonende in land aan de zeestranden, van onder zijn gebied Atingen doen vertrekken, zullende de inlandsche Christenen gepermitteerd zijn haar met inlandse priesters mogen bedienen, waarin d’E. Comp haer de behulpsaame hand sal bieden

Hiervan zijn gemaakt vier eensluydende instrumenten twee in de Hollandse twee in de Mallabaarse sprake, daarvin ider twee z2l bchouden

Aldus gedaan besloten in ’t hof van Atingen tot Trevande- boran, den September 1691, zijnde Mallabaarse stijl jaar Coylan 867, den 18 dzg der maend Kannie

Onder stond geteekendt den koning van Trevankoor met zijn gewoone signatuure zijnde bloemetak; daarbenevens Mallabaarse caracters Critoeliam

Ter zyde stond Uyt name ordrc van Sijn Hoog Ed strenge het hoofd deeses vermneldt; w4s geteekend : Wighmang

Onder stondt : Accordeert, Was geteekend Bern Schroder; eerste klerk:

Lager Accordeert, geteekent: F. Dhaenens, eerste eswcore klerk

Onder stont : Accordeert, was getekent gesworen clerck Billing: eerste

Op blz. teckent de Yorst Tulliam, uitgesproken als totliati: ondcrteekcningen accoord-verklaringen zijn het gevolg Eet feit, dat dit cen laterc kopie van 1754 is Zie Eoot bij den titel van dit contract

DXXXIX MALABAAR

November 1691.[395]

Ernstigcr wantoestanden 4in Trevancore vong Van Rhcede in de Noordelijker gelegen Eafn In Cochin Ict ziin ingewikkelden regecrings rorm heerscnte burgerooriog waar zici ock de Samorijn, de vorst van Het 4anErenzencc Calicoc, had gemcngd dat dcn staal Cochinsche rijk en Cotp vervallen respect langs de

gekeele custe rood- wendig redtes mcritecro Al spoedig blcek; dut verschillende voroer zich niel tonder Tuccr Compigties inmergirg wilden ncerleggeti dat Van Rheede tot wapengeweld mccst overgaan; Dit had SUtLLS steeds machtige Samorijn onderteckendc ondcrslaand verdrag van vrede vricndschap (Bricf Cohuniteut FaTn Acinhaar Aereh- XVI Feutiari 1592 Instructie Lt Rhcedc Woo Cdan- nialideu Molaboar , dd. 23 November 1691)

Nader verbond [396] Van vriendschap aangegian tusschen den gtooten koning Sammoriju, uyt het geslagt der oude origineele koningen, Kelke Koylan genaamd; VOOT sigzelven vanwegens desselfs princen erfgenaamen ter eenre, uyt naame Van Generalen Nederlandse Comp indere zyde, door den HoogEd Welgebooren Heere; Heer Hendrik Adriaan van Rheede tot Drakenstijn, Heere VaIl Mydrecht etc Commissaris wegens gemelte Comp representeerende d’E Heeren bewindhebbeten van dien ter vergaderinge van Seventhienen

Daat zijn voormalen vcele tractaten en contracten VaTl Utedf vriendschap gemaakt tusschen de heeren koningen Sammo rijn Generale Nederduytsche Comp maar door ongeluckige tyden zijn dezelve nog niet nagekomen als het wcl had bchoord daarom werd opnieuw beslooten

Articul

Eerstelijk sal esen tusschen den koning var Sammorijn princen, gouverneuts d’ ingesetenen in generaal, Hollandse natie staande onder d’E. Comp een vertrouwen vriendschap, vaste overeenkoming opregte eendragt van harten zonder eenige schalkheyd off bedrog sOo lang son maan duurt.

Ingevalle den koning of het rik van den Sammorijn mogte benouwd werden door de vyanden te lande, sal de E Comp gehouden wesen Zijn Hoogheyt te helpen en bystant te doen, de gelegenthijd van tija en magt, tot haarder coste;

Insgelijks indien ecnige Europiaanse vyanden die Comp vyanden zijn, hun fytelijk willende begeven te lande [397] Wder tegen den koning van Sammorijn, desselfs rijk ofte onderdanen des versogt wesende door gemelte koning, za] d’E Comp Fehouden Tesen bystand doen, waer lande, gelegenthijt van tijd, magt noodsakelijkhijt, tot haarder kosten

Zo meede ten wederzyde; indien de Hollandse natie sorteren de onder Comp ter custe Mallabaar, mogte benouwd werden van de vyanden; komende te lande of te water, verbind den Sammorijn en desselfs princen-successeurs hun d’E. Comp helpen en bystand doen na tijds gelegenthijd en nood saakelijkheyd tot haarder coste

Aangezien d’E Comp beschermheer is van de koningen uit het rijk van Cochim; uyt stamhuysen Moetadavile Chaloer, [398] gehouden oorlog voeren tegen alle vyander; onderdanen rebellige onderhoorige beloofd den Sammorijn voor sigselven voor zijn nakomelingen zijn magt te voegen by die van d’E Comp om in dit geval de voormelte verpligting te volbrenger, de kosten ider tot zijn lasten

Sima of Paddenjatte Coyly, dewelke corsaak zijn geweest Van verbrekinge der vriendschap, die geweest tusschen den koning van Sammorijn d’Ej Comp door listhijt, mis lydingen en bedrog, waaromme denzelven zig heeft aigetrocken ten enemaal afstand gedaan van alle de verpligtingen, die was met den koning van Sammorijn, sonder eenige regt off pretentie zig heeft ingelaaten onderworpen onder scherming onderdanighijt van d’E Comp den cooning van Cochim ten laasten i5 dlenzelven S0o ondankhaar veranderlijk geworden dat hy zig heeft geroegt by de publicque vyanden van d’E Comp den koning van Cochim, publicee rende den oorlog tegens d’E Comp mnet het afbranden Van alle de woningen buyten de iortresse Van Cranganoor, sonder eerlige reeden, soodat d’E. Comp genoodsaakt de wapenen op te vatten, en is gewapenderhand in de landen van Cranganoor de Sima getrocker; door een regtmatigen oorlogh het gant schen land en hoff van Poedicolotto YC eesterd; waertan de E Comp heer geworden zijnde; stond haar VTy met die conqueste te handelen naar haar welbehagen, sonder te misdoen nog te beleedigen verdere Mallabaarse koningen en ragias dierhalven zijn de landen van voormelte Padinjattoe Coyly door dE. Comp tot meerder bevesting Var vriendschap en het YCT trouwcn aan den koning van Sammorijn en desselfs erigenaamen in eygendom opgedragen met alle haar middelen en eygonom- men geregtigheeden besittingen sodanig als haar meester voorheenen in besitting heeft gehad

In gelyker voegen is wegen d’E Comp VOOr altijt opgedragen aan den koning van Sammorijn en desselfs princen-nakomelingen de heerschappye der fortressen, landen onderdaanen eregtig heedez goederen behoorende aan de fortresse Cherlyattoe; welke door geweld ran wapenen by publicquen oorlog door d’E Comp veroverd van haarei vyand Aynecoetty Nambeddy afgenomen onder conditie; indien denkoning Tan Sammorijn eenige tijd in toekomende een tegenheyd [399] mogte komen krygen de heerschappye vat voormelte twee fortresse en landen; namentlyk Poediacolottoe en Cherleyam dat aan niemand anders sullen mogen overg egeren werden als aan d’E Comnp

Aan d’E Comp en haare dienaars is vryigheyd gegeven; onverhindert te komen en te gaan in alle de landen, die staan onder de heerschappye van den koning van Sammorijn, Om allen soorten van koopmanschaPpen vrugten, die aldaar wassen bekomen zijn in de landen Vzn den koning van Sammorijn; te moogen koopen daar uyt voeren sonder eenig belet ; ook om aan

brengen van andere landen alderhanden hindels waaren, die konnen verkogt en gesleeten werden in de Ianden Tan den koning van Sammorijn, mits voor den uyt- inbreng den thol betalende, weten, daar andere cooplieden thien Laalen dE. Comp seven betalen VOOI de whaaren, die ingekogt werden, maar vOOr whaaten, die verkogt werder, sal men betaalen volgens de rhol, die emaakt is

Tot lijfberging van de residenten van d'E Comp heeft d'E Comnp permissie om woninger, pakhuysen bangasalen op te slaan; die noodig zijn tot den handel bequaam teegen brand en nagtdieven so tot Panany en Calicoet, als elders, indien d'E Comp oordeeld nodig te wesen waartoe den coning van Sammorijn genoegsame plaats sal geven, sal coopman schappen persoonen onder zijn bescherming neemen

d'Ej Comp heeft toegestaan a4n d' inwoonders, onderdanen onderhorige van den cooning van Samnmorijn benoorde Aycotti;
400 omme allerhande handelwaaren, die wassen te bc koomnen zijn in den landen van den koning Vam Sammorijn, te moogen afscheepen vervoeren naar de lande, loordwaard eggende, daar het haar goetdunke sal en van die Noorderlanden wederom alderhanden coopmanschappen te moogen aanbrengen in den lande Vam den cooning van Sammorijn, tc verkoopen slyten to: die vaart sal d'E Comp tcT versocke Van den cOnig; aa1 Zijn Hoogheyt, niet aan onderdanetl; paspoort verleenen, OI door den koning na zijn welbehager uytgegeven werden, mits conditie; dat ider vaartuyg twee rijxdaelders sal betaalen, tot verral van onkosten der resi dentic

Indien onder d' onderdanen van d'E. Comp den koning van Sammorijn cenige onheilen, oneenighijd, doodslagen andere belediginge mogte komen te ontstaal, sullen die spoor- loosneden
401 nooyt oorsaak wesen Vat verbreking vinriend schap tussen d'E Comp den koning van Sammorijn mzar den misdadiger sal ter requisitie van den heer gestraft werden naJr gebruyk en gewoonte van ider natie tenwaaren den heer wygerde over misdadiger straii oeffenen ontrent zin onderdaan, waardoor erwydering soude konnen ontstaan want Soo daar doodslag is begaan, sa[ook met de dood moeten gestrait werden, sonder eenig teegenspreeken voorwending vanI and ere costumen,

Byaldien door quaad weer, ongeval ofte ongelucken vin zce tijd eenige van d'EJ Corp oite haaren onderdanen custCn van den Sammorijn mogten komen schipbreuk leyder, sal soowel hel schip als de lading door den eygenaar werde geborgen, Inits betalende moeyte het coelyloon van die in sodanige nood gehulpen mogten hebber

onderdanen van wederzyden die misdaan hebber, hun fugatijff stellende, van d’ eene kant als van de andere kant, by vordering Fan den eyge [402] sullen overgelevert werden om kaar stral te ontfangen

Den koning van Sammorijn belooft, dat geen Europeese natie, nog andere wie het ok zoude moogen wesen, in syne landen sullen komen om woonen en te negotieeren met zyne onderdanen en inwoonderen, sonder Hollandse paspoorten of consent Fan Nederlandse Comp buy ten degeene, die tegenwoordig zijn

Aldus edaan en van wedersyden overeengekoomell, waarvan zijn geraakt vier geschriften, te weten twee in de Nederduytsche taale op papier, twce Mallabaars Op goude olas, alle getekent door voornoemde koning van Sammorijr, in presentie van syne princen-erfwagters voorname Tagiadoors Va1 rijk, door hooggemelte heer Commissaris-Generaal, presentie van de voorname ragiadoors van den Sammorijn, Waar van een van goud andere var papier sullen bewaard werden by den coning van Sammorijn andere twee de E Comp stad Cochim, Vrydag VOO de middag, klocke elff uuren des jaars onses Heeren Jesu Christi anno 1691 Hollandse of Europiaanse reekening, Mallabaarse stijl den sesde van de maand Bourtsigam des jaars Coovelan 867 sestiende November was getekent tet eenige Malla- baarse catacicrs den koning Sammorijn, in den hoofde dezer gcmelt

Terzyde stont Compagnies zcgul, in roode lacke gedruckt;

Onder stond: Accordeert; wzs getekent: Jacobus Meyn, eerste clercq

DXL KOROMANDEL:

15 December 1691. Bij firman van Februari 1676, hicryobr #o. CCCLXXI bevcstigd door der Grootinogol October 1689, was a4n de Compagrie algeheele tolvriiheid yerleend wcor den handel naar kantcor Bimilepatnam

De maand Brisigamn jaars Coylan ualnil klopt niet geleel, daar Brisigam begint op 13 Novcmber , cn dus dc fde d1g Brisigim vallen op 18 4n nict 16 November. Overgecomer brieven 1693, ellde boeck, iolio 1087 reryo

Oost-INDISCHR COMPAGNIE 1602 1800.

doch, zooals dat zoo dikwijls ging, bieken eerigen tiid een anta mach - hebbers dit voorschrift niccr rolgen. Daarom wendde Johamnes Bacherus zich onderkoning van Orissa, zijn vcrzock

gclijkluiderade Dctwamma uitvaardigdc, gericnt pachter KOMSEn verschillerde provincien Djarn keizera gunstbewijs herirnering Wern gebracht; Wij laten hicr die elf &er volgcn

Den kayser Alemgier. [403] Eerwaardigen soon Poery Chiautery, [404] pagter Van provintie Asicka schrijff ick in eet; tweede jaar van Lands reecquening, zijnde 1691 dat aan de Hollandse Comp' ilustre firman dat den kayser Alengier thollen zijn geschoncken zodanigh schencken wy die mede vry, dat den Hollandsen capitain tot Bimilepatnam voor haar Comp' lywaten alle andere waren, die zy gekogt hebben voortaan kopen afbrengen zullen; off M4I1 dat zy haar Comp goederen oIn te vercopen zullen laten opvoeren alle zonder eenige vera hindernisse mnoeten laten passeren en repasseren Hiervan moet de copia neinen en d' originele haal, haar blyven wedergeven.

Nota. Hieronder was opnieuw door den serlaskeer by doen stellen voigende: Buyten de goederen, die voor d'E. Comp' zijn hebben zy gezegt dat geen andere koopluyden haar goede- ren voorgeven dat die Comp' zijn onder de hare zullen nemen om haar te favoriseren, dat gy weten moet;

Alemgier

de keizersnazm doot dcn Grontmogo Aurengzih zijn troonsaanvinding Luuencmen Hiernaast stond het zegel van seriasker Orissa. Zic coot De provircic van Asicka legt van hier 28 Sjentiefse off 81 Hollandse uuren Noordwaarts bij Havart, III, blz. 1 worut gesprozen back-jaar- Titel den orderkoning Orissz Zic hiervior, noo:

VERBETERINGEN

Blz. Ad. val Renesse, lees : van Renesse; 125 CDVIII, lees : CDIX 126, CDIX lecs : CDX 127 CDX, lees CDXI 289. J.de Visscher, lees : J. de Visscher; 381 Uit een later document blijkt, dat het woord suyckerye op regel van onderen, een verschrijving voor squysterye 390, dit contract genoemde Mohamedaansche datering is fout, moet zijn : den 3a2 dag van maand Muharrar 1097. 391- 392, Als blz . 390.

REGISTERS

REGISTER VAN GERAADPLEEGDE WERKEN

Aa (P. J B C. Robide van der). De vermeestering U Siauw Bijdragen tot de Taal-, Land- Volkenkunde van Ned, Indie: s-Gravenhage, 1867) Het journaal vati Padbrugge' reis naar Noord-Celebes Noordereilanden ibidem. -Gravenhage, 1867) Baldacus

(Ph:) Naauwkeurige Beschryvinge Van Malabar Choromandel het machtige eyland Ceylon Amsterdam 1672) Blecourt (4. de) Kort begrip Van het Oud-Vaderlandsch Burgerlijk recht (Groningen Den Haag, 1930) Canter Visscher (J:) Mallabaarse brieven (Leeuwarden, 1743) . Chijs (J van der) Dagh-Register, gehouden int Casteel Batavia. (Batavia ‘s Hage, 1887- 1931) Clercg de) . Bijdragen tot kennis der residentie Ternate (Leiden, 1890) Daghregister. Lie Van der Chijs. Dam (Pieter van) Zie Stapel. Dijk C: D van) . Neerland’ s vroegste betrekkingen mu Borneo (Amsterdam, 1862) Encyclopaedie Vin Nederlandsch-Indie SrnCT gesteld door Paulus ; tweede druk; Gravenhage Leiden, 1917 enz) Ferrand (G.) Les poids, mesures monnaies des Mers Sud (Paris; 1921). Godee Molsbergen (E. C.) Geschiedenis Va Minahissa Weltevreden 1928) . Reizen Zuid-Afrika Hollandse Tijd. Eerste deel Gravenhage, 1916) . Haan (F de). Priangan (Batavia ’s-Gravenhage 1910 1912) Oud-Batavia. (Batavia, 1922)

Havart (D) Op ondergang Van Cormandel Amsterdam; 1693) . Heeres E.) Corpus Diplomaticum Neerlando-Indicum s-Gravenhage, 1907, 1931) Zie Tiele-Heeres: Hobson Jobson Zie Yule. Hotz (A.) Journaal der reis van Joan Cunaeus Amsterdam, 1908). Hunter (W. W.) The imperial Gazetteer India (New Edition Oxford, 1907 enz) Jonge (J: K]: de) De Opkomst van het Nederlandsch gezag Oost-Indie (’s-Gravenhage Amsterdam; 1862 enz }). MacLeod (N.) De Oost-Indische Compagnie als Zeemogend- heid in Azie: Rijswijk Z-H, 1927) De Oost-Indische Compagnie Op Sumatra de 17a2 CCui De Indische Gids. (Amsterdam, 1905). Manucci (N:)- Storia do Mogor Mogul India translated by W Irvinc (London 907 1908) . Overzicht der betrekkingen Tan de Nederlandsche Oostindische Compae gnie met Siam Tijdschrift Bataviaasch Genootschap (Batavia 1864) . Rapport OVCr Compagnies regt de Groote Oost. Samcr- gesteld door R de Klerk, J: yan Mijlendonk Alting: Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap: (Batavia 1868) Robide van der Aa Zie Aa Sewell (R) and S Balkrishna Dikshit The Indian Calendar (London, 1896) Stapel W) De Archipel in 1684. Geschiedkundige atlas van Nederland (’s-Gravenhage 1931). Bijdragen tot de Geschiedenis der Rechtspraak bij de Oost indische Compagnie Bijdragen tot Taal- Land- Volkenkunde Vat Ned;-Indie: (’s-Gravenhage; 1932 1933) Het Bongaais Verdrag: (Groningen, 1922) Pieter vin Dim’s Beschryvinge van de Oostindische Com pagnie R,G. P. 68, 74, 76. (’s-Gravenhage, 1927 1932)

Terpstra (H.). De Vestiging der Nederlanders aan de Kust van Koromandel: (Groningen, 1911) De Opkomst der Westerkwartieren van de 0. I. Compagnie Gravenhage, 1918) Theal (Geo Mac Call). History South Africa (Zna edition, London, 1897) Tiele (P A:) Hceres (J E.) Bouwstoffen voor de Geschie- denis der Nederlanders in den Maleischen Archipel. (’s-Gra venhage, 1886 1895) Valentijn (Fr.) . Oud en Nieuw Oost-Indien: (Dordrecht enz. 1724 1726) Veth (P. J) Uit Oost en West. (Arnhem, 1889) Waterhouse (G.) Siton van der Stel’s Journal London enz ,

1932) Wessels (C.; S.J.) De Katholieke missie in NVoord-Celebes Sangi-eilanden. Studien CXIX. Hertogenbosch, 1933) . Wilson (H: 1). A Glossary of judicial and revenue [CTITS of British India (London, 1855) . Wiistenfcld (F) Vergleichungs-Tabellen der Muhammedani- schen und Christlichen Zeitrechnung: (Leipzig; 1854) . Yule (H:) and Burnell (A C.) Hobson obson, being glossary (New edition; London, 1903)

REGISTER VAN PERSOONSNAMEN

Ageng (sultan van Djambi); 137 , 328. Aaltmeyer (Caspar) : 193 Agon, zie Ageng: Abbas (sjah) : 147 Akkena: 413, 414, 416, 417. Abbema (djogoegoe)= 365. Alan (prins-rijksbestuurder Abdul Bagus Wan Abdul Ternate) : 52, 53, 317, 319. Bagus; Alam (zoon van den Grootmo- Abdul Jalil (sultan van Djohor) : gol) = 170. 493 Alamat (prins) 491 492, Abdul Kahar (sultan van Bantam) , Alawadijn, zie Allah-Oedin: zie Hadji. Alem (djogoegoe) : 289. Abdul Nasir (sultan van Bantam) , Alemgier (kroningsnaam van den Zein Allabadhin Abdullah (Kutab-sjah) 517, 518, daar. 521 Ali (kiabi): 321, 334, 335. Abdullah Hassan (Kutab-sjab): Alimardi-char zie Hoessein beg: 413 423, 517,518, 321. Allah-Oedin (sultan van Batjan) : Aboe Fahal (sultan van Bantam), 292 294. zie Fahal Alsteyn (Pieter) 487 , 492. Aboen Nasar; zie Hadji. Amababou: 544. Abui Naby: 5, 157 158 Amahobo: 544. Achmet-chia van Bajang: 256 , Amanecy: 544. 257, Amangkoerat Achmet-chia van Menangkabau: Amangkoeat 222,. 101 , 121 123, 224, 235 236, Adersia: 214-217 4. Adiel (Matthio) : 109 Adil (radja) : 220. Adipatih vin Bantat: 435, 437 555, Zie ook Zeir Ailabadhin Ammabacky: 544- Adipatih Anom van Cheribon: Ammataluyt: 544. 461, 468 , 469. Ammatano: 543, 544 Adipatih van Djambi: 322, 330. Amsterdam (sultan): 5, 7, 51- Adipalih Anom van Mataram: 45, 53, 56, 83, 90, 93, 129, 286, 292, Zie verder 304, 307 318, 334, 481 , 487 , Amangkoerat IL, 500, 501, 503. Adipatih Palembang: 140 Andamoy (kiahi) : 275, 278, 279. 142, 322, 330, 333, Andriese (Poulous) : 56. Ageng (sultan van Bantam): 233, Anga de Prana: 240, 242. 236 , 343, 392, 434, 556. Anga de Raxa: 240, 242

Anom (sultan Van Cheribon) , zie Kartawidjaja Anom (sultan van Djambi) : 275 282. Anthonisz (Philip) : 360, 365. Aria Soeria (pangeran) : 328, 329. Asel-chan: //4 Assendelft (Joan van): 328 329. Asset-chan: 114, 116, [7, 19, 120, 509- 512, 514 516, 523, 525, 526, Audecady-marca: 378. Aurengzib (grootiogol) : 04, 116, 170, 295, 450, 488, 509, 512, 514, 517, 524 527 , 560, 574, 575. Aynecotty-nambeddy: 571.

Basting (Adolf), zie Bassing: Basting (Willem) : 166, 292, 291, 365. Batake (Francesco): 90, Zie ook Xaverius, Batoe (carre) : !93, 196 Baukes (Nicolaas) : 296. Bax vin Herentals (Johan) : Bea (koning van Gorontalo) : 128. Becopia (sullan) ; 352 357 . Beeke (Francois van der) : 380, 384, 386, 387 , 492 , 497 . Beginda Ratoe: 291 .

Begoe: 302 Belloasta-nambiaar: 111, Benebene of Beno-Beno: 6, 319. Bengala zie Manggala; Bent (Frederik Lambertse) : 242. Bergh (Joan van den): 513, 516. 523. Berkkerikerie Ramerie: 366. Besaar (radja van Tarcessan) : 256, 257. Beveren (Gerard de): 440, 441 Biatsa: 156, 157 . Bierers (Jan) : 508. Biginda Moulana: 199, 208. Billing 563, 568, Bissey (crain) : 234 Bitter (Pieter de) 478. Bivool: 320, 334, 335. Blom (Dirck) 209. Bobatsia zie Babatsia Boeck (Jan de): 116. Boedjoe: 504, 505. Boeissan (dato); 89, 470, 47! Boelotha: 292, 294. Boerce (Inche) 232, 250, 251, 255. Bogaerde (Cornelis van den) : 416. Bogaert (Andries) : 10, Bolle (Balthasar) 289. Bolleran (folk): 15, Boic (aroe) Bolton (Willem) 552 554 Bolwerk (Floris) 158

Babatsia (kimelaha): 317, 319 Bacherus (Johannes) : 14, 509, 510-515, 517, 518, 524, 525, 527, 575 Bachiaret-chan: 509, 511, Bagagar (radja): 199, 208. Bagia: 207 Bakker (Frans) : 181, 198 Balango (radja) : 362. Balbul-chan: 126 Banchem (Martinus van): 59. Barda-Joeda: 104 Bandhara (radja): 197, 230 , 232 , 250, 251, 299, 359, .537 , 538 Bangoe carre) 193. Bangon Adji (carre) : 196. Bangon Bieding (carre) : 196. Bantam (dato) : 268 Bantam (imam) 321 334, 335. Banlam (Mas) 24, 113. Banzy (Madoe) 14, 16 Bapias (Anthony): 359, 360 , 362. Bappinga: 216 Bartelsz (Joachim) : 70 Bassing (Adolf) : 31, 34, 227, 266, 275, 284.

Bonelo (prins) : 491 492. Bongsoe (nachoda) 268 277. Bonket Joannes) 493, 497 Bort (Balthasar) : 202 , 242. Boudens (Abraham): 424. 426 , 433. Boudens (Cornelis) : 544. Boudewijnsz (Andries) : 506. Bovie (Pieter) : 392, 424. 426. 433. Boysa zic Boeissa Bramiliappa-pulle: 507. Briel (Joan Georg) : 196 . Bries (Correlis de): 424, 426. Buren (C. van): 380. Byland (Willem) : 424, 426 , 446.

125, 157 .

Caury (orangkaja) : 156, 157. Cawatta-nalk: Cees (hoofd der Hottentolten) :

Ceram (prins) : 492. Chavonnes (Dominicus) 531 535. Chedoepaddi (teuver) : 370. 377 . Chege-pulle: 378 Chendocady: 378. Chiandynaer (Dom Dicgo) : 152,

Chiander: 515 Chili-moeda: 301, 302. Chiockenade (naik): 31. Chittiappa-pulle: 187 . Chodenda: 416 418, 421 422. Chorsaz Dervisi Asizi: 368, Christnambathoe: 212. Cistna (madoe) 422. Claasz. (Jacob) 426, 433, 506. Clasen (Frans) : 365. Clement (Jacob) 212. Clement (Nicolaas) : 61 Cieyn (W 433. Codja: 502. Coelomby, zie Colomby: Coessaert (Pieter) : 1226, 520. Colastri (stamhuis): 215, 225- 227 262. Colomby (Johannes): 165 , 181 Commarasuarni, zie Cammara- suan: Commarentoene: 33. Consjepo: 211, Coodja: 319. Cooy (Pieter Corneliszoun) 365. Cops

(Joannes) : 499, 501 , 504 506. Corput (Jacobus): 544. Cors (Enrique) Corte (Jan) : 160, 472. Cos (Simor) : 172. Cotta-pulle: 155, Coupang (Paulus van) 544. Couper (Jacobus): 4, 41, 45.

C. (Zie ook K)

Caaf (Willem) : 342 436, 439, 557 558. Cabora (imam) 321 334, 335 Caheyn (Ds. Zacharias): 89. Caja (sengadji) : 487. Calamafla (prins) : 311, Cammarasuam-modliar: 31 Camphuys (Joanres} : 209, 242, 346 347 , 349, 350, 359, 388, 3C0, 393, 404 406 , 413, 424 426, 435 , 437 442, 404, 459, 481 536 537 , 556, 558 Caperman (Krijn) : 380 . Cappittan (orangkaja) 156, .157, Carbouw (radja), Sampourna Carelsz (Mathijs)- 365 Carnoor: 216. Cartawidjaja zie Kartawidjaja Casembroot (Reinier) : 320, 368, 370 , 410. Cassatrian (pangeran) : 435, 437, 556, 558. Cassila (orangkaja): 168. Cassoema; zie Koesoema Cassoerien; Cassatrian Casteleyn Frans) : 412- Catip Moeda; zie Kalip Moeda. Caulier Jacques) : 13, 15,

191, 193, 194, 196, 223 224, 241 320, 335, 388, 390, 406 , 409, 410. Couter (Pieter van de): 367. Coycoetialie: 216. Cramfer (Nicolaes) 512. Critoeliam: 568. Zie ok Tulliam. Cromhuysen Jodocus) Crudop (Hendrick) Cruse eronimus) Cunaeus (Joan) : [48, Cuyper (hoaid der Hottentotten):

Djaga-patty: Doetantoeka (ngabehi) : 557, 558. Doolat-beg: 297 . Dorre (Jan van) : 74, 79 Dubbeldekop (Wybrand): 10,

Du Moulin, zie Mouiin: Dunataha (sengadji) : 317. Duyn (Cornelis van der) : 320 , 335

Ebraim; zie Ibrahim; Eenhuysen (G. M van): Ecuwijk (Tieleman van) : IO4 193 225. Egberts (Harman): 320, 335. Eggenkonst (Christiaen) : 151 Egosie-ragia: 34 39, 60, 61, 125 143, 148, 183, 303, 560. Emiama (orangkaja) : 302. Enaayt-chan: 116, 117, 119, 120

Dala Rotti: 543 544, Dam (Mr: Jacob van): 320, 335, 347, 350, Dam (Mn Pieter van): 546, Dampier William) : 470 Darras (Jeronimo): 9I, Dasje (sengadji) : 301 302 Dato Bandhara: 165 Dato Boeissan: 89, 470, 471 Dato Paducca: 386. Dato Siry Maharadja: 386. Deldeyn Aarnout): 386. Deman (nene) : 24, 113. Demanglangoe (nene) 13. Depatty , zie Adipatih Dhaenens (F): 568. Dieden (Willem van) Dielen (Isaak van) : 498. Dielen (Willem van) : 34. Diemer (Elbert) : Diepa Cassoema, Dipa Koe- soema; Diepa Nierat, zie Dipa Ningrat Dijk (Jacob van) 233, 240 242, 466 Dilleer, zie Ilir . Dipa Koesoema: 552. Dipa Ningrat: 341 342, 345, 347 350, 393, 395, 397 , 401- 405, 434 439, 555, 556. Dirk (Augustijn) 157 Divool, Bivool.

Fahal (sultan van Bantam) : 434 441 555 556, 559. Faharoedin (sultan van Tidore) 499 502 504, 505. Fankey Porro: 543, 544 Fatimah 516. Ferera (Manuel) : 213. Focke (kiahi) : 393, 401 ,

402, 405 435, 436 Zie ook Tajoedin; Foemaly (kimelaha) : 317 Francx (Cornelis) : 83. Fransen (Manuel) : 365. Fuys (Reynier) : 165 181 ,

Gadoe (dato) : 425. Galala Galela (imam) : 321 , 334, 335.

Galesoeng (crain) : 82 , 165 Harde (Jan de): 74, 167 191 192, 194 193 Harksz, zie Harxe Gamlamo (prinses) : 52, Harris (Engelsch agent Su- Cammelamme, ie Gamlano ratte) : 488 Gampol (rangga): 104. Harthouwer (David) : 9 Gheyn (Dirck de) : 136, 292, 5,113. 294. Hartog (Johannes de) : 459, 469 Gillison, Galesoeng Hartsinck willem) : 324, 325 Giralaya (panembahan van Che ribon) 460. Harxe (Paulus 140. Glas Jan) : 469. Hassan Oedin (sultan van Ma kassar) : 192 195. Goa (Mas) : 24, Hasselbergh (Christiaan) : 176. Hayman (Jacob): 198. Haze (Francois de): [14, 117. Hel (Joan Jacob van der) : Gobalo-dadas: 142, 143. Goel lace (djogoegoe) 128, 129. Hendriksz (Marten) : 227. Gjoelamgoetto Goelamgomoe: 165, 181 491, 492. Henokanna: 543, 544, Guens Rijckloff et senior) Heuvel (Justus van den) : 368 110, 114, 137, 138, 410, 41. 140, 173, 191 194, 197, 208, Heyde (Rutgaart de): 377 , 380. 209, 214, 214 219, 220, 228 Heyst van) : 355, 359, 233, 240 242 , 252, 253, 257 410. 259, 267 275, 281 Hisselt (Frederik van): 172. Goens (Rijckloff van, junior) : 31 Hoean (radja) : 544 39, 152, 155, 405. Hoeko (prins) : 319. Gonnema of Ngornomoa: 58, Hoeloe (radja d'): 197 227 , 229 Gorian (prins) : 499. 232 243 251 536 538. Gravendijk (Govert) 181 , Hoessein beg: 416, 420, 421 , Grim (Nicolai) : 223 450, 451. Groenewegen (Jan van): 424. Hoet (Arnoldus) : 455, 458, Gircotmogol, zie Aurengzib: Hofmnan (Joannes) : 410. Hofman (Johannes) : 544. Holsteyn (Jan Fransz) : 193, 557, 558 Haas (Dirk de) : 136 142, 269, Hoogerlinden (Pieter) : 535. 499, 504 506, 552, Hoomoet (Stephanus) : 5. Hadji (sultan van Bantam) : 336, Hoorn (Joan van) : 203, 242, 347 341,2 342, 345 350, 392, 393, 350, 393, 404 , 405, 435, 440 , 403, 404, 434, 435 437 , 439, 441, 536. 441 556, 558. Hoorn (Pieter van): 47 Hala (hoekoem) 317, 319. Hoorr (Pieter van den) 223, 259, Hamdja (sultan) : 56, 261 , 478, 479. Hamsa Farahoedin, zie Faharoe- din Hurdt (Anthory): 51, 166, 209,

Op blz 53 staat @neyn; wat een verschrijving van den kopiist.

242, 317 , 320, 321, 335, 347, 350, 405 440, 441 Hurdt (Melchior): I60, 161 , 165, 181 , 218. Hustaart (Jacob) : 226. Huysman (Marten) : 31 141, 181 182,214,217, 263 266 283, 284.

Jaja Percassa 102 Jamblinne (Nicolaas de): 69, 70. Jang de (Njang di Per- PPeranaDgonoiar toewan; van 384, 385, Jang Pertuang (van Indra - poera) 220, 223, 251 jang de Pertuang (van Menang-bau) : 423 425 Jansefra-chan 525, Jansz (An"): 412. Janszoon (Michiel) : 39, Jelaly (sengadji) : 318 Jochemsz. (Hendrik) ; 544. Joedanagara: 275, 278, 279. Joeda-ningrat: 343. Jole: 6, Jongh (Jacob de): 167. Juriaansz. (Juriaan) 70, 151, 157. ## RECISTER

FERSUURSIAMEN

Ibrahim (radja van Batos): 232 243, 244, 247, 248, 250, 251, 253. Ibrahim (radja Op Malakka): 199. Ibrahim (van Padang): 357. Ibrahim (radja van Priatan): 291, 351, 353, 479, 480. Ilaloe (koning) 491. Ilheer, zie Ilir, [lir (radja d"): 197, 227 232, 243 251 536 538. Immnens (A.). Indermacouta (radja): 354, 355. Inderpoeta (radja): 354, 355, Indramajoeda (kiahi): 49 Indramoelja (radja): 255. Indra-Moera Indra-Poeta: Indra-Poetra: 291. Ingalaga sultan var Djambi): 322- 328, 330 332. Ingawangsa Intam, zie Itam Isadksz Claas) 535. Isaha: 50l. Itam (radja Vin Kotta-tengah): 68, 299. Itam (radja van Taroesan): 444, 446. Ittekommeren (of Itty-kowen- den): 182, 524. Itty-kanatsien: 366.

Kaaf, zie Caaf: Kaheyn; zie Caheyn. Kaloekoboelang (koning van Banggai): 480, 481, 485, 487. Kappa Mangarai: 543, 544, Kartawidjaja (of Sultan Anon van Cheribon): 233, 240 242, 459 469. Katip Moeda: 223, 258, 261. Kedo Pelo: 543, 544. Keesjoe-pandidaar: 563. Kelke-Koylan: 569 Keller (Hans Jacob) 544. Kellorma: 564 Kempen (Jan van): 377 380, Keyser (Louis de): 436, 439, 557, 558. Keyts (Johannes): 149, I51, 157, 187, 190, 478, 479. Kidoel (pangeran) 234. Klein (vrijburger): Kleyn (Jan Bastiaanse): 367. Koelaba (hoekoem): 321, Koesoema-ningrat: 435 438. Koyanna-Hoean: 543, 544. Krijn (sengadji): 301, 302

Jadanagara (adipatih): 557 558. Jager (Herbert de): 61, 125, 368, 410, 412.

Macarompo (Francisco) = Machomoedail: Macotte: 352 Madoe Banzy, zie Banzy: Madoe Cistna; Cistna Madoena: 413. Madumdaer Siahy, zie Siahy. Maetsuycker (Mn Joan): 40, 47, 71, 75, 83, 93, 105' 113, 114, 128, 198, 253, 477, 505. Magat: 232, 250, 254, 255. Magal-Maas: Magal-Mara: 291, 354, 355, 537. Magat-Maradja: 68. Magat-Samporna: 68. Mage (radja): 536, 537. Mahamed Aly-chan: 545. Maharadja-moeda 232 Mahomel-chia: 217, Mahoradja (Siry): 217. Majoeda: 5 306. Malajoe (prins) 319. Malempurmal: 212 Mallewaraye: 456, 457. Mamanpang (dain): 166, 196, Mamet-chia (keizer Indrapoera): 220, 223, 256, 257, 261, 290, 292, Mamet-Sahey: Mamoe 0i Mamoet: 166, 196. Manelja (sultan): 259 Man de) = Manabou (Hendrik): 471, Manare: 207. Mancaboumy, zie Mangkaboemi: Mancopradja zle Mangkopradja. Mandaraka (adipatih): 82, 83, 100, 101, 123, 125. Mandarsaha (koning van Ternate): 5, 51, 55, 307-309, 315. Mandschior; zie Mangsor; Mangale (dain): 191, 193, Manganonan: 74, 78, 80, 83, 225. Mangapo (dain): 196. Manggala (Natta) 102. Mangimber (dain): 166. Mangkaboemi (van Palembang) 140, 142, 330, 333.

Laboan (orangkaja): Lakoe (orangkaja): 149-151, 188 190. Laleroe: 98. Lamara: 487. Lamipe 422. Laren Adriaan van} Lawataha: 292, 294 Laxamana: 329, 386, 432. Layo (crain): 30. Leenen (Jan van): 137 140-142, 223, 232, 243, 250, 252, 255, 268,

269, 290, 298, 351, 355 359, 537 545, 552. Leeuwenson Joannes) 4, 436, 439. Leila (radja): Leila (een andere radja): 329, 354. Zie ook Sittia Lilla. Lelle Wangsa: 230, 291, 354. Lesage (Salomon): 155, 479, 480, 536 537. Letsuila-chan: 488 490. Lilla Sittia, zie Sittia Lilla. Lilla Wangsa zie Lelle Wangsa. Lilo Dutamma: 543, 544. Limoes (pongloe): 255. Lincques (crain): Lindenaar (Anthony): 196. Lobs (Jacob): H10, 112, 143, 144, 146, 334, 359, 365, 442, 444, 446. Loisang (Andries Olofse): 53, 136, 292, 294, 44 Loloda (koning) Loutoepan (Matheus): 167. Lucasse (A): 208. Lucasse (Lucas) 151,

Maandecker (Alexander): 480. Maanhout (Pieter): 68, 165 181. Macaboumi; Mangkaboemi.

Mangkopradja (van Djambi): Melman (joannes) 223, 259, 261, 330. Mendes (Ignatio) 507, 508. Mangsor (radja): 164, 229, 250, Meny (Joannes) 392. 251, 359, 425. Messa Poura: 543, 544. Manimpa (dain): 196 Meyn (Jacobus) 574. Manjamba (dain): 193, Mhera (radja): 199, 205, 207. Manjewooy (crain): 166, [91, 208. 193, 194, [96. Michielse (Jochum): 234, 240, Mantoeli (dain): 166. 242. Maondy: 176. Mier-bekr (of Mierbacker): 159, Maradja (orangkaja): & 160. Maradja-Lella: 291. Mier-chan: 120. Maradja-Moeda: 197, 229, 250, Mier Hassan: 450. 251 Mignon (Louis): 167. Marjo (aroe): Miningiou (radja): 68 Marma-Gatti: 46, Mochelis: chan; 516 Maroangy (aroe) Mochtiaar-chan: 488 490. Marrewassa zie Magat Mara Moeda: 207. Marsaoly (kimelaha): 289, 317, Moemontoely (dain): 196, 319, 487. Moeraddy (kadi): 526 Martadjaja: Moerianatoe; Mourianatta Martalaya 79-81, 83, Moerman Willem): 544. 101, 123. Moessou; 292, 294. Martajoeda: 104. Moffon: 156, 157. Mohamet: 354, 368, 516. Martanaja: 49, 50. Mohamet: 354, 368, 516. Martapoera (adipatih): Montappa-pulle: 187, 78, 83 101, 121, 123, 125. Mortier (Hendrik): 424, 426, 538, Zie ook Wongso Dipo. Mortusa Ali: 410. Martasana: 45, Moulin (Augustijn du): 487 492, Martawangsa: 506. Mourianatta: H, 367, Martawidjaja (van Bantam): 557, Muche (Hendrik): 9. Martawidjaja (sultan Sepoeh van Muller (Frederik Hendrick): 102, Cheribon): 233, 2AU-242, 459 104. 469. Mustaffa-chan: 158. Maru (aroe) Muydy (Philip) 299. Mascere (dain): 166. Mashorada (radja): 253, 255, Massari (hoekoem): 501. Massouro (dain): 166, 193, 196. Matadjan (dain): 194, 196. Mathias (sengadji): 365. Naja Patty: 240, 242. Maurits (Johannes): 254. Naja Wangsa: 103. Maylate (Dom (jaspaer) 155. Nalla Wangsa: Mechelen Joannes van) = 388, Namby Allagie-ayen: 378. 380. 390, 392, 410. Nandelael: 115 Meghelen, zie Mechelen: Narengery-pandidaar: 148, 149, Melck Cassum; 183, 187.

Narra Poeti: 354, 355. Narra Wierana: 275, 278, 279. Nasir Ali-chan; 146. Natta Bangala zie Manggala; Natta Nagara: 341, 342, 345, 350, 435 438, 557, 558. Natta Widjaja: 341 342, 350, 435 438, 557, 558. Nattesi-pandidaar: 127. Negappa Malleweraye: 456, 457 Nemoeda (radja): 409. Nenda (van Priaman): 164, 165, 291, 353, 355, 358. Nesoerdie: 120. Niamoelia (sultan): 181.

Nilate: 155. Niore: Nirrang Koesoema: 225. Nisam-chan: 117, 119 120. Nityanagara: 83. Noortman (Pieter): 74, 100, [01, 123. Nosso (radja): 541, 543, 544. Noto Diredjo: 555.

Ouwan: 188 190. Overtwater (Pieter Antlionis): 47, 114.

Pacat Soepit: 176. Padbrugge (Robertus): 57, 83, 84, 89, 93, 95, 98, 105 109, 127, 128, 136, 172, 176, 292, 294, 304 305, 309, 359, 361, 440, 441, 491, 503 Paducca Magat: 355, 358, 359. Pagierdi-ayen: 378, 380. Palahawany (prins): 500, 504, 505. Palakka (aroe of radja): 9-12 191, 195, 480, 483. Palawan (sultan) Palinghamma 302. Paljetter (vrijheer Cochin) 143, 144, 181, 182, 366, Panaragan (crain) [66, Panembahan van Bantam: 435, 437, 556 558. Panembahan van Cheribon; Wangsakarta Panglima-radja van Padang: [65, 177, 180, 181, 220, 223, 258, 261, 290, 292, 355, 357- 359, 409, 479, 480. Panjale (hoekoem): 317, 319. Panoela: 552. Papaai (Matheos): 109. Paradourtie Ittyoene-corre: 366. Parinsia (noekoem): 487. Parve (Jan): 320, 335. Patchi? Tanda: 275, 278, 279, 552. Pauw (Pieter): 320 335. Paviljoen (Anthony): 114. Pelle (Rippert): 552, 554. Pelo Kina: 543, 514. Pelton zie Pelle: Pen Acam Hendriksz:): 223, 259, 261, 392. Penetamby-Marca; 378, 531 532

Oedassa (kafferhoofd) Oeloe (radja), zie Hoeloe. Oerawaran (adipatih): 101, 225. Oewan, zie Ouwan: Oloffz (Andries), zie Lolsang: Omar Alc: 318. Opdam (Abraham): 68. Oranghzeep; zie Aurergzib. Orangsia, zie Aurengzib. Oranje (prins van), Willem

Otteren (C, van): 487, 492, 506. Oulabalang (sultan): 229, 298, 299 Ourawan, Oerawan. Outhoorn Willen van): 209, 242, 347, 350, 393, 404, 405, 435, 441, 556. Outshoorn van Sonnevelt (Pieter van)

Perimbale: 264, 266, 274, 366. Pedratsja (koning van Siam): 473. Phalouran Phaloan (radja): 409, 442, 443. Piantay (prins): 105 109. Pierraard (P.): 546 Pijl (Laurens): 152, 370, 377, 506. Pijl (Philipputs) 39, 531, 535. Pilakiboeta (koning van Limbotto): 491. (Laurens, senior): 47, 14 (Laurens junior): 218 220, 223, 228, 252, 257, 259, 261, 290, 388, 390, 413, 414, 416, 560. Pit (Marten): 317, 320, 321, 335, 347 350, 405, 440, 441 Pits (Jacob Jorisse) 199, 208, 256, 434 AI 556, 559, Pleun Claas): 10, Poeger (pangeran): 45, 72, 75 Poemale (capitan-laoet): 128 129. Poerbo-negara: 240, 242 Poery Chiautery: 575 Poeti (van Kotta-tengah): 165, 219, 223, 232, 250. Poeti (van (Priaman) 354. Ponboe (Bapa): 458. Poolman (Christiaan): Pouger, Poeger. Prins (Francois): 30. Prins van Oranje zie ,Willem III. Proost (Gerbrandt): 55, 136, 292, 294. Punni-pulle): 155.

Ragenado-pandito: 125, 212 446. Ragonade-pulle: 531 535, 536. Ragowanata zic Ragenado Raksa Negara (van Bantam): 435 438 465, 557, 558. Raksa Negara (van Cheribon} 240, 242, 459, 464, 468. Rama-naik: 452 454, Ramasondere-ayen: 531 535, 536, Ramorma (prins) 274, Ranst (Constantijn): 47. Ranty (Pedro): 176.

Rapoetsini: 191- 193. Rarothy: 156, 157, Ratoe (prins var Cheribon): 461, 468, 469. Ratoe (Abdul Jamal, sultan Palembang) 137 141, 267- 273, 275 279, 285, 322, 330 332, 546, 549 552, 554. Ratoe Bagus (van Bantam): 557, 558. Ratoe Bagus Mahomet Sale: 556, 558. Ratoe Bagus Mahomet Tahier: 556, 558. Raxa Nagara Raksa Negara. Rayappa-pulle: 187. Rechodin, Rochodin: Reede tot Drakesteyn zie Rheede Regnade Catle-teuver: 531, 535. Regnade-pulle, zie Ragonade- pulle Regosie-pandidaar: 562. Renesse (Abraham Daniel van): 79, 193, 196. Rengo: 563. Rety (capitan-laoet): 317, 318, 487. Reynst (Herdrik): 181, 182, 217, 264, 266, 284, 366, 523, 524. Rhee (Thomas van): 142 Rheede tot Drakesteyn (Hendrick Adriaen van): 446, 447, 449 452, 455, 457 458, 471 509, 528, 531, 535, 563, 564, 569.

Quaalberg Qualbergen (Cornelis van): 68, 149, 188 190, 405.

Ragagan (sultan):

Riebeeck (Abraham van): 406, 440, 41 Riebeeck (Joan van): 7, 377. Ringerijk (Cornelis): 90. Rochodin (kimelaha): 292, 294. Roepa (carre): 193. Roepa Bangbang Satata: 191, 193. Roos Maarten) 70. Rooselaer (Pieter): 50+, 506. Rosdom (Jan): 380, 384, 387. Rotterdam (prins): 319. Royla-chan: 509, 514, 515. Ruyter Willem de): 469.

Scholten (Johannes): 524. Scholten (Marten): 377, 380. Schoors (Jacob): 210, 211, 225, 226. Schroder (Bernard): 568. Schuur (Everard van der): 51, 74, 79, 341, 342, 350. Sedjanapoera: Seeghul-Islam: 121. Sefi (sjah): 147. Segosie, Egosie. Seliman (radja): 299 Sem (Abraham): 450, 451, 510, 512, 513, 526, Seminingrat: 557, 558. Sepoeh (sultan van Cheribon), zie Martawidjaja. Sabar (radja): Serbetiaman (dato): 359. Sabelaer (Willem): 552, 554. Seroyen (Wouter): 84. Saffigoga: 311, Shivaji: 60, 61, 116, 125, 212 Sape (le), zie Lesage. Sahagie of Sahasja (maharadja van Tanjore): 446 449, 453, Amsterdam 458, 471, 560, 563. Sibenius Sibert): 497. Siahy (Madoemdaer): 14 20, 22. Sibori zie sultan Said Mustaifa-chan: Sidambrenaden: Saif Oedin (van Tidore): 499, Siebite (radja) = 500, 505. Silvius (Arent): 198, 227, 232, Saint Martin (Isaic de): 243, 250, 252, 255, 537, 74, 79, 121, 343, 393, 404, 405, Simanciala (prins): 471, 435, 440, 441, 555 558. Sinco (Chinees): 465, 466. Sala (hoekoem): 487. Singa-Perwangsa: 102 104. Salotoengau (aroe): Singaradja (raden): 46. Samorijn: I 112 14, 283, Singasarie (prins): 45, 72, 75 284, 569 574. Singerewaron: 24 [3. Sampourna (alias radja Car- bouw): 259, 299, 425. Singha (radja): 152 Sipman (Jochum): 109, 364. Sangalooa (aroe): 191, 196. Sire-chan: 126. Sangosie Wissoenat: 423, Siri Amar Bangsa: 291, 354, 355. San Jago (koning): 105. Siri Amar Wangsa: 329. Sannosie-pandidaar: 127 Siri Bidy Wangsa: 329. Santapa: 264, 266, Siri Maharadja: 199, 208. Saradja: 357, 359 Siri Narra: 220, 223, 258, 291, Sarapada: 465, 466. 329. Saway (Bastiaan): 176. Siri Narrangarang: 119, 208. Schacher

(kapitein der Hotten- Siri Sittia: 359. totten): Sittia-bacti= 255. Schagen (Nicolaas): 347, 350, Sittia-goena: 380, 440, 441. Sittia-lilla: 197, 232, 250 254, 538. DL; 91.

Sittia-maharadja: 200, 209. Sittia-moeda: 197, 218, 232, 250, 251, 538. Sittia-phalauaan: 29, 358, 359. Sittia-wangsa; Siwagie of Siwasie, zie Shivaji: Slegt (Adam) 380. Sligher homas) 405, 493. Sloot (Joan Albert): 74, 79, 225, 320. Smient (Dircq Jansz): 59. Snikkers (Jacob): 208. Sodick (radja): 541. Soekorla (radja): 159, 160. Soeradinata: 464, 465. Soeranatta: 225 Soffi-chan 295 297. Son van): 563. Son (Thomas van) 557, 558. Soury (Pieter) 281, 324. Spanbroek Cornelis) 259. Speelman (Cornelis): 44, 45, 50, 70, 74 76, 79, 80, 98, 100, 101, 121 123 124, 166, 192, 195, 209, 242, 293, 301, 302, 316, 322, 325, 330, 333, 336, 368, 499, 504, 505. Spiljardus (Joannes): H2 Spring (Nicolaas) = 538. Stappers (Gerrit): 424, 426. Steelandt (Johannes van): 520, 512 526. Stel (Simon van der): 387. Struys (Joan): 104. Sulimain Suleiman (sjah): 146, 410, 45. Suwagie zie Shivaji: waerdecroon zie Zwaardecroon: wart (Sybrand): 328, 329. Sweris, Sweers of Swerus (Cornelis) 53, 55, 136.

Taboean: 69. Tack (Francois): 267, 270, 272 273, 275, 277-282, 285, 320, 324, 325, 331 335, 341, 342, 347, 350, 401, 403, 435, 456. Tajoedin (pangeran): 341, 342, 345, 350, 435 438, 556, 558. Zie ook Focke. Takineta: 105, Taleroen; zie Tocheroen: Taliabo: Talwatta-pulle: 378, 380. Tanete (aroe): 12, 30. Tapaliwen: Tape-ajor: 164 Taroeno Djojo: 39 48, 50, 72, 79, 81, 165, 191, 196, 233, 235. Tatandam (don Martin): 89, 91, 92, 97, M0. Tayspil (C): 524. Tchinn; Thimi. Tellolo (dain): 24, 166, 193, 196. Temmer (Hendrik) 208. Terval (Jacob): 217. Teuver: 370 380, 531 535. Tevoray: 378. Thamaes-beg: 416. Thel (Maurits Caesar de): 531, 535. Theunisz (Cornelis): 157. Thijsz. (Jan): 386. Thim (Joan Henric) 470, 471, 481, 487, 491, 492, 499. Thimi (sengadji): 319, 321, 335. Tholl van): 536. Thomas (don): Thomasse (Dirk): 196. Thye (Isaac van): 546 551, 552, 554. Tiko (djogoegoe): 501. Timmersa (bramine): 378 380. Tipi-ayar: 354, 355. Titasieuwa: 79, 83, Tobo (sengadji): 471, Tobone (kimelaha): 7. Tocheroen (sengadji): 320, 334, 335.

Tabala Tabalassain: 334, 335. Tabalehu: 334, 335.

Toeakel (radja): 299. Toenuta Talveki: 319. Tokoffi (sengadji): 318. Toloa (prins): 500, 501, 503. Tolucko of Toloeko (prins): 319. Tomagola-Mama: 319 Toncquanan: 543. Toncquanrak: 543, 544. Ton-samet: 254. Ton-seydin = 255. Tontoeo Jacobus): 89. Topatty (prins van Cheribon), zie Wangsakarta Tricayla (dom Philippo): 155. Tsiarek Soerabaja: 45. Tsiong (aroe) 196. Tuankal (B.): 92. Tulitamma: 302. Tulliam: 498, 568.

Vorwer, zie Verwer. Vosburgh (Gelmer): 181, 367, 488, 490.

Wal (J. van der): 98 Wan Abdul Bagus: 341, 350, 436, Wanderpoel (Harmen Dirxe) = 341, 350 Wangsa Dipa: 40, 50, 71, 101. Zie ook Martapoera: Wangsa Juda Singaranoe: 557, 558. Wangsa Karta

(Panembahan Vam Cheribon) = 213, 240 242, 459 469. Wangsa Mangala: 49, Wangsa Prana: 46, 49, 50. Wanjouwooy, z10 Manjewooy: Warrenthout (G): 294 Wassonde-naik: 528. Wawesie: 562. Wawoke-pandidaar: 449. Wedosie Baskora: 458. Weede (Albert van): 60, 61, 458, 527, 563. Welter (Nicolaas): 506 507. Wengena-naik: 34, 39. Wengetesien-branine: Wesdorp (Jan): 165. Wesenhage (Jan van) 329. Wieland (Adriaan): 321 325, 327, 328. Wiera Baja: 102 104. Wiera Bangsa Wiera Baja: Wiera Galty: 46. Wiera Saba: 102 104. Wiera Soeta: 101, 103 Zie ook Martalaya Wigmans (Alexander): 367, 568. Willem (stadhouder): 20u, 316, 318, 349, 405, 439, 440. Wirappa-naik: 506, 507, 528. Wisuanader-naik: 507. Witmont (Willem): 513, 516, 523.

Vaas (Bartholomeus) 217. Valckenrijck (Johannes): 59. Valentijn (Willem): 392. Telsen (Joannes van): 424, 426. Verbergmioes (Jacob): 392, 424, 426. Verburgh (Jacob): 171. ersteeg (Jacob) 266, Verwer (Pieter) 39, 126, 142. Vicq (Robert de): 170, 286, 289, 320, 335. Vinck (Abraham): 455, 458. Visscher (Isaic de): 289, 300 Visser (Barent de): 208. Visuagua-ragia: Vlamingh van Oudshoorn (Arnold de): 6, 167, 307. Vliet (Joan van): 380, 506 508. Vliet (Jeremias van) 193, 194,

Vogel (Anthony de): 208 Volger (Willem): 47, 114, 16, 117. Voorst (Anthony van): 89.

Witti of Wittul: 182, 264. Woensscl (Cornelis van) Wolidas; 117-120.

(Zie ook S).

Zeeman (Gualterius): 320 335, Zein Ailabadhin: 555-559. Zwaardecroon (Henricus): 450, 455, 457, 536,

Xaverius of Xaveer (Francisco):

REGISTER VAN PLAATSNAMEN

Atjeh, Atjehers: 65, 160, 197, 199, 219, 228, 229, 231, 243, 244, 247, 252 254, 291, 351, 352, 355, 356, 538. Auwrewake: 518. Aycotti; zie Alicotte. Adamsbrug: 370, 371, 373, 534. Adoenare: 301, 302, 540. Adrampatnam (oi Adrangapatnam): 371, 373, 376, 447, 449, 561. Aetoer: 31, Air-Bangis: 220, 221, 353, 357, 408, Air-Hadji: 426, 428. Ajodja: 478, 479. Alengemangelan: 453. Alicotte: 572. Aloer: 455, 457. Alutie-Aloer; zie Aloer: Alwatirnegari: 33. Amabi: 539, 544. Amacqua, zie Namaqualand. Amafoan: 544. Amarassi: 540, 542, 544. Ambon: 167, 170, 286, 289, 299, 300, 306, 364, 502. Ampat Soekas: 388, 390. Amsterdam (fort): 172, 174. Andemathon: 413. Anjer: 395.

Antonipette: 452. Arane: 458. Ari-Aloen, Alocr. Aris: 173. Arisery: 530. Arne, Arane. Arosbaja: Asika: 575, Atangara: 376. Atingen: 498, 564, 568.

Babakan: 338, Bajang: 160, 177-181, 256, 442.

Baka: 543, 544. Bali: 240, 392. Baliepatnam: 226. Banda: 9, 68, 70, 149-151, 156, 157, 187-190, 364. Banda-Neira: 190. Bandjarmasin: 399. Banggai-eilanden: 309, 480, 487. Banka: 399. Bantam Bantammers: 101, 141, 162, 166, 233, 326, 328, 336, 350, 392, 406, 423, 434, 441, 555, 559. Bantik: 173, 175. Baros: 196, 198, 227-232, 243-251, 252, 254, 255, 424, 536, 538. Batahan: 231. Bataks: 227, 230, 246, 247. Batang-Hari: 327. Batang-Kapas: 388, 426. Batavia, niet opgenomen Zie echter Jacatra, Batjan: 292, 294, 313.

De vetgedrukte cijfers verwijzen naar vetgedrukte plaatsnarnen.

REGISTER YAN TLAATSNAMEN.

Batoe: 196. Batoe Ampar (Ampat ?): 199, 200, 208, 209. Batoe-Kashiel: 539. Batoe-Lai: 541, 542. Batoe-Pintoe: 426. Batoe Tiga, zie Tiga Batur. Batoer: 156. Batoisie: 539, 541-544. Beda$, zie Weddas, Behaar of Bihar: 116-120, 296, Belang: 293. Belbo: 539, 542, 544. Bellescor: 118, 171, 295. Bencalis zie Benkalis. Bender-Abbas zie Gamron: Bengalen: 114-121, 170, 172, 295, 297, 379, 446, 534. Benkalis: 383, 385, 497. Benkoelen: 392, 408. Billiton: 399. Bima: 24, 29, 540. Bimilepatnam: 157-160, 522, 574, 575. Boana zie Bonoa. Boelang, zie Bolaang. Boeroe: 167, 289, 306, 502, 503. Boeton: 10, 55, 68, 309, 311, 483. Boetuan, zie Bontuan: Bokai: 539. Bolaing: 90, 92, 97, 173. Bongai: Boni: 9. Bonoa: 167, 168, 502, Bonthain: 9. Bontuan: 470, 471. Bulba Belbo.

Caljemeer: 378. Calpentijn: 152. Cambang: 426. Campey: 406, 429. Canancor: 210, 214, 217, 225, 227, 262. Canara: 110. Candipang, zie Kaidipang: Cani: 156. Canton: 475, 476. Carbaiia zie Korbafo. Carcal: 446, 449, 561. Carlingapatnam, zie Chicacole: Carnatica: 212, 413. Carnavelpattoe: 155. Caros zie Karas. Carricatlimoele: 152, 155. Caskassen: 173. Cassemakotta: 159. Castilianen, zie Spanje. Ceilon: 31, 152-155, 370, 373, 375, 377, 414, 506, 508, 528, 531, 567. Celebes: 54-57, 127-136, 172-176, 310, 480, 487. Ceram: 167, 188, 294, 501, 502. Ceram-laoet: 149. Chartangatta: 262. Chenotty: 266, 367. Cherekecoyl of Cherekel-coylan: 182, 524. Cheribon: 233, 242, 337, 340, 459, 469. Cherleyam: 572. Cherlyattoe: 571, 572. Chiali: 148, 183. Chiauw, zie Siauw. Chicacole: 160, 451, 522. China Chineezen: 400, 466, 475, 476. Chinco (Poeloe), zie Tjingkoek. Cholemandelan Choromandelan: 303, 447, 452, 562. Cholese Ianden: 147. Chormandelan (dorp bij Palleacatta): 413. Choromandel, zie Koromandel.

C: (zie ook K)

Cabon: 7, 8. Cacappar, zie Kappar. Cailpatnam: 31, 32, 376. Cajoeris zie Kajoehis. Calang zie Kalang. Calicoet: 110-112, 283, 284, 569, 572.

Choromandelan, zie Choletandelan. Ciormandelan zie Cholenandeian. Clabat: 173. Clabat-boveri: 173. Claverbladt (fort): 299, 300. Cochin: 110, 112, 143, 146, 181, 182, 227, 263, 266, 273, 275, 283, 284, 366, 367, 378, 498, 523, 524, 569, 571, 574. Cochin-China: 475, Cochoquas: 58, Collesegapatnam: 31. Colombo: 34, Concordia (kasteel): 539, 540, 543, 544. Condemandelan: 447. Conderon: 413. Contera: 518. Corelam: 566. Corenbolam: 530. Coriang zie Kolang: Cormandel, zie Koromandel. Cottarana: 7, Cottaty: 566. Cranganoor: 570, 571. Cuy, zie Kuw.

Dilly: 114, 116, 118. Djambi: 137, 267, 275, 282, 285, 321-328, 329, 330, 333, 337, 383, 385, 399. Djilolo: 314. Djohor: 199, 200, 208, 380, 387, 492, 497. Doeko-ma-Seho: 317, 320, 334, 335. Doeablas Cottas: 352, 357. Dompo: 29. Dordrecht: 86, 9+, 107, 361. Dowara: 293.

Eergan; Erikan. Ellore: 450, 451, 522. Engeland, Engelschen: 13, 17, 107, 133, 343, 351, 362, 367, 392, 406, 408, 419, 423, 425, 426, 442, 446, 448, 470, 479, 480, 483, 488, 490, 498, 555. Ergam zie Erikan. Erikan: 517, 518, 525.

Fars: 4142. Fataga of Fatanggar: 151. Frankrijk, Franschen: 13, 1, 16, 95, 107, 133, 343, 362, 448, 483.

Daatcheron of Daetseron: 13, 451, 521, 522. Dakka: 295, 297. Darasoerpette Daratjoerpette: 447, 561. Darmapatat, zie Dermapatnam; Datahan: 173, 175. Decca, zie Dakka; Delapan Cottas: 290. Delhi, zie Dilly: Demak: 124. Denenarken Denen: 107, 133, 343, 362, 448. Dengka: 539, 543, 544, Dermapatnam: 210, 211. Diamant (kasteel): 345, 436, 438, 439, 557, 559.

Gamkonorah: 318, 501, 503, Gamron: 146, 147, 368, 410, 412, 545, 546. Ganeh: 293. Gape of Gapi: 309, 480. Geldria (kasteel): 126, 520, 527. Gingi: 62, 125, 126, 212, 213, 500. Gitty: 7, 8.

Goz (Makassar): 192. Golepalam: 20, 521. Golkonda: 23, 157-160, 413, 423, 509, 512, 514-518, 520, 524, 527, 560. Gomono: 293. Gondewaron: 20, 521. Goram Gorontalo: 56, 127-136, 310, 492. Gregicquas: 387. Grobogan: 121, 124.

Java (Javanen): 39, 51, 70-83, 104, 121, 125, 139, 165, 167, 179, 191-195, 223, 225, 233, 242, 336, 350, 392, 406, 459, 469. Jelolo, zie Djilolo. Joana: 121, 124. Judea zie Ajodja.

K: (Zie ook C.)

Kaap de Goede Hoop: 58, 59, 387. Kaidipang: 90. Kajoehis: 105, 110. Kajoa: 309, 318, 319. Kakas: 173. Kalang: 383, 386, 496. Kaligawe: 121-123. Kalinga: 15, 157-160. Kaliwongo: 74, Kandahar: 89, 470, 471. Kani: 156. Kaniwellaukuddi: 453, Kanninghalen: 413. Kappar: 166, 167, 191-193, 194. Karang-ganting: 399. Karas: 156. Karta: 40, 71, 233. Kediri: 80-82, 191. Keffing: 68-70, 149, 150, 187, 190, 502, 503, Kelangh: 167, 170. Kelingh, zie Kalinga. Kelleloeboe: 69, 189. Kenari: 442. Ketahoen: 220, 221, 408, Killeloevoe: 69, 189. Killikare: 376, 378. Kilwaroe: 188. Kishm: 368, 370, 410. Kismnis, zie Kishm. Kling: 383, 496. Koedoes: 99, 125. Kvembang: 178. Koepang: 301, 539, 541-544. Kokonora, zie Gamkonorah: Kolang: 245.

Halmaheira: 308, 314, 317, 318, 501. Hatepoetih: 167-170. Hatuwe: 294, 501, 502. Hesicquas: 387. Heyderabath (Golkonda): 509, 511, 513, 514, 517, 520, 521, 525, 527. Hinako-eilanden: 161. Hindoestan: 170. Hoegli: 115, 118, 120, 171, 295. Hottentotten: 58, 59, 387.

Inchiado: 35, 39, 370. Indragiri: 328, 329, 339, 383. Indrapoera: 162, 179, 220, 223, 256, 290, 292, 353, 407, 423. Injoer zie Nioer. Ipa: 288. Ispahan: 368, 410, 411, 545, 546,

Jacatra: 74-79, 394, 396, 404, 413. Jafianapatnam: 152-155, 458. Japan: 475, 476, Japara: 40, 48, 51, 71, 75, 78, 82, 100, 101, 121, 122-125.

Komorin: 378, 563, Korbaio: 539, 541-544. Koromandel: 12, 23, 34, 39, 125, 127, 142, 143, 148, 149, 157, 160, 183, 187, 211, 213, 303, 413, 423, 446, 458, 471-473, 509, 523, 524-527, 560, 563, Koto-Ranah: Kotta-Baroe: 253. Kotta-Lama: 244-246. Kotta-Tengah: 65-68, 163, 164, 177, 197, 218, 223, 232, 298, 299. Krawang: 41, 73, 74-79, 100, 101-104. Kuw: 475.

Macao: 474, 476. Madcera, Madcereezen: 49, 70, 98, 196, Madras: 419. Madsjewarom (bij Mazalipatnam): 21, 521. Madsjewarom (bij Palleacatta): 518. Madura (in Voor-Indie): 313, 303, 370, 380, 506, 508, 528, 536. Madyoer: 376. Magindanao, Mindanao. Maitara: 309. Majutte, zie Mendjoeta. Makassar, Makassaren: 9-12, 24-30, 39, 43, 50, 54, 107, 113, 127, 128, 133, 165, 167, 172, 191, 196, 199, 234, 239, 268, 301, 302, 310, 364, 483, 540. Makjan: 305, 308, 313, 314, 316, 318, 319. Malabaar: 110-112, 143-146, 181, 182, 210, 211, 214-217, 225, 227, 262, 265, 273, 275, 283, 284, 366, 367, 375, 498, 523, 524, 563, 574. Malajoe: 52, 55, 57, 107, 133, 136, 362, 363. Malakka: 7-9, 78, 139, 140, 162, 198, 209, 217, 218, 269, 380, 387, 399, 492, 497, 59. Malayou (aan Westkust Van Sumatra): 406, 429. Mampeloer, Mapemeloer. Manaar: 152, 371, 373, 534. Manapaar: 374. Manda: 260. Manganitoe: 91, 105-110. Mangau: 404, 495. Mangicolle:

562, Mangolie, zie Soela-eilanden. Manilla: 400, 476. Manipa: 168-170, 502. Mansjekole: 452. Maoes: 161. Mapemteloet: 182, 275, 524.

Laboea: 293. Lakitang: 426. Lakkadieven: 214. Lamahale: 301, 302. Lamakare: 301, 302. Lampongs: 344, 395, 401, 437, 559. Landoe: 539, 541, 542, Langoeban: 173. Lar: 411. Lawajang: 301, 302. Lifou: 540. Ligor: 474, 475, 478. Lima Cottas: 290. Limbotto: 56, 127-136, 310, 491, 492. Loempo: 178, 180, 256, 257. Lohia: 309. Lole: 539, 543, 544. Lombok: 399. Lunda (andere naam voor Salido): 388.

Maatsuyker (schans) Maba Mabareezen: 501-503,

Marieko: 504, 505. Maros, zie Maoes; Martosabat: 451. Masiewaron, zie Madsjewarom. Maskate: 215. Massoal: 502. Matana: 309, Mataram: 39, 51, 70-83, 101, 121-125, 165-167, 191-196, 223, 225, 233, 235. Mazulipatnam: 157, 159, 414-416, 417, 418, 422, 450, 451, 455, 510, 520, 521, 522. Meelpattu: 155. Meloer: 530. Menaar: 413. Menado: 130, 132, 134, 172, 176, 310, 364, 365. Menangkabau: 161, 197, 201, 203, 228, 252, 253, 255, 269, 272, 384, 385, 406, 423, 426, 432, 49, 496, 536, 537. Mendjoeta: 179, 220, 353, 357. Minahassa: 172-176. Mindanao: 364, 470, 471. Moeliawale: 155. Moena: 55, 309. Moestaffanagar: 451, Mokka: 215. Molukken: 5, 7, 51, 83, 98, 105-110, 131, 286, 289, 292, 294, 299, 300, 304, 321, 334, 335, 359, 365, 470, 471, 480, 487, 491, 492, 499, 506. Monkal: 199, 208. Motir: 305, 308, 309, 314, 316, 318, 319. Mouton: 453. Munanpette: 561.

Nassau (kasteel): 70, 151, 157, 190. Natal: 231. Nauangoeli: 452. Negapatnam: 34, 39, 126, 127, 143, 183, 303, 370, 448, 449, 452, 455, 560, 562, 563. Neira: zei Banda-Neira. Nekkaderouw: 413. Niaco, Hinako. Nias: 161. Nieuw-Guinea: 149-151, 156, 157, 187-190, 286, 502. Nioer: 327, 328. Nizapatnam zie Petapoeli: Noera Lai: 541.

Obi: 292, 294. Obi-latoe: 293, Oebi zie Obi: Oebi (in Siam): 474. Oedearpalium, zie Olearpalium. Oedjoeng Barrang: Oedjoeng Karang: 67, 219. Oedjoeng Salang: 386, 474, 475. Oedjoeng Tanah: 244. Oelaccan: 165, 197. Oemassapoko: 539, 543, 544. Oenale: 539, 543, 544. Oentoerg Djawa: 337, 338. Oikoessi: 540. Olearpalium: 471, 473. Onin: 149, 150, 188. Orangie (kasteel): 52, 53, 55, 57, 129, 136, 294, 306, 365, 486, 487, 492, 500, 501-506. Orissa Orixa: 16-118, 157-160, 170, 172, 296, 575. Ormuz: 368, 378. Ossipoko, zie Oemassapoko. Qulaccan: 290.

Nagelwance: 13, 522. Namaqualand: 387. Naning: 198, 209. Narsapoer: 17, 158, 521.

Pembenaar: 371, 372, 375, 531, 532, 534. Penaar: 413. Perak: 217, 218. Perzie: 146, 148, 367-370, 410, 412, 545, 546. Petapoeli: 451. Piaman-Pare: 426. Pipeli: 118, 171, 295. Pirriepatnam: 376. Poedecheri, zie Pondicherry. Poedecoriripoe: 155. Poedicolotto:

571, 572. Pondicherty: Pongassam: 426. Ponnepilly: Ponnosaccan (vermnoedelijk een verbastering van Tonsaccan): 173, 175. Ponweseeri: 453, Porto-Novo: 126, 127, 142, 143, 21-213, 472. Portugal, Portugeezer: 34, 64, 87, 107, 133, 152, 154, 98, 201, 326, 373, 448, 540, 567. Preanger: 233, 234. Priaman: 160, 165, 177, 220, 290, 292, 351-355, 479, 480. Pynang zie Painan;

Padang: 165, 180, 181, 218, 220, 223, 228, 247, 249, 251, 255, 290, 292, 298, 351-359, 388, 390, 407, 409, 426, 429, 431, 445, 479, 536, 537. Paddenjatte-Coyly: 57. Paddiloer of Padi-aloer: 182, 275, 524. Pakan: 380, 387, 493. Painan: 256, 257, 259, 261, 388, 425, 427. Pajacombo: 199, 200, 209, Pajai: 317. Palembang: 136-142, 267-273, 275-280, 285, 321, 324, 327, 329, 330-333, 383, 385, 399, 546, 554. Palicol: 13, 450, 518, 522. Palleacatta: 37, 60, 61, 125, 413, 414, 416, 417, 418, 420, 423, 451, 453, 457, 517, 518, 520, 522, 525, 527. Pamanoekan: 41, 45, 74, 79, 100. Pambenaer, zie Pembenaar: Panane: 112, 284, 572. Pandymandelam: 370. Paney of Panny: 406, 429. Panggasane: 359. Zie verder op Tagoelandang; Pantsiano: 54, 309. Paoeh: 66, 67, 177, 197, 218, 219. Papoea zie Nieuw-C Guinea: Pasoeroean: 194, 195. Passan: 173, 175. Passir Sala: 385. Palana Bengalen: zie Patna: Patani (op Halmaheira): 501-503. Pati: 99, 124. Patna: 147, 120. Patten, zie Patna: Peking: 476. Pelangy: 426. Peleng: 304, 480.

Raccauw Renggo. Ragiamahal: 297. Ragimandron: 451, 452. Ramboekarg: 173. Ramnmanacoyl: 370, 380, 531, 532, 535, 536, Rarakit: 502, 503. Rarala: 195, 196. Ratahan: 175. Rembang: 42. Rembau: 198, 209, 383, 386, 496. Renggo: 539, 542, 544, Rijklof van Goensbaai: 156, 157. Riouw: 380, 384. Roemah-Tameri: 188, 190.

Roembati: 151. Roepat: 386. Rombouw zie Rembau: Romon: 173. Rotterdam (kasteel): 13. Rotti: 538-544.

Silebar: 343, 392, 401, 437, 559. Sillebaer zie Silebar. Sillida, zie Salido. Simpan: 327-328. Sinepaleacatta: 413. Singkel: 252-255, 537. Singkerkoer: 413. Sjingie zie Gingi: Sjolemandelan, zie Cholemandelan: Soeasivo: 504, 505. Soela-eilanden: 286, 289, 299, 300, 309. Soembawa: 24, 30, 113, 114. Soemedang: 233. Soengai-Aloe: 257. Soengai-Bakar: 298. Soengai-Kepahian: 177, 178, 257. Soengai-Nipa: 260. Soengai-Oedjong: 383, 386, 496. Soengai-Sela: 178, 257. Soengai-Toeno: 426. Soerabaja: 48, 49, 191, Soerasowan: 341, 345, 436, 438, 439, 557, 559, Soka: 191-193. Solor: 301, 302, 310, 311, 540. Sonbait: 539, 542-544. Sonnebay zie Sonbait: Sopeng: 9. Sorkam: 245. Sourarum: Sourousouang, zie Soerasowan: Spahan zie Ispahan. Spanje, Spanjaarden: 105, 107, 133, 134, 172, 362. Speelwijk (kasteel): 336. St Crux: 535, Sumatra (Oost- en Zuidoostkust): 8, 136-142, 267, 273, 275, 283, Sumatra (Westkust): 65, 68, 160-165, 177-181,

196, 198, 218, 223, 227, 232, 243, 261, 290, 292, 298, 299, 351-359, 388, 392, 406, 410, 423, 433, 442, 4446, 479, 480, 536-538.

Saban zie Tonsaban: Saboeloe: 245. Sabouwer: 495, 496. Saccan zie Ponnosaccan. Sadrangapatnam Sadraspatnam: 22, 449, 458. Sahita: 309. Salangore, zie Oedjoeng Salang: Saldanhabaai: 58, 59. Saleyer: 309. Salido: 160, 177, 178, 220-223, 256-259, 388, 408, 409, 424, 427, 429, 432. Saloerang: Sampang: 81, Samalangga: 199, 208, Sanggir-eilanden: 105, 110, 310, 359, 365, 470. Sapegoil: 562. Sapoeloeh Boeah Bandar: 388-392, 406, 410, 426, 433. Sarangani: 470, 471, Saronson: 173. Sawoe: 540. Seblat: 220, 221. Semarang: 121-123. Sembilan Cottas: 290. Senotte zie Chenotty. Seranty: 426. Seringin: 395. Setile: 293. Siak: 9, 380-387, 492-497. Siak Sri Indrapoera: 495. Siam: 473, 479. Siauw of Siaoe: 83, 90-98, 105, 106, 310. Sicacol, zie Chicacole. Si Labi: 162.

Sumatra (Zuid): 392. Suratte: 114, 47, 215, 412, 488, 491, 513, 516, 523, 449, 506. Surcam, zie Sorkam: Surigam: 521.

Tiga Batur: 199, 200, 207-209. Tiga Laras: 406, 429. Tikoe: 355, 359. Timor: 301, 310, 538, 544. Tinrengoeri-palium: 143. Tirewaretesien: Tiroepalycoery: 376. Tjingkock (Poeloe): 227, 256, 259, 261, 389, 392, 406, 408, 409, 424, 427, 429, 431. Tji-Sedane: 338. Toboengkoe: 309. Toedjoe Cottas: 290, 352. Toedoenan: Tolo: 309, Tombaririe: 173. Tombassiaer: 173. Tometana: 309. Tomini: 134. Tomon: 173. Tondamadulam: 455. Tondano: 173. Tondi: 376. Tonkin: 475, Tonkinbout-boven: 173. Tonkinbout-omlaegh: 173. Tonsaban: 173, 175. Tonsaccan zie Ponnosaccan: Tonsea: 173. Toseho: 503. Trevancore: 498, 564, 568. Trevandeboran: 558, Trimelepatnam: 34, 562. Trimelevaas: 148, 149, 183, 187, 446, 449, 561. Tripaloer zie Triwaloer. Tritchinapoli: 506. Tritsjoer: 366. Triwaloer: Troepat: 386. Troesang zie Taroesan. Trong: 301, 302. Tsianramangelan: 33. Tutucorin: 31, 32, 371, 374, 379, 506, 507, 508, 528, 530, 531, 534. Tyviepatu: 376. ## REGISTER VAN PLAATSNAMEN

Tabalelo: 318. Taboekan: 83, 89, 106. Taffago: 319. Tagoelandang: 310, 359, 365. Taliaboe Soela-eilanden Tambang: 392, 408. Tambessie: 276 Tamboeko Tambuco To- boengkoe Tamping: 383, 386, 496 Tandjoeng-Alam: & Tandjoeng-Poera: 101-104. Tandon: Tangerang: 338, 394 Tanjore: 125, 303, 446, 453, 455, 471, 560, 563. Tansjouwer, zie Tanjore: Tapa; 293. Tapoeng-kanan: 8, 495 Tapoeng-kiri: 8, 495 Taroena: Taroesan: 256, 409, 44, 446. Tawalid: 90. Tegal: 74. Tegenepatnami: 125, 126, 212, 213, 472, 522. Tello-Tarato: 426. Tengapatnam: 566. Termanoe: 539, 51-544 Ternate: 5, 7, 10, M7, 105, 106, 127-130, 135, 136, 172, 286, 288, 294, 301, 302, 304, 321, 334, 335, 359, 365, 480, 487, 492, 499, 505 Thie: 539, 543, 544 Tibore; 309 Tidore: 149, 286, 309, 313, 146, 50, 98. 28.

Wetoer: Wingurla: 110. Woena zie Moena Vengoerla, zie Wingurla Victoria (kasteel): 286, 299, 300. Visiapour: 34, 36, 60, 126. Xula’$, zie Soela-eilanden: Walimoekan: 374, 376. Wannia’s: [52, 154, 155, 375. Weda: 501, 503, Wedale: 376 Weddas: 154. Zeeburg (fort): 314. Zweden: 87, 95, 107, 133, 362.

VERKLARING VAN DE IN DE DOCUMENTEN VOORKOMENDE VREEMDE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Madura Voor-Indie: 374, 376, 528. aroe of aroeng, Boegineesche titel Voor lieden van vorstelijken bloede: 166, arsdast, verzoekschrift: 171 atjar, ingelegde vruchten, zuur: 185, aya of ayen, titel voor Brahmanen; achter den naam geplaatst: 32, 183, oatchiar, zie atjan. adigaar, titel voor een inheemsch rechtsprekend ambtenaar Op Koromandel, soms vertaald door baljuw landdrost: 148. aetsien, ambistitel aan kusi Malabaar; Zie WILSON voce atchi: 274. aguilhout, welriekend hout van den aloe-boom: 184 alia, jonge mannetjes-olifant zonder slagtanden: 152, 153. alphandigo, Portugeesch alfande- tolhuis, kantoor der ir-uitvoerrechten: 265, 490. amblegare ambalagar, titeb voor een dorpshoofd aan kust van Madura: 32. amelaor, Hindoestani oumildar, belastinginner in Golkonda: 421. ammenam, hoeveelheid van 24000 areka- pinangnoten: 183 amphioen, opium; 184, 269, 565. zie anno angabey, zie ngabehi. anna munt ter waarde van “/16 ropia: 297, areek, areka- of pinangnoot: 183, 371, 375, 376, 379. armene hof, paleis regeering van buar, gewichtseenheid, in den Archipe meest Dlijk aan pikoeL 375 peperbaar Sumatra was echter 300 Portugeesche specerijen- baar Molukken 550 terwijl Voor-Indie de baar; candil of candy, 480 was: etc baat-poelery, zie bate-poelery. Badigaals, taal der Badega’s: 39. bafto eenvoudige katoenen stoi van Koromandel: 188 bahar, zie baar. balagats, inheemsche vaartuigen aan kust van Koromandel: 522. balai, oorspronkelijk het grasplein waar Menangkabausche negri oudsten samenkwamen; later aan dat grasplein gebouwde pendoppo raadhuis Men onimoet ook copulaties balai-bitjara balai-desa. De leider der negri heet orangkaja-balar: 223, 248, 251, 432, 538.

De cijiers verwiizen naar de bladzijden, Hdar het aord voorkomt; de vetgedrukte cijfers MAAT die bladzijden; LNa TCTe korte omschrijving onis ook een literatuurverwijzing nantrett Van woonder die herhaaldelijk voorkomen, zijn slechts enkele plaatsen opgegeven,

VREEMDE WOORDEN UITDRUKKINGEN

baleye, zie balai. ballatios, Tuwe effen katcenen doeken, als pakmateriaal zeilen Voor schepen gebruikt: 186 baloer, groot roeivaartuig: 203. balouw, baloer baloyn, zie baloer bandar bandahar, haven: 115, 162, 388, 392, 406 etc banksaal, kantoor der in- en uit- voerrechten; ook aanlegplaats voor schepen en entrepot: 127, 143, 148, 202, 561, 572. harring handelsplaals markt: 163, bas klein draagbaar kanon: 27, 40 bate-poelery, uitgaande rechten: 520. baxi, titel van een hoog regee ringsambtenaar Golkonda: 509, 511, 515. benjuin, benzoehars: 162, 183, 229. bhaer, baar bobato, zie boepatih. boedjang, ongehuwde man; 228, 243. boeka-boeka; tol- poortgelden 348, 401 boepatih, titel voor den regent Java; in Molukken was het titel VoOr rijksgrooten: 305, 308, 361, 484, 485, etc bolatius, zie ballatios. boy, Iast van 480 pond, eigenlijk zooveel als men met een span ossen kan vervoeren: 186, 454. boyado hoeveelheid van 30.0Wareka- of pinangnoten 371. boyeers, ossendrijvers: 19, 562.

C. (Zie Ook K.)

cabaramt, zie kabaram: cabessa (Portugeesch) hoofd aanduiding Voor kwaliteit: 249. cadsjie zie kadie caffa, bontbewerkte zijde of flu- weel, ublomfluweel 202. coffila, karavaan, reisgezelschap; vlcot: 119. cagle, kadi. caleatourhout; rond sandelhout: 184. calemback, zie kelambak; candil of candy, Jast, zonveel als Mien met span ossen kan vetvoeren; meestal gerekend 480 pond: 210, 215, 218 copitan-laoet, hoofdman der ZCC, admiraal: 106, carcoenaar; zie karkoenaer. cardamon Maleisch kardamoeng- goe, welriekende specerij; 163, 185, 210, 215. carori, zie crori. carre, Boegineesche titel: [66, 193, 196 cartoun; regent gouverneur: 210. cassia ligned, wilde kaneelsoort: cossomba, zie kasoeiba. catchioe, zie katjoe catief, Middelnederlandsch keitijf, ongelukkige, ellendige: 178. cattabarra, doorvoerrechten Bengalen 296 catti catti-China, 1/100 pikoel of ongeveer 6 ons Hollandsch, onderverdeeld in 16 tatl, niet te verwatren met catti-Banda, !/100 van de Banda- neesche Portugeesche baar ongeveer 5Vz pond: 138, 184, etc caul, geschrift, waarbij hooge autoriteit een belofte; toestem- ming vrijgeleide amnestie verleent Zie Hobson-Jobson in voce cOwi: passim; cayet, touw klappervezels: 185. caytchil, Moluksche titel Voor leden eener sultansfamilie, prins: 107, 304, 307, 318, 500, 504, cersamel, zie sarsamet: champan; sampan: chancos kostbare schelpen, kink- hoorns: 185, 370, 374, 530, 534. chasi, zie kadi: chetly, zie chitty. cheyed, zie said. chiampan, sampan: chiancos; chancos, chicp, zie tjap. chindely-moeris, moeris of indigo- blauwe Katoenen doeken Chindely: 187 chitty, titel voor leden van handelskaste, achter den naam geplaatst: 32, 127, 149, 457. cloxalings (Middelnederlandsch), onvoorwaardelijk, geheel en al; 500.

cobido, inheemsche ellemaat: 153, 186, 449, 519. coetewaal, zie cotwal: jang; coyang: cotwal, inheemnsch politieofficier; het bijzonder belast met het tcezicht de markt: 454. cora-cora, gewapende prauw; 91, 365, 501 corale, district (op Ceilon): 376. corel, zic karet: corgi, bunde] van 20 stuks ge- weven goederen lijnwaden: 326, corle, zie corale: DL: 91. cost Vise, koninklijk: coyang; Jas, inhoudsmaat VOOr schepen, ongeveer pikoel: crain, zie karaeng crori, ontvanger der belastinger, een acte uit 1704 omschre ven als wagter der wegen 171, 295. ciusudo kruisdaalder: 202. daats Chineesch-Malelsch datjin, unster weegstok: 138, 549, 553 daeng, Boegineesche beleefdheids- litel: 166 dain, zie daeng: dakoet, lasten ter beveiliging tegen roovers: 171, daroga, ambtstitel voor een poli- tie-ofiicier; ook voor het hooid der munt; gouverneur: 160, 297 dato, veel gebruikte beleefdheids titel, oorspronkelijk beteekenen- de grootvader: passim; dato-bandhara titel van den rijks- bestuurder in Djohor: 492, 493, 495, 497. daty, Amboneesche naam) Voot hoi- oj heerendienst: 287 deriachon ambtenaarstitel aan de kust van Koromandel: 160. dessave, districtshoofd op Ceilon: 154. destek, paspoort; schriitelijk wijs van vrijdom van doorvoeT- rechten, toestemming tot ver- {rek, etc: 119, 296, 490 destek, koninklijke secretarie: 511. dividor (Portugeesch) debiteur, meest in de beteekenis van pan- deling: 382, 496, diwan, Zie quan djoeroe (Maleisch) hoofd, gebruikt in van verbindingen, als djoeroe-bahassa, tolk: 69, djoeroe-pangkalan, hoofu van pangkalan of aanlegplaats der prauwen: 203. djogoegoe, titel voor rijksbestuur der in de Molukken: 86, 89, 91, 106, 128, etc. duan, vertegenwoordiger van den vorst tegenover de vreemdelin- gen; ook hoofd der financien: 13, 62, 64, 212, 213, 295, etc.

gilala, Iang smal snelvarend roeivaartuig: 365, 501 gingelie sesamzaad: 185 gnoffamaniera, zie ngoffaman jiran: goegoegoe, zie djogoegoe. gom; gong; lets wordt bekerd maakt bij goinmeslag bekkenslag: 164, 383, 432, 433. gonting koenting, inheemsch zeilvaartuig: 276. goorzeburdar uitvcerder van konings bevelen: 171, 295. goserbant, zie goorzeburdar: grain, Latijn granum korrel; oorspronkelijk naam voOr cardamon of paradijskorrel. Later Ook meer algemeen; voor rijst pepet: 163, 179, 553. gravet, versterkte wachtpost, vens tolpoort de wegen Ceilon: guastos Portugeesch) onkosten; 159, 182, 265, 274, etc. guastoshouder; iulpkassier, hou- der van de kleine kas: 265 fanum, inheemsche munt, onder- scheiden groote tanums fanums-radja, waarde van 1/12 pagode 0i 50 cent Hol- landsch kleine fanums van ongeveer cent: etc firman of farman (Perzisch), velschrift; pas of vrijbrief, door den vorst zelf verleend: passim; fousdaar, tollcnaar: 171 gaddegam, plaatselijke tollen Palleacatra 423. goddjum, zie gaddegam; galeran, galarang glarang Boegineesche titel voor districtshoofd: 166. gcmbang; Javaansch goembang; blaasinstrument Vami bamboe: 432 gans een bronsachtig metaal Pegoe: 183 ganting, rijstmaat; gelijk aan /w pikoel: 202. garaem,

een belasting op granen: 522 garioffel, kwaliteit kruidnage- len: 184, gus zie ges gentief; Hindoe, Portugeesch gentio of heiden: 375, 493 ges lengtemaa; gelijk aan cobido of el: 213.

habeldaar, zie havildar. harP; zeel voor specerijen: 348, 401 hasbul-hockum, letterlijk: expresse ordre, bevelschrift, uitgevaar- digd door of namens den Groot- mogol: Zie Hobson-Jobson voce hosbolhookui; passim havildar, hooge stedelijke autori- teit aan kust van Koroman- del; Gouverneur der groote ha venplaatsen: 13, 14, 16, 17, 126, etc. haweldaer, zie havildar. hoekoem of oekoeng, volkshooid in de Molukken: 86, 89, 92, 106, 109, etc.

katti, zie catti. kaul, caul imam (Arabisch) voorzitter kay kuya een eetbare peulvoorganger; titel voor den kalief keey zie kiahi kelambak, 1* Maleische naam Voot imam de leider bij de dagelijk aguilhout; alsmede vodr de als sche godsdienstoefening medicijn gebruikte hars van den missigit; 321 2 Chineesche rha- ingabey, zie ngabehi, barber: 184. ishik agasi bashi (Perzisch) titel ketjil, zie caytchil: voor den opperceremoniemiees zie kiahi: ter: 546. kiahi, beleefdheidstitel, oorspron- kelijk voor hooggeplaatste Java- nen, later overgenomen dere deelen VJn den Archipel: jagheerdar, apanagehouder; in een 48, 50, etc acte van 1704 vertaald door kiatenhout, djatihout: 185. uinkomsttreckende uyt de lande- kilekare, penningmeester, kassier: ryen 171, 295, 366. jemadar, politieofficier: 171, 295. kimelaha titel oor ecn stadhou- jentief, zie gentief. der namens den sultan van Ter- nate; tegenwoordig voot een kamponghoofd: 289, 292, 317, 319, 320, 500. kabaram; soort grondbelas- kismis krenten. Dit Perzische ting te betalen bij goederenver- woord is ontleend aan Kishni, voer over Iand, en wel voor net het eiland in de Golf van Perzie; recht om de trekossen langs de waar krenten groeiden; maar is later in de meeste Indische talen overgenomen: 185, kadi, rechter. Ook titel voor be- sturende ambtenaren: 117, 120, 121, 514, 517, 526. koelit- lawang, zie massooi: koenting; zie gonting kojang, coyang; sprekende 0F besturende ambte- naren Menangkabausche ksatriyas, leden van de 2 * kaste: landen: 358. 217. koroeng; Makassaarsche Boe- gineesche vorstelijke titel, dik- wijls crain geschreven: 166, kordamoenggoe, zie cardamon karet, schildpadshoorn: 364, 486 karkoenaer, titel voor eer hoog administratief ambtenaar 386, 432, Golkonda: 421, 455 kasoemba, oranje-roode plant- aardige verfstof: 184. katjoe, plantaardige medicijn: 185. laxamanna, Menangkabausch-Ma- leische titel voor admiraal: 329, lorrendraaier, smokkelaar; hande laar verboden waren aardige verfstof: 170.

mhaal, zic maal. modelty, zie modliar. modliar, hcofd regent: 31, modseddies hooge ambtenaren kanselarij in het rijk van den Grootmogol: 115, 116, 19, 171, 295, 510, 519, 525. moedeljaar, zie modliar. moelawissael; tollen weggel den 520. moeri, eenvoudig indigo-blauw lijnwaad van Koromandel: 186. moesmodaar, ontvanger der belas- tingen Koromandel: 127. Moor, algemeene naaM voor Mohamedaan; speciaal in Voor Indie,

tegenstelling gentief, Hindoe: passim contractie van major ook geschreven mOr aan Portugeezen ontleende titels ragiador-Ioor; capitan- mOor, etc passim. mossedijs, zie modseddies. maal, district; departement: 451 maas, munt; onderdeel Vdm tael; zie aldaar. machan, bergplaats, tijdelijke at- blijfplaats; woonplaats: 303. macis, foelie: 184, magam, zie machan mahal, maal maintementos Portugeesch) vensmiddelen: 379, 381, 495. majoraal marjoraal, titel van een dorpshoofd op Ceilon: 153 malighey, opslagplaats schuut; goedang: 447. mammedebath, epitheton bij plaats- namen; beteekenende Huis van Mohamed: 17 manacotto, titel van een hoofd- regent aan kust van Mala- baar: 264, 274 manigaar of monegar, dorpshoofd aan de kust van Madura; Ock: vertegenwoordiger van den vorst: 33, 372, 374, 508, 528. mantri, dienaar des vorsten; rijks bestuurder; minister; later, ook thans nOg, titee voor ambte- naren van minderen rang: 462, 468, 469. Moraats de taal der Mahratta' $. 187. Marcanses (Portugeesch hencan- cia) koopmanschappen: 171 mardijkers vrije Christen inlan ders: 133, 135, 408. marjoraal, zie majoraal: massooi koelit-lawang, schors van den lawanghoom, waaruit een welriekende olie wordt be- reid: 149, 151, 156 massuur, Zie mazur mato-kaoe; magische drank: 30. mazur lastdrager, koelie: 522 menon 0F mtenavon (Malabaarsch) schrijver of klerk: 182, 265, 274, 275, 524, nabab nabob, gouverneur onderxoning over een provincie vin her rijk van den Grootmo- gol; 120, 159, 295, 451 naby of nabhi, profeet: 390. nachoda schipper, gezagvoerder. de Menangkabausche landen ook titel van een regent: 268. nalk; vorstentitel, dikwijls vertaald door graaf of vrijheer: 31, 303, 376, 452, etc nairos, naam Voor leden der militaire kaste aar de kust van Malabaar, meest vertaald door uridders' 11, 145, 226, nambiaar, Malabaarsch nambari, Jeden van kaste der Brah- manen: 111, 367 naukar, dienaar, minister: 31, 182, 264. nayros, zie nairos rijst in den bolster; paddi: van 6 Hollandsche guldens nely, 184, 202, etc verdeeld in [2 fanums: 19, nene titel voor hoofden Op Soem- etc bawa, oorspronkelijk beteeke- nende grootvader; 24, 113 paligaar, leenvorst: 64, 452, pallenquin, palankijn of draagstoel, Zie VETH; Uit Oost West; blz. 44; paljetter, prins vrijheer 143, 144, 181, 263, etc palmeer, hout van den palmira- of waaierpalm: 185 nhaukar, zie naukar pandidaar, regent pachter Van ntsan privilege, gunstbewijs: 170, 171, 172, een stad of landstreek Op Koro- mandel: 127, 148, 452, 453, 561, 562 njang di pertoewan; titel vour een vorst rijksbestuurder in pandito, epitheton Vnor geleerden, Maleische landen; letterlijk: ervaren Sanskrit-weten- schap, suffix achter den naam geplaatst: 125, 148, 183, 413 pangelon, zie ponglou pangeran; Javaansche titel Voor leden eener vorstenfamilie, prins: 45, etc ponghoeloe, priester; ook regent: Zie ponglou. pangkalan, aanlegplaats Voor prauwen, eigenlijk plaats, 145, 181, 185, etc, waar een landweg aansluit eem rivier: 203. panglima, Maleisch-Menangkabau- sche titel, stadhouder of gouverneur: 164, 177, 180, 181, 218, 258, 261, 290, etc. Men vindt oudjaer, zie oediar: herhaaldelijk de copulatie pangli- oyo berquelang; tusschenperscun Mu- radja. tusschen den koning Van Siam pante of pantekke, duurzame hout-

en de vreemdelingen: 475, 476, 478 pantjalang, groot Maleisch nan delsvaartuig met dek hut; 385. porang, kapmes 202. pardao, een corspronkelijk zilve- ren Portugeesche munt; in Goa nc geslagen waarde van 183, 300 reis Later liet ook Compagnie pardaos slaan: 36, 449, 454, 530. pachiana, een kruid, zoowel den- nde voor vergif als medicijn: 183 pagadi, tol, tribuut: 379. pagode, gouden munt ter waarde

Parrua' $, Christer-inlanders aan kust van Madura Vcor- Indie, bekend als paarlvisschers: 375, 376, 379, 530. parwanna privilege of gunstbrief, verleend door een gouverneur of onderkoning: passim. passadul, pascedulle of paspoort: 179, etc patchery, paar of stel beschilder- de Koromardel-doeken: 62, [86, 187. patih, titel Vot een ambtenaar, die den vorst ter zijde stond als regent; gouverneur rijksbe- stuurder Op Java en Bali: passim. Puttani' $, hoofden der Parrua' $. Zie aldaar; puy of payerenl, termijnbetaling: 206, pedra porco (Portugeesch) varkenssteen, gevonden gal van varkens, geiten, apen en andere dieren, en een grooie reputatie genietende als tegen gif: 385 pees (Portugeesch peca), stuks: 519 perkara (Maleisch) 74ak kwes geschil; het bijzonder ook: artikel van een contract: 315. pette (Hindi pettah), dorp Voor stad, marktplaats, wijk der heensche bevolking: 447, 448, 456 pion of peon, algemeene naam in Voor-Indie voor een bode; Ioo per of bediende: Oorspronkelijk was het Portugeesche peano var pe, voet een soldaat te voet: 533, 535, 563, pitcharinge bespreking; Maleisch bitjara, spreken: 302. pitjes, tirnen murtjes: 464. poeti, rijstmaat Koromandel; '3 last of 16 pond 158. pokkelen, met hard werken den kost verdienen: 170. ponglou, andere schrijfwijze Voor panghoeloe, priester; aan Westkust van Sumatra was de gebruikelijke titel voor regen- ten: 67, 181, 232, 244, 251, etc. Zie ook volgende samen- stellingen ponglou-kakkum, hoofd der recht- spraak: 358 ponglou-oulaballang, hoofd van het leger: 358. portes (Portugeesch), havens: 376. zie pees pulle, epitheton VOOI leden van de kaste der Sudra' $, steeds als sulfix achter den Jaamn ge" voegd: 187, 531, 535, 536, radix-Chinae, gedroogde wortel van een smilax-soort, gebruikt als medicijn huidziekten 183 ragiador, titel voor een regent 32n kust van Malabaar: ook samenstelling rugiador-moor (major) opperregent: 181, 182, 217, 226, 263, 265, 266, 274, etc rahdar, inner der tolgelden; 171, 295, 410, 41 rahdari, of weggelden: 171. rakit, bamboevlot; verankerd aan den riviercever, en waarop een huis schuut gebouwd: 138, 550, 553. rambang, zie gamnbang: rongga. ambtelijk praedicaat voor regenten in sommige deelen van Java: 74, 79, 83, 104. rocha, bevelschrift, geschreven do-cumnent Zie Hobson-Jobson voce roocka: passim: roggevellen, huiden van den rog- visch; voor diverse dveleinden gebruikt: 186, 374. ropia zilveren munt ter waarde vam circa 28 stuivers; en onder verdeeld in 16 anna's: 21, 297, etc ## VREEMDE WCORDEN UITDRURRINGEN

gUut, vernederlandschte vott van seguro sembah, cerbewijs, huldiging: 222

sengadji, regent of districtshoofd de Molukken: 6, 88, 92, 106, etc

serafy, zie sarafy.

serchat, hoog ambtenaar in Perzie: 412,

sercheil, schatmieester, minister saale, zie saya van financien Koromandel

sabandaar, havenmeester; vgi 21, 416, 420, 421

sjah, vorst of heer,

en bandar, serlasker, oorspronkelijk: hoofd haven 138, 140, 282, etc van het leger, later titel van den sabandarye, tolhuis kantoor van onderkoning van Orissa: den havenmeester; 385. 157, 158, 59, 575.

sjsamet; sarsamet. titel, oorspronkelijk alleen vet settreas; verbastering van ksalri lcend aan afstammielingen van yas, leden van de 2l kaste: 217 Mohamed dochter Fatimah:

sheristadar, rechterlijk ambtenaar Golkonda: 422, 516, 523

salabat, gewoonte, adat: 21, 451

siap, zie tjap

salempouris, bontbeschilderde doeken van Kororandel: 186.

samuan, Boeddhistisch asceet:

sampan, inheemsch zeilvaartuig met scherpe kiel: 312, 376

sappanhout, rood sandelhout: 184.

saraaf, geldwisselaar, kassier: 14, 416, 417, 418, 421

sarafy, loon van den saraaf, agio: 451

sarieffdaar, hoog ambtenaar Golkonda: 422, 450,

sorsamet, districtshoofd: 159, 416, 419, 421

sjesuwo, hoofdgeld: Zie Hobson-Jobson in voce jezya: 514

sayu, roode veristof, dikwijls genoemd saje-wortel; daar een wortelstok werd bereid: 184, 186, 374

soasivos, rijksgrooten in Molukken: 7, 316.

sobagies, fijne lijnwaden, met goud-zilverdraad doorweven 326.

schoupo, dagrantsoen rijst, pond: 202.

soeka, landschap district: 388.

soinba, sembah, poort vrijgcleide: 262, 422.

songsong, landingsplaats den mond eener rivier; letterlijk plaats waar rivier- en zeewatcr elkaar ontmoeten: (Het Maleische werkwoord songsong beteekent: op iets inloopen) 138, 139, 550.

souba, provincie: 295, 510, 525. Soms staat dit woord voor het gende.

soubudar, stadhouder of onderkoning: 295, 448, 510, 524.

spiauter, zink: 183.

spillage, synoniem van lakkage, het verloren gaan van een deel der lading door indrogen; smelten, etc: 163.

thombo, register of naamlijst Ceilon: 153,

tjaja of tjahaja, epitheton-rnans persoonsnamen, beteekenen de glans of lichtschijn: 388

tjap (Maleisch), stempel, zegel gestempeld stuk, pas; etc: 116, 237, 270, 328, 382, etc

toepety, zeker soort Koromandelsch lijnwaad: 186.

t0mbo, thombo

tommagon, Javaansch Loemeng-goeng; hooge titel, thans predicaat Voor regenten van adellijke aistamming Bij de Compagnie Maleische stukken herhaaldelijk gebruikt als vertaling voor fiskaal, baljuw, ook wel ontvanger: 74, 204, 386.

topbaan, dobbeltafel: 466,

tael, tail of thail, als gewichtseenheid catti circa 37Y2 gram; als geldwaarde 37V2 gram goud of zilver; dan verdeeld 10 mazen; Aan Westkust van Sumatra gold tael goud rijksdaalders; Malakka tael zilver was rijksdaalders: 229, 299, 464.

talchinor, renimeesten: 264, 274.

tallecarram, ambtenaarstitel Koromandel: 451

tollica, factuur of inventarislijst: 296.

tandsich, hoog ambtenaar in Perzie: tanksaal, munt(gebouw). Zie Hobson-Jobson VOCC tuxall: 520, 522

tapih, doek, kleed lijnwaad 187.

tatinger (Javaansch), merkteken; stempel: 101, 123, 125,

teuver, vorstentitel aan kust van Madura: 370, 380, 531, etc

thail, zie tael

thalkari, grootgrondbezitter: 451

valiador des hortes (Portugeesch), taxateur van de pepertuinen op Malakka 201, 202,

vigiador (Portugeesch), letterlijk waker, politie-autoriteit: 455, 457.

visiudoor, zie vigiador.

wackannawies, minister, vertegenwoordiger van een vorst, majordomus: 515.

wakil, gemachtigde; plaatsvervanger: 117, 5H1

wambas, eenvoudige houten versterking of schans: 288.

wannia 1. district of provincie in het Noorden van Ceilon; 2. hoofd van zoodanig district: 152.

zaay, zie saya.

Footnotes

---

1. Het Bestuur van het Koninklijk Instituut heeft thans beginsel besloten; contracten de 19de ZOste ctug Ookuit te gcvcm Corpus XXXI↩

2. vergelengtkeyt↩

3. Jou verbastcring djode, bccr , Marsaoli de vicr Guce stankampongs op Ternate Pajae Up Halmancira.↩

4. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

5. Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

6. Een baat pikoel of circa 375 Fond, Misschien Vordln deze Eureren gelegen Tandjocng $ becoold, dan vertcoedeliik Tandjoerig Alart; Hile cnzende orota decling Tapoeng Karan↩

7. Naast cczen titel stond hct zegel koning 2) Keling Kaling lag de Noordwestzijde de Golf Bengalen ; thans Orissz, Serlasker wa; oorspronkelijk de titel van legcramvoet der lasbkar haofd leger Iater uitsluitend titel den onderkoning Orisga Zie HAvakt III bi2. 80. De Versamel #g der W oorden zegt Serlarkier prins Visier Cormandel” . Ten achieren nog schuldig; Uit de Ozergecamen briezen 1677 , sesdc hoeck folic 668. Fen exerp: in Contractboeck Zeclajd, 8368 , blz. 62. Naase dezen titel stond het zegcl dcn koning.↩

8.

9. Het Bestuur van het Koninklijk Instituut heeft thans beginsel besloten; contracten de 19de ZOste ctug Ookuit te gcvcm Corpus XXXI↩

10. Uit de Overgccomicn bricecn 1677. ScsdC baeck; iolio 669a. In anderc woordingcn bij Havart blz. 186 187 Ovet gccomien bricu 1688 , viide borck, folio 797, Een cxcrpt Coutractboect Zccland, 8368, Naast “ezen titel stond let zegel dcn koning: Boyeers zijn de opperhoofden der ossendrijvers Mazulipatnani ; cabaram Eccn soorte grondrcgicn betaald VCOr net cocn Wcidcn de osscn Iings wcgcn Zic vcor beide pieter Das’ $ Beschryvinge II; II, Kcs Sitiuin CuTENE bedracg dat recht oudc pagoden, cngever nicuwe goden↩

11. Uit HAvART; 93 _94 Ook in de Overgecowen brictu 1688, vij fde bocck; folio 795, excrpt in Comtractbaec& Zeeland , 8368, blz. 63 Pieter Vone $ Beschryeinge, IL, I, Hz 236↩

12. HYART Kceft hierbi d volgende aanteckening “Zo veel oi Meth zeyde koninklyke, omdat Cosroes et Tccrmaame konink in Persia geweest is’ De amblenaren des konings↩

13. Lees : ‚overgceft” norergcgcven Eeeft” Hicr wcord uitgevallen; waarschijnlijk , gehouden’ ofnverpligt””↩

14. Uit hetContraxIbock Zie ook Kamer Zecland, 8147 , 4 Volgens Kollam-€erz Daarin Komnt ecnter Feen Manu Amradam voor Weke caan etcllig verhaspcld misschicu onder invloed Mclaterhanacke TneaMdaW Ratnadnan Cme (natd Jul; Kole in-cra Ramen Cartadagam Zeeland spelt nhauker het Hindustani naukar schijat oorspronkeliik hcoben ncieekend vriend” Uatietaao later udicnair oak tcekenis dienstknecht Hier het de aanduiding Voo den verlegenwoor diger van den naik in den titcl genoemd : ‚landrtgent van neyck” Voor naukar Hobson-fobson roce uokar. MII den naukar worot II eesh Gespeld Siockenade” Modliar algemernc titel Wocr Hhoofd” Tirewareteesiem Vince Madura. Zic het verslag Adolph Bassing bij VALENTIJN Ckloi blz. 291_ Brief ; oorspronkeliik hct palmblad waaron geschreven werd; latcr *be* velschriit” Zie Kobson-Jobson Mln oilah: Niet ingevuld Cobido Iaat; otgevezr 70 cM: Zie Pieter Daw?’ , Besckryvinge, glossarilin:↩

15. Tamil ambalgar_ Titel vour hooiden dcr Mohancdanen_ Tamil niuppani Ayen veelgehruikte titel, cigeclijk aya_ Common adjunct South.of India the numes Erahmans Zic WILSCr, glossory % judicial↩

16.

17. De redactie hier nict duidelik: Hiervoor is gezegd, gcdeelte ct woroen betaald nely ; klaarblijkeliik is dat gedeelte bepaald z0m riksdaalders, Tenere binten uiterlijk 4%4 Maan net Droceni Tenerer goeding maaml dus in totail 2480 rijksdaalders De betaling Jilae niet Vooen uitgesteld ~olcender 0ors↩

18. Dit kan nict anders zin dan omschrijving verschrijving Vcor Tamil Titels als naik, modliar etc, werden als regel achter dcn naar gcplaatst. Vermocdelijk der vele schrijfwijzen voor modliar, dikwijls als Todel - liar gcspcld Zie Hobron-Jobscn VOCC DL; 91.↩

19. reen+ec Terms British indio” . Pulle; [ctterlijk ; kind, titel vuOr de leden cemer Yooruaitle onderaideeling de kaste der Sudra’ $ Dorpshooid Zic Hobsar-Jobson Uncr Moncer↩

20. Dikwiils geschreven Bassing. Zie VALENTTJN Uit het Contracthock- Amslcrdcm Ook Overaecome# brice# 1678, sesde boeck, folio 1162 en volgende, die van 1682, sesde bueck; folio 1385 YCtSo volgende, in die 1689, 3evende boeck, folio 720 contractenverzameling Kamer Zeeland komen hiervan bovendien IWwcC kopieen VCOr Wratyat Derene aanvang1 volgendc zanteekering, Mem virdt hij het cxcmpizar 1682 overgekomer Den origeneel ailvcr gcgraveert chde in de Mallabaarscke tale geschre Contract dcor Egosie Ragic, present Wndnter ende vorst Tansjouwer, originccl gechiapt (gesteinpeld) e hct origined trameeat uithet Mallabaars dodc Ragic Wengcna, ls getragtigde Zijn Hoogheyt Egosie Ragic in veltleger voor Sickel, den11 Decetber 1679 (lecs 1676} , prcsentic pccnmnitterrdene getckent, luidende volgt””↩

21. Het aischrilt het Cont;actbock der Kaner Ameterdan dat hier Fevolgd keeft Nederlanden pcide kopieen Kancr Zecland Juister henedemanuen Dit is de taal der Badega’ thc raccs speaking Canarese diaiect . Zie Hobso”-Johson VGE Badega Uit het Confractbock Qok in Daghresister 1677, blz. 112 en volgende DE JoNGE Opromsl V[blz. 79 +n volgende, Ozergecomet briezen 1678, sesle boeck: folio 1623 VCIsO volgende.↩

22. De aanlcgplaats kr schepen.↩

23. Nameliik mct Patalclran Litbreidi g Compagnies jurisdictic de rivier.↩

24. Waghrawister Awlavh 1677.↩

25. Hier zijn ve-mocdelijk cEwe€ woorden uitgevallen.↩

26. Dit de majnd Muharram Mchammedaansche jaar 1087, aallvangt op 16 Maart 1677 , Mcret stian ; ,sijnde de der maand Maharam’ Er staant mn48r ran de handteekeningen. Cornelis Speelman↩

27. Het kastecl Orangie Ternate s huuldplaats Malajoc.↩

28. Dit woord onthreekt in het Contracthock.↩

29. Er staat: ,vcrdreven↩

30. Dit de majnd Muharram Mchammedaansche jaar 1087, aallvangt op 16 Maart 1677 , Mcret stian ; ,sijnde de der maand Maharam’ Er staant mn48r ran de handteekeningen. Cornelis Speelman↩

31. Bontoe Panglassa zjju Roegineesche adellijke titels Woena Moena Oostelijkste gerleclte Fantsiano = thans ahdlere Aar Tdar het gehede eilard: Exn statje de Noordkust anSanO Rabi al 4wwai 1088 begint Mei 1677 . Teekent zich Vaac Sweris of Sverus Zie gok ket vorige cttac↩

32. Er staat: ,vcrdreven↩

33. Er staat: ,vcrdreven↩

34. Dienaren van den duan dCC Hatste hocg inhccmsch :mbtenaar; vertegenwoordizer den landetorst tcrcnoyer TrcCMuz kooplieden. Zie Pieter Aami Beschrvainge II, glossariuri Gingi↩

35. Zie Cortis noot Er staat : Tripapalocrsen” Tripalocr, Meest Triwaloer geschreven, weinig ten Noorden Ncgapatnam Patcherv UuEC beschilderde Cortcardel keeden. Ecn nagode verdeeld in 12 anutis Fattn gold dus orgevccr cent kleine Taruni helt↩

36. Cotwal coctcwaal inheetsch politiedicnaar, het bizonder bclast het toczicht de markt copulalic npaligaars dieven” men onrechte kunen concludccren dat paligaar d beteckenis heeft diel. Het echler de titel overheidspersOTn, natreliik koofd leenstaatje: Vgi. Hobson-Jobson iti VucE poligar. der volgende contracten 4ordi paligaar onschreveti Juoi : landheer boschwagien.↩

37. Dit moct 2ijn 1088 Dschumada akhir 18R loopt van tot 29 Augustus 1677. Ook de UpAAYE den dag klopt nict, M1r [ocien Iuiden = e O 240 der maind Uit het Contractbock. Ook in d Overgecomen brieven 1678, vijfde bocck, folio 450 ev.↩

38. Bedocld vermoedelijk Oedjocng Karang, KM; Noorden Padang dcn WCF naar Kotta-tcngah gelcgen. Panghoelocs of FonglOuS rcgenten: Nachoda cigenliik stultmir scln, doch in de Menang-kabausche larden werd dit woord ook gebruikt als titel val een goryetlem regeni:↩

39. Het kasteel Iuse7u op Banda-Neira Het cigenlike Centractbock Aiterdon III, bevat alleen de aueedle aie eerste Fetst daer overgezondcn staat in hct Supplcment Famier Zeeland, Koloniaal 8147 blz, fuhakusc ket Cowtraclboek vseracm [V bide acten vindt nen hi; DE JoYGE VII; blz. 163 -166 -169, alsmede Daghregisttr UidnzhO 1677, blz: 365–368 368 371, Overgecome# Jnden 1678 sesdc boeck; folio [977↩

40. Djaeroe bahassa Lolk ; patil kaihi zijn titels Toor regeten naocen Hicromtrent tieb i Iiets Ynnem vindet. ALENTUY Reschryrringe Amnoin memt nezen orang-kaja Tabocan. Tcn spoedipstcn Haaui val? een negorij op Keffing, in Corpus [l, blz. 186 geroemd↩

41. Kellelocboe:↩

42. Trocnajada↩

43. Mecst achterstal” achlerstand Vgl achterstallig; Tahotn aa Schabin JoRR↩

44. Niet ingevuld Lces Aden 17den” Zie hiervaur, Hlz. 45. Joxgz heef: Ingevolge dien zy dan door dese opentlijck bekent. Zoo ook Daghregister.↩

45. Lanvocroct Makassaren; Onkosten. In verband mct dcn aistand Taroeno Djojo satehwerkten:↩

46. Uit ket Daghredisler Pedbrugge Op het Rijksarchiei, koloniaal 1226. Ook in Biidragem Koninklijk Instituut, 1867 , bls. 332 335,↩

47. Wouter Seroyen 1642 tot 1648 gouvcrreilr der Molukken geweest; Van aatneming Taboekan onder bescherming van de Compagnie door Seroyen heb ik niets kunncn vinden olgens PADARUGGR’$, Bcright” 1682 umuntet dese Tabocckanse onderdanen ongetoorsaemheyt, moctwil ongebondenthe t borcn allcn Uft” Zie ook hct Daghregister *i Baltvia, 1678, 145.↩

48. Een heffen is cch leen onvancem panvarden Urata Voe helien DE BLECOCRT , Kort Begrip Oud-Vaderlandsch Burgerlijk Recht, blz. WmAT Wordt gesproken uleenverhefing’↩

49. Djogoegoe 0f’ rijksbestuurder. Capitan-lacet, adtniraal Hockocm, opperste kamporghooid ; ook vcrtaald door volkshooid↩

50. Malajot, Tretnenlic↩

51. Zie STAPEL, Archifel 1634, GoneF MOLSBERGEY, Oaecnn denu de Minahasso, blz , volgende Daghrcgister Batovic, 1670;1671, 163 170. Sengadji; districtsEoold: Saat Macca ampo.↩

52. Verbi divini minister. Dit en de volgende akkoordvcrklaringen mct hct voorgaarde verdrag zijn gedatecrd, Iiaar zijt op dcnzcliden dag Beteckend, behalve de laatstc; mct Tagoclanda, dic van 20 Deccmber datecrt, Het ~ele Inheemechen gcbruikelijk; eamem bckende personer of plaatsen 43n WeLm men denkc sultan-Amsterdam; Hicr ziju verschillende waardigheidsbeklecders gcnoemd naar Actkory oorst dic van 1662 tot 1667 gouverneur der Molukken was, nir den hicrboven rccds geroemden Cornelis Francx Naam Ds. Zacharias Caheyn↩

53. Uit Eet Cowracibock. Ook in het Daghregister Padbrnggc $ rels, Riiksarchiel, koloniaal no. 1226 , Novembcr bijj RoBIDE Aa in Bijdrogen Koninkik Iustittn: , 1567, blz. 300_302, Taroena een riikje Groot-Sanggir ; Bolang Kaidipang lagel het Noordelike schicreiland Cclebes: Mcesta Eeoc’II Falakc: Hij had van d Spanjaarden bjj den doop den naan Xaverius gexregel, Icekende steeds , Francisco Xavier’ Taboekan en Tawalid het Noorceinde Groot-Sanggir. koling Siauu: liad Weonwen Tcrnataan gcroofd Sabels Gungs.↩

54. Een cori-cora of Drauw; deze artikelen oyer brengen bewapend klein Kinon Manganiloe d Wesikust van Groot - Sarggir ; Saloerang eyencens Sanggir, Oosikust Wocoi cok Baroe gerocmnd. Gewezen djogocgoe rijksbestuurder Siauw . Spausch- gezind; was [Eezel Hij zal indertijd wel den naatn Arras gekregen hebben: Zie vorige noot: Deze ovcreenkotst.↩

55. Een kllin kanon Dit mnoet zijn TEomas, goegoegoe daar dit laatsic een ambt is; zic bovcn; ook volgende contract Capitan-Jaoct admiraal, Hockocm of Gekocne “olkshooid Sengadji districishooid↩

56. Uit ket Conroc”boek: Eveneens in ket Daghregister Botcvic, 1678, biz. 139 Fulueudt Ook in het Daghregister Padbrugge het Rijks - archief en in Bijdragen Koninklijl Institacet , 1867 blz. 303 307.↩

57. Dit is vcrbastering Bolaang Iang, gclcgen Nccrdkust Celebes, grenzendc Kaidipan Hct Rongaaisch verdrag- Zie Corbus 370 volgende; DL 9↩

58. Dit is vcrbastering Bolaang Iang, gclcgen Nccrdkust Celebes, grenzendc Kaidipan Hct Rongaaisch verdrag- Zie Corbus 370 volgende; DL 9↩

59. Aidus de Spaansche schans Rossa herdoopt: “) Uit het Contractboek IIL aat dalum der twecdle onderteckening 24 Februari wordt genoemd. Ook in het aanhangsel Contractbock IV Verzameing Kantet Zcelaad, LCFtr larcert= datir beide Ialet Januari word gegeven Verder in de Ovcrgecomen bricven 1678, 3evendc bocck; folio 1031 verso volgerde, en in dic 1685, elide boeck; folio 2195, waar rwccde orderteckenirg Rehcel ontbreckt.↩

60. De Tcedoenan; nabij Koedocs Zie hiervoor nost Zic hicrvoor Op blz. 8L, naoz↩

61. Tatenger is ket Javaznsche woord TOm ncrktecken Uit het Contraclboek. Qok het Dagkregister 1677 425 426, de Overgecomen Vruzueti 1678, Seuendc bocck, folio 991 UETEO 592.↩

62. Het aanial Fealen {s nictingevuld Het Daghresister kecit: I0 copia Het Daghregister heeit Ingabey bedoeld de Javaansche titel Ngabehi: Dezc Fee Iorot in de papicren Compagnic met velerlei namen sterd, als Natta Mangala Wangalz, Bangala, Bengala heette aar schiinlijk Marta Natta Manggala↩

63. Dit artikel staat evelzOC geredigeerd het Dagkrcgister.↩

64. Lees Ki Ngahchi: HetDaghregistcr heeft ; kenebe, waarschijnlijk Ki ngabehi: Que ranga Ki (f Kiahi) rarpga verbastering van:↩

65. Uit het Dagnregister Padbrugge op het Rijksarchief. Ook in Bijdra - Jcn Koninklijk Instivunt, 1367, blz. 327 7328. Dikwiils gcnoemd Kajochis; het aanvankelijk onafhan kelijkc rijkjes op Groot Sanggir, MALI Kerd later Manganitoe vrcenigd Pieter van Dan’s Besckryvinge II, blz 63. Nameliik prins Piantay↩

66. Nameliik prins Piantay↩

67. Zie ook DaghreJister Batevic 1678, blz.↩

68. Er staat alweer “acrdoor↩

69. Zic hiervoir, noot op blz.↩

70. Uit hcl Conlractboek , Ook in Ovcrgeco nen briczen 1679, achusle bocck, iolio 1476 Ycrso volgende , alsmede de Overgecomcn briczel 1685 , jde boeck folio 756 Wcrso volgende Voor de #[cecre orcterromsten Corpus blz, 31, 544; Il blz 199, 232 , 237, 314. Hier z2L wel bedoeld zijn het verdrag Maart 1662, usscnen Van Goens Samorijn geslotet Corfus [, blz. 199 202.↩

71. Vcrsta : , Indicn implaats wapetistilstard roor jaar, blijvetden vrcde wcnscht” Versta : de onderdanen den Sammorijn”_ nambiaar Mourianatta 745 Ieenman Cochin; nimbiaar Kelloasta den Sanorijn Nambiaar is vele verbastcringen namburi, Malabaarsche titel ~oor leden kastc Brabmanen. Zie ohsmd-ohson FOcc namoree Kriigslieden, Ieden der #ilitaite kaste. Zie Pieter Dam 5 Reschry- vinye , IL; Flossariun voce:↩

72. De Kollam-tra, Dit verhaspeling Dhanu; aan de Malabaarsche kust mtest Danoebam ’ genoem] CntFU VISSCHER Mallahaarse brieven blz. Het valt dat de derdc partij_ de koning Cochin, ovcrecncolat niet geteekend hceft Lobs trad cchter Op als zijn borgc volmag:”↩

73. Uit hct Contracthoek. Ook in Dughregister 1677 , DL 91.↩

74. De hardteekening Maetsuyckcr, die crnstig ogesteld ner_ leed Januari 1678) ontbreck Uit Ovcrgecomen iee 1679 , Darid puecmaal voorkomt, cerende batck, Iolio 856 Terso achlste bocck; folio 1522 volgende Blijkens de dateerirg net lothad ureiking 15 Januari plzats, vermoedelijk gelijk ro gende:↩

75. De hardteekening Maetsuyckcr, die crnstig ogesteld ner_ leed Januari 1678) ontbreck Uit Ovcrgecomen iee 1679 , Darid puecmaal voorkomt, cerende batck, Iolio 856 Terso achlste bocck; folio 1522 volgende Blijkens de dateerirg net lothad ureiking 15 Januari plzats, vermoedelijk gelijk ro gende:↩

76. Dit moet zijn : in 20”jacr. Zilkaat Dsul-Cada Uit de Ovcrgecomen brieven 1678 , sesde boeck; folio 1456 e.v De datcering is door mij afgeltid uit dcn titel, waarbij TTCD Wele, dat Zilka vcrhas peling van Dsul Cada, en dat d 12” daen waarschijnliik cen verschrij ving VOOr de 2ie dag; de ondcrteckening hicraiin Fcora igaande Tarwanna De zin is hicr orbcgriinclijk 03ar Gedeeltc schijnt weggelaten zijn. Erstaat : bchoorlycke: Chiap of tjap is : zegel. Ambtenaren Yan kansclarij_ Hobson-Jobson Gecft: “mootsuddy, Tate accountant”’ = de Liist der Woorden zcgt : Modseddeis, Hofbcdiendes Bengalen”↩

77. Dit moet zijn : in 20”jacr. Zilkaat Dsul-Cada Uit de Ovcrgecomen brieven 1678 , sesde boeck; folio 1456 e.v De datcering is door mij afgeltid uit dcn titel, waarbij TTCD Wele, dat Zilka vcrhas peling van Dsul Cada, en dat d 12” daen waarschijnliik cen verschrij ving VOOr de 2ie dag; de ondcrteckening hicraiin Fcora igaande Tarwanna De zin is hicr orbcgriinclijk 03ar Gedeeltc schijnt weggelaten zijn. Erstaat : bchoorlycke: Chiap of tjap is : zegel. Ambtenaren Yan kansclarij_ Hobson-Jobson Gecft: “mootsuddy, Tate accountant”’ = de Liist der Woorden zcgt : Modseddeis, Hofbcdiendes Bengalen”↩

78. Dit moet zijn : in 20”jacr. Zilkaat Dsul-Cada Uit de Ovcrgecomen brieven 1678 , sesde boeck; folio 1456 e.v De datcering is door mij afgeltid uit dcn titel, waarbij TTCD Wele, dat Zilka vcrhas peling van Dsul Cada, en dat d 12” daen waarschijnliik cen verschrij ving VOOr de 2ie dag; de ondcrteckening hicraiin Fcora igaande Tarwanna De zin is hicr orbcgriinclijk 03ar Gedeeltc schijnt weggelaten zijn. Erstaat : bchoorlycke: Chiap of tjap is : zegel. Ambtenaren Yan kansclarij_ Hobson-Jobson Gecft: “mootsuddy, Tate accountant”’ = de Liist der Woorden zcgt : Modseddeis, Hofbcdiendes Bengalen”↩

79. Wakil, gemachtigde of plaatsvervanger.↩

80. Bedoeld is het firman October 1662, Corpws blz. Fclkende.↩

81. Ex staat: ‚trekket’.↩

82. Havildat. Zie hiervior, blz; cool De List MY Oorie1 ze5t : Pandidaar lardregent Cor= mandel” . Jn nct conrici var Juni 1688 , hier beneden, BAZA Dapeds pandidaars” Majmtadin, ontvanzer der belastingen: Citty of chitty, titel leden de handelskaste. Zie hiervior, noot op hlz. 32 Boott , tolplaats, kantour witvoerrechten. Hier cenvoudig laadplats 31.1 de haven Men vergelijke daarvoor hct caul 25 April 1679, hierachter. Hobson-Jobson in voce bankshall Uit Overgecowen britzeh 1678 , sesde boeck; folio Vered volgende.↩

83. Dsil-Cada. Zie hiervoor; blz. ICl; #oot Deze aanteekening later bijgeschreren. woord bercekent zegel, of merkteeken Uit het Coutractboct . Ook de Overgccomen brievei: 1685, elide boeck, folio 2191 Teced.↩

84. Joana. Kandijsuiker . Zic Pictcr fu Dam s Beschryvinge, Il, I; glossarium.↩

85. Rzgenado Pardito ook Rcschreven Ragcenade Pandidaer de legerarbroerder rijxbestierder” rertrouudt mcdcerkcr den bcfaanden Shivaji of Suxaci eertijds zelf Icgerhoofd later rorel Gingi. (Zie bicrvoor, blz 6). Deze ging Voctt zijn gezag in Zuid-Koromandel op onrustbarende wijze breidhe & maakte zich in 1677 lceSer Noordelijk Tanjore , riik zin nalf - hroeder Egosie Ragie. Lolyerc I Koromande; Jacques Caulier, oordeclde he: gewenscht, Vetoveraats bevestiging kriigen Compagnies rechten in Tegenepatuam, En zond Gaartoe den taalkurdigcn Herbert de Jager azi Hun legerkamp Halnee onderhardelingen ver kiceg Jager cindelijk het}cicd 1677, of in begin 1678 dc juiste datum was mict vinde: oLderstaand cail 31 Jaruari 1678 hooidkantaor Pallcacatte werd ontvangen (Dagnregister Botcvio, 1677 _ blz, 382, 396 = idem 1678, blz. 34).↩

86. Vergelijk vorige acte waarin Soesochoenan Martapoura luetii Onsen Relcomvien Tader Dsi]-Cada. Cotrachcar Qok in de Overgecomen Griezet 1679, sevende bocck, folio 985 JaTen Zooals hoven opgcmerkt werd, wordt eesta Ragenado genoemd Pandito titel lettcrlik ,gelcerd nian” Lcgcvcn hen; Sanskrit-wctenschap truis Wardu.↩

87. Sonder welcke omstandigheden geene koningen Hiervoor; blz. 56 volgende Op Ternate Voor de uitdrukking ucch leen heffec” zie hiervobr; noot DL 91.↩

88. Er staat ; nemenit 2) Er staat gclcegent:↩

89. Er staat 1669, versciijving Zic Corbus I, blz. 376. Zij worden daar net m_ Fenocmd SLzl : halsmnede gantsche Oostkust Celebes’↩

90. Het origineele corac Dirk d Haas keeit hicr betcr : ucveren Datjin, unster weceslok: Zie VOor dit woord Picter vur Dav $ Besckry= vinge II, gtossarilim: Vert oedelijk Jezer ,Indien het Gouverrewr Generaals begeerte Het conrac var Dc Haas hecft ; #Op hegcren dcn HocGEd” Hccr Goiverneur-Generaal” De landingsplaats; Taar de schepen VOUT anker girgen: In d redactie Haas Staat - songsangh oite mont dese riviere’ Een vloL: Vele huizcn en schuren lang: Moesi zij” op vlotten Gebouwd.↩

91. Tot zoover het contact door De Haas op April aigesloten; net drocg de handteckening De Hans, henevens dric zegels : dic de Compagnic, den SEltan Palembang van dicn Djambi. Het Doghregister heeit, blz. 439, cvestiginge’ Hier eigenamen heschouwd. KenocT CCm Waren zoons den Suati Dit “Byvocgsel” cok in Overgecomen briczu 1679 , cesde hocck, iolio 362↩

92. vergelengtkeyt↩

93. Jou verbastcring djode, bccr , Marsaoli de vicr Guce stankampongs op Ternate Pajae Up Halmancira.↩

94. Corpus rolmende Uit de Overgecomen brieven 1679 , achlste bocck, iolio 1258 Yerso_ 1680 , achtste boeck; iolio 1404, Var eciter abusievelijk staal 25 April 1679.↩

95. Zic hicrveor; noot blz . 33. Er staat = Zie biervoor Ect caul Yan 20 Maart 1678, blz. nac Uit het Contracthoek, waarin ke Tuecinza_ vccrkotmt; nameliik dcel [II, VCtSO, Ook in Ovcraecome brieven 1685, 3lc boek; blz. 758↩

96. Ola Falmblad schrijven gebruikt, briei; blanke olas zijn dus soort lelties de cachet. Twee der kopieen hehben hier : ende paljetter’ wal evident cnjuist ZUL anders ok [ceten staan = dan paljetter”_ Wel vertaald dcor ridders Het zijn ledcn de ir

Malabazr macntige kaste der krijgslicden Twcc redactics hebbcn hicr cygentlijk” , klaarblijkelik unjuist Er is hier sprake nct laatste artikel contract; dus Vpttachm DOOe ten slotte’ Hier WooTc vitgevallen, hv, ubetrefferde’ hc: ontbrcekt in alle dric dc aischriften_ DL 9.↩

97. Ola Falmblad schrijven gebruikt, briei; blanke olas zijn dus soort lelties de cachet. Twee der kopieen hehben hier : ende paljetter’ wal evident cnjuist ZUL anders ok [ceten staan = dan paljetter”_ Wel vertaald dcor ridders Het zijn ledcn de ir Malabazr macntige kaste der krijgslicden Twcc redactics hebbcn hicr cygentlijk” , klaarblijkelik unjuist Er is hier sprake nct laatste artikel contract; dus Vpttachm DOOe ten slotte’ Hier WooTc vitgevallen, hv, ubetrefferde’ hc: ontbrcekt in alle dric dc aischriften_ DL 9.↩

98. Overgecomen brirzen 1679, achlste boeck; Iolio 1595 Terso volgende Versta ; nach de kooplicden die met de Conlp handelen, noch Comp dicnaren_ Dschumada Awal 1089 Viny op 21 Juri 1678, niet klopt mct den dtut Juni, dien Overoecorie bticuen opgeven.↩

99. CorPus blz. ’ 186 191, 370_380 & 1L, blz. 43_51. Zal wel gelezen Merten worcen = in welck geva} Versta ; zoowcl dc Inwcntrs de kooplieden; Mohamedaan↩

100. } Bij dit bevelschrift was als bijlage gevaegd Kopie Overecn koinst, door Cunaeus in 1652 met de Perziscke regeering gesloten Zie Cortus blz , 43 volgeride 2) Uit de Overgecomen triezah 1682, scsde bareck, falio 1394 volgende. It den titcl siaat 17 July, aamaet den tekst July- Meestal vertaald coor baljuw landdrust. Hicr het best vertalen dcar entnenot: meestal tolhuis, kantaor van uitvoerrechten. Zie ok hiervoor noot blz↩

101. Chitty $ zijn de leden de nandeiskaste Sic Ui: het Contractvock. Ook in de Overgeconies brieren 1679, sesde boeck, folio verso Massooi of koelit- [awang de shors den lawangboom, W7aTIt #el-ickende olie word: bereid. Zie Picter Van Dam’ Beschryvingc Rlossarut↩

102. Nict ingevuld; ValeNtIJN vertely, 63, dat ,er LeEt pvzonoer beding Jvcr ter Iassoy gcmaak: 15, alsoo verklaarden dzclve lard nict kebben_ dat zy die Caras waarmede oorlog #aren In3e S1em duen Koter ock rolgende Cotrac Nicuw-Guinea, Augustus 1678 Dschumada awwal, Dit gaat natuurlik Iaa- tijdeliik dr Moha edaansche aat degen korter d17 Christeliikc Fataga; hooitdorp Mcn vindt thans EOL landscnap Fatanggar. Volgcns Valextijy jongelig 16 jaar biedende zijn land Maatschappy aan’ Zie roor verdere hooiden en dorpen erenccne VALEN - TN Sic !↩

103. Nict ingevuld; ValeNtIJN vertely, 63, dat ,er LeEt pvzonoer beding Jvcr ter Iassoy gcmaak: 15, alsoo verklaarden dzclve lard nict kebben_ dat zy die Caras waarmede oorlog #aren In3e S1em duen Koter ock rolgende Cotrac Nicuw-Guinea, Augustus 1678 Dschumada awwal, Dit gaat natuurlik Iaa- tijdeliik dr Moha edaansche aat degen korter d17 Christeliikc Fataga; hooitdorp Mcn vindt thans EOL landscnap Fatanggar. Volgcns Valextijy jongelig 16 jaar biedende zijn land Maatschappy aan’ Zie roor verdere hooiden en dorpen erenccne VALEN - TN Sic !↩

104. Majoraal ; dorpvoogt Ceylon” Recister eigenaars der larderijen. Zie STAPEL, Biidragen de Ge- scrdeus dcr Rechtshrdak bj; de Comp’ - in Bijdragen Koninklijk Tustitunt, 1932, blz. 294↩

105. En famum Iwaalide deel pagude, of 10 stuivers↩

106. Chicacole, de residentie den serlasker. Dczen kan ix niet lerechtbrengen: Misschien net een verhaspeling derroga derero of daroga, crnel atad of landsdecl, Zic Hobson Jobjon VIi daroga↩

107. Versterkte poorten wachiposten wceem tcvens dienende als lolpoorten↩

108. Weddas Brrizs Formden landschap; Oostgrens Wania: Mij nic bekend↩

109. Commandeur Negpatnam; dc kust Koromandcl; Sirgalcesche titel Toor hoofd district. Een dezer WCL nainam verschrijvirg zijn vcor Punnipuile Daghregister wordt gequalificeerd als aden cudem bekenden Buyt’↩

110. Naast cczen titel stond hct zegel koning 2) Keling Kaling lag de Noordwestzijde de Golf Bengalen ; thans Orissz, Serlasker wa; oorspronkelijk de titel van legcramvoet der lasbkar haofd leger Iater uitsluitend titel den onderkoning Orisga Zie HAvakt III bi2. 80. De Versamel #g der W oorden zegt Serlarkier prins Visier Cormandel” . Ten achieren nog schuldig; Uit de Ozergecamen briezen 1677 , sesdc hoeck folic 668. Fen exerp: in Contractboeck Zeclajd, 8368 , blz. 62. Naase dezen titel stond het zegcl dcn koning.↩

111. Er is hier sprake drie eilanden in werkelikheid ziin het slechts Iwec, waarvan net grontste vermoedeliik tree rijkjes was verdeeld Op de huidige zeekaarten vindt men in de Rijckloff Gocrsbaai of Telok cekikor eilandjes Poeloe Karas Kari Poelde Tacer Ratoer. Valestij” meent ook; dat het drie ziji Zie hetgencemde werk MI, % blz 6 e namen der hcoiden luiden bij VALENTTJI weing anocts↩

112. Sanan omgelden’ kopie de Overgecomen britven nceft : n130 pagocen off ontrent 700”↩

113. Een pocti hct dertigste decl last ; Jast rijst Dp Koro- mandel 480 pond. Zie Pieter Dam’ ; Beschryvinge IL, klossariui candi↩

114. Hiervoor, blz. 2) Het Onkosten betaalde bedrag: Portugeesch guastos orsasien Anbtenaarstitel; ook geschreven 377 teI sareannet (Daghregister 1637 , 92) en sariama-:5 (Corpus II, hlz. 68). Het uond heeccent districts- hoaid; samengesteld uit sar hoofd, sn district Havildar, plaatselijk gouverneur Sanaan ncveneccim shamaan; het bekende woord Tcor gcest bezweerder. Het nad ook de beteekenis vin Boeddhistisch asccct; werd dar; als tal acere cpitheta, achter den Mrm geplaatst. Antcre titel #c onderkoning Orissa _↩

115. Namclijk in 1659 (Corfis II, 151 &%,) 1671 (ibidemi; blz 442 e.v,)↩

116. Natrelijk klapperolie Mindcrwaardig: Zic Pieter Dam $ Beschryvinge, Il, glossariutL↩

117. Be:zoe Zic Pieter Jn Dom 5 Beschryvinge, I, glossariLm Mogclijk Si Labi, bij Kanns Er staat ; tot” Fascedulles pasiDort_ Banorc haven: Dit ain” door mij bijgevccgd↩

118. Grain of Ficyn porspronkelijk slechts de benaming Ycor de crdamon of paradijskorrel ILater werd het wel gebruikt 4lpemncedc naan voor spc - cerijen wel voornamelijk peper hier door het adjecticf stark.↩

119. Rekanak- ictiscero Vgl, ook Greinkust de Goll vin Glned 27 zic Pieler Dom.↩

120. Etcid wooro kceit duidelijk beteckenis ak verkoopplaats; iels verder in dcm tekst van dit conuact Gaat rededecling bij hekken- s12g barrirg toct varder bekendgemaakt, Het waarscniinlijk her Maleische barcerg, Menangkahausche narinanen vcorromt vL. Barocng Balantai, en dat dezelfde beteekenis heeit als hct Javaansche warocng nl: kraampje verkoopalaats uitbreidirg kan din beteckenis maik kebben gckreger Dat baroeng de Compagnicstaal barring werd verhaspeld, bevrcemidend, e denkt het zeemariswoord barring Jr4ar Joob Tond hout; Hl4ar Hanmaa alcemefu gebruikt Voor drukte, herric ; Wat barring.↩

121. In hct vcrdrag 552. 1671 genoemd Nenda, Zic Corpus II, blz. 445, 550.↩

122. Het Rongaaisch Verdrag: Crairy kiraeng of anakericng, dain daeng, galcran alarrang He 17oCMp zin Boegineescke adellijke of belecfdbeidstitels Zie de Ercy aopaedie Ncd,-Indic , 326. Ook carre schijnt zooanige titel zijn saat 1677, verschrijving.↩

123. Expeditie. Kan dit woord zijn afgeleid Latijn properus, haastig? Namelijk de nagel” notenboomnen.↩

124. Mendjocta , Zuiden Indrapocra↩

125. Zie hierroor, hou Dp blz_ 163, Pascedulle↩

126. Jou verbastcring djode, bccr , Marsaoli de vicr Guce stankampongs op Ternate Pajae Up Halmancira.↩

127. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

128. Vergeliijk Eet Middelncderlandsche keitij f, ongelukkige of cllendeling; Soengai-Kepahiansche: Stat . onder Van Loemnpo-Koembarg Socngai-Sela Niet irgevuld eved r Lioo” eritr in dit artikel: Byaldlien nierna Vcrnomcn werd, da: Cesc binnen jaar naar pcpery€ Iden gcdcclte dien vereysg komen beplanter, werd naar Foorschre En botte Op haar Ycrrcck Toor GooTc? quijtgcscholdcn↩

129. Een baat pikoel of circa 375 Fond, Misschien Vordln deze Eureren gelegen Tandjocng $ becoold, dan vertcoedeliik Tandjoerig Alart; Hile cnzende orota decling Tapoeng Karan↩

130. Naast cczen titel stond hct zegel koning 2) Keling Kaling lag de Noordwestzijde de Golf Bengalen ; thans Orissz, Serlasker wa; oorspronkelijk de titel van legcramvoet der lasbkar haofd leger Iater uitsluitend titel den onderkoning Orisga Zie HAvakt III bi2. 80. De Versamel #g der W oorden zegt Serlarkier prins Visier Cormandel” . Ten achieren nog schuldig; Uit de Ozergecamen briezen 1677 , sesdc hoeck folic 668. Fen exerp: in Contractboeck Zeclajd, 8368 , blz. 62. Naase dezen titel stond het zegcl dcn koning.↩

131. Uit het Conlrocit ock Ook Overnecomn hrie 1680, achtste boeck, iolio 1415 VCts en volgende; Vcor paridito zie hie-Voor, Hooi blz. 125, Hobson-Jobson↩

132. pundit; Ayen praedicaat, dat mecestal achtcr naam of titel wordi↩

133. Zie ook hiervojr, nocl Een grcotc Tanunt DARodc ongcvecr stivets Arcka- Fitatgnoten: mMtt houd i Foor vergchrijving of afkor- ting; de arekanoten erden KlS stecds verhandcld immcn:mL hoeveelheid van gemiddeld 24 000 stnuks Picter res Das’ $ Beschryvinge II , glossarium.↩

134. Ecrste kwalitcit kruidmagclen. Zic Pieter Dam $ Beschryvinge, 1, Glosearіu↩

135. Krenten Mij niet bekend↩

136. Geprepareerde palmbladen, als schrijfpepicr gebruikt↩

137. De vezels klappecbooz Gaatui Tetiann digd Louu Zic Hobson-Jobson in VOcC Coin Palmneerplankety gezaagd den palmira- of waaierpalm Klappers. Zie Hobion obson in VOCC LCCD. Meestal geschreven gingcly sesamzaad↩

138. Catchioe; Maleisch katjoc, veelgebruiktc inhecmsche medicijn, sameni- trckkende bloedstelpende kracht; getrokken uit de Aracia Catechu↩

139. Kostbare schelpen: Zic Pieler vmn Dam IL, II, Rlossarium↩

140. Tape of tapih, algemcene Melana voor doek, klecd of rok↩

141. Moeris uit C hindely↩

142. Voor dit merkwaardige artikcl zic Pieter Dem: IL; clossariuni Osscn rachten: Zic Pictcr WCM glessariuin novcer op candi Zie hicrvoor, noor op blz. 184.↩

143. De taaL Mahratta’3 Pula etterlijk: kind_ de titel leden cener vobrname onicr- aideelirg van de kaste der Sudra s↩

144. Contractbock: Ook Ovrorcumel briever 1680, achlste boeck folio 1940 Te7sO voigerde Een parafrase in Daghregister 1679, biz. 422 423. het Dagkregisfer : Rapoutchiny.↩

145. Het Borgaaisch verdrae:↩

146. Dezc tct Galesoeng ontkonen Cmnracitaes Ook in de erzanicling der Komer Zeeland, de Overgecome# ntiitet 1681 scvende bocck; folio volgende; 8147, Verso↩

147. Respecticvclijk April, 1668 Octobcr 1670 cn jariuari 1673 Corfus blz. 384 %; 482 582, Hoelod Meestal Scschrevcn : aradja d’Ilheer’ wat Wlct ccn verbastering AIlir↩

148. Dit gccn CILeniiam; zie noot de volgendc bladziide↩

149. Bale o: balai; Vedal vertaald door raadhuis. Het oorsprorkclik het grasplein; wzar Ce oudsten van negri bijeenkwamety later de a dat plein gchouwde KaeeM radzaal AE Ucest balai-bitjara balai-desa arangkaja-balai het kcoid van de balai↩

150. Er Slaat 1099, verschrij ving Schawwa 1090 begint November 1679, Hicruit blikt tcvens; dat het dan moet zijn de 15de dag Schawwal wel d 22 Noverber 1679 Backer vfcegere resident op Baros. Corpus II, Blz: 486. Uit ket Contractboek, Ook de verzameling aher Zeeland, 8147, folio 42 valgende, dc Overgecomen brievcn 1680, negerde bocck; ongefolicerd, ISRl, sewenoc bocck, folio 485 volgende↩

151. Menangkabauers De oude Portugcesche titel voor den opziener cf taxatelr der pepertuinen↩

152. De kopiist maakte hicrtan: _ongcslotcn rijs Nely rijst in den bolster, paddi bat Fordt door #alnincm sto den in Ret rijstbiok, wiiderd, Een gantang {s pikoel: Ronibewrrkte ziiden c fluweelen lap, blomfluweel Kruisdaaldrrs Zic Pieler Doni { Besckrvinge glossarium Priseerer de wairde prijs vaststellen: Priseerder is de Neder - andsc i8 vertaling CCI Valbaoor Het tolhuis. Karinor den sabandaa- 0 kavermeester. Zie Jere roor, nOoL Versta Limpost Kapmes.↩

153. Meestal balouw’ cen groot rocivaartuig, thans baloer of binta geheetcn . Zie de Encsclopaedie Ncd-Indi, V, Slz. 110.↩

154. Pangkalan Zie d rolrendc Doat Djocroch-pargkalan, hc hooid van de pangkaian, Dit laatste plaals, waar de vaartuigen aanlcgger ; het algerneen dc plazts, wnar landweg aamsuit de rivier. Zie de Fncyclopaedie vom Ned.-Indiz panglan HEEREs houdt het woord Mla mijn mecning tcr onreckte; YOOI verbastering van djocroc pantjalang, hoofd het wachtschip: Coreus blz. 353, noot 1↩

155. Mccstal paycment termijnbetaling: Hicr in de bcteckenis bchandeling Er staat = scvituude↩

156. Rijcklofl Gccus becoeld canttac December 1664, Corpus II, blz 297-301_ Dit klopt niet Coemban begintop Februari, dus Ziste dag Coentiban Maart ~alen Hct excmoiiar Uvcraecomer bicves 1645 hcent : Consjcpo, crain olf crtouw↩

157. Een candil last vracht VGoc Sua Oasen berckend 480 pond_ voor cardamon hicrvosr; nont 1L op blz: 185,↩

158. Uit het Cowtractlock. Ook in de Overgcconen brieven 168L, achiste boeck; folio 1565 verso Zocals uit Ect slo: blijkt, dit caul gedareerd, doch het registcr dcr Ovetgecotict hticuc s[717 dat het prinLO Maar: 1680 verleerd Echicr volgen daar cenige hcvclschriftcn wan verschillenide inheem scne macnthcbbers; waaam gelast #ordt dit caul Wit Vocrcn

bevclschriften zijn alle gedateerd 16 Februari 1680, Wij houder het Voor dat hct cul dan ock recd; Op of voor 16 Fcbruari getcekerd; Iaar lat het cerst Maart op Palleacatie is ontvangen↩

159. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

160. Plaatseliik hooid, belast met het toezicht den kande:↩

161. Uit het Contractbock. Ook dit contract vindt Mer [wecmaal in dat bock blz. 306 509= bovendien de Overgecomem brieven 1681, negende boeck iolio 493 volgende, in dic 1685 , Ide boeck; folio 760 vol - BCrce Elders schrijit hij : Ali ragia; dat is koring der cilanden; nmdat wettig Vurst de Lekkadivische eilandci, die hemn algestaan zijn van Colastri,’ Corpus IL, blz. 297 rolgende.↩

162. Bedoeld zal zijn ; Adewijl” terwijl”.↩

163. Uit hct Daghregister Batavia , 1680, blz 712–713.↩

164. Oedjong Karzng ligt ongevcer KM: Noorde van Padarg rivicr. Er staat Limatiis. linatm i: de vooreanger Mohamedaansche godsdienstplechtighedcn:↩

165. Njang di pcrtocwan_ hij die de oudste ol de voornaamste Pangkocloe $ regcntcm Deze gre saanwijzing nict overduidelik Mcn vindt aan dc Zuidgrens↩

166. Meestal ; ,baleye” balai bitjarz, radhuis; Zie hiervobr, noct blz. 198 Dit staat ok ZOD In het Dagkregister , doch deugt niet Het Mohamedaan- schc jaar Moct allereerst zijn 1091. Bovendicn begint de maind Scha-ban 1091 Augustus 1680, en zuu het dus mlctten zijn dc derde dag dicr mtaand supra; Hct Daghregister Batavia heeit hier verketrdelik Adatr Hendrick- Zic echter aldaar blz, 40AT nanni Gocd staat↩

167. Uit het Contractbock. Ook Dagkregister Betovic, 1680, blz. 744-745↩

168. Het Daghregister Eecft vitvoeriger itel. Het exemplaar Cortrocthger heeft Lmaam de ingesetenen cvident ccn verachrijving↩

169. Bij Ke Tooradtol↩

170. Vermits den koning Collatri, mnijn neve en voorsaat, door sijn wijsheyt goeden raat met den Nederlantschen Staat in Iadia↩

171. Regenten; Krijgslicden: moc| zijn enaano Minam, dic sancnvalt Maan ; (rakS ViSSCHER 435. Het wocrd wordt cr in de Ncderlardsche contractcn mecr achter geplaatst. Zie beneder Corpus [L 246 en Igendc: naam der maard is Cammy: Corts II, blz. 257 258.↩

172. Nict ingcvuld↩

173. Mact ziin deil 9den dag dcr maand Cartadagam van et jaat 839 der Kollam-cra, Corpu blz . 277 -280. CANTEX VISSCER spelt de Ile maand van hct Mallabaarschc jaar ; Brisi” Gan↩

174. Vermits den koning Collatri, mnijn neve en voorsaat, door sijn wijsheyt goeden raat met den Nederlantschen Staat in Iadia↩

175. Poeloe Tiingkock in de baai van Priamari↩

176. Ook Daghregiser 1681, blz.339. Cortis II blz . 383 Vdar di: Ferloren gegane contract October 1670 Corpus blz 582.↩

177. Het Daghregister keeit naam der maand Silhety; dit dan verbastcring Dsul-Hiddscha, de laatstc maand hct Mokamedaansche jaar Die Ilaand bet jaar 10S0 begint Op 23 Deccber 1680, valt de tiende dag dier Taano iderdaad op Januari 1681,↩

178. Uir het Coutracthoek Ook in het Daghregisier van Betavia , 1681,blz, 240 - 246, DE JoScE; Opkomt, VIL biz . 372 volgende↩

179. Drze dengt niet Achter ouderdanen leze Vereehl dat” , Zoo althans veronderstelt DE Joxce Aanhangers den Banamscnen ninterzr Kidoel, die plunderend door Prranger de Cheribonsche larden rokker. Crain of karaeng Bissey in 1677 algezet al: kotiing Makassar : hij vertoelde October 1678 tot aar zijn dood in 1681 Batavi?, had retzijn volgelingen Compagnie in het Cheribonsche gesteund↩

180. Tjap of chiap is; stempel. Nazr dcn marktprijs↩

181. Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

182. Een baat pikoel of circa 375 Fond, Misschien Vordln deze Eureren gelegen Tandjocng $ becoold, dan vertcoedeliik Tandjoerig Alart; Hile cnzende orota decling Tapoeng Karan↩

183. Uit het Dughregister Balevic 1631 , volgendc; Ook in de Overgecomen bricven 1682 sesde boeck, folio 1026 volgende. In ket register het Comtroctboee_ Antercih III ataat bij het hieraan Focmaieaande↩

184. Januari “Met de ampliatie selve op den 27* dacraan vol- gentc, nevers appendix ultimo Maart”. Doch zoowel ampliatie als appendix komen in het Contractboer nict vaor Sabel.↩

185. Eerstc kwalitei . Zie voor dit woord Pieter glossariun↩

186. Dam’ Beschryuinge II,↩

187. Uit het Contraclboek. Ook in de Ovcrgecomen brleven 1682 , sesde boeck; folio 1031 VCtso volgende, alstede in net Deghregister Ratazia, 16S1, blz. 355 volgende: Hct cxemplazr Cmttonc0ez heeit abusicvclijk als datumn 12 Januari Cortus II, blz . 459 466↩

188. Naast cczen titel stond hct zegel koning 2) Keling Kaling lag de Noordwestzijde de Golf Bengalen ; thans Orissz, Serlasker wa; oorspronkelijk de titel van legcramvoet der lasbkar haofd leger Iater uitsluitend titel den onderkoning Orisga Zie HAvakt III bi2. 80. De Versamel #g der W oorden zegt Serlarkier prins Visier Cormandel” . Ten achieren nog schuldig; Uit de Ozergecamen briezen 1677 , sesdc hoeck folic 668. Fen exerp: in Contractboeck Zeclajd, 8368 , blz. 62. Naase dezen titel stond het zegcl dcn koning.↩

189. Hoogloffelijker memorle Het exemplaar het Deghregister spelt ; Mashocra gaat var denwelken” Lees Cotta Rarot Waarschinlijk verschrijving YOO verlaeten”↩

190. Uit het Contrectboeh Ook in ket Daghregister Balavid, 1681, blz 340 __ 343, cr in dc Overgecomen bricven 1682, sesde boeck, folio 933 Vatto gence Painan Corbus II, blz. 369 370.↩

191. DL: 9.↩

192. Uit het Contractbeek, Nnat ket tweemaal Vocrkomt ramcliik in decl ITL blz , 342 cn blz: 512. Ook in de Orergecomcn bricven 1682 , scverde boeck; folio 2274 Tcrsd 1635_ derde boeck; folio 762 Tctso Het derde der hierhoven gerocmde aischriften Eeeft sigourance Men vindt i Conmptie papieren herhaaldelijk Portugcesche ScEro pascoort vriigcleide↩

193. Uit de Ovcroet0mch briever 1682 sevende boeck; folio 2269 FCrso olgende Qok in die 1685_ derde boeck; folio 763 volgende: De maard Middair Kollam-cra begint April dus 26e dag dier Inzan vallen Mci; Waarschijnlik is dus 26c verschrij ving voor 2) Regentcn↩

194. Zie hierroo ; blz: 143. De Nederlander Hendrik ReynsL Talchicor of rentmcestcr_ Hooidregcnt Zic hicrvobr; dout op blz. Zic hiervoir, blz. 182, aat de naiker Witti-ansie wordt gerrcmd↩

195. Nackoda of anachada i5 d titel VOOr iulieemsch schipper, ook Vooc rcgent Menangkabalt ; dato Maleische ambteliike titel↩

196. Sic!↩

197. Hicrvoor, blz_ 141-142. Menang_abavers Het Conlractbock heeit : dat Toor Respcctievclijk Cortus II, blz. 209 en volgende↩

198. hiervoor, blz. 1 140.↩

199. Er staat in bxcide afschriften Fercenigden; 2) Chiap 0 tjap: zege. Uit nct Contractiocs Ook in he Daghregister Batavio 1681, 335 336, cr in de Overgecomen briezen 1682, aeRdle hoeck; folio 822.↩

200. Uit het Daghregister Batazia 1681, blz. Ook in de Overgecomen brieven 1682, sesde boeck; iolio 856 vcrso. Beide exemplarer hcbben sousalg verkeerd songsorg scngsang is de ankerplaats hij den mond van rivier. Zie hiervuor. MOOC 0p blz,↩

201. Dit mecrvoud vreend dAA5 Ildil cen palijetter Zic hiervior; ncot 264. HEERES in Carfus II, blz. 502, houdt Maord cvenals Folcende, TcCr EIECMadm coot blz 264,↩

202. Onkosten= hier 2oner als civiele lijst. Palmblad, schrijimateriaal gebruikt Vervolgens brief, Eroemicg; privilege, Als hij zich gedraagl Major.↩

203. Uit HAvART; 93 _94 Ook in de Overgecowen brictu 1688, vij fde bocck; folio 795, excrpt in Comtractbaec& Zeeland , 8368, blz. 63 Pieter Vone $ Beschryeinge, IL, I, Hz 236↩

204. Uit de Overgecomen briezen 1682, sevende boeck; iolio 2274 verso gerce DL 91.↩

205. July; Zie Coreus 163_167. blz . 407_412 TILE-HEERES, Bowwstofen hlz.↩

206. de Overgccomen bricve# 1682, Revemuc boeck, folio 2354, Ook in 1685, derde boeck;, folio rcrso volgende. Aile vinden in Corpis II Hiervoor, blz. 110 volgerde;↩

207. 1. Oprallend is; dat de onderteckening koning van Cochir; ontbreekt de derde partij , den lastigen
↩

208. 1. Oprallend is; dat de onderteckening koning van Cochir; ontbreekt de derde partij , den lastigen
↩

209. Uxor Wtundi Picter Dara’$ Besckryvinge, glessafiutn; Het excmplaar Kanier Zecland nceit beler = sigorcuselijk↩

210. Daghregister: vigureuseliick” Dic van Socla-Taliaboe kaddert zich tegen een Coor de Vice uitgezonder luitenant; die ICES [racnicte EEn cok in het verdrag % te neren, Ycfzei Daghregister , 1682, biz . 707-708.↩

211. Een baat pikoel of circa 375 Fond, Misschien Vordln deze Eureren gelegen Tandjocng $ becoold, dan vertcoedeliik Tandjoerig Alart; Hile cnzende orota decling Tapoeng Karan↩

212. Zoo werden de Compzgnic cora-cnra $ der hongi genocmd. 2} Beide cxemplaren in &c cantractooeren hcbben hier Jweynig” Rcen zin heeit; het Dagkregister heeft: weygerie Expeditie↩

213. voornaamste plaat: de Zuidwestzijde Saela-Besi Meestal geschreven warbas, ectiroudige noulen versterking↩

214. Het Bestuur van het Koninklijk Instituut heeft thans beginsel besloten; contracten de 19de ZOste ctug Ookuit te gcvcm Corpus XXXI↩

215. vergelengtkeyt↩

216. Ocbi of Obi Gomono, Dowara (Ganch) , Beilang of Belang; Obi-latoe, Tapa Pocloe-Setile↩

217. Laboea het Zuidwestelike schierciland van Batjan:↩

218. Jou verbastcring djode, bccr , Marsaoli de vicr Guce stankampongs op Ternate Pajae Up Halmancira.↩

219. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

220. Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

221. Zie Hongor Jobson Woct tallica↩

222. Naast cczen titel stond hct zegel koning 2) Keling Kaling lag de Noordwestzijde de Golf Bengalen ; thans Orissz, Serlasker wa; oorspronkelijk de titel van legcramvoet der lasbkar haofd leger Iater uitsluitend titel den onderkoning Orisga Zie HAvakt III bi2. 80. De Versamel #g der W oorden zegt Serlarkier prins Visier Cormandel” . Ten achieren nog schuldig; Uit de Ozergecamen briezen 1677 , sesdc hoeck folic 668. Fen exerp: in Contractboeck Zeclajd, 8368 , blz. 62. Naase dezen titel stond het zegcl dcn koning.↩

223.
224.

225. vergelengtkeyt↩

226. Uit d Contractenverzamelin; der Komcr-Zeclond, 8368, 9 Een Ohdl inheemsche stal paatse Jaat aer Ncpapatnam ontstond: Hier wordt Negapalnam bedocld: Zie VALENTTJ%, Ceylon, blz. 234 Hierbereden in contracl Yan Juni 1688 staal : nde buytcnstad Nagapatran; anders genaamd Sjolomandelan Zie Picter von Dnta Beschryzinge II, blz. 107 en Corw II, blz. 138. Tijdelijke verblij Eplaatsen Oorspronkciijk hctedrendc dit woord Fcr hoogd platforti; dienende als wachtplaats Zie Hobson-Jobson VcM ucnan De Lijst Woorden zegl Machan verblij fplaats off bergplaats, hetzij houl; bambousen, of tent van lywaten. plaats oncerteckening stant allecn = etc↩

227. Uit het Coutractboek. Het concept-verdrag Daghregister Bata . 1682, blz. 313 en volgende↩

228. Vermnaedeliik cen verschrijving Yoor cerliik dat in hct corcept slaal; Er staat : ‚onvoorsigheyd”↩

229. Bocpatik’s of rijksFrootcn; DI, 91↩

230. Dit saat 0p het contract van Jantari 1676, waarbij de sultan va Ter - Waie afstand doet zijn aanspraken Op Aibon: Zie beneden in den teksl nicryoor blz↩

231. Er staat: wcdersprcke~kcn_ Deze ralificatic dc Cortracthoekcn nict vinden, Zie echter Daghregister Batavic, 1677_ blz. 164 CLERCD_ Bijdrogen tot d Letnis residentie Tcrnate; blz. 162, noot; Gnar genoemde literatuur. In dcn aanvang↩

232. In 1650 Mardargaha koring van Ternate geworden; dank zij den Aetn de Compagnie; Yerieenu 4ocr den superintendent Arnold dc Vlaming Oudshoorn Zie Corfus II, blz. 10, en de daar Rencemde Utcratut Corpus IL, blz. 356 en volgende. Voor Key Chiley Ten Quitchil of Ketjil↩

233. Zie blz: 316↩

234. Deze acte hecft HEEazs nict opgcLOTten Eet twcede deel van be: Corpus Zic evenwel nct Dughregkter Jataz 1651, blz. 162, Pieler %an Dam’ $ Beschryvinge, 54 56, War [Ilchl Ech uitvoerig uittrckse= vindt↩

235. Catjoa Poeloe Kajoz ten Zuiden Makjan Maytara Pocloc Mai= Iara, 41 de Westkust van Tidore Stadhouder . Gapi plaats %p Pelerg het grootste der Banggai-cilanden Tambuco of Tobccngkoc, thans Sahita gchecter; zijn ijzerwared allerwcgen bekende plaats aan Goli Tolo; Tometana het landscnap hetmeer Matta. (To Iatan? Eeteerent Ietterlijk: volk van Matana) , deze streek hetachteriand Toboengkoe Pantsiana thans mcer bekerd Mocna, wat dezelide maane Woena Lohia en Tibort’ (thans Tyoro) vindt ten TOE Op dc kaart: Zie hiervibr, blz↩

236.

237.
238.

239. Djilolo, (nins iniere FLa geheel Halmaheira, vrocgcr speciaal Tcor Ect Noordelijkste schicreiland clartin; Dit wooro ontbreek het handschrift; Dit wcord verevsschem weggevallen; Tnaar komt YOOr in het genoemde concept Daghregister.↩

240.

241. Jou verbastcring djode, bccr , Marsaoli de vicr Guce stankampongs op Ternate Pajae Up Halmancira.↩

242. Ngofamanjirah; thans kampongkooid.↩

243. Dicka Marcelo vc-moedelijk verbastering Doeko-mz-SCho op de Socla-cilanden;↩

244. Beneden atant : Kokonora mogelijk wordt de bckerde plaats Gamn - konorah Halmahcira bedoeld↩

245. Er Saat FceD;↩

246. Een brschrijving dezer ctren liinwaden vindt meen in de glossaria bij Piater Dan $ Beschrynirge. Var zijn kant 3 Fier schijnlen eenige woorden te ziju uitgevallen.↩

247. Jou verbastcring djode, bccr , Marsaoli de vicr Guce stankampongs op Ternate Pajae Up Halmancira.↩

248. Lees : ‚overgceft” norergcgcven Eeeft” Hicr wcord uitgevallen; waarschijnlijk , gehouden’ ofnverpligt””↩

249. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

250. Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

251. Een baat pikoel of circa 375 Fond, Misschien Vordln deze Eureren gelegen Tandjocng $ becoold, dan vertcoedeliik Tandjoerig Alart; Hile cnzende orota decling Tapoeng Karan↩

252. Een corgi bundcl 20 stuks gewcven gocderen. Hindi corge↩

253. Simpan-Mocda Simpan-Toca Nieurw Oud-Simpan: Injoor Iono die tharts Kocala Nioct hcct.↩

254. Er staat tcking, Uit het Contracibock, waarin aeerder aischriften Toockomem na elijk in Controctboek Atnftruan IIT, idem IVa het supplewiert der Kamer- Zeeland, 8147, blz. 70 volgendc Ook in de Overgecomen brisven 684 , vijide boeck, folio 941 Yerso rolgcndc↩

255. Dicht bij dcn mond Batarg Hari vindt Mcn nOK dcndct↩

256. De nu volgende ampliatie achtcr het coniac 1664 ingeschreven↩

257. Uit ket Contracthoek, 4de deel A, dat met dit conttact cgint; Ook in la verzameling AidGt Zeeland, no, 8148. Hiervobr blz . 320 bencden in la onderteekening stazt Bivool↩

258. Er staat : Goego-↩

259. Op blz. 319 staat Tchinn, hlz 321 Tsymi:↩

260. Uit Ret Controctboek. Ook bij DE JoxGE, Opeomst VII, blz. 394 vol - gende, e in dc Overgecomen briczen 1685, eerste boeck, folio 197 volgCrde; hetzelfde jaar clfde boeck, folio 2378 volgende Speelman voor llet tot stand komen van den vrede gestorven; nar net werd llet Nederlandsche kasteel Op Bantatn Speelwiik gencemd Corfus IJ, blz. 155 volgerde:↩

261. De Tji-Sedarc;↩

262. De Tji-Sedarc;↩

263. Zie hicrvoor, blz↩

264. Dit staat ck z00 bij DE JoNgz; niettemin conings jurisdictie↩

265. Europranet Weroed in la Ilamitische wcreld dikwijls aangcduid als Franken, of licden van dovem winds - in Voor-Indiz mecst al: hoedendragers Hicr Wotocr bedocld d hooiden der Ergelschc; ratische Deensche Com- pagnieen Bantan, Pargeran Joeda Ningrat, net den jonget voisi Bantam ingeslaterl een zania hriercn JIRAr De Sain Martin Oye brengen Zie Daghregistev Batazic, 1682, blz, 389 en volgende April 1682. Zie DE JoNGe VIT, blz CLXII ; Deghregister Boluvia 1652 , blz 447, vo-gerdc↩

266. Silebar Westkust van Sumatra↩

267. Dal, het vijide den cyclus acht jaren↩

268. De juiste naam dletei priester is Soeko Tajoedin↩

269. Wegens het brand stcken Compagnies loge waren de van Priaman in 1680 Acodr den Jandraat in cen pecunick 4meMc IQ0J rijcxdaciders G8- dcemt ” Doghregister #x Batavic 1630, blz. 714. Er staa: wokijl↩

270. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

271. 29 Juni 1684.↩

272. Zie Vccr de rolgende artikclen ook d verdragen; door Padbrugee gesloten 1677, hicrvoor, blz. 86 en volgende_.↩

273. Juny 1664 ontbreekt' in Corfw [; mer vindt het in het Dagkregistr %n Batavia 1664, Flz. 390 - 392,↩

274. Voor kruidnagelbooiten blz. 46.↩

275. Zic hicrvoor, tot op blz 83. GFa vernoeden Metstal kare, schildpadshocril: dc bcrocmde cthare vogelnestje; Tagoelandang zie Pieter Dam" Bcschryringe, IL blz. 79; Yoor Karct aldaar blz. 80, Voor beide ook GonEz MOLSBERGTR↩

276. Gilalz, lange bruikt; smalle snelvarerde rociboot; speciaal in de Molukken g6-laenh↩

277. De vorige ordres, den 26" der maand Medan 856 na Mailabaarse reecqueningh of den 3*" Mey 1681.↩

278. Hiervoor, blz. 26J 266.↩

279. blz. 249↩

280. De Versameling dcr Woorden zcgt = Boyado, cen geta? van 30 duysent Occs (stuks} areekmoien "ytkoops 26 pees (lecs 26.0CU pees) inkoons↩

281. Kostbare schelper Zie Pieter Dam $ Beschryvinge , II; II, gios51rium; cnarcos Worte] waaruit Focde veristof wcrd bcreid Zic Incde Picter {1 Dam' $ Beschr rzince II, TI, glossarium T74↩

282. Het hof: Zie hierroor, nont op blz 32.↩

283. Gentieven zijn Hindoes, Farrua $ Anhectl sche Christenen; Zic peter Dai' 5 Reschrvtina? IL, IL, glogsarium↩

284. Christen-inlanders; meesi paarlvisschers. Waarschijnlijk hier hetwoordje niet' uitgevallen; Meesta) pagady geschreven Trionul Zic WILsor , Glossary. mgadi, Palmbladen, als schrijimatcriaal gebruikt. Levensmiddelen↩

285. Levensmiddelen↩

286. WATERHOOSE_ Simon der Stel $ Journal, blz. Ook bij GoDzE Ko_SHERCEX Reizen blz. 175 en bij VALENTJIN, V, II, Kacb der Goede Hoobe,↩

287. Uit het Contrae boek Ook in de verzameling der Komer Zeeland, 8148. Hier volgen twee redacties van hetzelide contract; de eerste is slecht gesteld, naar vermcco YCrta ling uit het Maleisch; door jemand_ taal nict behoorlik kcrdc De tweede redactic is cchaarocr bcgrij - peliker. Zie daarbjj dc aanteckeritg beneden Misschie verschrijving ~@CT Hun-ET Aitoas Hierals eer elitel uur Jacutus Couper Ljahaja glans lichi: Dit docit op dc vier vorsten der Sapocloch Boeah Rardar, die elk cen deelen of Sctkas bestuurden, waarin dit lardscha? verdeeld: Dit blijkt; volgens de twcede redactic; andere naam of schriifwijze zijn VOOr Sillida (Selido) . Misschicn bedecld dc arderc zijde.↩

288. Pedra de POIEO, Portugcesch, Virkenssiccn gevonccn wn de gal van Kens Anderc dicren; als tegcngif gebruikt: Zie Pieter Dam” $ schryvinge , glossarium. Twce der afschriften kcbben hicr Rou wat Eccn hecft. Groote Maleiscke handelsvaartuigen Met tuec Mastcn:↩

289. Groote Maleiscke handelsvaartuigen Met tuec Mastcn:↩

290. Dit i5 by manquement van Comp zegel, getekend Aarnout Deldeyn 9.q: Deze 1646 _1662 LoptciCII Malakka; de hier genoende orereen-QuSt mj nict bekend Met Troepat za berlocld ziju Poelce Rocpat, Munten ter Wzirde stuvecrs↩

291. WATERHOOSE_ Simon der Stel $ Journal, blz. Ook bij GoDzE Ko_SHERCEX Reizen blz. 175 en bij VALENTJIN, V, II, Kacb der Goede Hoobe,↩

292. Uit het Contrae boek Ook in de verzameling der Komer Zeeland, 8148. Hier volgen twee redacties van hetzelide contract; de eerste is slecht gesteld, naar vermcco YCrta ling uit het Maleisch; door jemand_ taal nict behoorlik kcrdc De tweede redactic is cchaarocr bcgrij - peliker. Zie daarbjj dc aanteckeritg beneden Misschie verschrijving ~@CT Hun-ET Aitoas Hierals eer elitel uur Jacutus Couper Ljahaja glans lichi: Dit docit op dc vier vorsten der Sapocloch Boeah Rardar, die elk cen deelen of Sctkas bestuurden, waarin dit lardscha? verdeeld: Dit blijkt; volgens de twcede redactic; andere naam of schriifwijze zijn VOOr Sillida (Selido) . Misschicn bedecld dc arderc zijde.↩

293. Uit het Contrae boek Ook in de verzameling der Komer Zeeland, 8148.↩

294. Geld, cigerlijk : orkosten: Er stazt↩

295. Vabhi proieet: Dit , nader contract” vord ik ook in de Ovrgecomen brieven, 1687 , elide bocck; folio 471 Ycrso Igende: 9taat daar opschrift hoven Translaat JevensEaanoc

Maleyta contract” Met dit laatsic zal dan hct origiecle stuk bedoeld in. Wrarran hier oor gebrekkige vertaling pegeven; Nict ingeruld ; lees = deh Zyen der Taand Augustus.↩

296. De olficiccke orderteckening komt niet voor hct Contractbock der Kaner Amsterdam; welein he: aischrift in de Ovmoecomer: bricvet 1687. Ze luidt daar Poelou Sienko; den 30 9*re op Sumatra Westcust; 1685. gcteeckent = JoANES LFChfLFy Terzyde stondt : Ons prerem expreSS8 gecommiitteerders geteekcnt : WILLEM VALENTIJG, Jacos VEROERCMOES PIETER Rovie Joannes Mery; Lager stont nevens-aanot Maleyts comtract in dato Deceinber 1685. contracien POICL poinct op Sillida ondcr de gronte hoom, ten overstaan de gemieene Tall, voorgelese zijnde, werd sclve cendragtelijck met Juyder stetrmcn door Tcgcnct uyt Sapoclo Boabandaars gecertificeert crde bevestig: yder derzelve een copia met Comp: cachet resterckt Vericetld Uinder Ston Sillida Op Suratra’ Westcust, den 2’ December 1685. getceckent : Jox ECHEIFI marginc stont Ons presnt zijnde exDrcs daartoc gecommitteerd, WiLzk VALENTTJN, JACOB UiroekGkoc PcIEY BovIz e JoANNES MEny. Ui: hct Contredhock. Ook in verzameling der Kamer-Zeelord, 8148, bij Dz JOxGE, Opkomst, VIII, blz. 206 volgende emin de Uvcraccomet Urectl 1686, tweede bocck, iolic 1415 Igcnde.↩

297. Hier hadden de Engelschen vestiging sticht Zic hiervior, noot Elz. 348 Hiervoor , Coot blz. 348 DL: 91↩

298. mitsgaders waziers officiers raahdazrs↩

299. mitsgaders waziers officiers raahdazrs↩

300. van groote wegen van de zeecoopplaats van Abhas tot aen dle residentiestat Isfahaan toe↩

301. Hoog admiristratiei anacnaar Hierachter veriiaedeliik-ket Wdorm clerce eggevallen↩

302. den dig van de maan Redzjeb des jaars 1097↩

303. Uit Overgecemen bricven [687 , achtstc boeck; Jzarin dcr volgendc firmans IwFeinaai YoorkOFn blz. 428 blz. 458. Baver ceti dezelfde nog ccn Jan 3 anccre dic dc uitvocring rcgelen; 1688, achtste boeck folio 1081 Hierondcr stond dcs konings Zcgel in swarten inkt↩

304. Dsil-Hiddscha↩

305. Zic hierv6or, Ioot op blz. 21. ncot blz , 414 hiervoor. Hier vbor , noot op blz 159. Havildar zic nieryoor, Coot blz. 13, Saraaf bankier ol kassicr o geldwissclaar↩

306. Zic noot op blz, 414 hierroor. Administratieve ambtcnaren Hobson-Jobson in Vrn carcoon Belasting-inners ongonaahrak voce Jumidar↩

307. Zic noot op blz_ 414 hiervobr. Zie ~Cm jaartal hiervobr, bcot op blz. 420. Dit staat z00 In bcide eecmniaren↩

308. gaddjum↩

309. salabaed↩

310. Dit woord ontbreekt Ee: landschrif. Sic ! Gebruik Zic hicryodr; nnnt blz. 21_ Comrecibock: Ook verzamcling Komer-Zeelaud, 3148, de Ovcrnecomen bricr 1688, scrende bocck, folio ’465 Tctsd rolgende↩

311. Lees Njang d pertoear 4i4ng sator- FCIIC de oudste) Njang di Mettocan njang moeda (de jongste} Hij heette cigenlijk Boudens, M4 mnem vindt herhaaldelik Bowlen ge scmceren Zie Corpis Il, blz 251 cr volgerde.↩

312. Hari-kenis Donderdag . Het Jaaria 1093 deugt niet. Dschumada awal 5de naand hct [slamitischc jaar; Niet ingevuld↩

313. Uit het Coufracthock. Qok in het cxemplaar der Kawcr Zeeloid no 8148 en in de Overgecomcn briezcn 1688, serende boeck; folio 565 volgende:↩

314. Een der kopicen hceft hicr verstercken↩

315. Folgcnde Batang-Kapis geld: vaak als andere naat roor het gehecle landschap der Ticl Harels ook hicr bedocld schiint. Werd het namelijk ook afdcelingen dpartan beschnuwd, dan zoudcn hicr 1 inplaats gcnocmd worrlen↩

316. Een der kopicen hceft hicr verstercken↩

317. Hicrachtcr moct iets zijn uitgevallen by ,den eygetdom’ hoewei dit in alle drie d afschriiten ontbreekt↩

318. In gten der dric afschriften ingevuld:↩

319. In de zecvissen_↩

320. De keizer Menangkaball: Bale of balai, cens vertaald coor Faadhuis Zie hiervoor, noat 198. Meesna gcschreren garbang, Jara gocmbang, gocdkoopc nlaatsucr varpstcr de gong; bestaande Uit cen dikkc, onderen gesloten bambot, slag, ter plaatse daar men gewoon is publyke afkondiging fc doen; tot bekendmakinge Yan alle; die daar wetenschap van willen behooren te hebben voorgelesen; uytgeroepen ende openbaar gemaakt werd, opdat daarvan niemant namaals eenige exceptie kome te maken off ignorantie pretenderen.↩

321. waarit LOOI cunnere bambocpip wordt gcblazen , wirdoor daf e Jrar Gcluid wordt vccrtgebracht: Gom RJug Niet ingcvuld, Lees den Z7sten dag de maand Radschab, WeFT Mahomets geboorte 1098 jaren;↩

322. Ujt het Conractbock Ook in de verzaneling dcr Kamer-Zeeland, no. 8148↩

323. Uit het Contractboek. Ook de verzameling der Kamer-Zeeland, 8148, in de Overgecomen Brieven 1691, het twintigste boeck, folio 547 en volgende.↩

324. In beide afschriften zin hier corrupt↩

325. Lees : jaar 1099, in de maand Saphar, den 18den dag. De doopnaam Andries Oloffszon; ontbreker in alle drie de handschriften Uit Overgecomen Brieven 1691, het twintigste boeck, folio 545 en volgende.↩

326. Uit het Contractboek: Ook verzameling der Kamer-Zeeland 8148 tit dezelfde Kamer 8368, waarin het niet minder driemaal voorkomt. Overgecomen brieven 1689, secret boeck, folio 724.↩

327. Cholas, van Koromandel of Coromandel is, rottut-Cholomandalam the country of the Cholas, Gazette 912.↩

328. Ellen Zie hiervoor, noat Eldcrs Fonm ik Soerangbelsche paarden; zijn missive Spreckt Van Rhcede “rce PersiaeIlse olf Arabise paarden’ Zic hiervoor, nool op blz. Rist den bolster, paddi Van Rheede: Dl. 91.↩

329. Misschicn thalkari, landeigenaar, grootgrandhezitter. Districten ol leuariemanten Lit LTLSnT Toic mabal. Er staat : Sicatol, Gewoonte Zic hicrvoor, noot Contrecten-~erzunelino der Kamer Zeelond, 8368, Ook in de Overorcomen brizven 1691, twaelfdc bocck; [olic 705 cn volgende, in die van 1692, sevende bocck; engeioliecrd:↩

330. Dit woord vertaler daar Utenmad in voce poligar 2) Zic hicrvcor root op blz . 303.↩

331. Dit woord vertaler daar Utenmad in voce poligar 2) Zic hicrvcor root op blz . 303.↩

332. riet ndre dan d bckendmaking 19 Juni.↩

333. Portugeesch vigiador bewaker Tcaet koofd der Tolitic, 2) Zie hiervoor, Fuot p blz 32↩

334. Sepoeh; oudste; Arom jorgere: Leet arembanar↩

335. Topbanen zijn dchbeltaiels. Ook Bataviz het toppen of dobbelen den kapitein-Chinees vcrpacht. Zic Dz HAly, Oud-Batazia I, blz. 501.↩

336. Dit Getal net opgenomcn in hct contract, door Jacob van Dijk den 7den Januari 1631 de Cheribonners geslotel; zie hiervjar, blz: 233. Het schijnt mondeling ziin vastgesteld: Vcvela angezien GCC parth↩

337. Zie hiervoor, blz . 233↩

338. Uit de Overgecomcn bricven 1690, Gpycrdf boeck folio 215 ; 1691, twaalide bocck, folio 701. Verder Contracten verzameling amer Zeelou, 8368↩

339. Uit Eet Contraclboek. Ook in d verzamelitg der Kumer Zeeland, 8148. 2) Er staat beide exemplaren : 1684, verschriiving is. Het laatst- seslolen contracl met Siam was dat van 22 Augustus 1664, Corbus IT, blz. 230 Hct nu voigende verdrag begint mct de vriiwel woordelijke overncming ’in het hierboven gelocmde contract van [6444.↩

340. Poeloe Oehi, Zuidoosteliik deel dc Goli Siam.↩

341. Ligor dc belang-iike handelsplaats op hct Malcischc Schicrciland Goli van Siam gelegen Oedjong-Salang ciland Westkust ketzelide schiereiland Beide stouer onder Damcesche oppc-hooghcid↩

342. Peking. Den kcizer Tartaarsche China. Chineesche↩

343. Dit steede insertie nel contract 164 Hicr begin: dc aanvullirg 1688. Lees : Den Gouverneur-Gcucraal capitain Pictcr de Bitter’ Siamcesche eerelitel waarvani mij d bcteckenis nic: bekend is↩

344.
345.

346. Dit steede insertie nel contract 164 Hicr begin: dc aanvullirg 1688. Lees : Den Gouverneur-Gcucraal capitain Pictcr de Bitter’ Siamcesche eerelitel waarvani mij d bcteckenis nic: bekend is↩

347.

348. Dit doelt op Arcc Palakka Zic de inleiding hicrhovcn.↩

349. Er Gtazt: sat↩

350. Rijst den olster. Karet of schildpadshoorn↩

351. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

352. Dit eolitinclr der sad. Dschumada “-sani is Aldere I17am Yo Dschumada akhir, de inaano het Mohamedaarsche jaar↩

353. Pas o vrijbriei Zie hicrvoor, “ioot op blz. 119, 2) Vrijmaking-Tolhuis Sic! Gaat hiervoor ,↩

354. Hicr onthreken ECMIc woorde l b.%. #te sullen duren” Koopliedcn uit Voor- Indie Morc zijn Monancdanet jentivc zijn Hir - does: Maatste woord vc-bastcring Portugcesche gentio of hciden.↩

355. De Siak-rivier ontstaal de Tapceng kanan Tapoeng-kiri, letterlijk rechter- Knter “’Tapceng Rhccs zijn Ta1s Het Coetrecthoek hecft tectS Kan dit d oude AAAI zijn de tegenwoordige koofdplaats Siak Sri Indrapocra Levensniddelet;↩

356. de voornaemste roofinesten sijnde, sodanigen ordere te steller, dat de Malaxe ingesetenen mogen bevrijt blyren van sodanige slavendieveryen andere geweden, als deselve in bosschen plegen↩

357. Pandelingen Zic hiervoor, ntot “p blz. 382, Zic hiervcor, blz. 198 volgende Alle Malakka. Zic hicrvoor, blz,↩

358. Gamkonoral. Zic hiervoor nunt op biz. 318 De bewoners Mahz en Weda de (osikust Haltakeira, waren beruchte roovers Zic Pictcr Dem Reschryringe, IL, blz. 43 en voleende Corz cora’ gewapende prauyc De naamn den ngotfamaniera ontbreekt alle afschriften. Lichte rocivazrtuigcn Zie hicrvoor, Foor blz. 365.↩

359. Papoea.↩

360. De uim de inaalid is Asvina_ ket jaar Sukla- Tellingaasch: Tamil . Wisuanaden-neyck is lacn den Ceraian hcer nayck; dic kct rijck Madure als vryer: taix heeit beheer scht, #hde de geschriften, dic Taerden gchouden by de vorst getekent wenen Terder desen #arien kecr naik zijn nacm vcoraein stellen, mneer bekragtigt. De regcering of hol Zic hicrvoor, root hlz. 32. Bedoeld wordt het cumltact 18 Maart 1659 , Cortus IL, Hlz, 142 cu volgende, Resloten door Baramalappa,↩

361. Hct Vunro suyckers slaet in de ariginel ola Med die sigtilicatie als diefise actic: UE dic aenwiist” is gesteld omdat de vorst zttlc zyle bedienden dat Ruetrcm kosle_ off de sluyckers va d’E Comp” zechricven hadden off nict. Eigenliik araandold Zic hiervcor, noot blz. 33_↩

362. Wakil, pizatsvervanger ol vertegenwcordiger.↩

363. Kadi, Inaus ueest gebruikt ls titel rechterlike amhtenaren Naast dezen titel cirkcl Reteckccd #aarhoven staat↩

364. Vertegenwoordiger dcn vorst; major-Comus. Zie WILSOX in ToCi wkanivis.↩

365. (no text provided)↩

366. Muharram; 2) Goikonda Vaak genoerrid Erikan; aatste Iret fhankclijke konirgen Golkonda.↩

367. In Pietet Dam’ $ Beschryvinge, [c, staat ; nGrondregten’ beter d1ar belasting is op het wcidcn rundetcn (trekossen) langs apenbarc KeGcn Zic HavART blz. ndat Golkonda_ Het bekende kasteel Gcldria↩

368. (no text provided)↩

369. dat rabij Palleacatta [ag.↩

370. ander dan hct geliiknamige derp; hiervoor genoemid; dat rabij Palleacatta [ag.↩

371. Hindaestan= Mazut Iastdrager. Platte wartuigen welktr naim volgens HaVART beteekent #an Inatan- deren gebondene plankcn” Zie Picter Dnm r Beschryzinge II; Il; glossariuni: Tlnipatram een andere schrijiwijize #oor Tegenapatnam de inheemschc uitsprzak dezen plaats aan wa5 Djiwanapatan↩

372. (no text provided)↩

373. In de Overyecontezi hric€, aar dit firman voorkom, vindt inell hier- achtcr vrijwel wcordelijke herhaling gehecle stuk; aEfirmatie inoudende kelzcrs ksluit door den rijkskansclie- gC-tcckcrd Op otem cC 1689. Vcrder vindt men in de Overgecomen Vtis7 1691, 23ste hoeck; folio 228, 710g tort resume hct groote Tirinan dat denzelfden datum draagt als het hier notcnsaanat tml. de I2de dag Muharram in het 33e jaar keizers [cgeering_ Beide stukken atiner net Uit de Overgecomen brieven 1691, ncgende boeck; folio 183 vcrso.↩

374. (no text provided)↩

375. (no text provided)↩

376. (no text provided)↩

377. Het Bestuur van het Koninklijk Instituut heeft thans beginsel besloten; contracten de 19de ZOste ctug Ookuit te gcvcm Corpus XXXI↩

378. vergelengtkeyt↩

379. Jou verbastcring djode, bccr , Marsaoli de vicr Guce stankampongs op Ternate Pajae Up Halmancira.↩

380. Uit de Ovetgecomicv: brict’en 1691, twcC-C twintighste boeck, folio 5J4 e%↩

381. Rammanacoyl. 2) Vcor de titels pulle ayeti, die stecds achtcr den maam geplaatst worden zie hiervoor noo- op blz. 32 _33.↩

382. Zic hicrvoor, blz, 243↩

383. Rikjes Zuidpint Timor. Zic STAPEL , De Archipe 1684 de daarbi behocrende kaart; Alle rijkjes Rotti, thans de geroemde volgorde_Geheeten Termanoe , Poeloe Landoe, Oetassapoko; Bokai, Dergka, Ocnale; Thic; Lolc; Renggo, Belbo; Korbato (HEERES Corpus blz Leest onrechte Carhassa). Batoisie ecu klip, vermocdelik de Batoc-kashicl.↩

384. Dcze alinea woordelijk overgenomen uit artikcl van het contract 27 Juli 1662. Vermocdelijk het tegenwoordige Batoc Lai of Nccra Lai.↩

385. Havenmcester Orang-kaiz lerrerliik riike UCornaae Irienschen; titel voor dorps - landschanshoofdcn Van deze plaatsjes kan ik alleen d cerste identificceren als Koto Ranah; Itide onderafdeelirg Tapoeng Kiri.↩

386. Uit het € owtractbock. Ook in de verzameling der Kaier Zeelard↩

387. Corfu volgende Hiervoor; Llz. 336 volgende: Hicrvoor, blz 392 volgende Er staat: ,den I8en April 1688” volgende: Er staat Zeicol abidien↩

388. Zie hiervoor, blz. 434 en onjuist↩

389. Zegels akir.↩

390. Uit de Overgecomn Orti 1692 , twzalide boeck; folio 214 cn volgerde Ook int de verzancling der Kamtev Zeeland, 8368, II. De datum de collationtcering: Het contract December 1676 hicrvoor; blz. 34 en volgende ; dat van Maart 1688 blz 46 volgende Opgetrerkt dicnc, dat Sahagies vadcr nict Regosic, maat Egosie heette;↩

391. Alle plaatsjes kust; in dc nabijheid Negapatnam Hier opslagplaatsen. Zie hiervoor, noob op blz, 1Z7 cn noot op blz: 148↩

392. Regenten of packters: Zie hierveor noot op blz. 127. Dl: 9.↩

393. Misschien vcrbastering Mangicolle, Ercn pauale Duideliiker Aeae . bnnt ensizo Zie hiervoir fcct Vermaedclijk verschriiving roor omwoondcrem Iets Noordclijker Ncgapatnam dan Karkal Zuiden Ncga - op blz. 303. inlandcren↩

394. Draagstoclen Hier in beteckenis boden. Blikbaar bedoeld als Aicns Contracten {vet tttntercictar" Jard zijn dit werk nict opgcnomen aischrift Kamer Zeeland Iuidt dere Izatstc alinca andcra namclijk Unccr atond Gecollationecrd, accotueetd Negapatram; dcn Augustus 1691; was getckent : ALRERT WVEEDE; Zeratc klerk: Onder stond: gecollationeerd, accordceri Jaffanapatnari 10 September Eua 1691 getekcnt : € Cox, Aecretacis Onder atond Accordeert; geteckerd 1. BILLING_ ccratt pezworcl klerk: Opgcmerkt dient Fcrdcr wordcn dat d Tofs Sahagic-ragie horenelanno contract Eersi 1693 Cuur zijn zcgcl bekrachtigde Zic het contract Augustus 1693. de contractenver zameling 'der Ken er Zeelord, 8368, blz.13 volgende Ook in Overgecomen nret 1692 , sevende boeck; ongefolieerd, Het oorspronkelijke Sevendc bocck Ycrloren ecraan, vcriangen↩

395. Uit de Overgecomcn tietch 1692, scvende boeck; ongefoliecrd: Ook dit en latcrc copic, 1753, Zic hiervtor , noot op blz. 563. Verder in de Overgccomen Urieuei 1694, sprpnoe bocck; folio 299 volgende, eaa verbald. Er staat Heerer; Sic ! Samoriin niet nz1m lard, maar Cc titel van den vors . Het verbasterirg het inhccmsche Sandri, heerscher der↩

396. Uit de Overgecomcn tietch 1692, scvende boeck; ongefoliecrd: Ook dit en latcrc copic, 1753, Zic hiervtor , noot op blz. 563. Verder in de Overgccomen Urieuei 1694, sprpnoe bocck; folio 299 volgende, eaa verbald. Er staat Heerer; Sic ! Samoriin niet nz1m lard, maar Cc titel van den vors . Het verbasterirg het inhccmsche Sandri, heerscher der↩

397. Er staat : tc landen: 2)↩

398. Aangemerkt het huys van koningen van Cranganoor↩

399. Er staat : koningen. Er staat : in ") Tegenzin;↩

400. Dc laatste naznI klaarbliikelijk andere spclling ZocuLr Benocmde Che-lyattoe: Entrepot' 3. Zie hiervoor; noo_ op blz: 127 nOOL blz. 148 Veelal Alicotte gerocmd, ten Noorden Calicocr Panarc:↩

401. Mcer gebruikelik in de 17de ecuw uitsporigheden_ Vermocdelijk zijn hicrachter ccnice woorden weggevallen↩

402. b%. sscheepen oite vaartuygen' Versta eyge Lari↩

403. Het Bestuur van het Koninklijk Instituut heeft thans beginsel besloten; contracten de 19de ZOste ctug Ookuit te gcvcm Corpus XXXI↩

404. vergelengtkeyt↩